

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНЫҢ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ

ҚО ББД ОӘО
УМЦ РО КО

«КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ»

БІЛІМ БЕРУ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ОБЛЫСТЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ

20-21 мамыр 2025 жыл
I-бөлім

«ПРЕОДОЛЕНИЕ БАРЬЕРОВ: ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ» МАТЕРИАЛЫ ОБЛАСТНОЙ НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ РАБОТНИКОВ ОБРАЗОВАНИЯ

20-21 мая 2025 год
Часть I

ҚАРАҒАНДЫ 2025

«Кедергілерді еңсеру: білім сапасын арттыру жолдары»: Білім беру қызметкерлерінің обл. ғыл.-практ. конф. материалдары: І-б.- Қарағанды, 2025 - 302 бет.

«Преодоление барьеров: пути повышения качества образования»: Материалы обл. науч.-практ. конф. работников образования: ч.І.-Қараганда, 2025 – 302 с.

Редакционная коллегия

Абдикерова Б.Х., Мукашева Г.Г, Суртубаева Д.А., Сартаева Ж. А., Калмагамбетова А.З., Тулепбекова С.К., Сулейманова Г.О., Тукбаева З.И., Айтжанова Ж.А, Цой К.П., Шубакова К.И., Дауыпбаева У.Т., Какенбекова А.А., Даткина А.А., Тунгушбаева А. С.

ISBN 978-601-81140-8-3

Жинақта Қарағанды облысы білім беру қызметкерлерінің облыстық ғылыми-практикалық конференция материалдары басылған.

Білім беру мекемелерінің басшылары мен пән мұғалімдеріне, психологтарға, әлеуметтік педагогтерге, тәрбиешілерге, арнайы түзету мектептеріне, әр деңгейдегі әдіскер мамандарға арналған.

В сборнике публикуются материалы областной научно-практической конференции работников образования Карагандинской области.

Предназначен для руководителей организаций образования, учителей предметников, психологов, социальных педагогов, работников коррекционных/специализированных школ-интернатов, методических служб разного уровня.

Содержание

ВВЕДЕНИЕ	10
<i>Абдикерова Б.Х.</i> КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	12
<i>Абданбекова К. Т.</i> ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА STEAM БІЛІМ БЕРУ МОДЕЛІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ	14
<i>Абдыкова С.А.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ МҮМКІНДІКТЕРІ: КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ	18
<i>Абзалбекова С.К.</i> БИОЛОГИЯ ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫН ДАМУ	21
<i>Абрамова Т.А., Самбетова Д. Н.</i> ИНТЕРАКТИВНЫЕ УПРАЖНЕНИЯ ПО ГРАММАТИКЕ: ИНТЕГРАЦИЯ ТРАДИЦИОННЫХ ПРАВИЛ И ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	24
<i>Адамова З.Х.</i> ЗАМАНАУИ САБАҚТАР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ПӘНДІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ДАМУ	28
<i>Алиев В.Т., Ступницкая О. В.</i> ВЛИЯНИЕ ПОДВИЖНЫХ ИГР НА РАЗВИТИЕ СКОРОСТНЫХ КАЧЕСТВ У УЧАЩИХСЯ 5–6 КЛАССОВ, ИССЛЕДОВАНИЕ В ПРАКТИКЕ	32
<i>Алиева Э.Э.</i> ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ УСТНОЙ И ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В СПЕЦИАЛЬНОМ КЛАССЕ, ПОСРЕДСТВОМ СОВМЕСТНОЙ РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОГО КЛАССА И УЧИТЕЛЯ ЛОГОПЕДА.	36
<i>Алимханова Б. М.</i> МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУ	39
<i>Алина Б.С.</i> «BALKHASH STEAM SERPINI» ЖОБАСЫ: 3D-МОДЕЛЬДЕУ АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚҚА ҚАДАМ	42
<i>Алтай Г. Б.</i> МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ К ИЗУЧЕНИЮ РУССКОГО ЯЗЫКА	45
<i>Альжанова Т.Ж.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІН ОЙЫН АРҚЫЛЫ ҮЙРЕТУДІ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ: КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУ ЖОЛДАРЫ	49
<i>Аманбек О.</i> ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАЛПЫ БІЛІМ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ ЖӘНЕ ОҚУ ҮРДСІНДЕ ҚОЛДАНУ	53
<i>Аманжолова А. С.</i> «КОМИКС» ӘДІСІМЕН ӘДЕБИЕТТІК ОҚЫТУДА ҚАНДАЙ НӘТИЖЕГЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУГЕ БОЛАДЫ?	55
<i>Амиров А.П.</i> ЗАНЯТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И СПОРТОМ И УКРЕПЛЕНИЕ	57

ЗДОРОВЬЯ ШКОЛЬНИКА	
<i>Арцыбашева Е.В.</i> ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ И СЕМЬИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ	60
<i>Аубакирова М.З.</i> МУҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ БІЛКІЛІГІН АРТТЫРУ АРҚЫЛЫ ОҚУ САПАСЫН КӨТЕРУ	63
<i>Ахмедова Г.А.</i> БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ: ЖАҢА ОҚЫТУ ТӘСІЛДЕРІ	68
<i>Ахметова А.Б.</i> ТАРИХ САБАҒЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУДАҒЫ ТИІМДІЛІГІ	71
<i>Ахметова А.Х.</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА ПОСРЕДСТВОМ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ ФРАНЦУЗСКИХ МАСТЕРСКИХ	73
<i>Ахметова Д.Д.</i> «МАТЕМАТИКА» ПӘНІН ОҚЫТУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ЖҮЙЕЛІ ҚОЛДАНУ	77
<i>Ахмолдина А.Р.</i> РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ, КАК ОСНОВА ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ	81
<i>Бағдат Харахат</i> БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУДА ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ	84
<i>Байкенова Е.Д.</i> СОЗДАНИЕ ПРОЕКТОВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ, КАК МЕТОД РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ	87
<i>Баймухатова Б. Х</i> ТАҚЫРЫП: ТАРИХ САБАҒЫНДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАР	92
<i>Байшағыр Т.К</i> ЖЕТІГЕН АСПАБЫМЕН ТАНЫСТЫРУ ЖӘНЕ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРМЕН ОЙНАП ҮЙРЕТУ	96
<i>Балапанова В. А.</i> ҚЫЗДАРҒА АРНАЛҒАН КӨРКЕМ ЕҢБЕК САБАҒЫНДА СӘНДІК ҚОЛДАНБАЛЫ ӨНЕРДІ ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ	100
<i>Балмуханова Д.К., Акифьева О.А.</i> ЦЕНТРЫ КОМПЕТЕНЦИЙ КАК МЕХАНИЗМ НЕПОЗИЦИОННОГО ЛИДЕРСТВА УЧИТЕЛЕЙ В КАЗАХСТАНЕ: ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	103
<i>Баяндина Г., Сартай С.</i> МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ ОҚУ- ІС ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ	107
<i>Баянхан Береке</i> ЗАМАНАУИ САБАҚ: ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	110
<i>Бейсекеева Ж. А.</i>	113

АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНДЕ NATURAL READER, GEMINI, GAMMA ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ АРҚЫЛЫ КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ	
<i>Бердаленова Ж.С.</i> ТЕМА ACTION RESEARCH: ПРИМЕНЕНИЕ И СОСТАВЛЕНИЕ УЧАЩИМИСЯ ОПОРНЫХ СХЕМ, ТАБЛИЦ И ОРГАНИЗАТОРОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА, СПОСОБСТВУЮЩИХ ПОВЫШЕНИЮ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ	117
<i>Бижанова Ж.А.</i> ОҚУШЫЛАР АРАСЫНДА ЭМОЦИОНАЛЬДЫ ИНТЕЛЕКТІНІ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ДАМУ ЖОЛДАРЫ	120
<i>Бимаганова С.М.</i> ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ МЕКТЕПТЕГІ ОҚУ ҮРДІСІНЕ ЕНГІЗУ ЖОЛДАРЫ	124
<i>Бутузова М.И.</i> ПРИЁМЫ РАБОТЫ С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	128
<i>Васильева Г.Л.</i> РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ: ВОЗМОЖНОСТИ УРОКА	131
<i>Васкеева-Мамаева О.В.</i> СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕЧЕВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ ЧЕРЕЗ АНГЛИЙСКИЕ НАРОДНЫЕ СКАЗКИ	134
<i>Витвицкая Н. Л., Титова Е. Н.</i> ПОДГОТОВКА К МЕЖДУНАРОДНОМУ ИССЛЕДОВАНИЮ «ИЗУЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ЧТЕНИЯ И ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА» PIRLS ДЛЯ УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗА Л. Н. ТОЛСТОГО «АКУЛА»	138
<i>Воронина С.А.</i> РЕФЛЕКСИВНАЯ ПРАКТИКА УЧИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ	142
<i>Ганиева Ю.С., Гилязова Г.В.</i> УКРЕПЛЕНИЕ ОТНОШЕНИЙ «РОДИТЕЛИ-ДЕТИ» КАК ОДИН ИЗ БАЗОВЫХ АСПЕКТОВ В РАБОТЕ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ	146
<i>Ганюшина Н.М.</i> ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ПОДХОД К НЕСТАНДАРТНЫМ ПРИЕМАМ ВЫЧИСЛЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	150
<i>Гильд О.И.</i> МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ И ПЕДАГОГОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ МУЗЫКИ.	152
<i>Голунова И.Н.</i> ПЕСНИ И РИФМОВКИ КАК УЧЕБНЫЙ МАТЕРИАЛ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОЙ ГРАММАТИКИ	155
<i>Григорьевская А.А., Репина О.А.</i> МОТИВАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ	158
<i>Дикань Н.П.</i> ОСНОВНЫЕ СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО УСВОЕНИЯ ПОСТАНОВОК НА ЗАНЯТИЯХ ЭСТРАДНОГО ТАНЦА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	161
<i>Добарова А. К.</i> ОРЫС МЕКТЕБІНДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	165

<i>Долгомыслова Ю.А., Закржевская Е.Д.</i> ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕСУРСОВ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ	167
<i>Евдокимова Л.А.</i> ПРИВИТИЕ КУЛЬТУРЫ ЧТЕНИЯ УЧЕНИКАМ МЛАДШИХ КЛАССОВ	170
<i>Әбдігүл С. Н.</i> ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ ЖӘНЕ ТАРИХ САБАҚТАРЫНДА ТЕСТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ	172
<i>Әбдірахман Л.С.</i> ОҚУДАҒЫ ПСИХОЭМОЦИОНАЛДЫ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК КЕДЕРГІЛЕРДІ ИКЕМДІ DAҒДЫЛАР АРҚЫЛЫ ЖЕҢУ	176
<i>Жакупова Ш.Т., Жуманова Г. М.</i> ОҚЫТУДА ҚҰНДЫЛЫҚҚА БАҒДАРЛАНҒАН ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН ТИІМДІ ӘРІ ҚЫЗЫҚТЫ ЕТУ	178
<i>Жантасова.А.У.</i> ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУДА ЗАМАНАУИ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	181
<i>Женжуренко Л.А.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ЭТНОКУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ ДЕТСКИХ МУЗЫКАЛЬНЫХ ШКОЛ И ШКОЛ ИСКУССТВ В КЛАССЕ СПЕЦИАЛЬНОГО ФОРТЕПИАНО	184
<i>Жолтай С.</i> ӘСКЕРИ ТӘРТІПТІ ДАМУДЫҢ БОЛАШАҒЫ	187
<i>Жузбаева Н.А.</i> ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАРИХИ САНАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕР	191
<i>Жумагулова Р.Т.</i> ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУҒА ҒЫҚПАЛЫ	195
<i>Жусупова А. Т., Горева А. С.</i> ВЫЯВЛЕНИЕ ПРОБЛЕМ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ ИССЛЕДОВАНИЯ	198
<i>Жусупова Д.С., Жакупова Д. Е.</i> О ВКЛЮЧЕНИИ РЕБЕНКА С ООП В СОЦИАЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ	202
<i>Закржевская Е.Д., Долгомыслова Ю.А.</i> ЭЛЕКТРОННЫЕ ФИЗМИНУТКИ ДЛЯ ГЛАЗ: ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЮ	205
<i>Зейнетуллина Б.К.</i> ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОЛИМПИАДА ТАПСЫРМАЛАРЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ	208
<i>Ибраева А.С.</i> ОТБАСЫНДАҒЫ ҚАҚТЫҒЫСТАРДЫҢ КІШІ МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУЫНА ӘСЕРІН ЗЕРТТЕУ	213
<i>Иваненко Н.И.</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ БИОЛОГИИ В 8 КЛАССЕ	217
<i>Илимбаева Г.Б.</i>	218

ҒЫЛЫМИ ЖОБА-БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ165	
<i>Исатаева Г.О.</i> МАТЕМАТИКА170 ПӘНІНЕН ҚМЖ ҚҰРУ КЕЗІНДЕГІ ЖІБЕРІЛЕТІН КЕМШІЛІКТЕРДІҢ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНА ӘСЕРІ	221
<i>Искакова Г.С., Рахимберлина Н.Б.</i> АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ҚҰНДЫЛЫҚҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ	225
<i>Кабиева А.Б., Сыздыкова А.К.</i> ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР: МҮМКІНДІКТЕР МЕН БОЛАШАҚ	229
<i>Казтаева З.А.</i> О ВАЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА	233
<i>Кайданович Л.В., Баульбекова А.В.</i> ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАМОТНОСТИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЫ	235
<i>Каирбаева Б. Н.</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ.	238
<i>Калугина И. Н.</i> МОТИВАЦИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ НА ЗАНЯТИЯХ РИТМИКОЙ, КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	240
<i>Касаткина Т.Ю.</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ КАК СТРАТЕГИЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	243
<i>Касембаева А. О.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГЕЙМИФИКАЦИИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: АНАЛИЗ ПЛАТФОРМ GIMKIT, EDUCPLAY, CURIPROD И GYNZY	246
<i>Касимова С.С., Бабенко Н.К.</i> МЕТОДИЧЕСКАЯ СТАТЬЯ ОБ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЕ «ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ В 7 КЛАССЕ» НА ДВУХ ЯЗЫКАХ	249
<i>Кейкенова К.Н.</i> ОҚУШЫЛАРДЫ ТОПТЫҚ ЖҰМЫС АРҚЫЛЫ ЫНТАЛАНДЫРЫП САПАЛЫ БІЛІМГЕ ТАРТУ	250
<i>Кельянова Э.Ф.</i> ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК КЛЮЧ К ПОВЫШЕНИЮ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ: ВАЖНОСТЬ И ВЛИЯНИЕ НА УСПЕХ УЧАЩИХСЯ	253
<i>Кенжебаева Б.Д.</i> РАЗВИТИЕ МЕДИАГРАМОТНОСТИ ЧЕРЕЗ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ	255
<i>Керей А.Т.</i> АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ	258
<i>Ким Р.В., Наумова А.Ю.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ	262
<i>Кожаяева А.Н.</i> МҰҒАЛІМ ӨЗ САБАҒЫНЫҢ ДИЗАЙНЕРІ... ХИМИЯ, БИОЛОГИЯ	266

САБАҚТАРЫНДА PASCO ДАТЧИКТЕРІН ҚОЛДАНУ МЫСАЛЫНДА	
<i>Колтунова А. В.</i> ИНТЕГРАЦИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ДОПОЛНЕННОЙ РЕАЛЬНОСТИ В ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: АВТОРСКАЯ ПРОГРАММА КАК ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ И МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ	268
<i>Комутова А. С.</i> ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ: ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ МЕН ОЛАРДЫ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ	272
<i>Конакбаева А. А., Кожухова Е. А.</i> ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЕКТ «ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ РОДИТЕЛЬСКИХ ВСТРЕЧ В ЛАБОРАТОРИИ РОБОТОТЕХНИКИ»	275
<i>Конхашова Г.М.</i> ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ ҚАЗАҚ ТІЛІ: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ РӨЛІ	279
<i>Корнатовская В.В., Шегай А.К</i> СОВРЕМЕННЫЙ УРОК: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАДАНИЙ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ	281
<i>Кудрявцева Т.В., Слющенко А.А., Сусуева Е.П., Туленбаева Б.А.</i> СТРУКТУРИЗАЦИЯ АЛГОРИТМА ОБСЛЕДОВАНИЯ ДЕТЕЙ С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОКАЗАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ УСЛУГИ ПМПК	285
<i>Куйкалакова Б.К., Медеубаева Д.М.</i> МЕКТЕП ТЕАТРЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТЕНДІРУ АЛАҢЫ РЕТІНДЕ: ӨЗЕКТІЛІК, ПРОБЛЕМАЛАР, ПРАКТИКАЛЫҚ ТӘЖІРІБЕ	289
<i>Кульбаева Б. Т.</i> МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЕ ОБУЧЕНИЕ: МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ И РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ	291
<i>Кун С.В.</i> ИНТЕГРАЦИЯ МЕДИЦИНСКИХ ЗНАНИЙ В ШКОЛЬНЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС: ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ ОБЛАСТНОГО ПРОЕКТА «ШАГ В МЕДИЦИНУ»	294
<i>Курохтина О.В.</i> ВИЗУАЛИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО МАТЕРИАЛА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	297
<i>Кусаинова А.М.</i> БІЛІМ АЛУШЫЛАР МЕН МҰҒАЛІМДЕРДІ ЫНТАЛАНДЫРУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	300
<i>Кутжанова А.М.</i> ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛДІК ДАҒДЫЛАРЫН АРТТЫРУДАҒЫ ҚОЛДАНАТЫН ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІҢ ЫҚПАЛЫ	302
<i>Қанат Н.Қ.</i> КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	305
<i>Лаверженцева Е.В.</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО ТЕСТЕРА И МЕТОДИЧЕСКОГО ПОСОБИЯ «ПРАВОВОЙ НАВИГАТОР» НА УРОКАХ ОСНОВ ПРАВА В 9-11 КЛАССАХ	307
<i>Лазарева В. В.</i> ВНЕКЛАССНАЯ РАБОТА – КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ К СПОРТУ	309

<i>Лушанова Н.А., Пасюнина Н. В.</i> ДЕТИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ АДАПТАЦИИ И ИНТЕГРАЦИИ	312

Кіріспе

Қазіргі заманғы білім беру үдерісі үнемі өзгеріп отыратын әлеуметтік-мәдени және технологиялық жағдайда жұмыс істейді, бұл оның сапасын қамтамасыз етуге деген көзқарастарды үнемі қайта қарау қажеттілігін туындатады. Білім берудегі қолжетімділік пен теңдік мәселелері, оқытудың инновациялық әдістерін енгізу, оқу үдерісін цифрландыру, білім беру ортасына қатысушылардың мотивациясын арттыру, психоэмоциялық және әлеуметтік кедергілерді еңсеру, сондай-ақ отбасымен қоғамның білім берудегі рөлін күшейту – қазіргі таңда аса өзекті мәселелердің қатарында.

Бұл жинақ «Кедергілерді еңсеру: білім сапасын арттыру жолдары» атты облыстық ғылыми-практикалық конференция материалдарын қамтиды. Конференцияның мақсаты – ғылыми және педагогикалық қауымдастық өкілдері арасында кәсіби білім мен тәжірибе алмасу болды. Конференция қазіргі білім беру жүйесінің өзекті мәселелерін айқындауға және түсінуге, сондай-ақ бар кедергілерді еңсеруге және білім сапасын арттыруға ықпал ететін конструктивті шешімдерді іздеуге бағытталды.

Конференция аясында қатысушылардың жұмысы келесі тақырыптық бағыттар бойынша ұйымдастырылды:

Білім берудің қолжетімділігі мен теңдігі – білім беру ортасының тұрақты дамуының негізгі қағидаттары;

Оқытудағы инновациялық әдістер және оларды білім беру тәжірибесінде қолдану ерекшеліктері;

Білім беруді цифрландыру мәселелері және жаңа технологияларды оқу үдерісіне енгізу;

Оқушылар мен педагогтердің мотивациясы – білім сапасын арттырудың негізгі факторы;

Оқытудағы психоэмоциялық және әлеуметтік кедергілер және оларды еңсеру жолдары;

Тиімді білім беру ортасын қалыптастыруда ата-аналар мен азаматтық қоғам институттарының рөлі.

Жинаққа енгізілген мақалалар зерттеу мен тәжірибеге бағытталған түрлі көзқарастарды қамтиды, ұсынылған тақырыптардың өзектілігін және шешімдердің практикалық маңыздылығын көрсетеді. Конференция материалдары Қарағанды облысындағы білім беру жүйесінің дамуына үлес қосып, заманауи сын-қатерлер жағдайында білім сапасын арттыру жолдарына ғылыми негізделген кешенді көзқарас қалыптастыруға септігін тигізеді.

Введение

Современное образование функционирует в условиях динамично изменяющегося социокультурного и технологического контекста, что обуславливает необходимость постоянного переосмысления подходов к обеспечению его качества. Актуальными становятся вопросы доступности и равенства образовательных возможностей, внедрения инновационных методов обучения, цифровизации учебного процесса, повышения мотивации участников образовательной среды, преодоления психоэмоциональных и социальных барьеров, а также усиления роли семьи и общества в образовательной практике.

Настоящий сборник содержит материалы областной научно-практической конференции «Преодоление барьеров: пути повышения качества образования», целью которой являлся обмен профессиональными знаниями и практическим опытом между представителями научного и педагогического сообщества. Конференция была направлена на выявление и осмысление актуальных проблем современной образовательной системы, а также на поиск конструктивных решений, способствующих преодолению существующих барьеров и повышению качества образования.

Работа участников конференции была организована по следующим тематическим направлениям:

- доступность и равенство образования как фундаментальные принципы устойчивого развития образовательной среды;
- инновационные методы обучения и особенности их применения в образовательной практике;
- проблемы цифровизации образования и интеграции новых технологий в учебный процесс;
- мотивация учащихся и педагогов как ключевой фактор повышения качества образования;
- психоэмоциональные и социальные барьеры в обучении и пути их преодоления;
- роль родителей и институтов гражданского общества в формировании эффективной образовательной среды.

Представленные в сборнике статьи отражают широкий спектр исследовательских и практико-ориентированных подходов, демонстрируют актуальность заявленных тем и практическую значимость предложенных решений. Материалы конференции вносят вклад в развитие образования Караганинской области, способствуя формированию комплексного и научно обоснованного взгляда на пути повышения качества образования в условиях современных вызовов.

КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Б. Х. АБДИКЕРОВА

*Қарағанды облысында білім беруді дамытудың
оқу-әдістемелік орталығының басшысы*

Кез келген саладағы жұмыстың нәтижесі сапамен өлшенеді. Білім сапасы әлдеқашан қоғамды алаңдататын өзекті мәселелер шебінен қалған емес. Бүгінде біздің басты мақсат – жан-жақты дамыған, тәуелсіз өмір сүруге бейім, өзіндік ой-талғамы бар, және, бастысы, адамгершілігі жоғары жеке тұлғаны қалыптастыру.

Осы орайда тек баланың ғана емес, ұстаздың жан-жақтылығы, ой ұшқырлығы, жаңашылдыққа тез бейімделуі маңызды. Заман талабы күшейген сайын ұстаздар мен білім қызметкерлерінің алдынан жаңа кедергілер де шығатыны анық. Бұдан бірер жыл бұрын ғана педагогтен пән бойынша терең білімі мен мамандығына адалдығы ғана қажет еді. Қазірде жаппай цифрландыру, индустриалдық революция мен жасанды интеллект басымдылығы білім беру саласына да түбегейлі өзгерістер енгізуде.

Заманауи мектеп – барлық өзекті жаңалықтың ғана емес, болашақта қоғамда орын алатын трендтердің ортасы. Өз кезегімізде, педагогтер қауымына қолдау көрсету мақсатында бірқатар жобаларды қолға алып отырмыз. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласынан бастап, жас мамандарды даярлайтын техникалық және кәсіптік білім беру ордаларына дейін – әр кезең үшін өзіндік бағыттар қарастырылған.

«Отбасы және мектеп: диалогтан серіктестікке» ғылыми-практикалық жобасы «мұғалім-бала-ата-ана» үштік одағының байланысын нығайтып қана қоймай, жаңа буындағы ата-аналар қауымын жас өрендер тәрбиесіне барынша тартуға мүмкіндік берді.

Білім беру ұйымдары мен педагогтердің қызметіндегі кәсіби қиындықтарды анықтап, оларды еңсеруге қолдау көрсету мақсатында облыстық **әдістемелік десант** сәтті ұйымдастырылды.

Конкурс «Креативті ойлау» креативті индустриялар саласындағы облыстық жобаның аясында өткізілуде. Бұл конкурс комикстер мен цифрлық ресурстарды (білім беру цифрлық платформаларын) жасау барысында өзін көрсеткен педагогтерді анықтау мен қолдауға бағытталған.

Конкурстың мақсаты – креативті индустриялар саласында комикстер мен цифрлық ресурстар жасауға педагогтердің шығармашылық белсенділігін ынталандыру.

Конкурстың міндеттері:

- Шығармашылық әлеуеті бар дарынды педагогтерді анықтау;
- Қатысушылардың өзін-өзі дамытуына жағдай жасау;
- Жаңа технологияларды меңгеруге және олардың шығармашылыққа деген қызығушылығын арттыру.

2025 жылғы 23 сәуірде Қарағанды облысының білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығы «Болашаққа билет» облыстық форумы аясында **«ACTIV CREATIVE» шығармашылық конкурсының** финалдық кезеңін өткізді.

Финалдық кезеңнің қорытындысы бойынша конкурстың жеңімпаздары анықталды.

Конкурстық жұмыстар келесі номинациялар бойынша бағаланды:

- Комикстер (баспа және цифрлық нұсқалар)
- Цифрлық білім беру және дамытушы платформалар (веб-сайттар, мобильді қосымшалар).

«Логика күні» жобасы

2023 жылғы қаңтардан бастап Қарағанды облысының білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығы Дүниежүзілік логика күніне орай **«Логика күні» жобасын** жүзеге асыра бастады.

Өзектілігі – Қарағанды облысы педагогтерінің республикалық «Алтын тұғыр» олимпиадасы қорытындысы бойынша төмен нәтижелер көрсетуі.

Жобаның ережесі ОӘО әдіскерлері тарапынан әзірленіп, оқу-әдістемелік орталықтың сараптамалық кеңесінде бекітілді.

Педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыру және логикалық, сыни ойлауын дамытуға әдістемелік қолдау көрсету мақсатында әр жұма сайын 200-ге жуық **мастер-класс** ұйымдастырылды. Жоба қатысушыларының тізімі жасалып, жұмыс бағыттарын анықтау үшін **сауалнама** жүргізілді.

Жоба аясында жүзеге асырылған жұмыстар:

1. Жұмыс жоспары әзірленіп, бекітілді.
2. Әр жылы «JANASYL USTAZ» шеберханасы аясында жас мамандармен **«Алтын тұғыр» республикалық конкурсы жеңімпаздарымен кездесу** өткізілді.
3. Қысқы, көктемгі, күзгі және жазғы мектептер аясында облыста **4 ірі семинар** өткізілді (1 – ZOOM арқылы, 3 – офлайн, станциялық ойын түрінде). Қатысушылар саны – **800-ден астам педагог**.
4. Логикалық тапсырмаларды шешу тәсілдері бойынша **50 бейнесабак** әзірленді.
5. **«Білім шыңы» YouTube арнасы** құрылып, 50-ге жуық бейнесабак пен ZOOM жазбалары жарияланды.
6. **56 мастер-класс** өткізілді.
7. Республикалық «Алтын тұғыр» олимпиадасының **облыстық кезеңі** ұйымдастырылды.
8. Мастер-кластарға **1000-ға жуық педагог** қатысты.
9. Бастауыш сынып мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілігін арттыру, шығармашылық әлеуетін дамыту және педагогикалық шеберлігін жетілдіру мақсатында **2025 жылғы 5-6 қаңтарда Қысқы мектеп** ұйымдастырылды.
 - ✓ 1-күні 28 мастер-класс өтті;
 - ✓ 2-күні спорт залында **«Математикалық квиз»** ұйымдастырылды.
 - ✓ 6 қаңтарда ҚР Оқу-ағарту министрлігінің «Дарын» РҒПО және «Зерделі» орталығының қолдауымен **«Алтын тұғыр» республикалық олимпиадасының облыстық кезеңі** өтті.

Олимпиада тапсырмалары 3 бөлімнен тұрды:

- Дұрыс жауапты таңдау – 10 сұрақ
 - Бос орындарды толтыру – 10 сұрақ
 - Есеп шығару және дәлелдеу – 2 тапсырма
- Уақыты:** 90 минут
- Қатысушылар саны:** 167 бастауыш сынып мұғалімі
- Қазақ тілінде – 91
 - Орыс тілінде – 76

Облыс бойынша сапа – 42,5%

- 1 орын – 74 балл
- 2 орын – 123
- 3 орын – 169
- 0–10 балл алған – 8 мұғалім (0,9%)

Аудандар бойынша сапа көрсеткіші:

- Осакаров – 75,4%
- Балқаш – 52,6%
- Актогай – 52%
- Приозерск – 50%
- Абай – 49,1%
- Теміртау – 48,5%
- Нұра – 46,7%
- Бұқар жырау – 46,2%
- Қарқаралы – 45,7%

- Шахтинск – 38,9%
- Саран – 37%
- Шет – 31%
- Қарағанды – 22,4%

«Логика күні» жобасына қатысқан – 247 педагог Олардың ішінде **162 педагог (65,5%)** жақсы нәтиже көрсетті.

Нәтижесі төмен өңірлер: Шахтинск, Саран, Шет, Қарағанды.

Республикалық кезеңге жолдама алған 9 жеңімпаз.

II дәрежелі диплом – 27 мұғалім

III орын – 29 мұғалім

Мадақтамалар – 22 мұғалімге

Барлық қатысушыларға сертификаттар табысталды.

Жүлдегерлер саны бойынша өңірлік рейтинг:

1. Қарағанды – 20 орын
2. Теміртау – 12 орын
3. Саран – 6 орын

Республикалық кезең – 2025 жылғы 27–28 наурызда өтті. Қарағанды облысынан қатысқан 9 мұғалімнің нәтижесі:

- I орын – 1
- II орын – 3
- III орын – 3

Жалпы командалық есепте Қарағанды облысы республика бойынша 2-орынды иеленді.

Сапа – 88,5%

Өзектілігі жоғары тағы бір бағыт — **педагогтердің авторлық бағдарламалары.** Педагогтердің авторлық бағдарламалары – білім беру сапасын арттыру, білім алушылардың пәндік білімі мен құзыреттерін тереңдету және кеңейту мақсатында инновациялық педагогикалық іс-әрекет аясында әзірлеп, жүзеге асыратын шығармашыл педагогтердің білім беру жобалары. Орта білім беру ұйымдарында оқыту сапасын арттыруға бағытталған авторлық бағдарламаларды әзірлеу және енгізу арқылы инновациялық педагогикалық тәжірибені тарату тәжірибесі кең өріс алуда.

Сапалы білім беру – оқыту мен тәрбиелеудің үздіксіз үрдісі. Баланың бойындағы бар қабілетін кемеліне келтіріп жетілдіруде мұғалімнің рөлі зор. Біліктілікті арттыру арқылы білім сапасын көтеруге болады, осы орайда маңызды бағыттардың бірі — **ғылыми-тәжірибелік конференциялар.**

Облыстық әдістемелік орталық арқылы мұғалімдердің шығармашылық ізденістерін дамыту, кәсіби біліктіліктерін жетілдіру, өзара тәжірибе алмасу бағытында кәсіби байқаулар, конференциялар, педагогикалық оқулар және дарынды оқушылармен жұмыстар ұйымдастыру, оларды анықтау, танымдық деңгейлерін көтеру, шығармашылық жұмыстарға баулу бағытында танымдық шаралар өткізіліп, ұстаздардың біліктілігін жетілдіру мақсатында әдістемелік көмек ұйымдастырылуда.

Бүгінгі таңда білім берудің сапасы мен деңгейін жан-жақты көтеріп, жаңаша ойлайтын, оқыту мен тәрбиенің жаңа технологиясын күнделікті жұмысында қолдана білетін ұстаздардың ғана жұмысы жемісті болмақ. Демек, алған бағыттан айнымай, үздіксіз кәсіби ізденіс пен өрлеуге ұмтылайық!

ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА STEAM БІЛІМ БЕРУ МОДЕЛІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ

*Абданбекова Калима Турехановна,
физика пәні мұғалімі
Қарағанды қаласы, «№5ҚББМО» КММ*

Қазіргі таңда білім беру жүйесінің мақсаты тек білім беру емес, сонымен қатар оқушылардың өмірлік дағдыларын қалыптастыру болып табылады. Бұл тұрғыда функционалдық сауаттылықтың маңызы ерекше. Функционалдық сауаттылық – бұл жеке тұлғаның тек қана теориялық білімді меңгеру емес, сонымен қатар оны нақты өмір жағдайларында қолдана білу қабілеті [1:25]. Жаңа білім беру модельдері, әсіресе STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) тәсілі, оқушылардың осы дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. STEAM моделі ғылым, технология, инженерия, өнер және математика салаларын интеграциялай отырып, оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді[2:45].

STEAM – бұл әртүрлі пәндерді біріктіріп, оларды жобалық әдіспен оқытатын инновациялық білім беру моделі. Оның негізінде білімнің практикалық қолданылуы жатыр. STEAM әдісінің мақсаты оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, танымдық қызығушылықтарын арттыру, теориялық білім мен практикалық дағдыларды үйлестіру болып табылады [3:30].

STEAM моделінің негізгі ерекшелігі – бұл пәндер арасындағы шекараларды жою. Мысалы, физика мен математика арасындағы байланыс, өнер мен инженерияның ұштасуы оқушыларға нақты өмірдегі күрделі мәселелерді шешуге мүмкіндік береді [4:50].

Физика пәні – табиғат құбылыстарын түсіну үшін маңызды пәндердің бірі. Оны STEAM моделіне енгізу оқушыларға тек физикалық заңдарды меңгеріп қана қоймай, оларды әртүрлі салаларда қолдануды үйретеді. Мысалы:

- 1.**Ғылым:** Физикада оқушылар табиғат құбылыстарының заңдылықтарын зерттейді, ғылыми әдіс пен эксперименттік тәсілдерді үйренеді.
- 2.**Технология:** Физикалық заңдылықтар негізінде жаңа технологияларды жасау немесе бар технологияларды жетілдіру мүмкіндігін түсінеді.
- 3.**Инженерия:** Физика мен инженерия арасындағы байланыс түрлі құрылымдар мен жүйелерді жобалау мен құрастыруда көрінеді [5:40].
- 4.**Өнер:** Физика заңдарын өнермен байланыстыра отырып, мысалы, жарықтың түрлі оптикалық құбылыстарын зерттеу немесе дыбыстың әсерін визуализациялау.
- 5.**Математика:** Физика пәнінде математика әр түрлі есептер мен модельдерді құрастыруда қолданылады.

STEAM моделін қолдану оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға бірқатар мүмкіндіктер береді. Бұл тәсілдің тиімділігі мынада:

Жобалық әдіс: STEAM жобалары оқушыларды мәселелерді шешуге тарту арқылы олардың сыни ойлау қабілеттерін дамытады. Мысалы, физика сабағында жарықтың сыну заңдылығын зерттеу үшін оқушыларға нақты эксперимент жүргізу тапсырмасы беріледі. Бұл оларға тек теорияны ғана емес, нақты өмірдегі қолдануды да үйретеді.

Шығармашылық ойлау: STEAM моделі жаңа идеяларды еркін түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Әртүрлі пәндердің байланысы шығармашылық қабілеттерін арттырады.

Сурет-1. STEAM моделі

Топтық жұмыс: Оқушылар топ болып жұмыс істей отырып, бірлесіп проблемаларды шешуді үйренеді. Бұл олардың коммуникациялық дағдыларын да дамытады.

Проблемалық оқыту: Физика пәнінде нақты өмірден алынған мәселелерді талдау арқылы оқушылар өз білімдерін практикада қолдануға үйренеді. Мысалы, энергияны үнемдеу немесе экологиялық мәселелерді шешу бағытында жобалар жасау.

Өзін-өзі бағалау және рефлексия: Оқушылар өз жұмыстарының нәтижелерін бағалай отырып, қателіктерін түсінеді және олардан үйренеді. Бұл процесс функционалдық сауаттылықты арттыруға ықпал етеді.

Практикалық іс-тәжірибе: Физика пәнінде STEAM моделін қолдану арқылы функционалдық сауаттылықты дамыту

Менің іс-тәжірибемде 2024 жылдың қараша-желтоқсан айларында оқушыларға физика пәніндегі теориялық білімдерін практикалық түрде меңгерту, олардың функционалдық сауаттылығын арттыру мақсатында 9 сынып оқушыларымен практикалық жұмыстар жүргізілді. Оқушылар физикалық заңдылықтарды нақты өмірде қолдануды, сыни ойлау мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған тапсырмаларды орындады. Сонымен қатар, топтық жұмыс, проблемалық оқыту әдістері арқылы әртүрлі ғылым салаларының байланысын түсініп, оларды бірлесіп зерттеуге мүмкіндік алды.

Кесте-1. Практикалық бөлім. 9 сыныптар

№	Жоба атауы	Мақсат	Құралдар	Жүргізу тәртібі	Күтілетін нәтиже
1.	Жарықтың сынуы (Оптикалық эксперимент)	Жарықтың сынуы заңдылығын түсіндіру және тәжірибе жасау арқылы оның практикалық маңызын көрсету	Стеклянь ыдыс, су, лазерлік көрсеткіш, линза, қағаз, бұрыш өлшеуіш құрал	Оқушылар жарықтың сынуы туралы теориялық білім алады. Лазерлік көрсеткішпен жарықты сутолтырылған ыдысқа бағыттап, сынуды қағаз бетіне жібереді. Сыну бұрышын өлшеп, теориялық есептеулермен салыстырады.	Оқушылар физикалық заңдарды тек теорияда емес, тәжірибеде қолдануды үйренеді.
2	Энергияны үнемдеу жобасы	Энергия үнемдеу мен экологияның маңызын түсіндіру, бұл мәселелерді шешуге бағытталған жобаларды орындау	Энергия үнемдейтін құрылғылар үлгілері, электр есептегіштер, қондырғылар, калькуляторлар	Оқушылар топтарға бөлініп, энергия үнемдеу жобаларын жасайды. Әр топ энергия үнемдейтін құрылғыларды зерттейді және тиімділігін өлшейді. Жобаларды тексеріп, нәтижелерін	Оқушылар экологиялық мәселелерді шешуде практикалық дағдыларды меңгеріп, тиімді жобаларды жасауға үйренеді.

				талқылайды.	
3	Құрылымдар жасау (Инженерия мен математика)	Физика мен инженерия арасындағы байланысты түсіндіру және шығармашылық дағдыларды дамыту	Картон, макет желімдері, пластик, металл жіптер, сызғыш, калькулятор	Оқушылар геометриялық фигуралардың беріктігін талдайды және құрылымдар құрады. Олар өлшемдерді есептеп, дұрыс құрылымды жобалайды.	Оқушылар физикалық заңдарды инженерлік жобаларда қолданады, шығармашылық қабілеттерін дамытады.
4	Өнер мен физиканы біріктіру: Дыбыспен жарықтың әсерін визуализациялау	Дыбыстың физикалық негіздерін өнермен байланыстыра отырып көрсету	Дыбыс шығаратын құрылғы (музыкалық аспаптар, динамик), су, құм, жарық көздері, экран	Оқушылар дыбыстың жиілігі мен амплитудасын зерттеп, дыбыстық толқындардың әсерін көре отырып, оларды визуалды түрде көрсетеді. Сондай-ақ, жарық пен дыбыстың бірлескен әсерін талдайды.	Оқушылар физикалық құбылыстарды өнермен біріктіріп, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытады.

STEAM моделін қолдану арқылы оқушылар физика пәнін зерттеу барысында тек теориялық білімдерін ғана емес, сондай-ақ практикалық дағдыларын да дамыды. Жобалық әдіс, топтық жұмыс, шығармашылық ойлау және сындарлы проблемаларды шешу арқылы оқушылар функционалдық сауаттылығын арттыра алды. Бұл әдіс оқушыларды болашақтағы күрделі мәселелерді шешуге дайындай отырып, білімдерін өмірде қолдана білуді үйретеді.

STEAM әдісін қолдану арқылы физика пәнінде оқушылардың болашақ өмірде қолдана алатын дағдыларын арттыру нақты әрі жүйелі түрде жүзеге асырылады. Ғылыми ойлау, проблемаларды шешу, инженерлік және техникалық дағдыларды дамыту, шығармашылық ойлау және математикалық дағдылардың үйлесімі оқушыларды тек теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар оларды нақты өмірде қолдану қабілеттерімен де қаруландырады. Бұл дағдылар оқушыларды болашақтағы кәсіби өмірде кездесетін күрделі мәселелерді шешуге дайындап, олардың функционалдық сауаттылығын арттырады.

Әдебиеттер:

1. Нұрқатов А.Ж. Білім беру жүйесіндегі функционалдық сауаттылықтың рөлі. Алматы, 2021. – 25 бет.
2. Избасарова С.А. Жобалық оқыту әдістері: STEAM тәсілінің мүмкіндіктері. Астана, 2020. – 33 бет.

3. Жақсылықова Қ.Қ. STEAM әдісінің білім беру саласындағы маңызы және қолданылуы. Қарағанды, 2022. – 45 бет.
4. Тәжібаев М.Б. Білім беруде инновациялық әдістер мен тәсілдерді қолдану. Қызылорда, 2019. – 40 бет.
5. Құдайбергенова Р.Е. Физика пәнін оқытуда STEAM моделін қолдану. Шымкент, 2023. – 50 бет.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ МҮМКІНДІКТЕРІ: КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ

*Абдыкова Самал Амиржановна
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
Шахтинск қаласы*

«№2 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазіргі заманда білім беру саласында жаңа технологиялар мен инновациялар қолданылуда. Соның ішінде, жасанды интеллект (ЖИ) білім беру жүйесін түбегейлі өзгертіп, оқыту мен оқуды жеңілдету және жетілдіру үшін үлкен мүмкіндіктер ұсынады. Жасанды интеллекттің ең үлкен артықшылықтарының бірі — адамның тіл үйрену процесін қолдаудағы рөлі. Қазақ тілі сабағында ЖИ технологияларын қолдану бұл тілдің оқытылуын жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. Бұл мақалада қазақ тілі сабағында жасанды интеллекттің мүмкіндіктері мен қолданылу жолдары, сондай-ақ осы технологияларды қолданудағы кездесетін кедергілер мен оларды еңсеру тәсілдері талданады.

Қазақ тілі, өзінің ерекшеліктері мен күрделілігіне байланысты, көптеген студенттер мен тіл үйренушілер үшін қиын тіл болып саналады. Қазіргі уақытта қазақ тілін үйретуде қолданылатын дәстүрлі әдістер өз тиімділігін жоғалтуда, өйткені студенттер мен оқушылардың қызығушылығы мен мотивациясын арттыру, олардың тіл үйренуге деген белсенділігін сақтау мәселелері өзекті болып отыр. Сонымен қатар, қазақ тілі мен оның грамматикасы басқа тілдермен салыстырғанда ерекше болып келеді, бұл оқыту процесін қиындатады. Осы мәселелерді шешу үшін ЖИ технологияларының мүмкіндіктері кеңінен қолданыла алады.

Жасанды интеллект қазақ тілін оқытуда тек сөздіктер мен аударма қызметтерін ғана емес, сонымен қатар тіл үйренушінің жеке қажеттіліктеріне бағытталған жүйелерді құруға мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде тіл үйренушілердің қызығушылығын арттыруға және оқу процесін жеңілдетуге көмектеседі. Сондықтан ЖИ негізіндегі технологияларды қазақ тілі сабағында қолдану — білім берудің келешегіне ықпал ететін маңызды қадам.

Мектептегі іс- тәжірибемге тоқталсам, мен GoSpace Edu платформасында жасанды интеллект негізінде Шоқан Уәлиханов туралы 3D куб жобасын жасау тапсырмасын орындадым. Бұл жоба менің тәжірибем үшін өте маңызды болды, себебі ол менің білім беру процесіне жасанды интеллект пен жаңа технологияларды қалай қолдануға болатынын түсінуіме көмектесті. Оқушылардың назарына GoSpace Edu платформасында жасалған жоба жұмысын ұсындым.

GoSpace Edu платформасында жұмыс істей бастағанда мен бірден тапсырманың күрделі және қызықты екенін түсіндім. Шоқан Уәлиханов — қазақтың ұлы ғалымы, жазушысы және этнографы. Оның өмірі мен шығармашылығын 3D форматта көрсету маған үлкен жауапкершілік жүктеді, себебі мен тек Шоқанның тарихы мен еңбектерін дұрыс көрсетіп қана қоймай, оны жаңа технологиялар арқылы қызықты әрі түсінікті етіп ұсынуым керек болды.

Алдымен, мен Шоқан Уәлихановтың өмірі мен қызметі туралы мәлімет жинақтап, жобаның құрылымын жоспарлауға кірістім. Бұл кезеңде мен оның негізгі өмірлік кезеңдерін, еңбектерін, саяхаттарын және қазақ тарихына қосқан үлесін анықтап, оларды 3D кубта қалай көрсетуім керектігін ойластырдым.

Жобаның ең қызықты кезеңі — 3D кубты құрастыру болды. GoSpace Edu платформасы менің көз алдыма 3D модельдер мен анимацияларды жасау үшін керекті құралдар мен ресурстарды

ұсынды. Мен кубтың әрбір бетіне Шоқан Уәлихановтың өмірі мен шығармашылығынан алынған нақты деректер мен фактілерді орналастырдым.

Алғашқы бет: Шоқанның өмірі. Бұл бетте мен оның балалық шағы, білім алған жерлері мен алғашқы ғылыми зерттеулері туралы ақпаратты орналастырдым. 3D модельде Шоқанның жас кезіндегі суретін анимация түрінде қосып, оның өмірінің маңызды кезеңдерін көрсетті.

Екінші бет: Шоқанның саяхаттары. Бұл бетте мен Шоқанның Орта Азияға жасаған саяхатының басты сәттерін көрсеттім. 3D кубта оның саяхаттары барысында жасаған зерттеулерін көрсету үшін интерактивті карталар мен анимацияларды қолдандым. Оқушылар сол саяхаттардың географиялық және мәдени маңызын көре алды.

Үшінші бет: Ғылыми еңбектері. Бұл бетте мен Шоқанның ең маңызды еңбектерінің қысқаша мазмұнын ұсындым. Сонымен қатар, 3D модельде оның зерттеулерінің негізінде жасалған ғылыми тұжырымдамаларын интерактивті түрде көрсету мүмкіндігі болды. Әрбір ғылыми еңбектің жанына QR кодтарын орналастырып, оқушылар қосымша ақпарат ала алатын жүйе жасауды ұйғардым.

Төртінші бет: Шоқанның мәдени мұрасы. Бұл бетте мен оның қазақ мәдениетін зерттеудегі және қазақ халқының дәстүрлерін сақтау жолындағы рөлін көрсеттік. 3D модельде қазақтың ұлттық киімдерін, өнерін және халық ауыз әдебиетін көрсететін элементтерді қостым. Бұл бетке енгізілген анимациялар Шоқанның мәдениетке қосқан үлесін көрсету үшін өте маңызды болды.

Жасанды интеллект негізіндегі GoSpace Edu платформасының мүмкіндіктері мен үшін үлкен жаңалық болды. Менің жобам тек 3D кубты құрастырумен шектелген жоқ, сонымен қатар оның әрбір бетін қалай тиімді және көрнекі түрде жасау қажеттігін түсіндім. Жасанды интеллект платформасы автоматты түрде кейбір элементтерді ұйымдастырып, оларды логикалық құрылымда орналастыруға мүмкіндік берді. Мысалы, Шоқанның өмірі мен саяхаттарын көрсету үшін, 3D кубтағы мәтіндер мен бейнемазмұнды үйлестіріп, жасанды интеллект менің таңдаған деректерімді негізге ала отырып, оңтайлы анимацияларды ұсынды.

Бұл технологияның көмегімен мен өз жобамды динамикалық әрі интерактивті етіп жасай алдым. Оқушылар жобаны қарағанда тек мәтіндерді оқып қана қоймай, Шоқан Уәлихановтың өмірі мен қызметі туралы көрнекі түрде толық мәлімет ала алды.

Жобаны жасау барысында бірнеше қиындықтар туындады. Ең алдымен, 3D кубтың құрылымын дұрыс жасау қиындық тудырды. Кубтың әр бетінде ақпараттың дұрыс әрі жинақы берілуі керек болды. Мен әрбір бетке көп ақпаратты сыйғызуға тырысқанмен, платформаның мүмкіндіктері мен техникалық шектеулерді ескеруім қажет болды. Осыған байланысты кейбір элементтерді алып тастап, тек маңызды және ең қажетті ақпараттарды ғана қалдыруға шешім қабылдадым(сурет-1).

1-сурет. Шоқан Уәлиханов. 3D куб жобасы

Тағы бір қиындық — кейбір анимацияларды дұрыс енгізу болды. Жасанды интеллекттің ұсыныстары көмектескенімен, кейбір жағдайларда мен өзім жеке реттеулер енгізуім қажет болды. Бұл кезеңде мен GoSpace Edu платформасының құралдарын толық меңгеру үшін қосымша уақыт бөлуге тура келді.

Жалпы алғанда, жоба мен үшін өте тиімді әрі нәтижелі болды. Мен тек 3D модель жасауды үйреніп қана қоймай, Шоқан Уәлихановтың өмірі мен қызметін қазіргі заманғы технологиялар арқылы жеткізуге мүмкіндік алдым. Оқушыларға Шоқанның өмірі мен шығармашылығын қызықты әрі көрнекі түрде көрсету арқылы олардың осы ұлы ғалымға деген қызығушылығын арттырдым деп есептеймін.

GoSpace Edu платформасын пайдалану арқылы мен 3D куб жобасын жасау тәжірибесін жинақтадым. Бұл жоба тек Шоқан Уәлиханов туралы білім беру тұрғысынан ғана емес, сондай-ақ жаңа технологияларды тиімді қолдану бойынша менің дағдыларымды дамытуға көмектесті. Жасанды интеллекттің көмегімен білім беру процесін жаңаша бағытта ұйымдастыру, әсіресе тарих пен мәдениетті таныстыру кезінде, өте пайдалы және тиімді екенін түсіндім. Жақын болашақта мен осы технологияларды басқа да пәндер мен тақырыптарда қолдануға тырысамын. Оқушыларға бұл 3D куб жобасы ерекше әсер етті. Жобаның интерактивтілігі және жаңа технологияларды қолдануы олардың білім алу процесін қызықты әрі әсерлі етті. Міне, олардың алған әсерлерінің кейбірі (кесте-1):

Әсерлер	Түсініктемелер
Қызығушылық артты	3D форматта Шоқан Уәлихановтың өмірі мен еңбектерін көру оқушылардың қызығушылығын арттырды. Олар тарихты жаңа әдіспен танысуға қызықты.
Түсінік тереңдеді	Әр бетке енгізілген анимациялар мен бейнемазмұндар тарихи оқиғаларды жақсырақ түсінуге мүмкіндік берді. Оқушылар тарихи тұлғаның ғылыми еңбектерінің маңыздылығын тереңірек сезінді.
Интерактивтілік қызықтырды	3D кубтағы әрбір бетке кіріп, ақпаратты өздігінен зерттеуге мүмкіндік алған оқушылар үшін бұл әдіс жаңа және қызықты болды. Олар белсенді түрде қатысып, ақпаратты өздері алды.
Жаңаша әдіс оқуға деген ынта берді	Оқушылар дәстүрлі оқу әдістерінен бөлек, жаңа технологиялар арқылы білім алудың оңай әрі қызықты екендігін түсінді. Бұл олардың оқуға деген ынтасын арттырды.
Креативті ойлау дамыды	3D кубпен жұмыс істей отырып, оқушылар шығармашылық қабілеттерін дамытты. Олар ақпаратты қызықты және креативті түрде ұйымдастыруға тырысты.

Қорытындылай келе, жасанды интеллекттің қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында қолданылуы оқушылардың білім алу үдерісін жаңартып қана қоймай, олардың қызығушылығын арттырып, шығармашылық қабілеттерін дамытады. Бұл технологиялар білім беру саласында үлкен мүмкіндіктер ұсына отырып, білім беру жүйесінің тиімділігін арттыруға ықпал етеді. Менің тәжірибем бұл мүмкіндіктерді толықтай ашып көрсетуге бағытталған маңызды қадам болды және алдағы уақытта басқа да пәндер мен тақырыптарда осындай технологияларды қолдануды жоспарлап отырмын.

Әдебиеттер:

- 1.Акимова Г.А. Жасанды интеллект және оның білім беру саласындағы қолданылуы. – Алматы: Қазақ университеті, 2019.
- 2.Гумарова Н.Ф. Жасанды интеллект және білім беру: теория мен тәжірибе. – Астана: Фолиант, 2020.

- 3.Қасымова Н.Ж. Қазақ тілін оқытудағы инновациялық технологиялар: Жаңа әдістер мен тәсілдер. – Алматы: Дәуір, 2018.
- 4.Ли В. Білім беру жүйесінде жасанды интеллекттің мүмкіндіктері мен болашағы // Білім беру және ғылым. – 2021. – № 12. – Б. 45-52.
- 5.Сулейменова М.К. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында инновациялық технологияларды қолдану. – Шымкент: Өркениет, 2017.
- 6.Шоқан Уәлиханов туралы. // Қазақ энциклопедиясы. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2013.
- 7.GoSpace Edu платформасы. <https://www.gospaceedu.com/> (Қол жеткізу: 20.02.2025).
- 8.Ибраева С.Ғ. Жасанды интеллектті қолданудың педагогикалық аспектілері // Оқытудың инновациялық әдістері. – 2020. – № 5. – Б. 110-116.

БИОЛОГИЯ ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫН ДАМУ

Абзалбекова С.К., биология пәні мұғалімі

Теміртау қ., «№4 ЖББОМ» КММ

Мақалада биология пәні бойынша оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарын дамыту мақсатында тәжірибелік жұмыстарды ұйымдастыру жолдары қарастырылады. Ғылыми-зерттеу жұмыстары оқушылардың теориялық білімдерін тәжірибеде қолдануына, сондай-ақ шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Биология — бұл теориялық білімді іс жүзінде бекітуге негізделген ғылым. Тәжірибе, практикалық және зертханалық сабақтар мектеп оқушыларының зерттеу дағдыларын қажет етеді, яғни бақылау, өлшеу, қорытынды жасау, салыстыру, ғылыми құбылыстар мен өзектіліктерін қамтиды. Бұл оқушылардың бойындағы биологиялық білімге және олардың өмірлік тәжірибесіне және зерттеудің маңыздылығы мен болашағын негіздеуге мотивациялық компонент бола алады. [1].

Биология пәнінде ғылыми зерттеу жұмыстарын ұйымдастырудың басты мақсаты — оқушыларды ғылыми ізденістерге, шығармашылық және аналитикалық ойлау дағдыларын дамыту. Оқушыларды нақты ғылыми мәселелерді шешуге тарту және оларды терең білім алуға ынталандыру.

Міндеттері:

- Зерттеу және жобалау қызметінің басым бағыттарын айқындау мақсатында оқушылардың білім беру сұранысын зерделеу;

- Мектептің білім беру кеңістігі шеңберінде зерттеу және жобалау қызметінің жүйесін әзірлеу;

- Ғылыми-зерттеу және шығармашылық жұмысқа ерекше бейімі бар оқушыларды анықтау;

- Балалардың қабілеттерін дамыту және оны іске асыру үшін оңтайлы жағдайлар жасау;

- Зерттеу және жобалау жұмыстарын бағалау, жеңімпаздарды марапаттау критерийлерінің жүйесін құру;

- Жобаны іске асыру үшін жағдай жасау, зерттеудің негізгі кезеңдерімен бірге жүретін жобалық, әдістемелік материалдар мен ұсынымдар әзірлеу;

Мұғалім оқушылардың жобалау-зерттеу қызметін сәтті басқара алуы үшін ол осы процесті ұйымдастыру принциптерін жақсы түсінуі керек. Оқушылардың зерттеу жұмысы қол жетімді, ізденпаздық пен өзекті болғанда сәтті болуы мүмкін.

Төмендегі кестеде мұғалімнің жетекшілігімен ғылыми-зерттеу жұмысын ұйымдастыруда мұғаліммен оқушының қызметін ұсынып отырмын.

1-Кесте Ғылыми-зерттеу жұмысын ұйымдастыру

	Мұғалімнің қызметі	Оқушылардың қызметі
1.1. Жоба тақырыбын таңдау	Мұғалім тақырыптарды таңдап, оларды оқушыларға ұсынады,	Оқушылар тақырып бойынша жалпы шешім қабылдайды, талқылайды
1.2. Жобаның құрылымын тақырыптар бойынша бөлектеу	Мұғалім тақырыптарды алдын ала оқшаулайды және оқушыларға таңдау ұсынады, талқылайды	Әр оқушы өзіне субтитрді таңдайды немесе жаңасын ұсынады
1.3.Шығармашылық топтарды қалыптастыру	Мұғалім нақты тақырыптар мен қызмет түрлерін таңдаған оқушыларды біріктіру бойынша ұйымдастыру жұмыстарын жүргізеді	Оқушылар өз рөлдерін анықтап үлгерді және оларға сәйкес шағын командаларға топтастырылды
1.4. Зерттеу жұмысына Материалдарды дайындау, тұжырымдау	Егер жоба көлемді болса, онда мұғалім алдын-ала тапсырмалар, іздеу сұрақтары мен әдебиеттерді әзірлейді	Жоғары және орта сыныптардың жекелеген оқушылары тапсырмаларды әзірлеуге қатысады
1.5. Жобалау қызметінің қорытындыларын айқындау	Мұғалім талқылауға қатысады	Оқушылар топтарда, содан кейін сыныпта зерттеу қызметінің нәтижесін ұсыну формаларын талқылайды
2.Жобаны әзірлеу	Мұғалім оқушыларға кеңес береді, олардың жұмысын үйлестіреді	Оқушылар іздеу қызметін жүзеге асырады
3.Нәтижелерді рәсімдеу	Мұғалім оқушыларға кеңес береді, олардың жұмысын үйлестіреді, олардың қызметінінталандырады	Оқушылар алдымен топтар бойынша, нәтижелерді қабылданған ережелерге сәйкес рәсімдейді
4. Презентация	Мұғалім сараптама ұйымдастырады	Өз жұмысының нәтижелері туралы баяндайды
5. Рефлексия	Оқушылардың белсенділігі мен бағаларының сапасы бойынша өз қызметін бағалайды	Жұмысты қорытындылайды, тілектер айтады, жұмыс үшін бағаларды ұжымдық талқылайды

Ұсынылған құрылым, зерттеу әдісін, зерттеу түрлерін, оларды бағалау критерийлерін игеру бойынша балалардың іс-әрекетін кезең-кезеңімен ұйымдастыру жұмыстың әр кезеңін үйлестірілген толық жұмыс түрінде аяқтайды деген қорытынды жасауға болады. Осылайша, биология пәні бойынша білім алушылардың зерттеу қызметін дамытуға бағытталған іс-шаралар кешенін жасау, жүйелі жұмыстың нәтижесінде биология пәні бойынша білім сапасын арттыруға болады. Биология пәні бойынша білім алушылардың зерттеу қызметін дамыту бойынша құрылған жұмыс жүйесі өзінің тиімділігін дәлелдеді.

Оқушылардың жүргізілген зерттеу жұмысының дамуын анықтауда А.И. Савенков пен А. П. Гладкованың ғылыми әдістемесі қолданылды. Оқушылардың бастапқы зерттеу дағдыларының бастапқы деңгейі және зерттеу жұмысынан кейін зерттеу дағдыларының қалыптасу деңгейі анықталған болатын. Зерттеу нәтижесі 1-ші суретте көрсетілген.

Сурет 1. Оқушылардағы зерттеушілік дағдыларының қалыптасу деңгейі

Оқушылардың зерттеу жұмысына дейінгі бастапқы зерттеу дағдылары бойынша: 5 оқушыда (29,4%) – төмен деңгей, 10 оқушыда (58,8%) – орташа деңгей, ал 2 оқушыда (11,7%) – жоғары деңгей анықталған болатын. Ал зерттеу жұмысының соңында алынған сауалнама нәтижесінде оқушыларда қалыптасқан зерттеушілік дағдының төмен деңгейі 2 оқушыда (11,7%) анықталды, яғни 3 оқушыға азайды. Ал зерттеушілік дағдының жоғарғы деңгейі 8 оқушыда (47%) анықталды, бұл бастапқы көрсеткіштен 6 оқушыға көбірек. Орташа деңгейдегі зерттеушілік дағды 7 оқушыда (41,2%) анықталды, яғни 3 оқушыға кеміді. Алынған зерттеу нәтижесін оқушылардың зерттеу дағдыларының қалыптасуы, соның ішінде төмен және орташа деңгейдегі оқушылардың саны азайып, ал жоғарғы деңгейлі зерттеушілік дағдыларға ие оқушылар санының артуы жүргізілген зерттеу жұмысының оң әсерін, яғни тиімділігін көрсетеді. Осылайша, мектептегі биология сабақтарында ғылыми-зерттеу нысаны ретінде зерделеу оқушылардың таңдау тақырыптарына білімдерін тереңдетіп қана қоймай, оларда ғылымға деген қызығушылықты арттырып, алған білімдерін тұрақты пайдалану маңыздылығын түсінуге ықпал етеді. Бұл зерттеу түрі оқу бағдарламасына қызықты және пайдалы қосымша бола алады.

Білімді берудің негізгі көзі–көрсету. Оқытушының зат пен құбылыстыдемонстрациялап көрсетуі болады, екінші орында – бағыттап түсіндіру.[2].

Осы зерттеу жұмысында биология пәніне және қоршаған орта бағытына сәйкес. Ең бастысы, осы тақырыпты алудың мақсаты тақырыпқа байланысты ақпарат жинап, зерттеу, салауатты өмір салтын сақтау. Жобаны ұйымдастыруда оқушылар 3 топқа бөлінеді. Жобаға қажет арнайы құралдар бекітіледі; олар – реактивтер, пробиркалар, индикаторлар қағазы, энергетикалық құндылығы жазылған органикалық заттар мөлшері мен дәрумені көрсетілген тамақ қораптары, қазақтың ұлттықтағамдарына арналған әдебиеттер [2].

Бірінші топтың жұмысы – шаш бояуының химиялық құрамын зерттеу:

1) Зерттеу бағыттары – әр түрлі шаш бояуының рН көрсеткішін анықтау. Адам денсаулығына қаншалықты зиян екендігін талдап, дәлелдеу.

2) Зерттеу әдістері – тәжірибелер, жоспарлау, қорытындыны жазып алу;Анализдеу, оқулықтармен, қосымша әдебиеттермен жұмыс.

3) Жұмыстың қорытындысы – кестелер, салыстырмалы диаграмма.

Екінші топтың жұмысы – тамақтың энергетикалық құндылығын анықтау, есептеу.

1) Зерттеу бағыттары – тамақ қораптарындағы белгілерге қарап, тамақтың энергетикалық құндылығын анықтау; дайын кестеден оқушының күндік энергетикалық қажеттілігін есептеу.

2) Зерттеу әдістері – тамақ құрамының анализі; дайын кестеден есептеу; оқушылардың мектепте тамақтануын бақылау.

3) Жұмыстың қорытындысы – өсімдіктерес тағамдардың энергетикалық құндылығы; етті тағамдардың энергетикалық құндылығы; энергетикалыққұндылығы жоғары тағамдардың тізімі.

Үшінші топтың жұмысы – асқабақ өсімдігінің дәні, тұқымының адам өміріндегі маңызын зерттеу.

1) Зерттеу бағыттары – тамақтану тәртібін зерттеу; мектеп оқушыларының тамақтану ерекшелігін зерттеу; тамақтану әдебімен танысу; қазақтың ұлттық тағамдарының, ерекшеліктерін зерттеу.

2) Зерттеу әдістері – оқулықпен жұмыс, мектеп дәрігерімен кеңес, мектеп дәрігерінде есепте тұрған оқушыларды анықтау, асханадағы тамақтануды анықтау, тамақтану әдебінің ережелерін жазу, асқабақтың адам денсаулығына оң әсерін дәлелдеу.

3) Жұмыстың қорытындысы – асқазан ауыратын оқушыларды анықтау, дұрыс тамақтануға нұсқаулар құру;

Шешу жолдары:

- Проблеманы дұрыс анықтап, зерттеу мақсатын қою;
- Ғылыми әдебиетпен танысу;
- Өзектілігін анықтап, дәлелдеу;
- Зерттеу әдістерін таңдау;
- Деректер жинау және талдау;
- Ғылыми ұсыныстарды қолдану.

Нәтижесінде бірнеше оқушыларым жыл бойы ізденіп түрлі тақырыптарда ғылыми зерттеу жұмыстарын жазып, қалалық және облыстық ғылыми конференцияларда өз еңбектерін қорғап шықты. Атап айтқанда, 2021 – 2022 оқу жылында қалалық ҒПК-дан 7 сынып оқушылары Тоқтамуратова Сабина II орын, Жамбылқызы Арай III орын, 2022-2023 оқу жылында облыстық ҒПК-дан Тоқтамуратова Сабина III орын, 2022-2023 оқу жылында қалалық ҒПК-дан 8 сынып оқушылары Тоқтамуратова Сабина II орын, Жамбылқызы Арай II орын, 2023-2024 оқу жылында қалалық ҒПК-дан 8 сынып оқушысы Аманкелдиева Алтынай II дәрежелі мадақтамамен марапатталды. Е.А.Бөкетов атындағы университеті ұйымдастырған «Ғылым әлеміне қадам» атты жобалар конкурсына Тоқтамуратова Сабина оқушым қатысып, зерттеу жұмысымыз баспаға шықты.

Ойымды қорыта келе, өзімнің жұмыстарыма талдау жасай отырып, мынандай ұсыныстарды ұсынамын:

- Оқушыларға зерттеу жұмысын жүргізуге арналған ресурстар мен зертханаларды қамтамасыз ету;

- Жеке, жұппен, топпен зерттеу жұмыстарын жасауға дағдыландыру.

Әдебиеттер:

1.Алексеев Н. Г. Критерии эффективности обучения учащихся исследовательской деятельности // Развитие исследовательской деятельности учащихся: методический сборник. М.: Народное образование, 2001. –Б 68.

2.Шаймерденова Г.З. Биологиялық білім берудегі инновациялық технологияларды қолданудың теориялық – әдістемелік негіздері// Абай атындағы ҚазҰПУ хабар-сы. «Педагогика ғылымдары» сериясы. Алматы, 2017. -№4 (56). – Б. 112-117.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ УПРАЖНЕНИЯ ПО ГРАММАТИКЕ: ИНТЕГРАЦИЯ ТРАДИЦИОННЫХ ПРАВИЛ И ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Абрамова Татьяна Александровна

Самбетова Динара Нурмолдановна

учителя русского языка и литературы

КГУ «Школа – интернат № 24» г. Балхаш

В современном образовательном пространстве растёт интерес к использованию цифровых технологий при преподавании русской грамматики. Это связано с необходимостью повышения эффективности обучения, а также с динамично меняющимися требованиями к уровню владения языком. Несомненно, фундаментальные грамматические правила по-прежнему остаются

важнейшей опорой для формирования речевых навыков, однако интеграция цифровых средств помогает разнообразить традиционный подход, стимулировать мотивацию учащихся и точнее учитывать их индивидуальные особенности. Отечественные и зарубежные исследователи всё чаще обращаются к этой теме, подчёркивая её актуальность в условиях развития дистанционных форм обучения и растущей цифровизации учебного процесса [1]. Анализ работ, посвящённых внедрению интерактивных методов в языковую практику, подтверждает эффективность комплексного подхода, когда классическое преподавание дополняется современными электронными сервисами [2; 3].

Цифровые решения расширяют границы урока русского языка, предлагая учителю инструменты для гибкой организации занятий. Освоение грамматических норм проходит легче, если грамотно выбрать онлайн-платформы, позволяющие создавать упражнения с мгновенной обратной связью и групповые проекты в режиме реального времени [4]. Между тем в Казахстане, где присутствует многоязычная среда, умелое сочетание традиционных способов объяснения грамматических категорий и передовых технологий повышает не только уровень владения русским языком, но и общий уровень коммуникативной компетенции обучающихся. Сочетание нескольких языков, используемых на уроке в качестве опоры, способствует более глубокому и осмысленному усвоению сложных грамматических явлений [5].

Цель данной методической статьи – показать, каким образом можно успешно интегрировать традиционные грамматические правила и цифровые технологии, создавая интерактивные упражнения, которые сохраняют фундаментальные лингвистические принципы и одновременно удовлетворяют потребность в индивидуализации обучения. В ходе исследования предполагается: рассмотреть существующий опыт сочетания классических и инновационных методов; проанализировать отечественную и зарубежную литературу по данной проблеме; представить наиболее эффективные методические приёмы, позволяющие учителю русского языка в Казахстане улучшить качество преподавания и повысить мотивацию учеников.

Традиционные методы преподавания грамматики во многом опираются на многолетний опыт и системное использование печатных практикумов, где правила подаются постепенно, а затем отрабатываются на серии стандартных заданий. Учитель обычно предлагает учащимся выписать примеры из текста или выполнить упражнение по заданным моделям, что помогает закрепить понимание структуры языка. Такие занятия дополняются диктантами, контрольными заданиями и тренировочными упражнениями, позволяющими следить за динамикой успеваемости и своевременно исправлять ошибки. При этом анализ небольших отрывков из художественных или публицистических текстов формирует у учеников грамматическую зоркость и умение выделять ключевые языковые явления в контексте.

Для укрепления знаний учитель широко использует лингвистические справочники и учебники, где изложены правила по разделам, а также примеры правильного употребления форм. Справочные материалы нередко служат основой для подготовки кратких конспектов, в которых учащимся удобно ориентироваться при повторении или самостоятельной работе. Кроме того, опорные схемы, отражающие логику грамматических конструкций, помогают ученикам быстрее усвоить взаимосвязи между разными частями речи или элементами предложения. Такие схемы наглядны и способствуют лучшему пониманию языка, поскольку структурируют теоретические положения, делая их более доступными.

Однако традиционный формат обучения зачастую страдает от недостатка интерактивности. Регулярное повторение однотипных упражнений может вызывать у учащихся чувство монотонности, и не все дети одинаково хорошо реагируют на подобный метод изложения. Учителю при этом бывает сложно учесть все индивидуальные особенности класса, особенно если кто-то усваивает материал быстрее, а другие нуждаются в более детальном разборе. В результате некоторые ученики могут терять мотивацию, что сказывается на общем качестве восприятия предмета. Эти ограничения указывают на необходимость поиска новых

путей и дополнительного использования современных технологий, способных разнообразить процесс обучения и удовлетворить образовательные потребности разных категорий учащихся.

Современный педагог русского языка всё чаще обращается к цифровым инструментам, чтобы сделать процесс освоения грамматических правил более увлекательным и результативным. В условиях быстрого развития технологий онлайн-платформы позволяют разнообразить привычный формат упражнений и предоставляют возможность гибкой организации уроков. Учитель может создавать интерактивные задания для закрепления правил словоизменения или расстановки знаков препинания, пользуясь специальными сервисами. Так, LearningApps даёт возможность готовить упражнения на сопоставление различных грамматических форм или на заполнение пропусков, где ученикам необходимо вставить подходящую часть речи. Подобный формат сразу указывает на наличие ошибок и даёт обратную связь, что особенно полезно при самостоятельной работе.

При объяснении тонкостей синтаксиса, например расстановки знаков препинания в сложноподчинённых предложениях, педагог может дополнительно использовать Quizlet. В этой программе легко создавать небольшие карточки с примерами, где на одной стороне указывается предложение с пропущенной запятой, а на другой – правильный вариант и короткий комментарий. Ученики тренируются в распознавании грамматических конструкций, а система автоматической проверки помогает закрепить материал. В некоторых случаях интерактивность можно усилить игровыми элементами, и здесь отлично подходят сервисы вроде Kahoot. Этот ресурс позволяет проводить соревнования между учащимися: каждому выдается набор вопросов о склонении существительных или образовании причастий, а ограничение по времени стимулирует быструю реакцию.

Для тех, кто предпочитает учиться в пути или повторять правила вне школы, полезными оказываются мобильные приложения. Они предлагают встроенные тренажёры, где можно повторять сложные орфографические и морфологические случаи. Подобные приложения иногда дополняются электронными справочниками, которые помогают найти нужное правило во время написания эссе или выполнения домашних заданий. Не менее важной частью цифровых инструментов становятся виртуальные доски: если на уроке необходимо разобрать структуру предложения, учитель запускает сеанс совместной работы, и ученики видят процесс разбора в реальном времени, предлагая свои варианты расстановки членов предложения. Однако стоит учитывать, что не все технологии способны одинаково продуктивно вписаться в учебный процесс. Вариант с использованием дополненной реальности выглядит многообещающе, но пока его применение требует существенных ресурсов, а также технической готовности как со стороны школы, так и со стороны самих учащихся.

Одним из ключевых аспектов интерактивного обучения становится быстрая и конструктивная обратная связь. Онлайн-вебинары, записываемые учителем, могут служить площадкой для обсуждения типичных грамматических ошибок, где участники задают вопросы и получают пояснения. Коллективная работа над текстами посредством облачных сервисов даёт возможность оперативно редактировать предложения, высвечивать проблемные зоны и сразу предлагать варианты исправлений. Всё это помогает формировать у детей устойчивую мотивацию к изучению языка, поскольку они видят, как каждое действие приводит к конкретному результату.

Методы, усиливающие интерактивность, нередко опираются на геймификацию. В рамках уроков по русскому языку учитель распределяет баллы за активное участие или за правильное решение сложных грамматических задач. Проектный подход, который можно осуществить с помощью цифровых инструментов, позволяет учащимся создавать интерактивные буклеты или записывать короткие видеоролики, где они объясняют построение предложений с прямой речью. Ещё один вариант – смешанное обучение: часть заданий на отработку правил выполняется дома на онлайн-платформе, а в классе учитель разбирает конкретные вопросы и углубляет тему, используя уже знакомые технологические решения. Подобная комбинация

традиционных и цифровых методов даёт возможность достичь более высокого уровня усвоения грамматических навыков и помогает ученикам сохранять интерес к языку в ходе всего образовательного процесса.

Сравнительный эксперимент «Контрольная группа vs. Цифровая группа» проводился с целью выяснить, насколько использование интерактивных платформ может повлиять на результаты усвоения пунктуации в сложноподчинённых предложениях. В течение недели оба класса изучали одну и ту же тему, однако первая группа опиралась исключительно на учебник и печатные практикумы, где правила пунктуации разбирались традиционным способом. Во второй группе все упражнения предлагались через онлайн-ресурсы, позволявшие мгновенно проверять расстановку знаков препинания и исправлять неточности. Учитель стремился отследить не только итоговое количество ошибок, но и время, необходимое на выполнение заданий, а также общий уровень вовлечённости. По окончании цикла ученики прошли тест, в котором были представлены однотипные задания по пунктуации. Результаты показали, что цифровая группа в среднем затратила меньше времени на выполнение работы и сделала заметно меньше ошибок в расстановке запятых. При этом участники этой группы отмечали, что им было легче концентрироваться на тонкостях правил благодаря интерактивной форме упражнений. В контрольной группе часть ребят продемонстрировала более высокую усидчивость, однако общее количество ошибок оказалось чуть выше, а среднее время выполнения заданий – дольше.

Эксперимент «Онлайн-тренажёр vs. Традиционная письменная работа» проводился с фокусом на спряжение глаголов. Учитель сначала предложил всем ученикам краткое теоретическое объяснение, разобрал таблицы спряжений и показал типичные затруднения. После этого часть класса продолжила закреплять материал в бумажных тетрадях, выписывая глаголы и склоняя их по образцу. Другая часть использовала мобильное приложение, где были собраны специальные тренажёры по спряжению. Спустя несколько дней все ученики написали контрольный тест, задания которого предполагали самостоятельное преобразование глаголов и вставку окончаний в предложениях. Результаты показали, что обе группы усвоили тему на достаточно высоком уровне, однако у тех, кто пользовался приложением, обнаружилось меньше повторяющихся ошибок, связанных с путаницей в личных окончаниях. Кроме того, по результатам анкетирования оказалось, что в цифровой группе большинство учеников сочли такой формат более увлекательным и удобным, поскольку им не приходилось многократно переписывать одни и те же формы.

Эксперимент «Геймификация в действии» был нацелен на то, чтобы выяснить, как игровые механики влияют на мотивацию и запоминание грамматических правил. Учитель предложил два вида уроков. На одном занятии упражнения по использованию частиц НЕ и НИ, а также союзов и союзных слов, подавались традиционным способом: учащиеся получали распечатанные листы с заданиями и работали в тетрадях, фиксируя свои ответы. На другом уроке те же правила отрабатывались с помощью онлайн-викторины, где можно было получить баллы за правильные ответы, соревнуясь с одноклассниками. Ученики отмечали, что геймификация вносит элемент азарта и помогает быстрее запоминать сложные случаи употребления частиц, особенно если нужно быстро выбрать правильный вариант. После каждого урока дети заполняли небольшие опросники, где указывали, какой формат им кажется более интересным. Сравнительный анализ показал, что упражнения в виде соревнования повысили средний уровень вовлечённости, а количество допущенных ошибок в контрольных заданиях на следующий день оказалось несколько ниже. Такой результат свидетельствует о том, что геймифицированные задания стимулируют более активное участие в учебном процессе и помогают эффективнее закреплять правила русского языка.

Представленные методики, основанные на сочетании традиционных правил и современных цифровых технологий, показывают, что грамматика может преподаваться не только эффективно, но и увлекательно для учеников. Эксперименты с использованием

интерактивных платформ, мобильных приложений и игровых сервисов демонстрируют, что мотивация учащихся возрастает, а уровень вовлечённости в учебный процесс существенно повышается. При этом остаётся важным сохранение системного подхода к изложению грамматических тем и опоры на фундаментальные лингвистические знания.

Литература:

1. Алферьева-Термсинос В. Б. Педагогические методы и средства развития речи младших школьников в рамках дистанционных занятий //Наукосфера. – 2021. – № 9-1. – С. 40-44.
2. Сулейманова В. В., Алимбаева Г. Г. Цифровые технологии в обучении языкам //Редакционная коллегия. – С. 110.
3. Титова С. Цифровые технологии в языковом обучении: теория и практика. – Litres, 2022.
4. Краснощекова Г. А., Лагунова О. А. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции у школьников с использованием технологии смешанного обучения//Общество: социология, психология, педагогика. – 2023. – №. 12. – С. 113-118.
5. Аяшева Д. Б., Нуркенова С. С., Сажина А. В. Интерактивные технологии в обучении иностранному языку в вузе: дидактические стратегии и методы//Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – С.15.

ЗАМАНАУИ САБАҚТАР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ПӘНДІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ДАМУ

Адамова З.Х.

бастауыш сынып мұғалімі

Қарағанды қ., «Ыбырай Алтынсарин атындағы мектеп-лицейі» КММ

Заманауи сабақтар оқушылардың пәндік құзыреттіліктерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Мұндай сабақтар бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттыруға, сыни ойлау дағдыларын қалыптастыруға және білімді өмірде қолдану қабілетін дамытуға бағытталған.

Заманауи сабақтардың негізгі ерекшеліктері:

- Функционалдық сауаттылықты дамыту: оқушылардың алған білімдерін нақты өмірлік жағдайларда дамыту;
- Сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру: оқушылардың ақпаратты талдау, бағалау және өз пікірін білдіру қабілеттерін дамыту;
- Ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану: оқушыларды ақпараттық технологияларды пайдалану негізінде білім алуға үйрету.

«Құзыреттілік» және «пәндік құзыреттілік» деген ұғымдар нені білдіреді?

Құзыреттілік дегеніміз - оқушының бойында ББД, іскерлік, ерік күш-жігердің болуы.

Құзыреттілік - оқушы іс-әрекетінің сапасынан көрінетін **білім нәтижесі**. [1:135-140]

Білім алушы **пәндік құзыреттіліктерді** әр пәннің мазмұны арқылы меңгеруі тиіс.

Пәндік құзыреттілік – білім беру қызметінде белгілі бір пәндер шеңберіне қатысты ББД мен іс-әрекетінің сапалық жиынтығы.

Осы тақырыппен жұмыс жасауды жоспарлаған кезде менің ойымда оқушы бойында қандай негізгі қабілеттерді дамыту керек деген сұрақ туындады. Бастауыш сынып оқушысын жан-жақты дамыту үшін, біріншіден, оқушыны ортада, яғни шағын топтарда жұмыс жасау арқылы әлеуметтенуге дағдыландыру керек деп шештім. Шағын топта жұмыс жасап үйренген оқушы өз ойын қысылмай, ашық айтуға, керек кезде көмек сұрауға қалыптасады, сөйлеп үйренеді. Содан соң ғана оның пән бойынша ББД-ын қалыптастыруға болатынын ескердім. Сондықтан, оқытуда басшылыққа алынатын 3 негізгі құзыреттілікті анықтадым.

1. Пәндік (ББД өмірде қолдана алу)

2. Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік – оқулықтан, ғылыми-танымдық әдебиеттерден, газет-журналдардан, ғаламтор арқылы түрлі ақпараттарды алу тәсілін меңгеру, мультимедиялық, электрондық, сандық білім ресурстарын тиімді қолдану.

3. Коммуникативтік құзыреттілік дегеніміз – жұппен, топпен жұмыс істеу арқылы ұжымдық шешім таба білу, өз пікірін білдіріп, оны дәлелдеумен сипатталады, яғни білім алушы басқа оқушылармен қарым-қатынасқа түсіп, жан-жақты әлеуметтенеді.

Өз тәжірибемде сабақта қандай технологиялар мен стратегияларды немесе әдіс-тәсілдерді қолданамын және бұл технологиялар мен әдістердің қандай тиімділігін байқадым?

2016 жылы мен Қарағанды қаласындағы «Педагогикалық шеберлік орталығында» (ЦПМ) ҚР Педагог қызметкерлеріне арналған «Педагогикалық қоғамдастықтағы мұғалім көшбасшылығы» курсына оқыдым.

Осы курста тиімді оқытудың 7 модулімен танысып, сол жылдардан бастап іс-тәжірибемге енгізген болатыным.

Бағдарламаның жеті модулін тиімді пайдалану арқылы оқушылар дұрыс, түсініп оқуды, әдеби тілде еркін сөйлеу әрекетінің түрлерін меңгереді, шығарманың негізгі идеясын түсінеді, өз ойын айта білу дағдысы қалыптасады, рухани-адамгершілік қасиеттерді бағалай алатын болады.

Осы 7 модульді, яғни технологияларды күнделікті сабақта қолдану алдыңғы жылдардағы іс-тәжірибемде жақсы нәтиже бергендіктен, сабақтарымда барынша жүзеге асыруға тырысамын. Олар:

1. Оқыту мен оқудағы жаңа әдіс-тәсілдер (топқа бөліп оқыту, жұппен жұмыс)

2. Сын тұрғысынан ойлау

3. Оқу үшін бағалау оқуды бағалау (бұл оқушылардың ағымдық және жиынтық бағалаулары, яғни оқу үшін бағалау - бұл балаларды үйрету, тапсырмалар негізінде жаңа білімге қол жеткізу, қателерді түзеу. Ал оқуды бағалау - оқушының бөлім бойынша ББД бағалау болып табылады, яғни жиынтық бағалау)

4. Білім беруде АКТ-ны пайдалану

5. Талантты және дарынды балаларды оқыту

6. Білім берудегі басқару және көшбасшылық

7. Жас ерекшеліктеріне қарай оқыту

Пәндік құзыреттілікті дамыту жолдары

Құзыреттілікті дамытуға арналған әдіс-тәсілдер: [3:12-17]

- Ойлаудың алты қалпағы; Сұрақтар жаңбыры,
- Өрмекші торы; Галереяны шарлау;
- Кластер, постер; ДЖИГСО әдісі;
- Сегіз төртбұрышқа сурет салу; Үш қадамды сұхбат;
- Кубизм; Суретті қимылмен әңгімелеу;
- Деңгейлік тапсырмалар т.б.

Құзыреттілік- бағдарлы тапсырмаларды қолдану:

• **Қысқаша жазба жұмыстары:** тезистер, эссе, шығарма, буклеттер т.б.;

• **Тест тапсырмалары:** жабық тест, ашық тест, сәйкестендіру тесті, көпжауапты тест, жағдаяттық тапсырма;

• **Шығармашылық жұмыстар:** рөлдік ойындарға, сахналық қойылымдарға дайындық, диафильмдер мен мультфильмдер құрастыру;

• **Өзара бақылау жұмыстары:** өздік жұмыс, кәсіпмен жұмыс, жоба жұмысы;

Сіздерге жалпы бір сабақта қолданған әдіс-тәсілдерім мен 7 модульдің қай түрін қалыптастыруды мақсат еткенім жөнінде көрсетіп өткім келді.

Мысалы, **3 сыныптың «Әдебиеттік оқу» пәнінде «Қазақ бийі» мәтіні** бойынша сыныпты шағын топтарға бөліп, жаңа сабақты оқушылардың өздері оқып- түсінетіндей әдіс-тәсілдерді таңдадым.

Сондықтан, мәтінді **өздігінен игеруге және бірін-бірі оқытуға бағытталған тәсіл ДЖИГСО әдісін** қолдандым.

Мақсаты: мәтіннің мазмұнын жақсы меңгеру, есте сақтау және оқушының өзіне жауапкершілік жүктеу.

Оқушылар бір-біріне жаңа тақырыпты қалай меңгертеді?

Үйрену мен үйрету!!! Қалай үйретеміз? Ол үшін оқушылар түрлі тәсілдерді қолданды:

- Тірек сөздерді жазып алды;
- Мәтіннің жоспарын жасады;
- Тақырыптың өздеріне берілген бөлігі бойынша Кластер құрды, яғни топтастырды.

«ДЖИГСО» әдісі арқылы мәтіннің тиісті бөлігін топта, жұпта

талдағаннан кейін отбасы мүшелеріне қайтып келіп, мәтінді рет-ретімен айтып берді.

Соңында «Алты қалпақ» стратегиясы бойынша әр топтан көшбасшылар шығып, сабақты қорытындылады.

Әдебиеттік оқу сабағында «ДЖИГСО» «Алты қалпақ» стратегиясы бойынша әдісімен топта мәтінді оқып, талдау сәті. сабақты қорытындылау.

Бұл сабақта сындарлы оқытудың **«Білім берудегі басқару және көшбасшылық», «Сын тұрғысынан ойлау», «Оқу үшін бағалау оқуды бағалау»** модульдері бойынша оқушылар неге үйренді?:

- белсенді тыңдай білуге;
- күрделі сұрақтар қоя білу;
- тапсырмалар беру, қолдау көрсету арқылы шынайы болуға;
- жауапкершілікке үйренеді.

Оқушылардың қабілеттері әртүрлі, соған сәйкес күтілетін нәтиже де түрлі деңгейде қалыптасуы, әрине, заңдылық. Мысалы:

• **«А» деңгейіндегі оқушылар:** Басты кейіпкерлерге сипаттама бере алады, оқылым, тыңдалым дағдылары қалыптасады.

Жоғарыда айтылған құзыреттіліктерді оқушының бойында қалыптастырып, оны әрі қарай дамыту үшін, әрине, сабақтарда тапсырмалар да соған сәйкес белгілі бір пәндік құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталуы қажет.

Мысалы, әдебиет сабағында, пәндік құзыреттілікті дамыту мақсатында оқушылар өздері дайындаған диафильмдері бойынша сөйлеп, кейіпкерлерге мінездеме беріп, мәтін бойынша бір-біріне сұрақтар қойды.

Осылайша өз жұмыстарына таныстырылым жасау арқылы сөйлеу мәдениеті қалыптасады, тілдік нормаларды сақтап, байланыстырып сөйлеуге үйренеді.

- **«В» деңгейіндегі оқушылар:** Мәтіннің негізгі идеясын ұғына отырып, жоспар құра алады, айтылым дағдысы қалыптасады.
- **«С» деңгейіндегі оқушылар:** Баланың әрекетіне баға береді, мәтіндегі оқиғаны өмірмен байланыстырады.

Жоғарыда айтылған құзыреттіліктерді оқушының бойында қалыптастырып, оны әрі қарай дамыту үшін, әрине, сабақтарда тапсырмалар да соған сәйкес белгілі бір пәндік құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталуы қажет.

Мысалы, әдебиет сабағында, пәндік құзыреттілікті дамыту мақсатында оқушылар өздері дайындаған диафильмдері бойынша сөйлеп, кейіпкерлерге мінездеме беріп, мәтін бойынша бір-біріне сұрақтар қойды.

Осылайша өз жұмыстарына таныстырылым жасау арқылы сөйлеу мәдениеті қалыптасады, тілдік нормаларды сақтап, байланыстырып сөйлеуге үйренеді.

Әдебиеттік оқу сабағында «Ер еңбекте сыналады» тақырыбы бойынша оқушылардың жасаған диафильмдері

Жаратылыстану сабағында «Тыныс алу тақырыбы бойынша жоба әзірлеу» (STEAM жобасы бойынша)

Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану ақпаратты тез, әрі ұзақ уақыт жадында сақтауға көмектеседі.

АКТ - ны сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды.

Осы орайда АКТ құралдарын пайдалана отырып сабақтарымда авторлар туралы презентациялар, кестелер дайындап, білім алушыларға жаңа материалды көрнекті түрде көрсетемін. Презентациялар сабақты меңгерту үдерісін жеңілдетеді.

АКТ - ны сабақта пайдаланудың тиімділігі:

- Оқушының еркін ойлауына мүмкіндік береді;
- Ақыл - ойын дамытады;
- Шығармашылық белсендігін арттырады;
- Ұжымдық іс - әрекетке тәрбиелейді;
- Тіл байлығын жетілдіреді;

Сабақтарда АКТ құралдарын пайдалана отырып, оқушылардың білімдерін кеңейту.

Сабақтарда 7 модульді ықпалдастыра қолданудың нәтижесі не береді?

Оқу мен оқытудың түйінді тоғыз қағидаты [2:81]

Әдебиеттер:

1. Аманжолов С., Құзыреттілікті қалыптастырудың теориялық негіздері // Өскемен: 2007. Б.135-140
2. «Педагогикалық қоғамдастықтағы мұғалім көшбасшылығы» Қазақстан республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы
Мұғалімге арналған нұсқаулық, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ. Педагогика шеберлік орталығы, 2015. Б. 80-81
3. Сыныпта сындарлы әңгімені ынталандыратын стратегиялар, «НЗМ» ДББҰ, Астана/2015. Б.12-17

ВЛИЯНИЕ ПОДВИЖНЫХ ИГР НА РАЗВИТИЕ СКОРОСТНЫХ КАЧЕСТВ У УЧАЩИХСЯ 5–6 КЛАССОВ, ИССЛЕДОВАНИЕ В ПРАКТИКЕ

Алиев В.Т, Ступницкая О. В.

учителя физической культуры

КГУ «Комплекс школа- ясли- сад №3»

Современный образ жизни школьников характеризуется низким уровнем двигательной активности, что приводит к гиподинамии — состоянию, негативно влияющему на общее здоровье, физическое развитие, координацию и выносливость детей. В условиях постоянного использования гаджетов и снижения интереса к традиционным физическим упражнениям

особенно актуальными становятся игровые методы физического воспитания, которые способны мотивировать школьников к активности. Одним из наиболее эффективных инструментов являются подвижные игры, которые сочетают физическую активность с игровыми элементами, создавая увлекательную и соревновательную атмосферу.

Проведённое исследование посвящено изучению влияния подвижных игр на развитие скоростных качеств у учащихся 5–6 классов. Актуальность темы обусловлена необходимостью поиска эффективных методов, направленных на гармоничное физическое развитие школьников, в особенности с учётом возрастающего уровня гиподинамии. Подвижные игры не только повышают мотивацию детей, но и обеспечивают комплексное развитие физических качеств, таких как скорость, координация, выносливость и реакция.

Целью проведённого исследования стало изучение эффективности подвижных игр как метода развития скоростных качеств у учащихся 5–6 классов.

Для достижения цели были поставлены следующие задачи:

1. Изучить физические особенности и уровень развития скоростных качеств учащихся 5–6 классов.
2. Разработать программу использования подвижных игр, направленных на развитие скорости, координации и реакции.
3. Провести сравнительный анализ результатов учащихся контрольной группы, занимавшихся по стандартной программе, и экспериментальной группы, где применялись подвижные игры.
4. Оценить влияние подвижных игр на мотивацию, интерес и вовлечённость детей в занятия физической культурой.

Обзор литературы показывает, что использование игровых методов давно рассматривается как важная часть физического воспитания. По данным Кондрашова Н.В. (2020), подвижные игры способствуют быстрому развитию координации и реакции, что особенно важно для детей младшего подросткового возраста. Москаева Е.А. (2021) подчёркивает, что игровые методы повышают интерес школьников к занятиям и создают благоприятные условия для социализации. Исследование Иванова А.В. (2019) показывает, что соревновательные элементы в играх укрепляют командный дух и улучшают результаты физических показателей. В свою очередь, Беляев С.П. (2022) подчёркивает необходимость комплексного подхода, включающего адаптацию методов к возрастным особенностям детей.

В ходе исследования была разработана программа подвижных игр, направленных на развитие скоростных качеств у учащихся 5–6 классов. Методика основывалась на возрастных особенностях детей, а также принципах игрового подхода, включающего соревновательный дух, вовлечённость и развитие различных физических характеристик.

Программа была структурирована в соответствии с основными этапами физического развития учащихся и учитывала следующие принципы: доступность, вариативность, прогрессивность нагрузок и комплексность. Каждый элемент программы имел конкретные цели: развитие реакции, координации, стартовой скорости и общей выносливости.

Этапы разработки методики

Разработка методики началась с анализа возрастных и физиологических особенностей учащихся 5–6 классов. В этом возрасте дети отличаются повышенной подвижностью, интересом к соревновательной деятельности и склонностью к командной работе. Также учитывалось, что дети этого возраста обладают высокой восприимчивостью к новым двигательным навыкам, что делает период особенно важным для развития скоростных качеств.

Был проведён предварительный анализ существующих методов развития физических качеств школьников. Основное внимание уделялось работам, посвящённым использованию подвижных игр, таких как исследования Москаевой Е.А. и Иванова А.В., которые подчеркивали важность игровых элементов для мотивации и вовлечённости детей.

Методика была разделена на три этапа: вводный, основной и заключительный.

На этом этапе проводился первоначальный тестовый замер скоростных качеств учащихся, включая время на спринтерской дистанции (30 метров), скорость реакции на визуальные и слуховые сигналы, а также координационные способности. Результаты тестов использовались для формирования экспериментальной и контрольной групп, а также для индивидуальной адаптации упражнений.

Основной этап включал внедрение программы подвижных игр, специально адаптированных для развития скорости. Игры подбирались таким образом, чтобы они развивали сразу несколько характеристик, например, быстроту реакции, стартовую скорость, координацию и выносливость.

В методике использовались следующие игры: **«Вызов»**, **«Круговая эстафета»**, **«Лабтабол»**.

На заключительном этапе проводился повторный тестовый замер скоростных качеств. Результаты сравнивались с контрольной группой, которая занималась по стандартной программе без использования подвижных игр. Также на этом этапе проводился опрос учащихся об их уровне удовлетворённости занятиями.

Основные принципы методики

- Индивидуальный подход: несмотря на групповую организацию занятий, учитывались индивидуальные особенности учащихся, их физическая подготовленность и способности.

- Прогрессивность: нагрузки увеличивались постепенно. Например, расстояния в игре «Круговая эстафета» увеличивались от занятия к занятию, а правила усложнялись по мере освоения игры.

- Комплексность: каждая игра была направлена не только на развитие скорости, но и на координацию, выносливость и реакцию. Такой подход обеспечивал гармоничное физическое развитие учащихся.

- Мотивация и азарт: ключевым элементом методики был игровой процесс, который создавал интерес и желание детей участвовать в занятиях. Учащиеся активно соревновались друг с другом, что усиливало их вовлечённость и способствовало более высоким результатам.

Методика также включала элементы обратной связи: после каждого занятия преподаватель давал краткий анализ достижений, подчеркивая успехи учащихся и предлагая пути для улучшения.

Методы контроля и оценки эффективности

Для оценки эффективности методики использовались количественные и качественные методы. Тесты на скорость, реакцию и выносливость предоставили объективные данные о физическом прогрессе учащихся. Анкетирование позволило выявить субъективное отношение детей к занятиям, уровень их мотивации и вовлечённости.

Методика предусматривала возможность адаптации игр в зависимости от уровня подготовки учащихся. Например, для менее подготовленных школьников уменьшалось расстояние или упрощались правила, тогда как для более физически развитых вводились дополнительные задачи (например, преодоление препятствий).

Результаты практического применения.

Проведённый эксперимент показал, что регулярное использование подвижных игр способствует улучшению следующих показателей:

- Учащиеся экспериментальной группы улучшили результаты в беге на короткие дистанции на 7–12 % по сравнению с контрольной группой.

- Быстрота реакции на стартовый сигнал увеличилась в среднем на 10%.

- Координационные способности, измеряемые по результатам тестов, улучшились на 8–10 %.

- Уровень вовлечённости детей в уроки физической культуры вырос, что отмечалось как учителями, так и самими учащимися.

1. Мотивация и азарт: игровые элементы делают занятия увлекательными, что повышает посещаемость и активное участие.
2. Развитие социализации: игры в команде способствуют укреплению межличностных отношений и учат взаимодействию.
3. Комплексный подход: методика развивает не только скоростные качества, но и другие физические способности, такие как выносливость, координация и ловкость.

Таким образом, практическое применение методики показало её высокую эффективность и доступность для использования в учебной и внеклассной работе. Она не только улучшает физические показатели учащихся, но и формирует устойчивую мотивацию к занятиям спортом.

Для успешного внедрения подвижных игр в процесс физического воспитания учащихся 5–6 классов важно учитывать следующие аспекты:

Результаты проведённого исследования подтверждают, что использование подвижных игр является эффективным средством для развития скоростных качеств у учащихся 5–6 классов. Подвижные игры позволяют не только улучшить физические показатели, такие как скорость, быстрота реакции и координация, но и формируют у детей устойчивую мотивацию к занятиям физической культурой. Благодаря сочетанию соревновательного элемента и игрового подхода, процесс тренировки становится для учащихся увлекательным и эмоционально насыщенным.

Применяемая методика, включающая игры «Вызов», «Круговая эстафета» и «Лаптабол», показала свою эффективность в создании условий для комплексного физического развития. Систематическое использование таких игр привело к значительным улучшениям в показателях скорости у учеников экспериментальных классов по сравнению с контрольной группой.

Внедрение подвижных игр в учебный процесс не только способствует улучшению физических данных, но и развивает важные социальные и психологические качества, такие как умение работать в команде, стратегическое мышление и эмоциональная устойчивость.

Таким образом, регулярное использование подвижных игр в школьной практике должно стать приоритетным направлением в физическом воспитании учащихся, так как это способствует их гармоничному развитию и формированию интереса к здоровому образу жизни.

Литература:

1. Аракелян Е.Е., В.П.Филин, А.В.Коробов, А.В.Левченко - Бег на короткие дистанции (спринт). – М.: Инфра-М.: 2002.-432 с.
2. Библиотека обучающей и информационной литературы [электронный ресурс]-<http://www.razlib.ru/-2010>.
3. Бутенко Б.И. О путях развития быстроты. «Теория и практика физической культуры», 1968-324 с.
4. Былеева Л.В., Коротков И.М. Подвижные игры. – М.: ФиС, 2002.
5. Валкина, О. Н.Игровая деятельность как фактор приобщения детей и подростков к систематическим занятиям физическими упражнениями [Текст] / О.Н. Валкина, Ф.М. Кодолова, Е.Е. Фунина// Педагогическо-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. – 2016.– №1. – С. 129-136
6. Головина, Л. Л. Концепция формирования личности учащихся общеобразовательной школы в процессе физического воспитания [Текст] / Л.Л. Головина, Ю.А. Копылов. – М.: Логос, 2003.
7. Джон С. Гилбоди. - Гордон Пири. Бегай быстро и без травм [электронный ресурс] - <http://msuathletics.ru/books/piri/piri.pdf> - 2002.
8. Жуков М.Н. Подвижные игры. – М.: Изд-во:Академия. – 2000. – 160 с.
9. Коротков И.М. Подвижные игры в занятиях спортом. – М.: ФиС, 2001.

10. Мальцев А. И. Быстрее, выше, сильнее! Легкая атлетика и гимнастика для школьников; Феникс - Москва, 2014. - 288 с.
11. Милутка, Ю.А. Особенности проявления скоростных качеств при различных циклических движениях у девочек школьного возраста [Текст] / Ю.А. Милутка// Материалы 4 научной конференции по физическому воспитанию детей школьного возраста. –М., 1968. – С. 19-22.
12. Филин В.П. Воспитание физических качеств у юных спортсменов. М.: ФиС, 2010. 232 с

ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ УСТНОЙ И ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В СПЕЦИАЛЬНОМ КЛАССЕ, ПОСРЕДСТВОМ СОВМЕСТНОЙ РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОГО КЛАССА И УЧИТЕЛЯ ЛОГОПЕДА.

Алиева Э.Э. учитель начальных классов

Артамонова В.С. учитель-логопед

КГУ «Основная средняя школа №73» г. Караганда

Как повысить качество знаний у детей с задержкой психического развития (далее ЗПР) в специальном классе? С таким вопросом ко мне обратились коллеги, видя процент успеваемости, который мы достигли к концу 2 класса.

У детей с ЗПР выявлен четкий контекст низкого уровня когнитивной активности, недостаток навыков чтения и письма, а главное, возможности его самостоятельного планирование, контроль и критическая оценка результатов деятельности с недостаточным развитием или нарушением ассоциативной структуры левого полушария.

Наиболее результативным методом в своей работе с детьми ЗПР мы считаем системно-деятельностный подход в обучении, содержащий включение детей в учебно-познавательную деятельность.

Этот метод предполагает:

- развитие рефлексии - способность осознать и оценивать со стороны свои мысли и действия;
- учить сравнивать результат деятельности с поставленной целью;
- применять различные формы как: наблюдение, опыты, учебный диалог и др.

Основной принцип работы в специальных классах является коррекционная направленность, которая предполагает систематическое и активное воздействие на умственное и речевое развитие детей.

Система образования детей с нарушениями в развитии предусматривает проведение групповых и индивидуальных занятий общеразвивающей и предметной направленности. Цель коррекционных занятий – восполнить имеющиеся у учеников пробелы в знаниях, которые затрудняют образовательный и развивающий процесс в обучении.

Мы проанализировали сводные данные детей по качеству знаний, процентное соотношение приведено в таблице 1.

Табл. 1. Качество знаний детей

	Математика	Русский язык	Литературное чтение	Естествознание
Качество знаний	43%	38%	38%	63%

Из таблицы видно, что наибольшие затруднения у детей проявляются в устной и письменной речи.

Исходный принцип определения целей, задач, составление тематического плана, является комплексная диагностика и оценка возможностей детей. Для оценки исходных

способностей детей мы провели диагностику устной и письменной речи, используя методики Чиркиной Г.В., Фотековой Т.А., Ахутиной Т.В. [1:7-17].

Поделив детей на 2 группы: 1 группа с большим отставанием в устной речи; 2 группа с затруднением в письменной речи, приступили к разработке календарно-тематического плана.

Составление плана работы, предполагало использование принципов:

- наибольшая заинтересованность детей. Дети, при помощи учителя осознают свои трудности в обучении и активно действуют в их преодолении;
- системность. Данный принцип нацелен на взаимодействие всех учителей в процессе коррекции нарушений у детей;
- непрерывность. Принцип гарантирует решение проблемы ребенка или нахождение пути к ее исправлению.

Форму организации деятельности учащихся мы выбрали смешанный подход, так у нас проводились групповые, парные и индивидуальные занятия.

К нарушениям, которые мы наблюдали в навыках чтения у детей, относились недостаточное знание букв алфавита, маленький словарный запас, общее недоразвитие речи, трудности слияния звука в слоги, низкое понимание прочитанного, следовательно, неумение пересказывать, смысловые замены слов.

Затруднение в запоминании букв алфавита у детей с ЗПР, это одна из главных проблем, которая приводит к остальным трудностям чтения и письма. Поэтому мы старались сделать наибольший упор в данном направлении.

Закрепление знания букв мы начинали с гласных. Затем перешли на более легко запоминающиеся согласные Д, Т, Б, П, М, Н, К, Г, далее переход к шипящим Ч, Ш, Щ, в последнюю очередь Ъ, Ь знаки. В век цифровых технологий, детям интереснее воспринимать компьютерные ресурсы, мы использовали специальные игровые площадки «Раскраска по буквам. Фея», «Пчелиные соты», «Соедини по буквам», «Рисуем буквы», данные приложения выделяются своей красочностью, звуковым оформлением и доступностью.

*Рис.1. Работа
ученика по
кинезиологическим
упражнениям*

Для преодоления трудности слияния слогов мы разработали комплекс кинезиологических упражнений, которые способствуют развитию нейронных связей и развитию памяти. Суть задания состоит в том, что нужно одновременно показать жест и второй рукой показать слог и назвать его.

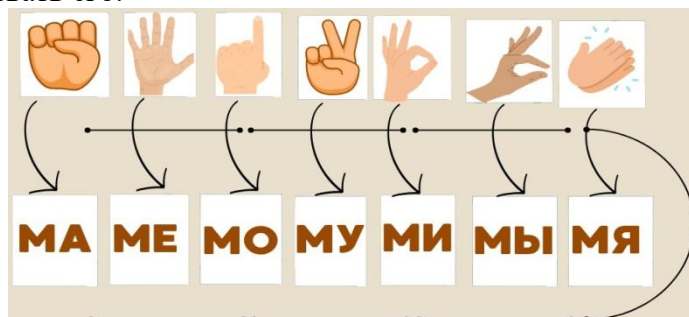

Рис.2. Упражнение по слиянию слогов

По письменной речи наблюдались нарушения звукобуквенного анализа и синтеза, ошибки в виде пропусков гласных и согласных букв, слитное написание слов, не умение обозначать границы предложений, с помощью точек и заглавных букв. При написании прописных букв, некоторые дети пишут печатными, корявыми буквами, не соблюдая размера графических элементов.

Рис.3. Работа по нейропрописям

Приведем примеры некоторых заданий, которые мы использовали для повышения письменной речи.

Для преодоления нарушения в звуковом анализе и синтезе, мы использовали упражнение нарисуй столько красных кругов, сколько слышится звуков А:

Рис. 4.

Упражнение на звонкие-глухие согласные. Подбери нужную букву, используя проверочные слова (Моро (с, з) – морозный, ры (б, п) ки – рыбак, гвоз (т, д) ь - гвозди).

Для преодоления дисграфии одно из упражнений найти спрятанные слова, использовали несколько вариантов:

№ 1. ПОЛЕДОМ, МОСТПАСТА, КРАНЛЕС

№ 2. СВАКОРМДРР, ДОГОВФНЕБОШГН, ЛДЖКМАКАСВЫ.

Разработали нейропрописи, для развития графомоторных навыков, задания выполняются одновременно двумя руками:

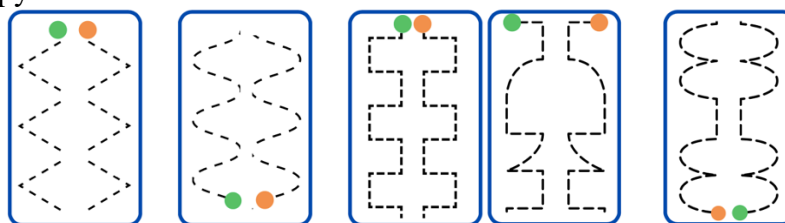

Рис.5.

Для исправления почерка мы использовали «комплексный тренажер. Каллиграфия» Латынина А.А. Также для развития мелкой моторики разбирали фасоль по цветам, нанизывали бусины на нити и др. Использовали нейроигры для синхронизации работы двух полушарий, повышения стрессоустойчивости, укрепления памяти, внимательности.

Благодаря комплексному и индивидуальному подходу, согласованности действий с учителя предметника и учителя логопеда мы достигли уровня повышения знаний учеников по русскому языку и литературному чтению на 45%.

Литература:

1. Фотекова Т.А., Ахутина Т.В. Диагностика речевых нарушений школьников с использованием нейропсихологических методов: Пособие для логопедов и психологов. — М.: АРКТИ, 2002 — С. 7-17

МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУ

*Алимханова Баян Мараловна
математика пәнінің мұғалімі
«Қарағанды қаласы*

«Ы.Алтынсарин атындағы мектеп-лицей» КММ

Математика пәні адамзат қоғамында ғасырлар бойы маңызды орын алған және көптеген салаларда қолданыс табатын пән болып табылады. Бұл пән оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытып, жүйелі түрде ойлау дағдыларын қалыптастырады. Бірақ, бүгінде математиканы оқыту барысында оқушылар үшін көптеген қиындықтар туындап жатады. Әсіресе, математиканың абстрактілі және қиын тақырыптары оқушылардың қызығушылығын азайтып, сабақтардың тиімділігін төмендетеді. Осы мәселелерді шешу үшін білім беру жүйесіне заманауи технологияларды енгізу өзекті бола бастады. Заманауи цифрлық құралдарды қолдану оқушыларға жаңа білімді қызықты әрі жеңіл меңгеруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, цифрлық технологияларды пайдаланудың тиімділігі математиканы оқытуда оқушылардың ынтасын арттырып, олардың пәнге деген қызығушылығын күшейтеді. Бұл мақалада математика сабақтарында заманауи технологиялар мен цифрлық құралдарды қолдану арқылы кездесетін кедергілер мен оларды жеңу жолдары қарастырылады.

Қазіргі уақытта ақпараттық технологиялар мен интернеттің қарқынды дамуы білім беру жүйесіне жаңа мүмкіндіктер әкелуде. Осыған байланысты, дәстүрлі оқыту әдістері көбіне тиімділігін жоғалтуда. Математика пәні де осы өзгерістерді қажет етеді, себебі ол оқушылар үшін күрделі және абстрактілі пән болып саналады. Математиканы тиімді оқыту үшін тек теориялық білімді ғана емес, практикалық дағдыларды да дамыту қажет. Заманауи цифрлық құралдар мен технологиялар математиканы оқыту үдерісін жеңілдетіп, қызықты етеді. Осы технологиялардың көмегімен оқушылардың математикалық білімін тереңдетуге, олардың өзіндік жұмыс жасау қабілеттерін арттыруға мүмкіндік туындайды.

Математика сабақтарында цифрлық құралдарды қолдану кезінде бірқатар кедергілер туындайды. математика пәні өзінің күрделілігімен ерекшеленеді. Оқушыларға жаңа ұғымдар мен теорияларды меңгерту өте қиын. Осы кедергілерді жеңу аясында мен заманауи цифрлық платформаларды тиімді қолдандым. Өз іс-тәжірибеммен бөлісетін болсам:

Математика сабақтарында заманауи цифрлық платформаларды қолдану мен үшін ерекше маңызды болды. Әсіресе, GeoGebra, Khan Academy және Bilimland сияқты платформаларды пайдалану арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға және олардың математикалық білімдерін тереңдетуге мүмкіндік туды. Осы платформалардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктері мен артықшылықтары бар, және мен оларды сабақтарымда әртүрлі әдіс-тәсілдермен қолдандым.

GeoGebra платформасы маған оқушыларға геометриялық ұғымдарды түсіндіруде үлкен көмек көрсетті. Мысалы, 8-сыныптағы «Параллель түзулер мен олардың қасиеттері» тақырыбын оқығанда, GeoGebra арқылы параллель түзулердің орналасуын, олардың бір-біріне қандай қасиеттерге ие екенін көрнекі түрде көрсете алдым. Оқушылар бұл платформаны қолдана отырып, параллель түзулер арасындағы қашықтықты және олардың қиылысу қасиеттерін нақты график арқылы түсініп, есептерді шешуде дағдыларын жетілдірді. Бұл тәсіл менің оқушыларымның геометриялық ұғымдарды қабылдауын жеңілдетті, себебі олар теорияны графикалық түрде көре алды.

Khan Academy платформасы арқылы оқушыларға өзіндік жұмыс жасауға мүмкіндік бердім. 7-сыныпта «Жай бөлшектерді қосу және алу» тақырыбы бойынша платформаның бейнемазмұнын пайдаланып, оқушылар теориялық білімді өз қарқынында меңгеріп, тапсырмалар орындады. Осы бейнемазмұндар оқушыларға математикалық ұғымдарды түсінуге және өз білімін тексеруге мүмкіндік берді. Бұл процесс олардың есеп шығаруға деген сенімділігін арттырды және мұғалім ретінде менің жұмысымның нәтижелі болуына ықпал етті.

Bilimland платформасы қазақ тілінде білім беру саласында маған өте ыңғайлы болды. 5-сыныпта «Қарапайым бөлшектерді қосу және алу» тақырыбын оқытқанда, Bilimland платформасындағы интерактивті жаттығулар мен тапсырмалар оқушыларға бөлшектермен жұмыс істеуді жеңілдетті. Оқушылар платформаның визуалды элементтерін пайдаланып, математикалық тапсырмаларды қызығушылықпен орындады. Бұл олардың білім деңгейін бақылап, қажетті көмек көрсетуге мүмкіндік берді.

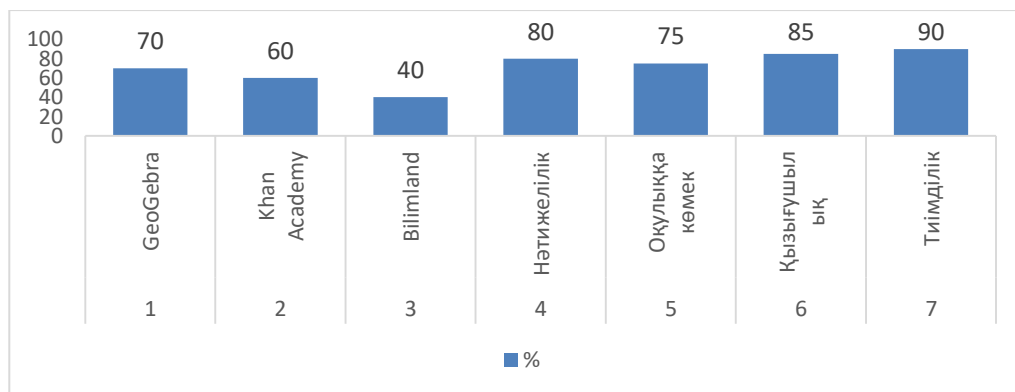
Барлық осы платформаларды қолдану барысында менің оқушыларыма тақырыптарды терең түсінуге мүмкіндік беріп, олардың білімдерін нығайтуға жағдай жасадым. Осы цифрлық құралдардың арқасында менің сабақтарым әлдеқайда тиімді әрі қызықты болды, ал оқушылардың математикаға деген ынтасы артты. Әрбір платформа олардың өздігінен жұмыс істеуіне және оқудағы нәтижелерін жақсартуға септігін тигізді. Бұған қоса, осы цифрлық құралдарды қолдану менің педагогикалық әдістерімді байыта түсті және оқыту процесін инновациялық тұрғыда ұйымдастыруға көмектесті.

Математика сабақтарында GeoGebra, Khan Academy және Bilimland платформаларын қолданудың тиімділігін анықтау мақсатында мен оқушылар арасында сауалнама жүргіздім. Сауалнама барысында оқушыларға осы платформаларды қолданудың нәтижелілігі, оларды сабақтарда қолдану барысында қандай қиындықтар туындағаны, сондай-ақ оқушылардың бұл платформаларға деген көзқарастары туралы сұрақтар қойылды.

Сауалнама нәтижелері көрсеткендей, оқушылардың көпшілігі платформаларды қолданудың тиімділігі туралы оң пікір білдірді. Геометрия пәні бойынша GeoGebra қолданылған кезде, оқушылар оның графикалық мүмкіндіктері мен интерактивті тапсырмаларын ерекше атап өтті. 8-сынып оқушыларының 85%-ы GeoGebra платформасының көмегімен параллель түзулер мен олардың қасиеттерін түсінудің әлдеқайда жеңіл болғанын айтты. «Геометрияның графиктік бейнелерін көргенде, мен тезірек түсіндім», — деп атап өтті оқушылардың бірі.

Khan Academy платформасын қолдану да тиімді екені анықталды. 7-сынып оқушыларының 90%-ы бейнемазмұндарды қарап, өздігінен жұмыс істегеннен кейін тақырыпты тереңірек меңгергенін білдірді. Оқушылар «Khan Academy-де бейнемазмұндар мен тапсырмаларды орындаған кезде мен өзіме түсініксіз болған жерлерді қайта қарап, түсініп алатын болдым», — деп пікір білдірді. Бұл нәтижелер оқушылардың өздігінен білім алуына мүмкіндіктер жасалғанын және тақырыпты тереңірек меңгеруге жағдай жасағанын көрсетеді.

Bilimland платформасы бойынша сауалнама нәтижелері де оң болды. 5-сынып оқушыларының 80%-ы Bilimland платформасында жасалған интерактивті жаттығулар арқылы қарапайым бөлшектермен жұмыс істеудің оңай болғанын айтты. «Bilimland-тағы тапсырмалар мен ойындар арқылы біз бөлшектерді қосу мен алу есептерін тез әрі қызығушылықпен орындадық», — деп жазды оқушылардың бірі. Осылайша, Bilimland платформасы оқушылардың білімін арттырып, сабаққа қызығушылықтарын жоғарылатты(диаграмма-1).

1-диаграмма. Сауалнама қорытындысы.

Оқушылардың пікірлеріне сүйенсек, платформаларды қолданудың барысында кейбір қиындықтар да болды. Әсіресе, GeoGebra платформасын қолданғанда оқушылар интернет байланысының жылдамдығына байланысты қиындықтар туындағанын атап өтті. «GeoGebra-ның графиктерін көру үшін интернет жылдамдығы жақсы болуы керек, кейде жүктелу ұзақ уақыт алады», — деп жазды бір оқушы. Бұл мәселе кейбір оқушылардың сабаққа толық қатысуына кедергі жасады.

Khan Academy және Bilimland платформалары бойынша қиындықтар көп болмады. Бірақ кейбір оқушылар жеке жұмыс жасау кезінде өздерінің уақыттарын дұрыс басқармай, тапсырмаларды кеш орындағанын мәлімдеді. «Бейнемазмұнды көру мен тапсырмаларды орындау үшін мен көбінесе көп уақыт жұмсап қалдым», — деп көрсетілді сауалнамада.

Оқушылардың көпшілігі осы платформаларды қолдануға оң көзқарас білдірді. 95% оқушы GeoGebra, Khan Academy және Bilimland платформалары арқылы сабақтың қызықты әрі тиімді болатынын айтты. Олар платформаларды қолданған кезде білімді тереңірек меңгеріп, жаңа ұғымдарды жеңіл меңгергендерін айтты. Оқушылар «Бұл платформалар математиканы жеңілдетіп қана қоймай, оны қызықты етті», — деп өз пікірлерін білдірді.

Қорытындылай келе, оқушылардан алынған сауалнама нәтижелері осы заманауи платформалардың тиімділігін растайды. Оқушылардың математиканы оқуға деген ынтасы артты, олардың сабаққа қатысу деңгейі жоғарылады, және олар өз білімдерін тереңірек меңгерді. Алайда, кейбір техникалық мәселелер мен уақытты басқару дағдыларын жетілдіру қажеттілігі анықталды. Сондықтан мен болашақта осы платформаларды қолдануды ары қарай жетілдіріп, қиындықтарды еңсеру үшін қосымша ресурстар мен әдіс-тәсілдерді енгізуге тырысамын.

Заманауи цифрлық платформаларды қолдану математика пәнін оқытуда көптеген кедергілерді жеңуге зор мүмкіндік береді. Оқушылардың математика пәніне деген қызығушылығын арттыру және олардың абстрактілі ұғымдарды түсінуін жеңілдету үшін GeoGebra, Khan Academy, Classkick, Desmos сияқты платформалар ерекше тиімді болып табылады. Бұл платформалар тек оқушылардың математикалық дағдыларын дамытуға ғана емес, сонымен қатар, олардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, оқу процесін анағұрлым қызықты және динамикалық етеді. Математика пәні көптеген оқушылар үшін қиындықтар тудыратын пән болуы мүмкін, бірақ осы заманауи технологияларды қолдану олар үшін түсінікті әрі қолжетімді етеді.

Бұл платформаларды әртүрлі сыныптарда және әртүрлі тақырыптар бойынша тиімді қолдануға болады. Мысалы, GeoGebra геометрия және алгебра пәндерін үйретуде өте тиімді, ал Khan Academy математикалық теорияларды түсіндіруде, дәрістер мен жаттығулар арқылы оқушылардың түсіну деңгейін жақсартады. Classkick және Desmos платформалары оқушылардың өздігінен жұмыс істей отырып, нәтижелерін бірден көруіне мүмкіндік береді, бұл олардың оқу процесін тексеріп, қайталау мен өзін-өзі тексеру мүмкіндіктерін ұсынады.

Цифрлық құралдар арқылы оқушыларға визуализациялау мүмкіндігі беріледі, бұл әсіресе күрделі математикалық ұғымдарды түсінуге көмектеседі. Оқушылар мәселені шешкен кезде нақты нәтижелерді көреді, бұл олардың өз білімін тексеруіне мүмкіндік береді. Бұл процесс оларға математикалық ұғымдарды дұрыс меңгеруге және нақты дағдыларды қалыптастыруға көмектеседі. Сонымен қатар, цифрлық платформалардың ойын элементтерін қосуы оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырып, оларға қызықты әрі белсенді түрде білім алу мүмкіндігін береді.

Қорыта айтқанда, заманауи цифрлық платформалар математика пәнін оқытудағы кедергілерді жеңіп, оқушылардың білім деңгейін көтеруге ықпал етеді. Цифрлық құралдардың тиімді қолданылуы математика пәнін жеңіл әрі қызықты етіп, оқушылардың пәнге деген ынтасын арттырады және оларды білім алуға белсенді етеді.

Әдебиеттер:

1. Левин, Ю. М. Математика пәнін оқыту әдістемесі. – Алматы: ҚазМұнайГаз университеті, 2013.
2. Молдашев, Ж. Ә. Математика пәні бойынша оқу процесін ұйымдастыру: теория мен практика. – Астана: Білім, 2015.
3. Қазақ білім академиясының математика бөлімінің зерттеулері. – Алматы: ҚазМҰУ, 2017.
4. Пенроуз Р. Путь к реальности или законы, управляющие Вселенной. Полный путеводитель. – М.–Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2007.
5. Немировский В.Г. Современная социология и российская культурная традиция // СОЦИС. – 1994. – № 3. – Б. 23-29.
6. Назарбаев Н. Ә. Білім және ғылымның жаңа сапасы туралы // Қазақстан Республикасының Президентінің Жолдауы, 2018.

«BALKHASH STEAM SERPINI» ЖОБАСЫ: 3D-МОДЕЛЬДЕУ АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚҚА ҚАДАМ

Алина Б.С., информатика пәнінің мұғалімі

Балқаш қ., «С.Сейфуллин атындағы №7 мектеп-гимназиясы» КММ

Қазіргі заманғы білім беру теориялық білім беріп қана қоймай, оқушылардың практикалық дағдыларын, сыни ойлауын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталуы тиіс. Осындай бағыттардың бірі – 3D-модельдеу, ол оқушыларға өз идеяларын сандық жобаларға айналдыруға және тіпті 3D басып шығару арқылы физикалық прототиптер жасауға мүмкіндік береді. STEM білім беру (ғылым, технологиялар, инженерия және математика) аясында бұл факультатив оқушыларды болашақ мамандықтарға дайындаудың қуатты құралына айналуға.

3D-модельдеу STEM оқытудың бірнеше негізгі аспектілерін біріктіреді [1:25, 3:17]:

- **Инженерлік ойлау** – оқушылар құрылымдарды талдауды, өлшемдерді есептеуді, материалдардың физикалық қасиеттерін ескеруді үйренеді.
- **Математикалық дағдылар** – масштабтармен, координаталық жүйелермен, геометриялық пішіндермен жұмыс.
- **Бағдарламалау және технологиялар** – CAD-жүйелерімен (Tinkercad, Blender, 3D Компас және т.б.) танысу, сондай-ақ 3D басып шығарудың негізгі қағидалары.
- **Ғылыми зерттеу** – өндірістік процестерді, материалтануды және олардың модельдердің беріктігі мен функционалдығына әсерін зерттеу.

Біздің мектепте «3D-модельдеу» элективті курсы «Balkhash STEAM serpinі» жобасы аясында жүзеге асырылады. Жоба «Балқаш қаласы білім бөлімі» ММ мен «Орталық Азияның Еуразия қоры» Корпоративтік қорымен жасалған шарт негізінде қаламыздың 7 мектебінде «3D модельдеу» ғана емес, сонымен бірге «Инженерия», «Зерттеулерден жобаларға дейін», «Менің аймағымның экологиясы», «Arduino және Raspberry Pi негізіндегі робототехника» сияқты курстар жүзеге асырылады. Бұл жоба мектеп оқушылары арасында техникалық және инженерлік білім беруді дамытуға бағытталған, оларға заманауи технологияларды меңгеруге және оларды нақты жобаларда қолдануға мүмкіндік береді.

Бұл курстың Балқаш қаласының мектептерінде енгізілуі аса маңызды, себебі ол оқушыларды заманауи технологияларды зерттеуге ынталандырып, инженерлік ойлауды дамытуға жағдай жасайды [3:12, 5:9].

«3D-модельдеу» курсы 7-11 сынып оқушыларына арналған [2:34]. Сабақтар бірнеше кезеңнен өтеді:

1. **3D-модельдеуге кіріспе** – негізгі құралдармен, бағдарламалардың интерфейсімен, геометриялық пішіндермен жұмыс істеу қағидаларымен танысу.

2. **Қарапайым объектілерді жобалау** – негізгі модельдерді (текше, сфера, цилиндр) құру және оларды күрделі объектілерге біріктіру.

3. **Инженериядағы практикалық қолдану** – бөлшектерді, техникалық құрылымдарды модельдеу, әртүрлі материалдармен және басып шығару параметрлерімен жұмыс.

4. **Басқа STEM бағыттарымен интеграция** – 3D-модельдеуді бағдарламалау, физика және робототехникамен үйлестіретін жобалар.

5. **Қорытынды жоба** – жеке модель жасау, оны басып шығаруға дайындау, жобаны қорғау.

Осы жоба аясында оқушылар 3D-модельдеу құралдарымен жұмыс істеп, байқаулар қатысып, цифрлық дизайн саласындағы тәлімгерлер мен сарапшылармен байланыс орната алады.

3D-модельдеуді практикалық қолданудың қызықты бағыттарының бірі – қазақ халық ертегілерінің кейіпкерлерін жасау. Оқушылар Алдар-Көсе, Ер Төстік немесе Самұрық сияқты кейіпкерлердің үш өлшемді модельдерін жасап, олардың сыртқы келбетін және атрибуттарын дәстүрлі сипаттамаларға сүйене отырып қалпына келтіре алады. Бұл тек модельдеу мен анимация қағидаларын үйренуге ғана емес, сонымен қатар Қазақстанның мәдени мұрасын тереңірек зерттеуге мүмкіндік береді.

«Ер Төстік» ертегісі

Процесс келесі кезеңдерден тұрады:

1. **Кейіпкерді зерттеу** – сыртқы келбеті, киімі, белгілері туралы ақпарат жинау.

2. **Негізгі модельді жасау** – пішіндермен жұмыс, пропорцияларды орнату.

3. **Детализация және текстуралау** – текстуралар, түстер, материалдар қосу.

4. **Анимация (қажет болса)** – позалар, қозғалыстар және бет әлпеттерін реттеу.

Бұл жоба мектеп шараларына, цифрлық шығармашылық байқауларына енгізіліп, интерактивті оқу материалдарын жасауға қолданылуы мүмкін.

«Түлкі мен тырна» ертегісі

«Қарлығаштың құйрығы неге айыр?» ертегісі

Blender бағдарламасын оқыту әдістері және платформалар

Blender бағдарламасында 3D-модельдеуді тиімді үйрету үшін әртүрлі әдістер мен платформаларды қолдануға болады:

- **Интерактивті онлайн-курстар:** Blender Foundation ұсынатын Blender Cloud платформасы оқушыларға бейнесабақтар арқылы үйренуге мүмкіндік береді.
- **YouTube оқыту арналары:** «Blender Guru», «CG Geek» сияқты арналар Blender негіздері мен күрделі модельдеу әдістерін түсіндіреді.
- **Gamification (Ойын әдістері):** Оқушыларды қызықтыру үшін квесттер, деңгейлік тапсырмалар, виртуалды марапаттар қосу ұсынылады.
- **Жобалық оқыту:** Blender-де нақты жобаларды жасау арқылы оқушылардың практикалық дағдыларын дамыту.

Курстың тиімділігін арттыру үшін жоба әдісін қолдану ұсынылады. Мысалы, оқушылар келесі жобалармен жұмыс істей алады [4:28, 5:33]:

- **Ғимараттардың сәулеттік модельдерін әзірлеу** – сәулеттік жобалау қағидаларын зерттеу, жүктемелерді есептеу, тұрақтылықты талдау.
- **Механикалық бөлшектерді жасау** – тісті доңғалақтар, иіңтіректер және басқа элементтерді жобалау және басып шығару.
- **Экологиялық шешімдерді модельдеу** – сүзгілерді, жаңбыр суын жинау жүйелерін немесе балама энергия көздерін әзірлеу.

Практикалық қолдану үшін оқушылар хакатондарға, техникалық шығармашылық байқауларына қатысып, сондай-ақ басқа пәндер бойынша оқу жобаларына 3D-модельдеуді енгізе алады [5:45]. Атап айтқанда, мектебіміздің 8 және 9-сынып оқушылары облыстық «Цифрлық әлемге қадамдар» жобасы аясында байқауға қатысып, «3D графика» бағыты бойынша жүлделі 1-орындарға ие болды.

«3D-модельдеу» курсы оқушыларға заманауи технологияларды меңгеруге ғана емес, IT, инженерия және сәулет салаларындағы болашақ мамандықтарға дайындалуға көмектеседі [1:15, 2:40, 4:22]. Балқаш қаласында осындай курсты енгізу балаларды техникалық ғылымдарға қызықтыруға, шығармашылық әлеуетін дамытуға және әрі қарай білім алу мен кәсіби өсуге берік негіз қалауға мүмкіндік береді.

Осылайша, STEM аясындағы 3D-модельдеу – бұл жай ғана элективті курс емес, оқушыларға идеяларын жүзеге асыруға, сынақтан өткізуге және ХХІ ғасырдың негізгі дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін құрал [3:30].

Әдебиеттер:

1. Каирбеков Ж. «Цифровые технологии в образовании Казахстана», Нур-Султан, 2021.
2. Абдрахманов Б. «Современные методики преподавания 3D-моделирования в школах», Алматы, 2020.
3. Тлеубергенов А. «Внедрение STEM-обучения в казахстанских школах», Астана, 2019.
4. Жумашев Е. «Практическое применение 3D-технологий в учебном процессе», Алматы, 2022.
5. Министерство образования Казахстана. «Методические рекомендации по 3D-моделированию», 2022.
6. Беккер И. В. «Основы 3D-моделирования: Учебное пособие», Москва, 2020.
7. Смит Д. «Практическое руководство по 3D-печати», СПб, 2019.
8. Петров К. В. «Проектное обучение в STEM-образовании», Казань, 2021.
9. Официальный сайт Blender – <https://www.blender.org>

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ К ИЗУЧЕНИЮ РУССКОГО ЯЗЫКА

*Алтай Гулим Бакытжанкызы,
учитель русского языка и литературы
КГУ «Школа – гимназия имени Абая»*

Теоретические основы мотивации в изучении русского языка как второго языка представляют собой комплексную систему взаимосвязанных элементов, формирующих основу успешного освоения языка. Учебная мотивация в контексте изучения русского языка включает в себя внутренние и внешние факторы, побуждающие учащихся к активной познавательной деятельности. Ключевыми компонентами учебной мотивации являются познавательные интересы, стремление к достижению успеха, осознание практической значимости языка и эмоциональная вовлеченность в процесс обучения.

Психолого-педагогические особенности формирования мотивации при изучении русского языка тесно связаны с возрастными характеристиками учащихся и их индивидуальными особенностями восприятия языкового материала. Важную роль играет учет когнитивных процессов, эмоционального интеллекта и социально-культурного контекста обучения. В условиях билингвальной среды особое значение приобретает создание языковой среды, способствующей естественному погружению в язык.

Современные подходы к развитию мотивации в условиях билингвального образования основываются на принципах коммуникативности, интерактивности и культурной интеграции. При этом особое внимание уделяется созданию ситуаций успеха, формированию

положительного отношения к русскому языку и культуре, а также развитию метакогнитивных навыков учащихся.

Факторы, влияющие на мотивацию к изучению русского языка в казахстанских школах, включают социолингвистическую ситуацию в регионе, статус русского языка в обществе, образовательную политику государства и качество учебно-методического обеспечения. Существенное влияние оказывают также профессиональная компетентность педагогов, материально-техническая база образовательных учреждений и поддержка языкового образования на государственном уровне [1].

В современной методике преподавания русского языка инновационные методы формирования мотивации играют ключевую роль в повышении интереса учащихся к предмету. Цифровые образовательные технологии открывают широкие возможности для создания увлекательной образовательной среды. При проведении уроков русского языка веб-квесты позволяют организовать увлекательное путешествие по виртуальным станциям, где учащиеся выполняют различные задания, например, исследуют происхождение фразеологизмов или составляют собственные тексты с использованием изученных языковых явлений.

Технология «перевернутого класса» существенно трансформирует традиционный урок русского языка. Учащиеся самостоятельно знакомятся с теоретическим материалом дома, просматривая подготовленные учителем видеолекции о правилах правописания или синтаксических конструкциях, а на уроке время посвящается практическому закреплению материала через выполнение творческих заданий и совместное решение лингвистических задач.

Геймификация урока русского языка реализуется через создание системы достижений, уровней и наград. Например, при изучении морфологии учащиеся могут «путешествовать» по карте частей речи, зарабатывая баллы за правильное определение морфологических признаков слов или составление предложений с заданными грамматическими характеристиками. Технология подкастов позволяет развивать навыки аудирования и говорения, когда учащиеся не только слушают материал, но и создают собственные аудиозаписи с анализом художественных текстов или обсуждением актуальных языковых явлений.

Интерактивные методы обучения также демонстрируют высокую эффективность в повышении мотивации. Метод проектов позволяет учащимся погрузиться в исследовательскую деятельность, например, при создании лингвистического справочника или электронного словаря современного молодежного сленга. Кейс-технологии на уроках русского языка представляют собой разбор конкретных речевых ситуаций, где учащиеся анализируют и исправляют типичные ошибки в употреблении языковых единиц или работают над совершенствованием текстов различных стилей [2].

Метод «мозгового штурма» особенно эффективен при работе над развитием речи, когда учащиеся коллективно генерируют идеи для написания сочинений или создания устных высказываний на заданную тему. Технология развития критического мышления реализуется через работу с текстами разных стилей и жанров, где учащиеся учатся анализировать авторскую позицию, выявлять средства выразительности и оценивать эффективность использования различных языковых средств.

Комплексное применение данных методов на уроках русского языка создает динамичную образовательную среду, где каждый учащийся может найти собственный путь к успешному освоению языка. При этом важно помнить, что все инновационные технологии должны органично сочетаться с традиционными методами обучения и соответствовать целям и задачам конкретного урока.

В практико-ориентированном обучении русскому языку особое место занимает коммуникативно-деятельностный подход, реализуемый через активное взаимодействие учащихся на уроке. Метод ролевых игр позволяет создавать естественные речевые ситуации, где учащиеся примеряют на себя различные социальные роли. Например, при изучении

официально-делового стиля ученики могут разыграть ситуацию собеседования при приеме на работу, составляя диалоги с использованием соответствующей лексики и речевых клише [3].

Технология диалогового обучения и метод ситуативного общения находят свое применение в создании проблемных ситуаций на уроке. При изучении публицистического стиля учащиеся могут организовать дискуссионный клуб, где обсуждаются актуальные темы с соблюдением речевых норм и использованием средств выразительности. Особую ценность представляет спонтанная речь учащихся в рамках заданной коммуникативной ситуации.

Культурологический аспект в преподавании русского языка раскрывается через анализ текстов, отражающих особенности русской культуры. На уроках применяется метод лингвокультурологического анализа, когда учащиеся исследуют значения слов в контексте национальной культуры, изучают пословицы и поговорки. Технология межкультурной коммуникации позволяет проводить параллели между русской и казахской культурами, находить общие ценности и уникальные черты в языковой картине мира обоих народов [4].

Творческий компонент реализуется через систему нестандартных заданий. В рамках творческих мастерских учащиеся создают собственные тексты разных жанров, экспериментируют с художественными средствами языка. Технология театрализации помогает «оживить» художественные произведения на уроках литературы, а метод креативного письма развивает способность учащихся к самовыражению через создание эссе, рассказов и стихотворений на русском языке [5].

В рамках исследования эффективности цифровых технологий в преподавании русского языка был проведен масштабный педагогический эксперимент с использованием технологии «перевёрнутого класса». Эксперимент проводился при изучении темы «Причастие как особая форма глагола» в восьмом классе. Для чистоты эксперимента класс был разделен на две равные группы с учетом успеваемости и начального уровня знаний по предмету.

В экспериментальной группе обучение строилось по инновационной модели. Учащиеся получали доступ к видеолекциям, созданным специально для данного эксперимента. Каждая видеолекция длительностью 15-20 минут содержала теоретический материал об одном из аспектов темы «Причастие»: образование причастий, правописание суффиксов причастий, обособление причастных оборотов. Просмотр видеоматериалов осуществлялся дома, что позволяло учащимся работать в индивидуальном темпе, при необходимости возвращаясь к сложным моментам.

На уроках время использовалось максимально эффективно для практической отработки материала. Занятия включали выполнение различных типов упражнений: от базовых заданий на определение морфологических признаков причастий до создания собственных текстов с использованием причастных оборотов. Особое внимание уделялось работе в малых группах, где учащиеся могли обсуждать возникающие вопросы и помогать друг другу в освоении материала.

Контрольная группа изучала тот же материал традиционным способом: объяснение теории на уроке, записи в тетрадях, домашние задания на отработку правил. По завершении эксперимента было проведено итоговое тестирование, включавшее задания разного уровня сложности: от определения грамматических признаков причастий до редактирования текстов с причастными оборотами.

Результаты эксперимента показали значительное преимущество технологии «перевёрнутого класса». В экспериментальной группе средний балл по итоговой работе оказался на 15% выше, чем в контрольной. Особенно заметная разница наблюдалась в заданиях творческого характера, где требовалось применить полученные знания в нестандартных ситуациях. Кроме того, анкетирование учащихся экспериментальной группы выявило повышение интереса к предмету и рост уверенности в собственных силах при работе с грамматическим материалом.

Второй эксперимент был посвящен внедрению элементов геймификации в процесс изучения орфографии. Была разработана система достижений «Путь к грамотности», включающая различные уровни сложности. Учащиеся начинали с базового уровня «Начинающий грамотей» и могли продвигаться до статуса «Мастер орфографии». За каждое успешно выполненное задание участники получали виртуальные значки: «Знатор приставок», «Повелитель корней», «Эксперт по суффиксам».

В ходе эксперимента применялись разнообразные формы работы: тематические диктанты, орфографические квесты, онлайн-тренажеры. Особый интерес вызвали командные соревнования, где учащиеся могли объединять свои достижения для получения коллективных наград. Мониторинг результатов показал не только повышение грамотности письма, но и значительный рост мотивации к изучению орфографических правил.

Важным результатом обоих экспериментов стало формирование устойчивого интереса к изучению русского языка. Учащиеся стали воспринимать процесс обучения как увлекательное путешествие, а не как рутинную обязанность. Особенно ценным оказалось развитие навыков самостоятельной работы и взаимопомощи в учебном коллективе.

Система оценки и мониторинга мотивации в изучении русского языка требует комплексного подхода, учитывающего как количественные, так и качественные показатели. Диагностические инструменты оценки уровня мотивации включают метод портфолио, где учащиеся собирают свои лучшие работы, демонстрируя прогресс в освоении языка через творческие проекты, сочинения и результаты участия в языковых конкурсах.

Технология формирующего оценивания позволяет проводить регулярный мониторинг успехов учащихся, используя различные формы обратной связи. Особую роль играет метод рефлексивного дневника, где учащиеся анализируют свой путь в изучении языка, отмечают трудности и способы их преодоления, что помогает развивать навыки самооценки и планирования собственного обучения.

Критерии эффективности применяемых методов основываются на измеримых показателях: повышение успеваемости, рост активности на уроках, увеличение количества инициативных высказываний на русском языке. При внедрении системы мотивации важно учитывать индивидуальные особенности учащихся и создавать условия для персонализированного обучения.

Перспективы развития методов повышения мотивации связаны с дальнейшей цифровизацией образования, внедрением искусственного интеллекта в процесс обучения и расширением межкультурных связей. Особое внимание уделяется развитию адаптивных технологий обучения, способных подстраиваться под индивидуальный темп и стиль обучения каждого учащегося.

Литература:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Современный словарь методических терминов и понятий. Теория и практика обучения языкам. - М.: Русский язык. Курсы, 2019. - 496 с.
2. Божович Е.Д. Развитие языковой компетенции школьников: проблемы и подходы // Вопросы психологии. - 2020. - № 1. - С. 33-44.
3. Воителева Т.М. Теория и методика обучения русскому языку: учебное пособие для вузов. - М.: Дрофа, 2021. - 319 с.
4. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. - М.: Академия, 2020. - 336 с.
5. Жанпейс У.А. Методика преподавания русского языка в школах Казахстана. - Алматы: Мектеп, 2019. - 248 с.

ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІН ОЙЫН АРҚЫЛЫ ҮЙРЕТУДІ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ: КЕДЕРГІЛЕРДІ ЖЕҢУ ЖОЛДАРЫ

Альжанова Танагул Жанайдаровна,
қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі,
Қарағанды қаласы, «17 ЖББМ» КММ

«Тіл – құрал, тіл – қазына» деп тегін айтылмаса керек. Қазақтың ұлы ақыны Абай Құнанбаев тілдің маңызын терең түсініп, «Өзге тілдің бәрін біл, өз тіліңді құрметте» деген ой қалдырған. Тіл – халықтың ұлылығын, ұлттық бірегейлігін сақтайтын маңызды құндылық. Әсіресе, қазіргі заманда қазақ тілін үйрету үдерісінде жаңа әдіс-тәсілдер қолдану ерекше маңызға ие.

Қазақ тілін үйретуде жаңа әдістер мен технологияларды енгізу, соның ішінде ойын әдісін пайдалану – бұл ұрпақтардың тілге деген қызығушылығын арттырудың, білім сапасын көтерудің бір жолы. Тіл үйренудің дәстүрлі әдістері өз нәтижесін берсе де, ойын элементтерін қолдану үдерісті тиімді әрі қызықты етуге көмектеседі.

Қазақ тілін ойын арқылы үйретудің маңыздылығына тоқталсам, ойын элементтері оқу үдерісіне жаңа бағыт береді. Оқушылар үшін ойын – бұл тілдік білімді игерудің қызықты және тиімді әдісі. Бұл тәсіл оқушылардың сөздік қорын молайтып, грамматикалық дағдыларды қалыптастырады, сонымен қатар тіл үйренуге деген қызығушылықты арттырады. Ойын арқылы оқушының коммуникативтік дағдылары да дамиды, өйткені ол тілдің практикалық қолданылуына үйренеді.

Қазақ тілін ойын арқылы үйрету барысында бірнеше кедергілер туындауы мүмкін:

1. **Оқушылардың қызығушылығының төмендігі:** Оқушылардың кейбірі ойын элементтеріне қызықпай, дәстүрлі оқыту әдістерін артық көреді. Бұл қазақ тілін үйренуге деген мотивацияның төмендеуіне әкеледі.

2. **Оқытушының дайындық деңгейі:** Ойын әдістерін тиімді қолдану үшін мұғалімнің арнайы әдістемелік білімдері болуы қажет. Кейбір мұғалімдер ойын элементтерін дұрыс ұйымдастырмауы мүмкін.

3. **Уақыт тапшылығы:** Сабақтарда ойын элементтерін толық қолдану үшін уақыттың жетіспеушілігі байқалуы мүмкін, өйткені ойындар бірқатар дайындықты талап етеді.

4. **Оқушылардың тілдік деңгейінің әртүрлілігі:** Әр оқушының тіл меңгеру деңгейі әртүрлі болғандықтан, ойындарды әрбір оқушыға сәйкес етіп ұйымдастыру қиынға соғуы мүмкін.

5. **Құралдар мен ресурстардың жеткіліксіздігі:** Ойын элементтерін өткізу үшін арнайы құралдар мен ресурстар қажет, бірақ олар барлық мектептерде қол жетімді болмауы мүмкін.

Қазақ тілін ойын арқылы үйрету үдерісіндегі кедергілерді жеңу үшін топ 10 әдіс ұсынып отырмын. Олар:

Кесте-1. Топ 10 әдіс

№	Ойын атауы	Мақсаты	Ойынның сипаттамасы	Мысал
1	Сөздер жинағы	Оқушылардың сөздік қорын дамыту	Мұғалім әр тақырып бойынша сөздер жинақтауды ұсынады. Әр дұрыс сөз үшін ұпай беріледі.	«Үй жануарлары» тақырыбы бойынша сөздер: мысық, ит, қой, жылқы.

2	Құпия сөздер	Қазақ тіліндегі сөздерді дұрыс қолдану дағдыларын қалыптастыру	Оқушылар сөздер арқылы бір құпия сөзді табуға тырысады.	«Кітап», «оқу», «мектеп» сөздері арқылы «оқушы мектепке кітап алып барады» сөйлемін құрастыру.
3	Сөйлем құрастыру	Грамматикалық дағдыларды дамыту	Оқушылар сөздер мен сөз тіркестерінен сөйлем құрастыруды ұсынады.	«Қыз», «ойнау», «көп» сөздерімен «Қыз көп ойнайды» сөйлемін құрастыру.
4	Рөлдік ойын	Коммуникативтік дағдыларды дамыту	Оқушылар рөлдерге бөлініп, нақты өмірдегі жағдайларды сахналайды.	«Дүкенге бару» тақырыбы бойынша сатушы мен сатып алушының рөлдерін орындау.
5	Тапқырлар сайысы	Логикалық ойлау қабілетін арттыру	Мұғалім сұрақтар қойып, оқушылар дұрыс жауапты табуы керек.	«Қызыл, тәтті, дөңгелек не болады?» (Жауап: алма).
6	Мақал-мәтелдер	Мақал-мәтелдер туралы білімді арттыру	Мұғалім мақал-мәтелдің бірінші жартысын айтып, оқушылар екінші жартысын айтады.	«Жалқаудың жұмысы – ...» (Жауап: жоқ!).
7	Жасырын сөз	Сөздік қорды кеңейту және еске сақтау қабілетін дамыту	Мұғалім сөздің бір әрпін ғана айтып, қалғанын жасырады. Оқушылар сөзді табуы керек.	«к...п» сөзі (Жауап: көп).
8	Сөздік ассоциативті ойын	Сөздер арасындағы байланыстарды түсіну	Оқушылар сөздер тізбегінен олардың арасындағы байланыстарды табуы керек.	«Көк» — «Аспан», «Қар» — «Қыста» деген сөздер арасындағы байланысты табу.
9	Суреттермен жұмыс	Тілдік қорды визуализациялау арқылы байыту	Оқушылар суреттерге байланысты сөйлемдер құрастыруы керек.	Мұғалім табиғаттың суреттерін көрсетіп, «Жел көп тұрып, ағаштар тербеліп тұр» сөйлемін құрастыру.
10	Өзара сұрақ-жауап	Сұрақ қою және жауап беру дағдыларын дамыту	Оқушылар бір-біріне сұрақ қойып, жауап береді. Дұрыс сұрақ және жауап үшін ұпай беріледі.	Бір оқушы «Сенің атың кім?» деп сұрайды, екінші оқушы «Менің атым Әлия» деп жауап береді.

Бұл ойындар қазақ тілін үйрету үдерісін тиімді әрі қызықты етуге көмектеседі. Оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуда, әсіресе, ойын элементтері арқылы оқу үдерісін

белсенді ету маңызды. Әр ойын оқушылардың түрлі қабілеттерін дамытуға бағытталған және кедергілерді жеңуге ықпал етеді.

Қазақ тілін үйрету үдерісінде ойын әдістерін қолдану оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуда ерекше маңызды орын алады. Әр түрлі ойын түрлері оқушылардың қызығушылығын арттырып, белсенділігін жоғарылатуға ықпал етеді. Ойындар, әсіресе, тіл үйретуде кедергілерді жеңу үшін тиімді құрал болып табылады. Дәлірек айтсақ, қазақ тілін үйрету үдерісінде көптеген оқушылар тіл үйренуде бірқатар кедергілерге кездеседі. Мысалы, жаңа сөздерді үйрену кезінде оқушылар көп жағдайда сөзді дұрыс қолдануда қателеседі немесе оларды есте сақтауға қиналады. Осы мәселелерді жеңу үшін ойындар тиімді әдіс болып табылады. 5 сыныпта «Сөздер жинағы» ойынын ойнаған кезде оқушылардың сөздік қоры кеңейіп, олар жаңа сөздерді жеңіл әрі қызықты түрде үйренеді. Тағы да оқушылардың жаңа сөздерді дұрыс қолдануына үйрету және олардың сөздік қорын арттыру мақсатындағы «Табиғат» тақырыбы бойынша сөздер берілсін: «орман», «ағаш», «гүл», «құстар», «жарык», «күн». Әр оқушы осы сөздермен сөйлемдер құрастырып, оны сыныптастарының алдында айтты.керек. Ойынды өткізу барысы мен тақтаға сөздер тізімін жазып, оқушыларға берілген сөздермен әртүрлі сөйлемдер құрастыру нұсқаулығын бердім. Әр оқушы өз сөйлемін айтып, оқыған сөздердің мағыналарын түсіндірді.

Сөйлемдер мен сөздердің дұрыс қолданылуы үшін мен мағынасын түсіндіріп оқушыоаға кері байланыс бердім. Бұл ойын оқушылардың сөздермен еркін жұмыс жасауын қамтамасыз етіп, оларды күнделікті сөйлеу тілінде қолдануға дағдыландырады. Оқушылар ойын барысында қателіктер жасап, сол қателіктерін түзетіп, жаңа сөздерді есте сақтауға мүмкіндік алады. Ойынның қызықты әрі интерактивті болуы оқушылардың оқуға деген мотивациясын арттырады. Сонымен қатар, олар қазақ тіліндегі жаңа сөздермен еркін сөйлесіп, қарым-қатынас жасау қабілеттерін дамытады.

Жоғарыда көрсетілген мысалда ойын арқылы қазақ тілін үйренушілердің кедергілерді жеңу процесі тиімді жүзеге асырылды. Оқушылар сөйлеу барысында өздерін еркін сезініп, сөздерді нақты контексте қолдануды үйренеді. Сонымен қатар, мұндай ойындар оқушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырып, оларды белсенді түрде сабаққа тартуға көмектеседі.

Тағы бір дәлірек айтасам, **сөздік ассоциативті ойын** — тіл үйрету үдерісінде өте тиімді әдіс болып табылады, себебі бұл ойын оқушылардың сөздер арасындағы байланыстарды түсінуіне және олардың мағыналарын дұрыс қолдануына көмектеседі. Ассоциация — бұл бір сөздің басқа сөздермен байланысын немесе ұқсастықтарын табу процесі. Бұл әдіс оқушылардың сөздік қорын байыта отырып, олардың сөздерді топтастыру және бір-бірімен байланыстырған кезде ойлау қабілетін дамытады.

«Жыл мезгілдері» деген тақырыпты өту барысында, мен оқушыларға әртүрлі сөздер мен заттарды ұсындым.»жаз», «қыс», «құстар», «жаңбыр», «қызыл», «қара» Оқушылар бұл сөздер арасында ассоциация құрып, оларды топтастырды.

- «**Жаз**» — жыл мезгілі, жылы ауа райы, демалыс, күн, теңіз.
- «**Қыс**» — суық, қар, қысқы киім, боран, мұз.
- «**Құстар**» — жаз, көші-қон, ән, табиғат.
- «**Жаңбыр**» — су, көктем, суарым, бұлт, ылғал.

Бұл ойын оқушылардың ақыл-ойын шыңдап, сөздердің мағынасын дұрыс түсінуге көмектесті. Қандай кедергіні жеңдік? Бұл ойын оқушыларға сөздер арасындағы логикалық байланысты түсінуге және олардың әрқайсысын нақты жағдайда қолдануды үйренуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, сөздер арасындағы байланыс пен мағына айырмашылықтарын талқылау кезінде оқушылар көп қателіктер жасайды. Алайда, мұғалім олардың қатесін түзетіп, түсініктеме бере отырып, бұл қателіктерді білім алу мүмкіндігіне айналдырады.

Сөздік ассоциативті ойынның тиімділігі — оқушыларға сөздерді контексте дұрыс қолдану дағдыларын үйретуінде. Олар тілдік байланыстарды түсініп, жаңа сөздерді жеңіл меңгереді. Сонымен қатар, бұл ойын тіл үйренушілердің шығармашылық қабілетін арттырады және оларды өз ойларын еркін жеткізуге ынталандырады. Мұндай ойындар қазақ тілін үйрету процесінде кедергілерді жеңуге мүмкіндік береді, өйткені сөздердің байланыстарын түсіну және оларды дұрыс қолдану тіл меңгеруде маңызды қадам болып табылады.

«Қазақ тілін ойын арқылы үйрету үдерісіндегі кедергілерді жеңу үшін топ 10 әдіс» тақырыбында мектепшілік семинарда іс-тәжірибеммен бөлісу арқылы, мен бірнеше ойын әдістерін таныстырдым. Әр әдіс оқушылардың тілді меңгеру барысында кездесетін түрлі кедергілерді жеңуге арналған. Семинар соңында қазақ тілін үйретуде ойын әдістерінің тиімділігін, оқушылар мен мұғалімдер үшін қандай кедергілер бар екенін, сондай-ақ ойындардың тіл үйренуге әсерін бағалау мақсатында сауалнама алынды.

Сауалнама қорытындысы бойынша, қазақ тілін үйретуде ойын әдістерін қолдану оқушылардың қызығушылығын арттырып, сөйлеу дағдыларын дамытуда тиімді екенін көрсетті. Мұғалімдердің 85%-ы ойындардың тіл үйренуге әсері оң екенін атап өтті, ал 72%-ы ойын әдістері арқылы оқушылардың сөйлеу дағдыларының дамығанын байқады. Дегенмен, сауалнамаға қатысқан 65%-ы оқу құралдарының жетіспеушілігі мен сабақтың уақытын ұйымдастырудағы қиындықтарды кедергі ретінде көрсеткен. 80% мұғалімдер ойын әдістерін енгізуді қолдайтындарын білдірсе, 60% аптасына 1-2 рет ойын әдістерін қолданатынын айтты. Бұл деректер ойын әдістерінің қазақ тілін үйретудегі тиімділігін және оның жүзеге асырылуындағы кейбір кедергілерді айқындап отыр.

Сауалнама нәтижелері қазақ тілін ойын арқылы үйрету үдерісіндегі кедергілерді жеңудің тиімді әдістерін қолданудың маңыздылығын көрсетті. Ойын әдістері оқушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырып, сөйлеу дағдыларын дамытатындығын дәлелдеді. Сонымен қатар, ойындардың сабаққа жаңа тыныс енгізіп, оқушылардың ынтасын оятатыны да байқалды.

Алайда, ойын әдістерін толыққанды қолдануға кедергі келтіретін факторлар бар: оқу құралдарының жеткіліксіздігі, уақыттың шектеулілігі және мұғалімдердің ойындарды тиімді ұйымдастырудағы тәжірибесінің аздығы. Дегенмен, мектеп ұжымы ойын әдістерін енгізуді қолдайды және мұғалімдер бұл әдістерді белсенді түрде қолдануға дайын екендіктерін білдірді.

Бұл зерттеу көрсеткендей, қазақ тілін ойын арқылы үйрету әдістері оқу үдерісінің тиімділігін арттырып, оқушылардың тілді меңгеруіндегі кедергілерді жеңуге көмектеседі. Ойындарды қолдану әдістерін одан әрі жетілдіріп, мұғалімдерге көмек көрсету керек.

Қорытындылай келе, қазақ тілі пәнін ойын арқылы үйретудің маңызы зор және оны тиімді ұйымдастыру білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Ойын элементтерін қолдану оқушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырып, олардың белсенділігін қамтамасыз етеді. Бірақ оқу үдерісінде кездесетін кедергілерді еңсеру үшін мұғалімдерге қажетті білім мен құралдарды қамтамасыз ету, сондай-ақ ойын әдістерін дұрыс пайдалану қажет. Осылайша, қазақ тілін ойын арқылы үйрету оқу үдерісінің тиімділігін арттырудың маңызды құралы болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Жолдыбаева М. Қазақ тілі оқыту әдістемесі. – Алматы: «Мектеп», 2014.
2. Сыздық Р. Қазақ тілі жөніндегі зерттеулер: грамматикалық құрылымдар мен сөйлем жасау. – Алматы: «Жазушы», 2005.
3. Оралбаева С. Ойын әдістерінің тиімділігі. // Білім беру жүйесінде инновациялар мен жаңа технологиялар. – 2019. – № 1. – Б. 45-52.
4. Әбдіғалиева М. Қазақ тілін ойын арқылы оқытудың әдіс-тәсілдері. – Астана: «Қазақ университеті», 2016.

5. Тойжанова Н. Ойын арқылы тіл үйрету: теория мен тәжірибе. – Алматы: «Ғылым», 2018.
6. Ахметова Г. Қазақ тілін оқытудағы ойын әдістерінің рөлі. // Қазақ тілін оқыту мәселелері. – 2020. – № 2. – Б. 78-84.
7. Муканова Р. Қазақ тілін үйрету әдістері. – Алматы: «Білім», 2017.
8. Құрманбекова А. Ойын арқылы оқыту: жаңа әдістер мен технологиялар. – Қарағанды: «Сарыарқа», 2015.

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДЕ ЖАЛПЫ БІЛІМ ПӘНДЕРІН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ ЖӘНЕ ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ҚОЛДАНУ

Аманбек О., информатика пәнінің оқытушысы, информатика магистрі

Шайжанова Г.К., тарих пәнінің оқытушысы, гум.ғ.магистрі

Балқаш қ., «Қазақмыс» корпорациясының политехникалық колледжі ЖММ

Бүгінде заманауи білім беру жүйесі қарқынды дамып келеді. Білім сапасын арттыру оқу үдерісін жетілдіруге бағытталған инновациялық әдістерді енгізу ең маңызды өзекті мәселе болып табылады. Соңғы онжылдықтарда білім беру саласы айтарлықтай өзгерістерді бастан өткеруде, соның ішінде тиімді оқытудың жаңа тәсілдері мен құралдарын ұсынатын технологиялар қарқындап дамып келеді.

Оқытудың инновациялық әдістері білім беру стратегияларының маңызды бөлігіне айналды. Бұл әдістер студенттерге тек білім ғана емес, сонымен қатар тез өзгертін әлемде өмір сүруге қажетті дағдыларды да қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Оқытудың инновациялық әдістері – оқу процесін жетілдіруге бағытталған жаңа тәсілдер, әдістемелер мен технологиялар [1]. Бұл әдістер заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ), бейімделген оқыту жүйелерін, пәнаралық және интерактивті әдістерді қамтиды. Олар оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына, сыни тұрғыдан ойлауын дамытып, дербестігін ынталандыруға бағытталған.

Оқытудың инновациялық әдістерінің мына түрлерін оқыту үрдісінде қолдану студенттердің білім деңгейін арттыруға мүмкіндік береді:

Жобаға негізделген оқыту студенттердің көптеген пәндерден алған білімдерін қолдануды талап ететін нақты өмірлік жобаларды орындауын қамтиды. Бұл топта жұмыс істеуге, стандартты емес жағдайларда шешім іздеуге және алған білімдерін тәжірибеде тиімді пайдалануға үйрететін әдіс.

Интерактивті әдістер - бұл студенттерді оқу процесіне белсенді қатыстыратын әдістер. Оларға пікірталас, миға шабуыл, рөлдік ойындар, модельдеу, топтық жұмыс және т.б. Олар қарым-қатынас дағдыларын, шығармашылықты және өзіне деген сенімділікті дамытуға көмектеседі.

Мультимедиялық және цифрлық технологиялар. Бейнефильмдер, анимациялар және презентациялар сияқты мультимедиялық материалдарды енгізу оқу үдерісін айтарлықтай байытады. Интерактивті тақталар, планшеттер, онлайн курстар, виртуалды және толықтырылған шындықтар (VR/AR) оқуды қызықты әрі қолжетімді етеді.

Геймификация оқушылардың ынтасын арттыру үшін оқу процесінде ойын элементтерін қолдануды көздейді. Бұл ұпайлар мен рейтингтер сияқты қарапайым элементтерден бастап студенттерді белсенді қатысу арқылы жаңа мақсаттарға жетуге және білім алуға ынталандыратын күрделі ойын сценарийлеріне дейін болуы мүмкін.

Инклюзивті оқыту - бұл әдіс физикалық немесе психикалық ерекшеліктеріне қарамастан барлық оқушылардың оқу-тәрбие процесіне бірдей қатысуы үшін жағдай жасауды көздейді. Инклюзивті тәсілдер оқу материалдарының қолжетімділігін, ерекше қажеттіліктері бар студенттерге қолдау көрсетуді және қолайлы білім беру ортасын құруды қамтамасыз етеді [2, 12].

Оқытудың инновациялық әдістері оқу үдерісінің көкжиегін айтарлықтай кеңейтеді. Олар оқытушыларға да, студенттерге де білім сапасын арттыруға және студенттерді заманауи әлемнің сын-қатерлеріне дайындауға көмектесетін бірқатар маңызды артықшылықтар береді.

Инновациялық әдістерді қолданудың ең маңызды әсерлерінің бірі – студенттердің ынтасын арттыру. Дәстүрлі әдістер, мысалы, лекциялар мен практикалық жаттығулар, айтарлықтай монотонды болуы мүмкін және студенттерді әрқашан қызықтыра бермейді. Интерактивті және заманауи технологиялар, мысалы, геймификацияны немесе жобалық тәсілдерді пайдалану, оқытуды қызықты әрі тиімді, практикалық етеді. Оқушылар оқудың практикалық және шынайы өмірмен байланыстырылғанын көргенде, олардың қызығушылықтары артып, материалды меңгеруге деген ынталары артады.

Оқытудың инновациялық әдістері фактілерді есте сақтауға ғана емес, сонымен қатар танымдық дағдыларды дамытуға бағытталған. Студенттер материалды «сығуға» ғана емес, сыни және шығармашылық ойлауға, ақпаратты талдауға, сұрақтар қоюға және инновациялық шешімдер табуға үйренеді. Шығармашылық пен жағдайларды сыни тұрғыдан бағалай білу өмірдің барлық саласында қажет, ал инновациялық әдістер осы дағдыларды дамытуға ықпал етеді.

Оқытудың инновациялық әдістерінің маңызды артықшылықтарының бірі – білім беру процесін оқушылардың жеке қажеттіліктеріне икемді түрде бейімдеу мүмкіндігі. Технологиялар мен инновациялық тәсілдер мұғалімдерге оқушылардың әртүрлі оқу қарқынын, қызығушылықтары мен қабілеттерін ескере отырып мүмкіндік береді.

Оқытудың заманауи инновациялық әдістері 21 ғасырда маңызды болып табылатын дағдыларды дамытуға бағытталған. Бұл қарым-қатынас, топтық жұмыс, өзін-өзі ұйымдастыру, ақпараттық және технологиялық дағдыларды қамтиды. Бұл дағдылар кәсіби өмірде өте қажет, ал инновациялық әдістер студенттерге оларды оқу үдерісінің басынан бастап дамытуға көмектеседі.

Білім берудегі инновациялар оқу материалдарына қолжетімділікті айтарлықтай кеңейтіп, оқу үдерісіндегі икемділікті арттырады.

Бұл мүмкіндіктер студенттердің санын айтарлықтай кеңейте алады және олардың физикалық орналасуына немесе әлеуметтік мәртебесіне қарамастан көбірек адамдарға білім бере алады.

Оқытудың инновациялық әдістері оқушылардың бойында дербестік, жауапкершілік сияқты маңызды қасиеттерді дамытуға ықпал етеді. Мысалы: жобаға негізделген оқытуда оқушылар өз уақытын басқарады, ең алдымен қандай тапсырмаларды орындау керектігін шешеді және ең қолайлы жұмыс әдістерін таңдайды. Бұл қасиеттер кез келген кәсіби қызметте қажет және кемел тұлғаның қалыптасуына негіз болады.

Оқытудың инновациялық әдістерінің ұзақ мерзімді артықшылықтарының бірі оқуға байланысты стрессті азайту болып табылады. Емтихан және қатаң мерзімдер сияқты дәстүрлі әдістер студенттерді алаңдатуы мүмкін. Интерактивті және жобалық әдістер ынтымақтастық атмосферасын қалыптастырады және оқу процесінде студенттерге қолдау көрсетеді.

Студенттер оқу процесінде өздерін сенімді және жайлы сезінсе, оларда жақсырақ оқып қана қоймай, оқуға деген оң көзқарас қалыптасады.

Оқытудың инновациялық әдістері студенттерге, мұғалімдерге және оқу орындарына көптеген жеңілдіктер береді. Олар сыни ойлауды, шығармашылықты, бірлесіп жұмыс істеу қабілетін дамытуға ықпал етеді, сонымен қатар оқу үдерістерінің қолжетімділігі мен икемділігін арттырады.

Мұндай әдістерді енгізу білім сапасын арттыруға және оқушыларды тез өзгеріп жатқан әлемнің сын-қатерлеріне дайындауға жасалған қадам болып табылады.

Оқытудың инновациялық әдістері дүние жүзінде білім беру жүйесінің құрамдас бөлігіне айналуда. Олар тек жоғары оқу орындары деңгейінде ғана емес, мектептегі білім беруде, кәсіптік және қосымша оқытуда да қолданылады. Бұл әдістерді енгізу білім сапасын арттыруға,

оны қолжетімді және заманауи талаптарға бейімдеуге мүмкіндік береді.

Қазіргі білім беруде технология басты рөл атқарады. Бұл саладағы инновациялар білім беру үдерісінің мүмкіндіктерін кеңейтіп, оны қолжетімді, серпінді және дербестендірілген етеді.

Инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану мұғалімдерден жаңа технологияны білуді ғана емес, сонымен қатар оны оқушылардың сұранысына қарай бейімдей білуді талап етеді. Мұғалімдер тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар студенттердің оқуына бағыт-бағдар беретін, олардың дербестігі мен сыни ойлауын ынталандыратын тәлімгер болуы маңызды.

Жаңашыл әдіс-тәсілдерді қолданатын мұғалім дәстүрлі лектор емес, фасилитатор (ассистент) рөлін атқарады. Ол студенттерге жаңа әдіс-тәсілдерді меңгеруге көмектеседі, олардың оқуына бағыт береді және әрі қарай өз бетінше оқу үшін қажетті ресурстармен қамтамасыз етеді.

Инновациялық әдістерді тиімді пайдалану үшін мұғалімдер заманауи білім беру технологияларымен жұмыс істеуге дағдылануы керек. Олардың жаңа құралдар мен әдістерді меңгеруге көмектесетін үздіксіз білім беру курстарына, семинарлар мен тренингтерге қатысуы маңызды.

Қазіргі білім беру үрдісінде оқытудың инновациялық әдістері маңызды орын алады. Олар білім берудің тиімділігі мен қолжетімділігін арттырып қана қоймайды, сонымен қатар студенттерді цифрлық және жылдам өзгертін әлемдегі өмірге дайындайды. Бұл әдістердің дамуы ілгерілеуді жалғастыруда, бұл білім сапасын арттырудың жаңа мүмкіндіктерін ашады.

Жаңашылдықтарды табысты енгізу білім беру мекемелері мен мұғалімдердің өз тәсілдерін бейімдеуге дайындығына, сондай-ақ оқытудың жаңа форматтарына дайын болуы керек студенттердің белсенді қатысуына байланысты екенін атап өткен жөн. Төменде берілген сілтеме бойынша инновациялық әдістерді тарих және информатика сабақтарында қолдану тәжірибесі көрсетілген.

Әдебиеттер:

1. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2011.»Әлеуметтік әріптестік жағдайында техникалық және кәсіптік білім беру», Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалығы №2 (26) 2013ж.

2. Көшімбетова С. Инновациялық технологияны білім сапасын көтеруде пайдалану мүмкіндіктері. – А.: Білім, 2008.

«КОМИКС» ӘДІСІМЕН ӘДЕБИЕТТІК ОҚЫТУДА ҚАНДАЙ НӘТИЖЕГЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУГЕ БОЛАДЫ?

А. С. Аманжолова бастауыш сынып мұғалімі

Қарағанды қаласы, «С. Саттаров атындағы мектеп-лицейі» КММ

*«Сабақ беру – үйренікші жай ғана шеберлік емес,
ол жаңадан-жаңа табатын өнер».*

Ж. Аймауытов

Қазіргі таңда әдебиеттік оқытуда жиі кездесетін мәселелер өте көп. Олар: оқушылардың орыс тілділігі,гаджет пен телефонда көп отыруы, әдеби шығармалар мен ертегілерді оқымауы, сөздік қордың аздығы, есте сақтау қабілеттірінің төмендігі, шығармашылық және танымдық дағдыларының аздығы. Әдебиеттік оқытудағы тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым дағдыларының және оқу шапшаңдықтарының төмендігі. Осы мәселелерді шешу үшін мен «Комикс» әдісін қолға алдым.

«Комикс» шет елдерде Франция, Испания, Италияда дамыған. Қазір көш бастап тұрған ел – Жапония. 1929жылы Жүсіпбек Аймауытов «Жаман тымақ» поэмасын журнал бетіне «Комикс» әдісі түрінде жариялаған екен.

«Комикс» деген не? Бұл шет елдер тәжірбиесінде әдебиеттік жанр ретінде қолданылған. Ғалымдардың зерттеуіне сүйене келсек балалардың визуалды қабылдауы тез. Осыны ескере отырып әдебиеттік оқытуда «Комикс» әдісімен жетістікке жеттім. «Комикс» – бұл (ағылшынша - күлкіл) идеяларды, бейнелерді сурет арқылы жеткізетін, мәтін мен визуалды ақпаратты қатар қолданатын әдебиеттің саласы [1]. «Комикс» әдісінде сурет пен мәтін бірге ұсынылады. «Комикс» әдісі оқушыларды бір уақытта ойлануға, қиялдауға және шығармашылық дағдыларын дамытуға жетелейді. Оқушылардың танымдық, шығармашылық дағдыларын арттырады. Әдебиет пен өнер саласын ұштастырады. Комиксте төл сөз кейіпкерлердің аузынан үрленіп шығатын, сөздік көпіршіктің көмегімен беріледі.

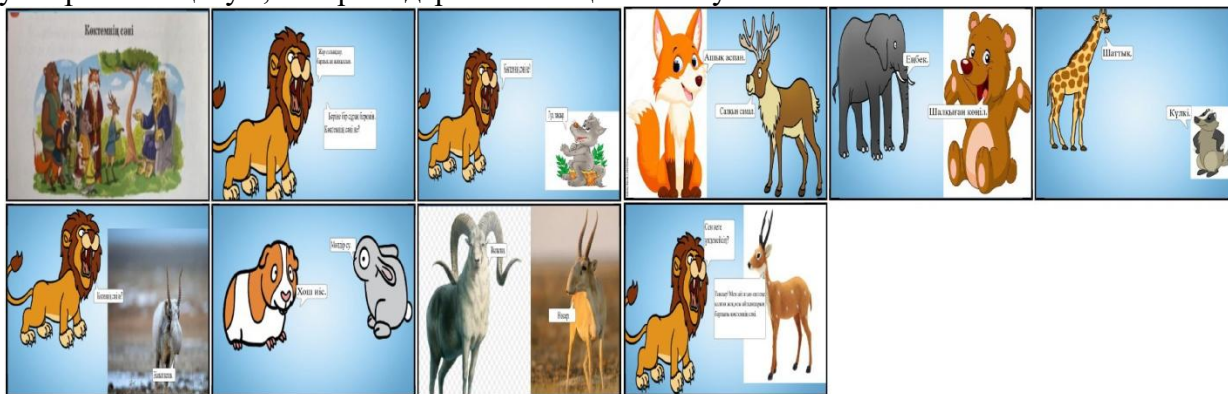
- «Комикс» мотивация құралы болып табылады, пәнге деген қызықушылығын оятады, арттырады.

- Шығармашылық логикалық ойлау қабілетін қалыптастырады.

«Комикс» әдісін дайындау кезеңдері:

1. Дайын мәтін немесе жаңа идеяның пайда болуы.
2. Кейіпкерлерді қолдану.
3. Сценарий құру немесе дайын сюжет алу.
4. Мәтінді өңдеу.
5. Рет-ретімен баяндап қорғау.

Мысалы: 2-сыныптың «Көктемнің сәні» ертегісін «Комикс» әдісімен оқыттым. Осы әдіспен оқыта отырып жетістікке жеттім. Бұл жерде «Комикс» әдісі оқушылардың тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым дағдыларын қалыптастыруға үлкен көмегі тиді. Ең алдымен оқушыларға ертегіні оқуға ұсындым. Оқылым дағдысымен жұмыс жүргіздім. Ертегінің сюжеттік желісіне қарап, құрылымын сақтай отырып, кейіпкерлерін анықтап, талдап, сипаттап, суреттер арқылы он төрт кейіпкерлерді ұсындым. Осы ертегіні оқудағы қиындықтар – жан-жануарлардың ретін сақтамауы, толық ертегіні мазмұндай алмауы және он төрт кейіпкерлердің атауын ұмытып қалуы, автор сөздерін есте сақтай алмауы.

Ертегіні «Комикс» әдісі бойынша оқытқанда он төрт жан-жануарларды жеке-жеке сурет қылып шығарып, таныстырып, сипаттадым. Ең алдымен аң патшасы арыстан барлық аңдарды жинап алып сұрақ қояды. Сюжеттік құрылым бойынша аңдарды рет-ретімен арыстанның сұрағына жауап береді. Осы ертегідегі кейіпкерлердің суретін жеке-жеке шығарып, сол суреттен кейіпкер аузынан үрленіп шығатын сөздік көпіршік қойдым. Сол көпіршіктерге оқушылар автор сөзін кітаптан тауып жазды. Бұл жерде оқушылардың жазылым дағдысы қалыптасты. Өз жазғандарын оқу арқылы оқылым дағдысын қалыптастырып алып, суретке қарап ертегінің мазмұнын әңгімелеп шықты. Осы әдіспен мен оқушылардың бойына төрт дағдыны да қалыптастырып оқыттым. Суреттер арқылы оқушылардың қызығушылықтары артты. Және бұл ертегіде мүйіз тұқымдас – ақбөкен, арқар, киік, бұғы, елік сияқты жануарлар

кездеседі. Бұл жануарлар өзара бір-біріне өте ұқсас, оқушыларға осы жануарлардың суретін көрсете отырып, айырмашылығы мен ұқсастығын түсіндіре отырып, сөздік қорларын молайта отырып, оқыттым.

«Комикс» әдісімен оқытқанда мындай жетістіктерге жеттім. Суреттер – бұл әдісте оқушыға беріліп отырған көмекші, жетелеуші құрал. Осы суреттер ертегінің негізгі ойын, мазмұнын ашады, оқушыларды сыни тұрғыдан ойлауға жетелейді. Мысалы: ақбөкен-жасыл желек деп жауап бергенде жасыл желекті көрген оқушы оны көктемнің алғашқы белгісі екенін сыни тұрғыдан ойлап жауап берді. Сол сияқты піл- еңбек дегенде пілдің ауыр күш иесі, көктемде қызу еңбек басталатынын, киіктің – нөсер деп жауап бергенінде, көктемде нөсер-жауын болып, көктемнің сәні сол жауын арқылы кіретінін сыни тұрғыдан оқушы айта алды. Оқушылардың визуалды есте сақтауын ескере отырып, «Комикс» әдісімен оқытқанда жеткен жетістігімнің бірі ол- танымдық, шығармашылық, сабаққа деген қызығушылықтарының басымдығын көрдім. Сөздік қорларының біршама өскені де байқалды. Автор сөздерін оқу арқылы оқу шапшаңдығының өсу динамикасын байқалды. Оқу жылының басында, дәстүрлі оқытқанда- 50% болса, қазір «Комикс» әдісімен оқытқанда 70%-ға өсті.

Дәстүрлі оқытуда кітапта жалпылама бар-жоғы он бір ғана жан-жануардың суреті берілген. Оқушылар арыстан, қасқыр, аю, қоян, түлкі сияқты аңдарды ғана таныды. Қалған жан-жануарлары мүлдем естіп көрмеген. Қалған жан-жануарларды суреттеп, сипаттап таныстыра отырып, танымдық жағынан дамыттым. Оқулықта ертегіні рөлге бөліп оқы деген тапсырма берілген, кітап бойынша рөлге бөліп оқып шығады, бірақ жан-жануарларды толық танып біле алмағандықтан, есте сақтау қабілеттерінің төмендігін ескере кетсек, оқушылар ертегіні әңгімелей алмады.

«Комикс» әдісімен әдебиеттік оқытуда төмендегі нәтижелерге қол жеткіздім:

- жалпы білім сапасы бойынша 50% -дан- 60 %-ға өсті.
- оқу шапшаңдығы бойынша 50%-дан -70% -ға өсті.

Әдебиеттер:

1. <https://kk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D1%81>

ЗАНЯТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И СПОРТОМ И УКРЕПЛЕНИЕ ЗДОРОВЬЯ ШКОЛЬНИКА

Амиров Анвар Попович

КГУ «Школа-центр дополнительного образования №5» г. Караганда

Правильно поставленное физическое воспитание школьника - основа здоровой жизни, успехов в любой области общественной деятельности. «Физическое образование ребенка есть база для всего остального, — утверждал А. В. Луначарский. — Без правильного применения гигиены в развитии ребенка, без правильно поставленной физкультуры и спорта мы никогда не получим здорового поколения». Слова Луначарского, как никогда, стали актуальными в наши дни. Улучшение условий жизни, обеспеченной части привели к гиподинамии — недостатку естественных движений. Ученые отмечали, что городские дети недостаточно времени проводят на свежем воздухе, мало ходят пешком, все школьники нередко не имеют времени для занятий физической культурой и спортом. Отсюда недостатки в деятельности сердечно-сосудистой системы, отклонения в осанке, плоскостопие, большое число простудных заболеваний, быстрая утомляемость, вялость, плохое усвоение учебного материала. Отсюда и необходимость ежедневно заниматься физическими упражнениями.

Физическая культура оказывает глубокое и разностороннее влияние на организм школьника. Это влияние может быть положительным лишь в том случае, если упражнения будут применять умело, с соблюдением правил санитарии и гигиены. Учитель, знакомый с

гигиеной физического воспитания, не предложит школьнику поиграть в футбол сразу после обеда. Нецелесообразно также сразу после еды выполнять домашние задания. К ним следует приступать не раньше, чем через час-полтора после обеда.

Сердце ребенка нуждается в постоянной нагрузке, иначе его мышечная стенка прорастает жиром, становится вялой, мягкой, неспособной к сильным сокращениям, плохо обеспечивает ткани, и особенно периферические органы, кислородом. Регулярные тренировки укрепляют мышцы тела человека и мышцы внутренних органов, в том числе и сердечную мышцу. Сердечная мышца становится более сильной и с каждым ударом посылает в кровеносные сосуды значительно больше крови, чем у не занимающегося физкультурой.

Кровь омывает ткани всего тела и хорошо снабжает их кислородом. В промежутках между двумя сильными сокращениями тренированное сердце дольше отдыхает и, таким образом, работает более экономно, меньше устает, становится выносливым. Чем лучше тренировано сердце, тем относительно реже пульс, достигающий 50 и меньше ударов в минуту. Тренированное сердце хорошо справляется с длительной тяжелой работой, и, наоборот, сердце человека, ведущего малоподвижный образ жизни, плохо обеспечивает кровью периферические органы, особенно ткани конечностей. Мышцы не получают необходимого количества кислорода и быстро утомляются. Человек, с детских лет ведущий малоподвижный образ жизни, ослабляет сердечно-сосудистую систему и тяжело переносит физические нагрузки.

Сердце быстро адаптируется к большим физическим напряжениям, но это бывает только тогда, когда нагрузка увеличивается очень медленно и постепенно. Школьник может участвовать во многокилометровых пеших переходах, выступать в соревнованиях по бегу и многоборьям, в тяжелых соревнованиях по лыжным гонкам и единоборствам, но только в том случае, если готовился к этой двигательной деятельности на протяжении длительного времени.

От урока к уроку увеличивается физическая нагрузка на занятиях, из года в год растет нагрузка на тренировках, которые проводят.

Школьная программа предусматривает занятия лёгкой атлетикой, гимнастикой соревнования в подвижных играх волейбол, баскетбол. Однако учителя иногда забывают, что все эти упражнения должны подводить итог проделанной работы. Соревнования не самоцель. Пустив школьника на дистанцию, учитель проверяет, чему он его научил.

Если же предварительных занятий не было, соревнования могут принести вред вместо пользы. Нельзя также допускать к зачетным упражнениям ученика, который по каким-либо причинам пропустил несколько уроков.

На каждом занятии учитель внимательно следит за тем, чтобы у детей не наступило сильное утомление и переутомление. При появлении признаков резкого утомления необходимо снизить темп движения, временно освободить сильно утомившихся от выполнения упражнений и дать им отдых, а при необходимости направить к врачу. Признаками резкого утомления следует считать сильное побледнение или покраснение кожи лица, пятнистую окраску или посинение губ; усиленное потовыделение даже при невысокой температуре воздуха; чрезмерно учащенное, поверхностное и прерывистое дыхание; неточные и вялые движения, замедленная походка.

Организм школьника еще не окреп, и непосильные физические упражнения могут нанести непоправимый вред здоровью. Чтобы исключить возможности переутомления на занятиях, следует подбирать посильные упражнения, ограничивать время игр, уменьшать количество повторений для тех, кто устал, снижать быстроту или темп движений, использовать снаряды и инвентарь меньшего веса, чаще менять вид деятельности.

Учитель должен все время помнить, что разучивание всех упражнений или незнакомая игра утомляют быстрее, чем повторение привычных действий. Движения с резкой сменой скорости и направления бега (подвижные игры, баскетбол, футбол) оказывают большее воздействие на организм, чем ритмичные, хотя и продолжительные движения (бег на лыжах, езда на велосипеде). Более утомительна однообразная деятельность. Упражнения для мышц ног

(приседания, прыжки, бег) оказывают большее физиологическое воздействие на организм, чем упражнения для рук и туловища.

Но не только регулярные физические нагрузки нужны для улучшения деятельности сердечно-сосудистой системы и всего организма школьников. Ни режим дня, ни физические упражнения, ни диета не обеспечат нормальной жизнедеятельности сердца, если молодой человек постоянно нервничает, стремится повсюду быть первым, все время жалуется на недостаток времени, опаздывает на занятия, ежеминутно раздражается по любому поводу.

А ведь можно приучить себя не нервничать по пустякам. Проиграл соревнование - ну что ж, за битого двух небитых дают, в следующий раз лучше подготовлюсь и выиграю.

Прекрасный образец такого поведения показал легкоатлет-спринтер Валерий Борзов. В период своих выступлений олимпийский чемпион не позволял себе раздражаться. Наоборот, он старался радоваться всякому обстоятельству: «Дует встречный ветер. Прекрасно! У меня больший вес, чем у соперников, он мне не так страшен. Ветер попутный? Очень хорошо. Он мне даст преимущество перед более легкими соперниками. Дождь? Еще лучше. Во время ливня я стал чемпионом страны».

Не относиться к каждой неудаче в спорте, да и в жизни вообще, как к непоправимой катастрофе, с юмором преодолевать трудности, без которых жизнь невозможна, - значит создать нормальные условия для деятельности сердца. Именно об этом надо помнить самому учителю и так учить школьников. Они должны знать, что среди долгожителей нет ни одного мрачного, раздражительного, нетерпимого к окружающим человека.

Для девочек нагрузка всегда должна быть меньшей. Девочки не занимаются переноской тяжестей, борьбой, футболом, т. е. упражнениями, в которых необходимы большие физические нагрузки. Они не выполняют упражнения, сопровождающиеся значительными сотрясениями тела. Девочкам следует осторожно относиться к упражнениям, связанным с выгибаниями тела, когда резко увеличивается внутрибрюшное давление. Рекомендуется сразу же после напряженного прогибания снизить внутрибрюшное давление, сделав для этого наклон или кувырок вперед.

Такие упражнения, во-первых, не вредны, а во-вторых, если они выполняются систематически, укрепляют мышцы живота, улучшают кровообращение, способствуют хорошему самочувствию.

Занятия физической культурой необходимы для нормальной деятельности дыхательной системы. Занятия легкой атлетикой (особенно бег на свежем воздухе), лыжной подготовкой, конькобежным спортом, плаванием увеличивают окружность грудной клетки, а значит, и позволяют легким забрать при вдохе большие порции воздуха, лучше обеспечить ткани тела, мышцы, мозг кислородом, что увеличивает работоспособность организма.

Учитывая это, следует стремиться большую часть уроков физической культуры проводить на свежем воздухе.

Для здоровья важно иметь хорошо развитые мышцы.

Особого внимания заслуживает выполнение упражнений для мышц в определенной последовательности: снизу вверх или сверху вниз. Например: 1. Подтягивание. 2. Упражнения для мышц рук и плечевого пояса. 3. Упражнения для мышц спины.

Упражнения с большой физической нагрузкой следует чередовать с легкими. Если качество выполнения упражнения зависит от подвижности в суставах, перед каждой попыткой проводят упражнения на гибкость. Для снижения наступающего утомления периодически дают упражнения на расслабление. Начиная выполнение физических упражнений, необходимо разогреть организм. Для этого перед выполнением основных упражнений и перед соревнованиями, особенно в холодную погоду, проводится разминка (вводная часть урока).

После физических нагрузок нельзя резко переходить к состоянию покоя. До тех пор пока не установится дыхание и ритм его не станет близким к нормальному, нельзя садиться, ложиться, принимать водные процедуры. При проведении соревнований по лёгкой атлетике

необходимо приучать школьников пройти после финиша еще несколько десятков метров, постепенно снижая скорость и темп движений и расслабляя мышцы всего тела.

Занятия физической культурой укрепляют нервную систему, совершенствуют органы чувств, нормализуют вес тела. Другими словами, они положительно воздействуют на все системы и органы тела человека.

Литература:

1. Ашмарин Б.А. Теория и методика физического воспитания.
2. Глазырина Л.Д. Методика преподавания физической культуры. Лопатик Т.А
3. Станкин М.И. Психолого-педагогические основы физического воспитания.
4. Шиян Б.М. Теория и методика физического воспитания.

ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ И СЕМЬИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Арцыбашева Е.В. воспитатель

КГКП «Ясли-сад «Росинка»

Бухар-Жырауский район, п. Г.Мустафина

На современном этапе развития казахстанского общества значительно возросла воспитатель-образовательная функция дошкольных организаций. Трансформация системы образования, определила включение в их деятельность широких слоев общественности и, в первую очередь родителей. Процессы демократизации в системе образования вызвали необходимость поиска решения таких проблем в дошкольном воспитании, как взаимодействие дошкольной организации и семьи, повышение психолого-педагогической культуры родителей дошкольников, пропаганда педагогических знаний. Взаимосвязь общественного и семейного воспитания обусловлена единством цели воспитания. Поэтому совместная работа воспитателей и родителей по формированию личности ребенка имеет не только педагогическое, но и социально-общественное значение.

Государственная политика Казахстана направлена на поддержку и защиту семьи как основного института общества. Это выражается в различных законах и стратегиях, которые гарантируют права детей, материнства и отцовства, а также социальную поддержку семей. Семья рассматривается как основа стабильности общества, и поэтому государственные органы обеспечивают меры по улучшению жизни и защиты прав членов семьи. В посланиях Президента Республики Казахстан акцент на семье часто выражается через внимание к социальным вопросам, поддержке института семьи, материнства и детства. Послания Президента ежегодно содержат рекомендации и планы, направленные на улучшение благосостояния граждан, в том числе семей, а также на решение проблем, касающихся воспитания детей и социальной защиты [3].

Семья и дошкольные организации являются ключевыми институтами, которые способствуют социализации детей. Хотя их воспитательные роли отличаются, их сотрудничество необходимо для полноценного развития ребенка. Педагоги дошкольных организаций имеют значительный опыт в работе с родителями, что помогает улучшить нравственное, трудовое, умственное, физическое и художественное воспитание и развитие детей. Взаимодействие между детским садом и семьей – это не просто важный аспект, а основополагающий фактор, способствующий успешному воспитанию и всестороннему развитию ребенка. Чем теснее и активнее будет это взаимодействие, тем легче и успешнее ребенку будет адаптироваться в обществе, приобретать новые знания и развиваться как личность.

В Государственном образовательном стандарте Республики Казахстан отражены ключевые принципы и требования, касающиеся взаимодействия дошкольной организации и

семьи, которые играют важную роль в процессе воспитания и обучения детей. В рамках дошкольного образования важность сотрудничества детского сада и семьи подчеркивается как основа для эффективного развития ребенка и поддержания единства в образовательном процессе. Цель педагогического просвещения родителей заключается в вооружении отцов и матерей определенным запасом знаний, оказании им помощи в организации самообразования, формировании воспитательных навыков и умений [1].

Т.А. Куликова даёт определение педагогической компетентности, как способность понять потребности детей и обеспечить возможность удовлетворять их, сделать ребенка счастливым, умение видеть какие-то вещи с точки зрения перспективы развития ребенка [4:36].

Педагоги О.Л. Зверева и Т.В. Кротова считают, что в работе педагога с родителями очень важно ориентироваться на потребности семьи, запросы родителей, а не просто читать им доклады или лекции. Важно активизировать и обогащать воспитательные умения родителей, поддерживать их уверенность в собственных педагогических возможностях, распространять положительный опыт воспитания в семье: проведение семейных досугов, следование семейным традициям и другое [2].

По мнению ряда педагогов и психологов (Т.Н. Дороновой, О.И. Давыдовой, Е.С. Евдокимовой, О.Л. Зверевой, Е.П. Арнаутовой, Д.О. Дзинтере, Л.В. Загик, Т.А. Марковой, Д.Д. Бакиевой, С.М. Гарбей, М.И. Иззатовой, В.М. Ивановой) и из личного педагогического опыта хочу отметить, что важными аспектами в работе с родителями воспитанников являются:

- *Партнерство между педагогами и родителями.*
- *Индивидуальный подход к каждому ребенку.*
- *Обратная связь и информационная поддержка.*
- *Организация совместных мероприятий.*
- *Психологическая поддержка родителей.*
- *Образование и воспитание детей как совместный процесс педагогов и родителей.*

Современные тенденции в образовании и воспитании детей требуют обновления методов взаимодействия детского сада и семьи. В условиях быстрого технологического прогресса и изменения социальной среды традиционные формы сотрудничества постепенно уступают место более инновационным и гибким моделям. Как показывают исследования современных педагогов (Е.П. Арнаутова, В.П. Дуброва, О.Л. Зверева, В.М. Иванова) и деятельность практиков, в дошкольной педагогике идет активная интеграция нетрадиционных форм взаимодействия дошкольной организации и семьи. Из опыта своей работы хочу выделить такие формы как:

1. Цифровизация взаимодействия

- **Платформы для общения.** Мы используем специальную онлайн-платформу, где публикуем информацию о днях открытых дверей в детском саду, мероприятиях для родителей, оказываем консультативную помощь, размещаем задания и рекомендации, а родители — задают интересующие их вопросы и делятся важной информацией о ребенке. На эту платформу мы загружаем фотографии, видео- и аудиоматериалы, которые позволяют родителям отслеживать его успехи.

- **Мобильные приложения.** В своей практике мы используем мобильные приложения для быстрого общения с родителями. Через приложение родители получают уведомления о важных событиях, изменениях в расписании, сообщениях от воспитателей и даже получать отчеты о поведении и успехах ребенка в реальном времени.

2. Проектная работа и семейные мастер-классы

- **Проектная работа.** Нами организуется совместное создание родителями и детьми тематических стендов, лэпбуков, реализация проектов на различные актуальные темы. Это позволяет ребенку учиться работать в команде, а родителям — почувствовать свою значимость и вовлеченность в процесс воспитания.

- Семейные мастер-классы и открытые занятия. На базе нашего детского сада родители проводят мастер-классы для других семей, открытые занятия, делятся формами организации совместной деятельности, интересными играми, традициями и обычаями и другим опытом воспитания детей.

3. Совместные образовательные проекты с другими организациями

- Совместные культурные и образовательные программы. Дети нашего детского сада и их родители участвуют в экскурсиях, выставках, мастер-классах, организуемых школой, библиотекой, домом культуры, музеем, физкультурно-оздоровительным комплексом. Это способствует расширению кругозора детей и углублению семейных связей.

- Социальные проекты. Нами ведется работа по привлечению родителей в социальные проекты, такие как благотворительные акции «Подари книгу другу», экологические проекты «Береги природу!». Формируем у детей социальную ответственность и активную гражданскую позицию.

5. Виртуальные родительские собрания и вебинары. Проводим вебинары, собрания для родителей на актуальные темы воспитания, развития и здоровья детей, что позволяет родителям получать информацию и задавать вопросы без необходимости присутствовать в учреждении.

Новые формы сотрудничества детского сада и семьи направлены на повышение эффективности взаимодействия, улучшение коммуникации и вовлеченность родителей в образовательный процесс. Внедрение инновационных методов в педагогический процесс, позволяет создать более гибкую, доступную и персонализированную модель взаимодействия, которая учитывает потребности всех участников процесса и способствует гармоничному развитию ребенка. Такое взаимодействие дошкольной организации и семьи обеспечивает эмоциональную поддержку ребенку, равномерное развитие, снижение стресса.

В работе по взаимодействию дошкольной организации и семьи в современных условиях, педагоги сталкиваются с рядом проблем, которые требуют особого внимания и поиска эффективных решений.

1. Недостаток информационного обмена. Часто родители не получают достаточной информации о развитии и успехах ребенка в детском саду. Педагоги могут не предоставлять своевременную обратную связь, а родители могут не знать, как лучше поддержать ребенка дома. Проблема также возникает при переходе на дистанционные формы взаимодействия, так как не все родители обладают достаточным уровнем цифровой грамотности для полноценного использования онлайн-ресурсов. Также взаимодействие с помощью электронных каналов может быть не конфиденциальным, что затрудняет решение проблемных вопросов.

2. Отсутствие единства в воспитательных подходах. В некоторых случаях существуют разногласия между воспитателями и родителями по поводу подходов к воспитанию, например, в вопросах дисциплины, питания или гигиены ребенка. Это может создать трудности в воспитательной работе, когда семья и детский сад идут по разным «путям». Такие несогласованности неблагоприятно влияют на психологическое состояние ребенка и его отношение к обучению.

3. Нехватка квалифицированных специалистов по работе с родителями. В некоторых дошкольных организациях недостаточно внимания уделяется обучению педагогов работе с родителями. Часто не хватает специалистов, способных оказывать психолого-педагогическую помощь родителям. Это снижает эффективность взаимодействия, особенно в сложных ситуациях.

В своей работе с семьями воспитанников, мы столкнулись со следующими проблемами:

1. Недостаточная вовлеченность родителей. Это связано с рабочей занятостью родителей, нехваткой времени на участие в мероприятиях детского, с отсутствием мотивации и интереса к образовательному процессу, особенно, если родители считают, что воспитанием должны заниматься исключительно воспитатели.

2. *Психологическая нагрузка на родителей.* Сегодня родители часто сталкиваются с высоким уровнем стресса из-за рабочих обязанностей, проблем в личной жизни или экономических трудностей. Это ограничивает их способность полноценно участвовать в воспитательном процессе.

3. *Различия в социальном статусе и образовательном уровне семей* влияет на степень вовлеченности родителей в образовательный процесс. Как показала практика, семьи с низким социально-экономическим статусом испытывают сложности в воспитании детей и не всегда могут поддерживать образовательный процесс. В своей работе мы столкнулись с проблемами недостаточной мотивации со стороны таких родителей.

4. *Необходимость адаптации к новым образовательным стандартам.* Введение новых образовательных стандартов, учебных программ требует от родителей адаптации к изменениям в системе образования, что часто вызывает недовольство или непонимание с их стороны. Без поддержки родителей всегда возникают трудности внедрения новых подходов.

Столкнувшись с данными проблемами, мы, с особой внимательностью, подбирали индивидуальные подходы к таким родителям: проводили встречи, дни открытых дверей, беседы, консультации, мастер-классы, совместные игры и экспериментирование. Предоставляли родителям фото - и видеоотчет о деятельности их детей. Активно вовлекали родителей в педагогический процесс. Благодаря этому, многие родители пересмотрели свое отношение и стали партнерами дошкольной организации.

Из наблюдений своей педагогической деятельности, хочу отметить, что взаимодействие детского сада и семьи является важнейшим элементом в формировании гармоничной личности ребёнка. Альянс между дошкольной организацией и домом создает условия для всестороннего развития личности, позволяя детям усваивать как академические знания, так и социальные навыки. Эффективное сотрудничество между педагогами и родителями способствует не только улучшению образовательного процесса, но и созданию комфортной и безопасной атмосферы для детей. В свою очередь, для успешного взаимодействия дошкольной организации и семьи необходимо создать систему, которая будет учитывать интересы и потребности всех участников. Современные подходы к сотрудничеству должны быть гибкими, индивидуализированными, включать использование современных технологий (платформ, приложений, видеоконференций), способствующие мобильности обратной связи, регулярному информированию, организации совместных мероприятий, а также повышение профессионализма педагогов, учет социально-экономических условий семей и оказание психологической поддержки родителей.

Литература:

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения [ЭР] – Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031#z20>
2. Гребенкина, Н. В. Взаимодействие семьи и детского сада в современных условиях / Н. В. Гребенкина, В. А. Астапова, С. Б. Кучеренко. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2023. — № 10 (457). — С. 213-215. — URL: <https://moluch.ru/archive/457/100691>
3. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Справедливый Казахстан: закон и порядок, экономический рост, общественный оптимизм» <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-spravedlivyy-kazahstan-zakon-i-poryadok-ekonomicheskii-rost-obshchestvennyy-optimizm-285014>
4. Солодянкина, О. В. Сотрудничество ДОУ с семьей [Текст]: Пособие для работников дошкольных образовательных учреждений / О. В. Солодянкина. — М.: АРКТИ, 2004. — 80 с.

АРҚЫЛЫ ОҚУ САПАСЫН КӨТЕРУ

*Аубакирова Макпал Зарубаевна,
директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары
Қарқаралы ауданы*

«Айнабұлақ ауылының №31 жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазіргі таңда білім беру жүйесі қоғамның барлық салаларымен тығыз байланыста жұмыс істейтін маңызды құрылым болып табылады. Білім сапасы оның ұстаздары мен педагогикалық құрамының кәсіби деңгейіне тікелей байланысты. Мұғалімнің біліктілігі жоғары болған сайын, оқушылардың нәтижелері де соғұрлым жоғары болары сөзсіз. Сондықтан мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру - оқу сапасын жақсартудың басты әрі шешуші жолдарының бірі болып табылады. Бүгінгі таңда білім беру саласындағы жаңа әдістер мен технологияларды меңгерген мұғалімдер ғана заман талабына сай білім беру процесін жүзеге асыра алады.

Білім беру саласындағы қазіргі таңдағы басты мәселелердің бірі – мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру. Білім беру сапасының төмендеуі мен оқушылардың сапалы білім алуына әсер ететін түрлі кедергілер, мұғалімдердің жаңа әдіс-тәсілдерді меңгеру қажеттілігін айқындайды. Жаңа талаптарға сай, мұғалімдер тек білімді ғана емес, қазіргі заманның инновациялық әдістері мен технологияларын меңгеруі тиіс. Бұл үдеріс білім берудің тиімділігін арттырып, педагогтардың кәсіби дамуына жаңа серпін береді.

Елімізде білім сапасын арттыру мақсатында жүзеге асырылған реформалар мен халықаралық стандарттарға сәйкестендірудің маңызы ерекше. Осы тұрғыда, мұғалімдердің кәсіби біліктілігін жетілдіруге бағытталған курстар мен әдістемелік шаралардың бүгінгі таңда айрықша рөл атқаратыны анық. Аталмыш процестердің аясында мұғалімдер үшін арнайы біліктілікті арттыру бағдарламаларын және жаңа оқу әдістемелерін енгізу қажеттілігі өзекті мәселе ретінде қарастырылуда. Мұғалімдердің заманауи әдіс-тәсілдерді тиімді қолдануы оқушылардың білім деңгейін жоғарылатуға, сондай-ақ олардың жеке тұлғалық дамуына ықпал ету мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыруға кедергі келтіретін бірқатар факторлар бар. Атап айтқанда, жаңашыл әдіс-тәсілдерді меңгеру барысында туындайтын қиындықтар, цифрлық сауаттылықтың жеткіліксіздігі, қаржылық және материалдық ресурстардың тапшылығы, сондай-ақ әлеуметтік және психологиялық кедергілер мұғалімдердің кәсіби дамуына айтарлықтай ықпал етеді. Бұл факторлар мұғалімдердің жаңа білім алуына, инновациялық әдістерді тиімді қолдануына және оқу процесін жетілдіру бағытында қажетті қадамдар жасауларына тосқауыл болады. Осыған байланысты, мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыруды қолдау мақсатында кешенді шаралар қабылдау, сондай-ақ білім беру саласындағы инновациялық әдістерді енгізу мәселелері өзекті болып отыр.

Аталған кедергілерді жеңу мақсатында мектептерде әртүрлі шаралар ұйымдастырылуда. Мысалы, семинарлар, тренингтер және ашық алаңдар сияқты заманауи форматтағы білім беру іс-шаралары мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыруға бағытталған. Бұл шаралар мұғалімдер мен оқушылар арасындағы өзара ынтымақтастықты нығайтып, білім сапасын көтеруге ықпал ету үшін ұжымдық жұмыс тәсілін қолдануға мүмкіндік береді. Мұндай іс-шаралар мұғалімдердің педагогикалық шеберліктерін жетілдіруге, сондай-ақ олардың білімін жаңғыртуға жағдай жасайды. Сонымен қатар, заманауи әдістемелер мен ақпараттық технологияларды қолдану арқылы оқыту процесінің тиімділігі мен қызықтылығы арттырылып, білім беру процесінің сапасы күшейтілуде. Осылайша, мектептерде жүзеге асырылып жатқан кәсіби даму бағдарламалары мен инновациялық әдіс-тәсілдер мұғалімдердің жаңа білім беру талаптарына сай болуын қамтамасыз етіп, білім сапасының жоғарылауына оң әсерін тигізуде.

Білім беру саласындағы мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттырудың маңыздылығын бірнеше зерттеулер мен тәжірибелер дәлелдейді. Біріншіден, халықаралық білім беру ұйымдары мен сарапшылар білім беру сапасын көтеруде мұғалімдердің кәсіби дамуын басты факторлардың бірі ретінде таниды. Мысалы, ЮНЕСКО және Дүниежүзілік банктің

баяндамаларында оқыту сапасын жақсарту үшін мұғалімдердің үздіксіз білім алуын қамтамасыз ету қажеттілігі ерекше атап көрсетілген [8:25].

Мұғалімдердің жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды меңгеруі оқу сапасына айтарлықтай әсер етеді. Швейцариялық зерттеулерге сәйкес, мұғалімдердің кәсіби дамуына инвестиция жасау оқушылардың оқу жетістіктерін едәуір арттырады. Мұғалімдердің жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдерге үйретілуі мен оларды қолдануы білім алушылардың танымдық белсенділігін көтеріп, оқу нәтижелерінің жоғарылауына ықпал етеді [9:73].

Қазақстанның өзінде де бұл үрдістерге назар аударылып, әртүрлі бағдарламалар мен курстар ұйымдастырылуда. Мысалы, елімізде мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру үшін әртүрлі әдістемелік бағдарламалар, сертификаттау курстары ұйымдастырылып, мұғалімдерге жаңа білім мен дағдыларды меңгеруге мүмкіндік берілуде. Бұл бағдарламалардың басты мақсаты - мұғалімдердің заманауи талаптарға сай болуы, әрі білім беру сапасын арттыруды қамтамасыз ету.

Мектептерде өткізілетін семинарлар мен тренингтер мұғалімдерге тәжірибе алмасуға, жаңа білім алуына және педагогикалық шеберліктерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Мұғалімдер арасында өзара тәжірибе алмасу арқылы білім беру саласындағы жаңашылдықтар кеңінен таралуда. Сонымен қатар, оқушылардың білім жетістіктері мен педагогикалық шығармашылықты дамыту үшін мұғалімдердің кәсіби деңгейін көтеру қажет екенін тәжірибелер де растайды. Қазақстандағы бірқатар мектептерде білім беру сапасы осы біліктілікті арттыру курстары арқылы айтарлықтай жоғарылағаны байқалады.

Осылайша, мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру білім беру сапасын көтерудің тиімді құралы болып табылады. Ұстаздардың жаңашыл әдіс-тәсілдерді меңгеруі, цифрлық сауаттылығын арттыруы және заманауи білім беру технологияларын қолдануы оқушылардың оқудағы нәтижелерін жақсартуға алып келеді. Білім беру үдерісіндегі мұндай оң өзгерістер білім сапасын арттыруға бағытталған реформалардың негізі болары сөзсіз.

Мұғалімдердің жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдерге үйретілуі мен оларды қолдануы білім алушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оқу нәтижелерінің жоғарылауына тікелей ықпал етеді. Бұл әсіресе қазіргі білім беру жүйесінде маңызды, себебі оқушылардың тек ақпаратты қабылдап қана қоймай, оны тиімді қолдана білуі, сыни ойлау дағдыларының қалыптасуы өте қажет.

Мектептегі іс-тәжірибеден келтіретін мысал ретінде біз дифференциацияланған оқыту мен жобалық әдіс сияқты заманауи тәсілдерді атап өтуге болады.

Дифференциацияланған оқыту әдісін қолдана отырып, мұғалім оқушылардың жеке қажеттіліктеріне, қызығушылықтарына және даму деңгейлеріне сәйкес тапсырмалар мен материалдарды ұсынады. Мысалы, мектепшілік тілдер пәні бойынша өткізілген сабағында мұғалім әр оқушының жеке деңгейіне сәйкес тапсырмаларды берді. Кезекпен жүргізілген жұмыс нәтижесінде оқушылардың түрлі деңгейдегі қабілеттері ескеріліп, әр оқушы өзінің күшіне қарай тапсырмаларды орындап, нәтижесінде барлық оқушылар сабақтың соңында мақсатқа жетті. Осылайша, оқушылардың танымдық белсенділігі артты, себебі олар өз деңгейіндегі тапсырмаларды орындау арқылы сабақты жеңіл меңгеріп, оқудың маңыздылығын сезінді.

Жобалық әдіс арқылы оқушыларға белгілі бір тақырыпты немесе мәселені тереңірек зерттеп, оны өздігінен шешу тапсырмасы беріледі. Мұғалімдер оқушыларға оқу тақырыбы бойынша түрлі ресурстар мен ақпараттарды іздеу, талдау және қолдану мүмкіндігін ұсынады. Мысалы, гуманитарлық пәндерде өткізілген сабақтарда оқушылар өздері тандап алған мәселелерге байланысты жеке немесе топтық жобаларды жасап, оларды сынып алдында қорғайды. Осы әдіс оқушылардың креативті ойлауын дамытады, сыни көзқарасын қалыптастырады, сондай-ақ өз бетімен ақпарат іздеуді және оны жүйелі түрде өңдеуді үйретеді.

Бұдан басқа, ынтымақтастықта оқу әдісі де өте маңызды рөл атқарады. Бұл әдіс бойынша оқушылар топпен жұмыс істеп, бірігіп тапсырмалар орындайды, пікір алмасады. Математика

сабақтарында оқушылар белгілі бір тапсырмаларды топ болып орындап, бір-біріне түсіндіру арқылы білім алады. Осы тәсілдердің арқасында оқушылардың оқуға деген қызығушылығы артып, олар өз білімдерін тиімді түрде кеңейте алады.

Технологияларды оқу процесінде тиімді пайдалану да үлкен маңызға ие. Цифрлық құралдар мен ресурстар арқылы мұғалімдер оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оқу процесін жеңілдетеді. Мысалы, мұғалімдер PowerPoint, Google Classroom, Kahoot сияқты құралдарды пайдалана отырып, оқушыларға қызықты әрі интерактивті сабақтар өткізіп, олардың қатысуын күшейтеді. Әсіресе, осы құралдардың көмегімен оқушылар өздігінен ізденіп, ақпаратты өңдеуді үйренеді.

Бұл әдіс-тәсілдер оқу процесін анағұрлым динамикалы әрі қызықты етеді, оқушылардың білім деңгейін арттырып, олардың сабаққа деген қызығушылығын күшейтеді. Сонымен қатар, танымдық белсенділіктің артуы оқушылардың сыни ойлау дағдыларын дамытып, білім нәтижелерінің жоғарылауына ықпал етеді. Мұғалімдер жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың қабілеттерін барынша ашуға мүмкіндік береді, сондай-ақ олардың оқу нәтижелерін жақсартуға ықпал етеді.

Білім беру саласындағы мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру, жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдерді меңгеру және оларды оқу процесінде қолдану мәселелеріне қатысты сауалнама жүргізілді. Қорытынды мәліметтер төмендегі нәтижелерді көрсетті (кесте-1).

Сауалнама сұрақтары	Жауаптар саны (%)
1. Мұғалімдер жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдермен таныспа?	
- Иә	65%
- Жоқ	35%
2. Мұғалімдер жаңа әдіс-тәсілдерді оқу процесінде қолдана ма?	
- Иә	60%
- Жоқ	40%
3. Мұғалімдер жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану кезінде қандай қиындықтарға кездеседі?	
- Уақыт тапшылығы	30%
- Қажетті ресурстардың болмауы	25%
- Оқушылардың дайындық деңгейінің төмендігі	20%
- Білім беру технологияларының жетіспеушілігі	25%
4. Мұғалімдер оқу әдіс-тәсілдерін жетілдіру үшін қандай көмек күтеді?	
- Семинарлар, тренингтер	40%
- Әдістемелік материалдар	35%
- Басқа мұғалімдермен тәжірибе алмасу	25%
5. Жаңа әдіс-тәсілдердің оқушылардың танымдық белсенділігіне әсері қалай?	
- Белсенділік жоғарылады	70%
- Белсенділік өзгерген жоқ	20%
- Белсенділік төмендеді	10%

1-кесте. Мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру және жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану бойынша сауалнама қорытындысы.

Жалпы, сауалнама нәтижелері мұғалімдерге арналған кәсіби біліктілікті арттыру курстары мен әдістемелік шаралардың маңызды екенін көрсетеді. Мұғалімдер жаңа әдіс-тәсілдерге жоғары қызығушылық танытып, олардың білім беру сапасын жақсартуда тиімді екенін мойындайды (инфографика-1).

1-инфографика. Зерттеу нәтижесі

Алайда, цифрлық сауаттылықтың жетіспеушілігі, ресурстардың тапшылығы және теориялық білімнің практикалық дағдылармен үйлеспеуі сияқты кедергілер мұғалімдердің жаңа әдістерді тиімді қолдануына кейде қиындық туғызады. Бұл мәселелерді шешу үшін қосымша ресурстар мен қолдауды қамтамасыз ету, сондай-ақ курстардың практикалық бағытын күшейту қажет.

Мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру арқылы оқу сапасын көтеру қазіргі қоғам үшін өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Бұл процесс көптеген қиындықтар мен кедергілерге тап болады, бірақ тиімді шараларды қабылдау, мұғалімдердің білімін арттыруға бағытталған нақты қадамдар мен бағдарламаларды жүзеге асыру оқу сапасының жоғары болуына ықпал етеді. Ұстаздар өздерінің кәсіби дамуына назар аудара отырып, оқушыларға сапалы білім беру мен тәрбиелеу ісін жақсартып алады. Сондықтан, мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағытындағы жұмыстарды жүйелі түрде жалғастыру және қолдау қажет.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Алматы: «Қазақстан» баспасы, 2011.
2. Құдайбергенова Ә.Қ. Мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру: әдістемелік құрал. – Астана: Елорда баспасы, 2018.
3. Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы реформалар мен халықаралық стандарттарға сәйкестендіру // Білім саласы. – 2020. – № 5. – Б. 13-19.
4. Ағымдағы білім беру реформалары және оқыту әдістемелері // Қазақстанның білім саясаты. – 2022. – № 2. – Б. 35-42.
5. Сапарова Ж.А. Жаңа педагогикалық технологиялар: оқу үрдісіндегі жаңа әдіс-тәсілдер. – Қарағанды: Білім академиясы, 2019.
6. Мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру: теория және тәжірибе / авторлар ұжымы. – Алматы: Ғылым, 2020.

7. Нұрғалиева Г.А. Қазіргі педагогикадағы жаңашылдық және оны оқу процесінде қолдану // Педагогикалық ғылымдар. – 2021. – № 7. – Б. 22-30
8. ЮНЕСКО және Дүниежүзілік банк баяндамасы, «Білім беру сапасын арттыру бойынша ұсыныстар мен стратегиялар», ЮНЕСКО, 2020, [ЮНЕСКО ресми сайты](#) және Дүниежүзілік банк, 2021, [Дүниежүзілік банк сайты](#).
9. Швейцариялық зерттеулер, «Мұғалімдердің кәсіби дамуының оқушылардың жетістіктеріне әсері», Швейцария білім беру институты, 2019, [Швейцария білім беру зерттеулері сайты](#).

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ: ЖАҢА ОҚЫТУ ТӘСІЛДЕРІ

Ахмедова Гультая Асылхановна

бастауыш сынып мұғалімі

Ақтоғай ауданы, «Сарышаған мектеп-интернаты» КММ

Қазіргі заман талабына сай, білім беру жүйесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – басты мақсаттардың бірі болып табылады. Функционалдық сауаттылық деп оқушылардың алған білімдерін күнделікті өмірде тиімді пайдалану, түрлі мәселелерді шешу, ақпаратты дұрыс түсініп, өңдеу және түрлі жағдайларда қолдану қабілетін айтамыз. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуға бағытталған жаңа оқыту тәсілдері осы мақсатқа жетудің маңызды құралы болып табылады.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамыту мақсатында жүргізіліп жатқан реформалар оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ерекше назар аударуда. Бұл оқушылардың тек оқу материалдарын меңгеруін ғана емес, сонымен қатар оларды өмірде тиімді қолдана алу қабілетін қалыптастыруды көздейді. Оқушыларды функционалдық сауаттылыққа үйрету үшін жаңа оқыту әдістерін, технологияларды, тапсырмалар жүйесін пайдалану – маңызды фактор болып табылады.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту – білім беру жүйесінің маңызды міндеттерінің бірі. Себебі, қазіргі уақытта оқу мен жазу дағдыларын қалыптастырудан бөлек, оқушылардың өмірде кездесетін нақты проблемаларды шешу, ақпаратты талдай алу, өз пікірін білдіру және оны дәлелдей алу қабілеттерін дамыту талап етіледі. Бұл дағдыларды қалыптастыру үшін жаңа оқыту тәсілдері мен тиімді әдістемелерді қолдану қажет.

Соңғы жылдары Қазақстанда білім беруді жаңғырту аясында ұлттық оқу бағдарламасы жаңартылып, функционалдық сауаттылыққа басымдық беріле бастады. Әсіресе бастауыш сынып деңгейінде бұл жұмыс маңызды, өйткені осы кезеңде оқушылардың оқу, жазу, есеп шығару сияқты дағдылары қалыптасады, ал оларды әрі қарай дамытып, жаңа тәсілдермен өмірде қолдануға бағыттау қажет. Сондықтан осы тақырыптың өзектілігі өте жоғары.

Қазіргі уақытта халықаралық зерттеулер – PISA, TIMSS және PIRLS сияқты зерттеулер – бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын бағалауда маңызды рөл атқарады. Бұл зерттеулер Қазақстанның білім беру жүйесінде оқушылардың білім деңгейін салыстырмалы түрде талдауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2021 жылғы 5 мамырдағы № 204 бұйрығымен бекітілген Білім алушылардың білім жетістіктеріне мониторинг жүргізу қағидаларының негізінде жүргізілетін Білім алушылардың білім жетістіктерінің мониторингісі (ББЖМ) оқушылардың функционалдық сауаттылық деңгейін анықтауға бағытталған.

Осы зерттеулердің басты мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылық деңгейін анықтау, олардың алған білімдері мен дағдыларын өмірде тиімді қолдануына жол ашу. Сондықтан да, қазақ тілі сабағында жаңа оқыту тәсілдерін қолдану

арқылы оқушылардың сауаттылығын дамытуға бағытталған жұмыстар маңызды болып табылады.

Бастауыш сыныпта функционалдық сауаттылықты дамыту үшін жаңа оқыту тәсілдері мен әдістері қолданылады. Олардың негізгі мақсаты – оқушыларды тек теориялық біліммен қамтамасыз ету ғана емес, сонымен қатар осы білімдерді өмірде қолдануға бағыттау. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін әртүрлі тапсырмаларды қолдану маңызды. Бұл тапсырмалар оқушылардың логикалық ойлауын, шығармашылық қабілеттерін, мәселені шешу дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

Жаңа оқыту тәсілдері мен әдістері оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқу процесін жеңіл әрі тиімді етеді. Бұл тәсілдер мынадай түрлерде болуы мүмкін:

- **Жобалық әдіс:** Оқушылар топ болып жұмыс істей отырып, нақты тақырып бойынша зерттеу жүргізеді. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

- **Кейс-метод:** Шынайы өмірдегі жағдайларды талқылау арқылы оқушыларды мәселені шешуге үйретеді.

- **Интерактивті әдістер:** Оқушыларды белсенді қатысуға, сұрақ қоюға, пікірталастарға тарту арқылы оқу процесін жандандырады. Мысалы, әртүрлі сұрақтар мен тапсырмалар, дебаттар мен пікірталастар өткізу.

- **Құзыреттілікке бағытталған әдіс:** Бұл әдіс оқушылардың жеке дағдыларын дамытуға бағытталған, оларды оқу процесіне белсенді түрде қатысуға ынталандырады.

Менің іс-тәжірибемде 3-сынып оқушыларына функционалдық сауаттылықты дамытуға бағытталған бірқатар тапсырмалар қолданылды. Мысал ретінде «Өсімдіктер әлемі» тақырыбындағы сабақтағы тапсырмаларды қарастырайық.

Тақырып: «Өсімдіктер әлемі»

Бұл тақырыпта оқушылар өсімдіктердің түрлері, олардың өмір сүру жағдайлары, ерекшеліктері туралы білім алады. Сабақ барысында келесі тапсырмалар ұсынылды:

Мәтінмен жұмыс: Оқушыларға қысқаша мәтін беріледі, онда өсімдіктердің өсуі мен дамуы туралы ақпарат бар. Оқушылар мәтінді оқып, мәтіндегі негізгі идеяны анықтап, сұрақтарға жауап береді. Бұл тапсырма оқушылардың оқу мен жазу дағдыларын дамытуға бағытталған.

Дәптермен жұмыс: Оқушылар берілген тапсырмаларға сәйкес өсімдіктердің өсуін сипаттайтын сурет салады. Суретте өсімдіктің өсу кезеңдері көрсетілуі керек. Бұл тапсырма оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, мәселені визуалды түрде шешуге көмектеседі.

Өсімдіктерді зерттеу: Топтарға бөлініп, оқушылар әртүрлі өсімдіктердің ерекшеліктерін зерттеп, олардың түрлерін анықтайды. Топ жұмысын ұйымдастыру барысында оқушылар бір-бірімен ақпарат алмасып, өздерінің пікірлерін дәлелдеуге үйренеді. Бұл тапсырма функционалдық сауаттылықты дамытуға бағытталған, өйткені оқушылар ақпаратты талдай отырып, өздерінің тұжырымдамаларын жасауға дағдыланады.

Шығармашылық тапсырма: Оқушылар өсімдіктер туралы өлең, ертегі немесе шағын әңгіме жазады. Бұл тапсырма оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға көмектеседі, сонымен қатар олардың креативті ойлау қабілетін арттырады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудағы жетістіктерін бағалау үшін әртүрлі бағалау әдістері қолданылды. Оқушылардың жұмысын бағалау тек мұғалімнің бақылауымен ғана емес, сонымен қатар өзара бағалау, топтық бағалау әдістері арқылы да жүзеге асты. Бұл оқушылардың өз бетінше жұмыс істеу қабілеттерін, бір-біріне көмектесу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Оқушының функционалдық сауаттылығын дамытуға бағытталған тапсырма үлгілерін ұсынамын (кесте-1):

№	Тапсырма	Мақсаты	Тапсырма сипаттамасы	Бағалау критерийі
1	Мәтінмен жұмыс және ақпаратты талдау	Оқушылардың оқу дағдыларын дамыту, мәтінді түсініп оқуға және мәтіндегі негізгі ақпаратты бөліп алуға дағдыландыру.	Оқушыларға шағын мәтін беріледі, олар мәтінді оқып, сұрақтарға жауап береді. Мәтінде табиғаттағы өзгерістер, ауа райы немесе белгілі бір оқиға туралы ақпарат болуы мүмкін.	- Мәтінді толық түсініп оқу. - Сұрақтарға нақты әрі толық жауап беру.
2	Жоба қорғау және шығармашылық қабілет	Оқушылардың шығармашылық ойлауын, зерттеу дағдыларын дамыту және ақпаратты жинақтап, логикалық түрде ұйымдастыру қабілеттерін қалыптастыру.	Оқушылар «Менің туған жерім» тақырыбында жоба жасап, оны қорғауы керек. Жоба тақырыбына қатысты ақпарат жинап, оны көрнекі құралдармен (суреттер, карталар, презентациялар) безендіруі қажет.	- Жоба тақырыбына қатысты ақпараттың толықтығы. - Ақпараттың қызықты және дұрыс ұсынылуы. - Презентация жасау дағдылары.
3	Пікірталас және шешім қабылдау дағдыларын дамыту	Оқушылардың өз пікірін айту, дәлелдерді келтіру және пікірталасқа қатысу қабілеттерін дамыту.	Оқушыларға «Қоқысты сұрыптап тастау керек пе?» тақырыбында пікірталас ұйымдастырылады. Топтарға бөлініп, бір топ «қоқысты сұрыптаудың пайдасы бар» деп, екінші топ «қоқысты сұрыптаудың қажеттілігі жоқ» деп пікір білдіреді.	- Өз пікірін дәлелдермен негіздеу. - Пікірталасқа белсенді қатысу. - Басқа оқушылардың пікірлерін тыңдап, құрметтеу дағдыларын көрсету.

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту – білім берудегі маңызды мақсаттардың бірі. Жаңа оқыту тәсілдері мен әдістерін қолдану арқылы оқушылардың білімін тереңдетіп, оларды өмірде қолдануға үйрету мүмкін болады. Оқушыларды функционалдық сауаттылыққа бағыттайтын тапсырмалар олардың логикалық ойлауын, шығармашылық қабілеттерін арттырып, олардың оқу мотивациясын жоғарылатады. Бұл тәсілдер оқушылардың білім алу үдерісін тиімді әрі қызықты етіп, олардың болашақта кездесетін қиындықтарды жеңуге дайын болуына ықпал етеді. Жаңа оқыту тәсілдерін әрі қарай дамыту және жетілдіру – қазіргі білім беру жүйесінің басты бағыттарының бірі болуы керек.

Әдебиеттер:

1. Құдиярова С. Бастауыш сыныпта оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту әдістемесі. – Алматы: Білім, 2018.
2. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі. Білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бағдарламасы. – Астана: Ғылым, 2020.
3. Пенроуз Р. Путь к реальности или законы, управляющие Вселенной. Полный путеводитель. – М.–Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2007.
4. Оспанова А. А. Оқушылардың оқу дағдыларын жетілдіру және функционалдық сауаттылығын арттыру бойынша оқыту әдістемесі // Білім беру жаңалықтары. – 2019. – №4. – Б. 14-17.
5. Сағындықова А. М. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы жобалық әдіс // Жаңа педагогика. – 2021. – № 2. – Б. 25-30.

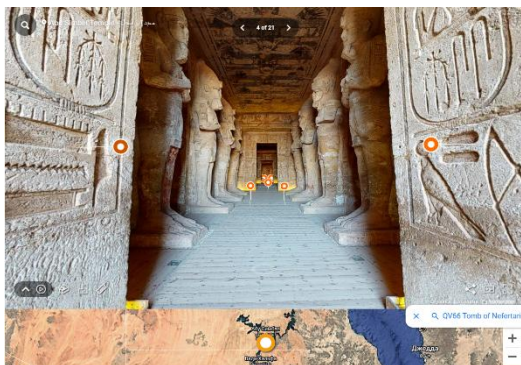
ТАРИХ САБАҒЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУДАҒЫ ТИІМДІЛІГІ

Ахметова А.Б, тарих пәнінің мұғалімі

Теміртау қаласы, «Ғабиден Мұстафин атындағы ЖББМ»

Қазіргі таңда білім беру жүйесі үздіксіз даму үстінде. Сол себепті білім беру кеңістігінде жаңа технологияларды енгізу мен оны қолдану қажеттілігі туындап отыр. Бұл орайда, тарих пәні де заманауи технологияларды пайдануда шет қалмайды. «Өткенді білмей, болашақты

болжау мүмкін емес» демекші, оқушылардың пәнді терең түсінуі үшін, тарих сабағын жоғары деңгейде өту үшін заманауи технологиялар көмекке келеді. Тарихты оқытуда заманауи технологияларды қолдану оқушыларға өткен дәуірлердің маңыздылығын түсінуге ғана емес, оны

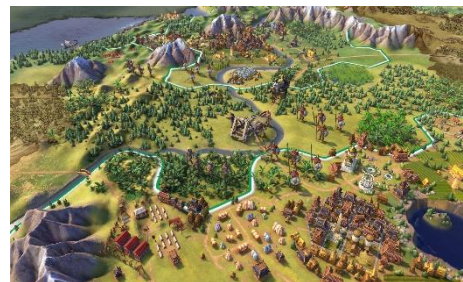

қызықты әрі танымды түрде қабылдауына мүмкіндік береді. Әсіресе, виртуалды шындық (VR) және кеңейтілген шындық (AR) технологиялары тарих сабағының сапасын арттыруда үлкен серпін береді деп күтілуде. VR технологиясы оқушыларға тарихи оқиғаларды тек оқулықтан емес, өз көздерімен көріп, сезіну арқылы тануға мүмкіндік береді. Бұл әдіс оқушылардың тарихи оқиғаларға деген қызығушылығын арттырып, олардың өткенді тереңірек зерттеуіне жол ашады. Бұл технология археологиялық қазбаларды, архитектуралық ескерткіштерді, ежелгі шайқастарды, тарихи маңызды оқиғаларды көзбен көріп, сезінуіне мүмкіншілік береді. Мысалы, Ежелгі Рим қаласын немесе Қытайдың Ұлы қорғанын виртуалды саяхат арқылы көре отырып, оқушылар осы дәуірлердің ерекшеліктерін жақсы түсінеді. Сондай-ақ, әлемнің түкпір-түкпіріндегі мұражайларға VR-дың көмегімен <https://historyview.org/> сайты, Youtube, Google Maps арқылы саяхат жасай алады. AR технологиясы да тарих сабағында кеңінен қолданылып, қосымша ақпаратты көрсету үшін тиімді құрал болып табылады. Бұл технология арқылы оқушылар тарихи ескерткіштерді танып, тарихи жәдігерлерді зерттеуіне мүмкіншілік алу арқылы өздеріне қажетті мәліметтерді ала алады, осылайша тарихты зерттеу процесі интерактивті, қызықты, әрі қолжетімді болады.

Білім беру жүйесіндегі заманауи технологиялардың арасынан ерекше орын алған технология – жасанды интеллект (AI) пен мәліметтерді талдау технологияларының тарих сабағындағы рөлі ерекше. Қазіргі таңда жасанды интеллект, яғни ChatGPT сынды түрлі чат-боттар күнделікті өміріміздің бір бөлшегіне айналды. Тіпті оқушылардың көпшілігі жасанды интеллекттің көмегіне сүйенеді. Бұл технологияның артықшылығы сұраққа жауап алу арқылы оқушы танымдық деңгейін көтереді. Сонымен қатар, мәліметтерді талдау арқылы тарихты жаңа қырынан қарастыра отырып, оқиғалардың себеп-салдарын зерттеу барысында маңызды рөл атқара алады. Сол арқылы тарихи оқиғалардың өзара байланыстарын зерттеу оқушыларға өткеннің тереңдігін түсінуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, жасанды интеллект оқушылардың білім деңгейіне сәйкес тапсырмаларын дайындап, оқыту процесін жеке тұлғалық деңгейде ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың қабілеттеріне сәйкес білім алуына көмектесіп, олардың оқу үдерісін барынша қолайлы етеді.

Геймификация әдісін тарих сабағында қолдану оқыту процесін қызықты әрі тиімді ету үшін өте қолайлы. Бұл әдіс оқушылардың белсенділігін арттырып қана қоймай, олардың білімін тереңірек дамытып, шығармашылық қабілеттерін нығайтады. Мысалы, оқушылар белгілі бір тарихи кезеңдерге арналған ойындар немесе тарихи тұлғалардың шешімдерін қабылдау бойынша сценарийлер арқылы өткен оқиғалардың терең мағынасын түсіне алады. Осылайша, олар тек деректерді жаттап қана қоймай, тарихи процестердің мәні мен олардың қазіргі заманға қалай әсер ететінін зерттей алады. Суретте көрсетілген *Civilization* ойыны стратегиялық жағынан миды дамытады.

Геймификация әдісі тарихты оқытудың ғана емес, оқушылардың сыни ойлауын дамытуға да ықпал етеді. Ойын форматы оқушыларға тарихты тек теориялық білім ретінде қабылдамауға, керісінше оны өздерінің күнделікті өмірімен байланыстыруға мүмкіндік береді. Мысалы, олар өткен оқиғалар мен қазіргі заманның ұқсас жағдайларын салыстырып, тіпті ықтимал балама тарихты зерттеуге қызығушылығын тудырады.

Цифрлық платформаларды тиімді қолдану да қазіргі уақытта кеңінен танылып келе жатыр. Мұндай құралдар білім беру процесін қызықты әрі пайдалы етіп өтуіне көмектеседі. Цифрлық платформаларға *Quizizz*, *Quizlet*, *Kahoot*, *Magic School*, *ClassDojo* сынды платформалар жатады. Бұл платформалар оқушының білім деңгейін тексеруге, бақылауға, оқушылардың білім деңгейіне байланысты тапсырмалар беруге көмектеседі. Смарт-сыныптар сияқты заманауи білім беру құралдары тарих сабағын жаңа деңгейге көтеруге серпін береді. Смарт-сыныптар әртүрлі мультимедиялық құралдармен жабдықталған және оқушыларға интернет ресурстары, электрондық кітаптар, арнайы деректер базасын қолдануға мүмкіндік береді. Мұндай сыныптарда оқушылар тек дәстүрлі оқулықтарды ғана емес, сонымен қатар әлемдегі ең жаңа ғылыми зерттеулер мен тарихи жаңалықтармен таныса алады. Интернет пен түрлі онлайн платформалар тарих сабағын байыта түсіп, оқушыларға кез келген уақыт пен жерде білім алуына мүмкіндік береді.

Заманауи технологиялардың тарих сабағындағы қолданылуы білім беру сапасын арттырады. Болашақтың оқу құралы виртуалды шындық пен кеңейтілген шындық арқылы оқушылар тарихты терең түсініп, тұтастай көрінісін көзбен көріп сезіне алады. Бұл оқушылардың визуалды және тәжірибелік тұрғыда тарихты зерттеуі үшін таптырмас құрал болып табылады. Жасанды интеллект пен мәліметтер талдау әдістері арқылы әрбір сабақты оқушылардың тереңірек меңгеруіне жол ашады. Ал геймификация әдісі оқушылардың оқу үдерісін қызықты етіп, белсенділіктерін арттырады және стратегиялық ойлау қабілетін жоғарылатады. Сонымен қатар, смарт-сыныптар мен түрлі цифрлық платформалар заманауи жаңа көзқараспен білім алуға мүмкіндік береді. Осы технологиялардың барлығын біріктіріп, тарихты тек оқулықтар мен дәстүрлі әдістер арқылы ғана емес, заманауи технологиялардың

барлық мүмкіндіктерін пайдалана отырып, оқушылардың білімін тереңдетуге және тарих сабағын жан-жақты зерттеуге мүмкін ала аламыз. Бұл оқушылардың білім алу әдісін жаңартып, оларды креативті ойлауға, өткенді білу арқылы болашақты болжауға және заманауи әдістерді қолдана отырып, терең білім алуға ынталандырады.

Әдебиеттер:

1. Әбдуәлиева С. «Цифрлық білім беру технологиялары және олардың білім сапасына әсері» – Алматы, 2022.
2. Оразбеков Ж. «Тарихты оқыту әдістемесі» – Астана: Фолиант, 2021.
3. Төлегенов Б. «Интерактивті оқыту әдістері» – Алматы: Рауан, 2020.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА ПОСРЕДСТВОМ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ ФРАНЦУЗСКИХ МАСТЕРСКИХ

Ахметова А.Х.

учитель истории

КТУ «ОШ им. Жумабека Ташенева», г. Караганда

Обучение учащихся самостоятельно добывать, анализировать, структурировать и эффективно использовать информацию для максимальной самореализации и полезного участия в жизни общества выступает ведущим направлением модернизации системы образования ряда государств Европы и Азии, в частности Республики Казахстан. А государственная программа обучения ориентирует учителя и на развитие функциональной грамотности учащихся.

Эффективной формой, внедряемой мною, для развития читательской грамотности, стало создание пространственной историко-культурной среды с применением технологии «Французские мастерские».

Французские мастерские – это прием, направленный на развивающее пространство, с созданными условиями жизненных ситуаций, при котором учащиеся в коллективном поиске приходят к освоению знания, его пониманию и осмыслению, интерпретированию исторических процессов и явлений. Этот метод помогает ученикам глубже осмысливать материал, работать с различными источниками, а также эффективно взаимодействовать с другими участниками учебного процесса.

Метод основан на разделении класса на несколько рабочих групп, каждая из которых получает конкретное задание. Задания могут быть связаны с анализом исторических источников, обсуждением определенных исторических проблем, созданием исторических реконструкций или решением кейс-заданий. Важной частью метода является последующее обсуждение результатов работы в классе, что позволяет учащимся увидеть материал с разных точек зрения и сделать выводы.

На уроках истории Казахстана метод французских мастерских помогает учащимся не только изучать факты и события, но и осмысливать важнейшие исторические проблемы, критически подходить к источникам и анализировать их. Рассмотрим несколько примеров, как этот метод можно эффективно применять при изучении различных периодов истории Казахстана.

Так, например, при изучении темы в 6 классе «Формирование Казахского ханства», мною был использован данный метод.

Цель: Исследовать процесс образования Казахского ханства, его предпосылки, ключевые события и последствия, обобщить полученные знания и представить их в форме группового обсуждения.

Этапы работы:

- 1 **Разделение на группы**

➤ Класс или группа делится на **четыре мастерские**, каждая из которых получает отдельное направление исследования.

2 Изучение темы в группах

➤ Каждая группа анализирует свой вопрос, используя учебник, дополнительные материалы и интернет-источники.

3 Взаимообучение

➤ Один представитель от каждой группы переходит в новую команду, где объясняет свою часть темы другим участникам.

4 Презентация и обобщение

➤ После обмена информацией каждая группа формирует краткое выступление и представляет его классу.

Были разработаны следующие подтемы для групп:

Группа 1: Предпосылки образования Казахского ханства

- ✓ Политическая ситуация в Средней Азии в XV веке.
- ✓ Развитие кочевого общества, влияние Золотой Орды.
- ✓ Причины откочевки Керей и Жанибека из ханства Абулхаира.

Группа 2: Образование Казахского ханства

- ✓ Деятельность Керей и Жанибека.
- ✓ Территориальное образование ханства.
- ✓ Первые шаги в управлении и объединении казахских племён.

Группа 3: Развитие Казахского ханства при Касым хане

- ✓ Расширение территории и рост влияния ханства.
- ✓ Первый свод казахских законов («Касым ханның қасқа жолы»).
- ✓ Внешняя политика: отношения с соседними государствами.

Группа 4: Итоги и значение образования Казахского ханства

- ✓ Формирование казахской этнической идентичности.
- ✓ Закрепление территорий и управление государством.
- ✓ Долгосрочное влияние на последующую историю Казахстана.

После работы в мастерских ученики смогли объяснить процесс формирования Казахского ханства, проанализировали его причины и последствия, закрепили материал через активное взаимодействие и обсуждение.

Следующий пример можем привести по теме «Начало присоединения Казахского ханства к Российской империи», где даются интересные задания, на развитие творческого потенциала с пересечением развития навыков читательской грамотности. Учащимся 7 класса были даны следующие задания:

Мастерская 1: «Предпосылки колонизации»

Задание: Создайте инфографику

- Исследуйте причины включения казахских земель в состав России.
- Определите ключевые факторы: военные, экономические, политические.
- Создайте инфографику (можно на бумаге или в цифровом формате), где отобразите основные причины колонизации.

Мастерская 2: «Методы колонизации»

Задание: Поставьте историческую мини-сценку

- Разделите роли: российские чиновники, казахская знать, простые кочевники.
- Проиграйте ключевые события: заключение договоров, военные конфликты, переселение русских крестьян.
- Передайте разные точки зрения: одни поддерживают вхождение в состав России, другие против.

Мастерская 3: «Последствия колонизации»

Задание: Напишите статью в газету XIX века

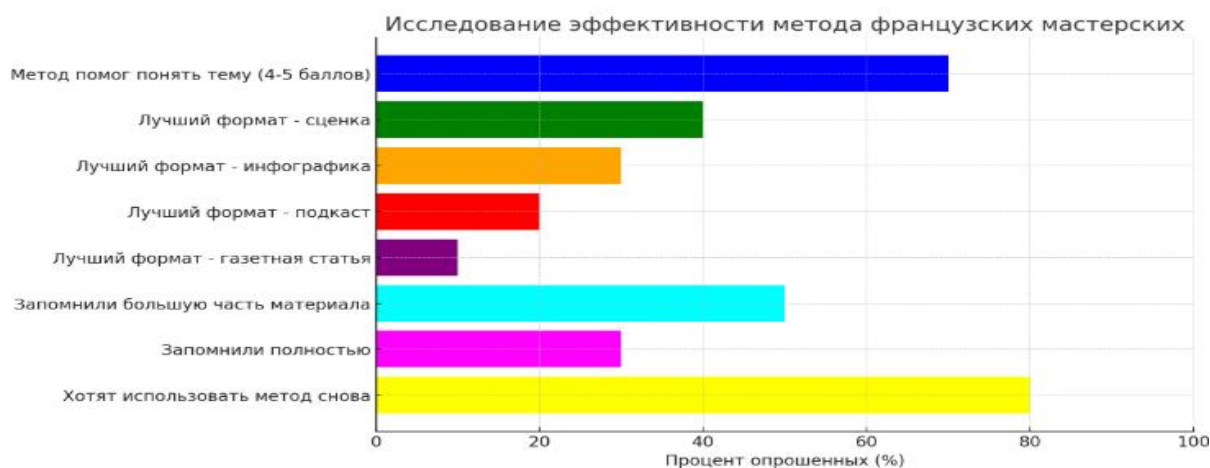
- Представьте, что вы журналист XIX века.
- Опишите изменения в жизни казахов: упадок кочевого хозяйства, оседлость, административные реформы.
- Подготовьте статью от лица сторонника и противника колонизации, чтобы показать две точки зрения.

Мастерская 4: «Соппротивление казахов колонизации»

Задание: Запишите «радиопередачу» или создайте подкаст

- Представьте, что в начале XX века вышла передача о восстаниях казахов против царской власти (Кенесары Касымов, восстания 1916 года).
- Один человек – ведущий, другие – историки, очевидцы событий, участники восстаний.
- Запишите аудиофайл или разыграйте диалог вживую перед классом.

Результатом работы такого формата работы является то, что ученики не просто изучают

тему, но и проживают её через творчество, эмоционально вовлекаются, лучше запоминают материал. Такой формат работы создает динамичный урок, где каждый сможет проявить себя.

После завершения изучения темы мною была составлена анкета и проведено исследование по эффективности внедрения и использования данного метода:

1. Оцените, насколько метод французских мастерских помог вам понять тему (по шкале от 1 до 5, где 1 – не помогло, 5 – очень эффективно).

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

2. Какой формат представления информации вам показался наиболее полезным?

- ☐ Инфографика
- ☐ Историческая сценка
- ☐ Газетная статья
- ☐ Радиопередача / Подкаст
- ☐ Другое (укажите) _____

3. Что вам больше всего понравилось в данном методе? (Выберите один или несколько вариантов)

- ☐ Работа в группе
- ☐ Возможность творческого подхода
- ☐ Обмен знаниями с другими командами
- ☐ Свобода выбора формата
- ☐ Другое (укажите) _____

4. Что можно улучшить в применении метода французских мастерских?

- ☐ Четче распределять роли в группе
- ☐ Увеличить время на подготовку
- ☐ Добавить больше наглядных материалов
- ☐ Другое (укажите) _____

5. Насколько активное участие в мастерских помогло вам запомнить материал?

- ☐ Не запомнил(а) совсем
- ☐ Запомнил(а) частично
- ☐ Запомнил(а) основные моменты
- ☐ Запомнил(а) большую часть материала
- ☐ Запомнил(а) полностью

6. Использовали ли вы этот метод раньше?

- ☐ Да, часто
- ☐ Да, но редко
- ☐ Впервые

7. Хотели бы вы использовать этот метод для изучения других тем?

- ☐ Да
- ☐ Нет
- ☐ Не знаю

Анализ результатов опроса и построенная диаграмма показывают, что метод французских мастерских оказался высокоэффективным при изучении темы «Колонизация казахских земель Россией».

1. Понимание материала

- 70% опрошенных оценили эффективность метода на 4-5 баллов, что свидетельствует о его высокой познавательной ценности.
- Наиболее эффективные форматы работы
- 40% участников выбрали историческую сценку как самый полезный способ изучения темы.
- 30% отдали предпочтение инфографике, так как она позволяет структурировать материал.
- 20% отметили, что подкаст помог им лучше воспринимать информацию.
- 10% выбрали газетную статью как удобный способ осмысления темы.

2. Запоминание информации

- 50% учеников заявили, что запомнили большую часть материала.
- 30% усвоили информацию полностью, что подтверждает эффективность активного обучения.

3. Перспективы внедрения метода

- 80% респондентов выразили желание использовать этот метод в дальнейшем, что говорит о его вовлекающем и интерактивном характере.

Таким образом, исходя из проведенного исследования, можно отметить, что метод французских мастерских не только улучшает понимание и запоминание учебного материала, но и делает образовательный процесс более увлекательным и креативным. Особенно эффективно он работает при использовании разных форматов представления информации, что позволяет учитывать индивидуальные особенности восприятия учеников и делает его как действенный инструмент активного обучения.

Литература:

- 1 Перминова Л.М. Минимальное поле функциональной грамотности (из опыта С.-Петербургской школы)//Педагогика. - 1999. - №2. - С.26-29.
- 2 Руководство учителя. Третий (базовый) уровень. Четвертое издание. АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2015.
- 3 Оценивание учебных достижений учащихся. Методическое руководство/ сост. Р.Х.Шакиров, А.А.Буркитова, О.И.Дудкина.-Б.: «Билим» , 2012
- 4 Методы Активного Обучения и преподавания для Основного уровня 3.

«МАТЕМАТИКА» ПӘНІН ОҚЫТУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ЖҮЙЕЛІ ҚОЛДАНУ

Ахметова Д.Д. математика пәнінің мұғалімі

Балқаш қ., «М.Русаков атындағы мектеп-интернаты» КММ

Математика өмірді сан арқылы бейнелейді. Математиканың негізгі ұғымы – сан ұғымының сан алуан сырын, сандар әлемінің қызық құбылысын аша білу. Бұл – ғылыми-әдіснамалық үлкен өзекті мәселе. Оқушылардың сан арқылы ой-толғанысын тудырып, білімге құштарлығын ояту мақсатында сандар әлемінің сан алуан сыры мен қызық құбылыстары аясында түрлі зерттеулер жүргізуге болады. Сан ұғымы – математиканың ең басты ұғымдарының бірі. Оқушыларды өмірдің түрлі қиындықтарын жеңе білуге, өмірге бейім болуға, функционалды сауатты болуға тәрбиелеуде математика ғылымының көмегі орасан зор. Осы тақырыптар көлемінде ұйымдастырылатын математикалық түрлі жаттығулар да оқушы қызығушылығын тудырады. Оқушылардың қызығушылығын арттыру арқылы олардың математикадан білім сапасын арттыруға болады.

Математика – білім беру жүйесінің маңызды бөлігі. Ол оқушылардың логикалық ойлауын, проблемаларды шешу қабілетін және аналитикалық дағдыларын дамытады. Қазір жасанды интеллект білім беру саласына үлкен өзгерістер әкелді. Жасанды интеллект (ЖИ) математика сабақтарында оқу процесін тиімді ету мақсатында қолданылатын инновациялық құралдардың біріне айналып келеді. Бұл зерттеу жұмысында оқушыларға математикалық білімді меңгеруде ЖИ технологияларын сабақ үдерісінде тиімді және жүйелі түрде пайдалану ерекшеліктерімен бөлісемін. Нейрондық желілердің дамуы оқушылардың геометриялық фигураларды тану, олардың параметрлерін анықтау және есептеулер жүргізу сияқты тапсырмаларды орындауға мүмкіндік алуға көмек болып отыр. Бұл әдістер оқыту жүйесін жеңілдетіп, оқушылардың логикалық ойлау, проблемаларды шешу қабілеттері мен аналитикалық дағдыларын, яғни сыни көзқарасын дамытуға ықпал етеді.

Мәселен, 9-сыныптың «Алгебра» пәнінің Тригонометрия бөлімінде өткен «Тригонометрия формулалары» тақырыбындағы ашық сабақта мынадай ЖИ үлгілерін пайдаландым.

«Келтіру формулаларын қорытып шығару және қолдану» мақсатына сәйкес оқушылармен жұмыстың ұйымдастыру кезеңінде «Flippity» бағдарламасы <https://www.flippity.net/Random NamePicker.htm /1-сурет/> арқылы топқа бөлінді.

№1 сурет. <https://www.flippity.net/Random>

Өткен тақырыпты қайталау кезеңінде wordwall.net/ru/resource/86482645/

/2-сурет/ платформасын қолдандым және ой жүгірту, ой салу мақсатында «Зымыран сұрақтар» қойып жедел жауап беру әдісімен сұрадым.

Тапсырма үлгісі. Зымыран сұрақтар:

1. Тригонометриялық функциялардың ширектегі таңбаларын ата
2. Қай жағдайда функция кофункцияға ауысады?
3. Қай жағдайда функция кофункцияға ауыспайды?
4. $\sin(180^\circ + a)$ неге тең?
5. $\cos(270^\circ - a)$ неге тең?
6. $\operatorname{tg}(90^\circ + a)$ неге тең?
7. Негізгі тригонометриялық формулаларға қайсысы жатады?
8. Келтіру формулаларының ережесін айт.

№2 сурет. «wordwall.net/ru/resource/86482645/»

Математика сабағындағы оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, сабақ үдерісін қызықты және ыңғайлы етуде ЖИ-дың артықшылықтарын былайша жіктедім:

Бірінші, жасанды интеллекттің басты ерекшелігі – оқушылардың білім деңгейін, күшті және әлсіз жақтарын талдай отырып, әр оқушы үшін жеке тапсырма құрауы. Бұл оқушылардың нақты қажеттіліктерін ескере отырып, оларға сәйкес тапсырмалар мен материалдарды ұсынуға мүмкіндік береді. Жиі кездесетін оқу қиындықтарын жою үшін арнайы жаттығулар мен тапсырмаларға идея береді.

Екінші, ЖИ оқушылардың нәтижелерін нақты уақыт кезеңінде бағалап, кері байланыс береді. Мұндай жүйелер сабақ барысында үнемі бағалауды жүргізеді, бұл оқушылардың оқу барысын үздіксіз бақылауға мүмкіндік береді. Бұл, өз кезегінде оқушыларға оқу үрдісінде өз жетістіктерін және жетіспеушіліктерін анықтауға көмектеседі.

Үшінші ерекшелігі: ЖИ алгоритмдері оқушыларға нақты өмірдегі үрдістерді модельдеуге, түрлі математикалық теорияларды тәжірибе жүзінде көруге мүмкіндік береді. Мысалы, графиктер, функциялардың өзгерісі немесе геометриялық пішіндердің анимациялары оқушыларға абстрактілі ұғымдарды нақты суреттеу арқылы түсінуге көмектеседі. / Сурет-3/

№3сурет. «Математика» пәнін оқытуда платформалардың жеке және топтық жұмыста тиімділігі

ЖИ негізіндегі құралдар оқушылардың деңгейін, үйрену стилін және қажеттіліктерін ескеріп, әр оқушыға дербес тапсырмалар мен ұсыныстар бере алады. Бұл әдіс, әсіресе математика пәнінде ерекше. Математикалық сауаттылық – ол сан туралы ойлау, дәлелдеп жазу деп білемін. Мысалы: Платформа оқушының қателіктерін бақылап, сол қателіктерді түзететін арнайы жаттығуларды ұсына алады.

Математика пәні ғана емес, басқа да пәндердің қызықты, танымдық тұрғыда мағыналы өтуіне көмектесетін бірнеше платформаларды жинақтап, зерделей келе, ерекшеліктеріне қалай топтастырдым [1,35] .

Жалпы оқыту, сабақ жоспарлау және оқушылармен өзара әрекеттесу үшін:

1. ChatGPT – ChatGPT
2. EdPuzzle – edpuzzle.com
3. Google Classroom – classroom.google.com
4. Microsoft Teams – teams.microsoft.com
5. Nearpod – nearpod.com
6. Kahoot! – kahoot.com
7. Quizizz – quizizz.com
8. Plickers – plickers.com
9. Socrative – socrative.com
10. Mentimeter – mentimeter.com

Сабақ материалдарын дайындау және визуалды құралдар жасау үшін:

1. Canva – canva.com
2. Genially – genial.ly
3. Prezi – prezi.com
4. Thinglink – thinglink.com
5. Desmos – desmos.com
6. GeoGebra – geogebra.org
7. Flippity – flippity.net
8. Powtoon – powtoon.com
9. Pear Deck – peardeck.com
10. Edraw Max – edrawsoft.com

Қосымша оқу материалдарын табу және басқару үшін:

12. Khan Academy – khanacademy.org
13. Coursera – coursera.org
14. YouTube EDU – YouTube EDU
15. TED-Ed – ed.ted.com

Бағалау, оқу процесін бақылау және кері байланыс үшін:

1. Classcraft – classcraft.com

2. Formative – goformative.com
3. Quizlet – quizlet.com
4. GoFormative – goformative.com
5. Classtime – classtime.com
6. ZipGrade – zipgrade.com
7. Flipgrid – flipgrid.com
8. Classtree – classtree.org
9. Edmodo – edmodo.com
10. Kaizena – kaizena.com

Оқушылардың үлгерімін жақсарту және оқуға ынталандыру үшін

1. Hypothesis – hypothes.is
2. Replika – replika.ai
3. StudyBlue – studyblue.com
4. Brainscape – brainscape.com

Қазіргі білім беру жүйесінде оқыту сапасын арттыруда заманауи сабаққа дайындық маңызды рөл атқарады.

Заманауи әдістер мен технологияларды қолдана отырып, сапалы сабақ беру мұғалімнің кәсіби құзіреттілігінің белгісі. Өйтсе де, білімді ұстазды ешқандай технология алмастыра алмайтыны анық. Кейде уақыт бізді өз талқысынан өткізіп жатқандай көрінеді. Жасанды интеллекттің өзі адамнан жасампаз, озық, жылдам боп тұр. Заманауи педагог ретінде алдымыздағы оқушыға «Coogle» сақ еткізіп беретін біліммен шектеліп қалмаған абзал. Креатив осы жерде. Бүгіннің білікті ұстаздың міндеті – Google-дан озу.

Қазіргі әлемнің дамуы өте күрделі де жылдам және ол процесс ақпараттық-коммуникациялық бағытпен сипатталатынын ескерсек, білім беру саласына, білім беру жүйелеріне әлеуметтік желі, цифрлық контентті бір әдіс ретінде енгізу арқылы оқушыларға танымдық, тәрбиелік, зерттеушілік дағды қалыптастыруға болады.

Заманауи ұстаз болу да айрықша талапты қажет етеді. Цифрлық контент арқылы пәннің ерекшелігін дамытып, білім саласын көтеру - еркіндік, шығармашылық шабыт сыйлайтындығы анық, себебі өзінді үнемі ізденіспен дамыту, үнемі тынымсыз білім алу қандай қажеттіліктен туындайды? Әрине білім сапасын көтеру, оңтайландырудан. Ал, білім сапасын ойынды жеткізе білу және өзінді дамыту, білім алу арқылы қол жеткіземіз... Ұстаздың талапшыл болуы, өзіндік миссиясына бекем болуы – шәкірт тәрбиелеуді тұлғалық деңгейге жетелейді деп санаймын. Біздің ұстаздық жолдағы өмір бойғы миссиямыз – өзімізді-өзіміз тәрбиелеу арқылы оқушыға ықпал ету. Оқушылардың әлеуметтік желі немесе ақпараттық технологиямен етене жақын екенін ескеретін болсақ, цифрлық кеңістікте педагог барлық жағынан сауатты болуы керек. Осы мақсатты математика пәнін тиімді оқушыларға түсіндіруде «You Tube» желісін жүргіземін.

Оқу ағарту министрінің «Ұлт ұстаздары оқушыны медиаконтент арқылы озық технологияларды пайдаланып, әлеуметтік желілер арқылы білім алудың тиімділігін де пайдаланғаны дұрыс» деген пікірін ескере отырып, қазақ тілінің қолданылу аясын кеңейтуде өзім қызмет жасайтын салада педагогикалық әдіснамалар арқылы әлеуметтік желіде математика саласына байланысты түрлі әдістермен, сандық білім беру ресурстарын қолданамын.

Саналы ғұмырдағы сабақты іс әрекетімізді біліммен ұштастыра білетін тұлға тәрбиелеу-біздің, яғни, жаңа форматтағы ұстаздар қауымының басты міндеті.

Әдебиеттер:

1. «Жасанды интеллект және заманауи медиа»: әдістемелік нұсқаулық Қазақстандық қоғамдық даму институты ; құрастырушы: Т. Бектұр ; редакция алқасының мүшелері: М. Абулова, С. Иманбаева, Ж. Жиеналиев... – Астана : [б. ж.], 2023.

2. Математика әлемі: математикалық пәндік энциклопедия / ... – Алматы : Қазақ энциклопедиясы, 2011
3. Теория и методика обучения физико-математическим дисциплинам : Материалы научно-методической конференции : К 100-летию со дня рождения С. Х. Бокаева, первого декана физ.-мат. фак. КазНПУ им. Абая, 27 апр. 2007 г. /
4. Тұзу сызықты тригонометрия [Text] : орта мектептің 9-10 кластарына арналған оқу құралы /

РАЗВИТИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ, КАК ОСНОВА ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ

Ахмолдина А.Р., учитель математики

Коммунальное государственное учреждение

«Общеобразовательная школа № 16», город Караганда

Развитие математической речи учащихся на уроках математики является важным аспектом формирования их функциональной грамотности. Функциональная грамотность предполагает способность использовать знания и навыки для решения некоторых задач, включая способность понимать, анализировать и применять информацию в различных контекстах. В этом плане математическая речь играет ключевую роль в развитии человека.

Математическая речь — это не только употребление правильных терминов, но и способность логически, последовательно и точно излагать мысли.

В последние годы образование ориентировано на развитие не только академических знаний, но и функциональной грамотности учащихся, то есть способности эффективно использовать знания для решения жизненных задач. Математика, как предмет, имеет особое значение в развитии функциональной грамотности, поскольку она формирует логическое мышление аналитических способностей и коммуникативных навыков. Одним из основных аспектов обучения математике является развитие математической речи — способности учащихся понимать и использовать математический язык для объяснения своих мыслей, аргументации решений и задач анализа. В данной статье будет рассмотрено то, как математическая речь способствует развитию читательской грамотности, а также какие методы и подходы можно использовать на уроках математики для ее формирования.

Читательская грамотность предполагает умение не только воспринимать текст, но и осмысленно работать с ним: обсуждать основные идеи, делать выводы, понимать суть проблем и применять полученные знания для решения задач. Математика активно способствует развитию этих навыков, поскольку учащиеся не только читают и понимают текстовые задачи, но и интерпретируют их с точки зрения математических понятий, а также логически и последовательно излагают свои решения.

Изучение математики дается детям не легко. Это сложный предмет, требующий при его изучении терпения и логическое мышление. Так же, как и развитие мышечной массы при изнурительных физических тренировках, развитие логического мышления, умение рассуждать и анализировать, приходит только тогда, когда человек много читает, постоянно познает новое, тренирует память, а также умеет грамотно излагать свои мысли.

Всем известно, что современное поколение детей очень мало читают. Формирование математической речи, напрямую связано с читательской грамотностью. Ведь, именно, прочитав текст задачи, ребенок должен понять ее смысл, а именно, условие и то, что необходимо найти. На уроках математики я делаю акцент на том, как дети читают задачу, громкость голоса, обращаю внимание на акцент, на проговаривание окончаний и смысл терминологии. Останавливаюсь и поясняю не понятные детям моменты по терминологии, а также прошу пояснить условие задачи. Привычными для учащихся становятся следующие вопросы:

1. О чем задача?
2. Что мы знаем по условию задачи?
3. Что нам нужно найти?
4. Какими знаниями мы обладаем, чтобы решить эту задачу?

Работая с учащимися 5-х классов, я не раз замечала, что дети не умеют выражать свои мысли, математическая речь на слабом уровне. С этой целью я поставила перед собой задачу: развивать у учащихся среднего звена на уроках математики грамотную речь, что является основой функциональной грамотности, с помощью которого дети в дальнейшем смогут логически мыслить, правильно рассуждать, что будет способствовать осознанному усвоению математики.

Работа с текстовыми задачами. Текстовые задачи являются каскадной частью математического образования. Они помогают обучающимся развивать способность понимать, интерпретировать и анализировать текстовую информацию, а также применять математические методы для решения собственных проблем.

Учащиеся должны изучить популярные ключевые данные из текста задачи, понять, какие математические методы применимы, и почему они были выбраны. Это развивает как математическую речь, так и навыки осмысленного восприятия текста. К примеру рассмотрим такую задачу для учащихся 5-6 классов:

Задача «План»

Прочитайте внимательно текст и выполните задание.

На плане изображено домохозяйство по адресу: с. Авдеево, 3-й Поперечный пер., д. 13 (сторона каждой клетки на плане равна 2 м). Участок имеет прямоугольную форму. Выезд и въезд осуществляются через единственные ворота. При входе на участок справа от ворот находится баня, а слева — гараж, отмеченный на плане цифрой 7. Площадь, занятая гаражом, равна 32 кв. м. Жилой дом находится в глубине территории. Помимо гаража, жилого дома и бани, на участке имеется сарай (подсобное помещение), расположенный рядом с гаражом, и теплица, построенная на территории огорода (огород отмечен цифрой 2).

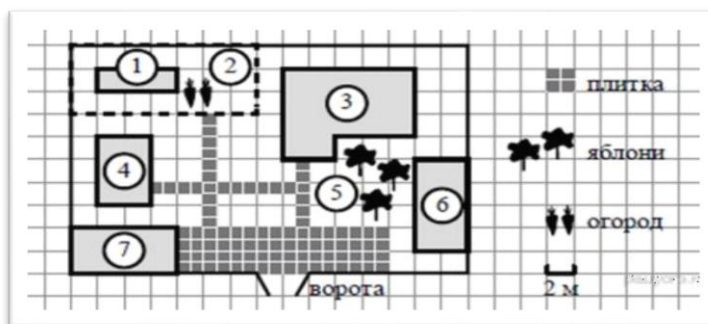

Рисунок 1. Задача «План»

Вопрос 1) Перед жилым домом имеются яблоневые посадки. Все дорожки внутри участка имеют ширину 1 м и вымощены тротуарной плиткой размером 1 м × 1 м. Между баней и гаражом имеется площадка площадью 64 кв. м, вымощенная такой же плиткой. Хозяйка захотела поменять тротуарную плитку. Тротуарная плитка продаётся в упаковках по 4 штуки. Сколько упаковок плитки понадобилось, чтобы выложить все дорожки и площадку перед гаражом? В таблице представлены фирмы, где можно приобрести понравившуюся тротуарную плитку. Выбрать выгодную покупку.

№	фирмы	Стоимость 1 упаковки	% доставки от общей суммы покупки	Общая сумма
1	Мир	45 тенге	4%	
2	Дружба	34 тенге	5%	

3	Миф	39 тенге	6%	

Таблица 1 к задаче «План»

Вопрос 2) Хозяйка решила покрасить пол в гараже. Для покраски 1 м^2 пола требуется 140 г краски. Краска продается в банках по 1,5 кг. Сколько банок краски нужно купить для покраски пола в гараже?

Вопрос 3) В сарае хозяйка держит куриц, они свободно гуляют по территории участка, на котором построен дом. Она решила огородить огород, чтобы куры не портили посевы. Нужно купить сетку-рябца. 1м сетки стоит 45 тенге. Во сколько обойдется покупка сетки.[2]

Перевод текстовой задачи на математический язык является ключевым этапом в постановке математических задач. Этот процесс включает задачи преобразования условий, изложенные в обычной речи, в математическую модель

Учащиеся должны учиться делать выводы из решений задач, аргументировать, почему они выбрали именно такой метод, и как пришли к окончательному результату. Это развивает не только математическую речь, но и критическое мышление.

Работа со схемами и диаграммами.

Задача 2. «Кинотеатр». На схеме зала кинотеатра отмечены разной штриховкой места с различной стоимостью билетов, а черным закрашены забронированные места на некоторый сеанс.

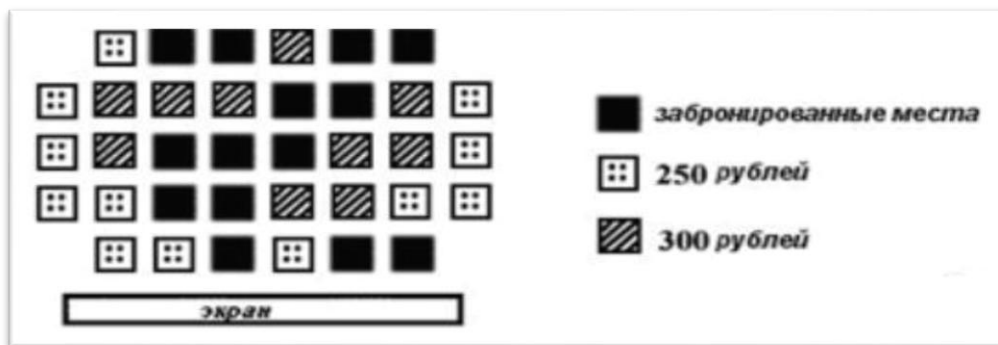

Рисунок 2 «Кинотеатр»

Сколько тенге заплатят за 5 билетов на этот сеанс пятеро друзей, если они хотят сидеть на одном ряду и выберут самый дешевый вариант?[3]

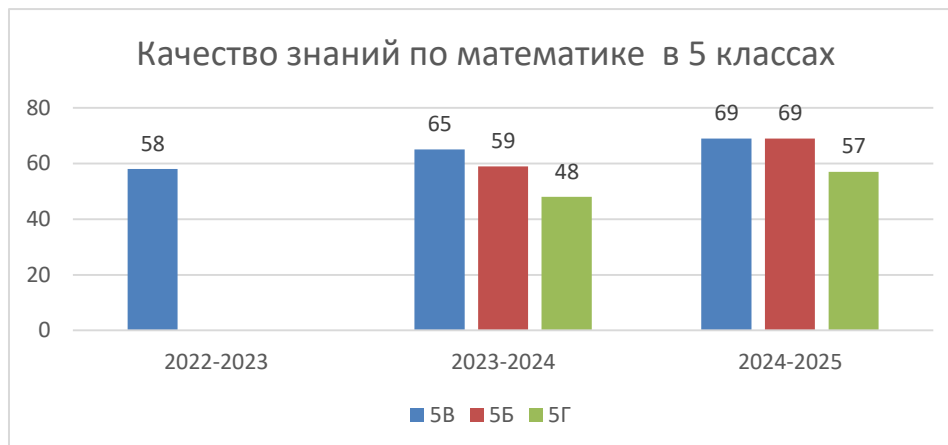
В ответе укажите номер правильного варианта.

- 1) 1300 2) 1250 3) 1350 4) 1500

В математике часто используются схемы, содержащие текстовую информацию. Учащиеся должны уметь правильно интерпретировать объясняемые и схематические данные, что способствует развитию как математической речи, так и навыков работы с визуальной информацией.

Анализируя мною проведенную работу по развитию математической речи у учащихся на уроках математики за последние 3 года, хочу подчеркнуть важность и значимость данной работы, именно на ранних этапах обучения математике. Ведь, если сравнивать детей, которые свободно излагают свои мысли, с легкостью осваивают программный материал не только математики, но и других предметов.

В период с 2023 годы я работаю с учащимися среднего звена (5-6 классы). В этом году в нагрузку мне добавили еще один 6 класс. В сравнительной диаграмме качества знаний по математике, видно, что уровень усвоения программного материала выше у тех детей, с которыми я проработала в прошлом году по данной методике, нежели у тех, чьи навыки говорения и читательской грамотности намного ниже.

Математическая речь играет ключевую роль в развитии читательской грамотности учащихся, поскольку она способствует не только изучению математического материала, но и развитию навыков восприятия и использования текстовой информации. Разнообразие методов и подходов, таких как работа с текстовыми задачами, чтение и анализ математических текстов, дискуссии и дебаты, а также рефлексия, помогают учащимся развивать математическую речь, критическое мышление и читательскую грамотность. Интеграция этих методов в учебный процесс помогает учащимся решать данную задачу, улучшая их способность эффективно использовать знания.

Литература:

1. В. В. Дьяконов «Математика. Системный подход» - учебное пособие, посвященное основам системного обучения в математике, где разрешены переводы текстовых задач на математический язык.
2. Л.Ю. Панариной, И.В. Сорокиной, О.А. Смагиной, Е.А. Зайцевой Развитие функциональной грамотности обучающихся основной школы: методическое пособие для педагогов /. – Самара: СИПКРО, 2019. - с.
3. Сергеева Т.Ф. Математика на каждый день. 6-8 классы: пособие для общеобразовательных организ./ М.: Просвещение, 2020.-112 с.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРДЫ ОҚЫТУДА ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Бағдат Харахат, бастауыш сынып мұғалімі

Қарағанды қаласы, «№ 137 негізгі орта мектебі» КММ

Оқыту мен тәрбиелеу процесінде оқушы шығармашылығын дамытудың қажеттілігі қоғам талабынан туындайды. Қоғам дамуы үшін қашан да дарынды, қабілетті адамдар қажет болып келген. Қазіргі кезеңде мамандық атаулының барлығы бейімділікті, ептілікті, ерекше ой-қызметін, өзін қоршаған түрлі жағдайларға тез икемделіп, шығармашылық қабілеттілігін қажет етеді.

Оқушы шығармашылығын дамытудың мазмұн-формасы, әдіс-тәсілдемесі қандай?

«Мына бала өлең шығарсын» деген жалаң нұсқаумен бүкіл оқушыны шығармашылыққа жұмылдыра аламыз ба?

Бастауыш сыныпта жаңа инновациялық технологияларды әр мұғалім өзінің алдында отырған оқушыларының ерекшеліктерін ескере отырып, педагогтық мақсат мүддесіне байланысты тандап алады. Дарынды балалармен жұмыста жаңа технологияларды жүзеге асыруда мұғалім белсенділігі шығармашылық ізденісі, алдындағы шәкірттерін бағалауы ерекше орын алады.

1968 жылы Розенталь американдық ғалым мынандай эксперимент өткізген: оқу жылы басында мұғалімдерге өткен оқу жылында интеллектуалды жоғары дамыған оқушылар деп сыныптағы 20% фамилияларын берген. Шын мәнісінде ол балалар жоғары дарындылығымен ерекшеленбеген. Оқу жылының соңында бұл оқушылардың оқудағы жетістіктері өсіп, үздік оқитындардың санатына қосылады. Олар мұндай дәрежеге қалай жетті? Мұғалімдер оларға көп шығармашылық жұмыстар, қосымша әдебиеттер, күрделі тапсырмалар беріп отырған.

Оқушының оқу стилі – бұл оқушы қалайтын оқудың жолдары мен амалдары, шарттары. Қазіргі кезде ең бастысы мұғалім оқушыларын талдауға, ойлауға, сыни ойлауға үйрету арқылы ғана білім берудің мақсаттарына жетуге болады. Сын тұрғысынан ойлау – ол адамның интеллектуалдық әрекет етуінің бір амалы. Сын тұрғысынан ойлай алатын оқушы мәдени құбылыстарды, тарихи оқиғаларды, саяси лидерлер туралы сыни пайымдау жасай алады. Мынандай нәтижелерді күтуге болады: тұлғаның потенциалы, даралығы дамып, дарынды балалар көп дамиды.

Осы жағдайларды ескере отырып, өз сыныбымның оқушыларының көркем шығармашылық қабілетін дамыту мақсатында түрлі формада түрлі жұмыстар ұйымдастырдым. Ұшқырлық, өткірлік, қиялға ойға жүйріктік, әдемі, жүйелі сөйлей білуге үйрету қажеттілігі мектепте тіл тәрбиесін жүргізудің, шығармашылыққа үйретудің сан алуан формасын ойластыруға итермеледі. Соның бірі – сөз өнері сайысы. Сөз өнері сайысында ой шапшаңдығына еліктіріп отыруда соның бір формасы ретінде дайын ұйқас ұсыну арқылы өлең жолдарын құрастырамын.

Шығармашылық процеске ойын элементтерін қосуда баланың ой-қиял ұшқырлығын күшейтеді. Бұл мақсатта ана тілі, қазақ тілі сабақтарында әдеби ойындар, лингвистикалық жаттығулар жүргізіп отырамын. Себебі төменгі сынып оқушылары шығармашылыққа белсенділік көрсеткенімен, оны тек ойын ретінде қабылдайды. Олардың қиялы, фантазиясы нақты затты көріп, қолға ұстап ойынға қосу арқылы дамиды. Енді балалардың қаншалықты дәрежеде қызығушылығы, шығармашылық мүмкіндігі оянғанын көрсету үшін олардың жауаптарын келтірейік: «Құлан құдыққа құласа, құрбақа құлағында ойнайды» деген белгілі халық мақалын балалар былай өзгерткен. «Құлан абайсызда құдыққа құласа, құтырған құрбақа құлағында құдыраңдайды». Мұндай тапсырмаларды орындау үстінде шешілген мәселе: оқушыны бір нәрсеге еліктіріп, қызықтырудың, екіншіден, олардың тілін байытып, ой-қисынын қалыптастырудың мүмкіндігі туды (тиісті сөзді ойлап табу, бір сөзді мағыналас екінші сөзбен алмастыру бастауыш сынып баласы үшін қаншама ой еңбегі).

Оқушының бойында дарындылық қабілеттерін ашуда психологиялық-педагогикалық алғы шарттары бар:

- оқушының кішкентай жетістігін мадақтау, көтермелеу
- оқушы басылымдарына шығару
- сенім ұялату, құптау
- сабақ үстінде, үйде мектепте қолайлы жағдай туғызу

Егер мұғалім оқушының оқудағы қабілетінен төмен нәтиже күтсе, онда ол сабаққа тыңғылықты дайындалмайды, бала бойында жасқаншақтық, өзін төмен ұстау сезімдері пайда болады.

Дарынды тұлға жас ерекшелігіне, қызығушылығына қарамастан, өзгелерден даралығымен, шұғыл шешімділігімен, өз бетімен жұмыс істеуге деген құштарлығымен ерекшеленеді.

Бастауыш сыныпта дарынды оқушыларды оқытуда қолданылатын жаңа технологиялар бір сабақта емес, үзбей бағыт-бағдар беріп тұратындай әртүрлі формада және жеке-дара оқушы емес, сыныптың барлық балалары айналысуы үшін жағдай туғызылса тиімді. «Мына жазғаның өлең бе?» деген сияқты кемсітулер психикасын бұзады, «екі» алып қалу қаупі баланы жегідей жейді. Ал қоғамдық өмірге, түрлі үйірмелерге олимпиадаларға қатыстыру арқылы ынталандыру оқуда нәтижелікке жету үшін тырысушылық қасиетін қалыптастырады.

Шығармашылық қабілет әр баланың табиғатында болуы мүмкін. Міндет – оқушыға оның бойында жасырынып жатқан мүмкіндіктерін ашып көрсету.

Кез-келген оқушы мұғалімнің басшылығымен орындаған шығармашылық жұмысының нәтижесінде өзінің ішкі мүмкіндіктерін дамытады. Баланың талантын дамытуды неғұрлым ертерек бастаса, соғұрлым оның қабілеті толық ашылуы мүмкін. Егер бала бойындағы қабілетті мұғалім байқамаса ол бала басқа оқушымен бірдей болып қалады. Сондықтан қабілеттің дамуына түрткі бола білу керек. Күнделікті сабақта берілетін деңгейлік тапсырмаларды қызықты етіп құрап, оқушылардың қызығушылықпен орындауын қадағалау керек. Мысалы, математика сабағында оқулықпен ғана шектеліп қалмай, әртүрлі қызықты есептер берілуі керек. Қазіргі кезде оқулық бірнеше авторлардың көзқарасының негізінде жасалмағандығына байланысты интернет, радио, теледидар, газет-журналдар сияқты қосымша материалдарды пайдаланатын мұғалім оқушысын еш уақытта жалықтырмайды деп есептеймін.

Оқулыққа ғана сүйенетін ұстаздар балаға оқулық мазмұнына сыни көзқараспен қарауды үйретпейді. Әр сабаққа құрылған тапсырманың міндетті деңгейінен кейінгі күрделі, түрленген тапсырмалар дарынды оқушыларды анықтаудың бастамасы.

Жаңа инновациялық технологияларды тиімді қолдану әр баланың қабілетін, талантын айқындауға жол ашады.

Бұдан 2,5 мың жыл бұрын өмір сүрген қытай философы Конфуций, грек философы Платон дарынды балаларды патша сарайында арнайы тәрбиелегенде, ең алдымен, оларды көркем-өнер түрлеріне үйреткен. Олар, әрине, осылардан сарай ақындары, суретшілері шықсын деген мақсат тұтпаған. Өз ұлтын, мемлекетін өркендететін білімді, алғыр, болашақ данышпан шәкірттер тәрбиелеу үшін, бірінші кезекте, балалардың сезімталдығын, ойын, тілін дамытуды қолға алған.

Сондықтан жоғарыда жүргізілген жұмыстар-шығармашылық жұмыс түрлері, оқушылардың өз міндеттерін ұғынуына, олардың іскерлігіне негізделген әрекетшілдік мәдениеті, дарынды оқушылардың оқуға мотивациясының күшеюіне, өз қабілеттерінің нығаюына көмектесті. Жаңа инновациялық технологиялардың дарынды балаларды оқытуда тиімділігін көрсету үшін сабақ беріп жүрген сыныбымдағы мынандай сабақ үлгілеріне тоқталсам.

Сабақтың тақырыбы: «Еліктің лағы» (әдебиеттік оқу 3 сынып)

Сабақтың барысы:

I кезең топтастыру

II кезең: ой шақыру

Болжау, ұқсастық, айырмашылық

III кезең: бесжолды өлең, ой толғау

Сабақта ой толғау кезеңінде «Қамқорлық» тақырыбында ой толғау жазды. Мәтіннің негізгі идеясын аша отырып, табиғатты аялау міндетіміз, мұндай жағдай қайталана берсе, экокатастрофа болатындығын атап көрсете алды, проблемалық сұрақтарға жауап берді. Әдебиеттік оқу сабағында А.Құнанбаевтің «Қыс» өлеңін өткенде өлеңнің идеясын ашқан соң оқыту-үйрену ойыны арқылы жұмыс жүргіздім.

Тірек сөз	Айтар ойлары	Сурет арқылы беру

Б.Ысқақовтың «Отан» өлеңін өткенде сабақ әдісі сахналау, әңгімелеу, сұрақ-жауап ретінде болып, сабақ театр - сабақ ретінде өтті. Бірінші сыныптан – ақ қуыршақ театрына оқушылардың өздері ойнап, Отан-Ана, Отан-тарих деп қорытынды жасап, «тарих» сөзінің мағынасын түсіндіру үшін танымдық қабілетін кеңейтуге «Алтын адам» туралы деректер бердім. Сабақпен ғана шектеліп қоймай, 2021-2024 оқу жылынан бергі жұмыс жетістіктерін төмендегіше көрсетіп, мұның бәрі жаңа технологиялардың тиімділігі деуге болады. Мысалы, қалалық мәнерлеп оқу сайысынан Серік Ерназар III орын, бастауыш сынып оқушылары арасында өткен «Мен – зерттеушімін» облыстық фестивалінде жеңіске жетіп, дипломмен марапатталды. Қазақ тілі пәні бойынша «Бастау» кешенді олимпиадасында Каниболқызы

Еркеназ, Болат БекШе, Рымғали Аялалар II орын, Серік Ерназар I орын иеленді. Қалалық «Өнер әлемі» орындаушылық шеберлік байқауында Серік Ерназар I орын, Болат БекШе III орын, облыстық «Өнер әлемі» орындаушылық шеберлік байқауында Серік Ерназар III орынға ие болды. Балалар жылы аясында өткізген «Сарыжайлау» кинотеатрының Фильм!, Фильм!, Фильм! фестивалына Көбегенова Альмира «Шалқан» ертегісімен, Серік Ерназар «Менің атым - Қожа», Болат БекШе «Туған ел» әнімен қатысып, оқушылар алғыс хатпен марапатталды.

Сонымен техноогиялардың тиімділігі туралы мынандай тұжырым жасауға болады:

I. Дарынды балалардың шығармашылығы дамиды

II. Жеке тұлға қалыптасады

III. Ғылыми ізденіс жасауға талаптанады.

Болашақ данышпан тәрбиелейтін дарындыларды өмірге әкелетін, таланттың көзін ашатын бірден – бір орта мектеп. Ендеше мектепке, білім берумен тәрбиеге қатысты нәрсенің бәрі шығармашылық тұлға, дара тұлға тәрбиелеу проблемасымен өзектеледі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Білім беру ұйымдарында бейіндеу бойынша әдістемелік ұсынымдар 2024ж.
2. «Қазақстан Республикасы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты» 2022 ж.
- 3.

СОЗДАНИЕ ПРОЕКТОВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ, КАК МЕТОД РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Байкенова Е.Д., учитель географии

КГУ «ОШ имени Ахмета Байтурсынулы», Бухар-Жырауский район

Формирование функциональной грамотности все более настойчиво определяется актуальной проблемой современной школы и системы образования. На формирование нового порога функциональной грамотности влияет множество социальных факторов и современных общественных тенденций: технологизация производственных и гуманитарных процессов, глобализация процессов развития, профессионализация и систематизация деятельности, формирование социальных рыночных отношений и т.д.

Функциональная грамотность школьника рассматривается, как его способность вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. Взаимосвязь деятельности учителя и ученика на различных этапах формирования функциональной грамотности представлена соответственно этапам целеполагания, планирования, принятия решения, выполнения и оценки результатов.

Соответственно этапам определена деятельность учителя и учащихся. Если учитель называет ученика «субъектом учебного процесса», ученик имеет право на владение не только «минимумом содержания знаний», но и на владение теми инструментами, которыми они эти знания добывают.

В данной статье будет приведен пример создания проектов на уроках географии одиннадцатого класса и выполнен разбор форм функциональной грамотности.

При прохождении материала по разделу «Геоэкономика» одной из целей обучения являлось определение потенциала экономического развития регионов Казахстана. Учащимся был предложен план создания нового предприятия в одном из экономических районов страны. Тем самым ребята провели развернутый анализ потенциала развития регионов.

В первом пункте описания предприятия учащимся необходимо было предоставить наименование предприятия и определить к какой отрасли промышленности оно относится, а также необходимо было определить форму собственности. Ребятам был предоставлен документ в котором они могли прочитать о различных формах собственности которые существуют в Казахстане. Когда проводилась защита данных проектов я заметила, что учащийся в основном выбрали такую форму собственности как ТОО т.е. товарищество с

ограниченной ответственностью. Для того чтобы определить отрасль промышленности предприятия необходимо было вспомнить информацию о структуре хозяйства нашего государства (экономическая география - 9 класс). Тем самым данный пункт плана дает возможность развивать читательскую грамотность учащихся, а также правовую грамотность, так как при защите учащиеся уточняли, почему именно эту форму собственности они выбрали. Также название предприятий были даны на разных языках: русском, английском и казахском (латиница).

Второй пункт плана описания предприятия предполагал создание логотипа. Учащимся была предоставлена ссылка, по которой можно было пройти и создать очень быстро новый логотип. На сайте нужно было ввести ключевые слова, а также выбрать подходящее оформление, цветовую гамму и картинки, которые подходили бы для их нового предприятия. В данном пункте ребята развивают информационную грамотность и показывают умение работать с онлайн конструкторами.

В третьем пункте данной практической работы учащиеся выбирали географическое положение предприятия, размещение в каком-либо из регионов Казахстана, а также объясняли, почему данное предприятие размещено в этом населенном пункте и именно в этом экономическом районе. Здесь нужно было вспомнить такую тему по географии девятого класса, как факторы размещения или факторы производства. Ребята определили главными факторами такие как: потребительский фактор, транспортный, сырьевой, энергетический.

Четвертый пункт данной работы предполагал обозначение продукции предприятия, т.е. ассортимента, также нужно было определить, в каких отраслях хозяйства находят применение продукция данного предприятия. В этом пункте ребята указывали линейку своего производства, некоторые из них сделали даже этикетку на их продукцию, тем самым развивая информационную грамотность, а также показывая навыки владения компьютерными технологиями.

Пятый пункт практической работы - необходимо было определить, какое сырье поступает на предприятие и откуда. По этому пункту нужно было вычертить (создать) картосхему, развивая навык работы с картой. На мировой карте или на карте Казахстана ребята стрелками показывали, откуда приходит сырьё на предприятие, и какое именно сырье поступает.

Шестой пункт был достаточно сложным для учащихся, так как здесь нужно было описать этапы технологического процесса, предположить из каких цехов может состоять их предприятия, как сырье перерабатывается в готовую продукцию, какими машинами оборудована данное предприятие, какова степень механизации и автоматизации производства. По этому пункту учащиеся изучили очень много материала, так как они не владели информацией о технологических этапах производства. В общем, ребята справились и определили те цеха, которые необходимы будут им на их предприятиях.

В 7 пункте данной работы учащихся определяли производственные связи предприятия, выделяя источники топлива, энергии и потребителей готовой продукции.

Восьмой пункт данного проекта предполагал определение коллектива предприятия, то есть нужно было сказать, сколько человек работает на производстве, какие специальности востребованы и где готовят специалистов для данного предприятия. Это было очень важно, так как далее учащиеся просчитывали зарплату, которая входила в себестоимость продукции. Поэтому нужно было четко определить, какие специалисты необходимы для данного производства. Конечно же, сами ребята являлись директорами или руководителями данных предприятий, в некоторых проектах мы увидели, что руководители берут на себя дополнительный функционал, а именно юридические услуги, закупщика сырья и т.д.

Девятый пункт предполагает развитие у учащихся финансовой грамотности, также информационной грамотности и математической, так как здесь нужно было посчитать себестоимость продукции. Учащимся был предоставлен онлайн - калькулятор расчёта

Десятым завершающим пунктом являлось определение проблем и перспектив развития предприятий в данном экономическом районе, а также определение стратегии развития предприятия в будущем. Ребятам были предоставлены три базовые стратегии: роста, стабильности, либо сокращения производства.

По завершению данных проектов ребята развили не только функциональную грамотность, ее различные формы, т.е. читательскую грамотность, математическую, информационную, правовую, финансовую, естественнонаучную, но и задумались о своём будущем. О том, в какой специальности они себя видят, где бы они хотели работать, какая отрасль производства им интересна. А также проанализировали экономический потенциал регионов Казахстана, что очень важно для молодёжи нашего государства, которая в будущем будет развивать производственный потенциал нашей страны.

[illegible]

Теплица

Наша теплица рассчитана на теплиц южной климатической
выращивание культур и овощей, качество которых будет
использоваться в качестве эталонного сырья для импортных
производителей.

МЕСЯЧНЫЙ КАПИТАЛ

Наименование продукта	Количество
За теплицу	6 000
Итого: 6 000	
Средства обслуживания	
Средств и материалов	34 800 000,00
Платежи коммунальным службам, отходам	100 000,00
Оборудование, отходы	1 000 000,00
Амортизация на теплицу	7 100 000,00
Затраты на оплату за воду	104 000,00
Надворные, электричество, отопление	1 510 000,00
За транспорт	1 000 000,00
Оборудование и расход	5 800 000,00
Итого:	6 000
Итого, затраты на производство	55 900 000,00
Средств и сырья	61 900,00

начальный капитал

Наименование продукта	Количество
Амортизация на теплицу	6 000
Итого: 6 000	
Средства обслуживания	
Средств и материалов	34 800 000,00
Платежи коммунальным службам, отходам	100 000,00
Оборудование, отходы	1 000 000,00
Амортизация на теплицу	7 100 000,00
Затраты на оплату за воду	104 000,00
Надворные, электричество, отопление	1 510 000,00
За транспорт	1 000 000,00
Оборудование и расход	10 400 000,00
Итого:	55 900 000,00
За транспорт	1 000 000,00
Оборудование и расход	5 800 000,00
Итого, затраты на производство	58 110 000,00
Средств и сырья	61 900,00

Проект «ECOFit» (производство одежды из бамбука, крапивы и кукурузы)

Дозировки инсулина

100 ME/мл

100 ME/мл

100 ME/мл

Флакон объемом 10 мл

УПАКОВКА
УПАКОВКА
УПАКОВКА
УПАКОВКА
УПАКОВКА
УПАКОВКА
УПАКОВКА

[illegible]

Колективна предприятия

Главна компания

```

graph TD
    A[Главна компания] --> B[Департамент 1]
    A --> C[Департамент 2]
    A --> D[Департамент 3]
    A --> E[Департамент 4]
    B --- B_desc[своё хозяйство, заказы по производству, маркетинг]
    C --- C_desc[Обслуживание производства]
    D --- D_desc[Охрана и логистика и ввозовые]
    E --- E_desc[Заказы клиентов]
    
```

CORE BUSINESS(ДЕПАРТАМЕНТ 1)

кат. №	специальность	зарплата
7	Бухгалтер/аудитор	600 000
9	Финансист	500 000
9	инженер	300 000
16	инженер	160 000
18	главный инженер	700-900

Обслуживание производства(ДЕПАРТАМЕНТ 2)

№	специальность	зарплата
1	Руководитель отдела по закупкам	350 000
4	Специалист по закупкам	270 000

№	специальность	зарплата
1	Руководитель отдела по закупкам	350 000
4	Специалист по закупкам	270 000
1	Специалист по охране труда	345 000

Маркетинг и логистика(ДЕПАРТАМЕНТ 3)

кв.м	специализация	зарплата
3	маркетинг	300 000
1	Менеджер по работе с общественностью	400 000
3	бренд-менеджер	350 000
4	Логист	400 000
15	руководящая	100 000

Варианты оптимизации	Экономия
Сокращение штата	7 000,00
Понижение заработной платы	2 000,00
Внеочередные отпуска	200,00
Изменение графика	2 000,00
Прочие расходы	1,00
	1 000,00
	0,00
	0,00
	0,00
	0,00
Итого, расходы на оптимизацию	22 000,00
Итого, экономия	24 000,00

Всего экономический эффект 2 варианта

Сокращение штата	14 000,00
Изменение графика	2 000,00
Внеочередные отпуска	200,00
Всего экономический эффект, т.е.	6 800
Чистая прибыль	6,80

проблемы

- 1) Закуп материалов
- 2) Качество сырья
- 3) Доставка сырья на материалы и сырье
- 4) Производство
- 5) Финансовые проблемы
- 6) Складирование
- 7) Проблемы с продвижением товара
- 8) Отказ покупателей и конкурентов
- 9) Внедрение комплексной цепи
- 10) Производство
- 11) Непосредственно покупатель

Проект «Амиарани» (производство инсулина)

Литература:

1. Библиотека по географии. Географическая энциклопедия <http://www.nao.kz/magazines/detail>.
2. Леонтович А.В. Исследовательская деятельность как способ формирования мировоззрения. // Народное образование, № 10, 2005.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / под ред. Е.С. Полат-М.:2004.
4. Развитие исследовательской деятельности учащихся. Методический сборник. — М.: Народное образование, 2001.
5. Учебная программа, утвержденная постановлением Правительства РК от 23 августа 2013г, № 1080.
6. Учебные программы уровня основного среднего образования по обновленному содержанию Приказ и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 25 октября 2017 года № 545

ТАҚЫРЫП: ТАРИХ САБАҒЫНДА ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАР

Баймұхатова Бакыт Хажымұратовна

*Жамбыл атындағы мамандандырылған мектеп-лицей-интернатының
тарих пәні мұғалімі*

Ағылшын ағартушысы Уильям Уорд айтқандай «Жай мұғалім хабарлайды, жақсы мұғалім түсіндіреді, керемет мұғалім көрсетеді дегендей қазіргі заман талабы цифрлық ақпараттық технологияны меңгерген мұғалімді шебер, идеяшыл ұстаз деп айтуға болады.

Технологияның тез өсіп, ақпараттың жедел таралуы және жаһанданудың әсері күнделікті өміріне үлкен өзгерістер әкелуде. Дегенмен, осы өзгерістермен қатар, адамгершілік, мәдениет және этика сияқты рухани құндылықтар да өз маңыздылығын жоғалтпауы тиіс. Біздің алдымызда бабаларының игі дәстүрін сақтайтын, күллі әлемге әйгілі, әрі сыйлы, өз елінің патриоттары болатын ұрпақ тәрбиелеу міндеті тұр. Отаншылдық сезім-ұлт рухы деңгейінің айнасы, өлшемі болып табылады.

«Баланды өз тәрбиеңмен емес, өз ұлтының тәрбиесімен тәрбиеле» деген екен дана халқымыз. Сондықтанда сан ғасырлар бойы сұрыпталған ұлттық құндылықтарымызды оқу-тәрбие процесіне енгізу арқылы ұлттың тұнып тұрған рухани байлығымен өскелең ұрпақты

сусындату-басты парызымыз. Тұлғаны ұлттық құндылықтар негізінде рухани –адамгершілік құндылықтарға бағыттап оқытуда тарих пәні сабағында әдіс-тәсілдерді ұлттық ойындарға негіздеп қолдануға болады.

Шебер ұстаз болу үшін мұғалім біріншіден, құндылықтарды өз бойына сіңіру керек, екіншіден цифрлық ақпараттануды терең меңгеру керек. Осы екі міндетті меңгерген мұғалім кез келген уақытта өз сабағын жоғары деңгейде өткізери сөзсіз.

Цифрлы ұстаз заман талабына сай, цифрлық сауаттылықты игеріп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыра білген білікті маман.

Цифрлы ұстаз болудың басты мақсаты- білім сапасын арттыра отырып, оқу-тәрбие процесін жеделдету және жеңілдету, оқушыларға жүктемені азайту, бәсекеге қабілеттілікті арттыру болып табылады.

Бүгінгі сабақта қолданған цифрлық білім беру ресурстары

1. Plickers платформасы
2. Qr кодтар арқылы қосымша мәліметтер
3. Wordwall платформасы
4. Emaze арқылы 3 D презентация
5. genially платформасы

Рухани ұлттық құндылықтар дегеніміз - бұл адамгершілік, әділдік, мейірімділік, сыйластық секілді ұғымдарды білдіреді. Сондай-ақ қоғамдағы тұрақтылық пен адамдар арасындағы үйлесімділік, жан дүниесінің байлығы. Бүгіндері жас буын өкілдері технология мен материалдық байлыққа көп көңіл бөліп, ал ұлттық құндылықтарды елестерге бермейді. Өмірдің мәні мен қызығы осы деп есептейді. Алайда рухани құндылықтарсыз қоғам дамымайды және алға баспайды.

Ұлттық құндылықтар – ғасырлар бойы атадан балаға мирас болып келе жатқан адамгершілік қағидаттары болып саналады. Ежелден бізге жеткен халықтың қазынасы – тілі, діні, салт-дәстүрі, әдебиеті мен өнері ұлтымыздың рухани байлығы. Ұлттық құндылықтар «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының негізіне айналды және оны оқыту процесіне қосу міндеттелді. Сондықтан да әрбір аптаға дәйексөздер, жобаларларға бөлінген. Бүгінгі сабақта оқушыларға ұлтымыздың салт-дәстүрін дәріптеу барысында қолданған ұлттық құндылықтар:

1. Асықтар арқылы топқа бөлу, тапсырмалар беру
2. Домбыра арқылы бағалау

3. Киіз үй арқылы топтық тапсырма беру

4. Білім қоржыны арқылы қоржынға асықтарды салу арқылы кері байланыс жасау.

Мұғалім өз пәнін жақсы көріп тұрса үнемі даму керек. Ол үшін мұғалім заман талабына сай ресурстардың бәрін үнемі үйреніп, үздіксіз жұмыс жасап отырса, ол мұғалім көштің алдында жүрері сөзсіз.

Енді мен осы ресурстарды, құндылыққа негізделген әдіс-тәсілдерді сабағымда қалай пайдаландым, сол туралы сіздермен бір ғана сабағыммен бөліссем:

Сабағымның тақырыбы: 1940-1980 жылдардағы ғалымдардың ғылымда жеткен жетістіктері

Оқу мақсаты: Білім мен ғылым саясатына баға беру

Бірінші сабақты бастамас бұрын аптаның дәйек сөзі оқушыларға таныстырылды. Аптаның дәйексөзі: «Ынтымақ жүрген жерде, ырыс бірге жүреді» Осы дәйексөзді оқушыларға тілек тілей отырып сабағымды бастадым.

Бірінші **асықтар** арқылы сыныпты топқа бөлдім. Асықты алу себебім, асық – ұлттық құндылықтардың бірі. Оқушылар асықтың артында жасырын жазылған сандар арқылы 3-топқа бөлінді.

Сабақты бағалау үшін домбыра әдісі қолданылды. Оқушылар домбыра арқылы өз білімдерін тапсырма орындау бойынша бағаларын қойып отырды.

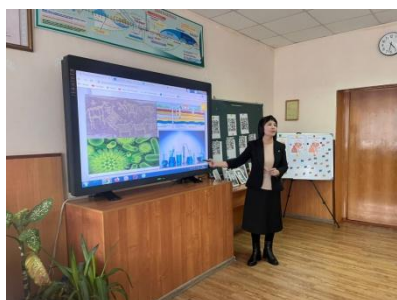
Өткен тақырыпты еске түсіру барысында **Plickers** платформасы алдын ала дайындалған сұрақтар арқылы үй тапсырмасы сұралды.

Бұл платформа статистикалық жұмыс жасау үрдісін жеңілдетіп, сыныптың сұраққа жауабын лезде бағалап беретін қосымша. Мұғалімнің ұялы телефоны арқылы оқушылардың қолдарындағы Qr кодтарды оқу үшін пайдаланады. Әр оқушыда жеке Qr код болады. Qr кодтың төрт қабырғасы жауаптың 4 нұсқасын білдіреді. Оларды бұру арқылы оқушы сұрақтың дұрыс нұсқасын таңдайды. Алдын ала бағдарламаға сыныптың тізімі енгізіледі. Сол арқылы сыныптың сұраққа қандай жауап бергені анықталады.

Суреттер арқылы оқушылар сабақтың тақырыбын ашып, оқу мақсатымен таныстырылды.

Сабағымыз ғылым саласына арналғандықтан құндылықты дәріптей келе ұлы ақынымыз Абай Құнанбаевтың 32-ші қара сөзімен сабақты бастадым.

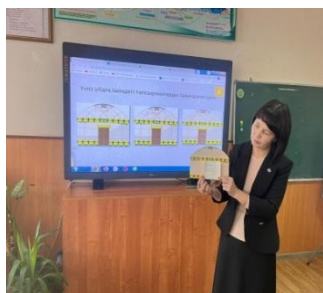
Абайдың 32-ші қара сөзі: «Адамның көңілі шын мейірленсе, білім-ғылымның өзі де адамға мейірленіп, тезірек қолға түседі»

Тарих сабағы болғандықтан сабағымда оқушыларға міндетті түрде оқулықтағы мәтінді оқытамын. Оқушылар оқулықтағы мәтінмен танысып болған соң, **асық әдісі** арқылы асықтың ішіне сұрақтар жасырып, әр топқа сұрақтар қойылды.

Киіз үй әдісі арқылы 3-топқа тапсырма берілді. Оқушылар киіз үйдің есігін ашқанда топтың тапсырмалары көрінеді. Сол тапсырмаларды оқушылар топта орындады. Тақтада ғалымдар туралы қосымша мәліметтер Qr код арқылы арнайы ілініп қойылды. Оқушылар қосымша мәліметтерді ала отырып, сабаққа пайдаланды.

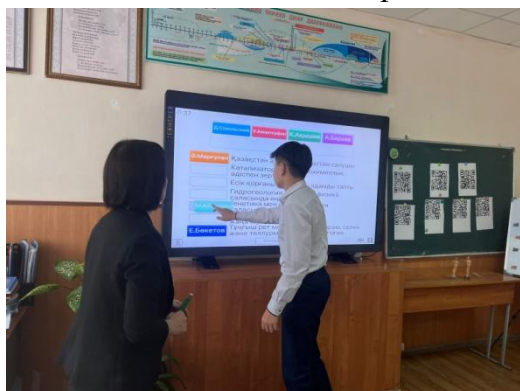

Оқушылар топтық жұмысты қорғап болған соң сергіту сәті ұйымдастырылды. Ұлттық құндылыққа байланысты «Күй күмбірі» жобасы негізінде сергіту сәті **«Ерке сылқым»** күйін оқушылар қағаз арқылы қимылмен жасады. Бұл сергіту сәті барлық оқушыға ұнады деген ойдамын.

Wordwall платформасы арқылы оқушылар алған білімдері бойынша тапсырмалар орындады. Бұл платформа арқылы сәйкестендіру, керекті сөзді табу тапсырмаларын орындады.

Wordwall платформасы көмегімен көптеген тапсырмалар жасауға болады. Оқушылар бұл ойынды өте жақсы, қызыға орындайды.

Сабақ 3D презентация түрінде жасалынды. Сабақтың презентациясын жасауда **Emaze** платформасын пайдаландым. Ол платформаның мүмкіндіктері өте көп. Ол жерде презентация жасау үшін көптеген шаблондар берілген. Бұл платформаға өз аккаунтарымызбен қосылып, 3D презентацияларды таңдап, өзіміздің қалауымыз бойынша бейнебаян, суреттерді, сөздерді өзгерту арқылы сабағымызды жасауға ең қолайлы, қызықты платформаның бірі.

Бүгінгі сабағымыз ғылым саласына арналғандықтан «Нобель» сыйлығы деген ойынды **genially** платформасы арқылы орындадық. Бұл платформа арқылы интерактивті ойындар, тапсырмалар, кері байланыс түрлерін жасауға болады. Мен сабағымды бекіту үшін осы платформаны таңдадым. Оқушылар сыйлық алу үшін барлығы сұрақтарға жауап беруге ұмтылды. Нәтижесінде жеңген 3-топқа қолдан арнайы жасалынған Нобель сыйлығы берілді.

Сабақтың ең соңында кері байланыс ретінде асықтарды алдым. Оқушылар білім қоржынына бүгінгі алған білімдерін асықтар арқылы салып, кері байланыс жасады.

Қорытынды:

Ұлттық тәрбиенің негізіне баланың кішкентайынан-ақ ұлттық құндылықтарды дәріптеу, елімізді, туған жерімізді, дініміз бен тілімізді құрметтеу жатады. Қоғамымызда Отанын сүйетін патриот, ұлттық рухы биік парасатты азамат тәрбиелеу үшін біз рухани-ұлттық құндылықтарымызды әрқашан басшылыққа алып отыруымыз керек. Әрбір азамат үшін еліміздің өркендеп-өсуі үшін ұлттық ерекшелігіміз бен ұлттық құндылықтарымызды сақтау – үлкен міндет пен жауапкершілік болып табылады.

Қазіргі таңда оқушылар біліммен қатар ұлттық, жалпы адамзаттық құндылықтарды бала бойына сіңіре оқытуда, цифрлық ресурстарды пайдалануда үлкен нәтижеге қол жеткізеді деген сенімдемін.

Осы сабағымда өткізе отыра байқағаным, оқушылардың қызығушылығы өте жоғары болды. Топқа бөлінуден бастап, сабақ аяқталғанша оқушылар қандай тапсырмалар болады деген оймен сабаққа белсенді болды. Ұлттық құндылыққа негізделген асықтар, домбыра арқылы бағалау, қоржынға асықтарды салу арқылы кері байланыс, киіз үй тапсырмалары да өте қызықты болды. Оқушылардың сабаққа деген әсері зор болды деп ойлаймын.

Сабақ барысында көптеген цифрлық ресурстар пайдаланылды. Осындай ресурстар арқылы оқушыларды сабақтан жалықтырмауға болады. Цифрлық ресурстарды тиімді пайдаланғанда, оқушыларда қателік жіберуге қорықпай, тәуекелге барады, өзінің біліміне деген сенімділік артады, тез өзгеретін жағдайларға бейімделе біледі.

Осындай сабақтардан кейін ұлттық құндылықтар негізінде оқушы құндылықтарды бойына сіңіріп, ұлттық болмысын жоғалтпаған, тарихын, мәдениетін меңгерген ұрпақ ой-өрісі кең жоғары интеллект иесі болары сөзсіз.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы оқу ағарту министрлігі: «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» Астана, 2024ж
2. Әдиет Қ. Ұлттық құндылықтар негізінде отаншылдыққа тәрбиелеу. <https://ehistory.kz/kz/news/show/456/> Р 2017.
3. Негізгі орта және жалпы орта білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериялды бағалау бойынша нұсқаулық: Оқу-әдістемелік құрал /»Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ /О.И.Можаева, А.С.Шилибекова, Д.Б.Зиеденованың редакциясымен. - Астана, 2016.
4. Мұғалімге арналған нұсқаулық (екінші басылым) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015
5. Интернет ресурстар

ЖЕТІГЕН АСПАБЫМЕН ТАНЫСТЫРУ ЖӘНЕ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРМЕН ОЙНАП ҮЙРЕТУ

Байшағыр Т.К.

*Қарағанды қаласы №2 балалар өнер мектебінің
домбыра және жетіген сыныбының оқытушысы*

Шеберлік сабақтың мақсаты: Жетіген аспабының шығу тарихымен таныстыру, аспаптың құрылысымен таныстыру, аспапта ойнап үйрету.

Шеберлік сабақтың міндеті: Халқының рухани қазынасымен, мәдениетімен, дәстүрлерімен, өнерімен таныстыру, оқушының аспапқа деген сүйіспеншілігін ояту, оқушыға аспапта ойнаудың қыр-сырын және бастапқы дағдыларын үйрету

Жетіген аспабы жайлы мәлімет беру:

Жетіген - ең көне көп ішекті шертпелі аспап. Қазақтың ұлтық аспаптың ішіндегі жасалуда, ойнау әдіс-тәсілдерінде өте күрделі аспап –жетіген . Жалпы жетіген аспабы барлық түркі тілдес халықтардың ортақ дүниесі болып саналады. Оның қазақ жерінде, қай уақытта келе жатқан тұралы әлі нақты дерек жоқ. «Жетіген» деген атау тегінде екі сөзден құралса керек: жеті және ән. Яғни, мұны әндетуші немесе күй шертуші жеті ішек десе де болғандай.

Біздің заманымызға дейін IV - V ғасырларда, халқымыз қазақ атанбай тұрып пайда болған аспап, бірақ XIX ғасырда елімізде ол мүлде жоғалып кету қауіпіне ұшырап, біраз уақытқа ұмыт болған. Бір ғасырға жуық үнсіз қалған, бұл фольклорлық аспапты 60 - жылдары қайта жаңғыртады, белгілі шебер Оразғазы Бейсенбекұлы аспаптың алғашқы нұсқасын қалпына келтіріп, ал этнограф ғалым, академик Болат Сарыбаев жетігеннің ноталық жүйесін анықтаған.

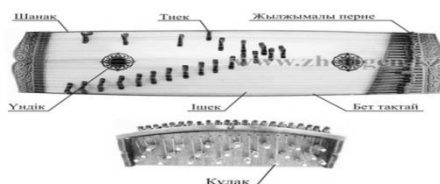
Жетіген аспабының шығу тарихы:

Бағзы заманда бір қарттың жеті ұлы болған екен. Ел ішінде бір жылдары қатты жұт болып, көпшілік қауым ашаршылыққа тап болады. Аштықтан жеті ұлы қайтыс болады. Қания есімді үлкен ұлы қайтыс болған кезде кепкен ағаш бөлігін ойын алып, ішек тартып, тиек тағады. Қайтқан тұңғыш ұлына арнап, «Қарағым» күйін шығарады. Қаниядан соң, екінші ұлы Төралым қайтқан кезде, екінші ішекті тартып, «Қанат сынар» күйін орындайды. Үшінші ұлы Жайкелді өмірден өткенде «Құмарым», төртінші ұлы Бекенге арнап «От сөнер», бесінші ұлы Хауасқа «Бақыт көшті», алтыншы ұлы Жұлзарға «Күн тұтылуы» күйлерін шығарады. Ең кіші ұлы Қияс қайтыс болғанда ақсақал жетінші ішекті тартып, «Жеті баламнан айрылып құса болдым» атты күй шығарады. Қара жамылған қарт әр күйді орындау барысында әр баласының бейнесін әуен арқылы көрсетеді. Бұл күйлер кеңінен таралып, әрі қарай дамып «Жетігеннің жеті күйі» деп танылады.

Жетігеннің құрылысымен таныстыру:

Жетіген — жасалуы да, ойналу әдіс-тәсілі де өте күрделі аспап. Ертеректе ел арасында сақталған көне жетіген шыршадан жасалған шағын ғана жәшік, оның түбі ғана бар, ішегі аттың

қылынан тағылып, тиектің орнына асықтар пайдаланылатын болған. Ең алғашқы жетіген ішектері аттың қылынан жасалған, тиектің орнына асық қойылған. Заманына қарай біраз өзгеріске ұшырады. Қазіргі заманауи түрі - мыс сымнан жасалған 22 ішекті болып келеді, тиектері ағаштан, екі ойығы болады.

Жетігеннің жанашылдығы:

Біріншіден, осы күнде өз қолымнан шыққан жетіген аспабына 22 ішек тағу арқылы оның дыбыс диапазоны 1 октавадан 2 октаваға дейін артып отыр. Себебі, жетіген аспабының алғашқы кәсіби орындаушылары квинта-кварта бұрауындағы бір жетігенді күй үшін, енді бір өзге бұраудағы жетігенді күрделі әуендерді орындауға қолданып, екі бірдей жетігенді қатар алып жүруге мәжбүр болды. Осы түйткілді шешу үшін қос жетігеннің қызметін бір жетігеннің бойына тоғыстыру ойы келген. Нәтижесінде ішек саны 22-ге дейін артып, жетіген орындаушылары әртүрлі бұрауды қажет ететін шығармаларды бір жетігенмен орындау мүмкіндігіне ие болды.

Екіншіден, өткен ғасырда оркестрлер мен ансамбльдерде қолданылған жетігендердің ішектерінің бәріне бір ортақ тиек, болмаса әрбір 3-4 ішекке бір ортақ тиек жасалатын. Бұндай құрылымдағы жетігеннің бір ішегінің бұрауын бір немесе жарты тонға өзгерту қажет болғанда, ортақ тиекті қозғалтудың салдарынан өзге ішектердің бұраулары бұзылып, орындаушыға айтарлықтай қиындық туғызатын. Жетіген орындаушыларының осы ескертпелерін ескере келе оның бірден-бір шешімі әрбір ішекке жеке тиек орнату болмақ деп шештім.

Келесі бір жаңашылдық ішекке қатысты болды. Ертеде саз аспаптардың ішектері малдың ішегінен, жылқының қылынаң жасалған, кейін келе ішекті лескадан салу үрдіске айналды. Дегенмен, лесканың құлақ бұрауын берік ұстамайтын болды. Әр түрлі материалдардан жасалған ішектерді зерделей келе, жетіген аспабы үшін сырты жібекпен оралған темір сымдарды пайдалану анағұрлым тиімдірек деген қорытындыға келдім.

Осыған дейін шеберлер жетіген ішегінің құлақтарын қатты ағаш түрлерінен жасайтын. Ағаш құлақтар тұрақсыз болып бұралып кеткен жағдайлар жиілей түсті. Сол себепті, қазіргі таңда мен өзім жасайтын жетігендердің құлақтарын темірден салуды қолға алдым. Темірден жасалған құлақтар тәжірибе жүзінде ағаш құлақтан анағұрлым тұрақты, әрі берік екендігін дәлелдеді.

Жетігеннің бұрауы:

Жетігеннің 22 ішегі екіге бөлінеді: Жетігеннің жоғарғы бөлігінде 16 ішек диатоника дейміз, екі октавадан тұрады, кіші октавадағы до нотасынан бастап, екінші октава ре нотасына дейін құлағын келтіреді, бұл бұрауда күрделі әуендерді орындауға қолданылады.

Жетігеннің төменгі бөлігінде 7 ішек қосылған, бұл бұрауды көне кварта-квинта дейміз, бұл бұрауында күй орындауға қолданылады.

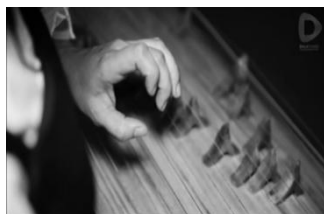
Отырысты үйренеміз:

Отырғанда жетігенді дұрыс қалпында ұстау, аспапты екі аяқтың үстіне қою, екі қолдың шынтақтың және білектің қалпы, иықтардың бос болуы, арқаны тік ұстау жетігеншінің фундаменті боп саналады.

Сол қолдың қойылымы:

Сол қолдағы қойылым - диапазоны бір октавдан тұрады. Сол қолдағы орналасатын жеті нота –бас кілтінде жазылады. Сол қол жиі аккордтар үшін қолданылады. Бастапқы саусақты бірінші жолға салғанда, сол қолға қолайлы. Кішкентай саусақ пайдаланылмайды. Ең бастысы сұқ, ортанғы және аты жоқ саусақтар синхронды түрде қозғалады, ал олардың арасындағы қашықтықты сақтайды.

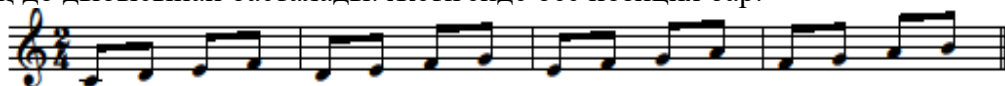

Оң қолдың қойылымы:

Оң қолдағы диапазон, сол қолдан кеңірек боп келеді. Оң қолдағы орналасатын жеті нота – скрипка кілтінде жазылады. Оң қолда көбінесе әуен орындалады. Оң қол саусақтары аспаптың дыбысын шығарып, шертіп, іліп сияқты қызметін атқарады. Иықтан төмен еркін ұстап, қолдың күшін саусақ ұшымен әкелу керек. Содан кейін оң қол саусақтарын жетігеннің бетіне қойып, дыбыс шығаруға икемдеу. Жетігеннің бұл түрінде, негізінен бас бармақ, сұқ саусақ, ортанғы саусақ пен аты жоқ саусақ дыбыс шығару қызмет атқарады. Шынашақ көмекші тіреуші ретінде пайдаланады.

Позициялар: Оң қолда кіші октаваның до дыбысынан басалады да, сол қолда үлкен октаваданың до дыбысынан басталады. Жетігенде бес позиция бар.

Гусли аспабынан енгізілген әдіс-тәсілдер:

Арпеджиато - керекті дыбыстардың үстіне оң қолдың 1,2,4 саусақтары тізбектеле ретімен жатқызып, бірінен соң бірін саусақ күшімен ыңғайымен іледі, ал төменгі дыбысты сол қолдың сұқ саусағымен алады.

Тремоло - керекті дыбысқа оң қол саусақтары қисая жатқызылып, сұқ саусақ ұшымен төмен жоғары жиі жүргізіледі, астыңғы ішекті кедергі келтірмес үшін бас бармақпен басып шығармаймы немесе гитара аспабынан келген әдіс тремоло алу кезінде бір ішекті үш саусақпен алма кезек жиі іледі. Қозғалыс сұқ саусаққа түсіп, білезік буынды қозғамай бір бос ұстайды.

Пищикатто алу үшін, саусақты ішекке батырыңқырай, білезік буының көмегімен жоғары серпи өте ширақ алу керек.

Стаккато дыбысын анық алу үшін оң қол саусағы дыбысты ілгеннен кейін, сол қолдың ортаңғы саусағымен жылдам баса қойып, дыбыс ұзақтығын өшіруге болады.

Глиссандо- ойнап үйрену үшін алдымен сол мен оң қолдың бас бармағымен төменнен жоғары ішек үстімен сырғытып жүргізіледі, ал жоғардан төмен жүргенде сұқ саусақтың ұшымен сырғытады.

Гитара аспабынан енгізілген әдіс-тәсілдер:

Шығармада бір дыбыс қайталана берсе, оны бір саусақпен емес кездесетін дыбыс санына қарай екі немесе үш саусақпен алма кезек іліп алады.

Барабан аспабынан енгізілген әдіс-тәсілдер:

Ұрғылап ойнау ол үшін керекті дыбыс оң қол саусағымен ілініп алынған соң, сол қолдың төрт саусағы сол дыбысты үстінен ұрғылай басады, ол әдіс көп кездеспейді.

Қорытынды: Міне, біз жаңа музыкалық аспапты игердік. Көптеген музыкалық аспапта балаларға үйренуге болатын белгілі бір қасиеттер мен дағдыларды қажет етеді. Оң қол саусақтары шығарманың негізгі әуенін орындауға арналады, ал сол қол саусақтары оны сүйемелдеу ретінде арналады. Оқушысымен жұмыс істеген кезден гамма, жаттығуларға дайындалғанда бес саусақтың барлығын жұмыс жасайды, ал ән, күйді орындағанда шынашақсыз төрт саусақ қызмет атқарады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Н.Жақыпбек. «Жетіген үйрену мектебі» - Алматы, 2011.
2. Жук.Л. «Искусство игры на гуслях». Учебно-методическое пособие/РАМ им.Гнесиных. Москва, 2001.
3. Ноуд Ф «Самоучитель игры на гитаре»-Москва, 2008.
4. Рубин. М.Школа начального обучения игре на арфе. Москва, 2007.
5. Ә.Жұмабаев «Домбыра бас аспабына арналған» оқу құрал-Алматы, 2021.
6. Т.Мұқышев. «Сыбызғы сазы»-Алматы, 2005.

ҚЫЗДАРҒА АРНАЛҒАН КӨРКЕМ ЕҢБЕК САБАҒЫНДА СӘНДІК ҚОЛДАНБАЛЫ ӨНЕРДІ ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ

*Балапанова Венера Амантаевна
технология (қыздар) пәні мұғалімі
Қарағанды қаласы, «№5 ҚББМО»КММ*

*Адам баласы өнердің көкірегін ашатын қуатты күшін түсінуі қажет, өйткені өнер
арқылы жүрегіміздің тереңіндегі сезімдер мен ойларды сыртқа шығара аламыз.*

Абай Құнанбайұлы

Абай Құнанбайұлының бұл сөздері өнер мен білімнің, жалпы шығармашылықтың адам өміріндегі маңызды орнын айқындайды. Өнер тек сыртқы әлемді ғана емес, адамның ішкі әлемін де ашады. Бүгінгі таңда, әсіресе қыздарымызға арналған көркем еңбек пәні сәндік қолданбалы өнерді оқытудың басты бағыттарының бірі болып табылады. Қазіргі білім беру жүйесінде инновациялық әдістерді қолдану осы пәнді қызықты әрі шығармашылық тұрғыдан дамытудың тиімді жолдарының бірі болып табылады [1:13].

Қазіргі таңда білім беру саласында оқыту әдістерінің жаңашылдығы мен тиімділігі аса маңызды. Әсіресе, қыздарға арналған көркем еңбек пәнінде сәндік қолданбалы өнерді оқыту барысында инновациялық әдістердің маңызы зор. Бұл мақалада сәндік қолданбалы өнердің мәні, оның қыздар үшін дамытушы мүмкіндіктері және инновациялық әдістерді қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту жолдары қарастырылады.

Сәндік қолданбалы өнер – адамның күнделікті өмірде қолданатын заттарын әсемдеу, оларды функционалды әрі көркем етіп жасау болып табылады. Бұл өнер түрі оқушылардың эстетикалық талғамын дамытуға, шығармашылық қабілеттерін арттыруға ықпал етеді. Көркем еңбек сабағында осы өнер түрі арқылы оқушылар түрлі материалдармен жұмыс істеп, өз қолдарымен шығармашылық дүниелер жасайды[2:45].

Қазіргі білім беру жүйесінде инновациялық әдістерді қолдану қажеттілігі уақыт талабына сай туындап отыр. Қыздарға арналған көркем еңбек сабағында сәндік қолданбалы өнерді оқытуда дәстүрлі әдістермен қатар, жаңа тәсілдер мен технологиялар қолдану оқушылардың қызығушылығын арттырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға септігін тигізеді. Оқушылардың білім алуға деген ынтасын арттыру үшін инновациялық әдістер тиімді болып табылады.

Инновациялық әдістерді көркем еңбек сабағында қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық деңгейін көтеруге болады (*диаграмма -1*).

Диаграмма-1. Инновациялық әдістерді көркем еңбек сабағында қолдану

Менің тәжірибемде көркем еңбек сабағында инновациялық әдістерді қолданудың оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттыруға айтарлықтай әсер еткенін байқадым. Бұл әдістер оқушылардың қызығушылығын оятады және олардың өз шығармашылық жұмыстарын жоғары деңгейде орындауына мүмкіндік береді.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы оқушылар сәндік қолданбалы өнердің заманауи үлгілерін оңай көре алады. 7 сынып оқушылары сабақ барысында «Adobe Photoshop» немесе «Corel Draw» сияқты бағдарламаларды қолдана отырып, сәндік өнердің түрлі стильдерін жасауға үйреттім. Көркем еңбек сабағында қазақтың дәстүрлі ою-өрнектерін зерттеу кезінде Adobe Photoshop немесе Corel Draw бағдарламаларын қолдандым. Оқушыларға ою-өрнек элементтерін цифрлық түрде құруды үйретіп, оларды әртүрлі дизайнда қолдануды тапсырдым. Бұл тапсырма барысында оқушылар өздері жасаған ою-өрнектерді сандық форматта өңдеп, жаңа композициялар мен үлгілер жасады. Бұл әдіс оларға графикалық дизайн негіздерін меңгеруге мүмкіндік берді және ұлттық мәдениетті цифрлық өнермен үйлестіруге көмектесті. Сонымен қатар, оқушыларға иллюстрация жасау тапсырмасын бергенде Adobe Photoshop және Corel Draw бағдарламаларын тағы да тиімді қолдандым. Мысалы, оқушыларға табиғат көріністерін немесе әшекейлі бұйымдарды иллюстрациялау үшін осы бағдарламаларда жұмыс істеп, өздерінің шығармашылық жұмыстарын сандық форматта орындауды үйреттім. Бұл тапсырма оқушылардың графикалық дағдыларын дамытуға және олардың дизайнерлік шығармашылығын кеңейтуге ықпал етті.

Жобалық әдіс оқушылардың өз жұмыстарының негізінде толыққанды шығармашылық процеске араласуына мүмкіндік береді[3:98]. Осы әдісті қолдану барысында оқушыларға сәндік қолданбалы өнердің түрлі техникаларын таңдап, өз жобаларын жасауға тапсырма бердім. Қазақ халқының ұлттық қолқнерін заманауи үлгіде жаңғырту мақсатында 5 сынып оқушысы “Сырыпа” жобасы үлкен нәтиже берді. Сыпыра ұн елеп, қамыр жайғанда астына қоятын тері жайма. Жайма нанның сақталу сапасын арттырады. Тазалық сақтауға пайдалы. Жоба жұмысын орындау барысында оқушының бойында шыдамдылық ұқыптылық қасиеттері қалыптасты. Еңбекке жинақылыққа үйренді. Бұл әдіс олардың өз жұмыстарына жауапкершілікпен қарауын қалыптастырып, шығармашылық қабілеттерін шыңдады(сурет -1).

Сурет-1. Жоба жұмысы

Гибридтік әдіс, дәстүрлі оқыту мен жаңа технологияларды біріктіру, менің сабағымда тиімді қолданыс тапты. Менің сабағымда гибридтік әдіс дәстүрлі оқыту мен жаңа технологияларды үйлестірудің тамаша мүмкіндігі болып табылады. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытуға, сондай-ақ жаңа технологияларды тиімді қолдануға мүмкіндік берді.

Мысалы, **8 сынып** оқушыларымен өткен сабағымда сәндік қолданбалы өнердің тарихын зерттеу барысында мен виртуалды көрмелер ұйымдастырдым. Бұл көрмелерде әлемнің түрлі музейлерінен алынған сәндік өнер бұйымдарының фотосуреттері мен бейнемазмұндары ұсынылды. Оқушыларға әр түрлі дәуірлердегі сәндік қолданбалы өнердің ерекшеліктерін таныстыру үшін **Лувр музейі, Токио музейі** және **Қожа Ахмет Ясауи кесенесі** секілді орындардың цифрлық экспонаттары пайдаланылады. Оқушылар осы экспонаттармен танысып, олардың әрқайсысының мәдени маңызы мен техникалық ерекшеліктерін талқылады. Бұл жұмыс оқушылардың әлемдік мәдениетті зерттеуге қызығушылығын арттырып, оларды өздерінің шығармашылық көзқарастарын дамытуға ынталандырды.

Одан кейін, **3D модельдеу бағдарламаларын** (мысалы, **Tinkercad** немесе **SketchUp**) пайдаланып, оқушылар сәндік қолданбалы өнер бұйымдарының моделін жасау тапсырмасын алды. 8 сынып оқушылары үшін бұл тапсырма өте қызықты әрі пайдалы болды. Оқушылар өздерінің шығармашылық жобаларын сандық форматта жүзеге асыруды үйренді. Мысалы, бір оқушы қазақтың ұлттық ою-өрнектерін пайдалана отырып, сандық түрде сәндік ыдыс жасауды шешті. Ол алдымен оюдың үлгісін 3D модельдеуде жасап, содан соң оны виртуалды түрде жасап шықты. Бұл оқушының идеясы бойынша ою-өрнек, дәстүрлі қыш ыдысқа арналған жаңа дизайн үлгісіне айналды [4:75].

Гибридтік әдіс оқушыларға теориялық білім мен практикалық дағдыларды қатар меңгеруге мүмкіндік берді. Виртуалды көрмелер мен 3D модельдеу арқылы олар сәндік қолданбалы өнердің тарихы мен қазіргі заманғы технологияларды байланыстыра отырып, өнердің жаңа көзқарасымен танысты.

Құндылыққа негізделген оқыту әдісі оқушылардың ұлттық өнерімізді бағалауға және мәдениетімізге деген сүйіспеншілігін қалыптастыруға септігін тигізді. Мен бұл әдісті қолдана отырып, оқушыларға қазақ халқының сәндік қолданбалы өнерінің тарихын таныстырып,

олардың ұлттық нақышта бұйымдар жасауларын сұрадым. Мысалы, бір жобада оқушылар қазақтың киіз басу өнері мен ою-өрнектерін пайдалана отырып, өз қолымен әртүрлі сәндік бұйымдар жасап, осы мәдениетке деген махаббаттарын арттырды. Оқушылар өз жұмыстарын таныстырған кезде, олар өз мәдениетіне деген мақтаныш сезімін білдіріп, ұлттық өнерімізге деген құрметін көрсетті [5:212].

Жоғарыда келтірілген инновациялық әдістер көркем еңбек сабағында оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға айтарлықтай ықпал етті. Ақпараттық технологиялар мен жобалық әдістер оқушылардың шығармашылық деңгейін көтеріп, жаңа дағдыларды меңгеруге мүмкіндік берді. Гибридтік әдіс жаңа технологиялар мен дәстүрлі әдістерді үйлестіру арқылы оқушылардың өнерге деген көзқарасын кеңейтті, ал құндылыққа негізделген оқыту әдісі олардың ұлттық өнерімізге деген сүйіспеншілігін арттырды. Осылайша, инновациялық әдістердің тиімді қолданылуы оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттырып, олардың өнерге деген қызығушылығын күшейтті.

Инновациялық әдістерді көркем еңбек сабағында қолданудың нәтижесінде оқушылар:

- Шығармашылық қабілеттерін дамытады;
- Заманауи технологияларды меңгереді;
- Әлеуметтік және жеке құзыреттерін жетілдіреді;
- Өздерінің жұмыстарына жаңа көзқараспен қарайды;
- Өнерге деген қызығушылықтары артады.

Қыздарға арналған көркем еңбек сабағында сәндік қолданбалы өнерді оқыту инновациялық әдістерді қолдануды талап етеді. Бұл әдістер білім берудің сапасын арттыруға, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға және олардың өнерге деген қызығушылығын күшейтуге мүмкіндік береді. Сондықтан болашақта бұл әдістерді кеңінен қолдану қажеттілігі туындайды.

Әдебиеттер:

1. Абай Құнанбайұлы. Қара сөздер. – Алматы: Жазушы, 2009.
2. Байғұтова Г. Көркем еңбек сабағында инновациялық әдістерді қолдану. – Астана: Қазғарыш, 2015.
3. Жұмаділова А. Қазақ мәдениеті: Әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. – Алматы: Ана тілі, 2012.
4. Махамбетова Н. Қазақтың ұлттық өнері және оның даму тенденциялары. – Алматы: Қазақстан, 2010.
5. Пенроуз Р. Путь к реальности или законы, управляющие Вселенной. Полный путеводитель. – М.–Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2007.
6. Немировский В.Г. Современная социология и российская культурная традиция // СОЦИС. – 1994. – № 3. – Б. 23-29.

ЦЕНТРЫ КОМПЕТЕНЦИЙ КАК МЕХАНИЗМ НЕПОЗИЦИОННОГО ЛИДЕРСТВА УЧИТЕЛЕЙ В КАЗАХСТАНЕ: ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ

*Балмуханова Д.К., директор
Акифьева О.А., заместитель директора
КТУ «ОШ №23», г. Караганда*

В последние годы система образования Казахстана переживает значительные преобразования, направленные на улучшение качества преподавания и образовательного процесса. Одной из ключевых инициатив в рамках этих реформ стало создание центров компетенций, которые призваны поддерживать профессиональный рост учителей и способствовать внедрению принципов непозиционного лидерства. В отличие от традиционного

лидерства, основанного на формальных позициях, непозиционное лидерство подразумевает влияние учителей на образовательный процесс через сотрудничество, обмен опытом и поддержку коллег.

Непозиционное лидерство предполагает, что учителя могут влиять на образовательный процесс и профессиональное сообщество, не занимая формальных руководящих должностей. Это особенно важно в условиях, когда традиционные модели лидерства, основанные на иерархии, не способствуют развитию инициативы и инноваций среди педагогов [1]. Центры компетенций, созданные на базе школ, становятся платформами для развития лидерских качеств учителей, предоставляя им возможность обмениваться опытом, внедрять новые методики и влиять на образовательную политику на местном уровне.

Термин «непозиционное лидерство» (distributed leadership) впервые был предложен в исследованиях Дэвида Фроста и Алмы Харрис [2], где они подчеркивают, что лидерство в школе может осуществляться на всех уровнях, а не только в рамках административных ролей. Учителя становятся активными агентами изменений, не занимая формальных должностей, что позволяет им влиять на школьную культуру и качество преподавания. Такой подход к лидерству расширяет рамки педагогической деятельности и способствует демократизации процессов принятия решений в школах.

Центры компетенций играют ключевую роль в развитии непозиционного лидерства. Они объединяют школы с разным уровнем потенциала, создавая сеть взаимодействия, где учителя из «точек роста» и школ базового потенциала могут делиться лучшими практиками и совместно решать образовательные задачи [3]. Это способствует развитию лидерских качеств, среди педагогов, которые, не занимая административных должностей, могут влиять на образовательный процесс через участие в методических мероприятиях, круглых столах и мастер-классах.

Основные задачи центров компетенций включают:

- Повышение квалификации педагогов через участие в обучающих семинарах и курсах.
- Создание условий для внедрения инновационных методик преподавания.
- Поддержка учителей в реализации их лидерских качеств и профессионального роста через сотрудничество с коллегами.
- Сопровождение школ в процессе внедрения образовательных реформ.

Рисунок 1. Структура работы школы «Точки роста» с базовыми школами

Рисунок 1 представляет схематическую модель взаимодействия школы «Точки роста» с базовыми школами. В центре структуры находится школа «Точки роста», которая выполняет роль ресурсного центра, обеспечивающего методическую, техническую и организационную поддержку базовым школам.

От центрального элемента расходятся линии связи, ведущие к базовым школам, что символизирует сетевое взаимодействие. Взаимодействие включает несколько ключевых направлений:

- Методическая поддержка – разработка и распространение учебных материалов, проведение семинаров и вебинаров.
- Техническое сопровождение – предоставление оборудования, программного обеспечения и обучение его использованию.

- Повышение квалификации педагогов – организация тренингов, мастер-классов и обмена опытом.
- Совместные образовательные проекты – реализация межшкольных мероприятий, конкурсов и исследовательских работ.

Таким образом, рисунок демонстрирует эффективную модель сотрудничества, направленную на повышение качества образования в базовых школах посредством ресурсов и экспертизы школы «Точки роста».

Работа «Точки роста» КГУ «Общеобразовательная школа №23» с базовыми школами началась в мае 2024 года. Был проведен опрос среди администрации и учителей базовых школ с целью выявления текущих проблем.

По результатам опроса были выявлены основные проблемы целевых школ. Это такие проблемы как несоответствие учебных занятий требованиям современного урока, низкий процент педагогов, систематически использующих информационно-коммуникационные технологии в учебной и внеучебной деятельности, нехватка высококвалифицированных педагогов, низкие учебные достижения по предметам читательской, математической и естественнонаучной грамотности и другие.

На основании анализа был разработан и согласован с Учебно-методическим центром Карагандинской области план работы на 2024-2025 учебный год.

С сентября 2024-2025 учебного года началось взаимное посещение уроков между учителями школы «Точки роста» и базовых школ, которое позволило учителям обменяться педагогическим опытом и получить рекомендации от коллег для улучшения своей педагогической практики.

Согласно плана 31 октября 2024 года на базе «Точки роста» КГУ «Общеобразовательная школа №23» при поддержке Учебно-методического центра Карагандинской области был проведен областной семинар совместно с учителями школ точек роста на тему «Развитие профессионального педагогического мастерства: от теории к практике». В ходе мероприятия были рассмотрены актуальные вопросы современного образования, в том числе использование искусственного интеллекта в учебном процессе, технологии профессионального развития педагогов, методы Lesson Study и тайм-менеджмента. В секционных заседаниях учителя обсудили инновационные подходы к обучению, обменялись опытом и рассмотрели примеры успешных практик.

По итогам семинара участники отметили его высокий организационный уровень, актуальность представленных тем и практическую значимость полученной информации. Были выработаны рекомендации по дальнейшему развитию профессиональных компетенций педагогов, внедрению современных технологий и методическому сопровождению молодых специалистов.

20 февраля 2025 года состоялся областной семинар на тему «Мектептің «943- елдің мақсатты мектептерін дамыту» жобасының аясындағы оқу-тәрбие үдерісі» на базе КГУ «Общеобразовательная школа №10».

Тесное сотрудничество между школами «Точек роста» и образовательными учреждениями региона играет важную роль в профессиональном развитии педагогов. Регулярные семинары и обмен опытом способствуют повышению квалификации учителей, позволяют внедрять инновационные методики и адаптироваться к современным образовательным вызовам.

Одним из ключевых аспектов такого взаимодействия является развитие непозиционного лидерства учителей. В условиях сетевого сотрудничества педагоги не только осваивают новые технологии и методы обучения, но и становятся активными инициаторами изменений, способными оказывать влияние на коллег и образовательную среду без формального лидерского статуса. Они делятся своими наработками, берут на себя ответственность за развитие профессионального сообщества и выступают проводниками передового педагогического опыта.

Проведение семинаров, таких как «Развитие профессионального педагогического мастерства: от теории к практике» (КГУ «ОШ №23») и «Мектептің «943- елдің мақсатты мектептерін дамыту» жобасының аясындағы оқу-тәрбие үдерісі» (КГУ «ОШ №10»), демонстрирует, что сетевое взаимодействие позволяет учителям выйти за рамки традиционных ролей, расширить профессиональные горизонты и повысить эффективность педагогической деятельности.

Эффективная работа «Точек роста» с базовыми школами дала ощутимые результаты: качество знаний учащихся в базовых школах повысилось в среднем на 1-3%. Это подтверждает, что сетевое взаимодействие не только обогащает педагогов новыми знаниями и навыками, но и положительно сказывается на образовательных достижениях школьников.

Таким образом, сотрудничество между школами не только способствует повышению качества образования, но и формирует новую культуру профессионального роста, основанную на взаимоподдержке, инициативности и развитии лидерского потенциала каждого педагога.

В заключении следует отметить, что, центры компетенций играют важную роль в развитии системы образования Казахстана, способствуя внедрению непозиционного лидерства среди учителей и предоставляя возможности для их профессионального роста. Внедрение инновационных подходов, таких как цифровизация и проектное обучение, значительно повышает качество образовательного процесса и поддерживает учителей в их стремлении к лидерству. Важно продолжать работу над улучшением центров компетенций, обеспечивая их квалифицированными кадрами и необходимыми ресурсами для достижения высоких образовательных стандартов.

Литература:

1. Harris, Alma. *Distributed Leadership Matters: Perspectives, Practicalities, and Potential*. Corwin Press, 2014.
2. Frost, David, and Alma Harris. «Distributed Leadership in Schools.» *Educational Management & Leadership Journal*, 2003.
3. Калиева, А. «Проблемы профессионального развития учителей в Казахстане.» *Образование и наука*, vol. 3, no. 45, 2019, pp. 78-85.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ ОҚУ- ІС ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Г.Баяндина

ӘК меңгерушісі, Саран қаласының білім бөлімінің

С.Сартай

Саран қ., «Аленушка» бөбекжайының директоры

Соңғы жылдары білім беру саласында жаңа технологиялардың белсенді енгізілуі байқалады, бұл мектепке дейінгі білім беру мекемелеріне де әсер етеді. Мектепке дейінгі ұйымдарға инновациялық технологияларды енгізу білім беру процесінің сапасын біліктілігін арттыруға, оны балалар үшін қызықты әрі қолжетімді етуге, сондай-ақ олардың болашақта сұранысқа ие болатын дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл мақалада мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде инновациялық технологиялар белсенді қолданылатын негізгі бағыттары қарастырылады.

1. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ)

Инновациялық технологияларды енгізудің маңызды бағыттарының бірі ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану болып табылады. Қазіргі мектепке дейінгі мекемелер балаларды электронды кітаптармен, білім беру қосымшаларымен, интернет-ресурстармен жұмыс істеу сияқты негізгі цифрлық дағдыларға үйрету үшін компьютерлерді, планшеттерді, интерактивті тақталарды және басқа құрылғыларды белсенді қолданады. Бұл балаларға логикалық және шығармашылық ойлауды дамытуға көмектеседі, сонымен қатар оларды заманауи цифрлық технологияларды қолдануға үйретеді.

Мектепке дейінгі ұйымдарда АКТ қолдану мысалдары:

- Мультимедиялық материалдарды қолданатын интерактивті сабақтар.
- Математикалық, тілдік және логикалық дағдыларды дамытуға арналған оқыту ойындары мен қосымшалары.
- Сыртқы әлеммен және мәдени көрікті жерлермен танысу үшін виртуалды турларды қолдану.

2. Робототехника мен STEM білімін пайдалану

Робототехника мектепке дейінгі мекемелерде танымал бола бастады. Қарапайым роботтар мен конструкциялардың көмегімен балалар бағдарламалау, инженерия және математика негіздерімен таныса бастайды. Робототехниканы қолдану балалардың логикалық және алгоритмдік ойлауын, сондай-ақ топта жұмыс істеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

3. Толықтырылған шындық (AR) және Виртуалды шындық (VR)

Толықтырылған шындық (AR) және Виртуалды шындық (VR) — бұл білім беру процесіне, соның ішінде мектепке дейінгі мекемелерге белсенді түрде енгізілетін жаңа технологиялар. Бұл технологиялар балаларға қызықты әлемдерге енуге, практикалық тәжірибе негізінде үйренуге, нақты өмірде бола алмайтын оқу объектілерімен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді.

AR және VR көмегімен тарих, биология, өнер бойынша сабақтар өткізуге болады, балаларды балабақшадан шықпай-ақ әртүрлі елдердің табиғатымен, сәулетімен және мәдениетімен таныстыруға болады.

AR және VR қолдану мысалдары:

- Бағына, мұражайларға және табиғи қорықтарға виртуалды экскурсиялар үшін VR көзілдірігін пайдалану.
- Балалардың қиялын және шығармашылығын дамыту үшін AR қосымшаларын қолдану.

4. Ойын технологиясы және геймификация

Геймификация - бұл білім беру процесінде ойын элементтері мен механиканы қолдану. Мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде ойын технологиялары балалардың назарын, есте сақтау қабілетін, қарым-қатынас дағдыларын және ұжымда жұмыс істеу қабілетін дамыта отырып, оларды ынталандырудың маңызды құралына айналды.

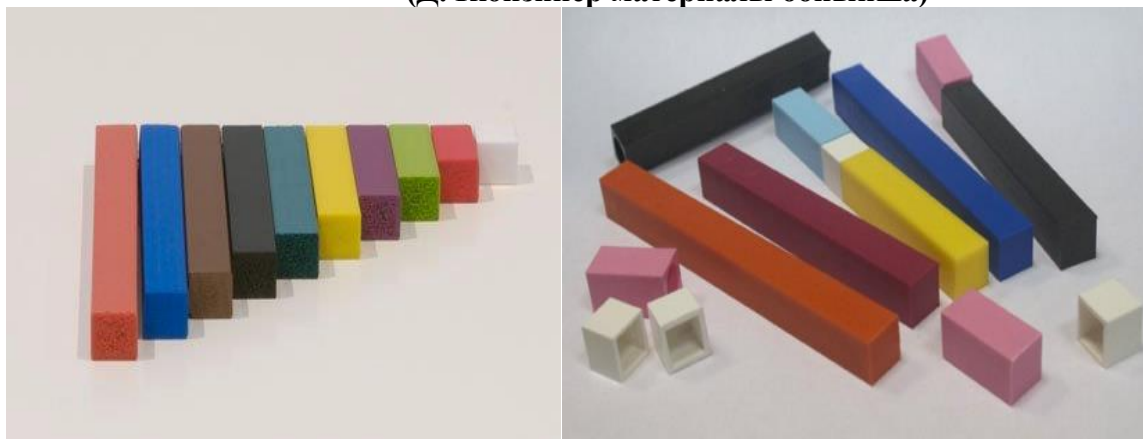
Ойын технологиясының мысалдары:

- Әлеуметтік-коммуникативтік дағдыларды дамыту үшін ойын жағдайларын және рөлдік ойындарды құру.
- Білім беру қосымшалары мен үстел ойындары негізінде жарыстар, квесттер мен викториналар ұйымдастыру.

5. Сенсорлық технологиялар мен жабдықтар

Интерактивті сенсорлық тақталар, жарықдиодты экрандар, сенсорлық ойыншықтар және әртүрлі сенсорлар сияқты заманауи сенсорлық технологиялар балаларға әртүрлі сенсорлық арналар арқылы қоршаған әлемді зерттеуге бірегей мүмкіндік береді.

Сипап сезуді дамытуға арналған дамытушы ойындар (Д. Кюизинер материалы бойынша)

Негізгі міндеті: ұзын-қысқа, жуан-жіңішке, үлкен-кіші ұғымдарын ажырату және түстеріне қарай карточкадағы суреттер бойынша қағаз бетіне орналастыру

Психологиялық жаттығудың мақсаты: Ұзын-қысқа, жуан-жіңішке, үлкен- кіші ұғымдарын бекіту.

Қатысушылар саны: топтағы балалар ұзақтығы: әр презентация 1 минутқа дейін. Жасы: 3-4ж.

Ауырлық сезімін дамытуға арналған дамытушы ойындар (М.Монтессори әдістемесі бойынша)

Тақырыбы: Қоңыр саты

Негізгі міндеті: Ауыр ағаштан жасалған тікбұрышты призмаларды қатарға қою арқылы математикаға даярлау

Психологиялық жаттығудың мақсаты: Көзбен өлшеу арқылы құрылым түзетуге үйрету.

Жаттығу ережесі: Әр балаға жеке ұсынылады. Әрбір жасалған жұмысты баладан сұрап, жасатып отыру қажет.

«Сенсорлық даму»

1. Ойын туралы жалпы мәлімет.

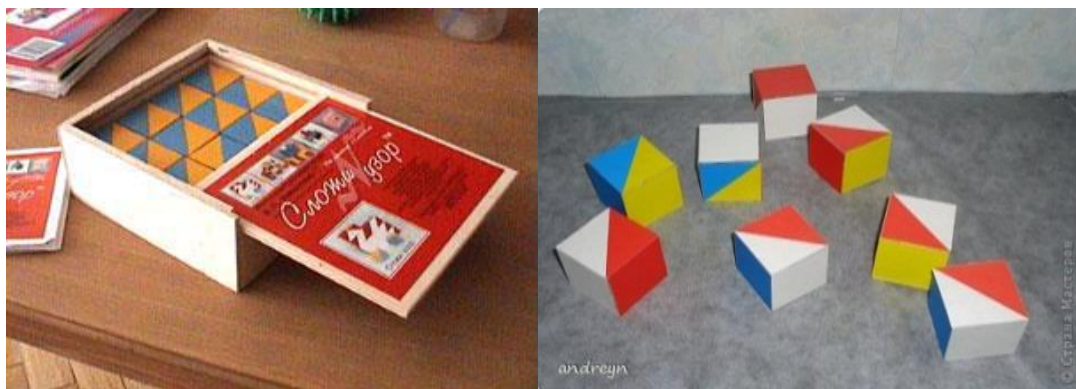
Тақырыбы:

1. Түймелері бар рамка.
2. Сыдырмасы бар рамка.
3. Жапсырмалары бар рамка.
4. Баулары бар рамка.
5. Түйрегіші бар рамка.

Міндеті: Балаларға ұсақ моториканы, екі қолдың қимылын үйлестіруді дамыту.

Психологиялық жаттығудың мақсаты: Ұсақ моторикасын дамыта отырып, өзіне қызмет етуге үйрету.

(Б. П. Никитин материалы бойынша)

Тақырыбы: «Өрнек құра»

Психологиялық жаттығудың мақсаты: кубиктер арқылы өрнек құрауға үйрету.

Қатысушылар саны: топтағы балалар саны

Жасы: 3 жасқа дейін

Қажетті құралдар: 1 кубик тұратын қорапша және өрнектер сипаттамасы

Ойын барысы:

1.Тапсырма: Мынау кубиктер салынған қорапша.Осы қорапшаның аузын ашып көрші?

Сонымен қатар, бұл ойындар баланың бойындағы үрейді, қорқынышты, эмоционалды психологиялық кедергілерді жоюға. Баланың мектепке деген дайындығын, ұсақ моторикасын дамытуға бағытталған, дидактиклық жағынан мектепке дайындықты қалыптастырады.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты – Астана, 2016.
2. ҚР « Білім туралы» Заңы. Астана-2007
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесі нормативтік-құқықтық актілер жинағы- Астана-2011 ж.
- 4.Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы.Астана 2016 ж.
5. Ахметова Г., Қараев Ж. Қазақстан Республикасы мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының оқу-тәрбие үдерісіне М.Монтессоридің педагогикалық жүйесін енгізі бойынша әдістемелік нұсқаулық. Алматы, 2013.

ЗАМАНАУИ САБАҚ: ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Баянхан Береке

*Қарағанды облысы «Озат» ақпараттық технологиялар мамандандырылған
мектеп-лицейі» КММ география пәні мұғалімі*

Қазір мектептегі басым мақсат: қоршаған ортамен белсенді қарым қатынасқа түсуге өз бетімен білім алып, өзін-өзі дамытуға дайын тұлғаны дамыту. Өз бетінше оқуға қол жеткізу үшін баланың бақылау бағалаушылық қабілетінің болуы маңызды. Мұғалім сабақты түрлендіріп, өмірмен байланыстырып өтуінде, пәндік білімдеріне, ептіліктеріне және сауаттылығына сүйене отырып, оқу пәндері арқылы, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру негізінде жүзеге асады. Тек білім ғана бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыра алады.

Қазіргі таңдағы еліміздегі өзгерістер, тұрақты дамудың жаңа стратегиялық бағыттары және қоғамның ашықтығы, оның жедел ақпараттануы, қарқындылығы білім беруге қойылатын

талаптарды түбегейлі өзгертті. Білім берудің жаңа үлгісін ендіру тұлғаны дамыту үдерісі ретінде тәрбиеге басты назар аударылуда.

Функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Мұғалім оқушыны тек қана мектептің бағдарламасымен шектеп қалдырмай, теориялық білімдерін практикалық жұмыстармен, өмірмен байланыстыра білуге үйрету керек. Осындай әдіс - тәсілдерді түрлендіріп, жүйелі түрде пайдаланып мұғалімнің шәкірттері өз бетімен жұмыс істеуге тез үйренеді. Оқушының функционалды сауаттылығын қалыптастыруды заманауи білім беру жүйесінде әрбір білімдік салада, сонымен қатар ғылыми-жаратылыстану пәндері сабақтарында да іске асыруға болады.

География сабақтарында функционалдық сауаттылықтың бір саласы қалыптасады. Мектептегі география пәнінің ғылым негіздерін оқыту пәні ретінде, оқушылардың дүниетанымдық ғылыми көзқарасын қалыптастыруда үлесі зор. Оқушылардың меңгерген ғылыми білімі дүниетанымның бір бөлігі болуы үшін география пәні әр тұлғаның қоршаған ортаның нақты жағдайымен қарым-қатынаста және байланыста болуында, бұл қарым-қатынастарды реттеуде және ұйымдастыруда, олардың мағынасын түсінуде бағыттаушы рөлін атқаруы тиіс

Мен өзім ұстаз ретінде білім беріп жүрген оқушыларымның ерекшеліктерін зерттеп, біліп алған соң ғана, оларды даму деңгейіне орай әдіс- тәсілдерді іріктеп, талдап қолдануға, жетілдіруге ерекше назар аударып келемін. Оқушыларды жеке, жұппен, топпен жұмыс жасату мақсатында осы жобаның стратегияларын сабақ барысында қолданып келемін. Жұппен және шағын топпен жұмыс тез, жаңа идеяларды ұсынумен қатар белгілі бір жағдайды нәтижелі шешуге де мүмкіндік беретініне көз жеткіздім. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға арналған тапсырмаларын сабағымда пайдаланамын.

Сындарлы оқыту теориясы – оқыту теорияларының ішінде өмірлік маңызы бар, алған білімді өмірде қолдануға тәрбиелейтін теория. Осыған байланысты елімізде Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру мақсатында деңгейлік курстар ұйымдастырылғаны баршамызға мәлім. Мектебімізде өткен оқу жылында осы бағдарламаның идеясына қызығушылық танытқан мұғалімдерден 5 «А» сыныбында «Lesson study» (сабақты зерттеу) фокус тобы құрылды.

Lesson Study сабақ жоспарын құруда фокус топ мұғалімдері сабақ жоспарын бірлесіп жоспарлап, тиімді әдіс-тәсілдерді талдап түйінді идеялар ұсынылды. Сабақтың тақырыптарын анықтап болғаннан кейін бірінші сабақ жоспары құрылды, сабақ жоспарын құру барысында сыни тұрғысынан ойлауға арналған, өмірмен байланысы бар тапсырмаларды қарастыру және деңгейлік тапсырмаларды нақты етіп құруға ұсыныс жасалып осы ұсыныстар ескерілді. Сондықтан осы сыныпта диалогтік оқытуды басты назарға алғандағы мақсатымыз - диалогтік оқыту арқылы сыныпта оқу мен оқыту үрдісінде белсенді, бәсекелестік атмосфера тудыру болды. Сонымен қатар диалогтік оқыту арқылы оқушылардың таным белсенділігін арттыру, қызығушылығын ояту, білім сапасын көтеру болды.

Әр сабақтан соң алғашқы сабақтағы әсері мен сұхбатын салыстыру негізінде оқытуды жақсарту нәтижелігін зерделеп отырдық. Салыстыру негізінде оқушылардың оқу сапасының артқанын анықтадық. Зерттеуге алынған әр деңгейдегі оқушылардың сабақ үстіндегі іс-әрекетін топ мүшелері бақылап отырды.

Осы сабақты зерттеу барысына 5 сыныпқа жаратылыстану пәнінен «Тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлері» тақырыбында сабағымды өткіздім.

Мәтінмен жұмыс істеу арқылы оқушылардың оқылым дағдысын қалыптастыру үшін оқушыларға тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлері жайлы тақырыбы жоқ жеті түрлі мәтін беремін. Мәтін аз бөліктер жұптарға бөлініп берілді. Жұптағы 1-ші оқушы мәтінді оқып, жұбына: «Сен қалай ойлайсың, мәтін не туралы айтып тұр?» немесе «Мәтінде нені әңгімелеп тұр? деген сияқты сұрақтар қойылды. Ал 2-ші оқушы түсінгенін өз сөзімен айтты, ал 1-ші оқушы 2-шіге «Өте жақсы түсініпсің, жарайсың!», «Жақсы, бірақ, түсінгеніңді өз сөзіңмен айтып үйрен!» деген сияқты кері байланыстар берілді. Сабақта оқушылар бірін-бірі тыңдап, қызығушылықпен жұмыс жасады. Бұл сабақта оқушыларда ой еркіндігі пайда болып, ойларын дұрыс тұжырымдап айтуға тырысты. Оқушылардың жұпта жұмыс істеу дағдылары бір-біріне деген құрмет құндылықтарының қалыптасқанын атап өуіме болады. Тақырыпты меңгертуде «Оқушы-оқушы», «Мұғалім-оқушы» арасындағы диалог оқушыларды сыни тұрғыдан ойланта алғандығын көрдім. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға арналған тапсырмалардың сабағымда үнемі пайдаланудың тиімділігін және зерттеу сабағының (Lesson Study) сабағының оқушылардың біліміне, олардың функционалдық сауаттылығының дамуына және қоғамға қажетті тұлға болып қалыптасатынын байқадым.

№1 мәтін

Молекулярлық деңгей.

Қандай да болмасын тірі жүйе қалай да күрделі болғанымен биологиялық молекулалар қызметі дейгейінде: нуклеин қышқылдары, ақуыздар, полисахаридтер, сонымен қатар маңызды органикалық заттар ретінде байқалады. Осы деңгейден бастап, организмнің маңызды тіршілік әрекеттері: заттектің алмасуы, қуаттың ауысуы, тұқымқуалаушылық ақпаратының берілуі және басқалар басталады.

№2 мәтін

Жасушалық деңгей.

Жасуша – құрылымдық және қызметтік бірлік, онымен бірге Жерді мекендейтін барлық тірі организмдердің көбейіп, даму бірлігі. Жасушасыз тіршілік түр жоқ. Ал, вирустардың бары, оның тірі жүйе қасиетін тек жасушада атқаратынын дәлелдейді.

Әрбір жасушадағы цитоплазма жаңа заттарды өзіне сіңіріп, оны түрлі химиялық өзгерістерге ұшыратады, жаңа цитоплазма түзеді. Ол нәруыз, май, көмірсулардың ірі молекулаларындағы потенциалдық энергияны жылу энергиясына айналдырып, үздіксіз өзгертіп отырады.

№3 мәтін

Ұлпалық деңгей.

Ұлпа дегеніміз ұқсас жасушалар құрылысының жиынтығы, олар бірігіп, жалпы қызмет атқарады.

Қозғалу – тірі ағзалардың бәріне (өсімдіктер, жануарлар) тән қасиет. Жануарлардың қозғалысы (жорғалау, жүгіру, ұшу, жүзу) көзге анық байқалса, өсімдіктерде, бір орынға бекініп тұратындықтан тіпті қозғалмайтындай көрінеді.

Ағзалық. Көптеген жануарлар ағзасы – бірнеше ұлпалар типтерінің құрылымдық-қызметтік бірлігі. Мысалы, адам терісі ағза ретінде эпителий және дәнекер ұлпаларынан тұрып, олар бірге бірталай қызметтер атқарады. Оның ішіндегі ең бастысына қорғаныш қызметі жатады.

№ 4 мәтін

Организмдік деңгей.

Көпжасушалы организм тұтас ағзалар жүйесі болып келеді де, түрлі арнайы қызметтерді атқаруға арналған. «Зат алмасу – ағзаның айналадағы ортамен қарым-қатынас жасауы, оның нәтижесінде, біріншіден ағза өз тіршілігіне қажетті заттар алады». Олар қандай заттар? Ағза айналадағы ортадан қорек, ауадан оттегін алады. Қорек пен оттегі(ауа) ағзаны энергиямен қамтамасыз ететінін білесіңдер ме? Қоректегі энергия оттегінің әсерінен астың қорытылуы кезінде босап шығады да ағзаның үздіксіз жұмыс істеуіне жұмсалып жатады». Екіншіден, ағза өз денесінде түзіліп жатқан қалдық қажетсіз заттарды сыртқа – айналадағы ортаға шығарады, яғни ол заттардан тазарады. Міне, осылайша ағза мен сыртқы орта арасында зат алмасу жүріп жатады.

№ 5 мәтін

Популяциялық – түрлік деңгей.

Бір түрдегі организмдер жиынтығы. Олар жалпы мекендейтін жеріне байланысты бірігіп, организмүсті сатысындағы популяцияны құрады. Бұл жүйеде қарапайым, элементарлық эволюциялық қайта құрудағылар іске асады. Мысалы ретінде: Жылқылар мен арыстандардың үйірі, сиырдың табыны, қойдың отары, бір қора киіктің үйірі осыларды популяциялық түрлік деңгейге жатқызуға болады.

№ 6 мәтін

Биогеоценодикалық деңгей.

Биогеоценоз - әртүрлі организмдер түрлерінің, түрлі күрделі құрылымдар және мекендейтін ортадағы барлық факторлар жиынтығы. Жасуша цитоплазмасының қозғалысы (ағыны) бүкіл ағзаны қозғалысқа келтіреді, яғни өсімдіктің қозғалысы жасушадан басталады. Ал тұқымның өнуі, жапырақтардың біртіндеп жазылуы, бүршіктердің, гүлдердің біртіндеп ашылуы, жарыққа қарай бағытталуы (күнбағыс, бөлме өсімдігінің жарық көп өнуі, жапырақтардың біртіндеп жазылуы, бүршіктердің, гүлдердің біртіндеп ашылуы, жарыққа қарай бағытталуы).

№ 7 мәтін

Биосфералық деңгей.

Биосфера – біздің ғаламшардағы, тіпті Жердегі барлық тіршілікті қосқандағы, тірі материяның ең жоғарғы құрылым деңгейі. Биосфералық деңгейде басты рөлді «тірі заттар», яғни жер бетіндегі барлық тірі ағзалар атқарады. Биосфералық деңгейде «жанама заттар» (яғни ,қоршаған орта жағдайлары) мен тірі ағзалардың тіршілік әрекетінен пайда болған «биожанама заттардың» да маңызы зор. Биосфералық деңгейде бүкіл жер бетіндегі заттар мен энергияның айналымы биосферадағы барлық тірі ағзалардың тікелей қатысуы арқылы жүріп отырады.

Әдебиеттер:

1. Е.Очкур.Р.Жұмабаева «Биология» әдістемелік нұсқау Алматы «Мектеп» 2016 жыл.
2. Мирсеитова С. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқу ретінде.—Қарағанды, 2011.Б.10-

11

3. Фролова П.И. Формирование функциональной грамотности как основа развития учебно-познавательной компетентности студентов.

Бұхар-Жырау ауданы, «Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ЖББМ» КММ

Бүгінгі таңда білім беру саласында жасанды интеллект (ЖИ) құралдарының кеңінен қолданылуы оқушылардың оқу қабілеттерін арттыруға, олардың тіл үйрену процесін жеңілдетуге және жеке қажеттіліктеріне бейімделген оқыту әдістерін ұсынуға мүмкіндік берді. Ағылшын тілін үйренуде ЖИ құралдарының маңызы ерекше. Осы тұрғыда Natural Reader, Gemini, Gamma сияқты құралдар тіл үйренушілерге көптеген артықшылықтар ұсына алады. Бұл мақалада біз аталған үш құралдың мүмкіндіктерін талдап, олардың ағылшын тілі пәнінде қолданылу ерекшеліктері мен оқушылардың оқу қабілеттерін жақсартудағы рөлін қарастырамыз. Сонымен қатар, нақты сынып жағдайында осы құралдармен жұмыс істеудің практикалық мысалдарын ұсынамыз.

Natural Reader — мәтіндерді дауыстап оқитын қолданба, ол оқушылардың оқу дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады. Бұл құрал оқушыларға мәтіндерді тыңдай отырып, ағылшын тіліндегі сөздердің дұрыс айтылуын, интонацияны және сөйлемнің құрылымын түсінуге мүмкіндік береді. Тыңдау дағдыларын дамытуда, оқушылар мәтіндерді тыңдау арқылы ағылшын тілінде сөздердің дұрыс айтылуын үйренеді, бұл әсіресе тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіруде тиімді болып табылады. Сонымен қатар, Natural Reader көру немесе оқу қабілеттері шектеулі оқушылар үшін де қолжетімді болып табылады, оларға мәтіндерді тыңдап, оқу қиындықтарын жеңуге мүмкіндік береді. Бұл құрал инклюзивтілікті қамтамасыз ете отырып, әртүрлі қажеттіліктері бар оқушыларға тең қолжетімділік береді. Оқушыларға әртүрлі дауыс және интонация арқылы ағылшын тілін үйрену мүмкіндігі беріледі, бұл олардың сөйлеу және тыңдау дағдыларын жақсартады. Түрлі дауыс пен тілдер арқылы оқушылар тілдің әртүрлі ерекшеліктерін түсініп, дұрыс айтылуын үйренеді. Нәтижесінде, оқушылардың тілдік қабілеттері жоғарылап, ағылшын тілін меңгеру процесі жеңілдейді. Мысалы, *9-сынып бойынша* «Preparation for the Trip» тақырыбын өту барысында оқушыларға ағылшын тіліндегі мәтіндер ұсынылады, ал олар осы мәтіндерді Natural Reader арқылы тыңдайды. Әр оқушыға мәтінді тыңдап, кейін сұрақтарға жауап беру тапсырмасы беріледі. Бұл тәсіл оқушылардың мәтіннің мағынасын түсіну қабілетін арттырады. Сондай-ақ, тыңдау арқылы олар жаңа сөздерді дұрыс айту дағдысын қалыптастырады. Сабақ соңында оқушылар мәтіннің мазмұны бойынша өз пікірлерін айтып, сол арқылы ағылшын тілінде сөйлеу дағдыларын да жетілдіреді.

Gemini — бұл оқушының деңгейіне сәйкес жеке оқу жоспарын ұсынатын ЖИ құралы. Ол грамматика, сөздік қор және тілдің басқа аспектілері бойынша оқушыларға арнайы тапсырмалар береді және оларға кері байланыс береді. Gamma құралын қолдану арқылы оқушыларға жеке оқу жоспарына сәйкес бейімделген тапсырмалар мен жаттығулар ұсынылады. Бұл тәсіл әр оқушының деңгейі мен қажеттіліктеріне сай оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, интерактивті кері байланыс арқылы оқушылардың қателіктері түзетіліп, әр жауапқа нақты түсініктемелер беріледі, бұл олардың білімін тереңдетуге ықпал етеді. Динамикалық деңгейлер арқылы оқушының жетістіктеріне байланысты тапсырмалар қиындайды немесе жеңілдейді, бұл оқушылардың даму деңгейін ескереді. Нәтижесінде, оқушылар өз қабілеттеріне сай тиімді әрі үнемі дамып отыратын оқу процесіне қатысады. Мысалы, *11 сыныпта* «*Жазу дағдыларын жетілдіру*» тақырыбын өткен кезде оқушылар Gemini жүйесі арқылы жеке жазба тапсырмаларын орындайды. Олар мәтіннің тақырыбы бойынша эссе жазып, кейін жүйе өздері жасаған қателерді түзетеді, грамматикалық және лексикалық қателіктер туралы кеңестер береді. Бұл тәсіл оқушылардың жазу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сабақтың соңында оқушылардың жазбалары бойынша кері байланыс алынады және олардың деңгейіне қарай қосымша тапсырмалар беріледі.

Gamma — бұл жазбаларды автоматты түрде түзетіп, шығармашылық тапсырмалар жасауға мүмкіндік беретін құрал. Оқушылардың грамматикасын тексеріп, мәтіндерді түзеуге

көмектеседі. Gamma құралын қолдану арқылы оқушылардың жазба жұмыстарындағы грамматикалық қателіктер түзетіліп, дұрыс үлгімен қамтамасыз етіледі. Бұл құрал оқушыларға шығармашылық тапсырмаларды орындау арқылы тіл үйренуге мүмкіндік береді, олардың шығармашылық қабілеттері дамиды. Сонымен қатар, жазу дағдыларын жетілдіру процесінде Gamma оқушыларға өз ойларын еркін әрі түсінікті түрде жеткізуге көмектеседі. Бұл әдіс оқушылардың тілдік деңгейін көтеріп, олардың жазу мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді. Нәтижесінде, оқушылар өз шығармашылығын толыққанды көрсетуге және грамматикалық дұрыс жазуға қабілетті болады.

Мысалы, 8-сыныпта «*My favourite*» тақырыбын өткен кезде оқушылар Gamma көмегімен өздерінің сүйікті кітаптары туралы қысқаша эссе жазып, оны жүйеге жібереді. Gamma жүйесі мәтінді тексеріп, грамматикалық және стилистикалық қателіктерді көрсетеді. Оқушылар қателіктерді түзетіп, мәтінді қайта жазады. Бұл тапсырма жазу дағдыларын дамытуға және жазба жұмысының сапасын арттыруға көмектеседі. Сабақ соңында оқушылар эсселерін сыныптастарымен бөлісіп, пікір алмасады.

Жасанды интеллект құралдарын қолдануда бірқатар қиындықтар туындауы мүмкін. Технологиялық шектеулер оқушылардың қажетті құрылғылар мен интернетке қолжетімділігі жоқтығынан туындауы мүмкін. Бұл мәселені мектептің ресурстарын пайдалану арқылы немесе офлайн оқыту материалдарымен шешуге болады. Тілдік шектеулер жасанды интеллект құралдарының тілдік контексті дұрыс түсінбеуінен пайда болуы мүмкін, сондықтан мұғалімнің түсіндіруі маңызды. Шығармашылық дағдыларды дамыту үшін жасанды интеллект құралдарын дәстүрлі оқыту әдістерімен үйлестіріп, оқушыларды шығармашылық ойлауға ынталандыру қажет.

Осы ұсынылған үш жасанды интеллект құралын ағылшын тілі сабағында қолданудың тиімділігін бағалау үшін, бірнеше сыныптар арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға 8-11 сынып оқушылары қатысты. Оқушылардың тәжірибелері мен пікірлері олардың құралдарды қалай қолданғандығын және оқу қабілеттерінің қандай аспектілерде жақсарғанын көрсетеді (кесте-1).

Сауалнама сұрақтары:

1. **Natural Reader** құралын қолдану сіздің тыңдау дағдыларыңызды жақсартты ма?
2. **Gemini** платформасы арқылы ағылшын тіліне қатысты грамматикалық тапсырмаларды орындау қаншалықты тиімді болды?
3. **Gamma** жүйесі жазу дағдыларын жақсартуға қаншалықты көмектесті?
4. Осы құралдар сіздің ағылшын тіліне деген қызығушылығыңызды арттырды ма?
5. Қандай қиындықтар туындады және оларды қалай жеңдіңіз?

1-кесте. Сауалнама нәтижесі

Сынып	Оқушы саны	Natural Reader қолдану арқылы тыңдау дағдыларының жақсаруы (%)	Gemini арқылы грамматикалық тапсырмаларды орындау тиімділігі (%)	Gamma жүйесі арқылы жазу дағдыларын жақсарту (%)	Қызығушылықтың артқаны (%)	Кездескен қиындықтар мен оларды жеңу жолдары
8 сынып	25	76%	80%	72%	82%	Техникалық қиындықтар (интернет байланысы) болды, бірақ қосымша

						уақытпен шешілді.
9 сынып	30	80%	85%	78%	85%	Құралдардың тілі кейде түсініксіз болды, бірақ мұғалім түсіндіріп шешті.
10 сынып	28	82%	88%	80%	90%	Кейбір оқушылардың құралдарды орнатуда қиындықтары болды, бірақ қосымша көмекпен шешілді.
11 сынып	32	85%	90%	85%	88%	Платформадан қателер (қате түзетулер) болды, олар уақытында түзетілді.

Сауалнама нәтижелері бойынша, барлық сыныптарда Natural Reader, Gemini және Gamma құралдарын қолдану оқушылардың ағылшын тіліне деген қызығушылықтарын арттырып, олардың тыңдау, грамматика және жазу дағдыларын айтарлықтай жақсартты. Оқушылар құралдардың техникалық мүмкіндіктерін бағалап, әрқайсысының оқу процесінде маңызды рөл атқарғанын атап өтті. Дегенмен, кейбір техникалық қиындықтар мен құралдардың тілдік мәселелері кездессе де, оларды жеңу жолдары табылды.

Бұл зерттеу ЖИ құралдарын ағылшын тілін оқытуда тиімді пайдалануға болатындығын көрсетеді, әрі мұғалімдер мен оқушылардың білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, Natural Reader, Gemini және Gamma құралдары ағылшын тілін оқытуда оқушылардың оқу қабілеттерін арттыруға үлкен мүмкіндік береді. Әрбір құрал оқушыларға тыңдау, жазу және шығармашылық дағдыларын дамытуға көмектеседі. Алайда, осы құралдарды қолдануда бірқатар қиындықтар болуы мүмкін, бірақ оларды дұрыс қолдану арқылы осы қиындықтарды жеңіп, оқушылардың білім сапасын арттыруға болады. Жасанды интеллект негізіндегі құралдар білім беруді жаңа деңгейге көтеріп, оқушылардың ағылшын тілін меңгеру процесін жеңілдетеді және тиімді етеді.

Әдебиеттер:

1. Алдамбергенова Г.Ш., Абилова А.Б., Сейдалиева С.Ж. Жасанды интеллект технологияларының білім берудегі қолданылуы // Жасанды интеллект және білім беру. - Алматы: Қазақ университеті, 2021. – Б. 45-58.

2. Ильясов Р.Ш. Ағылшын тілі сабақтарында ақпараттық технологияларды қолданудың маңызы // Оқу және білім беру технологиялары. - Алматы: Ғылым, 2019. - № 12. - Б. 72-78.
3. Ким, С., Ли, Ч. Интерактивті оқу құралдары және Жасанды интеллект // Жасанды интеллект және білім. - Сеул: Корея университеті, 2020. - Б. 50-65.
4. Мерзляков М.М. Тіл үйренушілер үшін интернет-ресурстарды қолданудың тиімділігі // Тіл дамыту: теория және практика. - Москва: Наука, 2018. - № 8. - Б. 120-135.
5. Павлова Н.С. Жасанды интеллект құралдарын қолдану арқылы ағылшын тілін үйренудің жаңа әдістері // Білім беру инновациялары. - Алматы: ҚазМУ, 2022. - Б. 30-45.
6. Яковлев А.И. Грамматикалық тапсырмаларды автоматтандыру және жеке оқыту әдістері // Оқушыға бағытталған технологиялар. - Санкт-Петербург: Питер, 2021. - Б. 95-105.

ТЕМА ACTION RESEARCH: ПРИМЕНЕНИЕ И СОСТАВЛЕНИЕ УЧАЩИМИСЯ ОПОРНЫХ СХЕМ, ТАБЛИЦ И ОРГАНАЙЗЕРОВ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА, СПОСОБСТВУЮЩИХ ПОВЫШЕНИЮ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ

Бердаленова Ж.С., учитель русского языка и литературы

КГУ «Школа-лицей №53», г.Караганда

В условиях современных образовательных реалий, характеризующихся постоянным увеличением объема информации и необходимостью формирования у учащихся навыков самостоятельного обучения, особую актуальность приобретают методы, направленные на структурирование и систематизацию знаний. В статье представлен мой опыт внедрения методики использования опорных схем и графических органайзеров в 5-м классе, основанный на теоретических разработках педагогов-новаторов В.Ф.Шаталова и Ю.С.Меженко. Целью исследования являлось формирование у учащихся устойчивого навыка составления опорных схем, способствующих облегчению усвоения материала, развитию самостоятельности и активизации познавательной деятельности.

Методика опорных конспектов, разработанная В.Ф. Шаталовым, предполагает представление учебного материала в виде структурированных схем, содержащих ключевые понятия, связи и логические отношения. Графические органайзеры, такие как интеллект-карты, таблицы и кластеры, являются эффективными инструментами визуализации информации, облегчающими ее восприятие и запоминание. Сочетание этих методов позволяет создать мощный инструмент для организации учебного процесса, способствующий развитию критического мышления, аналитических способностей и творческого потенциала учащихся.

Исследование проводилось в 5 «Б» классе КГУ «Школы-лицей №53». На начальном этапе мною было проведено вводное анкетирование, направленное на выявление существующих у учащихся навыков и затруднений в составлении опорных схем.

Сравнительный анализ результатов обучения исследуемых учащихся

Формы и методы работы	Ученик «А» (выполнено задание %)	Ученик «В»	Ученик «С»
Заполнение графического органайзера (таблицу индивидуально)	100%	40%	50%
Опорная схема (групповая работа)	92%	71%	71%
Опорная схема по алгоритму	Составил опорную схему (100%)	Опорную схему не составил, написал	Не полностью выполнила опорную

(индивидуальная работа)		все текстом, но все соответствует дескрипторам (60%)	схему (58%)

Результаты анкетирования показали, что 50% учащихся считают, что могут составлять опорные схемы, но 17% не понимают, что делать, 22% считают эту работу сложной, а 30% - не хватает алгоритма выполнения задания. При этом 61% учащихся умеют читать опорные схемы.

На основе результатов анкетирования были разработаны три урока, построенные по принципу постепенного усложнения заданий, с учетом таксономии Блума. На первом уроке учащиеся анализировали готовую опорную схему, на втором – составляли опорную схему в группе, на третьем – индивидуально. В ходе уроков использовались различные формы работы (фронтальная, групповая, индивидуальная) и графические органайзеры (опорные схемы, интеллект-карты, таблицы). Для более детального анализа были выделены три ученика («А», «В», «С»), за которыми велось наблюдение с учетом их индивидуальных особенностей (успеваемость, интересы, личностные качества).

Критический анализ поведения и результатов обучения исследуемых учащихся:

Ученик «А» – на всех уроках достиг результатов обучения. Я ставила ожидаемые результаты, и ученик их достигал без труда и направления – самостоятельно.

Ученик «В» – на первых двух уроках был не активен, равнодушен. На первом уроке я его направляла, мотивировала, контролировала, но не смогла побудить его к работе. Второй урок прошел для него активней, но я видела, что ребенок не готов активно работать, даже под контролем. После второго урока провела с ним беседу и выявила причину апатии – ученик готовится к соревнованиям по вольной борьбе и устает физически. Третий урок для ученика «В» прошел активно на всех этапах работы.

Ученик «С» показал высокий результат своей работы, я не ожидала от него такой активности и умения работать по алгоритму. Выявились лидерские качества ребенка. Проведена индивидуальная беседа с учеником «С» и заданы вопросы: «Почему проявляет активность на данных уроках, а на повседневных нет?» Ответил, что не хочет подводить учителя, и тема очень для него интересна.

Критический анализ этапа наблюдения: Наблюдая за учениками «А», «В» и «С», записывая их действия, сравнивая результаты с ожиданиями, я пришла к выводу, что учащиеся, работая с алгоритмом и дескрипторами, могут самостоятельно делать опорные схемы. Но нужно научить и привести примеры видов и форм опорных схем.

Разработанные уроки позволили учащимся познакомиться с основными принципами составления опорных схем и графических органайзеров. Анализ работы групп и отдельных учащихся выявил ряд закономерностей:

- Учащиеся, имеющие более развитые навыки логического мышления и визуализации, легче справлялись с заданиями.
- Работа в группах способствовала обмену опытом, взаимообучению и развитию коммуникативных навыков.
- Индивидуальная работа позволила закрепить полученные знания и оценить уровень сформированности навыка.
- Использование разных типов схем и графических органайзеров позволило удовлетворить индивидуальные предпочтения учащихся и сделать процесс обучения более интересным и разнообразным.

Однако, в ходе исследования были выявлены и определенные затруднения:

15% учащихся испытывали трудности с выделением ключевых понятий и установлением связей между ними.

8% учащихся было сложно визуализировать информацию и представлять ее в виде схемы.

8% учащихся испытывали трудности с самоорганизацией и планированием своей работы.

Подводя итог исследования в действии, я могу сказать, что рассматриваемая тема раскрыта, цели достигнуты. Дети научились составлять ОС при помощи алгоритма, использовать органайзеры в своей работе. Мне, как учителю, нужно на уроках применять алгоритмы, органайзеры и четко прописывать дескрипторы. Данные формы и методы позволяют учащимся систематизировать учебный материал, что способствует развитию функциональной грамотности. Я думаю, что работа по алгоритму самая эффективная форма при составлении опорных схем. В 4 четверти 2024-2025 учебного года продолжу данную работу в этом направлении.

Анализ работы наблюдаемых учащихся («А», «В», «С») позволил выявить индивидуальные особенности их обучения и разработать адресные рекомендации.

На основе проведенного исследования и анализа полученных результатов мною были разработаны следующие рекомендации по совершенствованию методики использования опорных схем и графических органайзеров в обучении:

1. Разработка более подробного и наглядного алгоритма составления опорных схем. Необходимо представить алгоритм в виде четкой последовательности шагов, снабженной иллюстрациями и примерами. Можно использовать инфографику, видеоуроки или другие интерактивные материалы. Важно, чтобы алгоритм был понятен и доступен для всех учащихся, независимо от их уровня подготовки.

2. Включение в уроки больше практических упражнений на составление опорных схем по разным темам и предметам. Необходимо предоставить учащимся возможность попрактиковаться в составлении опорных схем по разным темам, используя разные типы схем и графических органайзеров. Важно, чтобы упражнения были разнообразными и интересными, соответствовали возрасту и интересам учащихся.

3. Предоставление учащимся больше свободы в выборе типа схемы и формы ее представления. Не следует навязывать учащимся определенный тип схемы или графического органайзера. Важно, чтобы опорная схема была удобной и понятной прежде всего для самого ученика. Необходимо поощрять творческий подход и экспериментирование с разными формами представления информации.

4. Организация взаимообучения и обмена опытом между учащимися. Необходимо создать условия для того, чтобы учащиеся могли делиться своими советами, приемами и лучшими практиками составления опорных схем. Можно использовать парную работу, групповые проекты или другие формы организации учебной деятельности, способствующие обмену опытом и взаимопомощи.

5. Использование опорных схем не только для конспектирования нового материала, но и для повторения, закрепления и систематизации знаний. Опорные схемы могут использоваться не только для представления нового материала, но и для повторения и закрепления ранее изученного. Необходимо разработать задания, требующие от учащихся использования опорных схем для решения проблем, анализа ситуаций, сравнения различных концепций и т.д.

6. Связывание опорных схем с реальными жизненными ситуациями и интересами учащихся. Необходимо показывать учащимся, как опорные схемы могут быть полезны в реальной жизни, например, для планирования дел, организации информации, подготовки к экзаменам и т.д. Важно, чтобы темы опорных схем были интересными и актуальными для учащихся, соответствовали их возрасту и интересам.

7. Поощрение творческого подхода к составлению опорных схем. Необходимо поощрять учащихся к использованию цветов, рисунков, символов и других элементов, делающих опорные схемы более наглядными и запоминающимися. Важно создать атмосферу, в которой учащиеся не боятся экспериментировать и выражать свою индивидуальность.

8. Оценивание не только результата, но и процесса составления опорной схемы. Разработать критерии оценивания не только готовой опорной схемы, но и процесса ее создания, учитывая умение выделять ключевые понятия, устанавливать логические связи, структурировать информацию, использовать визуальные элементы и творческий подход.

9. Включить в уроки этап рефлексии. После выполнения каждого задания учащиеся должны анализировать свою работу, выявлять успехи и затруднения, формулировать выводы и предлагать пути улучшения. Рефлексия позволяет учащимся осознать свои сильные и слабые стороны, а также повышает их ответственность за результаты обучения.

Подводя итог исследования в действии, я могу сказать, рассматриваемая мною тема раскрыта, цели достигнуты. Дети научились составлять ОС при помощи алгоритма, использовать органайзеры в своей работе. Мне, как учителю, нужно на уроках применять алгоритмы, органайзеры и четко прописывать дескрипторы. Данные формы и методы позволяют учащимся систематизировать учебный материал, что способствует развитию функциональной грамотности. Я думаю, что работа по алгоритму самая эффективная форма при составлении опорных схем. В дальнейшем продолжу данную работу в этом направлении.

Заключение:

С – Исследование в действии прошло интересно и продуктивно. Учащиеся научились составлять опорные схемы. Анализируя урок, было выявлено, что 79% учащихся смогли составить ОС, анализируя опрос, – 94,7%. Ученик «С» показал высокий результат своей работы. Ученик «В» к третьему уроку проявил интерес и активность. Анализируя интервью и беседы, выявили причину низкой мотивации – подготовка к конкурсу по вокалу.

W – Не хватало времени. Для меня было сложно изучить материал и сразу применять его на практике. Потому что я не использовала на уроках алгоритмы опорных схем. В этом и была сложность составления урока.

О – Данное исследование показало, что продуманные и нацеленные уроки позволяют учащимся сформировать умения структурировать учебный материал с использованием опорных схем, что позволяет преобразовывать информацию, анализировать (выбирать значимую и важную информацию) ее и систематизировать.

Т – Обучающимся было сложно сосредоточиться и работать в полную силу из-за загруженности, обучающиеся устают.

Вывод: необходимо составить алгоритм и Памятку для учащихся (при составлении опорных схем, таблиц, органайзеров).

Литература:

1. Ван Дейк Т. А. Когнитивная лингвистика и структура текста. – Москва: URSS, 2019.
2. Зайцева И. В. Методические основы использования графических органайзеров в обучении. – СПб.: Издательство «РГПУ», 2021.
3. Смирнов А. В. Педагогические технологии в преподавании русского языка. – Москва: Просвещение, 2020.
4. Федорова Л. Н. Графические схемы и органайзеры в практике преподавания русского языка. – Казань: ФЕН, 2018.
5. Методические рекомендации Министерства образования по развитию критического мышления в обучении. – Астана: НЦПК «Өрлеу», 2022.
6. Соловьева Н. А. Использование интеллект-карт на уроках русского языка. – Новосибирск: Издательство «НГУ», 2017.

ОҚУШЫЛАР АРАСЫНДА ЭМОЦИОНАЛЬДЫ ИНТЕЛЕКТІНІ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Ж.А.Бижанова педагог-психолог

«Ақпараттық технологиялар» мамандандырылған мектеп-лицей интернаты Қарағанды қ.

Қазіргі қоғамда адамның табысты болуы тек кәсіби білімі мен дағдыларына ғана емес, сонымен қатар эмоционалды интеллектіне (EI) де байланысты. Эмоционалды интеллект – адамның өз эмоцияларын түсінуі, басқаруы және басқалардың сезімдерін қабылдау қабілеті. Бұл ұғым алғаш рет 1990 жылы психологтар Питер Саловей мен Джон Мэйердің еңбектерінде пайда болып, кейін Дэниэл Гоулманның зерттеулерімен кеңінен танымал болды. Эмоционалды интеллекттің негізгі құрамдас бөліктері. Дэниэл Гоулман эмоционалды интеллектті бес негізгі компонентке бөлінетінін білеміз. Олар Өзін-өзі тану – адамның өз эмоцияларын түсінуі және оларды дұрыс қабылдауы. Өзін-өзі басқару – сезімдерді бақылау, эмоцияларға ерік бермей, оларды тиімді пайдалану қабілеті. Ішкі мотивация – сыртқы факторларға тәуелсіз, мақсатқа жетуге деген ұмтылыс. Эмпатия – басқалардың эмоцияларын түсіну және оларға жанашырлық таныту қабілеті. Әлеуметтік дағдылар – адамдармен қарым-қатынас жасау, сенімді байланыстар орнату және жанжалдарды тиімді шешу қабілеті.

Эмоционалды интеллекттің маңыздылығы: Эмоционалды интеллект адамның жеке өмірінде де, кәсіби қызметінде де маңызды рөл атқарады: Біріншіден көшбасшылық қабілеттерді жақсартады – басшылар эмоцияларды дұрыс басқара отырып, командадағы қарым-қатынасты нығайтады. Екіншіден стресті жеңуге көмектеседі – EI жоғары адамдар қиын жағдайларда сабырлы болып, шешім қабылдауда тиімдірек болады. Үшіншіден қарым-қатынасты жақсартады – адамдар арасындағы түсіністікті арттырады, жанжалдарды болдырмауға немесе дұрыс шешуге көмектеседі. Төртіншіден тұлғалық дамуға ықпал етеді – өзін-өзі тану мен өзін-өзі реттеу арқылы адам өз өмірінің сапасын жақсартады. Сонымен эмоционалды интеллектті қалай дамытуға болады деген сұрақтар көпшілігін мазалайды. Эмоционалды интеллектті дамыту үшін келесі әдістерді қолдануға болады:

1. **Өзін-өзі бақылау** – эмоцияларыңызды күнделікке жазып, қандай жағдайларда қандай сезімдер туындайтынын талдау.
2. **Эмпатияны дамыту** – адамдардың эмоцияларын түсінуге тырысып, оларды тыңдауға үйрену.
3. **Кері байланыс алу** – жақындарыңыздан немесе әріптестеріңізден өз эмоцияларыңызды басқару жөнінде пікір сұрау.
4. **Стресті басқару** – медитация, йога немесе тыныс алу жаттығулары арқылы эмоцияларды бақылау.
5. **Қарым-қатынас дағдыларын жақсарту** – ашық және сыпайы сөйлеу, тыңдау мәдениетін қалыптастыру.

Оқушылар арасында эмоционалды интеллектіні дамыту жолдарын қарастыру барысында тоқталатын мәселелер. Эмоционалды интеллект (EI) – адамның өз эмоцияларын түсінуі, басқара алуы және басқалардың эмоцияларын дұрыс қабылдай білу қабілеті. Оқушылар арасында эмоционалды интеллектіні дамыту олардың қарым-қатынас дағдыларын жақсартуға, стресске төзімділігін арттыруға және оқу үлгерімін көтеруге көмектеседі. Оны дамыту жолдары мыналар:

1. Өзін-өзі тану және эмоцияларды түсіну.
2. Өзін-өзі басқару және эмоцияларды реттеу.
3. Басқалардың эмоцияларын түсіну (Эмпатияны дамыту).
4. Әлеуметтік дағдыларды жетілдіру.
5. Мотивация және өзіне деген сенімділікті арттыру. Эмоционалды интеллектіні дамыту жүйелі түрде жүргізілгенде ғана нәтижесін береді. Мұғалімдер, ата-аналар және оқушылар бірігіп жұмыс істегенде, балалардың эмоционалды дамуы жоғары деңгейге жетеді. Оқушылар арасындағы эмоционалды интеллектіні (ЭИ) зерттеу үшін әртүрлі әдістемелер қолданылады. Оларды бірнеше санатқа бөлуге болады: тесттер мен сауалнамалар, бақылау әдістері, жобалық әдістер және эксперименттік зерттеулер. Тесттер мен сауалнамалар: Бұл әдістер оқушылардың эмоционалды интеллект деңгейін сандық түрде бағалауға мүмкіндік береді.

- Майер-Саловей-Карузо Эмоционалды Интеллект Тест (MSCEIT) – эмоционалды ақпаратты қабылдау, түсіну, басқару қабілеттерін бағалайды.
- Д. Голлеманның эмоционалды интеллект шкаласы – өзін-өзі тану, өзін-өзі реттеу, мотивация, эмпатия, әлеуметтік дағдыларды өлшейді.
- Н. Холлдың ЭИ тесті – эмоционалды интеллекттің негізгі компоненттерін бағалау үшін қолданылады.
- Шутте эмоционалды интеллект шкаласы (SEIS) – эмоцияларды басқару және түсіну деңгейін анықтайды.

Осындай әдістерді біріктіре отырып, оқушылардың эмоционалды интеллект деңгейін кешенді түрде зерттеуге болады. Оқушылар арасындағы эмоционалды интеллектіні зерттеу қорытындысын Д. Гоулманның (Д.Голлеман) шкаласы бойынша сипаттап көрсету үшін төмендегі негізгі көрсеткіштерді қарастырамыз:

Эмоционалды интеллектінің негізгі компоненттері (Д. Гоулман бойынша):

1. **Өзін-өзі тану (Self-Awareness)** – өз эмоцияларын түсіну және оларды басқару қабілеті.
2. **Өзін-өзі реттеу (Self-Regulation)** – эмоцияларын бақылау және қажет кезде тежей білу дағдысы.
3. **Мотивация (Motivation)** – ішкі құлшыныс пен мақсатқа жетуге деген ұмтылыс.
4. **Эмпатия (Empathy)** – басқа адамдардың эмоцияларын түсіну және олардың жағдайына ортақтаса білу.
5. **Әлеуметтік дағдылар (Social Skills)** – адамдармен тиімді қарым-қатынас орнату қабілеті.

Зерттеу қорытындысы:

Зерттеу барысында оқушылардың эмоционалды интеллект деңгейі Д. Гоулманның шкаласы бойынша бағаланып, төмендегі нәтижелер алынды: (8-9 сынып оқушылары)

№	Деңгейлері	Нәтиже көрсеткіші	Зерттеу барысында оқушылардың эмоционалды интеллект деңгейінің сипаттамасы.
1	Оқушылардың эмоционалды интеллектісі жоғары	35%	Оқушылардың эмоционалды интеллектісі жоғары, олар өз сезімдерін жақсы түсінеді, эмоцияларын бақылай алады, эмпатия деңгейі жоғары және қарым-қатынас дағдылары дамыған.
2	Оқушылардың эмоционалды интеллектісі орташа	50%	Оқушылар өз эмоцияларын түсінеді, бірақ кейде оларды бақылауда қиындықтарға тап болады. Эмпатия деңгейі орташа, кейбір әлеуметтік дағдыларды жетілдіру қажет. Бұл топтағы оқушылар кейде импульсивті әрекет етеді, бірақ өздерін реттей алады.
3	Оқушылардың эмоционалды интеллектісі төмен	15%	Эмоционалды интеллект көрсеткіші төмен, оқушылар эмоцияларын түсінуде, басқаруда және қарым-қатынаста қиындықтарға тап болады. Мұндай оқушылар жиі күйзеліске ұшырайды, жанжалдарға бейім, эмпатия деңгейі төмен.

Н.Холлдың эмоциялық интеллект (ЭИ) тестісі оқушыларға олардың эмоцияларын түсіну, басқару және басқа адамдардың эмоцияларын тану қабілеттерін бағалауға көмектеседі. Бұл тест оқушылардың өзін-өзі тану, өзін-өзі реттеу, мотивация, эмпатия және әлеуметтік дағдыларын анықтауға бағытталған. ЭИ тестінің негізгі көрсеткіштері мыналар:

1. Эмоцияларды тану және түсіну.
2. Өзін-өзі бақылау (эмоционалды тұрақтылық)
3. Мотивация.
4. Эмпатия.

5.Әлеуметтік дағдылар

№	Эмоционалды интеллект деңгейі	Эмоцияларды тану және түсіну		Өзін-өзі бақылау		Мотивация		Эмпатия		Әлеуметтік дағдылар		Орта есебі	
		2024 жыл	2025 жыл	2024 жыл	2025 жыл	2024 жыл	2025 жыл	2024 жыл	2025 жыл	2024 жыл	2025 жыл	2024 жыл	2025 жыл
1	Жоғары	30%	33%	40%	42%	50%	53%	20%	25%	25%	28%	33%	36%
2	Орта	50%	52%	40%	45%	40%	43%	60%	64%	45%	47%	47%	50%
3	төмен	10%	9%	20%	15%	10%	9%	20%	17%	30%	20%	18%	14%

Егер біз оқушылардың Н. Холлдың эмоционалды интеллект (ЭИ) тесті бойынша нәтижелері қорытынды кесте мынадай болды: Эмоционалды интеллект жоғары деңгейі (33%) Бұл оқушылар өз эмоцияларын жақсы басқарады, басқалардың сезімдерін түсінеді және тиімді қарым-қатынас жасайды. Олар көшбасшылыққа бейім, стресске төзімді келеді. Орта деңгей (47%) Бұл топтағы оқушылар эмоцияларын басқара алады, бірақ кей жағдайларда қиындықтар туындауы мүмкін. Эмпатиясы бар, бірақ кейде өз сезімдерін дұрыс жеткізе алмауы мүмкін. Төмен деңгей (18%) Бұл оқушылар эмоцияларын басқаруда қиындық көреді, басқалардың сезімдерін түсінуі төмен. Қарым-қатынас жасау кезінде кедергілер кездесуі мүмкін. Өткен оқу жылымен салыстырғанда, осы оқу жылында оқушылардың эмоционалды интеллект деңгейлерінің 3% (пайызға) жоғарлағанын байқауға болады.

Ұсыныстар: Эмоционалды интеллектісі жоғары оқушылар сыныпта көшбасшылық рөл атқара алады, ал төмен деңгейдегі оқушылар үшін арнайы тренингтер мен эмоционалды дамуға арналған бағдарламалар қажет. Эмпатия мен әлеуметтік дағдыларды дамыту үшін топтық жұмыстар мен рөлдік ойындарды енгізу ұсынылады. Мұғалімдер мен ата-аналар эмоционалды интеллектінің дамуына ықпал ететін қолайлы орта жасауы қажет.

Оқушылар арасындағы эмоционалды интеллектті (ЭИ) зерттеу бірнеше маңызды себептерге байланысты:

1. **Академиялық жетістік** – Эмоционалды интеллекті жоғары оқушылар өз эмоцияларын басқарып, стрессті азайта алады, бұл олардың зейінін шоғырландыруына және жақсы нәтижелер көрсетуіне көмектеседі.

2. **Әлеуметтік дағдыларды дамыту** – Жоғары ЭИ деңгейі оқушыларға достарымен, мұғалімдермен және ата-аналарымен тиімді қарым-қатынас жасауға көмектеседі. Олар жанжалдарды бейбіт шешуді, жанашырлық танытуды және топта жұмыс істеуді жақсы меңгереді.

3. **Психологиялық денсаулық** – Эмоцияларды түсіну және басқару қабілеті стрессті, үрей мен депрессияны азайтуға ықпал етеді. Бұл оқушылардың психологиялық әл-ауқатын жақсартады.

4. **Мотивацияны арттыру** – Эмоционалды интеллекті дамыған балалар өз мақсаттарын айқын қойып, оларға жету жолында табандылық танытады. Олар сәтсіздіктерді сабырлықпен қабылдап, мотивациясын сақтайды.

5. **Болашақтағы табыс** – Жоғары эмоционалды интеллекті бар адамдар болашақта көшбасшылық қабілеттерін дамытып, мансабында табысқа жету ықтималдығы жоғары. ЭИ жұмыс орнындағы қарым-қатынасты реттеуге, командалық жұмысты жақсартуға әсер етеді.

6. **Қоғамдық бейімделу** – ЭИ дамыған оқушылар жауапкершілікті, эмпатияны және адамгершілікті жоғары бағалайды. Бұл оларды болашақта саналы азамат ретінде қалыптастыруға көмектеседі.

Сондықтан оқушылар арасындағы эмоционалды интеллектті зерттеу олардың жеке тұлғалық дамуына, әлеуметтік және академиялық жетістіктеріне оң әсерін тигізеді.

Қорытынды

Эмоционалды интеллект – адамның өмірінің барлық саласында табысты болуына ықпал ететін маңызды дағды. Ол өзін-өзі тану, өзін-өзі басқару, эмпатия және қарым-қатынас қабілеттерін қамтиды. Эмоционалды интеллектті дамыту – әркімге қолжетімді және үздіксіз жетілдіруді талап ететін процесс. Сондықтан ЕІ-ді дамытуды ерте бастау – болашақ жетістіктің кілті.

Әдебиеттер:

1. Ахметова Г.К., Балакаева Г.Т., Зейнулла С.Ж. «Білім беру ортасы субъектілерінің эмоционалды интеллектісін дамыту мәселесі», Қазіргі психология журналы, 2016, №4 [17].
2. Ситников М.А. «Жетекшінің эмоционалды интеллекті және топ қызметі», Ұйымдастырушылық психология, 2019, №39(9), [153–173] беттер.
3. Сергиенко Е.А. «Эмоционалды интеллект – ұғымды дамыту», Қазіргі психологиядағы ұғымдарды дамыту, 2019, [201–254] беттер.
4. Симбирцева Н.В. «Эмоционалды интеллект туралы қазіргі теориялық түсініктер», КемГУ хабаршысы, 2008, №3 [16]
5. Теориялар эмоционалды интеллект туралы [Электронды ресурс]: URL: <https://mybiblioteka.ru/1-3.html>

ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ӘДІСТЕМЕЛЕРДІ МЕКТЕПТЕГІ ОҚУ ҮРДІСІНЕ ЕНГІЗУ ЖОЛДАРЫ

*Бимаганова Салтанат Маратовна,
директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары,
Қарағанды қаласы, «85 ЖББМ» КММ*

Қазіргі заманда білім беру жүйесінің үздіксіз дамып, жаңарып отыруы қоғамның сұранысына жауап берудің басты шарттарының бірі болып табылады. Оқу үрдісінде жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді тиімді пайдалану, білім алушылардың қызығушылығын арттыруға, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, сондай-ақ оқушылардың білім сапасын арттыруға ықпал етеді. Жасанды интеллект құралдарының, әсіресе, презентацияларды тиімді және тез жасауға арналған ЖИ жүйелерінің білім беру саласында қолданылуы — оқу процесінің барлық қатысушылары үшін зор тиімділік береді. Қазіргі таңда оқу мекемелерінде ЖИ технологияларының бірі ретінде презентация жасауға арналған құралдар кеңінен қолданылуда. Бұл құралдар оқушылардың шығармашылық дағдыларын дамытуға, сондай-ақ олардың ақпаратты ұсыну қабілеттерін жетілдіруге мүмкіндік береді. Осы себепті, жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді мектептегі оқу үрдісіне енгізудің өзектілігі күннен-күнге артып келеді.

Жасанды интеллект (ЖИ) құралдары білім беру жүйесінде оқу үрдісін тиімді, қызықты және нәтижелі ету үшін кеңінен қолданылып келеді. Олар оқушылар мен мұғалімдерге уақыт үнемдеуге, ақпаратты жылдам әрі жүйелі түрде өңдеуге мүмкіндік береді. Бүгінде әр түрлі ЖИ жүйелері білім беру саласына ендіріле бастады. Олардың бірі — бір минуттық презентациялар жасауға арналған платформалар. Бұл ЖИ жүйелері оқушыларға немесе мұғалімдерге тез әрі сапалы презентация жасауда таптырмас құрал. Олардың ішіндегі топ 5-еуі Gamma, WePick, Mentimeter, MagicSlides, және Presentations жүйелері. Әрқайсысының ерекшеліктеріне тоқтала кетсем:

Gamma — жасанды интеллект арқылы автоматты түрде презентациялар жасай алатын құрал. Бұл жүйе пайдаланушыларға бірнеше сұрақтар қойып, содан кейін жауаптарға сәйкес келетін дизайн мен құрылымдағы презентацияларды құрастырады. Gamma-ның басты артықшылығы — оны пайдалану өте оңай әрі тез. Тек тақырыпты немесе сұрақты енгізсеңіз, жасанды интеллект сіздің қажеттіліктеріңізге сәйкес бір минут ішінде презентация жасап береді. Gamma платформасы әр түрлі оқу салаларында, соның ішінде мектепте де тиімді

қолданыла алады, себебі ол оқушылардың қызығушылығын оятып, күрделі ақпаратты жеңіл әрі көрнекі түрде ұсынуға мүмкіндік береді [1:15].

WePick — бұл да ЖИ негізінде жұмыс істейтін презентация құралдарының бірі. Бұл жүйе пайдаланушыларға тақырыпқа сәйкес ақпаратты жинауға, визуализация жасауға және презентацияны құрылымдауға мүмкіндік береді. WePick-тің басты ерекшелігі сол — ол мәліметтерді жүйелеу және визуализациялау кезінде оқушылардың немесе мұғалімдердің уақытын үнемдеуге көмектеседі. Бір минут ішінде WePick сізге толыққанды презентация жасап бере алады, әрі оның дизайны мен құрылымы кәсіби түрде жасалады [2:40].

Mentimeter — бұл интерактивті презентациялар жасауға арналған жүйе. Ол, әсіресе, сабақ барысында оқушылардың пікірін алу немесе сұрақ-жауап сессияларын ұйымдастыру үшін тиімді. Mentimeter арқылы мұғалімдер аудиториямен тікелей байланыс орната алады, әрі оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз ете алады. Презентация жасау барысында Mentimeter пайдаланушыларға нақты уақыт ішінде жауаптар мен пікірлер жинауға, сонымен қатар әртүрлі интерактивті элементтерді қосуға мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың қызығушылығын арттырып, олардың сабақты жақсы меңгеруіне ықпал етеді [3:30].

MagicSlides — бұл да тағы бір тиімді жасанды интеллект жүйесі, ол презентацияларды автоматты түрде жасайды. MagicSlides жүйесі арқылы оқушылар немесе мұғалімдер тек тақырыпты енгізсе, жүйе автоматты түрде визуализация мен мәтінді үйлестіреді, нәтижесінде бір минут ішінде дайын презентацияға қол жеткізуге болады. Бұл құрал әсіресе уақыт тапшылығында жұмыс істейтін мұғалімдер үшін өте пайдалы. Ол ақпаратты жеңіл әрі түсінікті түрде ұсынуға мүмкіндік береді, сонымен қатар визуалды элементтердің көмегімен оқушылардың назарын аудару үшін өте тиімді [4:25].

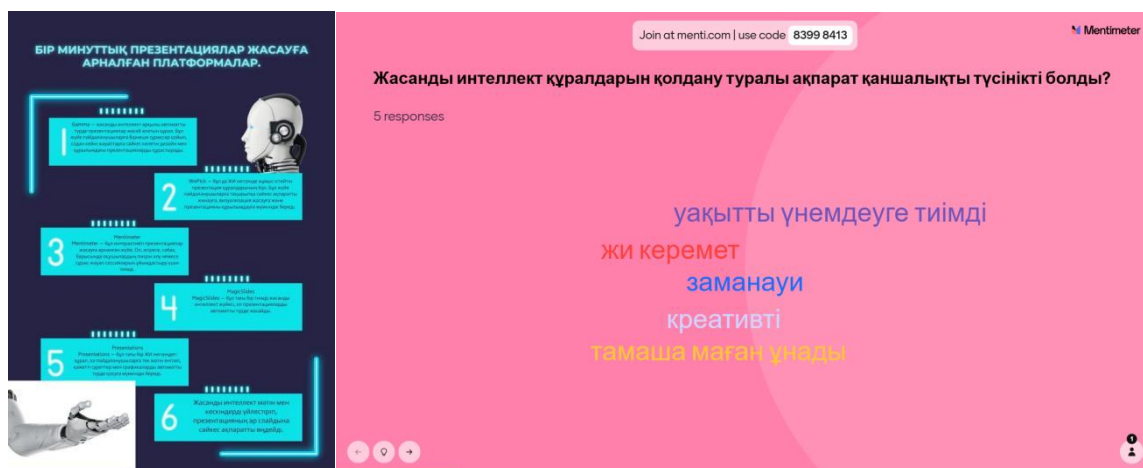
Presentations — бұл тағы бір ЖИ негізіндегі құрал, ол пайдаланушыларға тек мәтін енгізіп, қажетті суреттер мен графикаларды автоматты түрде қосуға мүмкіндік береді. Жасанды интеллект мәтін мен кескіндерді үйлестіріп, презентацияның әр слайдына сәйкес ақпаратты өңдейді. Бұл жүйе білім беру саласында оқушылардың өздік жұмыстарын орындау барысында қолданылады, сондай-ақ мұғалімдерге де тиімді көмек көрсетеді. Presentations жүйесі оқу барысында тез әрі сапалы презентациялар жасауға ықпал етеді, ал оның жеңіл пайдаланылатын интерфейсі оқушылар үшін өте қолайлы. Отандық ғалымдарымыздың еңбектері жаңа педагогикалық технологиялардың маңыздылығын және оларды білім беру саласында қолданудың тиімділігін растайды. Мәселен, педагогика ғылымдарының докторы А. Құдайбергенова өзінің еңбектерінде жаңа технологияларды мектептерге енгізу арқылы оқу сапасының артатынын атап өткен. Ал Т. Құрманалина оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытудың жолдары туралы жазған еңбектерінде, жаңа құралдардың осы процесті дамытудағы рөлі зор екенін көрсетеді [6:65]. Осылайша, жаңа педагогикалық технологиялар мен ЖИ құралдарын мектептерде қолдану білім беру сапасын арттырып, оқу процесін тиімді әрі қызықты етеді [5:22].

Осы орайда, мен жұмыс жасап отырған білім ордасында 2025 жылдың ақпан айында оқу орынбасары ретінде «Жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді мектептегі оқу үрдісіне енгізу жолдары» тақырыбында мектепшілік семинар өткіздім. Семинардың негізгі мақсаты — педагогикалық қызметкерлердің жаңа технологияларды меңгеруі мен оларды сабақ барысында тиімді пайдалану дағдыларын арттыру. Әсіресе, жасанды интеллект негізінде жұмыс істейтін жаңа құралдарды мектеп оқыту процесіне енгізу мүмкіндіктерін таныстыру болып табылады. Семинар барысында мен жаңа педагогикалық әдістемелер мен технологияларды енгізу жолдары туралы айтып, оқытушылардың білім беру сапасын арттырудағы рөлін көрсетуге тырыстым.

Семинардың негізгі тақырыбына сәйкес, мен мектеп мұғалімдеріне жаңа педагогикалық технологияларды, соның ішінде жасанды интеллект негізіндегі презентация құралдарын таныстырдым. Семинар барысында оқытушыларға Gamma, WePick, Mentimeter, MagicSlides, Presentations сияқты ЖИ жүйелерінің маңыздылығы мен қолданылу тәсілдері туралы толық

мәлімет берілді. Бұл құралдардың көмегімен мұғалімдер өздерінің сабақтарын қызықты әрі тиімді түрде ұйымдастыра алады, сондай-ақ оқушылардың білімге деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік алады.

Семинардың барысында қатысушыларға арнайы әзірленген буклеттер таратылды. Бұл буклеттерде жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелер туралы қысқаша ақпарат беріліп, әр ЖИ жүйесінің қолданылу жолдары мен сабақта тиімді пайдалану тәсілдері көрсетілді. Буклеттер практикалық мысалдармен толықтырылып, мұғалімдерге мектептегі оқу үрдісін жаңартуға қатысты нақты бағыт-бағдар көрсетті. Таратылған буклеттер қатысушылардың жаңа технологияларды қолдану барысында көмекші құрал ретінде қолданылады(сурет-1).

1-2 сурет. Бір минуттық презентациялар жасауға арналған платформалар. Mentimeter. Кері байланыс алаңы.

Семинарға қатысқан мұғалімдер өз пікірлерін білдіріп, жаңа педагогикалық технологияларды мектептегі оқу үрдісіне енгізудің маңыздылығын атап өтті. Әсіресе, ЖИ құралдарының презентация жасау үшін тиімділігі туралы айтылған пікірлер семинардың жемісті өткенін көрсетті. Мұғалімдер семинардан алған ақпараттарымен бөлісіп, жаңа әдістемелерді өз сабақтарында қолдануға ниет білдірді.

Семинарды өткізу барысында мен өзімнің педагогикалық қызметімде жаңа тәсілдер мен технологияларды енгізудің маңыздылығын түсіндім. Семинарға қатысушылар өз жұмысын жаңа әдіс-тәсілдермен ұйымдастыруға болатыны туралы ой түйіп, педагогикалық шеберліктерін арттыруға мүмкіндік берді(2-сурет).

Бұл семинардың нәтижелері мектептегі оқу үрдісіне жаңа педагогикалық технологияларды енгізудің қажеттілігі мен тиімділігін дәлелдеді. Мұғалімдер жаңа ақпараттар мен құралдарды өз сабақтарында қолдануға дайын екендерін көрсетті. Осылайша, семинар нәтижесінде мұғалімдердің білімін жетілдіріп, оқушылардың білім алу сапасын арттыруға бағытталған оң қадамдар жасалды.

Семинардың тиімділігін бағалау және қатысушылардың жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді қабылдау деңгейін анықтау мақсатында қатысушылардан сауалнама алынды. Сонымен қатар, мұғалімдердің болашақта осындай семинарларға қатысуға дайындықтарын зерттеу үшін жүргізілді. (кесте-1).

Сұрақтар	Жауаптар	Пайыздық көрсеткіш

1. Семинардың жалпы мазмұны сізге қаншалықты пайдалы болды?	Өте пайдалы	45%
	Пайдалы	40%
	Орташа	10%
	Пайдалы емес	5%
2. Жасанды интеллект құралдарын қолдану туралы ақпарат қаншалықты түсінікті болды?	Толық түсінікті	50%
	Түсінікті	35%
	Орташа	10%
	Түсініксіз	5%
3. Жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді сабақта қолдану туралы пікіріңіз қандай?	Қолдануға дайынмын	60%
	Қолдануға дайын емес	20%
	Қолдану туралы ойланамын	20%
4. Семинар барысында таратылған буклеттер қаншалықты пайдалы болды?	Өте пайдалы	55%
	Пайдалы	35%
	Орташа	5%
	Пайдалы емес	5%
5. Семинардың өтетін уақыты мен форматы сізге ыңғайлы болды ма?	Ыңғайлы болды	85%
	Ыңғайсыз болды	15%
6. Алдағы уақытта осындай семинарларға қатысуға ниетіңіз бар ма?	Иә, қатысар едім	90%
	Жоқ, қатыспас едім	10%

Бұл сауалнама нәтижелері семинардың жақсы өткенін және мұғалімдердің жаңа педагогикалық технологияларды енгізуге дайын екенін көрсетеді.

2025 жылдың ақпан айында өткізілген «Жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді мектептегі оқу үрдісіне енгізу жолдары» тақырыбындағы мектепшілік семинар педагогикалық қызметкерлердің жаңа технологияларды меңгеру деңгейін көтеруге және оларды сабақ барысында тиімді пайдалану дағдыларын арттыруға бағытталған болды. Семинардың нәтижесінде мұғалімдер жаңа технологияларды сабақтарында қолдануға дайын екендіктерін көрсетті. Оқытушылардың 60%-ы жаңа педагогикалық технологияларды сабақта қолдануға дайын екенін білдірсе, 90%-ы осындай семинарларға болашақта қатысуға дайын екендіктерін айтты. Жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді мектептегі оқу үрдісіне енгізу оқушылардың білім сапасын арттыруға және оқытушылардың педагогикалық шеберлігін дамытуға айтарлықтай ықпал етеді. Семинар барысында жасанды интеллект құралдарының, әсіресе презентация жасауға арналған жүйелердің тиімділігі көрсетілді, олар мұғалімдер мен оқушыларға уақыт үнемдеуге, ақпаратты жүйелі түрде ұсынуға және оқу процесін қызықты әрі интерактивті етуге мүмкіндік береді. Осы технологияларды кеңінен енгізу үшін мұғалімдерге арнайы тренингтер мен курстар ұйымдастыру, ЖИ құралдарының нақты пәндерге бейімделген әдістемелерін әзірлеу қажет. Алдағы зерттеулер ЖИ технологияларының ұзақ мерзімді әсерін, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін

дамытудағы рөлін және олардың білім алуға мотивациясын арттырудағы ықпалын зерттеуге бағытталуы тиіс.

Әдебиеттер:

1. Жолдасбекова, Н. Ә. Жаңа педагогикалық технологиялар мен әдістемелерді мектепте қолдану: теория мен тәжірибе. – Алматы: Қазақ университеті, 2019.
2. Кабдуллина, Н. Т., және Сейітбекова, Г. Т. Заманауи білім беру технологиялары: оқыту процесінде қолдану жолдары. – Астана: Елорда баспасы, 2018.
3. Пенроуз, Р. Путь к реальности или законы, управляющие Вселенной. Полный путеводитель. – М.–Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2007.
4. Сарыбаев, А. Жасанды интеллект және білім беру саласындағы жаңа технологиялар. – Алматы: Білім, 2020.
5. Толыбаева, Ш. Ә., және Досмұхамбетова, Ә. Б. Педагогикадағы инновациялық әдістемелер мен олардың практикадағы орны. – Шымкент: Түркістан баспасы, 2017.
6. Шмидт, Л. И. Қазіргі педагогикалық технологиялардың негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 2015.
7. Ұзақбаева, М. Қ. Мектептегі педагогикалық технологиялар мен әдістемелер. – Алматы: Мектеп, 2021.

ПРИЁМЫ РАБОТЫ С ТЕКСТОМ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

*Бутузова М.И., учитель начальных классов
КГУ «Гимназия № 97», г. Караганда*

В современном обществе у детей заметно снижен интерес к чтению. Причиной этому служит интенсивно развивающиеся индустрия развлечений, цифровые гаджеты, которые вытесняют чтение, как главный первоисточник получения информации, как одну из интересных форм досуга. Приобщение детей к чтению и письменной культуре является необходимым условием становления граждан, которым предстоит решать проблемы современности на высоком интеллектуальном уровне. Читательская грамотность - это один из значимых навыков 21 века. Под читательской грамотностью подразумевается способность человека понимать и использовать письменные тексты, размышлять о них и заниматься чтением для того, чтобы достигать свои цели, расширять свои знания и возможности, участвовать в социальной жизни.

Одним из основных предметов в современной начальной школе Казахстана для формирования читательской грамотности является урок «Литературного чтения». Этот урок помогает учащимся через различную читательскую деятельность овладеть навыком работы с текстом как важным направлением в формировании информационной компетенции. Именно развитие читательских умений даст ученику возможность самостоятельно добывать новые знания. А в дальнейшем они создадут основу для самообучения и самообразования на всех этапах жизни.

Навык чтения складывается из двух аспектов: технического и смыслового. Без беглого чтения снижается эффективность работы над смысловым чтением. Поэтому на уроках уделяю особое внимание отработке навыков беглого чтения. Этот навык формируется при условии постоянной практики в чтении. Для этого нахожу возможность не только на уроках «Литературного чтения», но и на уроках «Познания мира», «Естествознания», «Художественного труда», «Музыки». Одним из самых эффективных приёмов для отработки беглости чтения считаю «Пятиминутное чтение». Данный приём я начинаю применять с 1 класса. Для этого подбираю небольшой по объёму, но интересный по содержанию текст, который соответствует теме урока и возрастным особенностям учащихся. Текст предлагается

на индивидуальной карточке, либо можно использовать интерактивную панель. Темп прочтения задаёт учитель. После прочтения текст закрывается. Учитель даёт установку: текст нужно прочитать не только в быстром темпе, но и постараться понять смысл прочитанного. Для проверки понимания прочитанного учитель задаёт вопросы по содержанию. После данной работы текст открывается повторно, чтобы учащиеся могли проверить, правильно ли они ответили на вопросы учителя. Данная работа на уроке занимает не более пяти минут. Приведу пример текста для данного вида работы. Урок «Познания мира» 3 класс тема «Моя безопасность в естественной среде». Предложила следующий текст для «Пятиминутного чтения».

Голубь – спасатель.

В Англии голубка Уинки спасла подводную лодку. Голубка жила на её борту. Она доставила на берег призыв о помощи. Лодку повредили фашистские самолёты, и она опустилась на дно. Голубка летела 12 дней. В записке было указано место бедствия. И помощь пришла. За это англичане поставили голубке бронзовый памятник.

Вопросы учителя:

1. Где находится памятник голубке?
2. За что англичане поставили памятник голубке?

Данный приём помогает не только отрабатывать навык беглого чтения, но и развивает кругозор учащихся, любознательность, способствует умению извлекать нужную информацию, повышает интерес к чтению. Повышение показателей беглости чтения можно подтвердить результатами мониторинга.

Нормы сформированности навыка чтения по предмету «Литературное чтение»

Класс	1 полугодие	2 полугодие
	55 слов	70 слов
2 класс		

Всего учащихся во 2 «А» - 29.

Февраль 2025 года

Свыше 100 сл/мин читают – 22 ученика

80 – 90 сл/мин читают – 5 учеников

60 - 70 сл/мин – 2 ученика

В основе работы над пониманием прочитанного лежит выделение главной мысли произведения и деталей, которые способствуют её пониманию: главный герой, место и время действия, события и их последовательность, главная проблема и её решение. Методические приёмы, направленные на выделение главной мысли и деталей, которые помогают её раскрыть,

Перед самой войной посадил Алёша яблоню. С фронта он не вернулся. Погиб в боях за город Будапешт. А яблоня жила. Каждый год на ней созревали вкусные сладкие плоды. Мать Алёши – Марфа щедро угощала всех яблоками. Но выдалась лютая зима. Морозы сожгли яблоньку. Долго не решалась Марфа срубить сухое дерево. Однажды весной она попросила соседа спилить яблоню. Он спилил, но на том же месте посадил новую. Как была обрадована бабушка Марфа, когда увидела молодую яблоньку!

Учащиеся заполняют пирамиду по следующим пунктам.	У учащихся получается такая пирамида.
- Имя героя, посадившего яблоню.	Алёша
- Судьба героя (2 слова).	не вернулся, погиб
- Судьба яблони (3 слова).	жила, созревала, угощала
- Перемены в жизни яблони (4 слова).	зима, сухое дерево, не решалась срубить
- Решение проблемы (5 слов).	весна, сосед, спилил, посадил новую
Чувства состояние бабушки Марфы (6 слов)	была обрадована, Марфа, увидела, молодая яблоня

Анализируя результаты СОР и СОЧ по «Литературному чтению» за 2 четверть в 2 «А» классе можно говорить о достаточно высокой эффективности применения данных методических приёмов, которые способствуют беглости и осознанности чтения.

Предмет Лит.чт.	Писали	Макс. балл	Процентное содержание баллов суммативного оценивания			%	%
			Низкий (0-39%)	Средний (40-84%)	Высокий (85-100%)		
<u>СОР 1</u>	29	7		8	21	86.21	100
<u>СОР 2</u>	29	10		5	24	96.55	100
<u>СОЧ</u>	29	16		7	22	100	100
						94.25	100

Таким образом, продуманная и целенаправленная работа с текстом позволяет добывать ребёнку из большого объёма информации нужную и полезную, а так же приобретать социально-нравственный опыт и заставляет думать. Познавать окружающий мир. Такая работа побуждает живой интерес к чтению, явлениям нашей жизни, вызывает эмоциональные переживания и активизирует познавательную деятельность.

Литература:

1. Матвеева Е.И. Учим младшего школьника понимать текст. М., «Вако» 2007
2. Степанова Л.С. Система работы с текстом на уроках литературы. М., 2005
3. Лемов Д. Проверенные методики выдающихся преподавателей. М.. 2016
4. Интернет-ресурс <https://ec.ripk.kg/course/info.php?id=61&lang=en>

РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ: ВОЗМОЖНОСТИ УРОКА

Васильева Г.Л., учитель русского языка и литературы

Соболева Н.В., учитель начальных классов, «КГУ ОСШ №20», г.Караганда

Читательская грамотность включает в себя умение не только читать, но и понимать, анализировать, интерпретировать текст. В условиях современного образования она становится основным компонентом общего образования, так как позволяет детям развивать критическое и аналитическое мышление [1]. Для этого необходимы специально разработанные методики и подходы на уроках. Читательская грамотность является основой для дальнейшего освоения других предметных знаний. Это связано с тем, что большинство учебных материалов требуют

от учащихся способности работать с текстами, извлекать из них нужную информацию и осмысливать ее [2]. Развитие читательской грамотности помогает учащимся улучшить восприятие и понимание прочитанного, развивать навыки логического и критического мышления, учиться делать выводы и аргументировать свою точку зрения, расширять кругозор и знания о мире. Уроки могут стать мощным инструментом для достижения этой цели. Существует много подходов к формированию и развитию читательской грамотности, мы рассмотрим два из них.

Важной составляющей уроков является чтение текстов с анализом. Учитель помогает детям понимать скрытые смыслы, учит находить ключевые идеи и устанавливать связи между отдельными частями текста. Это способствует лучшему усвоению информации. Чтение с комментариями — это метод, при котором текст анализируется и обсуждается, чтобы помочь читателю лучше понять его содержание, структуру, подтексты и значение. Такой подход способствует развитию критического мышления и повышению читательской грамотности. Комментированное чтение, как правило, должно занимать главное место на первых этапах работы над художественным произведением, преследуя цель общего ознакомления учащихся с анализируемым произведением. К этому виду работы учитель обращается и при анализе образов-персонажей, и при разборе сюжета и композиции произведения, и при изучении выразительных средств языка. При этом, разумеется, комментированное чтение должно сочетаться с другими приемами анализа художественного произведения (беседа, лекция, пересказы отдельных эпизодов, заучивание наизусть, подбор цитат, различные письменные работы, чтение и конспектирование критических статей и пр.) Чем слабее класс, чем он менее подготовлен к самостоятельной работе над текстом, над языком художественного произведения, тем большее место в системе работы учителя должно занять комментированное чтение.

Вот несколько примеров, как это может влиять на формирование грамотности:

1. Понимание структуры текста.

Комментарии помогают разобрать структуру текста: его введение, основную часть и заключение. Обсуждение этих элементов позволяет читателю более осознанно воспринимать материал, понимать, как автор развивает свои мысли, как строятся аргументы, а также, как выстраивается логика повествования. Это способствует улучшению навыков восприятия и анализа текста.

2. Углубленное восприятие подтекстов и символики.

В комментариях часто раскрываются скрытые смыслы, метафоры, аллюзии, символы, которые могут быть не очевидны при первом прочтении. Например, комментарии к произведениям литературы могут объяснять исторический контекст, культурные или философские аспекты, что помогает читателю глубже понять текст, его многозначность и многоуровневость. Это развивает навыки анализа подтекста и обогащает читательский опыт.

3. Развитие критического мышления.

Чтение с комментариями стимулирует размышления о прочитанном. Когда в ходе обсуждения текста поднимаются различные точки зрения, читатель учится задавать вопросы, сомневаться в утверждениях, анализировать аргументы, искать доказательства. Это развивает способность критически воспринимать информацию и делать собственные выводы.

4. Уточнение и расширение лексического запаса.

Комментарии часто содержат пояснения сложных слов, выражений и терминов. Это помогает читателю не только понимать конкретный текст, но и расширять свой лексикон. Например, в комментариях могут быть разъяснены значения архаизмов, диалектизмов или термины, относящиеся к узким областям знаний (история, философия и т.д.), что способствует улучшению общего языкового уровня.

5. Развитие навыков сопоставления и сравнения.

В процессе чтения с комментариями читатель может сталкиваться с множеством интерпретаций одного и того же текста, что помогает развивать навыки сопоставления и сравнения различных точек зрения. Это особенно важно для развития анализа и понимания разных подходов к пониманию литературы, а также для углубленного осмысления произведений.

6. Понимание контекста и авторской позиции.

Комментарии могут содержать информацию о времени создания произведения, жизни автора, политической ситуации или социальных реалиях, в которых он жил. Понимание этих факторов помогает читателю увидеть текст в контексте его исторической и культурной среды, что способствует более глубокому восприятию содержания и формирует способность интерпретировать произведение с учетом его эпохи и авторских намерений.

7. Формирование эмпатии через анализ персонажей.

Чтение с комментариями помогает лучше понять мотивацию героев произведения, их психологию, эмоции и поступки. Обсуждение этих аспектов с комментариями способствует развитию эмпатии, так как читатель начинает не только воспринимать текст, но и сопереживать персонажам, анализируя их поступки и чувства в контексте своего жизненного опыта.

Таким образом, чтение с комментариями помогает значительно углубить восприятие и понимание текста, развивает аналитическое мышление и критическую оценку прочитанного, что является важной частью формирования читательской грамотности.

Следующий подход, способствующий формированию читательской грамотности - проектная деятельность при изучении, чтении литературного произведения. Этот подход можно использовать на уроках и во внеурочной деятельности учащихся. При организации работы над проектами учащиеся получают возможность активно работать с текстами, исследовать их, анализировать, синтезировать информацию и представлять свои выводы. Такой подход развивает не только читательскую грамотность, но и навыки самостоятельной работы [4:5]. В контексте развития читательской грамотности метод проектов может быть использован для создания интересных и значимых заданий, которые развивают навыки анализа, критического мышления и интерпретации текста. Вот несколько примеров применения метода проектов для развития читательской грамотности. Проект по анализу книги. Ученики могут выбрать книгу для прочтения и последующего анализа. После прочтения учащимся предлагаются следующие задания: создание литературного анализа с обсуждением темы, персонажей, стиля автора, разработка альтернативных концовок или продолжений книги, подготовка презентации для класса о выбранной книге. Работа в этом направлении развивает умение анализировать текст, выражать свои мысли относительно произведения, а также улучшить навыки аргументации.

Проект «Встреча с автором». Ученики выбирают автора и исследуют его жизнь и творчество. После этого они могут подготовить мини-проект или презентацию, где расскажут о биографии автора, главных темах и мотивах в его произведениях, влиянии автора на литературу.

Проект по созданию книжного клуба. Ученики создают книжный клуб в классе. Каждый участник выбирает книгу для прочтения и в конце проекта презентует её другим. Также можно провести обсуждение, где каждый участник делится своим мнением о прочитанном: что понравилось и что не понравилось в книгах, обсуждение главных идей произведений. В процессе такого взаимодействия развиваются навыки интерпретации текста, ребята учатся критическому восприятию разных точек зрения.

Проект «Книги и фильмы». Ученики выбирают книгу и её экранизацию, затем проводят сравнение. Ищут ответы на вопросы: какие моменты были изменены или добавлены в фильме? Как экранизация передает настроение и атмосферу книги? А далее обсуждают различие между литературой и кино. Такой подход развивает навыки сравнения, анализа и синтеза информации, улучшает способность понимать различные медиаформы. Метод проектов позволяет учащимся

активно участвовать в процессе обучения, углублять свои знания, развивать критическое мышление и повышать читательскую грамотность через практическую работу и обсуждения. Главное в таких проектах — это активное вовлечение участников в процесс общения с автором, создание атмосферы, в которой читатели могут не только задавать вопросы, но и глубже понять контекст книги. Это не только помогает развивать навыки анализа, но и вдохновляет на продолжение чтения.

Развитие читательской грамотности — это непрерывный процесс, требующий разнообразных методов и подходов. Уроки являются основным инструментом для формирования этих навыков. Совместная работа учителя и ученика, использование различных методов обучения и активное вовлечение учащихся в процесс чтения и осмысления текстов создают условия для успешного формирования навыков читательской грамотности, что, в свою очередь, способствует общему развитию учащихся и их способности к самостоятельному обучению.

Литература:

1. Типовая учебная программа по предмету «Русская литература» для 5-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения). - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800016989>
2. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2024-2025 учебном году». – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2024. – 116 с.
3. «Проектная деятельность как средство формирования читательской грамотности учащихся на уроках истории и во внеурочное время». - Интернет-ресурсы.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕЧЕВОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ ЧЕРЕЗ АНГЛИЙСКИЕ НАРОДНЫЕ СКАЗКИ

*Васкеева-Мамаева О.В., учитель английского языка
КГУ «Общеобразовательная школа №16», г.Караганда*

Развитие речевой культуры учащихся при изучении английского языка является важной задачей современной системы образования, поскольку в условиях глобализации и значимости межкультурного общения, владение английским языком открывает широкие возможности и становится неотъемлемым навыком успешного человека. [1]

Как учитель английского языка, под речевой культурой я подразумеваю грамотное и связное выражение мыслей, способствующее применению английского языка в различных ситуациях общения.

Как показывает практика, одним из эффективных методов формирования речевой культуры является использование английских народных сказок. Сказки занимают особое место в обучении английскому языку у учащихся благодаря своей образности, значимости, доступности и выразительности. Они помогают учащимся усваивать новую лексику, грамматические конструкции, развивают навыки аудирования и говорения, а также способствуют формированию интереса к изучению языка. В сказках ярко выражены культура, поведение, обычаи, нравственные принципы, национальные особенности, быт народа, которые усваиваются школьниками с раннего возраста.

Сказки развивают воображение учащихся, служат связующим звеном между воображением и реальным миром, ученик получает определенный социальный опыт, повышает мотивацию к изучению иностранного языка.

Как показывает моя педагогическая практика, что в первую очередь детей нужно учить пользоваться двуязычным словарем и работать с пассивной лексикой и пассивной грамматикой. Без этих навыков учащиеся не добьются успеха и потеряют интерес к изучению

материала.

Я вижу свою задачу не только научить учащихся читать и понимать тексты на английском языке, но и привить им любовь к чтению. Известно, что одним из важнейших навыков читателя является способность к языковому предсказанию, но его роль в чтении сказок уникальна. Работая с ними, учащиеся могут угадать значение незнакомых слов в контексте, что обеспечивает общее понимание содержания.

Основная задача современной школы - эффективность обучения. Эта цель достигается путем изменения содержания всей деятельности ученика и учителя. В центре внимания учителя-использование нетрадиционных форм и элементов обучения (путешествие в сказку), а также внедрение новых педагогических технологий, таких как внедрение интегрированных уроков (сочетание литературы и английского языка). Нетрадиционные формы работы позволяют повысить интеллектуальную активность учащихся. Внедрение элементов интеграции в обучение способствует формированию обобщенных знаний и умений. Одним из эффективных методов, способствующих активному вовлечению учащихся в образование, является чтение сказок на уроках английского языка. В данной работе мною рассматриваются особенности преподавания иностранного языка в средней школе с использованием в качестве дидактического материала сказок международного характера. Изучение сказок на уроках английского языка помогает объединить элементы литературного и языкового анализа. Включение сказки в урок обучения иностранному языку позволяет проанализировать различные виды речевой деятельности, которые необходимо отработать на уроках английского языка.

Сказки являются ценным дидактическим инструментом, способствующим развитию языковых навыков через эмоциональное вовлечение. Эффективность их использования обеспечивается рядом традиционных методик, основанных на лингводидактических принципах и многолетней педагогической практике.

Традиционные методы работы со сказками: [5]

1. Чтение вслух с выражением

Учитель может читать сказку, выделяя интонацией ключевые моменты. Это помогает детям понимать смысл текста и развивать навыки аудирования.

2. Инсценировка сказок

Ученики могут разыгрывать сцены из сказки, что способствует активному усвоению новых слов и выражений.

3. Использование иллюстраций и карточек

Картинки помогают лучше понять сюжет и соотнести текст с визуальными образами

4. Игры и упражнения на основе сказок

Например, можно предложить ученикам завершить предложение из сказки или составить свой конец истории.

Традиционные методы работы со сказками, приведенные выше формируют прочную языковую основу и развивают навыки понимания текста. Однако современное обучение требует более динамичного подхода, который активизирует познавательную деятельность учащихся. Как показывает практика, особую ценность при изучении английского приобретают активные методы, направленные на вовлечение учеников в творческий процесс и практическое использование языка.

Активные методы обучения позволяют учащимся не просто пассивно воспринимать информацию, а активно участвовать в процессе, что делает обучение более эффективным. Чтение сказок на уроках английского языка может стать интересным и продуктивным занятием, если сочетать его с интерактивными приемами.

При чтении сказок также можно использовать различные активные методы:

1. Чтение с предсказанием (Prediction Reading) – for example: Cinderella.

Перед тем как начать читать сказку, предложите ученикам:

- Рассмотреть иллюстрации и предположить, о чем будет история.
- Прочитать заголовок и первые строки, а затем высказать свои догадки.
- Угадывать, что произойдет дальше по ходу чтения.

2. *Чтение по ролям (Role-Playing Reading) – for example: Rikki-tikki-tavi*

Раздайте учащимся роли персонажей и предложите им читать диалоги с эмоциями и правильной интонацией.

Варианты реализации:

- Использовать куклы или маски для инсценировки.
- Давать ученикам задания озвучить сказку, используя разные интонации.
- Менять стиль чтения (например, шепотом, как волшебник, как страшный монстр и т.

д.).

3. *Интерактивное обсуждение (Think-Pair-Share) – for example: Little Red Riding Hood*

- После чтения предложите ученикам обсудить сказку в парах или небольших группах.
- Пусть каждый выскажет свое мнение о персонажах, сюжете, морали истории.
- Затем ученики делятся своими выводами со всем классом.

4. *Пересказ через визуальные элементы (Storyboarding) – for example: The three little pigs*

Ученики рисуют комикс или последовательность картинок по сказке, а затем используют их для пересказа истории.

Варианты реализации:

- Дать готовые картинки и попросить расположить их в правильном порядке.
- Нарисовать ключевые сцены и рассказать сказку, опираясь на них.

5. *Драматизация Acting Out the (Story) – for example: The Ant and the Dove*

После прочтения сказки ученики могут разыграть сценку:

Учитель назначает роли и предлагает разыграть сказку без подготовки (импровизация).

Можно заранее подготовить мини-спектакль с репликами и реквизитом.

6. *Создание альтернативного финала (Creative Writing & Speaking) – for example: The Elephant and the Monkey*

Ученики придумывают свой вариант концовки сказки и представляют его классу.

Варианты реализации:

- Можно написать короткий текст или рассказать устно.
- Старшие ученики могут пересказать сказку от лица другого персонажа.

7. *Игры на основе сказки (Gamification) – for example: How the rhinoceros got his skin*

Игры позволяют ученикам легче и эффективнее усваивать материал, поэтому при развитии навыков чтения обязательно необходимо использовать игровые методы

Примеры игр при развитии навыков чтения:

- «Кто сказал эту фразу?» – Учитель зачитывает реплики из сказки, а ученики должны угадать персонажа.
- «Продолжи историю» – Ученики по очереди добавляют по одному предложению к сказке.
- «История в картинках» – На доске крепятся изображения из сказки, ученики должны составить по ним рассказ.

8. *Работа с аудиосказками и видеосюжетами – for example: The tiger and the fox*

- Слушать аудиоверсии сказок и заполнять пропуски в тексте.
- Смотреть мультфильмы по мотивам сказок и сравнивать их с оригинальным текстом.
- Разбирать незнакомые слова и выражения на слух.

Сказки очаровывают учащихся своей магией и увлекательными сюжетами, одновременно развивая языковые навыки. Однако, как и любой педагогический инструмент, сказки имеют как неоспоримые достоинства, так и определённые недостатки вне зависимости от выбора методов: традиционных или активных.

Итак, к **преимуществам** использования сказок на уроках английского языка как метода совершенствования речевой культуры у школьников можно отнести:

1. Мотивация к чтению

Интересные сюжеты и знакомые персонажи делают процесс обучения увлекательным. Учащиеся с большей охотой читают, когда материал вызывает эмоции и интерес.

2. Развитие словарного запаса

В сказках встречаются как базовые, так и более сложные слова, которые можно изучать в контексте, а повторение ключевых слов и выражений способствует их запоминанию.

3. Улучшение понимания текста

Простая структура сказок (вступление, развитие, кульминация, развязка) помогает лучше воспринимать и анализировать текст, а также широкое использование иллюстраций в книгах поддерживает понимание содержания.

4. Развитие произношения и интонации

Сказки часто содержат рифмы и ритмические элементы, что помогает ученикам запоминать правильное произношение, чтение вслух с выражением развивает интонационные навыки у учащихся.

5. Формирование культурного контекста

Английские сказки знакомят детей с традициями и менталитетом англоязычных стран. Учащиеся узнают о народных героях и сказочных сюжетах, что способствует лучшему пониманию культуры.

6. Развитие творческого мышления

Ученики могут придумывать альтернативные концовки, пересказывать истории своими словами или инсценировать сюжеты. [3]

Однако, несмотря на большое количество преимуществ, педагогическая практика указывает на определённые **недостатки** использования сказок на уроках английского языка:

1. Использование устаревшей лексики

В классических сказках встречаются слова и выражения, которые редко используются в современной речи (thee, thou, yonder и др.), вследствие чего ученикам требуется адаптация текста или пояснение сложных слов.

2. Сложность грамматических конструкций

Некоторые сказки содержат архаичные или сложные грамматические обороты, которые могут запутать учеников, что может привести к сложностям в освоении учебного материала или полному неверному толкованию текста сказки.

3. Не все сказки подходят для всех возрастов

Некоторые сказки могут быть слишком детскими для подростков и взрослых учеников, в то же время, сложные или длинные сказки могут утомлять младших школьников. Поэтому учителю необходимо быть внимательным при выборе сказки, учитывать интересы учащихся и их возрастные особенности.

4. Трудности с адаптацией к уровню учеников

Оригинальные тексты могут быть слишком сложными для начинающих, в то время как адаптированные версии иногда теряют смысл и художественную ценность.

Не все сказки легко поддаются упрощению без потери логики повествования. [4]

5. Мораль и содержание

В некоторых сказках встречаются устаревшие представления о морали, гендерных ролях и социальных нормах.

Учителю необходимо тщательно подбирать тексты, чтобы избежать непонимания или негативной реакции учеников.

6. *Необходимость дополнительных материалов*

Для лучшего понимания может понадобиться использование иллюстраций, аудиозаписей или пояснительных упражнений. [2]

Без визуальной поддержки и пояснений сказки могут показаться сложными для восприятия.

Сказка-ценная информация, которая на протяжении веков поднимала подлинные философские проблемы понимания мира, а также особое средство передачи народной мудрости и воспитания детей. Сказка активизирует эмоциональную и интеллектуальную сферу, воображение и изобретательность, и играет немаловажную роль в воспитании учащихся. Работа со сказкой-не новая и не единственная форма обучения, но уникальное сочетание методов, которые дают удивительные результаты и вызывает интерес к дальнейшим научно-практическим исследованиям. Процесс написания сказки-это форма творческой деятельности ребенка, которая проявляется как результат личного опыта, его реакции на изменения окружающего мира, системы потребностей и ценностей.

Речевая культура является важным аспектом общего развития учащихся. Её формирование требует комплексного подхода, включающего развитие лексического, грамматического, фонетического и коммуникативного компонентов. Использование английских народных сказок позволяет эффективно развивать каждый из этих компонентов, создавая при этом увлекательную и естественную языковую среду.

Для достижения максимального эффекта я как учитель учитываю возрастные и индивидуальные особенности детей, адаптирую материал под их уровень знаний и активно вовлекаю моих учащихся в процесс общения на иностранном языке. При правильной организации учебного процесса сказки способны превратить изучение английского языка в увлекательное и полезное занятие, которое формирует у учеников не только языковые, но и жизненные навыки, помогая им стать разносторонне развитыми и уверенными в себе личностями.

Литература:

1. Аверьянова, Т. В. Развитие речевой культуры школьников: методы и подходы. — М.: Просвещение, 2021.
2. Бондаренко, И. Н. Английские народные сказки как средство формирования коммуникативных навыков учащихся. — СПб: Изд-во СПбГУ, 2020.
3. Выготский, Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. — М.: Педагогика, 1987.
4. Жукова, Е. А. Педагогический потенциал народных сказок в обучении иностранным языкам. — Вестник педагогики, №5, 2022, с. 34-40.
5. Козлов, М. В. Культура речи: учебное пособие. — М.: Флинта, 2019.

ПОДГОТОВКА К МЕЖДУНАРОДНОМУ ИССЛЕДОВАНИЮ «ИЗУЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ЧТЕНИЯ И ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА» PIRLS ДЛЯ УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗА Л.Н. ТОЛСТОГО «АКУЛА»

Витвицкая Наталья Леонидовна – учитель начальных классов

Титова Елена Николаевна – учитель начальных классов

КГУ «Комплекс – школа – ясли – сад №33», г.Караганда

Иновационные методы обучения в начальной школе фокусируются на том, чтобы развить у детей не только академические навыки, но и способность критически мыслить, работать в команде, а также быть творческими и гибкими в условиях быстроменяющегося мира.

Для проверки качества образования важно использовать как **внутреннюю**, так и

внешнюю оценку знаний. Эти два типа оценки играют ключевую роль в обеспечении высокого уровня образования и позволяют всесторонне оценить результаты обучения.

Внутренняя оценка знаний

Внутренняя оценка — это оценка, проводимая внутри образовательного учреждения, преподавателями и администрацией. Она включает в себя различные формы контроля, которые помогают следить за процессом обучения и развитием учеников.

Внешняя оценка знаний

Внешняя оценка проводится внешними независимыми органами или учреждениями и направлена на проверку качества образования с точки зрения более широкого контекста — как ученики усваивают материал по сравнению с общими стандартами.

Обе оценки — внутренняя и внешняя — важны для комплексного подхода к улучшению качества образования.

- **Внутренняя оценка** дает возможность учителям оперативно вносить изменения в процесс обучения, адаптируя его под нужды конкретного ученика.

- **Внешняя оценка** позволяет увидеть общие тенденции и проблемные области в системе образования в целом, а также обеспечивает объективность в оценке качества образовательного процесса.

Использование обоих типов оценки позволяет не только отслеживать успехи отдельных учеников, но и делать выводы о качестве образовательной системы в целом, что помогает корректировать подходы и внедрять инновации для улучшения качества обучения.

Международное исследование качества чтения и понимания текста PIRLS - это мониторинговое исследование, в котором принимают участие различные страны мира, в том числе и наша Республика Казахстан.

Если сравнить результаты последних исследований, то можно отметить положительную динамику. В 2016 году Казахстан был на 27 месте, то уже в 2021 году на 20. Не случайно, что в исследовании принимают участие обучающиеся, закончившие четвёртый класс начальной школы. К моменту окончания начальной школы у учащихся должна быть хорошо сформирована читательская грамотность. Читательская грамотность – это способность личности к чтению и пониманию любых письменных текстов и учебных материалов, направленная на формирование умения извлекать необходимую информацию из прочитанного, что позволит обучающемуся успешно продолжить обучение, поэтому это исследование будет всегда актуальным.

Для нас учителей понятно, что чем раньше мы начинаем работу по формированию читательской грамотности, тем выше учебные достижения обучающихся. Как и к любому исследованию, так и к исследованию **PIRLS** обучающихся необходимо готовить. Делать это регулярно, планомерно с включением всех четырех групп читательских умений

- нахождение информации, заданной в явном виде;
- формулирование выводов;
- интерпретация и обобщение информации;
- анализ и оценка содержания, языковых особенностей и разнообразных видов заданий и форм работы над ними.

Целью нашей работы является создание рабочей тетради и методического руководства для учителей по рассказу Льва Николаевича Толстого «Акула». Нами разработаны 2 рабочие тетради. Одна тетрадь для учащихся, где представлены задания. Вторая тетрадь для учителя - это «Руководство по оцениванию работ обучающихся». Данным руководством, для самооценивания, может воспользоваться и ученик.

Тетради для ученика состоит из инструкции, самого текста рассказа «Акула» и 6 заданий. В инструкции мы указали, как выполнять каждое задание.

После изучения инструкции, учащийся знакомится с текстом рассказа Л. Толстого «Акула». Здесь же, дополнительно, мы представили ссылку на канал для прослушивания

текста, если ученик хочет ускорить свою работу, включив навыки прослушивания текста.

- Предлагаем краткий обзор на задания:
- задания с выбором ответа, которое оценивается 1 баллом

Задание 1 Будь внимателен! Ответь на вопросы. Мы подобрали 15 заданий в тестовой форме.

1. Где стоял корабль?

- а) У берегов Австралии
- б) У берегов Африки
- в) У берегов Америки

2. Какая погода установилась к вечеру?

- а) Прохладная
- б) Приятная
- в) Жаркая и душная

№	Высказывания	факт	вымысел
1	События в рассказе происходят у берегов Африки.		
2	Капитан с палубы корабля отдал приказ: «Нырять!»		
3	Мальчики вытягивались в воде при плавании, как хамелеоны.		

3. Какой приказ отдал капитан?

- а) «Отдать швартовый!»
- б) «Полный вперед!»
- в) «Купаться!»

Задание 2 Факт или вымысел? Прочитать высказывания, заданные в таблице и отметить факт или вымысел в соответствующей колонке. Оцениваются 1 баллом. **Иллюстрации созданы с помощью ИИ;** задания на установление последовательности событий.

ЗАДАНИЕ 3. Прочитай и соотнеси картинки с планом рассказа.

К иллюстрации необходимо подобрать соответствующий пункт плана.

ЗАДАНИЕ 4. Пронумеруй иллюстрацию и соответствующий ей отрывок из рассказа.

Из текста рассказа мы выбрали 4 отрывка, с помощью искусственного интеллекта подобрали 4 иллюстрации.

Наш корабль стоял на якоре у берега Африки.

На корабле с нами было два мальчика. Мальчики первые попрыгали в воду, но им тесно было в парусе, и они вздумали плавать наперегонки в открытом море.

Задания со свободно конструируемым ответом оцениваются от 1 до 3 баллов в зависимости от сложности задания.

ЗАДАНИЕ 5. Ответь на вопросы. 7 открытых вопросов, на которые учащийся должен дать письменные ответы.

1. Почему матросы купались в парусе?

(В тетради – руководстве для учителя представлены простые примерные варианты ответов, взятых из реальных

ответов учеников нашей школы, которые уже прошли апробацию данного текста)

2. Опираясь на данные рассказа, опиши климатические условия, в которых находились главные герои. (вопрос на развитие функциональной грамотности)

3. Как матросы спасали мальчиков?

4. Как вы относитесь к забавам мальчиков?

ЗАДАНИЕ 6. ДУМАЙ! РАЗМЫШЛЯЙ! ОТВЕЧАЙ!

Рис.2 Образцы заданий

памятку для безопасного купания в местах, где есть акулы

его, ченик дополняет предложение отдельными словами. Прием деформированного текста.

1. Избегай купания в сумерки и на рассвете. Акулы более активны в это время суток. Лучше купаться _____, когда видимость хорошая.

2. Не купайся в воде, если ты ранен. Даже маленькие порезы могут привлечь акул. Если у тебя есть _____, лучше отложи купание.

3. Не плавай в одиночестве.

Купайся только с _____ или взрослыми. Акулы могут быть опасны, если ты один в воде, а в группе тебе будет легче заметить опасность.

4. Не носи яркую одежду и блестящие украшения _____ цвета и блеск могут привлечь внимание акулы, особенно если ты находишься в воде, где много рыбы.

Оценка результатов производится по Руководству для оценивания. В нем дана инструкция для учителя, осуществляющего проверку.

Максимальный балл за выполнение всех заданий тетради – 59. В руководстве даны ОТВЕТЫ К ЗАДАНИЯМ И КРИТЕРИИ ОЦЕНИВАНИЯ.

Оценка результатов:

Для качественной и количественной оценки выполненных работ в PIRLS используется следующая система:

- задания с выбором ответа оцениваются 1 баллом;
- задания на установление последовательности событий оцениваются 1 баллом;
- задания со свободно конструируемым ответом оцениваются от 1 до 3 баллов в зависимости от сложности задания.

Для окончательной обработки результатов использовалась современная теория тестирования.

Проведя работу с учениками, мы сделали следующие выводы:

- данные задания необходимо использовать и при работе над разными текстами;
- каждое из предложенных форм работ формирует ключевые компетенции для развития читательской и функциональной грамотности;
- использование Искусственного интеллекта при составлении заданий значительно экономит время для работы учителя;
- чётко разработанные критерии оценивания в «Методическом руководстве» для учителя, позволяют увидеть уровень сформированности читательской и функциональной грамотности обучающихся.

Рекомендуем коллегам использовать данные задания для подготовки к Международному исследованию качества чтения и понимания текста PIRLS, для формирования читательских умений, которые позволят обучающемуся расширять свои знания в любой области, достигать поставленных целей и активно взаимодействовать в обществе других людей.

Таким образом, инновационные методы обучения в начальной школе играют ключевую роль в повышении качества знаний учащихся, способствуя развитию критического мышления, творческих способностей, а также социально-эмоциональных навыков. Эти методы направлены на то, чтобы сделать процесс обучения более интересным, интерактивным и индивидуальным, что способствует глубокому усвоению материала, улучшению успеваемости и успешной подготовке к Международным исследованиям.

РЕФЛЕКСИВНАЯ ПРАКТИКА УЧИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Воронина С.А., педагог-психолог

КГУ «Школа-лицей № 53», г. Караганда

Современная система обучения, постоянно подвергающаяся трансформации под влиянием социокультурных изменений и технологического прогресса, находится в поиске эффективных инструментов для раскрытия потенциала каждого ученика. Инструктивно-методическое письмо за 2024-2025 учебный год определяет задачу каждой организации образования, как «создание образовательной среды, благоприятной для гармоничного становления и развития личности обучающегося, который ориентирован на национальные и общечеловеческие ценности, обладает навыками функциональной грамотности и может быть конкурентоспособным в окружающей его действительности» [1]. Приоритетной целью современной образовательной концепции стало развитие личности, готовой к самообразованию, самовоспитанию и саморазвитию; способной применять в своей жизни полученные знания, критически мыслить, осуществлять самостоятельный выбор. Реализовать данную цель можно только тогда, когда ребенок смотивирован к обучению в школе. Деятельность без мотива или со слабым мотивом либо не осуществляется вообще, либо оказывается крайне неустойчивой. Поэтому важно, чтобы весь процесс обучения вызывал у ребенка интенсивное и внутреннее побуждение к знаниям, напряженному умственному труду.

Учебно-познавательная деятельность – это целенаправленный самостоятельный или управляемый учителем процесс взаимодействия учащегося с окружающей действительностью с целью удовлетворения его познавательных потребностей и интересов, в результате которого происходит овладение им знаниями, формирование умений и навыков, а также развитие личности [2, с.101]. Умело подобранный материал к уроку усиливает интерес учащихся, т.е. способствует формированию положительной мотивации учения. При этом, процесс обучения становится не только более эффективным, но и интересным как для учителя, так и для обучающихся.

Так как одним из ключевых факторов, оказывающих влияние на образовательный процесс, является мотивация – внутренняя сила, побуждающая к учению и достижению поставленных целей, то на первый план выходит роль учителя, в частности, его рефлексивное сознание. Этот процесс самоанализа и осмысления своей деятельности, давно признан важным элементом профессионального развития. Где учитель способен осознавать собственные мысли, чувства, убеждения и действия в процессе преподавания, анализировать их и, при необходимости, корректировать. Это постоянная работа над пониманием себя, своих сильных и слабых сторон, своего влияния на учеников и, как следствие, на учебный процесс в целом.

Главное условие развития рефлексивной компетенции – способность педагога не только наблюдать и анализировать собственное поведение, но и понимать последствия этого поведения. В этом случае он сможет адекватно оценивать растущие требования к нему со стороны обучающихся, предупреждать возникновение психологического барьера, осуществлять коррекцию своего поведения и деятельности [4с.250]. Педагогическая рефлексия это необходимое условие повышения профессионализма, педагогического мастерства, она отображает внутренний мир и состояние развития педагога и учащихся.

Рисунок 1. Функции и механизмы педагогической рефлексии

Рефлексивная деятельность учителя должна сопровождаться вопросами: «Хороший ли я учитель?», «Насколько эффективно мое преподавание для разных учеников?», «Продуктивные ли методы и приемы я использовал на уроке?», «Как я могу улучшить, повысить качество образования моих учеников?», «Как мои личные убеждения влияют на восприятие учеников?» и т.д.

Для достижения рефлексивной компетентности современного педагога необходимо наблюдение за образовательным процессом, применение таких методов, как тестирование и анкетирование учащихся и преподавателей; сравнение, анализ и обобщение полученных данных. С целью повышения качества образования и выявления проблем в образовательном пространстве школы-лицея было проведено анкетирование педагогического коллектива по определению рефлексивного сознания учителя. Где педагоги через самооценку определили свой уровень рефлексивности в учебно-воспитательной деятельности (например, как часто анализируют свою деятельность, как глубоко оценивают причины успехов и неудач); своих профессиональных компетенций (знание предмета, методики, коммуникативные навыки и т.д.); своей мотивации к работе и саморазвитию.

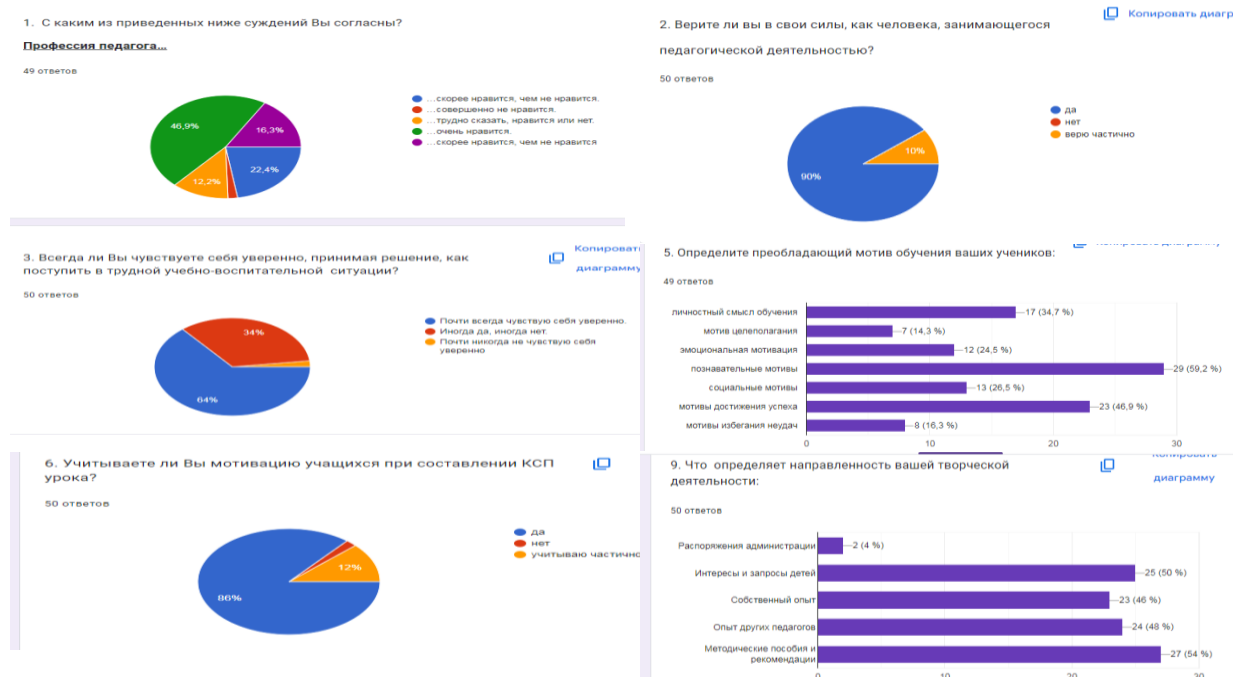

Рисунок 2. Результаты исследования рефлексивного сознания педагогов

Анализ исследования показывает, как позитивные тенденции, так и зоны для развития, которые напрямую связаны с особенностями образовательного процесса и качеством образования. К позитивным тенденциям можно отнести высокую мотивацию и удовлетворенность профессией – 46,9%, в сумме «нравиться» более 85%. Как профессионалы верят в свои силы - 90% педагогов, 64% учителей всегда чувствуют себя уверенно в трудных ситуациях и могут принимать эффективные решения. Большинство учителей учитывают мотивацию учащихся при составлении краткосрочного планирования - 86%. Умеют находить и опираться на положительные стороны ребенка - 94%. Знакомы с индивидуальными особенностями своих воспитанников - 82% и ориентируются в своей творческой деятельности на интересы и запросы детей - 50%. Педагоги понимают необходимость повышения квалификации для освоения новых технологий -54%, расширения кругозора - 44%, применение проблем модернизации образования - 34%.

Зонами для развития (зона риска) выступает показатель шкалы доминирующей мотивации учащихся. Только 14,3% учителей отмечают мотив целеполагания у своих учеников как преобладающий. Это может указывать на необходимость усиления работы по формированию у детей умения ставить цели и планировать свою учебную деятельность. Основными факторами, влияющими на снижение качества знаний, педагоги считают отсутствие мотивации учащихся - 78% и дисциплину на уроке - 70%. Это указывает на необходимость поиска новых подходов к мотивации учеников и управлению классом. Более половины педагогов осуществляют критический анализ собственной деятельности - 54% и анализируют эффективность применяемых методов -50%, анализ психолого-педагогической ситуации в классе - 40%, а анализ рефлексивной культуры проводится реже - 38%. Это может указывать на необходимость развития навыков системного анализа и более глубокой рефлексии педагогической деятельности.

Специфика образовательного процесса, по С.Л. Рубинштейну, заключается в реципрокности (взаимодополняемости, взаимоосуществляемости) двух явлений: развитие ученика предполагает постоянное саморазвитие педагога, которое есть условие развития ученика. Следует полагать, что наличие и дальнейшее развитие аналитической позиции (по отношению к самому себе) педагога, как показателя педагогической рефлексии, выступает индикатором важной для педагога компетенции – способность к самообразованию и саморазвитию [5, с. 187].

Педагог-психолог играет ключевую роль в развитии рефлексивного сознания учителей в школе, выступая в роли фасилитатора (помощь в эффективной коммуникации), консультанта и тренера. Практические семинары и тренинг, являются теми инструментами, которые позволяют учителям осознать свои сильные и слабые стороны, преодолеть эмоциональные трудности, развить навыки самоанализа и эффективного взаимодействия с учениками. Пример техники самоанализа «Мой ресурс», которая помогла более осознанно подходить к своей профессиональной деятельности.

рассуждаю	анализирую	рефлексия	планирование
Моя основная	Мои победы и	Какие мои качества	Какую черту

мысль педагогической работе -2024 год	в	достижения педагогической работе - 2024 год	в	личности (или действия) помогли мне в достижении этих побед	личности я хочу преобразовать в этом 2025 году?

Таблица 1. Техника самоанализа «Мой ресурс»

Так же можно отметить наиболее эффективные приемы саморазвития рефлексивной компетентности педагога:

1. Дневник рефлексии
2. SWOT-анализ педагогической деятельности
3. Метод «Три плюса и одна дельта»

Цель: Выявление сильных сторон урока, определение областей для улучшения и получение конкретных предложений по совершенствованию

После урока задать себе следующие вопросы:

- Какие три вещи прошли наиболее успешно? (Плюсы)
- Что можно было бы сделать лучше в следующий раз? (Дельта - изменение)

Записать свои ответы, сделать анализ и составить шаги для улучшения своей работы

4. Метод «Письмо самому себе»

Цель: Определение целей и приоритетов, мотивация к профессиональному росту и развитию, создание четкого видения профессионального будущего.

- Закрыть глаза и представить себя через год в своей профессиональной деятельности.

- Написать себе письмо, в котором расскажите о своих успехах, достижениях, трудностях, которые уже преодолели, и планах на будущее.

- Сфокусироваться на тех целях, которые хотите достичь за этот год.

- Сохранить письмо, прочитать через год, оценить свои результаты и наметить новые цели.

5. Анализ обратной связи от учеников

Цель: Получение информации о том, как ученики воспринимают ваши уроки, какие у них есть предложения по улучшению.

- Сбор обратной связи: анкетирование (анонимное или открытое), устные опросы, «Колесо обратной связи» (каждый ученик пишет отзыв на листке и передает его по кругу), «Две звезды и одно желание» (ученики пишут две вещи, которые им понравились, и одно пожелание).

- Анализ: анализ обратной связи, выделить общие тенденции и закономерности, разработать план действий.

Данные техники помогли учителям не только лучше понимать себя и свою работу, но и стать более осознанными, эффективными и уверенными в своей профессиональной деятельности, что положительно сказывается на качестве образования и благополучии учеников. Показателем является обратная связь от учеников и их родителей. Таким образом, успешность обучения и повышение качества знаний учащихся напрямую зависят не только от профессиональных компетенций педагога, но и от его мотивации и способности к рефлексии.

Литература:

1.Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2024-2025 учебном году». – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2024.

2.Беликов, В.А., Кривошапова Н.Г., Савинков Л.А.Образование учащихся на основе учебно-познавательной деятельности: Методическое пособие для учителей и руководителей образовательных учреждений – М.: Владос – 394 с.

3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учебник. – М.: Логос, 2001. – 384 с
4. Козырева О.А., Козырев Н.А. Педагогическая рефлексия в модели детерминации, оптимизации и исследования качества профессионально-педагогической подготовки // Психология, социология и педагогика. – 2015. – № 8 [Электронный ресурс]. URL: <http://psychology.snauka.ru/2015/08/5658>
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб: Изд-во “Питер”, 2000. – 685 с.

УКРЕПЛЕНИЕ ОТНОШЕНИЙ «РОДИТЕЛИ-ДЕТИ» КАК ОДИН ИЗ БАЗОВЫХ АСПЕКТОВ В РАБОТЕ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

*Ганиева Ю.С., учитель начальных классов,
Гилязова Г.В., учитель начальных классов,
научный рук. Сон Е.Г., магистр пед. наук,
КГУ «Гимназия им.К.Сатпаева», г.Караганда*

Современные отношения детей и родителей. Какие они? Возможно ли учителю (классному руководителю) повлиять и укрепить их? И, если да, то какими способами, приёмами, действиями?

Влияние родителей на развитие ребенка очень велико. Родительская любовь обеспечивает чувство безопасности у ребенка, поддерживает благоприятное эмоциональное состояние, учит любви, нравственному поведению. Дети, растущие в атмосфере любви и понимания, имеют меньше проблем, связанных со здоровьем, трудностей с обучением в школе, общением со сверстниками. Но многие родители испытывают трудности в установлении контактов с ребенком, не могут понять причин недовольства собственными детьми, не способны самостоятельно решить возникшие проблемы. Как правило, нарушение детско-родительских отношений ведет к формированию неврозов, различных психологических проблем и комплексов. [3:1]

Появляясь на свет, ребёнок полностью зависим от своих родителей: начиная от утоления естественных потребностей (голод, холод, жажда), заканчивая – моральными (духовными). Одним из самых первых примеров является доверие детей своему родителю. Таковое в семье означает, что сын или дочь могут положиться на родителей и знают, что те, в свою очередь, всегда будут рядом и поддержат в трудных ситуациях. Очень важным аспектом является и то, что ребёнок открыто, не стесняясь, сможет выражать свою точку зрения, эмоции и будет уверен в том, что в семье его обязательно поймут, почему был выбран именно тот, а не иной способ реакции ребенка на ситуацию. Да, бесспорно, такие доверительные отношения являются идеальными, но...

Порой взрослые сами, своими руками разрушают то самое доверие, которым так дорожит их ребёнок. Как же это происходит? Ведь мы, взрослые, имеющие большой жизненный опыт за плечами, можем разрушить всё в миг.

Первичное предположение о существовании определенного неблагополучия внутрисемейных отношений требует подтверждения. Для сбора дополнительной информации детям была предложена методика «Неоконченные предложения» Д.Сакса, которая дает возможность выявить характер взаимоотношений с родителями.

Исследование, запланированное нами, было достаточно продолжительным во времени. Первое анкетирование было проведено в начале учебного года. Перед его проведением с младшими школьниками проводится беседа, в которой обращается внимание на необходимость давать искренние, естественные ответы. Затем каждому ребенку дается бланк и предлагается закончить предложения:

1. Думаю, что мой папа редко...
2. Наступит тот день, когда...
3. Если бы мой папа только захотел ...

4. Моя семья обращается со мной как...
5. Моя мама ...
6. Я хотел бы, чтобы мой папа ...
7. Считаю, что большинство мам ...
8. Я всегда хотел ...
9. Когда я был маленьким, моя семья ...
10. Я люблю свою маму, но
11. Когда я вырасту, своих детей...[3:2]

После получения и обработки результатов, чаще всего, можно проследить положительные ответы, самые запоминающиеся и яркие моменты в жизни ребёнка, но встречаются и такие ответы, которые заставляют задуматься над правильностью в построении детско-родительских взаимоотношений в семье. Это послужило причиной для проведения родительского собрания, на котором до сведения родителей были доведены общие результаты (по классу в целом), даны рекомендации – правила, о которых речь пойдёт ниже. По запросу некоторых родителей были проведены индивидуальные беседы.

Начнём с того, что в воспитании детей, в установлении доверительных отношений должна быть абсолютная последовательность. Последовательность во всём: в словах, в действиях. В чём же она заключается? Приведём пример, основываясь на ответах учеников своих классов. Ребятам было предложено ответить на вопрос: «Если мама (папа) запретили играть в компьютерные игры больше 30 минут, это правило в семье действует постоянно?» Большинство детей ответили «Да». (Рисунок 1)

Рисунок 1.

Но, как показывает анализ ответов обучающихся, имеют место случаи, когда это слово нарушается. Частой причиной этого является нежелание родителей ссориться с ребенком, из-за «большой» любви к нему, не хочется быть «плохим» в детских глазах, потому что сын (дочь) – единственные в семье и всё внимание, забота – им. Но детям очень важно ощущать стабильность и предсказуемость в поведении родителей. Поэтому правило №1 – быть последовательным в своих словах и поступках.

Во втором полугодии нами было проведено повторное анкетирование детей по вопросу последовательностей родителей в своих требованиях. Результаты изменились (рисунок 2). Количество детей, ответивших утвердительно увеличилось на 2%. Что свидетельствует о положительной динамике в работе классного руководителя и в отношениях родителей с детьми.

Рисунок 2.

Не секрет, что «дети нас не слышат, дети на нас смотрят» (Омар Хайям). Но многие родители забывают об этом, когда нарушают свои обещания. Что так же недопустимо при выстраивании доверительных отношений. В момент, когда нарушается слово, ребёнок может сделать вывод, что родительское слово не имеет веса. Наибольшее количество ответов обучающихся на вопрос о том, что они испытывали/чувствовали в тот момент были следующие:

- 1) разочарование;
- 2) я так ждал этого;
- 3) это была моя мечта;
- 4) испортилось настроение.

Кроме того, ребёнок копирует поведение родителя: раз взрослым разрешено так делать, то почему ему нельзя? Поэтому, в данном вопросе немаловажную роль играет личный пример родителей как в поступках, поведении, так и в умении разрешать конфликты. Правило №2 – «пообещал - сделай»!

Очень важно сохранить доверие с детьми в любом возрасте. Очень часто взрослым кажутся наивными детские проблемы и переживания. И родители относятся несерьёзно к этому, не поддерживают чувства и переживания ребёнка. Порой даже высмеивая их. Такое поведение со стороны мам и пап ведёт к тому, что ребенок становится замкнутым, неразговорчивым, привыкает решать свои «взрослые» проблемы самостоятельно. И тут наступает черёд родителей удивиться – почему сын (дочь) ничего не рассказывают, не делятся новостями... Становится всё сложнее и сложнее контролировать их жизнь, круг общения, интересы и прочее. Вот почему, особенно в начальных классах, дети так хотят что-то рассказать своей учительнице, поделиться самым важным в их жизни переживанием. Они просто хотят быть услышанными - то, чего порой не встречают в своей семье. А учителю, в свою очередь, нельзя оставаться равнодушным к данному явлению со стороны своих подопечных. Правило №3 – не осуждай переживания ребёнка, не будь глух!

Также важную роль в формировании отношений «дети-родители» играют завышенные требования со стороны последних к ребёнку. Порой, ожидая от своих детей сверхрезультатов, родители не задумываются о последствиях. Ведь при таких требованиях у ребёнка формируется страх – страх несоответствия ожидаемым результатам, а значит, и возможное проявление негативного отношения к родителям, к учёбе и к себе. Замечая «нездоровое» отношение к отметкам – желание получить наивысший балл со стороны некоторых учеников, то, как они болезненно воспринимают информацию о низких баллах, с родителями были проведены специальные беседы, целью которых было донести тот факт, что неблагоприятные отношения детей со своими родителями подталкивает подрастающее поколение к тому, что дети

оказываются под неблагоприятным влиянием сверстников, попадают в «плохие компании». И, как результат такого воздействия, возможно снижение интереса к учёбе.

Что же необходимо делать каждому родителю, кроме указанных правил, чтобы не допустить сложностей в общении с детьми?

— Практикуйте активное слушание и проявляйте интерес к мыслям и переживаниям ребёнка. Показывайте, что готовы слушать и понимать его, это создаёт основу для доверительных отношений.

— Поддерживайте ребёнка, даже если он не достигает успеха. Важно понимать, что он всё ещё нуждается в вашей поддержке, несмотря на его стремление к самостоятельности и автономности.

— Будьте готовы выслушать сына (дочь) и принять его мнение. Создайте атмосферу, в которой он почувствует, что его мысли и позицию уважают и принимают.

— Проявляйте интерес к жизни и увлечениям. Задавайте вопросы не только об учёбе, но и о повседневных и личных делах.

— Давайте пространство для самовыражения и принятия своих собственных решений, оставаясь при этом открытыми для поддержки. Выражайте её без критики и осуждения, ведь дети в этом возрасте не всегда могут адекватно реагировать на упрёки и претензии. Лучше заменить их на конструктивные советы и рекомендации.

— Будьте терпеливы. Если первая попытка не привела к успеху, не отчаивайтесь. Создание доверительных отношений требует времени и усилий, и важно не бросать попытки. [2]

Такие советы в форме брошюры-памятки, результаты опроса, решение ситуационных задач были ключевыми моментами при организации очередного родительского собрания в наших классах. Считаем, что подобные тематические встречи имеют очень важное значение: родители начинают смотреть «по - новому» на взаимоотношения со своими детьми, становятся более внимательными к ним, а некоторые из них меняют полностью стиль общения со своим ребёнком.

Также на укрепление таких отношений направлены самые различные внеклассные, внеурочные мероприятия, открытые уроки (праздничные мероприятия с участием родителей («Мама, папа, я – спортивная семья», «В день весенний...»), «Наши мальчики самые – самые»), конкурс научных проектов, работа с психологической службой, индивидуальные беседы с классным руководителем, тренинги.

Глобальные перемены, нестабильность жизни, изменения системы образования приводят к тому, что возрастает роль семейного воспитания. Вместе с тем, как показывает практика и научные исследования, родители часто допускают ошибки в воспитании, испытывают определенные трудности, обусловленные недостатком педагогических знаний.

От совместной работы родителей и педагогов зависит дальнейшее развитие ребенка. Педагоги должны постоянно повышать свою квалификацию в области профессиональных знаний, быть в курсе современных тенденции психологии развития детей и общества.

Общение педагогов с родителями всегда было и остаётся актуальным вопросом. Одна из сторон этого вопроса – поиск новых, рациональных путей взаимодействия. [1:10]

Литература:

1. Боголюбская Н.Н. Укрепление детско-родительских отношений в условиях организации образования./Статья.

2. Кротковская А. «Взаимоотношение детей и родителей: как расположить ребёнка к себе»/Статья.

Интернет-источник: <https://media.foxford.ru/articles/detsko-roditelskie-otnosheniya>

3. Труфанова Л.Б. Система работы учителя младших классов по проблемам детско-родительских отношений/Статья.

4. Интернет-источник: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-dlya-roditelei/2014/11/23/sistema-raboty-uchitelya-mladshikh-klassov-po>
5. Интернет-источник: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/vospitatelnaya-rabota/2023/09/25/ukreplenie-detsko-roditelskih-otnosheniy-v>

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ПОДХОД К НЕСТАНДАРТНЫМ ПРИЕМАМ ВЫЧИСЛЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

*Ганюшина Н.М.,
учитель математики и информатики
КГУ «ОШ №13», города Сарани*

Традиционные методы вычисления в математике, основанные на умножении и делении в столбик, алгоритмах и формулах, часто воспринимаются учащимися как набор правил, лишенных смысла и контекста. Это приводит к снижению мотивации и понимания предмета. Нестандартные методы вычисления, такие как возведение двузначных чисел, с одинаковыми десятками и суммой единиц равных десяти, метод суммирования рядов, использование геометрических фигур, комбинаторные подходы, или применение логических рассуждений, способствуют более глубокому пониманию математических концепций и развитию креативного мышления. Исследовательский подход, основанный на самостоятельной работе учащихся над изучением и применением таких методов, позволяет им развить исследовательские навыки и интерес к предмету.

Преимущества исследовательского подхода:

Развитие критического мышления: учащиеся учатся анализировать различные методы, оценивать их эффективность и находить оптимальные решения.

Стимулирование креативности: нестандартные методы заставляют учащихся мыслить нешаблонно, искать альтернативные решения и генерировать новые идеи.

Повышение мотивации: самостоятельное исследование и открытие новых подходов повышает интерес к предмету и стимулирует познавательную активность.

Улучшение понимания математических концепций: изучение методов вычисления в контексте различных задач и ситуаций способствует более глубокому пониманию математических принципов.

Развитие исследовательских навыков: учащиеся учатся формулировать гипотезы, планировать эксперименты, анализировать результаты и делать выводы.

Методики исследовательского подхода:

1. Формулирование исследовательских задач: Учитель ставит перед учащимися задачи, требующие использования нестандартных методов вычисления. Учащиеся сталкиваются с задачами, для решения которых традиционные методы оказываются неудобными или неэффективными. Формулировка проблемы должна быть ясной и мотивирующей, побуждая к поиску альтернативных решений. Например, вместо «Найдите значение выражения...», можно задать вопрос: «Существуют ли более быстрые способы вычисления сложных выражений, чем стандартные алгоритмы?»

Например: «Найдите несколько способов вычисления суммы первых 100 нечетных чисел», «Как можно быстро вычислить квадрат числа 45, предположите, как можно не выполняя умножения в столбик найти значение»

Ученики исследуют ответ и действие и приходят к выводу $45 \cdot 45 = (4 \cdot 5)$ первое число 20 и $5 \cdot 5$ второе число 25, таким образом, получаем квадрат числа 45, равен 2025.

2. Организация групповой работы: Работа в группах способствует обмену идеями, обсуждению различных методов и поиску оптимальных решений. Обсуждая совместно, учащиеся быстрее находят ответ. Например, решение задачи про олимпиаду:

В школьной математической олимпиаде приняли участие 9 учеников седьмого класса. За каждую решённую задачу ученик получил 2 очка, а за каждую нерешённую с него списали 1 очко. Всего было предложено 10 задач. Докажите, что, по крайней мере, 2 ученика седьмого класса набрали одинаковое число очков (считается, что ученик, набравший больше штрафных баллов, чем зачётных, набрал 0 баллов).

Решение:

кол-во решённых задач	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
кол-во набранных очков	20	17	14	11	8	5	2	0	0	0	0

(*принцип Дирихле*):

Всего в олимпиаде приняло участие 9 учеников седьмого класса, а вариантов количества набранных очков 8. Значит, по крайней мере, 2 ученика седьмого класса набрали одинаковое число очков.

3. Использование информационных ресурсов: Использование искусственного интеллекта, онлайн-ресурсов, математических программ «Обыкновенные дроби», «Делители натурального числа», позволяет учащимся расширить свой кругозор и изучить различные подходы к вычислениям.

4. Поиск и анализ информации: Учащиеся знакомятся с историческими примерами, различными системами счисления, альтернативными алгоритмами (например, метод Горнера, быстрое преобразование Фурье для упрощения вычислений). Важно, чтобы информация была доступной и адаптированной к возрасту и уровню подготовки. Можно использовать онлайн-ресурсы, книги, статьи, а также обсуждения в группе.

5. Применение игровых элементов: Использование интерактивных задач, головоломок, математических игр делает процесс обучения более интересным и увлекательным.

В первую очередь, это те задачи, в которых надо нестандартно мыслить, сравнивать с жизнью.

Например:

Многие начнут искать закономерность в номерах парковочных мест, но это не приведет ни к чему. На самом деле решение очень просто: если мы перевернем картинку, то увидим обычную последовательность цифр, в которой легко подставить 87.

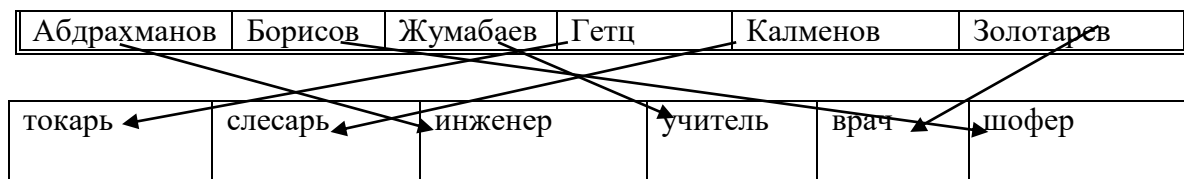
6. Экспериментирование и практическое применение: Учащиеся пробуют различные методы на конкретных примерах. Важна фиксация результатов и сравнение эффективности разных подходов. Этот этап должен быть направлен на осознанное принятие решений о выборе наиболее подходящего метода для конкретной задачи.

В шахматном турнире принимали участие шесть партнеров разных профессий: токарь, слесарь, инженер, учитель, врач, шофер. Известно, что: В первом туре Андреев играл с врачом, учитель – с Борисовым, а Григорьев – с Евдокимовым; в первом туре 3 партии; Во втором туре Дмитриев играл с токарем, а врач – с Борисовым; во втором туре 2 партии; В третьем туре Евдокимов играл с инженером; в третьем туре 1 партия. По окончании турнира места

распределились так: Борису присудили 1-е место, Григорьев и инженер поделили 2 и 3 места, Дмитриев занял 4 место, а Золотарев и слесарь поделили 5 и 6 места.

На основе этих утверждений можно сделать таблицу или график:

	ТОКАРЬ	СЛЕСАРЬ	ИНЖЕНЕР	УЧИТЕЛЬ	ВРАЧ	ШОФЕР
Абдрахманов	0	0	1	0	0	0
Борисов	0	0	0	0	0	1
Жумабаев	0	0	0	1	0	0
Гетц	1	0	0	0	0	0
Калменов	0	1	0	0	0	0
Золотарев	0	0	0	0	1	0

7. Анализ и обобщение результатов: Учащиеся анализируют полученные результаты, сравнивают различные методы, выявляют их сильные и слабые стороны, а также определяют условия, при которых каждый метод наиболее эффективен. Это может включать построение таблиц, графиков или схем, обобщающих результаты.

Исследовательский подход к нестандартным методам вычисления на уроках математики является эффективным инструментом для развития критического мышления, исследовательских навыков и мотивации учащихся.

Исследовательский подход к нестандартным методам вычисления на уроках математики предполагает активное вовлечение учащихся в процесс открытия и освоения альтернативных способов решения задач. Это не просто демонстрация учителем «хитростей», а создание условий для самостоятельного поиска, анализа и применения новых методов.

Литература

1. Минских Е. М. «От игры к знаниям», М., «Просвещение» 1982г.
2. Кордемский Б.А., Ахатов А.А. Удивительный мир чисел: Книга для учащихся,- М.Просвещение, 1986
- 3.Катлер Э., Мак-шейн Р. Система быстрого счета по Трахтенбергу, М. Просвещение, 1967.
4. Перельман Я. И. Занимательная арифметика: Загадки и дикувинки в мире чисел. – М.: Издательство Русанова, 1994.
5. <http://matsievsky.newmail.ru/finger/mul6-10.htm>

МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ И ПЕДАГОГОВ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ НА УРОКАХ МУЗЫКИ.

*Гильд О.И., учитель музыки
КГУ «Школа-лицей № 53», г.Караганда*

В условиях современной образовательной системы, где значительное внимание уделяется повышению качества образования, важнейшую роль играет мотивация как учащихся, так и педагогов. Уроки музыки, будучи неотъемлемой частью образовательного процесса, требуют особого подхода в организации учебной деятельности. Мотивация является важным

инструментом, который способствует развитию интереса к предмету, а также улучшению его восприятия и усвоения. Особенно это актуально на уроках музыки, где эмоциональный компонент, творческий процесс и личная заинтересованность являются ключевыми аспектами. Важность повышения мотивации для качественного обучения на уроках музыки подчеркивается как в теории педагогики, так и в практике образовательного процесса.

Целью данной работы является исследование роли мотивации учащихся и педагогов в контексте повышения качества образования на уроках музыки. В частности, рассматриваются способы повышения мотивации, их влияние на учебную деятельность, а также способы интеграции мотивационных факторов в образовательный процесс.

Задачи исследования:

1. Проанализировать теоретические основы мотивации в педагогике.
2. Изучить методы повышения мотивации учащихся на уроках музыки.
3. Рассмотреть мотивацию педагогов как важный элемент повышения качества образовательного процесса.
4. Проанализировать практическую реализацию методов мотивации на уроках музыки.
5. Исследовать влияние мотивации на результаты обучения и творческое развитие учащихся.

Методы исследования:

1. Анализ литературы — обзор научных публикаций по вопросам мотивации в педагогике и музыкальном образовании.
2. Опросы и интервью — сбор информации о восприятии мотивации учениками и педагогами через анкетирование и личные беседы.
3. Наблюдение — анализ практических уроков музыки с целью выявления методов мотивации, применяемых педагогами.
4. Эксперимент — внедрение и тестирование различных мотивационных подходов в ходе занятий.

Методы мотивации учащихся на уроках музыки:

1. Интеграция творческих заданий — создание возможностей для учащихся проявлять свои творческие способности через игру, импровизацию и композицию.
2. Использование мультимедийных технологий — применение современных технологий для увлекательного представления музыкальных произведений и истории музыки.
3. Мотивация через конкурсную деятельность — организация конкурсов и фестивалей, на которых ученики могут продемонстрировать свои достижения и успехи.
4. Позитивная оценка и поощрения — важность положительных отзывов со стороны педагога и стимулирование учащихся к достижению новых целей.

Повышение мотивации учащихся на уроках музыки является ключевым фактором для успешного освоения материала, развития творческих способностей и формирования положительного отношения к предмету [1:220]. Рассмотрим несколько эффективных способов повышения мотивации на уроках музыки, а также приведем примеры их применения.

1. Использование игровых и творческих заданий.

Пример: Учитель может предложить учащимся создать небольшую музыкальную композицию или импровизировать на основе заданного музыкального мотива. Такой подход развивает творческое мышление и делает уроки более увлекательными. Включение элементов игры, таких как конкурсы, на лучшее исполнение или «медленное ускорение» (игра в разных темпах), создает атмосферу веселья и конкуренции.

2. Применение мультимедийных технологий.

Пример: Использование видео- и аудиозаписей известных музыкальных произведений, концертных записей или видеоматериалов о музыкальных инструментах и композиторах помогает учащимся лучше понять произведение. [2:128]. Например, просмотр видео с

виртуозным исполнением произведения может вдохновить учащихся узнать больше об исполнителе.

3. Конкурсы и фестивали.

Пример: Организация музыкальных конкурсов, концертов или фестивалей в рамках класса или школы позволяет учащимся продемонстрировать свои достижения.[3:204] Это может быть конкурс на лучшее исполнение произведения, концерт, в котором участвуют все ученики класса, или же музыкальный проект, в рамках которого ученики создают свои собственные композиции. Такое участие в публичных выступлениях повышает самооценку учащихся и стимулирует их к дальнейшему развитию.

4. Использование ролевых и драматургических элементов.

Пример: Разработка уроков, на которых учащиеся играют роли известных композиторов или музыкантов. [4:98] Например, можно устроить ролевую игру, в которой ученики представляют себя на месте Моцарта, Бетховена или Курмангазы, представляя, как бы они работали в определённые исторические моменты своей жизни. Это позволяет учащимся не только лучше понять музыку, но и развивает их воображение.

5. Позитивная оценка и поощрения.

Пример: Важность поощрения за достижения на уроках музыки заключается в том, чтобы каждый учащийся чувствовал признание своих усилий. [5:134] Педагог может поощрять не только успехи в обучении (например, «ученик месяца» или «лучшее исполнение недели»), но и прогресс каждого ученика, независимо от уровня его подготовки. Позитивные отзывы могут стать мощным стимулом для дальнейшего развития.

6. Интерактивные методы обучения.

Пример: Введение в уроки музыки элементов практической работы с музыкальными инструментами (если это возможно), например, групповая игра на музыкальных инструментах или коллективное исполнение мелодий. [6:112] Это помогает детям почувствовать себя частью музыкального коллектива, а также учит работать в команде.

7. Музыкальные проекты и исследования.

Пример: Учащиеся могут работать над проектами, исследуя творчество известных композиторов, музыку разных эпох или жанров. Это могут быть как индивидуальные, так и групповые проекты, в рамках которых дети исследуют биографии музыкантов, особенности стилей и направлений в музыке, создают презентации или даже мини-выступления. Такие задания развивают у учащихся самостоятельность и исследовательские навыки.

8. Интеграция музыкального образования с другими дисциплинами.

Пример: Организация кросс-дисциплинарных проектов, когда музыка используется как средство изучения других предметов. Например, можно изучать историю через музыку, сравнивая произведения разных эпох и анализируя, как исторические события влияли на музыкальные течения. Это помогает увидеть взаимосвязь между музыкой и другими сферами знаний, что делает уроки более увлекательными и значимыми.

9. Использование современных музыкальных технологий.

Пример: Применение музыкальных приложений и программ для создания музыки, таких как Simply Piano или FL Studio, позволяет учащимся экспериментировать с различными музыкальными стилями и звуками. Это дает возможность ученикам создавать свои произведения, развивая навыки музыкальной композиции и аранжировки.

10. Постановка индивидуальных целей и задач.

Пример: Каждый учащийся может поставить перед собой небольшую цель, которая будет служить стимулом для дальнейшего обучения. Это может быть как освоение нового произведения, так и улучшение навыков игры на музыкальном инструменте. Например, можно предложить ученикам выбрать музыкальный жанр, о котором они хотели бы узнать больше за определенный срок, и пообещать помощь в процессе его изучения.

Вывод:

Эти способы повышения мотивации на уроках музыки направлены на то, чтобы сделать процесс обучения увлекательным, интересным и значимым для каждого ученика. Важно помнить, что мотивация — это не только внешний стимул, но и создание условий для внутреннего интереса к музыкальному искусству.

Мотивация педагогов.

Мотивация педагогов играет ключевую роль в обеспечении качества образовательного процесса. Преподаватели, в свою очередь, нуждаются в систематической профессиональной поддержке, повышении квалификации, а также в признании их труда. Эмоциональная вовлеченность и интерес педагога к своему предмету оказывают прямое влияние на учебный процесс. Педагог, который сам мотивирован, способен вдохновить своих учеников на активное участие в уроках и более глубокое освоение музыкальных дисциплин.

Практическая реализация.

На практике, создание мотивационного климата на уроках музыки требует от преподавателя использования индивидуализированных подходов к каждому ученику, создания благоприятной атмосферы для творческого самовыражения и поддержания интереса к предмету. Это достигается через разнообразие форм работы, включая лекции, обсуждения, практические занятия, работу с музыкальными инструментами, а также через вовлечение в проектную деятельность.

Результаты и заключение.

Результаты исследования показывают, что высокая мотивация учащихся на уроках музыки способствует улучшению учебных результатов и развитию творческих способностей. Эмоциональная и профессиональная вовлеченность педагогов также значительно повышает качество образовательного процесса. Таким образом, мотивация является важнейшим фактором, который способствует не только улучшению качества образования, но и созданию творческой и продуктивной атмосферы на уроках музыки.

Литература:

1. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — М.: Педагогика, 2015.
2. Монахов А. М. Современные методы и технологии в музыкальном образовании. — М.: Просвещение, 2017.
3. Давыдова В. В. Теория развивающего обучения. — М.: Просвещение, 2014.
4. Кузнецова М. И. Теория и практика музыкального образования. — СПб.: Академический проект, 2015.
5. Руденко В. В. Педагогическая психология. — М.: Институт психологии РАН, 2018.
6. Петухова Л. В. Психология мотивации. — М.: Издательский дом РСПП, 2020.

ПЕСНИ И РИФМОВКИ КАК УЧЕБНЫЙ МАТЕРИАЛ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОЙ ГРАММАТИКИ

*Голунова И.Н., педагог дополнительного образования,
науч. рук. Исаинова М.М.*

«Дворец школьников», г. Караганда

Часто слово «грамматика» ассоциируется с чем-то скучным и нудным. Можно ли сделать процесс овладения грамматической стороной речи интересным, продуктивным и творческим? Да, это возможно. Для этого необходимо использовать приемы работы над грамматическим материалом, позволяющие избежать однообразной, механической тренировки на уроке. Одним из таких приемов является использование креативных заданий с поэтическими и музыкальными произведениями.

Немаловажный фактор указывает на необходимость использования песенного и стихотворного материала при изучении иностранного языка. Они являются одним из

эффективных способов запоминания лингвистического материала, поскольку представляет такой вид деятельности, который вовлекает в работу оба полушария головного мозга, музыка влияет на правое полушарие, а текст - на левое, что в свою очередь способствует хранению изучаемого материала и, как показывает опыт, его более быстрому воспроизведению.

Актуальность исследования заключается в том, что в современном процессе обучения появляется все больше возможностей для того, чтобы сделать этот процесс не только познавательным, но и увлекательным. Песня и стих, как инструмент преподавания, активизирует мыслительную деятельность учащихся, помогает разнообразить учебный процесс, сделать его увлекательным и интересным. Именно поэтому песня и стихотворение, без всяких сомнений, могут быть признаны стимулом к овладению языком. При проведении исследования, мы ставим перед собой следующие задачи:

- 1) Изучить роль песен и рифмовок при изучении грамматических правил.
- 2) Проверить на практике эффективность использования стихов и песен на уроках английского языка
- 3) Выявить результаты использования песен и стихотворений на уроках английского языка.

Работу по использованию песен и рифмовок можно разделить на 4 этапа:

1. Подготовительный этап. Важно заинтересовать детей, подготовить их к восприятию песенного или стихотворного текста. У детей должно возникнуть желание учить песню или стих. С младшим школьным возрастом я обыгрываю песню или стишок с помощью игрушек или картинок.

2. Знакомство с произведением. Прослушиваем произведение 2-3 раза. Позволяю детям выразить свои эмоции, оцениваю их реакцию. Прошу детей догадаться, о чем шла речь, корректируя их ответы. Произносим слова текста достаточно медленно, внятно, с построчным переводом.

3. Исполнение и закрепление материала. Провожу одновременное декламирование рифмовки или песни под музыку учителем и детьми. Если материал длинный, то отрабатываю по частям.

4. Активизация изученного материала. Песня или рифмовка выучена и ребята ее весело воспроизводят. Но это не конец работы над произведением. Важно, чтобы дети могли использовать слова и грамматические конструкции текста в разговорной речи. Для этого возвращаемся к песне или стиху в игровых ситуациях и диалогах.

Для исследования я выбрала 3 продолжающие группы одного возраста 3-го класса. Это ребята, изучающие английский третий год. В одной группе я использовала рифмовки, во второй – песни, в третьей – рифмовки и песни. И решила отследить усваиваемость грамматического материала по следующим темам в начале учебного года и в конце первого полугодия: владение структурами временной формы Present Simple со всеми глаголами, употребление глагола have got, употребление глагола to be, владение структурами временной формы Present Continuous со всеми глаголами.

В ходе моего исследования мною проведен тест, в котором принимали участие три группы. В первой группе - 10 человек, во второй группе – 13 человек, в третьей группе – 12 человек. Во всех трех группах я отследила влияние рифмовок на овладение грамматическими структурами, по таким критериям:

- высокий уровень -16 -15 баллов;
- хороший уровень – 14 – 13 баллов;
- низкий уровень – 12 – 11 баллов.

Тест в начале учебного года:

1. Вставь *is* или *are*

- 1) My father _____ a teacher. 2) I _____ ten. 3) She _____ not a doctor. 4) How _____ your sister?

2. Вставь *have got* или *has got*
 1) I _____ a sister. 2) He _____ a daughter.
 3) She _____ a dog. 4) You _____ a mother.

3. Переведи данные предложения на английский язык.

- 1) Он любит играть с собакой.
 2) Ты хочешь стать врачом?
 3) Мы не любим играть с кошкой. 4) Моя мама учитель.

4. Present Simple или Present Continuous

- 1) He _____ his homework now.
 a) do b) does c) is doing
 2) He likes _____ a shower
 a) take b) to take c) takes
 3) They _____ to the stadium every day.
 a) going b) go c) are going
 4) He _____ a black hat.
 a) wear b) is wearing c) are wearing

№ группы	Высокий уровень	Хороший уровень	Низкий уровень
№1	3 человека	5 человека	2 человека
№2	4 человек	6 человек	3 человека
№3	4 человека	7 человек	1 человек

В ходе исследования выяснилось, что 30% первой группы отлично владеют грамматическим материалом, 50% - хорошо, и 20% - слабо. Во второй группе – отлично владеют грамматическим материалом - 31% учащихся, 46% - хорошо, 23% - слабо. Во третьей группе – отлично владеют грамматическим материалом - 33% учащихся, 58% - хорошо, 8% - слабо.

Далее, подобное тестирование провела в конце первого полугодия:

Тест в конце I полугодия

1. Вставь *is* или *are*
 1) This kitten _____ funny. 2) These hares _____ grey. 3) Where _____ your fox. 4) That horse _____ is?

2. Вставь *have got* или *has got*

- 1) I _____ a computer. 2) He _____ a schoolbag.
 3) She _____ a black dog. 4) You _____ a father.

3. Переведи данные предложения на английский язык.

- 1) Он не живет в Лондоне, он живет в Москве. 2) Она работает в магазине?
 3) Я люблю играть с друзьями. 4) После завтрака они не идут в школу.

4. Present Simple или Present Continuous

- 1) He _____ to the park now.
 a) go b) goes c) is going
 2) She likes _____ exercises.
 a) do b) to do c) does
 3) They _____ home at three o'clock every day.
 a) coming b) come c) are coming
 4) They _____ a bed now.
 a) make b) is making c) are making
 a) wear b) is wearing c) are wearing

№ группы	Высокий уровень	Хороший уровень	Низкий уровень
№1	7 человек	3 человека	
№2	10 человек	3 человека	

№3	11 человек	1 человек	

В ходе повторного исследования выяснилось, что 70% первой группы отлично владеют грамматическим материалом, 30% - хорошо. Во второй группе – отлично владеют грамматическим материалом - 77% учащихся, 23% - хорошо. Во третьей группе – отлично владеют грамматическим материалом - 92% учащихся, 8% - хорошо.

Динамика роста знаний на лицо. Показатели овладения грамматическим материалом значительно выросли, как в 1 группе, где использовались только рифмовки, так и во 2 группе, где на занятиях использовались только песни. Наилучшие результаты показала 3 группа, где использовались и песни, и рифмовки. Следовательно, применение и стихотворного, и песенного материала на уроках эффективно.

Опираясь на свой опыт работы, я пришла к выводу, что использование песен и рифмовок позволяет прочно запомнить лексический и грамматический материал. Использование песенного и стихотворного материала позволяет вводить новые структуры, опираясь сразу на несколько каналов восприятия одновременно. Если к песне или рифмовке подключаем движения, танцы, пальчиковые игры, жесты или картинки по сюжету, то процесс запоминания проходит легче и интереснее.

В ходе данного исследования, я пришла к выводу, что творческому педагогу необходимо постоянно искать самые эффективные и творчески направленные методы и приемы. Одним из этих приемов является использование на уроках иностранного языка рифмовок и песен, с помощью которых создается комфортная, благоприятная атмосфера в классе, повышается эмоциональный тонус. Они делают занятие интересным, легким и запоминающимся. Вносят «живую» струю в ход урока. На песенной и рифмованной основе незаметно и в непринужденной обстановке грамматический материал, безусловно, запоминается легче и быстрее, усваивается прочнее и откладывается в долговременной памяти учащихся. Однако, следует помнить о том, что музыка и стих – не самоцель и не развлечение на уроке, а естественная ее часть, которая должна вплестаться в сюжет урока и благоприятно воздействовать на мотивационную сферу обучающихся. При обучении иностранному языку задача учителя – увлечь, а не развлечь, чему в значительной степени способствует работа над рифмовками и песнями.

Литература:

1. Захарченко И.А. Семьсот английских рифмовок / Сост. Захарченко И.А. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 120с.
2. Белоножко Н.Е. Песенки для малышей. Изучай английский с удовольствием. – Москва: БАОПРЕСС, РИПОЛ КЛАССИК, 2006. - 32 с.
3. Верещагина И.Н. Английский язык: Учеб. Для 3 кл. шк. с углубл. изучением англ.яз., лицеев и гимназий: 2-й год обучения. – М.: Просвещение, 2002. – 352 с.
4. Шишкова И. А., Вербовская М.Е. Английский для младших школьников: Учебник. – М.: РОСМЭН – ПРЕСС, 2004. - 208 с.
5. Васильева Л.В. Олимпиадные задания по английскому языку.

МОТИВАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Григорьевская А.А., Ретина О.А.

учителя русского языка и литературы КГУ «ОШ №16»

В современных школах созданы все условия для проведения эффективного урока: интерактивные доски, компьютеры, учебники, разнообразный материал. Но не всегда урок достигает цели. Одна из причин – отсутствие мотивации у учащихся.

А что такое мотивация и каковы причины ее снижения?

Мотивация – это побуждение учащихся к продуктивной и активной познавательной деятельности. Наиболее значимыми для учащихся являются следующие мотивы:

- познавательные;
- коммуникативные;
- эмоциональные;
- саморегуляции;
- позиции ученика;
- внешнее воздействие.

Выделяют, как правило, основные причины снижения мотивации:

- низкий уровень знаний;
- несформированность учебных навыков;
- отсутствие самостоятельности;
- отсутствие саморегуляции.

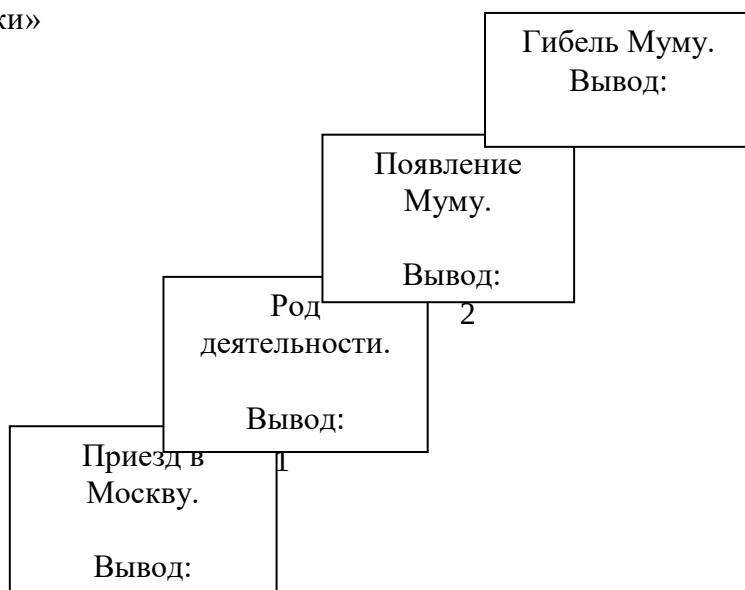
Учителя, конечно же, владеют всей этой информацией, но каждый по-своему решает, какие методы и приёмы использовать на уроке, как найти «рычаг», который активизирует ученика.

Н.Ю.Скороходова, доктор психологических наук, говорит: «Технология развития мотивации учения в современной школе строится на развитии мотива достижения учеников, эта технология включает как создание особой учебной программы с большим количеством фиксируемых градаций по сложности задач, времени усвоения и т.п., так и особый стиль взаимодействия учителя и ученика на уроке» [1:142].

Проведенное анкетирование показало, что для обучающихся 6 класса выполнение заданий по предмету «Русская литература» на чистом листе или в тетради является менее интересным, чем заполнение графического органайзера или работа с начерченной таблицей. А для десятиклассников интересны задания, где помимо ответов на вопросы, есть возможность высказать свою позицию, свой взгляд на проблему. Учащиеся 8 классов отмечают, что им интересны активные приемы: перемещение по классу, задания на скорость, работа в группах.

Интересно, что несколько человек в разных классах отмечают, что им не хочется выполнять задания совсем.

Можно сделать вывод, что для первой группы учеников необходимо подбирать соответствующие задания. Например, для шестиклассников можно использовать задание «Ступеньки»

Задание: Кратко записать эпизод, сделав вывод о произошедших изменениях в характере, поступках, мыслях Герасима, главного героя «Муму» И.С. Тургенева.

Для восьмиклассников следует применить активные формы обучения:

«Мозаика» (ученики собираются в группу, поддерживая высказанную точку зрения, соглашаясь с выводом определенной группы), «Репортаж» (все задают друг другу вопросы, перемещаясь по классу, затем пишут ответы или выводы) и т.д.

Для десятиклассников мотивирующим может стать задание «Две стороны одной медали» по схеме: Герой произведения... (говорит, делает, слушает и т.д.), а я считаю... (ученик излагает свою точку зрения.)

Проведенный мониторинг работ в 6 и 8 классах показал, что в заданиях, выбранных самими учениками, баллы выше

классы		Задание учителя	Графический органайзер	Активные приемы
бкл	Средний балл	6	8	7
8кл	Средний балл	5	7	7

Задания для группы учащихся, которых ничего не интересует «головная боль» учителя.

Хочется отметить, что таких детей становится больше. Это и есть ученики с несформированными навыками учебной деятельности, не наученные трудиться самостоятельно, не способные регулировать свои желания, управлять эмоциями, подчиняться законам социума. Как правило, эти дети всегда с телефонами в руках. Поэтому гаджет может стать мотиватором в процессе обучения:

- можно дать задание найти фото писателя, его семьи;
- выписать информацию о писателе, произведении, с указанного интернет-источника;
- снять видео на уроке и т.д.;

Конечно, это сложно назвать учебной мотивацией, но первыми шагами к ней – да.

Необходимо помнить, что главным звеном мотивации является побуждение, то есть проявление желания (интереса) удовлетворить свои потребности. А желание учиться можно активизировать, если:

- урок, яркий, с разнообразными заданиями, формами деятельности;
- учитель - профессионал, увлеченный своим предметом;
- обстановка на уроке комфортная и доброжелательная;
- ученик готов к самореализации и самовоспитанию.

На последнем пункте хотелось бы остановиться немного подробнее, потому что за низкие результаты качества знаний отвечает учитель. Но процесс обучения – это обоюдное участие учителя и ученика. А основы самооценки, самовоспитания, саморегуляции личности закладываются в семье. Если ребенок не научен всему этому, то развивать мотивацию достаточно сложно, но можно и нужно.

Американская писательница Элизабет Гилберт в бестселлере «Есть, молиться, любить» говорит: «Цель родственной души – встряхнуть вас, немного сотрясти ваше Эго, открыть вам новые возможности, разорвать ваше сердце настолько, чтобы свет озарил его изнутри, чтобы вы стали отчаяннее, чтобы наконец решились изменить свою жизнь».

Таким образом, можно сказать, что мотивация – это одно из самых значимых средств обучения, и она в полной мере зависит как от ученика, так и от учителя.

Литература:

1. Скороходова Н.Ю. Психология ведения урока – Санкт-Петербург: Речь, 2002. – С.142
2. Выготский Л.С. Психология развития – М.: Педагогика, 1986.

ОСНОВНЫЕ СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО УСВОЕНИЯ ПОСТАНОВОК НА ЗАНЯТИЯХ ЭСТРАДНОГО ТАНЦА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Дикань Н.П., учитель хореографии

ЧУ «Школа свободного развития «Альтер», г. Караганда

Век тотальной цифровизации и глобализации актуализирует проблемы воспитательной среды и творческого потенциала детей. На II республиканском Форуме депутатов маслихатов всех уровней Президент РК К-Ж. Токаев акцентировал внимание на поддержке талантливых детей и их педагогов, а также в своих выступлениях высказывал о значимости и усилении воспитательного эффекта. [1:3]

Наличие привязанности населения к гаджетам привели к проблемам, связанным с малоподвижным образом жизни у детей, что негативно сказывается у них на одном из важных жизненных переходов в новый статус – в период младшего школьного возраста.

С момента поступления ребенка в школу остро стоят вопросы организации детей во внеурочное время. Вопросы организации детей во внеучебное время поднимаются и в трудах различных ученых. По мнению Тереховой М.А. высокую значимость приобретают для школьников виды деятельности, позволяющие одновременно формировать интеллект и повышать уровень физической подготовленности. Огромным потенциалом для этого обладают современные эстрадные танцы, которые являются симбиозом спорта и искусства. Этот жанр стал массовым и приобретает характер тренировки, в процессе которой формируется мотивация, устойчивая потребность к физическим нагрузкам и негативное отношение к вредным привычкам. Регулярные занятия способствуют достижению физического, душевного и социального комфорта, как основных критериев здоровья человека [2:5]

Оздоровительный эффект на занятиях эстрадными танцами подчеркивается в работах авторов Дужак О.И. и Фоминой Н.А. По их мнению, занятия эстрадными танцами предполагают общеразвивающую тренировку и являются действенным средством повышения школьной базовой физической подготовленности. В особенности их роль возрастает при наличии различных неблагоприятных условий внешней среды [3:21]

Любой танец имеет богатый воспитательный потенциал, предназначенный для внутренней и внешней гармонизации личности, ее эстетического развития, формирования художественного вкуса, развития воображения. При этом ребенок развивается физически, растет его культура, благодаря соприкосновению с музыкой и хореографией.[4:491]

Динамические процессы развития и преобразования во всех сферах искусства положительным образом отразились на эстрадном танце. Автором Костиной А.С. были выдвинуты следующие положительные аспекты, отразившиеся на эстрадном танце:

- особой популярностью сегодня пользуются mix-форматы и гибридные продукты. Эстрадный танец (в большей мере в сравнении с другими видами и формами хореографии) встроен как в повседневно-бытовые, так и досуговые практики людей;

- именно через эстрадную хореографию можно транслировать социально-значимые проблемы общества (наглядно-образное начало), способствовать формированию чувств толерантности, воспитанию патриотизма и продвижению культурно-эстетического образования;

- современная культура в большей мере ориентирована на визуально-зрелищные формы массовизации, а эстрадный танец чаще всего используется в контексте организации шоу-программ, масштабных праздничных событий и массовых ивентов;

- актуализации эстрадного танца способствует повсеместное включение его в телевизионные форматы, популяризация и демократизация (пример «Танцы со звездами»);

- существенным аспектом актуализации является синтетический характер эстрадного танца, его способность взаимодействовать с различными видами искусств. [5, 143]

Популярность эстрадных танцев обусловлена их разновидностями, представленные на нижеприведенной схеме (Рис.1)

Рисунок 1 Разновидности эстрадного танца

Перед педагогами-хореографами стоит ответственная задача не только отвлечь детей от гаджетов, но и постоянно поддерживать интерес младших школьников в обучении эстрадному танцу, в свою очередь, требующий от них применения разнообразных подходов и методов.

Анализ литературы показал, что авторами-практиками предлагается ряд методов и способов, относящиеся к конкретному направлению танца либо представлен только их перечень без пояснений, что требует дальнейшей конкретизации этого вопроса. Данная статья послужила поводом для рассмотрения наиболее эффективных методов и способов при обучении эстрадным танцам младших школьников.

Исходя из опыта работы и, с методической точки зрения в качестве рекомендаций по эффективному усвоению учебного материала на занятиях эстрадного танца для младшего школьного возраста, можно включить следующие аспекты:

1. Создание позитивной атмосферы, включающей в себя *эмоциональный комфорт* (создать дружелюбную и поддерживающую атмосферу, где дети чувствуют себя уверенно и могут свободно выражать себя) и *игровые элементы* (включение игровых моментов помогает снизить напряжение и повысить интерес к занятиям).

2. Постепенное усложнение материала, характеризующееся *доступностью* (начинать с простых движений и постепенно переходить к более сложным) и *повторением* (регулярное повторение изученного материала способствует лучшему запоминанию и усвоению).

3. Визуализация и демонстрация, отражающаяся в *показе движений* (демонстрация танцевальных элементов педагогом или более опытными обучающимися помогает детям лучше понять, как выполнять движения) и *использовании видео* (показ видео с танцевальными номерами способствует вдохновению детей и дает им представление о конечном результате)

4. Индивидуальный подход, предусматривающий *учет особенностей каждого обучающегося* (важно обращать внимание на индивидуальные способности и уровень подготовки каждого ребенка, адаптируя задания под их возможности) и *обратную связь* (регулярно предоставлять детям обратную связь об их успехах и достижениях)

5. Интеграция различных видов деятельности осуществляется путем *комбинирования танца с музыкой и театром* (включение элементов актерского мастерства и музыкального сопровождения может сделать занятия более увлекательными и разнообразными) и *включения творческих заданий* (предложить детям создавать собственные танцевальные номера или хореографию, что развивает их креативность)

6. Регулярные выступления предусматривают *организацию показательных выступлений*: это может быть как внутри класса, так и на более широких мероприятиях, таких как отчетные

концерты, конкурсы разного уровня. Выступления помогают детям преодолеть страх сцены и повышают их уверенность.

7. Оценка и рефлексия проводится посредством *самооценки* (поощрение детей к самоанализу и оценке своих достижений помогает развивать критическое мышление и самосознание), а также *обсуждения успехов и трудностей* (регулярные обсуждения в группе о том, что удалось, а что нет, способствуют обмену опытом и поддерживают командный дух).

Данный комплекс рекомендаций может оказать помощь педагогам при создании эффективной и увлекательной образовательной среды для младших школьников, занимающихся эстрадным танцем. Наиболее эффективные методы, средства и способы работы с детьми данного школьного возраста в обучении эстраднему танцу представлены с пояснениями в нижеприведенной таблице (Табл.1)

Таблица 1. Эффективные методы, средства и способы работы с младшими школьниками в обучении эстраднему танцу:

№ п/п	Основные методы, средства и способы	Содержание деятельности
1	Игровые методы обучения	
	Танцевальные игры	Применение игр, сочетающих в себе элементы танца, помогают организовать занятия увлекательным способом. К примеру, игры типа «Повтори мой танец», где дети повторяют движения за ведущим.
	Конкурсы и батлы	Организация танцевальных соревнований между группами или парами, способствующая духу соперничества и повышающая мотивацию.
2	Интерактивные методы обучения	
	Участие в создании хореографии	Предоставление детям возможности создавать креативные и простые танцевальные номера, развивающие их творческое мышление и вовлеченность.
	Использование технологий	Применение приложений или программ для создания музыки и видеоредактирования, позволяющие детям видеть результаты своей работы и сделать процесс обучения более современным.
3	Визуальные и аудиовизуальные средства	
	Видеоуроки и демонстрации	Показ детям записи выступлений различных танцевальных коллективов или видеоуроки, вдохновляющие их и дающие пример для подражания.
	Музыкальные клипы и фильмы	Использование популярных музыкальных клипов, в которых фигурируют танцы, вызывающие интерес и желание для повтора увиденного.
4	Эмоциональная поддержка	
	Создание позитивной атмосферы	Стремление на занятиях к дружественной и поддерживающей атмосфере, способствующее комфортному и уверенному нахождению детей.
	Поощрение и поддержка	Регулярное признание успехов школьников через похвалу, вручение небольших наград или

		сертификатов за достижения.
5	Вовлечение родителей	
	Совместные мероприятия	Организация открытых занятий или совместных танцевальных дней для родителей и детей, способствующая поддержанию интереса и созданию командного духа.
	Обратная связь с родителями	Взаимодействие с родителями, информирование их о прогрессе и достижениях детей, способствующих повышению мотивации.
6	Тематические занятия	
	Погружение в разные стили	Введение тематики для каждого занятия (например, «Танцы народов мира» или «Музыка фильмов»), позволяющее детям узнать что-то новое и интересное.
	Костюмированные занятия	Проведение занятия в тематических костюмах, содействующее большей увлекательности и эмоциональности процесса обучения.
7	Специализированные мероприятия	
	Выступления и концерты	Регулярная организация мини-концертов и выступлений перед аудиторией, способствующая не только определить детям цель, но и помогающая преодолеть страх сцены.
	Приглашение профессионалов	Мастер-классы с участием опытных танцоров, вдохновляющие детей и укрепляющие интерес к обучению.
8	Индивидуальный подход	
	Учет интересов детей	Определение интересов каждого обучающегося и привязка изучаемого материала к этим интересам позволяет сделать занятия более персонализированными и актуальными.

Таким образом, участие детей в танцевальных эстрадных постановках играет важную роль в их социокультурном, эстетическом и физическом развитии. Эстрадная хореография представляет собой композицию, в которой они проявляют свои личностные качества. Занятия на уроках эстрадного танца, с его яркой образностью, фундаментально сказываются на комплексном развитии способностей обучающихся. Применение вышеперечисленных способов эффективного усвоения постановок на занятиях эстрадного танца содействует повышению уровня заинтересованности младших школьников в обучении танцу и разворачивает процесс обучения на путь эффективности и увлекательности.

Литература:

1. Токаев К.Ж. Глава государства выступил на II республиканском форуме депутатов маслихатов всех уровней – 03 октября 2024г. // <https://akorda.kz/ru/glava-gosudarstva-vystupil-na-ii-respublikanskom-forume-deputatov-maslihatov-vseh-urovney-39133>
2. Терехова М. А. Средства, методы и организация физической подготовки танцоров на этапе начальной спортивной специализации: монография / М. А. Терехова, Г. А. Чикалова. – Волгоград: ВГАФК, 2015. – 192 с.
3. Дужак О.И., Фомина Н.А. Эстрадный танец как средство физического воспитания школьников // Физическое воспитание и спортивная тренировка: Волгоградская государственная академия физической культуры – 2016. - № 1(15) – С.21-25

4. Шилова З.А., Лисицкая-Вдовина Т.Ю. Эстрадный танец как инструмент культурно-эстетического воспитания детей // Культурные индустрии в пространстве открытого города: материалы VIII Всероссийской (с международным участием) научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. - Екатеринбург, 2022

5. Костина А.С. Эстрадный танец как явление современной культуры: к обоснованию актуальности // Научные школы. Молодежь в науке и культуре XXI века: материалы междунар.науч.-творч.форума (научной конференции), 18-19 ноября 2021г. – Челябинск: ЧГИК, 2021.

ОРЫС МЕКТЕБІНДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

*Добарова Айгуль Кабдуалиевна,
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
«№9 жалпы білім беретін мектеп» КММ
Абай ауданы, Южный кенті*

Қазақстанның қазіргі жағдайында тіл тағдыры ел тағдырына айналды. Қоғамда қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту, тіл туралы заңды жүзеге асыру, әрі тілдің мәртебесін арттыру мәселесі әрбір қазақ тілі мұғалімінің міндеті болуы тиіс. Орыс тілді мектептерде қазақ тілін тиімді оқыту тек мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеріп қана қоймай, оны оқушылардың бойында сүйіспеншілікті қалыптастыруға да ықпал етеді. Бұл үрдіс оқушының шығармашылық қабілетін дамытуға, сөздік қорын молайтуға, қазақ тілі арқылы ой өрнектерін тереңдетуге мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда көптілді білім беру жүйесінің маңызы зор. Орыс тілді мектептерде қазақ тілін және әдебиетін оқыту өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Қазақ тілі мен әдебиеті еліміздің мәдениеті мен ұлттық мұрасын сақтаудың негізі болып табылады. Орыс мектептерінде қазақ тілін үйрету — оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастыру мен ұлттық құндылықтарды ұғындыруға бағытталған өте маңызды міндет.

Орыс мектептерінде қазақ тілін үйрету күрделі әрі маңызды міндет болып табылады. Әдістемелік тұрғыда бұл процесс оқушының ана тілінің ерекшелігін ескере отырып жүзеге асырылады. Орыс тілінде оқитын мектептерде қазақ тілі мен әдебиетін оқыту әдістемесінің негізгі міндеті — оқушылардың қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастыру, сөздік қорларын молайту және қазақ тілінде еркін қарым-қатынас жасауға мүмкіндік беру. Бұл бағытта оқыту әдістері үнемі жаңарып отырады, жаңа әдіс-тәсілдер мен құралдар қолданылады.

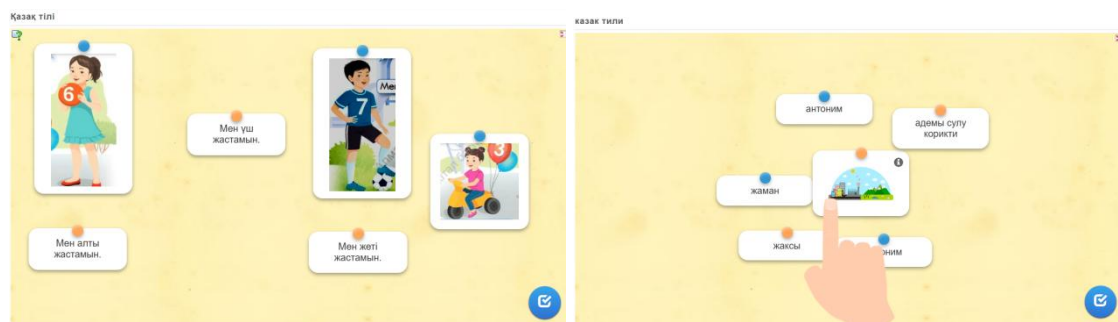
Орыс тілді мектептерде қазақ тілін оқыту үшін грамматикалық құрылымдар мен лексикалық тақырыптарды бірге үйрету қажет. Мысалы, 7 сыныпта «Сөйлем мүшелері» тақырыбын оқыту кезінде оқушыларға сөйлемнің негізгі мүшелерін дұрыс талдауға арналған тапсырмалар беріледі. Бұл әдіс арқылы оқушылар сөйлем құрылымын меңгеріп, сөйлеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік алады. Сонымен қатар, сөздік қорды дамыту үшін интерактивті құралдар да тиімді қолданылады.

Интерактивті әдістер арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға болады. Мысалы, LearningApps интерактивті білім беру сервисі арқылы оқушыларға сөздік қорларын кеңейтуге арналған түрлі тапсырмалар беріледі. Бұл тапсырмалар оқушыларды тек оқытпай, оларды сабаққа қызықтырып, ойын түрінде білімдерін тексеріп, бекітуге мүмкіндік береді.

Жаңа технологияларды, әсіресе интерактивті құралдарды қолдану қазақ тілін оқытуда үлкен нәтиже береді. Мысалы, LearningApps арқылы оқушыларға «саяхат» тақырыбында қолданылатын сөздер мен тіркестерді үйретуге болады. Бұл тапсырмалар оқушылардың сөздік қорын кеңейтуге, олардың сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Оқушылар сөздерді дұрыс қолдану арқылы сөйлеу дағдыларын дамытады. Алғашқы кезеңде жиі қолданылатын

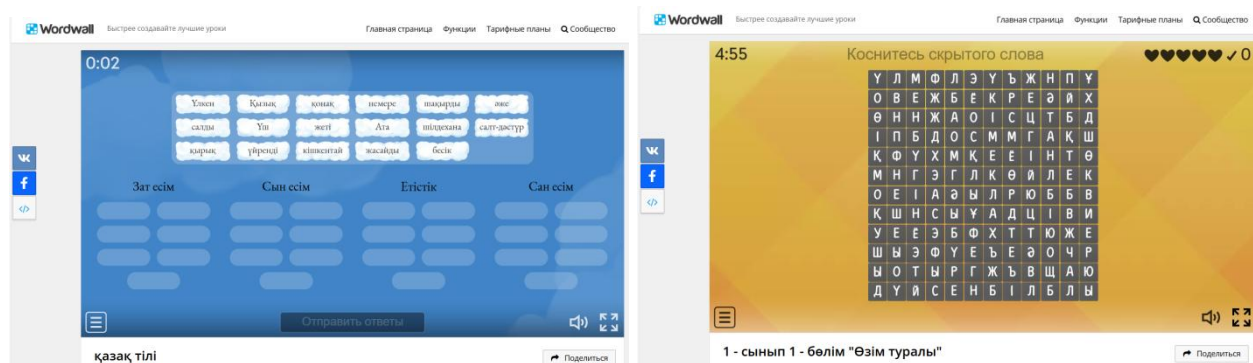
сөздер беріледі, кейінірек күрделі сөздер мен тіркестер үйретіледі. Бұл әдіс оқушылардың қазақ тілінде еркін сөйлеуіне мүмкіндік береді.

Wordwall қосымшасы да орыс мектебінде қазақ тілін оқытуда маңызды рөл атқарады. Мысалы, «Табиғат» тақырыбын оқыту кезінде Wordwall қосымшасы арқылы табиғатқа қатысты сөздермен түрлі ойындар мен тапсырмалар жасауға болады(сурет- 3,4). Бұл тапсырмалар оқушылардың сөздік қорын арттырып, қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл құрал мұғалімге оқушылардың білім деңгейін бақылауға және олардың даму барысын бағалауға мүмкіндік береді(сурет-1,2).

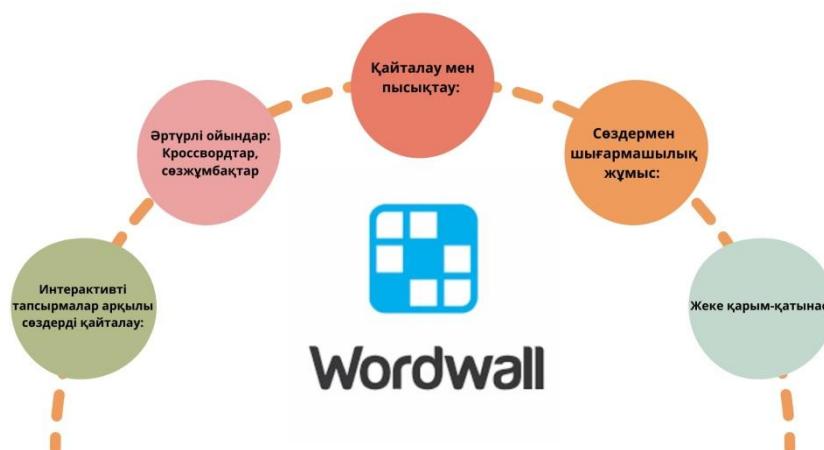
1,2-сурет. Орыс мектебінде қазақ тілінен сөздік қорын дамытуға LearningApps сервисі арқылы жасалған тапсырмалар үлгісі.

Орыс мектептерінде қазақ тілін оқытуда көрнекі құралдар үлкен рөл атқарады. Көрнекі құралдар оқушыларға түсіндірілген тақырыптарды тиімді меңгеруге көмектеседі. Бұл құралдар, әсіресе қазақ тілі сияқты шет тілін үйрету кезінде, оқушыларға мәселелерді есте сақтауға, түсінуге көмектеседі. Оқушылар тек есту арқылы ғана емес, көру арқылы да білім алады, бұл өз кезегінде оқыту процесінің тиімділігін арттырады. Көрнекі құралдар сабақты жандандырып, оқушылардың назарын тақырыпқа аударуға мүмкіндік береді.

3,4-сурет. Орыс мектебінде қазақ тілін оқытуда Wordwall қосымшасы арқылы жасалған тапсырмалар

Wordwall қосымшасы сөздік қорын дамытуға бірнеше жолмен көмектеседі (диаграмма-1).

1-диаграмма. **Wordwall** қосымшасы сөздік қорын дамыту жолы

Қазақ тілін оқытуда психологиялық тұрғыдан қарағанда да көптеген аспектілер ескерілуі қажет. Оқушылардың тілді үйрену мотивациясын арттыру үшін шығармашылық тапсырмаларды қолдану маңызды. Оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту үшін тек сөздік қорды арттыру емес, грамматикалық құрылымдарды үйрету де қажет. Оқушыларға нақты тапсырмалар мен жаттығулар арқылы қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға болады. Бұл әдіс орыс сыныптарында оқушылардың тілдік дағдыларын жүйелі түрде дамытады.

Қазіргі заманда қазақ тілін орыс мектебінде оқыту мәселесі өте маңызды. Орыс тілді мектептерде қазақ тілін оқытудың тиімді жолдары арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, олардың сөздік қорын молайту, қазақ әдебиетіне деген қызығушылығын арттыруға болады. Интерактивті әдістер мен көрнекі құралдар арқылы сабақтарды жандандырып, оқушылардың тіл меңгеруін жеңілдетуге болады. Мұғалімдер жаңартылған білім беру жүйесіне сәйкес әдістемелік құралдарды тиімді пайдалана отырып, оқушыларға қазақ тілін сапалы үйрету міндетін атқаруы тиіс.

Қазақ тілі мен әдебиетін оқытудың тиімді жолдарын табу — әр мұғалімнің басты мақсаты болуы керек. Тіл үйрену тек сөздік қорды ғана емес, оқушылардың ойлау қабілетін, сөйлеу дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Орыс мектебінде қазақ тілін үйретудің дұрыс жолдары — қазақ тілінің дамуына, оның қоғамдағы қолдану аясын кеңейтуге ықпал етеді.

Әдебиеттер:

1. Ахмет Байтұрсынов. Тіл тағдыры // Әдебиеттану ғылымы мен тіл білімінің теориялық негіздері. – Алматы: ҚазМУ баспасы, 2001. – Б. 74-82.
2. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі. Орыс мектебінде қазақ тілін оқыту әдістемесі // Оқу бағдарламасы мен әдістемелік нұсқаулықтар. – Астана, 2015. – Б. 34-45.
3. Қажыбекова, Р. Қазақ тілі мен әдебиеті оқыту әдістемесі: мектептердегі тәжірибе // Қазақ тілі мен әдебиет пәні: жаңа әдіс-тәсілдер мен технологиялар. – Алматы: Рауан, 2018. – Б. 56-65.
4. Виготский, Л. С. Психология мышления и речи. – М.: Просвещение, 1982. – Б. 120-130.
5. Үмбетәлиев, С. Қазақ тілін оқытудың инновациялық әдістері // Орыс мектептерінде қазақ тілін оқыту: мәселелері мен шешу жолдары. – Алматы: Ғылым, 2017. – Б. 98-103.
6. Жұмабаев, М. Тіл және оның маңызы // Қазақ тіл білімінің өзекті мәселелері. – Алматы: Санат, 2016. – Б. 110-120.

РЕСУРСОВ НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Долгомыслова Ю.А., Закржевская Е.Д.

учителя начальных классов

КГУ «Школа-лицей имени Ыбырая Алтынсарина» город Караганда

Современное общество предъявляет новые требования, что говорит о востребованности изучения данной проблемы, практической и творческой реализации ее решения. Современный мир вот уже на протяжении нескольких десятилетий живет в эпоху информационных технологий и высоких достижений. Одним из наиболее важных направлений этого времени является цифровизация общественной жизни в самых разных сферах его деятельности, и в первую очередь в сфере образования [2, с 156]. Именно образование на самых разных уровнях, начиная с начальной школы и заканчивая университетским уровнем, формирует общество будущего. Школа должна стать открытой изменяющемуся миру, конкурентноспособной, постоянно повышать качество своих услуг, она должна стремиться удовлетворять быстро меняющиеся интересы потребителей, иными словами, «школа обречена на изменения в изменяющемся мире» [1 с 72]. Цифровая среда, в которой предстоит жить нашим детям, приводит к переосмыслению методов обучения и преподавания.

Использование цифровых технологий влияет на активность учащихся в классе, позволяет углублять свой кругозор, развивает интерес к учёбе. Мыслить самостоятельно. Стремительно совершенствуются технологии во всех областях науки и техники, количество информации удваивается каждые пятнадцать лет. Такой лавинообразный процесс накопления информации и необходимость соответствующей интеллектуальной реакции предъявляет очень высокие требования к человеку. Усилия, которые при этом он вынужден приложить, предполагают изменения его личностных характеристик.

Взяв за основу концепцию программы «Цифровой Казахстан» наша школа идёт в данном направлении. Наша задача - создать информационно - образовательную среду, которая была бы комфортна для сотрудничества учителей и учеников, родителей. Основой для этого в первую очередь, служит, конечно, материально-техническая база. Умелое использование цифровых технологий успешно помогает развить у школьников изобретательскую смекалку, творческое воображение, диалектическое мышление. Но, цифровизация школы - это не только материально-техническая база. Это, конечно, наши учителя, владеющие навыками работы в сети Интернет, обладающие достаточными знаниями в области информационных и коммуникационных технологий, умеющие эффективно применять их в своей профессиональной деятельности и готовые к постоянному повышению уровня своего педагогического мастерства. Современные дети уже в начальной школе свободно владеют портативными устройствами и все чаще приносят их в школу. Можно, конечно, запрещать их использование, а можно продуктивно применять в образовательном процессе. Ведь для современных детей мир цифровых технологий – это уже своего рода естественная среда обитания. Поэтому их использование в процессе обучения – органичная часть повседневной жизни. Из огромного многообразия существующих образовательных платформ и мобильных приложений, наибольшей популярностью у учителей нашей школы пользуются: «Онлайн-мектеп», «BilimLand», «Kundelik bilimland».

В своей практической работе мы используем следующие цифровые технологии:

Более подробно можно остановиться на доступном, на наш взгляд, интересном и простом в использовании интерактивном приложении QR-код. На уроках QR-коды можно применять на любом этапе от постановки целей до домашнего задания. На организационно-мотивационном этапе урока используем QR-коды как предположение. Например, о какой теме пойдет речь на уроке? Какой код лишний и почему? С их помощью задаем алгоритмы работы, пошаговые инструкции. Так, при изучении новой темы можно прикрепить QR-коды стикерами в учебнике и расширить пространство изучаемого параграфа. Сделав отметки с кодами на географической карте, можно получить информацию об объекте. Также возможно организовать

самопроверку, взаимопроверку. Например, на уроке математики дети решают задачи, а для проверки наводят на соответствующий номер QR-кода и проверяют ответ. Мотивация - быстрее решить задачу и проверить её.

Наиболее эффективным методом является создание собственного канала на **YouTube** совместно с детьми. (@Юлия Долгомыслова) Аудитория **YouTube** любит движение и жизнь на канале. Если мы хотим создать действительно активное сообщество вокруг своего канала нам нужно научиться удивлять и радовать своих подписчиков свежими видео разных форматов. Сегодня это могут быть образовательные видео в стиле «Как выучить таблицу умножения за 30 минут», через 2 дня — история успеха вашего ученика, а еще через неделю вы можете загрузить ролик в стиле «ответы на вопросы». Главное – не бойтесь экспериментировать с форматами, чем больше разнообразия, тем более интересен ваш канал для зрителей. Очень эффективно – это снять на видео и выложить контент о новой теме, когда объясняет сам ребёнок у доски. Учащиеся и родители с удовольствием смотрят такие ролики, почерпывая важную информацию. [4]. Главное отличие YouTube от ТВ и почему сегодня все крупные телевизионные каналы переходят в YouTube? Правильно! — Это возможность зрителей взаимодействовать с контентом. Когда мы смотрим телевизор, все что мы можем — это просто смотреть и обсуждать полученную информацию, но в случае с YouTube ученики также могут высказать свое мнение и повлиять на следующие видео автора канала. Без понимающего и активного участия родителей невозможно добиться от воспитанников положительных результатов. Поэтому знакомим родителей с цифровыми формами работы, убеждаем их в значимости наличия у детей нетрадиционного мышления, творческого воображения. **Результат деятельности: создание видеороликов.**

Использование Яндекс – учебников также приносит хорошие результаты на уроке. Дети выполняют в Учебнике задания по русскому языку и математике, а учитель следит за их успехами.

Позволяет также давать индивидуальные задания, выстраивая персональные траектории обучения. Дети работают с Учебником в школьном классе или дома. Технологии сами проверяют их ответы и составляют отчёт — учитель может его посмотреть в любой момент.

Также эффективно используется Искусственный интеллект.

Различные программы делают учебный процесс интерактивным и захватывающим. «Развитие цифровых технологий ставит перед образованием новые задачи и дает новые возможности, которые позволят повысить качество образования и достичь принципиально новых результатов. Важно, что внедрение технологий не будет сопровождаться повышением нагрузки на ребенка и учителя, а, напротив, сделает процесс обучения более интересным, эффективным. Школа станет успешной, если будет ориентироваться на задачи и технологии не вчерашнего и сегодняшнего, а завтрашнего дня.

Из опыта своей работы можно сделать **выводы:**

Процесс цифровизации вносит постоянные изменения в образование. Образование больше не ограничено местом или инструментами, такими как парты, компьютеры или учебники. Вместо этого вся сила обучения сосредоточилась у каждого на кончиках пальцев с мгновенным доступом и неограниченными возможностями.

Литература:

1. Асмолов А. Г. Шок настоящего / 2010
2. Закон Республики Казахстан «Об образовании» (с изменениями и дополнениями) <http://online.zakon.kz>.
3. Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года №988 «Об утверждении Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020-2025 годы».
4. <https://www.youtube.com/watch?v=zKp8VeLqbH0>
<https://youtu.be/23NsSKvfFnU>

ПРИВИТИЕ КУЛЬТУРЫ ЧТЕНИЯ УЧЕНИКАМ МЛАДШИХ КЛАССОВ

Евдокимова Л.А.,

учитель начальных классов,

Школа-лицей имени Ы.Алтынсарина, г.Караганда

Прежде чем разобраться в данной проблеме, нужно уточнить понятие, что такое культура чтения. Культура чтения – это способность понимать, воспринимать, анализировать вербальную информацию, представленную в разных форматах: печатном письменном электронном

Каждый год в нашей школе проводится мониторинг качества образования по типу PISA или Перлс, цель которого - оценка способности применять в реальной жизни знания, полученные в школе. Тестирование проводится в соответствии с планом внутришкольного контроля в младших классах по трем направлениям: грамотность чтения, математическая грамотность и ЕНГ. Сформированность грамотности чтения отслеживается по 3 уровням:

- Понимание текста. Учащиеся должны показать, что понимают, о чем говорится в тексте, определить тему и главную мысль, найти и выявить в тексте информацию, которая представлена в различном виде; сформулировать прямые выводы и заключения на основе фактов, которые имеются в тексте.

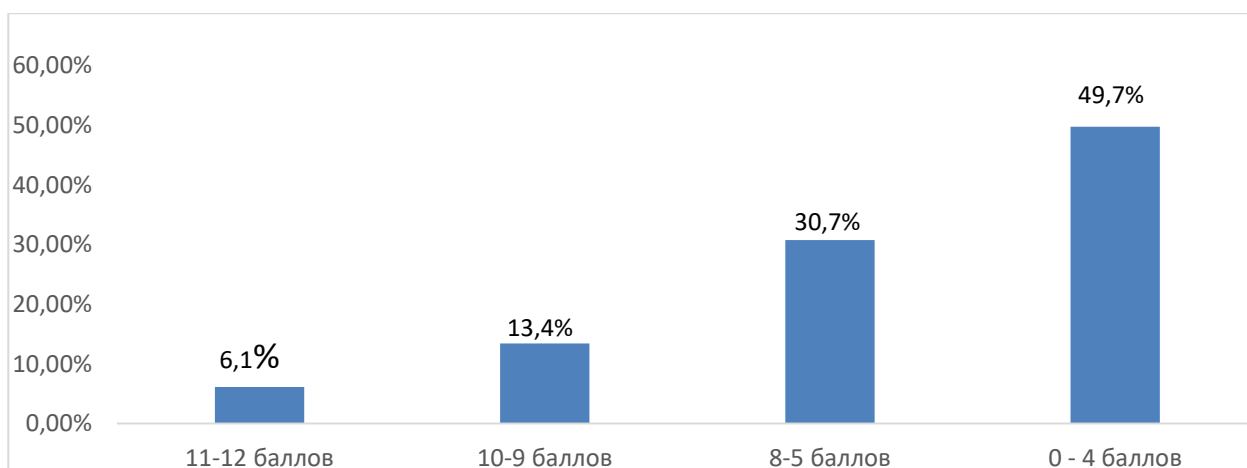
- Интерпретация. Учащиеся анализируют, интерпретируют, обобщают информацию, которая представлена в тексте, формулируют на ее основе сложные выводы.

- Выражение собственной точки зрения.

При проверке работ выяснились следующие проблемы у детей:

- Не поняли текст («Актос взял белку домой»)
- Затрудняются с определением основной мысли текста.
- Не умеют выбирать главное, выписывают лишнюю информацию.
- Неправильно выполнено задание: выписывают не 4-5 слов, обозначающих действие белки, а словосочетания или предложения; или другие части речи.
- Пишут ответ от 1 лица (вопрос предполагает ответ от 3 лица).
- В качестве ответа выписывают предложение из текста, надо ответить своими словами.
- Дают неполные, односложные ответы на вопросы, которые требуют полных развернутых ответов.
- Неверно оценивают поступок людей, которые приручают диких животных («Они очень хорошие люди»).
- «Мальчики принесли большую елку, вкопали рядом с сараем, повесили конфеты на ветки, а орехи закопали в снегу во дворе. Клубок, найденный мальчиком, привязали к нижним веткам елки».
- «Мальчики поставили елку, привязали собаку, на елку повесили конфеты, орехи закопали в снегу, дали ей клубок жесткой конопляной пряжи» (Боровков Арсений Ю 3Е класс), (отсутствие лишней информации, передача информации от 3 лица).
- Оцени поступок людей, которые приручают диких животных?

Результаты сформированности читательской грамотности в начальной школе

Отсюда следует рекомендации, над чем надо работать при работе с текстом:

- проверять понимание текста и заданий.
- отрабатывать навык работы по инструкции.
- учить отвечать полными предложениями.
- привязывать учебный материал к особенностям местности, природы, истории нашего края.

Данные проблемы заставляют задуматься, почему прочитав текст, дети не могут ответить на простые вопросы к тексту. Дело в том, что в течение последнего десятилетия детское чтение переживает явный кризис, который сигнализирует об опасности отторжения детей от книжной культуры. Это подтверждает данный анкетирования, которые я провела среди детей в моем классе. В классе 28 детей. Дети дома не читают, потому что:

- дома нет книг – 15%
- не читают взрослые – 35%
- нет желания -24%
- нет интереса – 16%
- читают только тогда, когда задают в школе -55%.

Итого, в классе самостоятельно и с желанием читают только 20%. Действительно, чтение совсем не пользуется популярностью у детей. Обобщив данные проведенного анкетирования среди детей 4-х классов, получила следующие результаты: дети гораздо охотнее играют в компьютерные игры, много времени проводят в соцсетях, необходимую информацию находят не в книгах, а в интернете. И лишь немногие дети ответили, что в свободное время читают дополнительную литературу. Вот и причина, из-за чего снижается уровень текстового мышления. Как же привить любовь к чтению?

Конечно, **дома должны быть книги**. Нужно организовать дома небольшой уголок с книжной полкой и местом для чтения, где будут храниться только детские книги и где можно уединиться и спокойно почитать в тишине. **Читать самим родителям**, потому что только личный пример может пробудить в ребёнке интерес к книгам.

Обсуждать прочитанное. Это не значит, что нужно требовать подробный пересказ прочитанных глав: лучше спросите, какие чувства вызвали у ребёнка события книги, почему персонажи попали в ту или иную ситуацию, а также попробуйте предугадать, как дальше будет развиваться сюжет. **Совмещать чтение с игрой**, организовав с детьми сюжетные игры по мотивам прочитанных книг.

Обязательно, **выделять время на чтение**. Это значит, что в расписании ребенка должно быть время, когда он находится дома, но при этом не занят уроками, не играет и не смотрит телевизор.

Также нужно обращать **внимание на оформление книги**. Выбирая литературу для самостоятельного чтения, нужно отдать предпочтение экземплярам с крупным шрифтом.

Иллюстрации тоже важны, причём не только для самых маленьких читателей, но и для ребят постарше. Знакомство с книгой начинается именно с обложки и иллюстраций, а откровенно плохие рисунки могут заставить вернуть на полку магазина или библиотеки даже самую чудесную книгу.

Заставить ребёнка полюбить книги не получится, как и заставить его полюбить спать в обеденное время, классическую музыку или, например, бальные танцы. Чтобы заинтересовать ребёнка чтением, а не сформировать неприязнь на долгие годы, нельзя допускать эти ошибки: принуждать, наказывать чтением, награждать за чтение. Однако похвала на первом этапе — это достаточно сильный механизм подкрепления для ребёнка. В качестве вознаграждения можно рассмотреть покупку новой книги или посещение библиотеки. Как правило, те родители, которые стремятся увлечь своих детей чтением, и сами редко надолго расстаются с книгой. В таком случае им, вероятно, не составит труда привить ребёнку любовь к этому полезному и увлекательному занятию с раннего возраста.

Литература:

1. Кондратьева О.Н. Чтение и мышление. Крылья. 2007
2. Махаева В.П. Нельзя заставить читать, но можно увлечь, научить, «заразить».

Школьная библиотека. 2008

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ ЖӘНЕ ТАРИХ САБАҚТАРЫНДА ТЕСТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ

Әбдігүл Сандұғаш Нұрланқызы, тарих пәні мұғалімі

Қарағанды қаласы, «№15 ЖББМ» КММ

Тестілеу – тарих білімін тексерудің және өзін-өзі тексерудің ең тиімді түрі. Тест сұрақтарына жауап бере отырып, өзі үшін көптеген жаңа нәрселерді біліп, тарих бойынша өз білімін бағалай алады. Тестілеу сияқты жұмыстың бұл түрін пайдалану мүмкін емес нәрсені орындауға көмектеседі - әртүрлі мәселелер бойынша жалпы сауалнама жүргізу және бұл процесті «шок терапиясына» емес, қызықты ойынға айналдыруға болады.

Тесттік бақылаудың артықшылықтары

- бағалаудың объективтілігі, себебі тестілік бақылауда субъективті факторлардың әсері (мысалы, оның сабақтағы мінез-құлқын есепке алу және т.б. сияқты) алынып тасталады;
- меңгерілген материалдың көлемі және оны игеру деңгейі туралы ақпараттың сенімділігі;
- тиімділік – әртүрлі сыныптардағы оқушыларды бір сабақта бір уақытта тексеруге болады, нәтижелерді өңдеу оңай (тесттерге қарағанда тексеру оңай), мұғалімнің уақытын үнемдейді.
- саралау қабілеті – тесттерде әртүрлі деңгейдегі тапсырмалар болғандықтан;
- оқытудың жеке тәсілін жүзеге асыру – оқушылардың білімін жеке тексеру және өзін-өзі тексеру мүмкін;
- оқушылардың логикалық ойлауын, зейінін дамытады;
- оқытудың әртүрлі әдістері мен ұйымдастыру формаларын пайдалана отырып, әртүрлі бағдарламалар, оқулықтар бойынша оқытылатын оқушылардың әртүрлі топтары үшін тестілеу нәтижелерінің салыстырмалылығы.

Тесттерді қалай қолдануға болады:

1. Қорытынды тестілеу. Тесттер белгілі бір уақыт аралығында өтілген тақырыптарды қамтуға арналған.

2. Сабақ барысында тестілеу. Тест сұрақтарын оқыту барысында тестілеуді ұйымдастыру үшін пайдалануға болады. Мысалы, тақырыпты оқып болғаннан кейін оқушыларға тақырыпқа байланысты сұрақтарға дұрыс жауаптарды таңдау ұсынылады. Бұл жағдайда қанша сұраққа қандай баға қоятынын мұғалімнің өзі алдын ала анықтайды. Тестілеудің бұл түрі тиімді емес,

бірақ белгілі бір жағдайларда, мысалы, үлгерімі төмен оқушылар үшін ұйымдастырылуы мүмкін.

3. Тарихтан олимпиада. Әрбір тест блогының соңында тарих олимпиадасына жауап нұсқалары бар сұрақтар ұсынылады. Бұл сұрақтарды мұғалім әртүрлі тәсілдермен қолдана алады: ең табысты оқушыларды тексеру; тарих үйірмелерінде оқитын оқушылардың білімін, ең соңында тарих пәнінен олимпиада кезінде тексеру.

Бұл бөлімнің сұрақтары өте күрделі, олар тарихтан қосымша білімді, қосымша тарихи әдебиеттерді оқуды талап етеді, сондықтан олардан тест құрастыру кезінде мұғалім әдеттегі қорытынды тестке қарағанда сұрақтарды азырақ қамтуы керек, мысалы, тек жеті сұрақ, оның ішінен оқушы бес сұрақты таңдап, оларға дұрыс жауапты табу керек, ол сұраққа «5» деген бағаға, төрт сұраққа «4» деген баға, үш сұраққа «3» деген баға ала алады.

4. Өзін-өзі тексеру. Тесттерді оқушылардың өздері тарихтан алған білімдерін өздігінен тексеру үшін де қолдануға болады. Сонымен қатар, мұғалім кейіннен дұрыс емес жауаптарды талдау арқылы үй тапсырмасы ретінде тесттерді пайдалана алады.

Дәстүрлі тесттер – тарихты оқытудағы ең дәстүрлі түрі. Олар әмбебап болып табылады, өйткені олар оқушыларға білім берудің тарихи мазмұнының барлық құрылымдық компоненттері бойынша білімдерін тексеруге мүмкіндік береді.

Рим құрылды:

- а) б.з.б 390 ж;
- б) б.з.б 509 ж.;
- в) б.з.б 753 ж

2) Оқиғалардың қайсысы бірінші болды?

- а) III Тутмостың әскери жорықтары;
- б) Хеопс пирамидасының құрылысы;
- в) Эхиатон реформасы.

3) Бір ғасырда қандай оқиғалар болды?

- а) Римнің негізін салу және Ниневиді парсылардың басып алуы;
- б) Солонның реформалары және Римде республиканың құрылуы;
- в) Сомали шайқасы және Хероне шайқасы.

4) Олардың қайсысы замандас болды?

- а) Хаммурапи және Тутмос;
- б) Эней және Ромул;
- в) Сүлеймен мен Перикл.

5) Рим мемлекеті орналасқан:

- а) Солтүстік Африкада;
- б) Апеннин түбегінде;
- в) Балқан түбегінде.

6) Ежелгі адамдардың алғашқы кәсібі:

- а) ауыл шаруашылығы;
- б) мал шаруашылығы;
- в) аңшылық.

7) Ежелгі мысырлықтардың бас құдайы:

- а) Осирис;
- б) Анубис;
- в) Амон - Ра.

8) Египеттегі өзен:

- а) Үнді;
- б) Ніл;
- в) Ганг.

9) Шадуф – бұл:

- а) танаптарды сумен қамтамасыз етуге арналған құрылғы;
- б) құдайларға құрбандық шалу;
- в) суару каналы.

Дәстүрлі тесттерден басқа, басқа да тест тапсырмалары бар:

Сәйкестікті қалпына келтіру сынағы.

Өнертапқыштардың аты-жөнін, олардың өнертабыстарының атаулары мен мерзімін көрсеткілермен байланыстырыңыз:

Джеймс Уотт	1733	Иіру машинасы
Джеймс Стивенсон	1793	Шойынды ұнтақпен қаптау процесі
Э. Картрайт	1807	Дженни
Роберт Фултон	1784	Механикалық тоқу станогы
Ричард Аркрайт	1764	Локомотив
Генри Корт	1814	Бу машинасы
Сэмюэл Кромптон	1784	Мақта талшықтарын тұқымнан ажыратуға арналған машина
Эли Уитни	1785	Мюль - машинасы
Джеймс Харгривс	1779	Пароход

«Артығын алып тастау» тестісі немесе белгіленген заңдылықта қатарды жалғастыру.

Келесі қатардан артығын табыңыз:

Аңырақай шайқасы, Бұланты шайқасы, Орбұлақ шайқасы, Куликов шайқасы

Заңдылықты анықтау арқылы қатарды жалғастырыңыз:

Орбұлақ шайқасы (1643), Бұланты шайқасы (1726), Аңырақай шайқасы (1729), ...

Тарихи ақпаратты топтастыруға арналған тест.

Атауларды, тарихи оқиғалардың белгілерін және т.б. кестенің тиісті бағандары бойынша бөліңіз.

Египет	Месопотамия	Үндістан	Қытай	Персия	Финикия, Палестина

Дарий, Амон, Саул, қағаз, шахмат, Кир, Конфуций, Вавилон, Амока, Мұса, Персеполис, Карфаген, Нефертити, Камбиз, Ассирия, Иерусалим, Ганг.

Хронологиялық тізбекті орнатуға арналған тест.

Келесі оқиғаларды орын алу ретімен орналастырыңыз:

Римде Республиканың құрылуы,

Он екі кестенің заңдары,

Пидна шайқасы,

Римнің негізі,

Канна шайқасы,

Галлдардың шапқыншылығы.

Тарихи фактілердің субъективті орналастыруға арналған тест.

Төмендегі қасиеттердің қайсысы ортағасырлық адам үшін маңызды болды? Оларды кему ретімен нөмірлеңіз:

Тақуалық_, жанның құтқарылуына қамқорлық_, Құдайға қызмет ету_, әлеуметтік жегістіктерге жету_, бизнесте байлық пен сәттілік_, ауыр және табанды еңбек_, отбасы бақыты_.

Логикалық тізбекті анықтауға арналған тест.

Төменде келтірілген оқиғалар мен құбылыстарды олардың ең ертесі сол жақта, сосын уақыт бойынша соңынан еретіні және т.б. болатындай етіп орналастырып, тізбекті

құрастырыңыз. Көршілес сілтемелер себептер мен салдар ретінде бір-бірімен байланысты болуы керек:

А.Егіншілік пен мал шаруашылығының пайда болуы.

В. Жинау және аңшылық қоғамды тамақтандыруға қажеттен көбірек азық-түлік бере бастайды.

С. Коммуналдық шаруашылықтың бірқатар жанұялық шаруашылықтарға бөлінуі.

Д. Артық заттардың пайда болуы.

Е. Жердің өнімділігін арттыру.

Ғ. Рулық қауымнан көршілес қауымға көшу.

Г. Соқа мен металл құралдардың сыртқы түрі.

Шектеулі жауаппен сынақ.

Бос орындарды толтырыңыз:

Шумер елі оңтүстік бөлігінде орналасқан. Бұл жерлерге адамдар ... жылдар бұрын қоныстанған. Олар өскен егістіктерде ..., ..., ... жасалған үйлерде тұрды. Судың жерді үнемі қоректендіруі үшін шаруалар құрылыс салуды үйренді ... және ... Шумерлер жануарларды қолға үйретуді үйренді: ..., ..., ... Мұнда әлемдегі алғашқы қалалардың кейбірі салынған, мысалы: ..., ...

Еркін жауап беретін тест.

1930 жылдардағы дағдарысқа неліктен Азия, Африка және Латын Америкасы елдері қатысты?

Төменде келтірілген себептердің ішінен ең маңыздысын таңдап, өз пікіріңізді білдіріңіз:

А. Бұл елдер өнеркәсібі дамыған елдерден ірі несие алуды тоқтатты.

В. Экономикаларының біржақты дамуына байланысты бұл елдер азық-түлік пен шикізатты жеткізушілер болды, олардың бағасы күрт төмендеді.

В. Бұл елдерде жеткілікті дамыған инфрақұрылым (жолдар, көпірлер, коммуникациялар және т.б.) болмады.

Тест тапсыру әдістемесі (дағдылары мен дағдылары) жылдар бойы жаттығып, дұрыс үйреніп, күш пен уақытты бөліп, мұқият болуы керек. Қазіргі уақытта мектептегі білім берудің алдында мектеп оқушыларын қазіргі қоғамдағы өмірге және жоғары дамыған ақпараттық ортадағы кәсіби қызметке, заманауи ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, одан әрі білім алу мүмкіндігіне дайындау мәселесі тұр. Сондықтан қазіргі мектеп түлегі алдағы мыңжылдықта өмір сүріп, жұмыс істеу үшін келесідей қасиеттерге ие болуы керек:

➤ өзгермелі өмірлік жағдайларға икемді бейімделу, қажетті білімді өз бетінше алу, оны практикалық қызметте шебер қолдану;

➤ сыни және шығармашылық ойлау, алынған білімді қоршаған шындықта қайда және қалай қолдануға болатынын нақты түсіну;

➤ өзінің жеке интеллектісін, адамгершілігін, дене бітімін, мәдени деңгейін дамыту бойынша өз бетінше жұмыс істеу;

➤ ақпаратпен сауатты жұмыс істеу (жинау, талдау, салыстыру, жалпылау, зандылықтарды белгілеу, қорытындыларды тұжырымдай білу және т.б.);

➤ көпшіл болу, әртүрлі топтарда жұмыс істей білу.

Мұғалімдер оқушылардың оқу үлгерімін бағалаудың әртүрлі әдістерін қолдана отырып, икемді бағалау жүйесін енгізуге тырысуда. Бұл сапалы есептерді ұжымдық шешу, өзіндік жұмыс, диктант, конспект жазу, қосымша дереккөздермен жұмыс, өзара бақылау, өзін-өзі бақылау, тест, тест тапсырмалары, кредит болуы мүмкін.

Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың заманауи технологияларының бірі – тест тапсырмалары түріндегі бақылау түрі – тест технологиясы.

Әдебиеттер:

1. Акопова Л.И., Ястребова С.А. Тарих пәнінен мектепшілік бақылау. М., №3, 1998 ж. Б.26.
2. Битьянова М.Р., Азарова Т.В., Земских Т.В. Мамандық – мектеп оқушысы: бастауыш сынып оқушыларының танымдық әрекетінің жеке стилін қалыптастыру бағдарламасы. М., 2000 ж. Б.112.
3. Шмелев А.Г. Жоғары сынып оқушылары мен талапкерлерге арналған тесттер. М., 2000 ж. Б.124 - 132.

ОҚУДАҒЫ ПСИХОЭМОЦИОНАЛДЫ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК КЕДЕРГІЛЕРДІ ИКЕМДІ DAҒДЫЛАР АРҚЫЛЫ ЖЕҢУ

Әбдірахман Л.С., педагог-психолог

Қарағанды қ., «№2 Оқушылар сарайы»КММ

Барлық еңсерілмейтіндей боп көрінетін қабырғалар қарапайым және түсінікті кірпіштерден тұрады. (У.Смитт)

Бүгінгі таңда білім беру - бұл үнемі дамып келе жатқан тәжірибе. Оқулықтар, оқу бағдарламалар не жобалар болсын, жаңа мүмкіндіктер немесе жаңашылдық жасаудың оңтайлы жолы болса, өкінішке орай, сол білімді оқу мен қабылдау уақытпен қатар жүрмей келе жатқаны анық.

Қоғам - баланың жақсы білім алуы мен дамуы қандай маңызды болса, психоэмоционалдық және әлеуметтік жағдайының тура сондай деңгейде болу қажеттілігін түсініп отыр.

Оқудағы психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді женуде әлеуметтік - эмоционалды оқытуды дамыту қажет, себебі балаларға эмоцияларды басқару, мақсат қою, эмпатия көрсету және қарым-қатынас орнату сияқты маңызды өмірлік дағдыларды үйрететін таптырмайтын құрал болып саналады.

Қосымша білім беру мекемесінде балалармен жеке және топтық жұмыс жасау барысында байқағаным, 10-15 жас аралығында оқушылардың 60%-ы өзіне сенімсіз, білім алуда немесе сынып оқушыларымен қарым-қатынас құруда, не отбасында кедергілер туындаған, оның шешімін білмейтін жасөспірімдер оқитынын анықтадым. Көп жағдайда бұл балалар үйірмелерге қатысып, жаңа орта мен достар табу, ұнайтын жұмысымен айналысу арқылы қиындықтардан өттік деп ойлайды, алайда бұл негізгі мәселелерді шешпейді.

Кейбір әлеуметтік-эмоционалды мәселелер шешілмеген жағдайда оқуға кедергі келтіруі мүмкін екені белгілі. Мазасыздық пен қорқыныш яғни, перфекционизм және сәтсіздік, сыныпта өз орнын таба алмау, ТЖБ мен БЖБ, тест кезіндегі үрей, өзіне сенімсіздік сияқты кедергілердің болуы, оқушы зейінін шоғырландыру, сабаққа қатысу және өз әлеуетін ашуда қиындықтарға тап болуы мүмкін. Өзін-өзі бағалауы төмен оқушылар өздерінің дағдылары мен қабілеттерін жиі бағаламайды. Бұл келесідей көрінуі мүмкін: мотивацияның болмауы, тәуекелге барудан қорқу, сабаққа қатыспай отыру, күрделі жұмыстан қашу. Әлеуметтік дағдылардың дамымағандығынан оқушыларға сыныпта қарым-қатынас орнату және өзара әрекеттесу қиынға соғады. Мәселелер мыналарды қамтуы мүмкін: достар табу қиындықтары, топта жұмыс жасай алмау, жанжалды шеше алмау, өзін-өзі реттеу мен тәртіптің болмауы.

Бұл кедергілер бүгінгі таңда мектептің әр сыныбында бар десем, қате айтпаймын. Педагог - осы келеңсіздіктерді туындауына тосқауыл болатын, реттеп, шеше алатын, қолдау көрсететін, сынып қауымдастығын қалыптастырушы тұлға болып саналады.

Оқушылардың өздерін қауіпсіз сезінуі, процеске қатысуы және оны бағалауы өте маңызды. Педагог тарапынан:

- Сыныпта бір-біріне деген құрметті, жанашырлық мәдениетін қалыптастыру;
- Оқушыларға өздері туралы сөйлесуге және бір-бірімен жақынырақ танысуға мүмкіндік беру;

- Қол жетімді болу және тыңдай білу;
- Күшті жақтарына баса назар аударып, жан-жақтылықтарын дамыту;
- Топта ынтымақтастық пен ұйымшылдыққа ынталандыру;
- «Біз» және «біздің сынып» сияқты девиздарды енгізу;

Қауымдастық сезімі оқушыларға оқу процесінде қиындықтарды жеңу мен табысты болу мүмкіндігін береді. Педагог:

- Эмоцияны көрсетуде қорықпауға үйрету;
- Мазасыздық немесе реніш кезінде тыныштандыру стратегияларын көрсету;
- Оқушылардың көзқарастары мен мәселелерін айқындап көрсету;
- Оқушылар қателескен кезде түсіністік таныту;
- Бағалауға емес, өсуге баса назар аудару;
- Ерекше назарды қажет ететін оқушымен жеке жұмыс жасау;

Оқушылардың әлеуметтік - психоэмоционалдық қажеттіліктерінің қанағаттануы, сенімділікті арттырады және оқушыларды бар күш-жігерін сала алатынына сендіреді.

Мен педагог-психолог ретінде қосымша білім беру ұйымында «Soft Skills» үйірмесін жүргізіп, келесі әдістерді пайдалану арқылы, біршама табысты нәтижелерге жеттім деп толықтай айта аламын.

«Өзіңе сен!» әдісінің мақсаты бала бойындағы сенімділікті арттыру. Кез келген эмоциямен күресудің ең оңай негізгі тұжырымдамасы - өзін-өзі сүю және әлемге деген сенім. («Мен Жарадым – Сен Жарайсың!») ұранымен өмір сүру - ең тиімді стратегия. «Дәл қазір өзіңізге деген сенімділікті осы қағидамен бастаңыз!» - деп оқушыға: «Менің бойымдағы күшті 10 қасиет», «Менің 10 жетістігім», «Мен өзіммен мақтан еткен 10 жағдай». [1:125] Осы сұрақтарға жауап беріп, міндетті түрде ондығын жаздыру. Маңыздысы педагогтың оқушы жазған кез келген қарапайым болса да жетістігіне мән беру.

«Ойлаудың алты қалпағы» [2:245] әдісінің мақсаты - топта жұмыс жасай білу қабілеті мен көшбасшылық қасиеттерді дамыту. Бұл мәселені әр қырынан қарауға көмектесетін құрал. Оқушыларды топқа бөліп, кез келген жағдаятты таратып береміз. Енді әртүрлі қалпақтарды кидіру арқылы мәселені оңтайлы шешу жолын іздейміз.

1. - көк басқару қалпағы – мәселені шешуде қандай әдісті қолдандыңыз?
2. - ақ қалпақ – ақпарат пен дәлел- қол жетімді ақпарат, дәлел, статистика.
3. - қызыл қалпақ - эмоция мен сезім – ішкі түйсік сізге не айтады?
4. - қара қалпақ - сыни тұжырым – тәуекелге дайынсыз ба?
5. - сары қалпақ - оптимизм – шешіміңіздің пайдасы неде?
6. - жасыл қалпақ – кротивтілік – мәселеге творчестволық тұрғыдан қарау.

Осы қалпақтарды бірнен соң бірін кию арқылы оқушылардың қандай қорытынды жасайтыны маңызды.

«Сыныптың таңбасы» [3:103] – әдісінің мақсаты бала бойындағы кретитілікті дамыту, сыныпты ұйымшылдыққа баулу. Оқушыларды топқа бөліп, сыныптың таңбасын жасату. Сыныптағы ерекшеліктер мен артықшыларды ескеріп, балалардың эмоциялары мен фантазияларын толыққанды көрсетуге қолдау білдіру өте маңызды. Соңында таңбалармен фотосессия жасау, оқушыларды шабыттандырады.

Бір жыл балалармен жұмыс жасап икемді дағдыларын дамыту арқылы, оқушыларда көпшілік алдында сөйлеу, өз шекараларын белгілеу, көзқарасын қорғау, кез келген ортада еркін сезіне алу қабілеттері әлде қарай дамығандығын байқадым.

Көптеген адамдар баланы оқыту - әлемдегі ең қиын мамандықтардың бірі екенін біле бермейді. Мұғалімдер пәннің мәнін және белгілі бір материалды үйретіп, жеткізіп қана қоймай, сонымен қатар оқушыларын түсініп, оларға көмектесе білуі керек, кейде жағымды мінез-құлықты ынталандырып, теріс қылықты дамуына жол бермейді. Өз жұмысын шынымен жақсы көретін педагог оқушыларға оқуға деген құштарлықты, қызығушылықты дамыта алады.

Оқушылар өздерін қауіпсіз сезінетін, шынайы бола алатын және қиын жағдайларда қолдау алатын сыныпта жақсы оқиды. Әлеуметтік-психоэмоционалды даму сонымен қатар баланың өмірдегі сөзсіз құлдырау мен кедергілерді жеңу үшін ішкі ресурстарды табуға көмектеседі. Жалғыз педагогты ғана жауапты қылмай бұл мәселені комплексті түрде шешу қажет деп ойлаймын. Бүгінгі таңда қоғам мен еңбек нарығында адамның кәсіби біліктілігінен гөрі оның тұлғалық қасиеттері мен қарым-қатынас дағдыларына деген сұраныс артып отыр. [4:10]

Бүгінгі таңда адам бойында икемді дағдылар soft skills неғұрлым жақсы дамыған болса, соғұрлым өзін жайлы сезіне отырып - мақсатына тез қол жеткізіп, өзін дамытып, айналасымен достық қарым-қатынас орнатып, табысты өмір сүру мүмкіндігіне ие бола алады. [4:12] Әр түрлі технологиялар біздің өмірімізге қаншалықты терең еніп, әдетке айналса, икемді дағдылары дамыған тұлғалар тура солай сұранысқа ие болуда. Сондықтан балалардың бойында икемді дағдыларды дамыта отырып, болашағына нық қадаммен аттап, жан-жақты дамыған, көздеген нысанаға бірден жететін мамандарды тәрбиелеу мүмкіндігіне қол жеткізу - оқудағы психоэмоционалды және әлеуметтік кедергілерді жеңудің бірден бір жолы .

Әдебиеттер:

1. Хадт Д. Шыны әрқашан жартылай толы! Бақытты болудың 10 керемет идиалары. – М.: АСТ, 2020
2. Боно Э. Ойлаудың алты қалпағы. – Минск: Попурри, 2006
3. Иглмен Д., Бранд Э. Краетивті түр. Шығармашылыққа құштарлық әлемді өзгертеді. – М.: МИФ. 2018
4. Кови С. Жоғары тиімді адамның жеті дағдысы. – М.: МИФ, 2

ОҚЫТУДА ҚҰНДЫЛЫҚҚА БАҒДАРЛАНҒАН ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН ТИІМДІ ӘРІ ҚЫЗЫҚТЫ ЕТУ

Жакупова Шынар Тулеухановна

Жуманова Гулжан Мағауиевна

Балқаш қаласы, «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп-лицейі»КММ

«Оқудағы мақсат жалғыз құрғақ білім үйрету емес,біліммен бірге жақсы тәрбиені қоса беру» деген екен ұлы ақын, қоғам қайраткері Міржақып Дулатов. ХХІ ғасыр мектептерінің міндеттерінің бірі - білімалушыға білімді меңгерту ғана емес, жеке тұлғаның рухани-адамгершілік қасиеттерін танытып, ішкі жан дүниесіне әсер ету арқылы жас ұрпақтың өзін-өзі дамытуына ықпал ету,жол көрсету.

Оқыту мен тәрбиелеудегі құндылыққа бағытталған тәсіл жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды адамның өмірі мен денсаулығын, жеке тұлғаның еркін дамуының басымдықтарын,патриотизмді,еңбекқорлықты,адами құндылықтары мен бостандықтарын құрметтеуге тәрбиелеуді көздейді. Бұл тәсіл білім беру процестерінің тәрбиелік әлеуетін арттыруға,оқыту мен тәрбиелеуді интеграциялауға,білім беру әдістемесін,мазмұны мен құрылымын жаңартуға бағытталған.Сабақта оқушының жеке басын қалыптастыру процесі нақты өмірмен байланысты материалға негізделуі керек,тек осы жағдайда ғана оқыту мәнді және тиімді болады.Сабақтың тиімді болу шарттарының бірі–білім алушылардың бойында базалық құндылықтарды қалыптастыру.

Сабақты ұйымдастыруда құндылықтарды қалыптастыру оқу мақсаттарына тікелей байланысты.

Мысалы, 4-сыныптың әдебиеттік оқу пәнінде берілген 2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау түйінді дағдысы, «Құндылықтар» ортақ тақырыбы аясында бойынша 4.2.4.1 аңыз, шешендік сөз, батырлар жыры, фантастикалық әңгімелердің жанрлық ерекшеліктерін анықтау оқу мақсатын жүзеге асыру үшін Тұрсын Жұртбайдың «Мыс ойған»,»Қазыналы қарттың тәлімі», «Әйтеке шешен», «Ғажайып бақ», «Тайбурылдың шабысы» жырынан үзіндіні сияқты

шығармаларды оқыту барысында тақырыпты талдау арқылы білімалушылардың бойында жақсы мінез-құлық, адамгершілік, сыпайылық, кішіпейілділік қасиеттерін қалыптастыру, оқушының жан дүниесін рухани қазыналармен байыту, адами ізгі қатынастарға үйрету. Осындай оқу мақсаттарын сабақ үдерісінде тақырыпқа сай байланыстырып өткізу арқылы оқушының бойында адамгершілік қасиеттерді қалыптастырумен қатар сезіміне әсер ету арқылы жан дүниесіндегі құндылықтарды дамытып отыру аса маңызды міндет болып табылады.

Бастауыш сыныптарының оқулықтарында ұлттық құндылықтарға негізделген оқу мен тәрбиеге бағыттала берілетін білім мазмұнында ұлттық рухымызды қалыптастыратын қазақ халқының мақал-мәтелдері, жаңылтпаштар, ертегілер, аңыздар, шешендік сөздердің кейбір таңдаулы үлгілері берілген. Осындай шығармаларда адамзаттық мүддені қорғайтын, өмірге бейімдейтін, әділдік және шыдамдылыққа да жетелейтін құндылықтарды оқып үйрену арқылы оқушылар халқымыздың мәдениетін, дүниетанымын танып, олардан тәлім алады. Сабақ үдерісінде оқушылар ұлы ақын жазушылардың шығармаларын оқып, ондағы негізгі ойды табу, қорытынды жасау, өз ойын айту, эссе жазу сияқты танымдық ойлаудың жоғары деңгейіндегі тапсырмаларды орындай алады. Мұндай жұмыстар оқушының коммуникативті дағдыларын дамытса, екінші жағынан оқыған шығармасының үлгі өнеге алады. Түрлі жағдаяттарды шешу, диалогтық оқу қарым-қатынасына түсу арқылы ненің дұрыс, ненің бұрыс екенін түсінеді. Адами құндылықтарды дарытуда әлеуметтік-қоғамдық, мәдени тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (пікірталас, жаңалық, интервью) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдау арқылы ортақ шешім мен өзгенің пікірін тыңдай білу дағдысы қалыптасады.

Бастауыш сыныптың әдебиеттік оқу сабағында құндылыққа бағытталған тәсілді іске асырудың қазақстандық патриотизмді, өз елінің өткен тарихына, ата-бабаларымыздың әдебиеті мен әдет-ғұрыптарына құрмет көрсетуді жүзеге асырудың мүмкіндіктерін көздейді. Көркем шығарманы оқыта отырып, төмендегі кестеде берілген оқу мақсаттары арқылы оқушы бойына қандай құндылықтар қалыптастыра аламыз? (1-кесте)

№ 1-кесте Әдебиеттік оқу сабағында құндылыққа бағытталған тәсілді іске асыру

Оқу мақсаты	Оқытылатын көркем шығарма	Оқушы әрекеті
4.2.4.1 аңыз, шешендік сөз, батырлар жыры, фантастикалық әңгімелердің жанрлық ерекшеліктерін анықтау	Тайбурылдың шабысы	Оқушылар көркем шығармадағы жекелеген эпизодтар арқылы тарихи құндылықтар мен кейіпкерлерді талдап танып, ол құндылықтарды шынайы өмірмен байланыстыра отырып бағалайды. Шығарма кейіпкерін өзіндік құндылық болмысы тұрғысынан талдап, нәтижесінде әдеби эссе, оқырман ретінде өзінің рухани дүниесіне әсерін бағалайтын сыни хабарлама жазады.
4.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану	«Қазыналы қарттың тәлімі»,	Көркем шығарманың идеясы мен мазмұнына қарай отбасылық құндылықтарды (үлкенді сыйлау, отбасын сақтау, кішіге қамқорлық, қонақжайлық) анықтай отырып, оқу мақсатын жүзеге асыру кезінде шығарманың эстетикалық құндылығын, көркемдік құндылығын талдайды.

Оқыту мен тәрбиелеудегі құндылыққа бағытталған тәсіл ретінде шешендік сөздер мен нақыл сөздердің алатын орны ерекше.

Мысалға, Қазыбек бидің нақыл сөздері (төмендегі сызбада көрсетілген) оқушы бойына адами құндылықтармен қатар эстетикалық, интеллектуалдық, ізгілік, шыншылдық қасиеттерін қалыптастырады.

Құндылыққа бағытталған тәрбие қалыптастыруда алдымен баланы тек жақсылық, қайырымдылық, мейірімділік, ізгілікке тәрбиелеп, соны мақсат тұтса, ұстаздың да, ата-ананың да болашағы зор болмақ.

Сабақ үдерісінде шығармаларды оқыта отырып тәрбиелеуде мына қағидаларды сақтағанда ғана нәтиже беріп, тұлғаның модулі қалыптасады:

- ✓ Тәрбие үдерісі оқушылардың адами құндылық қасиеттерін игеруіне бағытталса;
- ✓ Оқушылар рухани-адамгершілік құндылықтарды игеру мақсатында әрекеттік, іскерлік дағдыларды игерсе;
- ✓ Оқушылар жеке тұлғаның және әлеуметтік мәні бар адамгершілік қасиеттерді өз-іс әрекетінде, мінез-құлқы мен тіршілік әрекетінде көрсете алса;
- ✓ Рухани мұралар- әдеби көркем шығармаларды ұғына оқыса, рухани құндылықтарды бойына дарытқан шығармашыл тұлға болып қалыптасады.

№3 Сызба Адами құндылықтармен қаруланған тұлғаның модулі

Қорытындылай келгенде, сабақ үдерісінде әр мұғалім әрбір жұмысын ұлттық құндылықтарымызды насихаттап, өткізсе нәтижесінде заман талабына сай сегіз қырлы, бір сырлы, өнерлі, өнегелі, адами құндылықтары жоғары ұрпақ тәрбиелеп шығатынымызға сенімдіміз.

Әдебиеттер:

1. Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Әдебиеттік оқу» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы
2. «2024-2025 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарындағы оқу-тәрбие процесінің ерекшеліктері туралы» әдістемелік нұсқау хат
3. Біртұтас тәрбие бағдарламасы. Астана, 2024 ж

ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУДА ЗАМАНАУИ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Жантасова.А.У., тарих пәнінің мұғалімі

Қарағанды қ., «№19 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру, олардың шығармашылық және сыни ойлау дағдыларын дамыту маңызды болып отыр. Тарих пәні тек өткен оқиғалар мен тұлғаларды үйретіп қана қоймай, оқушыларды қазіргі заманға сай ойлауға, өз бетімен зерттеу жүргізуге және тарихи деректерді терең түсінуге үйретеді. Дегенмен, дәстүрлі оқыту әдістері кейде оқушылардың пәнге деген қызығушылығын толықтай арттыра алмайды. Осыған байланысты заманауи әдіс-тәсілдер мен технологияларды қолдану тарих пәнін оқытуда маңызды рөл атқарады. Геймификация, жобалық оқыту, интерактивті технологиялар мен сыни ойлау әдістері тарихты оқытудың тиімділігін арттырып, оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді. Бұл әдістер оқушыларды шығармашылықпен жұмыс істеуге, тарихи деректерді талдауға және өз пікірін қорғай білуге үйретеді.[1]

Бұл бөлімде тарих пәнін оқытуда заманауи әдіс-тәсілдерді қолданудың тиімді жолдары қарастырылып, олардың оқушылардың білімін тереңдетудегі рөлі көрсетіледі.

✓ Геймификация әдісі. Геймификация — оқу процесіне ойын элементтерін енгізу арқылы оқушылардың қызығушылығын арттырудың тиімді әдісі. Тарих сабағында геймификация әдісі арқылы оқушылар ойын түрінде өткен тарихи оқиғалар мен тұлғаларды талқылап, оларды жан-жақты зерттей алады. Бұл әдіс оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз етіп, білімді өз бетінше іздеу және меңгеру дағдыларын дамытады. Мысалы, тарихи кезеңдер бойынша викториналар немесе рөлдік ойындар ұйымдастыруға болады.

✓ Жобалық оқыту. Жобалық оқыту әдісі оқушылардың өздерінің шығармашылық қабілеттерін және зерттеушілік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс арқылы оқушылар нақты бір тарихи тақырып бойынша жобалар жасап, оны сыныпта қорғау арқылы өз білімдерін тереңдетеді. Тарих пәні бойынша жобалар оқушыларға тарихи оқиғалар мен тұлғаларды зерттеу және оларды түрлі тұрғыдан қарастыруға мүмкіндік береді. [2]

✓ Интерактивті технологиялар мен платформалар. Заманауи технологияларды қолдану тарих сабағын жандандыруға үлкен ықпал етеді. Интерактивті тақталар, мультимедиялық материалдар, онлайн карталар мен энциклопедиялар, виртуалды экскурсиялар арқылы оқушылардың тарихи білімін визуализациялап, тақырыпқа деген қызығушылықтарын арттыруға болады. Мысалы, виртуалды тарихи орындарға саяхат жасау немесе тарихи оқиғалардың картасын жасау сабақтың әсерлі әрі тиімді болуына ықпал етеді.

✓ Сыни ойлау әдісі. Тарих пәні оқушыларының сыни ойлау дағдыларын дамытуға үлкен мән беруі керек. Бұл әдіс оқушыларды тарихи деректер мен ақпаратты саралап, өз пікірін негіздеп айтуға үйретеді. Тарихи оқиғаларды әртүрлі көзқарас тұрғысынан талқылап, оқушыларды оларды терең әрі жан-жақты бағалауға ынталандыру маңызды. Мысалы, тарихи тұлғалар мен оқиғаларды талқылау кезінде олардың әрекеттері мен шешімдерінің салдарын сыни тұрғыда қарастыруға болады.

✓ Қарқынды пікірталастар мен топтық жұмыс. Топтық жұмыс пен пікірталастар оқушыларға бір-бірімен өз ойларын бөлісуге, талқылауға және ортақ шешім қабылдауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс арқылы оқушылардың коммуникация дағдылары дамып, тарих пәніне деген қызығушылықтары артады. Сонымен қатар, топтық жұмыс арқылы әрбір оқушыға өзінің жеке көзқарасын қорғап, топ алдында сөйлеу дағдыларын меңгеруге мүмкіндік туады.

✓ Кейс-стадиді қолдану. Кейс-стади әдісі нақты тарихи жағдайларды зерттеп, оларды шешу жолдарын іздеуге бағытталған тәсіл болып табылады. Бұл әдіс арқылы оқушылар нақты тарихи оқиғалардың себеп-салдарын терең түсініп, түрлі тарихи шешімдерді талқылай алады. Кейс-стади арқылы тарих пәні шындыққа жақындап, оқушылардың сабаққа қызығушылығы артады.[3]

Заманауи әдіс-тәсілдер тарих пәнін оқытудың сапасын арттырып, оқушылардың тарихи деректерді тереңірек түсінуіне, сыни ойлау дағдыларын дамытуына және зерттеушілік қабілеттерін жетілдіруге ықпал етеді. Оқушылардың белсенділігін арттыру және шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін бұл әдістерді тарих пәнінде тиімді түрде қолдану қажет.

Қазіргі уақытта білім беру процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) маңызды орын алады. Тарих пәнін оқытуда интерактивті платформалар мен технологияларды тиімді пайдалану оқушылардың қызығушылығын арттырып, олардың пәнге деген белсенділігін оятады. Бұл тәсілдер оқушылардың өз бетімен зерттеу жүргізуін, ойлау қабілеттерін дамытуын және тарихи деректерді тереңірек түсінуін қамтамасыз етеді.

Интерактивті тақталар тарих сабағын ұйымдастыруда маңызды құрал болып табылады. Бұл технология мұғалімдерге сабақта визуалды материалдарды қолдануға, тарихи карталар мен деректерді интерактивті түрде көрсетуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, оқушылар тарих пәніне байланысты сұрақтар мен тапсырмаларды орындау кезінде тақтада өз жауаптарын көрсетіп, бірлесіп талқылауға мүмкіндік алады. Мұндай сабақтар оқушылардың еске сақтау қабілеттерін жақсартады және сабақ материалын тереңірек түсінуге ықпал етеді.

Виртуалды экскурсиялар тарих сабағын қызықты әрі тиімді етеді. Мысалы, оқушылар әлемнің маңызды тарихи ескерткіштеріне немесе тарихи орындарға виртуалды саяхат жасап, оларды өздері зерттеу мүмкіндігіне ие болады. Бұл тәсіл арқылы оқушылар оқылған тарихи кезеңдерді нақты көріп, сол кезеңнің атмосферасын сезіне алады. Онлайн платформалар мен ресурстар (мысалы, Google Earth, History Channel, виртуалды мұражайлар) тарих сабағын жандандырып, оқушыларға тарихи жерлер мен оқиғаларды көрнекі түрде ұсынады.[4]

Тарих сабағында онлайн карталарды қолдану оқушылардың тарихи оқиғалар мен территориялардың өзгеруін көрнекі түрде түсінуге мүмкіндік береді. Бұл карталар арқылы оқушылар тарихи кезеңдердегі саяси өзгерістерді, соғыстар мен миграцияларды зерттей алады. Сонымен қатар, тарихи деректер базалары (мысалы, тарихи энциклопедиялар мен архивтер) оқушыларға өз зерттеу жұмыстарын жүргізуге және нақты деректермен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Мультимедиялық құралдарды қолдану тарих сабағын әртүрлі тұрғыдан көрсетуге мүмкіндік береді. Видеоматериалдар, анимациялар, тарихи фильмдер мен құжаттар арқылы оқушылар тарихи оқиғаларды түрлі көзқарастармен көріп, тыңдай алады. Мұндай материалдар сабақтың қызықты болуына ықпал етіп, оқушылардың назарын ұзақ уақыт бойы сақтайды.

Интерактивті тапсырмалар мен викториналар арқылы оқушылар алған білімдерін нақтылай алады. Мұндай тапсырмалар оқушыларға білімдерін тексеріп, тарихтың әртүрлі аспектілерін өз бетінше зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл оқушыларды сындарлы ойлауға және алған білімін қолдануға ынталандырады.

Интерактивті платформалар мен технологияларды тарих сабағында қолдану оқушылардың білім сапасын арттыруға үлкен әсер етеді. Олар тек ақпаратты меңгеріп қана қоймай, сонымен бірге сыни ойлау, шығармашылық қабілеттерін дамытуға да ықпал етеді. Бұл тәсілдер тарихты оқытуды қызықты әрі тиімді етіп, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады, сонымен қатар олардың тарихи оқиғалар мен тұлғалар туралы терең түсінік қалыптастыруына мүмкіндік береді.[5]

MOZAIK EDUCATION қосымшасын қолдану педагогикалық тәжірибемде. Бұл инновациялық цифрлық білім беру шешімдері. Оқу презентациясының бағдарламалық құралы. Интерактивті дисплей бағдарламалық жасақтамасы дүние жүзіндегі мыңдаған сыныптарда қолданылады.

Сандық кітаптар, дәптерлер, интерактивті әрекеттер, сондай-ақ әртүрлі иллюстрациялар, анимациялар және түпнұсқа презентация опциялары сабақтың құралдар жинағын кеңейтеді.

Керемет интерактивті элементтер, сондай-ақ кірістірілген иллюстрация, тәжірибелік және дамытушы қосымшалар оқушылардың қызығушылығын тудырады және оқу материалын оңай меңгеруге көмектеседі.

Ұялы телефонда немесе планшетте 3D mozaik3D білім беру қолданбасын жүктеп алыңыз және смартфонда немесе планшетте 1200-ден астам білім беру 3D көріністеріне қол жеткізіңіз. Олар үйде бірегей оқу құралын ұсынады және оқуды қызықты ойынға айналдырады.

Сілтемесі <https://www.mozaweb.com/ru/lexikon.php?cmd=getlist&let=3D&sid=KEM>

Бұл платформада бірнеше пәндер берілген. 3D бөлімінен тарих пәнін тандап көптеген бейнематериалдарды сабақта қолдануға болады. Ол үшін ең алдымен өзіңіздің электронды поштаңызбен тіркеліп, интернет арқылы тікелей оқушыларыңызға көрсете аласыз. Мәселен мен тарих пәні бойынша 3D бейне арқылы тарихи оқиғалар мен жәдігерлерді көрсете аламын. Бұл платформаның ерекшелігі барлық пәннен 3D бейнелерді көрсете аласыздар.

Бұл платформада көптеген тақырыптарда бейнематериалдар берілген. Оқушыларға жаңа сабақты түсіндіруде таптырмас құрал. [6]

Мен өзімнің педагогикалық қызметімде umaigra, learningapps, learnis, joyteka, kahoot, wordwall платформаларында тапсырмалар құрастыру оқу процесіне интерактивті элементтерді енгізудің тиімді тәсілдерін қолданамын. Бұл платформалар оқытушыларға пәндік білім беру материалдарын түрлі тапсырмалар түрінде құрастырып, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Мұнда тапсырмалар құрастыру үшін келесі қадамдарды қарастыруға болады:

1. Тапсырмалар түрін анықтау: Оқу мақсатына байланысты викторина, тест, басқатырғыш немесе логикалық тапсырмалар секілді тапсырма түрін таңдау.

2. Интерактивті тапсырмалар жасау: Бұл платформаларда түрлі форматтағы интерактивті тапсырмалар жасауға болады. Мысалы, сұрақ-жауап түріндегі викториналар, карталармен жұмыс, ашық және жабық тест тапсырмаларын, сәйкестендіру тапсырмаларын құрастыруға болады.

3. Геймификация элементтерін қолдану: Ойындарға балл жинау, деңгейлер бойынша өту, уақыт бойынша шектеу қою сияқты элементтер қосу арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыруға болады. Бұл оқушыларды белсенді қатысуға ынталандырып, сабаққа деген ынтасын күшейтеді.

4. Қызықты визуалдар мен дыбыстар қосу: Ойындарды көрнекі ету үшін түрлі суреттер мен дыбыстық эффекттерді пайдалану ұсынылады. Бұл балалардың қызығушылығын арттырып, ойынға тереңірек енуіне септігін тигізеді. [7]

Тарих пәнінен түрлі платформаларда тапсырмалар құрастыру – оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, тарихи ойлау қабілетін дамытуға көмектеседі. Ойындар, тапсырмалар арқылы балалардың сабақты қызықты түрде меңгеруі жеңілдейді және олардың зейінін арттырады.

Мен төмендегідей ойын түрлерін құрастырдым. Ойын сілтемелері

1. <https://wordwall.net/ru/resource/63724821>
2. <https://learningapps.org/watch?v=pefc3c76n21>
3. <https://learningapps.org/watch?v=pefc3c76n21>
4. <https://learningapps.org/watch?v=p2irw13qa21>
5. <https://joyteka.com/ru/100406135>
6. <https://www.umapalata.com/zexpo/game.html?LANG=RU&idGames=128496>

Тарих пәнін оқытуда заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану білім беру үдерісін тиімдірек және нәтижелі етуге ықпал етеді. Қазіргі заман талаптары оқушылардың танымдық қызығушылығын арттыруды, шығармашылық және сын тұрғысынан ойлау дағдыларын

дамытуды көздейді. Осы мақсатқа жетуде интерактивті технологиялар, ойын элементтері, жобалық жұмыстар, цифрлық құралдар мен платформаларды қолдану маңызды рөл атқарады.

Заманауи тәсілдер оқушылардың оқу үдерісіне белсенді қатысуына, өздігінен зерттеу жүргізуіне және алған білімдерін өмірде қолдана білуіне жағдай жасайды. Сонымен қатар, тарих пәнінде қолданылатын жаңа әдістер оқушыларға тарихи оқиғаларды тереңірек түсініп, оларды қазіргі заманмен байланыстыра отырып бағалауға мүмкіндік береді.

Жалпы, заманауи әдіс-тәсілдер тарихты қызықты, мазмұнды және интерактивті ете отырып, оқушылардың білім сапасын арттырады және олардың бойында болашақ ұрпаққа қажет құзыреттіліктерді қалыптастырады.

Әдебиеттер:

1. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Қазақстан Республикасында орта білім мазмұнын жаңарту бағдарламасы. – Астана, 2020.
2. Әбілғазы Қ. Тарихты оқыту әдістемесі. – Алматы: Атамұра, 2018.
3. Жұмабаева А.С. Заманауи білім берудегі инновациялық әдістер. – Алматы: Қазақ университеті, 2019.
4. Әбдіғалиұлы Қ. Интерактивті оқыту технологиялары: тәжірибе және практика. – Астана: Елтаным, 2021.
5. Ақпанбек Г. Қазақ тарихын оқытудағы жаңа көзқарастар. // Білім журналы. – 2022, №3.
6. Смит Л. Interactive Teaching in History Classrooms. – Oxford University Press, 2017.
7. Мұғалімдерге арналған оқу-әдістемелік құрал: Тарих сабақтарында АКТ қолдану. – Астана: Ұлттық білім академиясы, 2020.

ФОРМИРОВАНИЕ ЭТНОКУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ ДЕТСКИХ МУЗЫКАЛЬНЫХ ШКОЛ И ШКОЛ ИСКУССТВ В КЛАССЕ СПЕЦИАЛЬНОГО ФОРТЕПИАНО

*Женжуренко Л.А., преподаватель фортепиано
Детская школа искусств №2-клуб ЮНЕСКО, г.Караганда*

Дополнительное музыкальное образование в Казахстане является важным фактором формирования всестороннего и гармоничного развития подрастающего поколения. Одним из важных направлений этого процесса является этнокультурное воспитание, которое играет ключевую роль в формировании интеллектуальной зрелости учащихся. Это направление особенно эффективно реализуется в контексте занятий музыкой, в частности, на уроках фортепиано. Этнокультурное образование в классе фортепиано открыло новый взгляд на интеллектуальное развитие учащихся. Оно способствует формированию интереса к музыке, развивает творческие способности и формирует культурную идентичность. Интеграция этнокультурных элементов в музыкальное образование является перспективным направлением, которое способствует всестороннему развитию учащихся и подготовке их к жизни в поликультурном обществе.

В «Концепции этнокультурного образования в Республике Казахстан» дается определение этнокультурному образованию: «Этнокультурное образование – это образование, направленное на сохранение этнокультурной идентичности личности путем приобщения к родному языку и культуре с одновременным освоением ценностей мировой культуры» [1]. В качестве одной из основных задач этнокультурного образования выдвигается «воспитание поликультурной личности, создание условий для идентификации личности со своей исконной культурой и усвоения других культур, ориентация на диалог культур, их взаимообогащение» [1].

Этнокультурное образование – это процесс передачи новому поколению знаний, норм, традиций и ценностей определенной культуры. В контексте музыкального образования это включает в себя изучение народной музыки, традиционных мелодий, исполнительских обычаев и музыкальных теорий различных этнических групп. Внедрение этнической музыки в учебный процесс на уроках фортепиано помогает учащимся развить слух, ритм и эмоциональную восприимчивость. Изучая различные стили и жанры, такие как народные мелодии, народные ритмы и классические произведения, дети могут взаимодействовать с культурным контекстом, из которого эти произведения возникли.

Обучение и воспитание тесно взаимосвязаны и представляют собой единый процесс, который невозможно отделить друг от друга. В соответствии с поручением Главы государства Касым-Жомарта Токаева на втором заседании Национального Курултая «Әділетті Қазақстан – Адал азамат» в 2023 году разработана программа «Біртұтас тәрбие» и внедрена во все организации образования. Целью Программы является: «Формирование гармонично развитой личности обучающегося на основе ценностей казахстанской культуры, через развитие духовно-нравственных качеств, гражданской ответственности и патриотизма, добропорядочности и добросовестности» [2].

Реализация «Единой программы воспитания» на уроках фортепиано осуществляется посредством интеллектуальной, культурной и творческой деятельности. При планировании внеклассных мероприятий педагогами учитывается соответствие возрастным и психологическим особенностям, интересам и представлениям современных детей. В качестве источника контента для просветительской деятельности используются образцы народной музыки, музыкальные произведения композиторов Казахстана.

Для этнокультурного воспитания учащихся на уроках фортепиано и реализации программы «Біртұтас тәрбие» проводятся тематические концерты: «Отаным менің-Қазақстан!», концерт ко Дню Республики, концерт «Наурыз мейрамы», «Музыка композиторов Казахстана – детям», «Музыка Абая в произведениях композиторов Казахстана», «Фортепианные циклы для детей А.Исаковой», «Фортепианный цикл для детей «Ақ жол!» А.Абдинурова», «Фортепианный цикл «Ұлттық ойындар» С.Абдинурова», «Казахские народные песни в обработке для фортепиано современных композиторов». Внеклассные мероприятия воспитывают у обучающихся чувство патриотизма, уважение к историческим и культурным ценностям, бережное отношение к культурному наследию.

Концерт к празднику «Наурыз мейрамы»

Привитие необходимых исполнительских навыков и умений игры на фортепиано осуществляется в процессе работы над художественными произведениями с различным содержанием, особенностями и стилями, а музыкальное воспитание и развитие учащихся основывается на изучении народной музыки, творчества произведений казахстанских, русских

и зарубежных композиторов. При планировании учебной деятельности особое внимание уделяется изучению традиционной культуры казахского народа, произведений выдающихся представителей казахстанской композиторской школы, использованию различных музыкальных сборников казахстанских композиторов для юных пианистов.

Важную роль в этнокультурном воспитании учащихся играет их участие в концертах и конкурсах на лучшее исполнение произведений композиторов Казахстана, что воспитывает у учащихся бережное отношение к национальному наследию, позволяет им популяризировать национальную культуру. Концертная и конкурсная деятельность направлена на развитие творческих способностей учащихся фортепианных отделений детских музыкальных школ и является значимым результатом образовательного процесса и важной частью целостного развития каждого ребенка. Целями и задачами конкурсов являются развитие и поддержка музыкально одаренных обучающихся, стимулирование их творческой активности, профессиональной компетентности; пропаганда и популяризация среди детей классического музыкального наследия и национальной музыки; популяризация творчества казахстанских композиторов; сохранение и развитие традиций многонациональной культуры Казахстана.

Учащиеся фортепианных отделений ДМШ и ДШИ участвуют в таких конкурсах, как: Международные конкурсы молодых исполнителей, проходящие в рамках творческого проекта «Посвящение выдающимся деятелям искусства Казахстана» (Организатор – центр творческих инициатив «Art aspect», г.Астана). В рамках этого проекта учащиеся-пианисты принимают участие в конкурсах, посвященных Абаю Кунанбаеву, Курмангазы Сагырбайулы, творчеству Аиды Исаковой; Республиканский фестиваль-конкурс юных музыкантов-учащихся фортепианных отделений ДМШ и ДШИ, Республиканские фестивали-конкурсы «Күншуақ», «Рауан», «Самғау» (г.Алматы); Областные конкурсы юных пианистов «Рауан», конкурс-фестиваль «Қосалқа» ансамблевого музицирования; Городские конкурсы-фестивали «Атамекен», конкурсы пианистов «Жаңа есімдер».

Областной конкурс-фестиваль «Қосалқа» ансамблевого музицирования

Подготовка и участие в концертах и конкурсах различного уровня способствуют всестороннему развитию музыкальных способностей и творческого потенциала каждого учащегося, обновлению репертуара, поиску новых интересных, современных произведений казахстанских композиторов и их интерпретации.

Формируя важнейшие музыкально-исполнительские навыки учащихся, развивая их музыкальные способности, преподаватели фортепиано систематически проводят работу над развитием художественного вкуса, музыкального мышления и исполнительского мастерства на основе образцов фортепианной музыки композиторов Казахстана.

На протяжении всего периода обучения в классе фортепиано каждый ученик, наряду с другими произведениями, ежегодно осваивает несколько произведений композиторов

Казахстана. Практика работы показала, что существует необходимость постоянно дополнять и расширять педагогический репертуар юных пианистов лучшими произведениями казахстанских композиторов. Индивидуальный характер обучения игре на инструменте создает огромные возможности подобрать правильный репертуар каждому ученику, который будет целенаправленно способствовать его музыкальному становлению и развитию. В связи с этим выбор репертуара имеет наиважнейшее значение, так как умело составленный репертуар является важнейшим фактором воспитания пианиста.

Большой вклад в фортепианную музыку Казахстана внесли композиторы А.Жубанов, Г.Жубанова, А.Затаевич, Е.Брусиловский, Б.Ерзакович, Е.Рахмадиев, Н.Мендыгалиев, А.Исакова, Т.Кажғалиев, К.Дуйсекеев. В музыкальной педагогике Казахстана при обучении детей игре на фортепиано также используются произведения молодых композиторов: Е.Андосова, Б.Дальденбаева, Х.Сетекова, А.Абдинурова, С.Абдинурова, А.Бестыбаева, М.Сутюшева, Б.Кыдырбек, Д.Ниязовой и многих других.

Широкое ознакомление учащихся-пианистов с музыкой композиторов Казахстана разных эпох и стилей, интерес учащихся к этим произведениям, индивидуальная направленность репертуара – все это положительно сказывается на результатах музыкального и технического развития учащихся, способствует реализации задач этнокультурного воспитания обучающихся в классе фортепиано.

Таким образом, включение этнокультурного воспитания в обучение игре на фортепиано не только способствует расширению музыкального кругозора учащихся, но и способствует развитию их интеллекта, творческого мышления, критического анализа и межкультурной коммуникации. Успешная интеграция этнокультурного воспитания на занятиях фортепиано даст учащимся возможность не только стать музыкантами, но и стать более образованными и культурными личностями.

Литература:

1. «О Концепции этнокультурного образования в Республике Казахстан». Распоряжение Президента Республики Казахстан от 15 июля 1996 г. №3058 Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/N960003058>
2. Комплексный план Управления образования Карагандинской области на 2023-2024 учебный год по реализации «Единой программы воспитания» Министерства просвещения Республики Казахстан. Режим доступа: <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-bilim/press/article/details/138200?directionId=11204&lang=ru>
3. Фортепианное исполнительство и педагогика: история, теория, практика. Хрестоматия. Сост. Латышова Л.В. - Астана: ProstoPrint.kz, 2023. - 144 с.

ӘСКЕРІ ТӘРТІПТІ ДАМЫТУДЫҢ БОЛАШАҒЫ

Жолтай С.

АӘТД оқытушы-ұйымдастырушысы

Шет ауданы, «Батық ЖББМ» КММ

Әскери тәртіпті білім беру жүйесінде дамыту – бұл қоғамның болашағын қалыптастыруда маңызды қадамдардың бірі. Ол оқушылардың тәртіптілігі, жауапкершілігі және патриотизмі сияқты қасиеттерді дамытып, олардың жеке тұлға ретінде қалыптасуына оң әсер етеді. Әскери тәртіптің болашағы оны білім беру жүйесіне толыққанды енгізу, инновациялық әдістерді қолдану және ұлттық құндылықтарды сақтау арқылы қамтамасыз етіледі.

Әскери тәртіпті білім беру жүйесіне енгізу.

Әскери тәртіпті білім беру жүйесіне енгізу – оқушылардың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін заманауи тәрбиенің маңызды элементі. Бұл бағыт білім беру бағдарламаларын жаңа мазмұнмен байытып, оқушыларды жауапкершілік пен ұйымдастырушылыққа үйретеді.

Әскери тәртіп элементтерін мектеп бағдарламасына енгізу:

Мектепшілік шаралар:

✓ Арнайы әскери сабақтарды ұйымдастыру: алғашқы медициналық көмек, қауіпсіздік шаралары, тактикалық ойлау дағдыларын дамыту.

Әскери дайындық бойынша факультативтер:

✓ Әскери дайындық сабақтары оқушылардың физикалық және моральдық қабілеттерін арттырады.

✓ Қосымша секциялар, мысалы, «Жас сарбаздар» клубтарын құру арқылы оқушылардың тәртіпке деген қызығушылығын арттыру.

Жетекшілік бағдарламалары: Әскери тәртіп негізінде көшбасшыларды анықтап, оларды ұжым ішінде басшылыққа үйрету.

Білім беру жүйесіне енгізудің нәтижелері:

✓ Оқушылардың сабақ үлгерімі жақсарады.

✓ Тәртіпке бейімделу және жауапкершілік сезімі күшейеді.

✓ Әлеуметтік қарым-қатынас пен ұжымдық үйлесімділік артады.

Тәрбие беру үдерісіндегі инновациялар

Заманауи технологиялар әскери тәртіп элементтерін оқытуда жаңа мүмкіндіктер ашады. Цифрлық платформалар мен виртуалды шындық технологияларын қолдану арқылы тәрбие беру тиімділігін арттыруға болады.

Цифрлық платформаларды қолдану:

Онлайн курстар:

✓ Әскери тәртіпке арналған цифрлық сабақтар мен оқыту материалдары.

✓ Вебинарлар арқылы оқушылардың сұрақтарына жауап беру және интерактивті тапсырмалар беру.

Әскери симуляциялар:

✓ Әскери тактика мен жаттығуларды виртуалды шындық арқылы үйрету.

✓ Балалардың логикалық ойлау және шешім қабылдау қабілеттерін дамыту.

Тәрбие беру үдерісіне енгізілетін инновациялар:

Виртуалды шындық:

✓ Оқушыларға әскери жағдайларды нақты жағдайда қалай басқару керектігін көрсету.

✓ Виртуалды әскери ойындар арқылы ұжымдық жұмысқа үйрету.

Мобильді қосымшалар:

✓ Әскери тәртіпті оқытуға арналған арнайы қосымшалар әзірлеу.

✓ Қосымшаларда оқу материалдары, жаттығулар және жетістіктерді бағалау құралдары болуы мүмкін.

Инновациялардың нәтижелері:

✓ Оқушылардың әскери тәртіпке деген қызығушылығы артады.

✓ Технологиялар арқылы оқу үдерісі жеңілдетіліп, тиімділігі күшейеді.

✓ Заманауи әдістер оқушылардың шығармашылық және логикалық ойлау қабілеттерін дамытады.

Ұлттық құндылықтарды сақтау

Әскери тәртіп – ұлттық мәдениеттің ажырамас бөлігі. Оны дамыту арқылы оқушылардың бойында ұлттық сана-сезімді тәрбиелеуге және ұлттық құндылықтарды насихаттауға болады.

Ұлттық құндылықтарды дәріптеу:

Тарихи-мәдени сабақтар:

✓ Қазақстанның әскери тарихын оқыту, батырлардың ерліктерін дәріптеу.

✓ Ұлттық мерекелер мен шаралар барысында әскери дәстүрлерді көрсету.

Ардагерлермен кездесу:

✓ Ұлы Отан соғысы және басқа тарихи кезеңдердегі батырлардың ерліктері туралы ардагерлердің әңгімелерін тыңдау.

✓ Бұл кездесулер оқушылардың бойында патриотизм сезімін нығайтып, ұлттық құндылықтарға деген құрметті арттырады.

Ұлттық тәрбие жұмыстарының мысалдары:

✓ Әскери тақырыптағы көрмелер ұйымдастыру.

✓ Оқушыларды ұлттық ою-өрнектер мен әскери рәміздер арқылы қазақ мәдениетіне жақындату.

✓ Оқушылардың қатысуымен әскери қойылымдар өткізу.

Ұлттық құндылықтарды сақтаудың нәтижелері:

✓ Ұрпақтар сабақтастығы нығаяды.

✓ Оқушылардың елге деген сүйіспеншілігі қалыптасады.

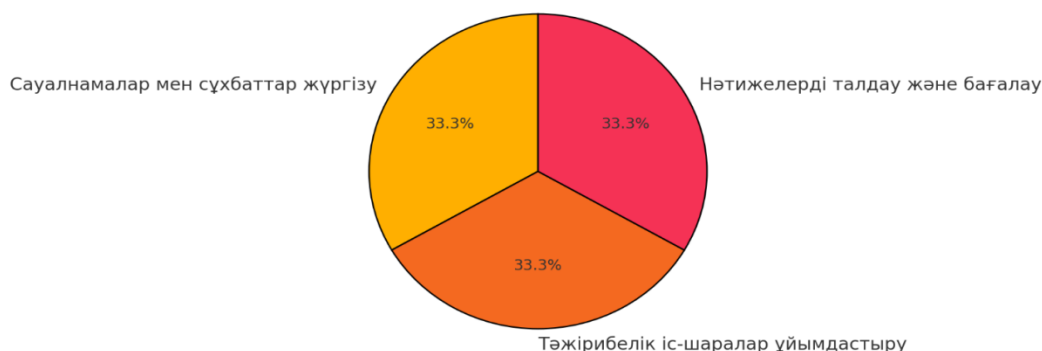
✓ Ұлттық мәдениет пен тарихты сақтау арқылы жастардың болашағына сенімділік артады.

Әскери тәртіпті дамыту болашақ ұрпақтың тәрбиесінде шешуші рөл атқарады. Білім беру жүйесіне әскери тәртіп элементтерін енгізу, цифрлық технологияларды пайдалану және ұлттық құндылықтарды дәріптеу арқылы оқушылардың жан-жақты дамуына ықпал етуге болады. Бұл әдістер тәртіпті, жауапты, патриоттық сана-сезімі жоғары тұлғаларды қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Зерттеу әдістері

Зерттеу әдісі	Мақсаты	Қолданылатын әдістер	Бағалау критерийлері
Сауалнамалар мен сұхбаттар жүргізу	Оқушылардың, ата-аналардың және мұғалімдердің әскери тәртіпке қатысты көзқарастарын анықтау.	Сауалнамалар, жеке сұхбаттар.	Әскери тәртіптің тәртіпке, жауапкершілікке әсері; ұлттық сана-сезімнің қалыптасуы.
Тәжірибелік іс-шаралар ұйымдастыру	Әскери тәртіп элементтерінің тәрбиелік әсерін бағалау.	Сап түзеу, марш жаттығулары, 'Жас сарбаз' клубының жұмысы.	Ұйымшылдық, көшбасшылық, патриотизм деңгейінің артуы.
Нәтижелерді талдау және бағалау	Жүргізілген іс-шаралар нәтижесінде оқушылардың тәртібіндегі және патриоттық қасиеттеріндегі өзгерістерді анықтау.	Статистикалық өңдеу, кері байланыс талдау.	Тәртіп пен жауапкершілік деңгейінің артуы; ұжымдық жұмыс нәтижелері.

Зерттеу әдістерінің үлестік диаграммасы

Әскери тәртіпті білім беру жүйесіне енгізу – оқушылардың тәртіптілігі мен жауапкершілігін арттыруға, олардың бойында патриотизм сезімін қалыптастыруға бағытталған маңызды бастама. Бұл зерттеу барысында алынған нәтижелер мен тәжірибелік іс-шаралар әскери тәртіптің оқушылардың физикалық, моральдық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына ықпал ететінін көрсетті.

Тәжірибелік іс-шаралардың жетістіктері:

- ✓ Оқушылардың сабаққа деген ынтасы артты.
- ✓ Физикалық дайындық деңгейі жақсарды.
- ✓ Патриотизм деңгейі жоғарылады.

Мысалы, «Жас сарбаз» секциялары арқылы оқушылар тактикалық жаттығулар жасап, ұжымдық жауапкершілікті сезінді. Патриоттық іс-шаралар, соның ішінде ардагерлермен кездесулер, оларды тарих пен мәдениетке жақындатып, ұлттық сана-сезімдерін нығайтты.

Ұсыныстар: Бұл зерттеудің нәтижелерін ескере отырып, әскери тәртіп элементтерін дамытуға бағытталған келесі ұсыныстар жасалады:

- ✓ Мектеп бағдарламасын жетілдіру: Әскери тәртіпке негізделген пәндерді немесе факультативтерді оқу жоспарына қосу.
- ✓ Жастарға арналған әскери клубтар: Жасөспірімдер арасында әскери тәртіп пен патриоттық тәрбиені насихаттайтын арнайы клубтар құру.
- ✓ Патриоттық іс-шаралар: Мектепшілік және аудандық деңгейде патриоттық шаралар, соның ішінде әскери жарыстар мен байқаулар ұйымдастыру.
- ✓ Мұғалімдер мен ата-аналардың ролін күшейту: Әскери тәртіпке негізделген тәрбиені қолдау үшін мұғалімдер мен ата-аналарды оқу-тәрбие процесіне белсенді тарту.

Күтілетін нәтижелер: Әскери тәртіпті дамыту арқылы оқушылардың бойында келесі қасиеттерді қалыптастыруға болады:

1. Жауапкершілік: Әр оқушы өз әрекеттеріне жауапты болып, тәртіпке бейімделеді.
2. Тәртіптілік: Оқушылар күнделікті өмірінде ережелерді сақтап, өзін-өзі ұйымдастырады.
3. Патриотизм: Оқушылардың елге деген сүйіспеншілігі мен ұлттық құндылықтарға құрметі артады.
4. Әлеуметтік қарым-қатынас: Топтық жұмысқа бейімділік және көшбасшылық қасиеттері дамиды.
5. Физикалық және моральдық тұрақтылық: Оқушылардың денсаулығы нығайып, стресске төзімділігі артады.

Әдебиеттер:

1. Қазақ Ұлттық Университеті: Қазақстандағы білім беру саласындағы әскери тәртіпке негізделген тәжірибелік зерттеулер жинағы. – Алматы, 2021. – 215 б.
2. Мұханов Қ. А.: Патриоттық тәрбие және әскери тәртіп: Теория және практика. – Нұр-Сұлтан: Ұлт тағдыры, 2019. – 180 б.
3. Тұрысбеков С. Н.: Жас сарбаз қозғалысы: Жастарды тәрбиелеудегі жаңа әдістер. – Шымкент: Білім, 2020. – 240 б.
4. Болашақ Академиясы: Әскери-патриоттық тәрбие: Ұлттық құндылықтарды сақтау жолдары. – Қарағанды, 2018. – 320 б.
5. Шоланов Ә. Т.: Мектептегі тәртіптілік тәрбиесінің психологиялық аспектілері. – Алматы: Мектеп, 2021. – 150 б.
6. Jones, R.: Military Discipline in Schools: Building Character and Leadership. – London: Education Press, 2020. – 290 p.
7. Smith, K.: The Role of Patriotism in Modern Education. – New York: Academic Books, 2019. – 345 p.
8. Taylor, J. & Brown, H.: Youth Leadership Through Military Training Programs. – Chicago: Leadership Foundation, 2018. – 210 p.
9. Қазақстан Білім Академиясы: Әскери тәртіп және патриоттық тәрбие әдістемесі. – Астана: Академия, 2022. – 180 б.
10. Халықаралық Білім Журналы: Military Education and National Values. – Paris, 2021. – Vol. 45, Issue 3, pp. 250-270.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАРИХИ САНАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕР

Жузбаева Н.А., тарих пәні мұғалімі

Қарағанды қаласы, «№66 мектеп-лицейі» КММ

Тарихи сана – бұл қоғам мен жеке тұлғаның өткенді түсінуі, тарихи тәжірибені бағалап, оны қазіргі және болашақ ұрпақтың игілігіне жарату қабілеті. Ол адамдардың тарихи оқиғаларға деген көзқарасын қалыптастырып, ұлттық және азаматтық бірегейлікті нығайтуға ықпал етеді.

Тарихи сананың маңызы:

Ұлттық бірегейлік – тарихи сана арқылы ұрпақтар өз халқының мәдениетін, дәстүрін және құндылықтарын ұғынады.

Патриотизмді қалыптастыру – өткеннің даңқты және қайғылы оқиғаларын білу арқылы отансүйгіштік қасиеттер дамиды.

Сыни ойлау қабілетін дамыту – тарихи оқиғаларды салыстыра отырып, себеп-салдарлық байланыстарды анықтауға көмектеседі.

Қоғамдық сананы жетілдіру – қоғамдағы әлеуметтік, саяси құбылыстарды тарихи тұрғыдан түсінуге мүмкіндік береді.

Болашаққа бағдар беру – өткен тәжірибені ескере отырып, келешек ұрпақ үшін дұрыс шешімдер қабылдауға негіз қалайды.

Осылайша, тарихи сана – бұл тек өткенді білумен шектелмейтін, қазіргі мен болашаққа ықпал ететін маңызды феномен. Сондықтан оны қалыптастырудың тиімді әдістерін қарастыру өзекті мәселе болып табылады.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде оқушылардың тарихи санасын дамыту маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Өйткені тарихи сана жеке тұлғаның ұлттық рухани құндылықтарын қалыптастырып, олардың қоғамдық процестерді түсінуіне ықпал етеді.

Тарихи сананы дамытудың қажеттілігі:

Өз халқының тарихын білу – әрбір оқушы өз елінің өткенін түсіну арқылы ұлттық сана-сезімін нығайтады.

Сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамыту – тарихи оқиғаларды талдау, олардың себеп-салдарын түсіну логикалық ойлау дағдыларын дамытады.

Әлеуметтік жауапкершілік қалыптастыру – тарихты білу қоғам алдындағы міндеттерін саналы түрде қабылдауға көмектеседі.

Азаматтық ұстанымын қалыптастыру – оқушылардың тарихи санасы жоғары болған сайын, олар елдің дамуына белсенді атсалысады.

Өткеннен сабақ алу – тарихи қателіктерді саралай отырып, болашақта оларды қайталамауға үйрену.

Оқушылардың тарихи санасын қалыптастыруда интерактивті әдістер ерекше рөл атқарады. Дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда, интерактивті тәсілдер білім алушының оқу процесіне белсенді қатысуына мүмкіндік береді және тарихи материалды терең меңгеруге жағдай жасайды.

Интерактивті әдістердің маңызы:

Оқушы белсенділігін арттыру – тарихты тек тыңдап қоймай, оны талдап, зерттеуге мүмкіндік береді.

Тарихи оқиғаларды «сезіну» – рөлдік ойындар, дебаттар, кейс-стади әдістері арқылы оқушылар өздерін тарихи кейіпкерлердің орнына қойып, оқиғаларды терең түсінеді.[1]

Топтық жұмыс арқылы әлеуметтік дағдыларды дамыту – оқушылар бір-бірімен пікір алмасып, тарихи мәселелер бойынша өз ойларын еркін жеткізуді үйренеді.

Ақпараттық технологияларды қолдану – виртуалды экскурсиялар, тарихи карталар мен цифрлық платформалар тарихты қызықты әрі көрнекі түрде үйренуге көмектеседі.

Шығармашылық және зерттеу қабілеттерін дамыту – жобалық жұмыстар мен зерттеулер оқушылардың деректерді іздеу, сұрыптау және талдау дағдыларын қалыптастырады.

Осылайша, интерактивті әдістер оқушылардың тарихи санасын дамытудың тиімді құралы болып табылады. Олар білімді жаттанды түрде меңгеруден гөрі, оны тәжірибеде қолдануға, тарихи оқиғаларды жан-жақты талдауға және өз бетінше ой қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Тарихи сана – адамның өткенді қабылдау деңгейін, тарихи оқиғаларға деген көзқарасын, олардың маңыздылығын түсінуін анықтайтын күрделі когнитивтік және эмоционалдық үдеріс. Бұл ұғым философия, педагогика, психология және тарих ғылымдары негізінде қарастырылады.

Теориялық тұрғыдан алғанда, тарихи сананы қалыптастыру:

Философиялық негіздерге (Гегель, Маркс, Шпенглер, Тойнби) сүйене отырып, тарихтың мәнін, оның заңдылықтарын түсіндіруге бағытталады.

Психологиялық аспектілерді (Л.С. Выготский, Ж. Пиаже, А.Н. Леонтьев) қамтып, адамның тарихи ойлау дағдыларын дамыту жолдарын зерттейді.[2]

Педагогикалық қағидаларға негізделіп, тарихи білім берудің әдістерін анықтайды.

Тарихи сананы қалыптастырудың теориялық негіздері тарихи оқиғаларды түсіну, оларды ұғыну және қазіргі қоғаммен байланыстыру қабілетін дамытуды көздейді.

Тарихты оқытудың басты мақсаты – оқушылардың тарихи санасын қалыптастырып, оларды өткеннің тәжірибесі негізінде қазіргі заман мәселелерін түсінуге және болашаққа бағдар жасауға үйрету.

Негізгі міндеттері:

Тарихи фактілерді меңгерту – оқушыларды маңызды тарихи оқиғалармен, құбылыстармен және тұлғалармен таныстыру.

Тарихи ойлауды дамыту – себеп-салдарлық байланыстарды анықтап, тарихи үдерістерді талдай білу дағдыларын қалыптастыру.

Құндылықтық бағдар беру – ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу.

Сыни ойлау қабілетін арттыру – тарихты біржақты емес, көпқырлы көзқарас тұрғысынан қарастыруды үйрету.

Азаматтық жауапкершілікті қалыптастыру – жастардың тарихи мұраға, мәдениетке деген қызығушылығын арттыру.

Тарих пәні оқушыларға тек өткенді үйретіп қоймай, оларды өз елінің азаматы ретінде қалыптастыруға ықпал етеді.

Тарихи білім тек ақпарат берумен шектелмейді, ол тұлғаның жан-жақты дамуына үлкен әсер етеді.

Тарихи білімнің тұлға қалыптастырудағы маңызы:

Ұлттық сана мен мәдениетті қалыптастыру – тарихты білу арқылы оқушылар өз халқының мұрасын құрметтеуді үйренеді.

Тұлғалық дамуға ықпал ету – тарихтағы түрлі оқиғалар мен кейіпкерлердің тәжірибесі негізінде оқушылар өмірлік сабақ алады.

Кәсіби бағдар беру – зерттеу, талдау, логикалық ойлау дағдыларын дамыту арқылы болашақ мамандық таңдауына ықпал етеді.[3]

Әлеуметтік жауапкершілікке баулу – қоғамдағы тарихи оқиғалар мен құбылыстарды түсіну арқылы азаматтық белсенділігін арттырады.

Тарихи білім арқылы адам өзін қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезінеді және болашақтағы міндеттерін саналы түрде орындайды.

Тарихи сана бірнеше негізгі компоненттерден тұрады:

Тарихи білім – оқушылардың тарихи фактілерді, оқиғаларды, тұлғаларды және олардың мән-мағынасын меңгеруі.

Тарихи ойлау – өткен оқиғалардың себептері мен салдарын талдап, тарихи заңдылықтарды түсіну қабілеті.

Тарихи сезім – тарихи оқиғаларға деген эмоционалдық қатынас (мақтаныш, құрмет, өкініш, таңдану).

Тарихи қызығушылық – тарихқа деген қызығушылықтың болуы, тарихи зерттеулер жүргізуге ынталану.

Тарихи бағалау – тарихи оқиғалар мен тұлғаларға қатысты өзіндік көзқарасын қалыптастыру, тарихи әділеттілікті ұғыну.

Осы компоненттер бір-бірімен тығыз байланысты және оқушылардың тарихи санасын жан-жақты дамытудың негізгі тетіктері болып табылады.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру маңызды міндет болып табылады. Интерактивті әдістер – оқушылардың сабаққа белсенді қатысуын, тарихи материалды терең меңгеруін және оны өмірде қолдануын қамтамасыз ететін оқыту технологияларының бірі.

Интерактивті әдістер тарихи білім беруде:

- Оқушылардың тарихқа деген қызығушылығын арттырады.
- Оқу материалын жеңіл әрі есте қаларлықтай меңгеруге көмектеседі.
- Оқушыларды зерттеушілік жұмысқа баулиды.
- Сыни ойлау қабілетін дамытады.
- Коммуникативтік дағдыларды жетілдіреді (дебат, пікірталас, топтық жұмыс).
- Тарихи оқиғаларға эмоционалдық тұрғыдан енуге мүмкіндік береді (рөлдік ойындар, тарихи реконструкциялар).

Осылайша, интерактивті әдістер оқушыларға тарихи білімді тек теориялық тұрғыда меңгертіп қана қоймай, оны тәжірибеде қолдануға, сараптауға және өзіндік пікір қалыптастыруға жағдай жасайды.

Интерактивті оқыту тәсілдері – оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына бағытталған заманауи әдістер. Олар оқушы мен мұғалімнің өзара әрекеттестігін күшейтіп, сабақтың тиімділігін арттырады.

Интерактивті әдістердің негізгі артықшылықтары:

Белсенділік пен қызығушылықты арттыру – оқушылар тек тыңдаушы емес, сабақтың тікелей қатысушысы болады.

Сыни және шығармашылық ойлауды дамыту – тарихи оқиғаларды талдау, салыстыру, қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Коммуникациялық дағдыларды жетілдіру – пікір алмасу, дәлел келтіру, өз ойын қорғау қабілетін дамытады.[4]

Топтық жұмыс дағдыларын қалыптастыру – оқушылар бір-бірімен өзара әрекеттесіп, ұжымдық шешім қабылдауды үйренеді.

Тарихты өмірмен байланыстыру – тарихи оқиғалар қазіргі заманмен салыстырылып, өзекті мәселелерге жаңа қырынан қарауға көмектеседі.

Оқытудың көрнекілігі – карталар, бейнематериалдар, тарихи құжаттар, сандық ресурстар арқылы оқыту процесі қызықты әрі тиімді болады.

Жекелендірілген оқыту мүмкіндігі – әр оқушы өзінің оқу қарқынына сай материалды игере алады.

Бұл әдістер оқушыларды тек білім алушы ғана емес, белсенді зерттеушіге айналдырады.

Жалпы, дәстүрлі оқыту әдістері ақпаратты жеткізудің біржақты тәсіліне негізделсе, интерактивті оқыту оқушылардың белсенділігін арттырып, оларды зерттеуші әрі ойшыл тұлға ретінде қалыптастыруға бағытталған. Екі әдістің өз артықшылықтары болғанымен, қазіргі білім беру жүйесінде интерактивті тәсілдер тиімдірек болып саналады.

Интерактивті әдістер тарихты оқытудың қызықты әрі тиімді жолдарын ұсынады. Олар оқушыларды белсенді қатысуға ынталандырып, тарихи материалды терең меңгеруге көмектеседі. Төменде тарих сабақтарында жиі қолданылатын негізгі интерактивті әдістер мен олардың қолдану ерекшеліктері қарастырылады.

Ойын технологиялары – тарихты эмоционалды және әсерлі түрде түсіндіруге мүмкіндік беретін тиімді әдістердің бірі. Ойын барысында оқушылар тарихи оқиғаларды «тірідей» сезініп, сол дәуірдің атмосферасына енеді.[5]

1. Рөлдік ойындар

Оқушыларды белгілі бір тарихи оқиғаға қатысушы ретінде сезіндіру, олардың шығармашылық және аналитикалық ойлау қабілеттерін дамыту. Қолданылуы:

«XVIII ғасырдағы Қазақ хандығының дипломатиялық келіссөздері» – оқушылар хан, елші, батыр рөлдеріне еніп, тарихи оқиғаларды қайта жаңғыртады.

«Ұлы Отан соғысы кезіндегі әскери штаб» – оқушылар командир, жауынгер, саясаткер рөлдерін сомдап, әскери стратегиялар әзірлейді.

«Тарихи сот» – тарихи оқиғаларды сараптай отырып, белгілі бір тұлғаның әрекеттеріне баға береді (мысалы, Кенесары Қасымұлының көтерілісі).

2. Дебаттар (пікірталастар)

Оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін дамыту, дәлелдер келтіру, өз көзқарасын қорғау дағдыларын жетілдіру.

Қолданылуы:

«Абылай ханның саясаты қазақ халқына қаншалықты тиімді болды?»

«Қазақ хандығы Ресейге қосылуы дұрыс шешім болды ма?»

«Кеңес үкіметінің реформалары халық үшін пайдалы болды ма?»

3. Тарихи викториналар

Оқушылардың тарихи білімін тексеру, есте сақтау қабілетін дамыту. Қолданылуы:

«Ұлы Жібек жолы» тақырыбы бойынша сұрақ-жауап ойыны.

«Тарихи тұлғаны тап!» – сипаттама беріледі, оқушылар кім туралы айтылғанын табады.

«Тарихи хронология» – оқиғаларды дұрыс ретпен орналастыру.

Ойын технологиялары оқушыларды тарихты үйренуге қызықтырып қана қоймай, олардың коммуникативтік, шығармашылық және аналитикалық дағдыларын дамытады.

Қорыта айтқанда, оқушылардың тарихи санасын қалыптастыруда интерактивті әдістер маңызды рөл атқарады. Дәстүрлі оқыту тәсілдерімен салыстырғанда, интерактивті әдістер оқу процесіне белсенді қатысуға ынталандырып, олардың тарихи оқиғаларды саналы түрде меңгеруіне ықпал етеді.

Интерактивті әдістер тарих пәніне деген қызығушылықты арттырып қана қоймай, оқушылардың сыни ойлау, талдау, зерттеу және шығармашылық қабілеттерін дамытады. Рөлдік ойындар, дебаттар, тарихи реконструкциялар, кейс-стади, виртуалды экскурсиялар сияқты тәсілдер оқушыларға тарихи оқиғаларды тереңірек түсініп, оларды өмірмен байланыстыруға мүмкіндік береді.

Болашақта тарихты оқытуда интерактивті әдістерді жетілдіру үшін ақпараттық технологияларды кеңінен пайдалану, зерттеушілік бағыттағы жұмыстарды көбейту және мұғалімдердің кәсіби біліктілігін арттыру қажет.

Осылайша, оқушылардың тарихи санасын дамытуға бағытталған оқыту жүйесі олардың ұлттық және азаматтық сана-сезімін нығайтып, ел тарихын құрметтеуге және өткеннен сабақ алуға үйретеді.

Интерактивті оқыту тәсілдерін жүйелі түрде қолдану арқылы тарихты оқыту процесін тиімді, мазмұнды және қызықты ете аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбдіғұлова, Б. Т. «Тарихи білім беру және тарихи сананы қалыптастыру» – Алматы: Ғылым, 2015.
2. Құнантаева, К. А. «Қазақстан тарихын оқыту әдістемесі» – Нұр-Сұлтан: Фолиант, 2019.
3. Выготский, Л. С. «Оқыту мен дамудың өзара байланысы» – Мәскеу: Педагогика, 1986.
4. Жұмағұлов, Қ. «Тарихи таным негіздері» – Алматы: Рауан, 2017.
5. Бүркітбаев, С. «Тарихи сана: теориялық және әдістемелік негіздер» – Астана: Назарбаев Университеті, 2020.

ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДА МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНУ: БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУҒА ЫҚПАЛЫ

*Жумагулова Рымкул Толеугазиевна
география пәнінің мұғалімі*

Бұқаржырау ауданы, «Байқадам жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазіргі білім беру жүйесінде ақпараттық технологиялардың жедел дамуымен байланысты, оқыту әдістемелерінде жаңа инновациялық құралдардың қолданылуы маңызды болып табылады. Әсіресе, география пәні сияқты көпқырлы, күрделі пәнді оқытуда мультимедиялық құралдар мен технологиялар тиімді қолданылса, білім сапасын арттыруға айтарлықтай ықпал етеді.

Қазіргі таңда дәстүрлі оқыту әдістерінің шеңбері тар болып, оқушыларды белсенді ойлануға, жаңа ақпаратты терең меңгеруге жетелеу қиынға соғуда. Оқушылардың көбісі тек теориялық білімді ғана меңгеріп, оны өмірде қолдану дағдыларын дамытуда қиындықтар туындайды. Бұл мәселені шешу үшін, оқыту процесіне мультимедиялық құралдар мен технологияларды енгізу аса өзекті.

Мультимедиялық құралдар – визуалды, аудио, графикалық және мәтіндік ақпаратты біріктіруге мүмкіндік беретін технологиялық тәсілдер оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады, теориялық білімді тәжірибе жүзінде көруге және түсінуге

мүмкіндік береді, алайда қазіргі білім беру жүйесінде олардың тиімді қолданылуына кедергі болатын бірнеше негізгі кедергілер бар. Соның бірі интерактивті сабақтар мен ресурстардың жетіспеушілігі. География пәні бойынша интерактивті мультимедиялық құралдар мен бағдарламалардың тапшылығы білім беру сапасына кері әсерін тигізеді. Мектептердегі география пәні үшін әзірленген мультимедиялық құралдардың саны мен сапасы жеткіліксіз, сондықтан оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыру қиынға соғады. Негізгі кедергілерді анықталғаннан кейін, оларды шешу үшін арнайы әдіс-тәсілдер мен жаңашылдыққа бағытталған қадамдарды енгізу қажеттілігі туындайды. Яғни, география пәнінде мультимедиялық құралдарды қолданудың тиімділігін арттыру үшін бірнеше қадамдарды енгізу қажет (диаграмма-1):

Диаграмма-1. география пәнінде мультимедиялық құралдарды қолданудың тиімділігін арттыру қадамдары

Осы кездескен кедергілерді жеңу жолында төмендегідей бағыттарда жұмыс жасау жоғары нәтиже береді.

1. Географиялық карталар мен картографиялық бағдарламалар:

География сабағында мультимедиялық құралдардың бірі ретінде **Google Earth** немесе **ArcGIS** сияқты бағдарламаларды қолдануға болады. Бұл бағдарламалар оқушыларға Жер бетінің карталарын интерактивті түрде зерттеуге мүмкіндік береді. Мысалы, Оқушыларға әлемнің әртүрлі табиғи ландшафттарын және климаттық аймақтарын интерактивті түрде зерттеу, олардың географиялық ерекшеліктерін түсіну, экологиялық жағдайларды талдау және салыстыру мақсатында 8-сыныптағы «**Табиғи ландшафттар мен климаттық аймақтар**» тақырыбын алдым. Оқушылар әлемнің әртүрлі аймақтарының географиялық ерекшеліктерін (таулар, өзендер, көлдер, климаттық аймақтар) нақты уақыт режимінде көреді, зерттеулер жүргізеді және осы аймақтардағы экологиялық жағдайларды талдай алады. Оқушылар **Google Earth** және **ArcGIS** бағдарламаларын пайдалану арқылы жергілікті және ғаламдық деңгейде климаттық аймақтар мен экологиялық мәселелерді зерттеуге мүмкіндік алады. Бұл құралдар олардың географиялық білімін тереңдетіп, табиғаттың түрлі процестерін нақты деректермен байланыстыра отырып түсінуге көмектеседі. Мысалы, **Сахара шөлі** мен **Амазонка орманы** арасындағы айырмашылықтарды салыстырып, олардың экологияға әсерін анықтау үшін картографиялық бағдарламалар арқылы зерттеу жүргізу оқушылардың географиялық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, бұл әдіс оқушылардың аналитикалық дағдыларын жетілдіріп, табиғи ландшафттардың өзгерісіне адамдардың әсерін бағалауға, экологиялық проблемаларды шешу жолдарын қарастыруға мүмкіндік береді.

2.3D модельдер мен виртуалды экскурсиялар:

География сабағында оқушылар үшін виртуалды экскурсияларды ұйымдастыру өте тиімді. Мысалы, 9 сыныптағы “Жер бетіндегі табиғи құбылыстар және олардың географиялық

әсері” тақырыбы аясында өткізілген сабақтан **Virtual Reality (VR)** немесе **360°** видеолар арқылы әртүрлі елдердің табиғи ландшафттарын, тарихи ескерткіштерді немесе табиғи құбылыстарды (мысалы, вулкан атқылауы, айсбергтердің еруі) көруге болады. Осы тақырып аясында оқушылар “3D галограмма- ғажайыптар әлемі” тақырыбында өз жобаларын ұсынды. Жоба жұмысын “Go-space” бағдарламасында жасады. Бұл бағдарлама оқушыларға табиғи құбылыстарды 3D форматта модельдеп, оларды виртуалды кеңістікте көрсетуге мүмкіндік береді. Мақсаты – оқушыларды географиялық табиғи процестермен таныстыру, олардың әсерін түсіндіру, және оқушыларды жаңа технологияларды қолдана отырып, тақырыпты тереңірек зерттеуге ынталандыру. Виртуалды экскурсиялар мен 3D модельдер арқылы сабақтың қызықты әрі тиімді өтуін қамтамасыз ету болды. Оқушыларды өздігінен зерттеу жүргізуге, географиялық оқиғаларды терең түсінуге ынталанады.

“Вулкан атқылау” жобасында бір топ оқушы вулканның атқылауын 3D форматта модельдеді. Олар вулканның кратерін, лаваның ағып жатқанын және жанартау белсенділігінің экологиялық әсерлерін көрсетті. Бұл модель оқушыларға вулканның табиғатқа және адам өміріне ықпалын түсінуге көмектесті.

“Айсбергтердің еруі” жобасын басқа топ оқушылар айсбергтердің 3D моделін жасап, оның еріп жатқан процесін виртуалды кеңістікте көрсеткен. Моделде айсбергтердің еріп кетуі теңіз деңгейін көтеріп, әлемнің климаттық жағдайына қалай әсер ететінін зерттеді. Бұл сабақ оқушыларға жаңа технологияларды қолдана отырып, география пәнін қызықты әрі ұтымды түрде зерттеуге мүмкіндік берді. **VR** және **360°** бейнемазмұн арқылы табиғи құбылыстарды көріп, оқушылар географиялық процестердің динамикасын жақсырақ түсінді. **Go-space** бағдарламасы арқылы жасалған 3D жобалар оқушылардың кеңістіктік ойлау қабілетін дамытты, және олар табиғаттағы өзгерістерді визуалды түрде көрсетіп, ғаламдық экологиялық мәселелерді шешуге болар жолдарды ұсынды.

Бұл әдіс оқушыларға тек теориялық білім беріп қана қоймай, сонымен қатар олардың ғылыми зерттеу дағдыларын дамытуға, өздерінің идеялары мен көзқарастарын қорғауға мүмкіндік жасады. Осы жобалар арқылы оқушылар табиғаттағы күрделі процестерді тереңірек түсінді, олардың географиялық маңыздылығын көрсете отырып, экологиялық мәселелерге назар аударды. Сонымен қатар, әр оқушы өз жобасын қорғап, табиғи құбылыстардың әлемдік климатқа, экологияға, және жергілікті жағдайларға қалай ықпал ететінін түсіндірді.

3.Интерактивті карталар мен онлайн-платформалар:

ArcGIS Online немесе **Google Maps** сияқты платформалар арқылы оқушыларға өз карталарын жасауға мүмкіндік беріледі. Мысалы, белгілі бір аймақтың экологиялық мәселелерін талдау үшін оқушылар өз карталарын құрып, онда экологиялық қауіп-қатерлерді белгілеу немесе географиялық зерттеулер жүргізу үшін мәліметтерді енгізе алады.

Географиялық симуляциялар мен ойындар:

География сабағында симуляциялық ойындарды пайдалану арқылы оқушыларға табиғаттағы процестерді түсіндіруге болады. Мысалы, **SimCity** немесе **Civitas** сияқты ойындарда оқушылар түрлі қалаларды құру кезінде географиялық және экологиялық факторларды ескеруі тиіс. Бұл ойындар география пәнін оқушыларға қызықты әрі практикалық тұрғыдан үйретуге мүмкіндік береді.

Мультимедиялық презентациялар және анимациялар:

Оқушыларға географиялық процестерді (мысалы, су айналымы, ауа райы құбылыстары) анимация арқылы көрсету өте тиімді. Мұндай анимациялар оқушыларға күрделі тақырыптарды жеңіл түсінуге көмектеседі. Мұндай мультимедиялық құралдар сабақтың сапасын арттырып, қызығушылықты жоғарылатады.

Пәнге байланысты видео және деректі фильмдер:

География сабағында қолданылатын мультимедиялық құралдардың тағы бірі - **YouTube** немесе басқа платформалардағы географиялық деректі фильмдер. Бұл оқушыларға жер планетасының әртүрлі табиғи құбылыстары, климаттық өзгерістер және адам мен табиғаттың

өзара байланысы туралы түсінік қалыптастыруға көмектеседі. Мысалы, мұндай фильмдер арқылы мұздықтардың еруі немесе ормандардың жойылуы сияқты мәселелерді көру арқылы оқушыларға табиғаттағы өзара байланысты түсіндіруге болады.

Бұл құралдар білім сапасын арттыруға ықпал етеді, себебі олар оқушылардың қызығушылығын тудырып, пәнге деген ынтасын оятады. Сонымен қатар, мультимедиялық технологияларды пайдалану оқушылардың білімін тереңдетуге және география пәніне деген қызығушылықты арттыруға көмектеседі.

Әдебиеттер:

1. Жанұзақова Б.Қ. География пәнін оқытудағы мультимедиялық құралдарды пайдалану. – Алматы: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының баспасы, 2020.
2. Байкенова С.А., Әлиева Г.Н. Интерактивті оқыту технологиялары мен мультимедиялық құралдардың тиімділігі. – Астана: Көктем баспасы, 2018.
3. Махмудова Ж.Ш. Қазіргі білім беру жүйесінде мультимедиялық технологияларды қолдану: тәжірибе және әдіс-тәсілдер. – Қызылорда: Қорқыт Ата университетінің баспасы, 2019.
4. Назарова Л.Г. Google Earth және ArcGIS бағдарламалары арқылы географиялық білім беру. – Алматы: Жазушы, 2017.
5. Томасова И.Н., Левашова Е.Ю. Мультимедиялық құралдар және білім сапасы. – Мәскеу: Академиялық баспа, 2021.
6. Құдайбергенова А.Т. Табиғи құбылыстар мен географиялық процестерді визуализациялау әдістері. – География және экология журналы, 4(32), 50-58, 2020.
7. Шынтемирова Б.Қ. Интерактивті географиялық карталар мен олардың білім беру саласындағы рөлі. – ҚазҰУ хабаршысы, № 6, 34-39, 2021.
8. Петухова Т.Ю. Виртуалды шындық және 3D технологиялардың білім беру процесіне енгізілуі. – Мәскеу: Логос баспасы, 2019.
9. География және экология кафедрасының зерттеулері. Географиялық білім беру мен экологияның өзекті мәселелері. – Алматы: Қазақ университеті, 2022.
10. Барикова К.М. Интерактивті оқыту құралдары мен географиялық пәндердің өзара байланысы. – Ғылым және білім, 3(22), 85-92, 2020.

ВЫЯВЛЕНИЕ ПРОБЛЕМ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ СРЕДИ МОЛОДЁЖИ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ ИССЛЕДОВАНИЯ

Научный руководитель Жусупова А. Т.,

учитель экономики и информатики, школа-лицей им. Ы. Алтынсарина

Учащаяся 11 «А» класс, Горева А. С.

Финансовая грамотность – это умение грамотно распоряжаться собственными деньгами. Финансовая грамотность ведет к улучшению благосостояния и качества жизни граждан, расширяет доступ к информации для потребителей, а также обеспечивает большой охват и доступ населения к финансовым услугам. В последние годы в Казахстане всё больше внимания уделяется вопросам финансовой грамотности. Это не случайно, ведь от уровня знаний и навыков в области финансов напрямую зависит благосостояние граждан и стабильность экономики страны в целом [2].

В Послании народу страны Президент Касым-Жомарт Токаев подчеркивал важность принятия системных мер, чтобы снизить закредитованность граждан нашей страны. И с этой точки зрения особую актуальность получают меры по повышению финансовой грамотности. Исследуя мнение учащихся старших классов, студентов колледжей и вузов, мы выявили также причины беспокойства молодежи об их финансовой безопасности в будущем. На основе аналитических данных, собранных в результате опроса молодых людей в возрасте 16–18 лет, выяснилось, что все из опрошенных уже обеспокоены своим финансовым будущим. А также,

что для молодых людей важно иметь финансовую независимость уже сейчас и стабильность в будущем.

При обсуждении личных финансов важно различать финансовую безопасность и финансовую независимость, несмотря на их взаимосвязанную природу. Эти концепции формируют основу надежной стратегии финансового планирования.

Финансовая безопасность означает состояние, при котором человек или домохозяйство могут выполнять текущие и прогнозируемые финансовые обязательства без излишнего стресса. Речь идет о том, чтобы быть в положении, когда основные жизненные потребности, такие как жилье, еда и погашение долгов, могут быть удобно реализованы. Финансовая безопасность также подразумевает возможность откладывать деньги на будущие нужды, такие как выход на пенсию или чрезвычайные ситуации.

С другой стороны, финансовая независимость идет на шаг дальше, ссылаясь на стадию, когда получение активного дохода больше не является необходимым для поддержания образа жизни. На этом этапе личное богатство генерирует достаточный пассивный доход, чтобы покрыть все расходы на жизнь.

- Сходства: обе концепции отдают приоритет стабильности и предполагают стратегическое финансовое планирование.

- Различия: ключевое различие заключается в уровне финансовой свободы, который предлагает каждый из них. Финансовая безопасность — это стабильность, тогда как финансовая независимость предлагает независимость от необходимости работать ради дохода [3].

Но откуда же берется недоверие людей к их финансовой безопасности? Восприятие финансовой безопасности зависит от социальных и экономических факторов, восприятие мира и убеждений человека формируется на основе непосредственного жизненного опыта, и в особенности жизненного опыта, который был получен в его ранние годы.

В разных странах экономическая ситуация и отношение к деньгам могут значительно различаться, а значит, и восприятие финансовой стабильности будет отличаться. Человек, который вырос в среде без инфляции, никогда не будет думать о ее рисках и последствиях, потому что он её просто-напросто не видел и не знает. Другой же человек, который пережил её и мог наблюдать её ещё с раннего возраста, всегда будет обеспокоен своим будущим в условиях гиперинфляции и нестабильности.

Ниже приведены аналитические данные:

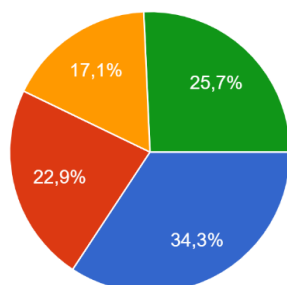
1. Как вы оцениваете свои знания в вопросах, касающихся финансов?

35 ответов

2. Что вы обычно делаете с деньгами, которые у вас имеются? (Карманные деньги, подарочные деньги, заработанные деньги и т.д.)

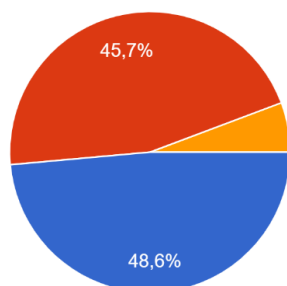
35 ответов

- Я сразу/почти сразу трачу их на что-то, что мне хочется.
- Я не задумываюсь ни над чем другим, кроме как накопить и приобрести что-то конкретное.
- Я стараюсь откладывать деньги без какой-либо конкретной причины и никак не использую их.
- Я стараюсь откладывать деньги, потому что понимаю что они могут п...

3. Как часто вы задумываетесь о сбережениях и накоплениях на будущее? Беспокоит ли вас эта тема?

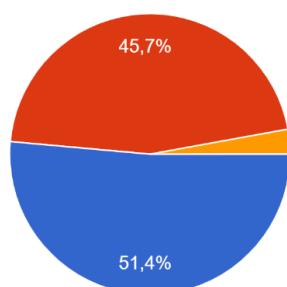
35 ответов

- Очень часто, мне важно иметь деньги и финансовую поддержку и независимость в будущем.
- Иногда задумываюсь, но не придаю этому большого значения/не знаю как развить эту тему.
- Не думаю об этом.

4. Считаете ли вы, что необходимо тратить деньги/время на предметы или услуги, которые в будущем могут стать полезны? (Например, обуч... улучшение профессиональных навыков и т.п.)

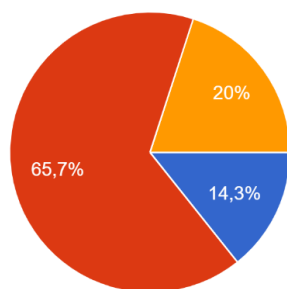
35 ответов

- Да, я стараюсь приобретать новые знания и навыки.
- Я бы был не против, если бы знал, что это точно будет полезным.
- Я не задумываясь над будущим и долгосрочных перспективах.

5. Интересуетесь ли вы темой инвестирования?

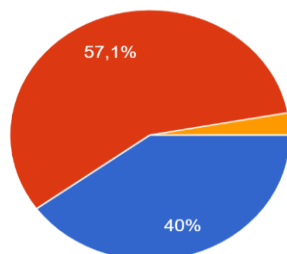
35 ответов

- Да, интересуюсь и пытаюсь изучать эту тему.
- Я осознаю, что эта тема в современных реалиях должна быть полезна, я бы хотел разбираться в этом, но не знаю с чего начать.
- Нет, мне неинтересно.

6. Думаете ли вы о своем финансовом положении в будущем и в старости? Есть ли у вас страхи или сомнения, касающиеся стабильности и финансовой независимости в будущем?

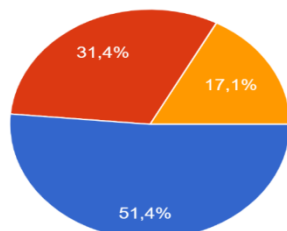
35 ответов

- Часто думаю об этом.
- Иногда меня преследуют такие мысли.
- Никогда не думал об этом.

7. Если вы не предпринимаете шаги к изучению финансовой грамотности и инвестиций, что является основной причиной?

35 ответов

- Я бы хотел разбираться в этом, но не знаю с чего начать.
- Это не кажется мне важным и меня не беспокоит мое будущее финансовое положение в будущем, мне важны текущие нужды.
- Я думаю, что «это не для меня».

Согласно результатам опроса, значительная часть респондентов имеет базовые знания в финансовой сфере, но лишь небольшая доля уверена в своем высоком уровне компетентности. Это может говорить о недостатке финансового образования и потребности в дополнительных знаниях по управлению финансами.

Респонденты по-разному используют свои средства: кто-то сразу тратит их на текущие нужды, кто-то предпочитает откладывать. Однако, процент откладывающих показывает, что многие не знают, что можно делать с этими отложенными деньгами, это может свидетельствовать о низком уровне осведомленности в области финансового планирования.

Вопрос накоплений беспокоит значительную часть респондентов, однако не все считают это приоритетом. Это может указывать на недостаток знаний о важности долгосрочного финансового планирования или на отсутствие уверенности в своих возможностях. Подавляющее большинство респондентов считает важным тратить деньги и время на развитие профессиональных навыков и обучение. Этот показатель дает понять, что большой процент

опрашиваемых людей готовы и хотели бы уделять больше времени тому, что в долгосрочных перспективах может стать их инвестицией в себя.

Хотя определенная часть респондентов проявляет интерес к инвестициям, далеко не все активно изучают эту тему. Это может быть связано с нехваткой знаний или страхом перед рисками, что подчеркивает важность финансового просвещения. Многие задумываются о своем финансовом положении в будущем, и у части из них присутствуют тревоги по поводу стабильности. Это говорит о том, что люди осознают значимость финансового планирования, но, возможно, испытывают недостаток информации или ресурсов для обеспечения своей финансовой независимости.

Одна из главных причин, по которой люди не изучают финансы и инвестиции, – отсутствие понимания, с чего начать. Это подчеркивает необходимость более доступных образовательных программ и простых путей вовлечения в финансовую грамотность. А также можно сказать, что по вопросу о том, что финансовая стабильность и обеспеченное будущее сделают вас счастливыми, учащиеся почти единогласно ответили «Да», 97% респондентов уверены, что финансовая стабильность напрямую связана с их счастливым, стабильным, успешным будущим. Это подчеркивает важность работы над финансовой независимостью и осознанного подхода к управлению деньгами, уже сейчас.

Наши предложения по улучшению финансовой грамотности молодежи: вовлечение родителей или организация совместных мероприятий для родителей и детей, направленных на повышение финансовой грамотности, поможет создать поддерживающую среду для обучения и практики финансовых навыков.

Введение уроков финансовой грамотности как обязательного предмета во всех школах Казахстана. Развитие обучения учителей-специалистов в сфере финансовой грамотности, их активное участие на образовательных курсах/встречах для обмена опытом. Развитие навыка не только в сохранении, сбережении средств, но и правильном их инвестировании. А также эффективное применение опыта других стран в направлении просвещения финансовой грамотности в учебных заведениях.

Финансовая грамотность является важнейшим элементом для обеспечения личной и социальной стабильности граждан, а также для улучшения качества жизни и благосостояния общества в целом. В условиях современных экономических реалий, когда финансовая стабильность напрямую влияет на будущее каждого человека, а значит и на будущее Казахстана, повышение уровня финансовой грамотности становится необходимостью. Поэтому наши предложения направлены на формирование правильных финансовых привычек у молодежи еще в школах, а также расширение доступа к образовательным ресурсам, которые помогут им эффективно управлять своими финансами сейчас и в будущем.

Литература:

1. <https://kapital.kz/finance/131403/povysheniye-finansovoy-gramotnosti-v-kazakhstane-chto-delayet-gosudarstvo.html>
2. <https://fingramota.kz/ru/post/finansovaya-gramotnost-povyshaem-vmeste>
3. <https://frazerjames.co.uk/financial-security-vs-financial-independence-understanding-the-differences-and-benefits/#:~:text=Financial%20security%20also%20implies%20having,necessary%20to%20maintain%20one's%20lifestyle.>

О ВКЛЮЧЕНИИ РЕБЕНКА С ООП В СОЦИАЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ

*Жусупова Д.С., педагог- психолог,
Жакупова Д. Е., тифлопедагог, учитель-дефектолог*

*Кайралапова Р.К., магистр дефектологии, сурдопедагог, учитель-дефектолог
КГУ «Карагандинская областная психолого-медико-
педагогическая консультация №5»
управления образования Карагандинской области*

В настоящее время в Республике Казахстан активно набирает темпы инклюзивное образование. Включение каждого ребенка с особыми образовательными потребностями (далее – ООП) в общеобразовательный процесс, и реализация в нем вариативных моделей совместного обучения, социально-педагогическая адаптация с целью интеграции данного ребенка в общество – являются основными целями и задачами инклюзивного образования. Инклюзивное образование – это образовательный процесс, направленный на устранение барьеров и полное включение всех лиц с ООП в общеобразовательный процесс и их социальную адаптацию.

Начало обучения в школе – важный этап в жизни ребенка с ООП, который сопровождается значительными изменениями в его социальной среде и психоэмоциональном состоянии. Надо отметить, что дети с ООП – это дети, которые испытывают постоянные или временные потребности в психолого-педагогической, социальной и иной помощи, без которой затруднено достижение ожидаемого уровня психофизического, интеллектуального и социального развития и получения образования соответствующего уровня.

Анализ статистических данных, проведенный КГУ «Карагандинская областная психолого-медико-педагогическая консультация №5» управления образования Карагандинской области за период 2022 – 2024 гг. показал, что за отчетный период обследовано 2951 ребенок, из которых: 2638 являются детьми с ограниченными возможностями, 82 - с нормативным развитием, 231 – выбыли по различным причинам (в другие ПМПК; по достижению совершеннолетия в ТиПО и др).

Из 2638 детей с ОВ:

- дошкольного возраста - 1198 или 45,4 % детей, школьного возраста - 1440 или 54,6 %.
- с КИ- 25;
- 599 детей с инвалидностью 22,7% (112 – дошк., 487 – шк.возраста).

Диаграмма1

Из диаграммы 1 мы видим, что в соответствии с оценкой образовательных потребностей детей с ограниченными возможностями ОПМПК №5 охват детей, обучающихся в общеобразовательной школе в 2022 году составил 246 детей; в 2023 году- 547 детей; в 2024 году- 766 детей. Таким образом, мы можем сделать вывод, что количество детей с ООП, обучающихся в общеобразовательной школе в условиях инклюзии увеличивается из года в год.

Адаптация детей с ООП к обучению – сложный процесс, который требует участия не только самого ребенка и его семьи, но и педагогов и школьных психологов. Дети сталкиваются с новыми требованиями, правилами и обязанностями, что может вызывать стресс и тревожность. Ключевую роль в адаптации детей с ООП к школьной жизни играют учителя,

классные руководители и психологическая служба школы. Учителя, создавая теплую и поддерживающую атмосферу, помогают детям преодолеть тревожность и страхи, а психологическая служба обеспечивает дополнительную поддержку и диагностику. Они помогают ученикам преодолеть психологические и социальные барьеры, создавая комфортную образовательную среду. Дети, поступая в школу, переживают резкую смену привычного уклада жизни. Основные трудности, с которыми они сталкиваются, можно разделить на психоэмоциональные и социальные барьеры.

Психоэмоциональные барьеры включают:

- тревожность перед неизвестным: страх не справиться с учебной программой, боязнь учителя и новых правил;
- стресс из-за разлуки с родителями и необходимости проводить значительное время в новом коллективе;
- неуверенность в себе и своих способностях, особенно если ребенок сталкивается с первыми неудачами;

Социальные барьеры могут проявляться в следующем:

- трудности во взаимодействии с одноклассниками, особенно если ребенок не общителен и замкнут;
- проблемы в установлении контакта с учителем и восприятии его авторитета;
- непонимание школьных норм и правил поведения, что может приводить к конфликтам.

Все эти барьеры могут значительно осложнять процесс обучения, снижать мотивацию ребенка и вызывать у него негативное отношение к школе.

В этом случае мы рекомендуем некоторые методы, которые помогли бы учителю и психологу создать комфортную среду для ребенка с ООП. К ним относятся:

1. Эмоциональная поддержка. Учитель должен проявлять чуткость к переживаниям ребенка, поощрять его успехи, объяснять, что ошибки – это естественная часть обучения. Важно создать атмосферу доверия и доброжелательности.

2. Индивидуальный подход. Дети с ООП приходят в школу с разным уровнем подготовки, и учителю важно учитывать эти различия. Некоторым ученикам требуется больше времени для освоения материала, и учитель должен проявлять терпение и гибкость.

3. Формирование положительного отношения к учебе. Учебный процесс должен быть интересным, а задания – посильными. Использование игровых методик, творческих заданий и групповой работы помогает снизить тревожность и повысить вовлеченность ребенка.

4. Развитие навыков общения. Учитель должен помогать детям, устанавливая дружеские связи, проводить коллективные игры и обсуждения, учить навыкам решения конфликтов, проявлять эмпатию. Это особенно важно для застенчивых и неуверенных детей.

5. Создание предсказуемой и безопасной среды. Регулярность занятий, четкие правила, и понятные ожидания помогают ребенку чувствовать себя уверенно и защищенно.

Также в этом случае необходимо отметить, что одним из специальных условий, которое обеспечивает общеобразовательная школа, реализующая инклюзивную практику, является специальный кабинет психолого-педагогической поддержки. Такой кабинет должен иметь площадь типового школьного класса, с мебелью для занятий (учебные столы, стулья, доска и пр.), а также развивающим оборудованием для проведения специалистами (психологи, дефектологи, логопеды) индивидуальных и групповых занятий с детьми с особыми образовательными потребностями. Как было отмечено на августовском совещании для педагогов области руководителем управления образования Гулбакыт Жунусовой сегодня в городах области действует региональный ресурсный центр поддержки инклюзии. В него входит 6 городских и районных центров, 9 кабинетов поддержки инклюзии, 43 кабинета психолого-педагогической поддержки. Также в Карагандинской области действуют пять ресурсных кабинетов инклюзивного образования от фонда «ДАРА» в Караганде, Темиртау, Шахтинске и Сарани.

Важно отметить, что и психологическая служба школы играет большую роль в преодолении психоэмоциональных и социальных барьеров у детей младшего школьного возраста. Основные направления его работы включают:

1. Диагностику адаптации. В начале учебного года психолог проводит наблюдения и тестирования, позволяющие выявить уровень тревожности, коммуникативные навыки и готовность ребенка к обучению.

2. Психологические тренинги и занятия. Проводятся групповые и индивидуальные встречи с детьми, на которых обсуждаются их страхи, учат справляться с тревожностью, развивают уверенность в себе.

3. Работа с родителями. Психолог консультирует родителей, объясняет, как поддержать ребенка, помогает выстраивать доверительные отношения в семье.

4. Помощь учителям. Психолог совместно с педагогами разрабатывает программы адаптации, рекомендует методики, позволяющие создать комфортную обстановку в классе.

5. Разрешение конфликтов. Если у ребенка возникают сложности во взаимодействии с одноклассниками или учителями, психолог помогает найти оптимальные пути решения проблемы.

Для снятия тревожности и страхов у детей с ООП рекомендуем использовать следующие тренинги: «Как справиться с тревожностью»; «Солнышко дружбы»; «Ассоциации»; «Порхание бабочки».

Таким образом, только совместные усилия педагогов, психологов и родителей будут способствовать комфортному включению детей с ООП в социальное пространство общеобразовательной школы.

Литература:

1. Айдарбекова А.А. Создание социально гуманной среды в организациях общего образования. – Алматы, 2015.

2. Елисеева И.Г., Чумакова О.Ф. Профессиональное сопровождение педагогов общеобразовательных школ, реализующих инклюзивную практику. Методические рекомендации. – Алматы, 2015 г.

3. Короткова, Ю. А. Психолого-педагогическое сопровождение младших школьников в период адаптации к школе / Ю. А. Короткова // Молодой ученый. – 2015. – № 13 (93). – С. 745-748.

4. Лепешев Д.В., Бобкова Е.Е. Особенности организации психолого–педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями в школе». Кокшетауский университет имени Абая Мырзахметова // № 1(13), 2023. Наука и реальность

5. <https://news.myseldon.com/ru/news/index/316580740>

ЭЛЕКТРОННЫЕ ФИЗМИНУТКИ ДЛЯ ГЛАЗ: ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ЗДОРОВЬЕСБЕРЕЖЕНИЮ

*Закржевская Е.Д., учитель начальных классов,
Долгомыслова Ю.А., учитель начальных классов,
КГУ «Школа-лицей имени Ыбырая Алтынсарина», г. Караганда*

Современные технологии предоставляют нам большие возможности для развития и обучения детей, но большинство из них предполагают использование электронных устройств, длительное использование которых, может негативно сказаться на здоровье наших глаз. На эту проблему мы обратили внимание во время пандемии, когда детям приходилось обучаться дистанционно и долгое время проводить у компьютера. Актуальна она и сейчас, так как использование гаджетов и компьютеров стало неотъемлемой частью нашей жизни. В связи с этим возрастает интерес к здоровьесберегающим технологиям, включая электронные

физминутки для глаз. В данной статье мы рассмотрим эффективность использования электронных физминуток для глаз и поделимся полезными советами по внедрению данного приёма в повседневную жизнь.

Что такое электронные физминутки для глаз? Это комплекс коротких упражнений, направленный на снятие напряжения и улучшение состояния глазных мышц. Его мы рекомендуем выполнять в перерывах между работой за компьютером. Регулярные упражнения, такие как массаж век, плавные вращения глаз, фокусировка на дальних и близких объектах, помогут улучшить кровообращение и снять напряжение. Эти простые действия помогут предотвратить развитие проблем со зрением и сохранить здоровье глаз на долгие годы. Рекомендуем проводить их несколько раз в день, особенно при длительном использовании экранов устройств.

Чередование физминуток с другими видами деятельности на уроке положительно влияет на успеваемость детей, благоприятно сказывается на их общем развитии. Они вносят в урок радость и оживление, являются средством не только физической, но и эмоциональной разрядки. Заметив, что дети устали, учитель дает одну-две минуты отдыха, наполняя их освежающим и оживляющим вниманием содержанием.

Электронные физминутки очень нравятся детям. Их сопровождает музыка, соответствующая возрасту ребенка. Форма и содержание физминуток разнообразны, они напоминают детям игру, а игра — наиболее доступный для детей вид деятельности. После проведения такой физминутки дети активно включаются в работу.

Нами были сделаны физминутки и составлено пособие, в котором был обобщён практический опыт проведения электронных физминуток, они размещены в портфолио на «Современном учительском портале». Многие физминутки пользуются популярностью среди учителей и отмечены «Золотым свидетельством».

Данные физминутки могут выполняться как учениками начальной школы, так и среднего звена на различных уроках. Темы физминуток разнообразны, их сопровождает весёлая музыка, которая даёт возможность отдохнуть, получить положительный настрой на продолжение работы. Красочные слайды привлекают внимание детей, они с удовольствием выполняют предложенные движения.

Все физминутки созданы в программе презентация, что позволяет использовать их как на интерактивной доске, так и на компьютере.

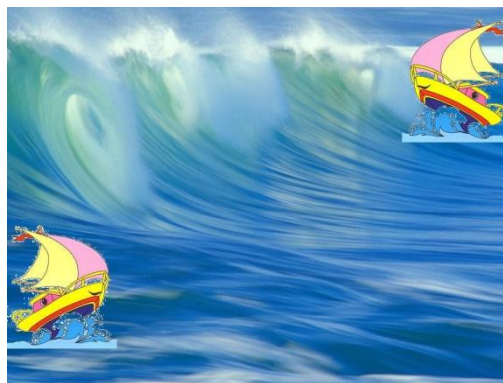
Для проведения физминутки нужно: Открыть презентацию — Показ слайдов — Начать показ или открыть презентацию нажать на клавишу F5. Чтобы в физминутке звучала музыка, её обязательно нужно извлечь из архива.

В методическом пособии представлены следующие физминутки: «Автомобили», «Буратино», «В мире много сказок», «Волна», «Волшебники», «Воробьиная дискотека», «Встречаем с Машей Новый год», «День рождения», «Дорогою добра», «Здравствуй, Новый год!», «Зимняя сказка», «Космос», «Красная Шапочка», «Листопад», «Лягушачий хор», «Маша в школе», «Муравьишка», «Новогодние игрушки», «Новогодние снежинки», «Новогодняя песенка», «Падают снежинки», «Песенка про снеговика», «Снеговик», «Танец снеговиков», «Танцуют малыши», «Три белых коня», «Цирк», «Чемпион».

Физминутка для глаз «Волна»

Яркая, современная электронная физминутка «Волна» проводится в сопровождении песни «Волна» в исполнении детской группы «Барбарики». Она прекрасно подойдёт как для уроков, так и для воспитательных мероприятий.

Во время проведения физминутки учитель комментирует движения, которые предлагается выполнить детям. Ученикам предлагается сидеть за партами и выполнять движения глазами.

Ученики наблюдают глазами за передвижением кораблей.

Выполняют круговые движения глазами.

Наблюдают за рыбками.

Открывают и закрывают глаза.

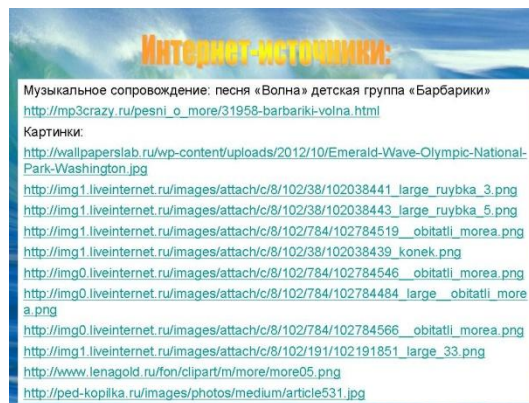
Выполняют круговые движения глазами.

Наблюдают за морским коньком.

Открывают и закрывают глаза.

Наблюдают за появлением морских объектов.

На 10-11 слайдах представлены Интернет-источники.

Электронные физминутки для глаз – это простой и эффективный способ поддержания здоровья в условиях цифрового мира. Внедрение этих технологий в повседневную жизнь способствует сохранению здоровья и повышению качества жизни.

Литература:

1. Дьячкова Е. А. «Использование современных информационных технологий в современном начальном образовании». <http://lmb.sosh.ru/art.asp?id=19>
2. Ковалько В. И. «Школа физминуток». «Вако», М., 2005.
3. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. М.: Народное образование, 1998. с.44.
4. Современный учительский портал, на котором представлены физминутки <https://easyen.ru/index/8-6359>

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОЛИМПИАДА ТАПСЫРМАЛАРЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ

Б.К.Зейнетуллина

Саран қаласы, «Абай атындағы жалпы білім беретін мектеп» КММ

Қазіргі жылдам өзгеретін әлемде әр елдер білімділік рейтингісімен бір-бірлерімен бәсекелесіп жатқан кезең, ол әрине ғылымның заманауи қарыштап дамуы кездерімен сайма сай келіп тұр. Адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметке белсенді қатысуына, сондай - ақ өмір бойы білім алуға ықпал ететін негізгі факторлардың біріне айналдыру үшін олимпиадалық тапсырмаларды география сабағында орындатамын. Жаһандану Қазақстан үшін жаңа талаптар туғызып отыр. Сондықтан әр азамат тез өзгеретін біртұтас әлемге бейімделу үшін кең ауқымды дағдыларға ие болуы керек.

Бүгінгі таңда жеке тұлғаның негізгі білімділік құзыреттеріне бағыттау үшін география сабағында түрлі тапсырмалармен бірге олимпиадалық, шығармашылық, картографиялық тапсырмаларды жиі пайдаланамын. Сондықтан жаратылыстану пәндерін, оның ішінде «География» пәнін зерттеу ең маңызды мәселелерді тиімді шешудің әдістері мен қиындықтарын игеруде олимпиадалық тапсырмалардың маңызы зор.

Оқушылардың география бойынша білім мен біліктілік деңгейін, қалыптасқан таным түсінік, интеллектуалдық, логикалық, аналитикалық ойлау шеберліктертері мен мәселені қорытып, жүйелі түрде саралай білудегі жүйріктік пен алғырлық, тапқырлық, осы қасиеттері тұрғысынан өз замандастары арасында бәсекеге қабілеттілік дағдыларын шыңдау; Жастардың

бойындағы ынталылық, ойлылық, дарындылық, талаптылық, білімділік сынды озық қасиеттерді насихаттап, көпшілікке таныту. Сондай-ақ олимпиадалық байқау нәтижелері бойынша топ жарған жеңімпаз ретінде таныла білген талапты да, талантты жастарды халықаралық деңгейдегі олимпиадалар мен түрлі конкурстарға, жарыстарға атсалысу мүмкіндіктерін арттыру.

Міндеттері:

- Оқушылардың оқу-танымдық және оқу-зерттеу интеллектілерінің ынталандыру;
- Оқушылардың жеке кәсіби әлеуетін, шығармашылық қабілеттерін шыңдау, олардың өз мүмкіндіктерін барынша жүзеге асыра білу;
- Оқушылардың толыққанды жеке тұлға ретіндегі азаматтық ұстанымын орнықтыру;
- Білімді де білікті, жаңашыл таным көзқарасты, дарынды оқушыларды іріктеу және қолдау;
- Оқушылардың білімін беру жүйесін жетілдіру тұрғысындағы кәсіби шығармашылық, белсенділік қатынасын қалыптастыру. Географиялық білім беру жолдары арқылы оқушылардың танымдық белсенділігін дамыту Қазіргі таңда әлемдік 7 оқу үрдісінің өзегі - жаңа технологиялар екені баршамызға мәлім. Жаңа технологиялардың бірнеше түрлері бар. Әлемнің бірнеше елінен сынақтан өткізілген жаңаша оқыту 4 бағытты қамтиды. Олар модульдік технология, рейтинг жүйе, дамыта оқыту технологиясы, сын тұрғысынан ойлау.

Әдіс - тәсілдерді мұғалім ізденіс арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне, қарап іріктеп қолданылады. Мұғалім өзіне тиімді, пайдалысын жетілдіре түседі. Демек берілетін білім де, тәрбиелік тәлім де шәкірттің шамасына үйлесімді, таным түсінігіне сәйкес келсе ғана жүзеге асады. География пәні - өзіндік ерекшелігі бар пән. Ол жалпы құрлық - жер бетін, планетамызды, ондағы тіршілік ететін өсімдік - жануарлар дүниесін, жер бедерін, байлығын және өмір сүріп отырған бірнеше мыңдаған ұлттар мен ұлыстардың тіршілігін зерттеп үйрететін ғылым. Сондықтан, география пәні мұғалімі болу деген сөз – кең көлемді, терең білімді, есте сақтау қабілеті күшті, мазмұн - табиғаты терең ұстаз мұғалімдерді талап етуі, әрі осыны қажет етеді. Шеберлік сабағымды мынадай бөлімдерге бөле отырып, ұйымдастырдым.

1. Дарынды балаларды айрықша оқшауландыратын ерекшеліктері:

- Ақыл-ой еңбегіне бейімділік;
- Жоғары зерттеушілік қабілеті мен танымдық мотивация;
- Жаңа хабарды ұдайы қабылдауға ұмтылыс;
- Дарынды балалар қиын тапсырмаларды құштарлықпен оңай орындайды
- Дайын жауаптарды ұнатпайды

2. Дарынды балалармен жұмыс істеуде нені ескеру керек?

- Баланың пәнге деген қызығушылығын, білуге құштарлығын нақты анықтау;
- Балаға тапсырманың деңгейі беріп, зейінін тұрақтандыру қажет;
- Баланың мінезін-құлқын ерекшелігін білу
- Берілген тапсырманы бірлесе талдау;
- Баланың бір қалыпты, жүйелі жұмыс жасауына көңіл бөлу;
- Бала қызығушылығына қолдау көрсету, орынды кеңес бере білу;

3. География пәні олимпиадасының кезеңдері:

- Мектепшілік
- Аудандық
- Облыстық
- Республикалық

4. Дайындау сатысы: -оқулықтар; -интернет желісіндегі ақпараттар; -сыныптан тыс сайыстар;

5. Оқушыны қалай ынталандыру керек?

- Білімге деген негізгі дағды мен мотивация, бұл:
- Негізгі ғылыми ақпарат көздері;
- Оқушыға жақсы әрі жаңа оқулықтар қолдану;

- Пәнаралық байланысты қолдана отырып, практикалық және лабораториялық жұмыстар ұйымдастыру;

- Компьютерлік технологияларды белсенді қолдану;
- Жазғы, қысқы дайындық курстарына, конкурстарға, жиындарға, семинарларға, жоғары оқу орындарының ашық есік күндеріне апарып отыру;

- Олимпиадаға қатысу-бұл:

- Жаңа әсерлер

- Құрдастармен қарым-қатынас;

6.Олимпиадаға қатысу-оқушы үшін қандай мотивация береді?

- Бедел;

- Қалаған оқу орнына түсу артықшылығы артады;

- Жеңімпаздарға жақсы марапаттар жасалатын жеке олимпиадаларға қатысу;

- Жаратылыстану пәндерінен тереңдетілген білім және дағдыларын қалыптастыру;

7.Мұғалім үшін олимпиаданың беретін мүмкіндіктері қандай?

- Пәнді оқыту әдістері мен ұйымдастырушылық формаларының даму тенденцияларын байқау;

- Мектеп оқушыларының оқу материалын сәтті игеруі үшін қосымша ынталандыру алу;

- Озық педагогикалық тәжірбие элементтерін қолдану;

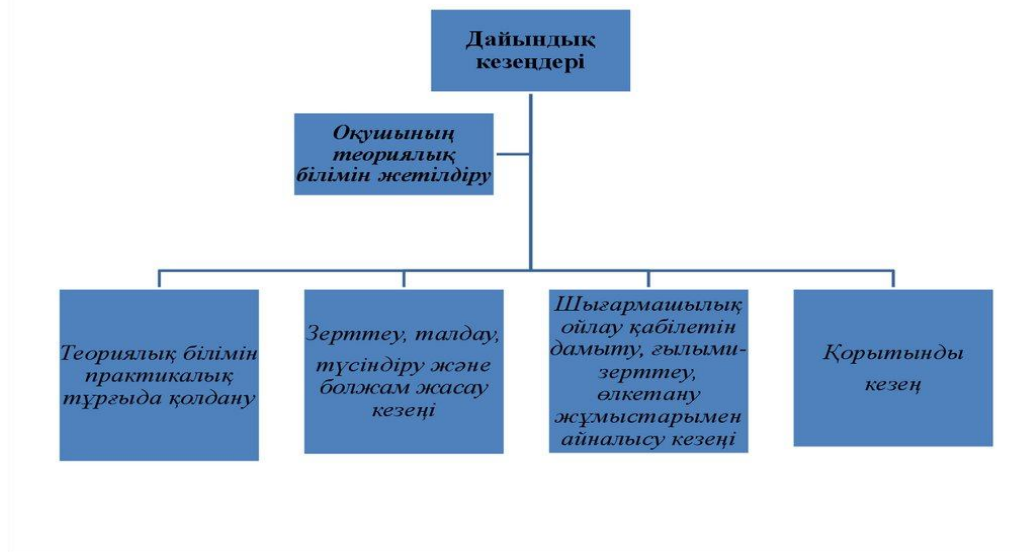
- Білім алушылардың дайындық деңгейіне объективті баға алу;

8.олимпиадаға қалай дайындауымыз керек?

- Міндетті түрде нұсқау беру керек-түсінікті етіп жазуға;

- Оқушы тек сүйікті пәнін таңдауы керек;

**Оқушыларды олимпиадаға даярлау бағдарламасының
үлгі-жоспары**

- Олимпиадаға дайындық кезінде график құрыңыз-оқушыны таймменеджментке үйретіңіз;

- Есте жақсы сақтау үшін, ақпаратты жиі қайталап отыруға үйретіңіз, ол өз сыныптасына, құрбысына, туысқанына қайталап айтып беріп отыру;

- Оқушыны жеңімпаздармен таныстырып, сұхбаттастыруға тырысыңыз, олар ақылы мен жеке пікірлерімен бөліседі;

- Тест тапсырмаларымен жұмыс істеу ережесімен таныстырыңыз (жауап нұсқаларын соңына дейін мұхият оқуға, дұрыс жауапты түйсікке сүйене отырып таңдауға, т.б. қолдануға)

- Назар аудару (сосредоточенности) дағдысына үйрету, олимпиада тапсырмаларын орындау кезінде күйзеліске түсуі мүмкін, бөгде дыбыстарға алаңдамау, дүрбелеңге түспеу; Концентрацияға үйрету, әсіресе, соңғы тапсырмаларды орындау барысында

9. География пәнінен олимпиадаға дайындық кезінде оқушыға қойылатын талаптар:

- Оқушының жеке тұлға ретінде өз бетінше іздену;
- Мұғалім-шәкірт арасында рухани және сезім бірлестігін орнату;
- Интернет ресурстарынан тақырыптарға шолу жасап дайындалу;
- Әр оқушыда географиядан жұмыс дәптерінің болуы;
- Әр оқушыда атлас пен контур картаның болуы;
- Географиялық есептер мен тапсырмаларды орындай білуі;
- Мұғалім мен оқушының тақырыптарға сай тиімді жұмыс кестесін құруы.
- Бала қызығушылығына қолдау көрсету, орынды кеңес бере білу;

Қорыта келгенде, география пәнін таңдаған оқушылардың жоғары нәтиже беріп, тиімді жолдарын арттыруда мұғалімді үнемі ізденуге, тұрақты еңбек етуге міндеттейді.

XXI ғасыр-білімділер ғасыры. Ендеше, бізге ой-өрісі жоғары дамыған зерделі, жан-жақты парасатты ұрпақ керек екенін бір сәт естен шығармағанымыз жөн.

Ұлы Абай «үш-ақ нәрсе – адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек,- дей отырып болашақ ұрпақтан арлы, білімдар, ақиқатшыл әрі еңбекқор, көпшіл, жақсылықты жанқиярлықпен жақтаушы, қайратын жалындатқан, ақыл-парасатын көрегендікке бағыттаған азаматты аңсады. Лайымда, әр жас өрен ұлы абай аңсағандай азамат атанса, халқымыз адамзат көшінде әркез ардақты орында болары хақ.

Оқушыларға оптимистік көзқарас қалыптастыру:

- Алда жарқын болашақ күтіп тұрғанын, жағдайдың бүгінгіден де жақсырақ болатынынан үміттендіру.

- Мақсатына жететініне сенімді болу.
- Өмір тосынсыйларға толы деп білу.
- Қиындыққа тап болғанда шешімі табылатынына, жағдайды реттеуге шамасы келетініне сену.

- Келеңсіздіктің өзінен ұтымды тарапын көреді, өмірлік сабақ деп қарайды.
- Айналасындағы келеңсіздіктерден шағымдана бермеу. Шынымен табысқа жету басты мақсатыңыз болса, сүрінуден де, қателесуден де қорықпаңыз, әр қателіктен сабақ ала біліңіз. Әлемде ғалымдардың сан мәрте қателессе де қайтпаған ерліктерін білерсіз, мысалы Мария Кюридің сынақты әлденеше жүз рет қайталағаны, тіпті жарылыстан құлағы естімей қалса да шегінбегенін білерсіз. Кәдімгі біз қолданатын шам (лампочка) ойлап тапқан адам 10 000 рет қателесіп тек соңында ғана шамды (лампочканы) сәтті жасаған, оның табысқа жетуінің басты шарты

- Әр қателігін келесісінде дұрыстап отыруы. Анализ жасау
- Уақытыңызды қалай қолданып жатқандығыңызды анализ жасау
- Кейбір істердің нәтижесінен қате нәтиже бергенін анықтаңыз.
- Мақсатыма қаншалықты жақындадым анықтаңыз.
- Қандай кітаптар бітірдім
- Білім деңгейім қаншалықты өзгерді
- Жазған емтихандар сапасын салыстыру Өзіңе сен, өзінді алып шығар, Еңбегің мен ақылың екі жақтап. Абай Құнанбайұлы Ақпараттық технологияларды қолдана отырып, оқушылардан олимпиада жұмысын жүргізу, оқыту үшін тиімді сервистің бірі Google Forms. Google Forms - бұл сұрақтар мен сауалнамалардың барлық түрлерін ыңғайлы құру мүмкіндігін беретін танымал сервис. Google forms арқылы төмендегі жұмыстарды формамен өткізудемін:

- Кері байланыс
- Тест
- Бекіту сұрақтары
- Қалыптастырушы бағалау
- Сауалнама
- Бөлім бойынша жиынтық бағалау
- Тоқсандық жиынтық бағалау т.б. Google forms қалай пайдаланады: 1. Google Account
- 2. Менің дискім (Мой диск)
- 3. Жасау (Создать)
- 4. Google Формы
- 5. Жаңа форма (Новая форма)
- 6. Тақырып жазу
- 7. Сұрақты , бірнеше жауабын жазу
- 8. Параметрін таңдау (настройки)
- 9. Жіберу (отправить), сілтеме, көшіру
- 10. Жіберу (отправить) оқушыға Google forms тиімділігі :
- сұраққа ұпай саны белгіленеді;
- әр оқушының жұмысы бірден бағаланады;
- жылдам кері байланыс беріледі;
- сыныптағы оқушы үлгерімі визуальді түрде диаграмма арқылы көрінеді;
- сыныптағы әр оқушының ұпайы жиынтық кестеден көрінеді;
- мұғалім уақыт үнемдейді;

Ендеше еліміз тәуелсіздікке қолы жеткен қазіргі кезде білім беру жүйесіндегі негізгі міндет-ұлтымыздың таным құндылықтарын бойына сіңіріп, салт-дәстүр, әдет-ғұрып мәйегін ұрпақ санасына егу арқылы тәлім тәрбие беру. Ұстаз қолында адам тағдыры, болашақ ел тағдыры тұрады. Заман талабына сай тәрбие беру-мұғалімнің басты міндеті.

Әдебиеттер:

1. Педагогикалық энциклопедия М: 1964 Т. 1 с 384.
2. Елеупаева Қазіргі мектептерде оқушылардың шығармашылық дарындылығын дамытудың педагогикалық шарттары.
3. Сейсенбаева Ж.А, Орманбекова Л.Ж. «Дарынды балалармен жұмыс». Оқу-әдістемелік құралы Алматы, 2011 ж.

ОТБАСЫНДАҒЫ ҚАҚТЫҒЫСТАРДЫҢ КІШІ МЕКТЕП ЖАСЫНДАҒЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУЫНА ӘСЕРІН ЗЕРТТЕУ

Ибраева Айгерим Саттыгуловна, педагог-психолог

Қарағанды қ., «№53 мектеп-лицейі» КММ

Біздің қоғамымыздың интенсивті әлеуметтік дамуы, оның демократизациясы мен гуманизациясы белсенді тұлғаның қалыптасуында өз талаптарын жоғарлатады. Тек белсенді тұлға ғана өзінің жүріс-тұрысы мен іс-әрекетін өз бетінше реттеп, өзінің даму перспективаларын, жолдарын және оны жүзеге асыратын құралдарын анықтай алады. Шығармашыл, бәсекеге қабілетті тұлға қалыптасуы үшін көре алу қабілетін дамытып, өзінің әрекеттерін, қатынастарын, қасиеттерін дұрыс бағалай алу керек. Соңғы жылдары әлемде және елімізде болып жатқан экономикалық және саяси өзгерістер әрбір қоғам мүшесіне, отбасы және сол отбасындағы отбасы мүшелеріне және олардың отбасылық қатынастарына әсерін тигізуде. Ал тұлғаның қалыптасып, дамуында бірінші кезекте отбасының рөлі маңызды. Қазіргі таңда біздің қоғамда жасөспірімдер арасында суицидтік жүріс-тұрыс кең етек алуда. Ал жасөспірімді суицидке апаратын негізгі факторлардың бірі осы отбасындағы қақтығыстар болып табылады. Осыған орай, отбасы мәселесі біздің қоғамымыздың **өзекті** мәселесі боп отыр.

Отбасы - адамның эмоциясы, уайымы, көзқарасы, қатынасымен байланысты емес, ол феномен. Отбасы феноменінің бір жолы –оның құрылымы, тарихи уақыт талабына сай өзгеруі және отбасының өмірлік циклінің логикалық түсіндірілуі.

Жалпы отбасындағы әке тәрбиесіне келсек, бүгінгі таңдағы әке түрлі себептерге байланысты өзінің отбасындағы патриархалды күшін жоғалтқан. Сонымен бірге, балада әке тәрбиесі жетіспейтін отбасы кездесуде. Қазіргі жағдайда жауапкершіліксіз ата-ана көбейіп кетті. Бала тәрбиелеуде ана мен бала арасындағы қарым-қатынаста сұхбаттасу, қоршаған ортамен қарым-қатынасы жетіспейді. Отбасын екіге бөліп қарастыруға болады: жақсы тәрбие беретін отбасы бар, мүмкіндігі келмейтін отбасы бар [8]. Баласын тастап, саудаға кетеді, қызмет істейді. Ондай бала үйде жалғыз отырады, ол баланың тамағы тоқ, киімі бүтін болғанымен, жақсы тәрбие ала алмайды. Қазіргі кездегі отбасындағы бала тәрбиесінде ата-ананың жауапкершілігінің салдарынан балаларымыз көше кезіп, қыздарымыз кезбелікке салынып, қаңғыбас бала саны көбейе түсуде. Отбасы тәрбиесінде, әсіресе, жастарымыздың арасында мейірімділікті, имандылықтың, адамгершіліктің төмендеуі салдарынан әртүрлі жағдайлар туындауда. Әбу Насыр әл-Фараби атамыз: «Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы» дегендей, отбасындағы ата-ана бала тәрбиелеуде ең бірінші мына төмендегі ұсыныстарды есте ұстанғаны жөн:

- Баланың бойына өз елінің салт-дәстүрін, тілін, дінін, мәдениетін құрметтеуге тәрбиелеу.
- Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынасты дұрыстау.
- Баланы табиғатына сәйкестендіріп, қабілетін анықтап, бейімділігін дамыту.
- Баланың өзіне деген сенімін арттыру, өзін-өзі бағалауға тәрбиелеу.
- Отбасындағы баланың рухани байлығын дамыту.
- Отбасында баланы жеке тұлға ретінде қарау.
- Баланың өзін-өзі басқаруы.

Әке-шешесі жақсы болса, балалары да жақсы тәрбие алып өседі. Баламен терең психологиялық байланыс орнату – тәрбиенің әмбебап шарты болып табылады. Бала – әке-шешенің тәрбиелеу объектісі емес, ортақ отбасылық өмірдің одақтасы болуы керек.

Мені күнделікті өмірде орын алып жататын, оның ішінде отбасындағы қақтығыстың сол отбасында дамып, қалыптасып жатқан кіші мектеп жасы оқушысының өзін-өзі бағалауына әсері қаншалықты болатыны қызықтырды. Зерттеу мектептің 3-4 сынып оқушыларымен, жалпы алғанда 39 сыналушымен жүргізілді. Аталған мәселеге орай, менің зерттеуім сыналушылар ретінде алынған кіші мектеп жасындағы оқушылардың отбасындағы қақтығыстық жағдайға қатынасын анықтауда оларға 10 сұрақтан тұратын авторлық анкета жүргіздім.

Сыналушылардың анкета бойынша жауаптарын контент-талдаудың көмегімен 10 категорияға бөлдім.

Анкета бойынша нәтижелері:

Категориялар	Категория астылар	%-дық көрсеткіштер
A1 Қақтығысты түсіну	Түсініспеушілік	56
	Ренжісу	20
	Түсінбеу	18
	Ұру	6
A2 Қақтығыстың болуы, болмауы	Болуы	56
	Болмауы	44
A3 Қақтығыстың себебі	Көрсетпген	74
	Түсінбеушілік	13
	Ата-ананың біреуінің ішімдік қолдануы	8
	Ақша	5
A4 Қақтығыстың субъектілері	Ата-ана	41
	Көрсетпеген	36
	Балалар	15
	Бала мен ата-ана	8
A5 Қақтығыстағы сезім	Жағымсыз сезім	74
	Бейтарап	26
A6 Қақтығыстың сабаққа әсері	Әсер етеді	64
	Бейтарап	36
A7 Қақтығыстағы әрекеті	Ығыстыру	47
	Араласу	20
	Бейтарап	20
	Жағымсыз эмоция	13
A8 Қақтығыстың шешімі	Бейтарап	49
	Біріккен іс-әрекет	43
	Өзара түсіністік	8
A9 Қақтығыстың әсері	Жағымсыз әсер	62
	Бейтарап	38
A10 Қақтығыстың алдын алу	Нақтылы әрекеттер	70
	Бейтарап	18
	Келісім	10
	Ақшаның болуы	2

Кесте 1

Соның ішінде бірінші категория бойынша сыналушылардың 56%-ы қақтығыстық жағдайды **екі адамның түсініспеушілігі** деп түсінеді. Нақтырақ айтқанда, бұл оқушылардың қақтығысты ұрысу, ұрыс-керіс, айқай, тіл таппау, бір-бірін түсінбеу деген жауаптарынан

көрінеді. Осыған орай кіші мектеп жасындағы оқушылардың жас ерекшелігіне байланысты, тұлғааралық қатынастарды адамның бойында кездесетін вербальды агрессивтілік деп қабылдайтындықтарын және түсінетіндіктерінің көрінісін береді. 20%-ы қақтығыстық жағдайды **ренжісу** деп түсінгендерін көрсетті. 18%-ы қақтығыстық жағдайды **түсіну** категориясы бойынша нақта жауап бермеді. 6%-ы жалпы қақтығыстық жағдайды **ұру** деп көрсетті. Бұл жағдай кіші мектеп жасындағы оқушылардың қақтығысты ұрып-соғу деп түсінетін жауаптарынан көрініс береді. Осыған орай, кіші мектеп жасындағы оқушылардың тұлғааралық қақтығысты жүріс-тұрыстық агрессия түрінде қабылдайтындықтарын, түсінетіндіктерін көруге болады.

Сыналушылардың 56%-ы қақтығыстық жағдайдың **болуы** категориясы бойынша отбасында қақтығыстық жағдайдың болатындығын көрсетті. 44%-ы отбасында қақтығыстық жағдайдың **болмайтындығын** көрсетті. Нақтырақ айтар болсақ, сыналушылардың көбісі дерлік жоқ деген жауап көрсеткенімен, анкетаның алдағы сұрақтарына жауап берген. Яғни кез келген зерттеуде сыналушылардың бастапқыда шынайы жауап көрсеткісі келмейтіндігін көруге болады.

Сыналушылардың 74%-ы үшінші категория бойынша отбасындағы қақтығыстық жағдайдың **себептерін** көрсетпеген. 13%-ы қақтығыстық жағдайдың себебін көрсетуде түсінбеушілік танытқан. 8%-ы қақтығыстық жағдайдың **себебі** ретінде ата-ананың біреуінің ішімдік қолдануын көрсеткен. 5%-ы отбасындағы қақтығыстық жағдайдың орын алуына бірден бір себепкер ақша деп көрсеткен.

Сыналушылардың 41%-ы төртінші категория бойынша отбасындағы қақтығыстық жағдайдың негізгі **субъектілері** ретінде ата-ананы көрсеткен. 36%-ы қақтығыстық жағдайдың субъектісін көрсетпеген. 15%-ы қақтығыстық жағдай көбіне отбасында балалардың арасында болатындығын көрсеткен. 8%-ы отбасында қақтығыстық жағдай бала мен ата-ананың арасында болатынын көрсеткен. 74%-ы, сыналушының жартысынан көбі дерлік отбасында қақтығыстық жағдай орын алған кезде жағымсыз сезімде болатындықтарын көрсеткен.

Сыналушылардың 26%-ы бесінші категория бойынша ұсынылған сұрақтарға орай мәлімет алуға мүмкіндік бермегендіктен және мәселеге немғұрайлы көзқараста болғандықтан біз олардың жауаптарын бейтарап категорияға негіздедік. 64%-ы отбасындағы қақтығыстық жағдайдың олардың сабаққа дайындалуына әсер ететінін көрсеткен. Нақтырақ тоқталсақ, олардың жаман әсер етеді, ренжимін, сабақ оқымаймын, шу болады, кедергі болады деген жауаптарынан қақтығыстық жағдайдың кедергі болатынын түсінетінін көруге болады.

Сыналушылардың 21%-ы алтыншы категория бойынша жауап көрсетпеген. Нақтырақ айтқанда, кіші мектеп жасындағы оқушы сұрақты түсінбегендігін оның берілген сұраққа жауап бермеуінен көруге болады.

Сыналушылардың 47%-ы жетінші категория бойынша қақтығыстық жағдайдың орын алу кезінде психологиялық қорғаныс механизмі, яғни ығыстыру жағдайын көрсеткен. Нақтырақ айтқанда, сыналушыларда араласпаймын, далаға шығып кетемін, ештеңе істемеймін, өз бөлмеме отырамын деген жауаптарынан көрінеді. 20%-ы қақтығыстық жағдай кезінде оған араласатындығын көрсеткен. 20%-ы қақтығыстық жағдай отбасында орын алғанда не істейтіндігіне жауап бермеген. Осыған орай, бала отбасындағы қақтығыстық жағдайды құпия санағандығын немесе сұрақты түсінбегенін көруге болады. 13%-ы қақтығыстық жағдай кезінде жағымсыз эмоцияда болатынын көрсетеді.

Сыналушылардың 49%-ы отбасындағы қақтығыстық жағдайдың шешілуіне байланысты сұраққа белсенділік танытпаған. 43%-ы **қақтығыстық жағдайдың шешімін** біріккен іс-әрекет деп көрсеткен. Нақтырақ айтқанда, әкем анамды құшақтайды, сыйлық сыйлайды, таңертең қайта татуласады, тамақ істейді деген сыналушылардың жауаптарынан олардың отбасында қақтығыстық жағдайдың шешімі біріккен іс-әрекетпен аяқталатынынан көрініс табады. 8%-ы қақтығыстық жағдайдың өзара түсініспестікпен шешілетінін көрсетті. Дәлірек айтар болсақ,

сыналушылардың ата-анам бір-бірімен оңаша сөйлеседі, кешірім сұрайды, 1 күннен кейін татуласады деген жауаптарында көрініс береді.

Сыналушылардың 62%-ы тоғызыншы категория бойынша ата-ананың арасындағы қақтығыстан **жағымсыз әсер** алатындығын көрсетті. Нақтырақ айтқанда олардың жаман әсер етеді, өзімді жаман сезінемін, қатты жүрегім, басым ауырады деген жауаптарынан ата-ананың арасындағы қақтығыстық жағдайдың балаға психологиялық сонымен қатар физиологиялық тұрғыда да әсері болатынын көруге болады. 38%-ы ата-ананың арасында қақтығыстық жағдайдың болмайтындығын көрсетеді. Нақтырақ айтқанда, сыналушылардың қақтығыстық жағдайды отбасылық құпия ретінде түсініп ұсынылған сұраққа жауап бермеуін көруге болады.

Сыналушылардың 70%-ы оныншы категория бойынша **қақтығыс болмау үшін** нақтылы әрекеттер жасау керек деп көрсеткен. Нақтырақ айтқанда, сыналушылардың көңілді болу керек, сабақты жақсы оқып, тыныш жүру керек, қуанту, ата-анамызды күлдіру, ұрыспау, шуламау, ата-ананы тыңдау керек, сонымен қатар әкем ішімдік қолданбау керек деген жауаптарында қақтығыстың алдын алу шаралары нақты іс-әрекетте негізделу керектігін оқушылардың саналы түрде түсінетіндігін көреміз. 18%-ы осы категория бойынша қақтығыстық жағдайда не істеу керектігі жөнінде ұсынылған сұраққа жауап көрсетпеген. Осыған орай, кіші мектеп жасындағы оқушылардың жас ерекшелігіне байланысты өз ойларын нақты жеткізе алмағандығын көруге болады. 10%-ы отбасында қақтығыстық жағдайдың болмауы үшін отбасында келісім орын алу керек деп көрсетеді. Нақтырақ айтқанда сыналушылардың отбасында үнемі тыныштық болуы үшін келісіммен жүруі керек, бір затты сатып аларда сөйлесіп алу керек деген жауаптарында көрініс табады. Яғни, бала отбасында тұлғааралық қарым-қатынаста өзара үйлесімділікті қалайтындығын көруге болады. 2%-ы отбасында қақтығыстық жағдай болмау үшін ақшаның көп болу керектігін көрсетеді. Осы сыналушылардың жауабына орай қақтығыстық жағдайдың жағымсыз әсерінен баланың жас ерекшелігіне байланысты ойлау деңгейінің ерте есейгендігін, қақтығыстың себебі ақша деп түсінетінетінен байқауға болады.

Мемлекеттің дамуы үшін қоғам маңызды болса, сол қоғамды құраушылар отбасы мүшелері болып табылады. Ал осы отбасы мәселелерін шешу, оны шешіп қана қоймай басқаларға үлгі көрсету бұл да қажет нәрсе.

Еліміздің егемендік алған уақыт ішінде қоғамда қаншама өзгерістер болды. Сол өзгерістер туғызған соңғы жаңалықтар бала өміріне тікелей әсерін тигізіп жатқаны белгілі. Бала тәрбиесінің өзекті проблемаларын шешуге тәрбиенің уақыты өткен әдістерін ауыстыратынын, тәрбиенің жаңа технологияларын қолданудың қажеттігі, ел ертеңі, ұлт болашағы үшін этнопедагогика мен этнопсихология ілімдерінің жетістігін әр отбасының тәрбие құралына айналдыру – бүгінгі күннің сұранысы. Алдайда, соңғы уақытта еліміздегі нарықтық экономиканың қарқынына ілесу қиыншылықтарынан көртеген отбасыларда бала тәрбиесі әлсіреп, орны толмас олқылықтарға әкеп соғуда.

Зерттеуімізде алынған анкетаның нәтижесі бойынша кіші мектеп жасындағы оқушылардың отбасындағы қақтығыстық жағдайды агрессивті қабылдайтындықтары анықталды. Эксперименталды зерттеу барысында қолданылған анкета бойынша да отбасындағы қақтығыстық жағдайдың кіші мектеп жасындағы оқушылардың өзін-өзі бағалауына әсері болмайтындығы анықталды.

Жастар – ел болашағы, ел ертеңі, болашақпен жалғастырушы. Сондықтан да әрбір ата-ана күнделікті отбасында орын алып жататын қақтығыстарға баланы араластырмауға тырысқаны жөн. Себебі, әсіресе кіші мектеп жасындағы оқушы әлі оңы мен солын танып үлгермеген, жас буын.

Әдебиеттер:

1. Қайырова Ж.А «Бастауыш сынып оқушыларында кездесетін қиындық түрлері және оларды шешу жолдары»//2006ж,-№1.

2. Архиреева Т.В «Влияние родительского воспитания на самоотношение младшего школьника.//Вопросы психологии.-2006.-№3.
3. Степенова С.В «Младший школьник: проблемы воспитания в семье и образовательном учреждении.//Начальная школа.-2008.-№5.
4. Костенко А.Б «Занятия младших школьников с задержкой психического развития»// Физическая культура в школе.-2008.-№5.
5. Жеребин В.М «Фактор времени в жизнедеятельности семьи»// «Народонаселение».-2006,-№3.
6. Грейшин Н.В. «Психология конфликта».

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ БИОЛОГИИ В 8 КЛАССЕ

Иваненко Н.И., учитель биологии,

КГУ «ОШ им А. Байтурсынулы»

Карагандинская область, Бухар – Жырауский район

Современный этап развития общества ставит перед системой образования целый ряд принципиально новых проблем, среди которых можно выделить: необходимость повышения качества знаний и доступность образования. Решением этих проблемы может стать инновационные технологии в обучении, главной целью которых является подготовка ученика к жизни в постоянно меняющемся мире. Термин «Инновация» трактуется как антоним к «традиционному», что предполагает выход за рамки устоявшегося, шаблонного преподавания. Инновационные технологии сейчас завоевывают все больше школьных дисциплин, в том числе и биологию. Поэтому мы с коллегами провели исследование в действии для поиска эффективных инновационных методов и приемов изучения биологии 8 класса. При выборе методов и приемов мы опирались на физиологические и психологические особенности учеников.

Поскольку известно, что «детская природа требует наглядности» на уроках биологии мы выбрали метод моделирования на основе современных информационно – коммуникационных технологий. Ученики любят играть поэтому, мы ввели в свой урок геймификацию – еще один из способов, обеспечивающих инновационный подход. Он расширяет кругозор, развивает познавательную деятельность, формирует умения применять знания на практике. А также опираясь на знание того, что все дети индивидуальны и не все одинаково воспринимают и запоминают материал, мы на своих уроках решили применить еще один из способов инновационного обучения - персонализированное обучение, которое подстроено под индивидуальные запросы учеников.

Выбрав несколько инновационных методов, мы решили провести исследование. Целью данного исследования стало определение: как выбранные нами инновационные методы влияют на качество обучения. Для исследования мы взяли два восьмых класса: экспериментальный и контрольный с одинаковым качеством знаний – 55%. 8в экспериментальный класс, уроки которого строились с применением выбранных методов. Ребята создавали модели своими руками, а также рассматривали готовые 3D модели на платформе mozaik education, лабораторные работы, проделывали в виртуальной лаборатории virtulab. Данные платформы актуальны для демонстрации различных явлений и изучения структур разных организмов. Во время проверки домашних заданий и закреплении материала мы использовали интерактивные платформы (Kahoot, Wordwall, Quizlet), а также игровые технологии при изучении новой темы и закреплении материала. И конечно же обучение учащихся персонализировалось: создавая рабочий лист на каждого ребенка мы сразу его подписывали, и предлагали для сильных учеников уровня А- задания повышенной сложности, уровень В – задания рассчитанные на среднего ученика и уровень С – упрощенные задания. Дифференцированные задания помогали ученикам разного уровня получать посильные задания и выполнять их на своем уровне. Во

втором контрольном классе 8 г мы проводили традиционные уроки без применения данных методов.

Проводя исследование в действии, с применением инноваций, мы заметили, что ученики на уроке стали более активными, задавали вопросы, интересовались изучаемыми процессами, явлениями. Они стали лучше понимать и запоминать материал. Хочется отметить, что каждый урок с использованием новых технологий приходилось тщательно продумывать, чтобы бессистемное использование интерактивных методов не переполнило урок и не сделало его бессмысленным и безрезультативным.

Определителем эффективности любого инновационного метода, служит повышение качества знаний учеников. Проанализировав качество знаний за две четверти этого учебного год, мы увидели, что качество знаний в исследуемом классе выросло на 6%, (с 55% до 61%). Качество знаний в контрольном классе осталось на прежнем уровне 55%. Кроме этого, мы провели анкетирование в 8в и 8г, которое показало: 86% учеников экспериментального класса отметили, что им стало интереснее учить биологию. Значит и мотивация к изучению биологии тоже повысилась. Выбранные нами методы оказались эффективными для повышения качества знаний и оптимальными для проведения биологии в 8 классе. Использование цифровых платформ для визуализации процессов и явлений давал ученикам полное и глубокое понимание изучаемого. Геймификация помогла вовлечь учеников в учебный процесс, где каждый учащийся был не пассивным наблюдателем, а активно вовлекался в собственное обучение. Персонализированное обучение помогло создать такую развивающую среду, где каждый ученика смог раскрыть свой личный потенциал, и обучение стало более доступно. Каждый учитель способен подобрать для себя эффективные инновационные методы обучения и применять их на практике.

Инновационные методы в обучении биологии — это не только тренд, но и необходимость, которая делает процесс обучения более гибким, доступным, а также способствует более тесному сотрудничеству между учителем и учеником, что положительно сказывается на мотивации к обучению и качестве знаний.

Литература:

1. Всесвятский Б.В. Системный подход к биологическому образованию в средней школе. — М.: Просвещение, 1985.
2. Сальникова Т.П. Педагогические технологии: Учебное пособие.— М.: ТЦ Сфера, 2005.
3. Столяренко Л.Д. Педагогика. Серия “Учебники, учебные пособия”. Ростов н/Д: “Феникс”, 2009.
4. Сухова Т.С. Не сумма, а система знаний. / Биология в школе. № 2. 1997.
5. Сухова Т.С. Урок биологии. Технология развивающего обучения. “Библиотека учителя”. — М.: Вентана-Граф, 2001.
6. Чуприкова Н.И. Умственное развитие и обучение. Психологические основы развивающего обучения. — М.: АО “Столетие”, 1995

ҒЫЛЫМИ ЖОБА- БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ

Илимбаева Г.Б., биология пәнінің мұғалімі

Қарағанды қаласы, «Әл-Фараби атындағы мектеп-гимназиясы»КММ

«Дарындылық – туа біткен қасиет емес, ол үздіксіз еңбектену мен білімге ұмтылу арқылы қалыптасады.» Әбу Насыр әл-Фараби

Қазіргі жаһандану заманында белсенді, күзіретті, бәсекеге қабілетті жас ұрпақты тәрбиелеу – алға қойған басты мақсаттарымыздың бірі болып табылады. Бұл мақсатты жүзеге асыру әсіресе оқу, білім саласында қызмет атқаратын жандар –ұстаздар үшін ең маңызды

мәселе. Жас жеткіншектердің арасынан талантты да дарынды, ерекше қабілетті балаларды тандап алу, олармен тікелей жұмыс жүргізу – осы мәселенің бір шешімі болып табылады.

Қазіргі кезде дарындылық ұғымына байланысты түрлі анықтамалар бар. Мысалы американдық педагог Дж. Рензулли дарындылыққа мынандай анықтама берді: «Дарындылық – үш байланыстың үйлесімділігі: интеллектуалды қабілеттілік, шығармашылдық тәсіл және нәтижеге жетудегі ынталылық.

Дарын – адам бойындағы асқан талант, ерекше қабілет, бала бойындағы алғырлық, зеректік.

Білім - ел қазынасы, халқымыздың білімділігі еліміздің байлығының ең маңызды бөлігі десек, білімнің негізі мектепте, яғни бар ғылымның бастауы – мектеп. Білім беру жүйесінің қайта жаңартылуы баланың шығармашылық дарындылығын тануға және болжам жасауға жаңа көзқарасты талап етуде. Зерттеушілік, ізденушілік – бала табиғатына тән құбылыс. Білуге деген құштарлық, бақылауға тырысушылық тәжірибеден өткізуге дайын тұру, әлем туралы жаңа мәлімет жинауға талпынушылық қасиеттер балаға тән дәстүрлі мінез.

Оқушының өзіндік зерттеу әрекеті оның өзіндік талабын қанағаттандыруға ықпал етеді. Оқушылар қоршаған ортамен таныса отырып өзіндік зерттеу әрекетінің көмегімен жаңа білімді дайын күйде емес, өзі ашады.

Бұл пікірді Абайдың жетінші қара сөзіндегі «Жас бала анадан туғанда екі түрлі мінезбен туады. Біріншісі – ішсем, жесем, ұйықтасам деп тұрады. Екіншісі – көрсем, білсем деп, ер жетіңкірегенде ит үрсе де, мал шуласа да, «ол неге өйтеді?», «бұл неге бүйтеді?» деп көзі көрген, құлағы естігеннің бәрін сұрап, тыныштық көрмейді», - деген ой-тұжырымы растайды.

Оқушылардың ғылыми жобалармен айналысуы олардың зерттеу дағдыларын, сыни ойлау қабілеттерін және шығармашылық әлеуетін дамытуға көмектеседі. Бұл үдеріс білім сапасын жақсартудың маңызды құралы болып табылады.

Ғылыми жоба арқылы сапаны арттыру жолдары төменгідей:

1. Ізденімпаздық пен зерттеу дағдыларын дамыту.

Оқушылар өз бетінше ақпарат жинауды, талдауды, сұрыптауды үйренеді.

Ғылыми әдістерді меңгеру арқылы логикалық және аналитикалық ойлау қабілеті дамиды.

Оқу материалын жай ғана жаттау емес, оны терең түсініп, қолдана білу дағдысы қалыптасады.

2. Сыни ойлау және шығармашылық қабілеттерді жетілдіру.

Ғылыми жобамен айналысқан оқушылар мәселені жан-жақты қарастырып, өзіндік пікір қалыптастырады.

Олар жаңа идеялар ұсынып, дәстүрлі білім беруден тыс ойлау қабілетін дамытады.

3. Практикалық білімді арттыру.

Теориялық білімді тәжірибе арқылы бекітеді.

Эксперименттер жасап, қорытынды шығару, гипотеза құру, дәлелдеу әдістерін үйренеді.

Бұл оқушылардың ғылымға деген қызығушылығын арттырады.

4. Жауапкершілік пен дербестікті қалыптастыру.

Жоба барысында оқушылар уақытын тиімді ұйымдастырып, жауапкершілікпен жұмыс істеуге дағыланады.

Ғылыми жұмыс – дербес ойлау мен шешім қабылдауды қажет етеді, бұл олардың көшбасшылық қабілеттерін дамытады.

5. Коммуникативті дағдыларды жетілдіру.

Жобаны қорғау барысында оқушылар өз ойын дәлелді жеткізіп, көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын дамытады.

Топпен жұмыс істеу арқылы командалық рух қалыптасады.

6. Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы сапаны арттыру.

Оқушылар интернет-ресурстарды тиімді пайдалануды, деректерді талдауды және ғылыми бағдарламалармен жұмыс істеуді меңгереді.

Бұл оларды заманауи технологияларды игеруге және цифрлық сауаттылықты арттыруға көмектеседі.

7. Олимпиадалар мен конкурстарға дайындық.

Ғылыми жобалар жоғары деңгейдегі сайыстарға қатысуға мүмкіндік береді.

Оқушылардың мотивациясы артып, олардың білімін объективті түрде бағалауға жағдай жасайды.

Әл-Фараби атындағы мектеп-гимназиясы оқушыларының ғылыми жобаларға қатысуы олардың зерттеу дағдыларын дамытуға және білім сапасын арттыруға елеулі үлес қосуда. Мектеп оқушылары қалалық, облыстық, республикалық деңгейдегі ғылыми жобалар, олимпиадалар, конкурстарына белсенді қатысып, жоғары нәтижелерге қол жеткізді.

✓ «Зерде» республикалық зерттеу жобалары конкурсының облыстық кезеңінде химия-биология секциясы бойынша 1-орын;

✓ «Жас Star-2024» облыстық ғылыми-тәжірибелік жобалар байқауының жаратылыстану секциясында 3-орын;

✓ ҚР ОҚШЕА 55-ші ғылыми-практикалық конференциясы аясында өткен облыстық 1-деңгейлі оқу-зерттеу жұмыстары бойынша 1-орын;

✓ «Ғылымға қадам» қалалық конференциясында адам ағзасындағы биохимиялық процестер туралы зерттеулері үшін;

✓ 10-11 сынып оқушыларына арналған биология пәнінен аймақтық олимпиада 3-дәрежелі диплом;

✓ «Медицинаға қадам» бейіндік-педагогикалық сыныптар қалалық жобасы аясында өткен «Халел Досмұхамедов — қазақ медицинасының негізін қалаушы» онлайн-конференциясында «Ғалым шығармаларын насихаттайтын бейнероликтер» бағыты бойынша 1-орын;

✓ Қалалық «Медицинаға қадам» онлайн байқауында «Медицина жаңалықтары» ғылыми-зерттеушілік жұмыстары номинациясы бойынша 2-орын;

✓ Оқушылар арасындағы биология, география және экология салалары бойынша өткен «Ғылым әлеміне қадам», «Ғылымға қадам» қалалық конференциясында адам ағзасындағы биохимиялық процестер туралы зерттеулері үшін 3-орын;

✓ «Зерде» республикалық зерттеу жобалары мен шығармашылық конкурсының байқауында 2-орын;

Бұл жетістіктер мектеп оқушыларының ғылыми-зерттеу жұмыстарына белсенді қатысып, өз білімдерін жоғары деңгейде дәлелдей алғанын көрсетеді.

Жетістіктерге жету факторлары:

1. Ғылыми жетекшілердің қолдауы:

Мектеп мұғалімдері оқушыларға ғылыми жобалар дайындауда бағыт-бағдар беріп, зерттеу әдістерін меңгеруге көмектеседі.

2. Материалдық-техникалық база:

Мектепте зертханалар мен ғылыми жұмыстар жүргізуге қажетті құрал-жабдықтардың болуы оқушылардың тәжірибелік дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

3. Университеттермен ынтымақтастық:

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды зерттеу университеті, Қарағанды медициналық университеті сияқты жоғары оқу орындарымен тығыз байланыс орнату арқылы оқушылар ғылыми ортаға еніп, тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді.

Оқушылардың ғылыми жобаға деген қызығушылығын арттыру үшін әртүрлі әдістерді қолданамын:

• Жобалық оқыту әдісі – оқушы өзі зерттеу жүргізіп, қорытынды шығарады.

•Эксперименттік әдіс – зертханалық жұмыстар мен тәжірибелер арқылы білімін тереңдетеді.

•Дискуссиялық әдіс – пікірталастар ұйымдастырып, сыни ойлауын дамыту.

•Ақпараттық технологияларды пайдалану – электронды ресурстар, деректер базасы мен онлайн кітапханаларды қолдану.

•Бағалау және рефлексия – зерттеу нәтижелерін талдап, жетістіктерін саралау.

Менің тәжірибем көрсеткендей, ғылыми жобаға белсенді қатысқан оқушылар өздігінен зерттеу жүргізуге үйреніп, шығармашылық қабілеттерін шыңдайды, оқушылардың өздігінен білім алу, зерттеу, сыни ойлау, ақпаратты талдау, тәжірибе жасау және өзіндік пікір қалыптастыру дағдыларын дамытады. Бұл жетістіктер мектептің жоғары деңгейдегі білім беру жүйесінің және оқушылардың ғылымға деген қызығушылығының нәтижесі болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ. «Жас зерттеушілерге арналған ғылыми жоба жазу нұсқаулығы» – Алматы, 2021.

2. Биология және экология бойынша заманауи зерттеулер жинағы – www.science.kz

3. Дарын республикалық ғылыми жобалар байқауының материалдары.

4. Досмұхамедов Х. “Қазақ медицинасының негіздері” – Алматы, 2020.

5. Зерде республикалық зерттеу жобалары конкурсының жинақтары.

6. ҚР БҒМ. “Оқушылардың зерттеушілік дағдыларын дамыту жолдары” – Астана, 2017.

7. ҚР Ұлттық Ғылым Академиясының ресми сайтындағы ғылыми мақалалар – www.nauka.kz

8. Тұрарбекова А.С., Сейдахметова Г. “Оқушыларды ғылыми жобаға дайындау әдістері” – Астана, 2018.Пайдаланылған әдебиеттер

МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ҚМЖ ҚҰРУ КЕЗІНДЕГІ ЖІБЕРІЛЕТІН КЕМШІЛІКТЕРДІҢ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНА ӘСЕРІ

Исатаева Г.О., математика пәнінің мұғалімі,

ғылыми жет. Искакова Г.Ш., физика-математика ғылымдарының кандидаты,

Қарағанды қ, Әлихан Бөкейхан атындағы ЖББМ

Қысқа мерзімді жоспар (ҚМЖ) – мұғалімнің сабақты тиімді ұйымдастыруына көмектесетін негізгі құжаттардың бірі. Ол сабақтың мақсатына жету жолдарын, оқыту әдістерін, бағалау тәсілдерін, оқушылардың білімін бекіту және дамыту стратегияларын қамтиды.

Оқудың әрбір кезеңінің басынан бастап соңына дейін алға ілгерілеуді қамтамасыз ету – қысқа мерзімді жоспарда жоспарланады. Сонымен қатар, мақсат қоя білу, міндеттерді белгілеу, күтілетін нәтиже, модульдерді қолдану, сабақтың барысы, мұғалімнің іс-әрекеті, оқушының іс-әрекеті, бағалау және рефлексия бөлімдері бойынша мұғалімнің жұмысын бағалау ұсынылады.

Математика пәні теориялық және есептік материалдардан тұрады, олардың көпшілігі оқушылар үшін қиын болуы мүмкін. Сондықтан ҚМЖ жасау барысында мұғалім әрбір тақырыптың түсінікті және қолжетімді болуын қамтамасыз етуге тырысады, бірақ кейде бұл қиындық туғызуы мүмкін.

Сонымен қатар, пән бойынша баға қоюдың объективті әрі әділ әдісін таңдау кезеңінде әсіресе, бақылау жұмыстарын, тестілеуді немесе практикалық тапсырмаларды ұйымдастыру кезінде, бағалаудың әділдігі мен тиімділігіне байланысты сұрақтар туындайды.

ҚМЖ жасауға уақыт бөлу көбіне қиындық тудырады. Математика пәні үшін толық және түсінікті жоспарлау үлкен уақытты талап етеді.

Әрбір сабақты тиімді өткізу үшін түрлі әдістемелік тәсілдер мен құралдарды қолдану маңызды. Әдістемелік тәсілдердің жеткіліксіздігі немесе шамадан тыс көп болуы және әр тақырып үшін түрлі әдіс-тәсілдерді үйлестіру де проблема туғызуы мүмкін.

Сол себепті, ҚМЖ құру барысында кездесетін кемшіліктер оқыту сапасына өз әсерін тигізетініне көз жеткіземіз. Нақтырақ айта кетсем, математика пәнінен қысқа мерзімді жоспар (ҚМЖ) құрудағы ең негізгі кедергілер бірнеше түрлі аспектілерде көрініс табады. Олар:

1. Оқу мақсаттарының дұрыс қойылмауынан туындайтын кемшіліктер:

- Оқу мақсаттары жалпы немесе тым ауқымды болуы мүмкін;
- Оқу бағдарламасындағы мақсаттар ҚМЖ-да толық ашылмағандықтан немесе нақты көрсетілмегендіктен сәйкессіздіктің туындауы;
- Сабақтың мақсаты мен күтілетін нәтиже арасындағы байланыстың болмауы.

2. Сабақтың бөлімдері арасында өзара байланыстың болмауынан туындайтын кемшіліктер:

- Кіріспе, негізгі бөлім және қорытынды бір-бірімен логикалық тұрғыда байланыспайды;
- Сабақтың әр кезеңі оқушыларды мақсатқа біртіндеп жеткізбейді.

3. Бағалау критерийлерінің нақты болмауы мен қалыптастырушы бағалаудың әлсіздігінен туындайтын кемшіліктер:

- Бағалау критерийлері нақты емес, яғни оқушыларға түсініксіз немесе өлшенбейтін болуы мүмкін;
- Қалыптастырушы бағалау мен жиынтық бағалау арасындағы сәйкессіздік;
- Бағалау тек формальді түрде жасалады.

4. Тапсырмалардың оқушылардың деңгейіне сәйкес болмауынан туындайтын кемшіліктер:

- Тапсырмалар тым жеңіл немесе тым қиын болуы мүмкін;
- Оқушылардың қажеттіліктері мен деңгейлері ескерілмейді;
- Оқушылардың жеке ерекшеліктері ескерілмейді;
- Қабілеті жоғары оқушыларға күрделі тапсырмалар, ал үлгерімі төмен оқушыларға жеңілдетілген тапсырмалар қарастырылмайды.

5. Уақытты тиімді жоспарламаудан туындайтын кемшіліктер:

- Белгілі бір тапсырмаларға уақыт жетпеуі немесе тым көп уақыт кетуі мүмкін;
- Сабақтың белгілі бір кезеңдері асығыс немесе тым ұзақ болуы мүмкін;
- Сабақ барысында тапсырмаларға бөлінген уақыт тиімді қолданылмайды;
- Кейбір тапсырмаларға артық уақыт бөлініп, негізгі мақсатқа жетуге кедергі келтіреді.

6. Қолданылатын белсенді әдіс-тәсілдердің бірсарынды болуы мен дұрыс таңдамаудан туындайтын кемшіліктер:

- Мұғалімдер көбіне біржақты әдістерге сүйенеді (мысалы, тек лекция немесе сұрақ-жауап);
- Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай келмейтін әдістер таңдалады;
- Сабақта бір ғана әдіс немесе тәсіл қолдану.

7. Кері байланыстың әлсіздігінен туындайтын кемшіліктер:

- Оқушылардың түсіну деңгейі тек мұғалімнің бақылауымен ғана бағаланады;
- Кері байланыс жүйелі түрде жүргізілмейді;
- Оқушылардың жауаптарын талдауға жеткілікті уақыт бөлінбейді;
- Мұғалім кері байланысты тек сұрақ қою немесе жазбаша түрде ғана жүргізеді, ал ауызша пікірталас аз болады.

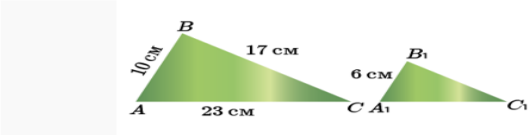
Көп жағдайда интернет көздерінен, әртүрлі сайттардан алынған дайын ҚМЖ-ды сүзгіден өткізбей, сол қалпы сабақ барысында қолданудың салдарынан, яғни мұғалімдер өзі жоспарлы түрде сабақты ұйымдастырмауынан осындай көптеген кемшіліктерге жол беріп жатады. Жоғарыда аталған кемшіліктерді ескере отырып, ҚМЖ жоспарлау мұғалім қызметінің сапасына

тікелей байланысты екендігін ұғуға болады. Мысалы, өзім білім беретін 9 «В» сыныбы бойынша күнделікті сабақты жүйелі, сабақтың мақсатына баса назар аудара отырып, кемшіліктерді жою мақсатында жоспарлау барысында көз жеткізгенім, І тоқсан мен ІІ тоқсан бойынша 9 «В» сыныбының сапасы 38%-дан 44%-ға өсті. Яғни, сапа 6%-ға көтерілді. Төменде ҚМЖ-ны құру үлгісі:

Сабақ жоспары |

Бекітемін:

Бөлім:		9.2А Жазықтықтағы түрлендірулер			
Педагогтің Тегі, Аты,Әкесінің аты		Исатаева Г.О.			
Пән/Сынып: 9Ә, 9В		9 сынып.	Қатысқандар саны:		Қатыспағандар саны:
Күні: 26.11.24ж					
Сабақтың тақырыбы:		Ұқсас фигуралар және олардың қасиеттері. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:		9.1.4.14 үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану;			
Сабақтың мақсаттары:		-Үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін біледі; -Үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін есептер шығаруда қолдана алады.			
Сабақ барысы:					
Уақыты	Кезеңдері	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
2 мин	Ұйымдастыру	Сәлеметсіздерме! Бүгін, Ұқсас фигуралар және олардың қасиеттері. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері тақырыбын қарастырамыз.	Амандасады, тақырыпты жазады.	Кері байланыс Кері Жақсы Орыс	Жалпы білім беретін мектептің 9–сыныбына арналған оқулық. Слайд Тақта
5 мин		Үй тапсырмасын тексеру: №173(ауызша), 174 Миға шабуыл: «Зымыран сұрақтары» әдісі Сұрақ – жауап: 1. Түрлендіру дегеніміз не? 2. Қозғалыс дегеніміз не? 3. Қозғалыстың түрлерін атаңыз? 4. Үшбұрыштар ұқсастығының бірінші белгісі. 5. Үшбұрыштар ұқсастығының екінші белгісі. 6. Үшбұрыштар ұқсастығының үшінші белгісі.	Миға шабуыл сұрақтарына жауап береді Сұрақтарға жауап береді		

5 мин	Негізгі бөлім	Мысал. ABC және $A_1B_1C_1$ үшбұрыштарында $\angle A = \angle A_1$ және $\angle B = \angle B_1$ болады және $AB = 10$ см, $AC = 23$ см, $BC = 17$ см, $A_1B_1 = 6$ см. B_1C_1 және A_1C_1 қабырғаларының ұзындықтарын тап.		Тақырып бойынша ресурстарды қарап, танысады Қажетті анықтамаларды жазып, сызбаны сызады.		слайд
20 мин	Бекіту тапсырмасы	Топқа бөлу: 4 топ Оқулықтан: А деңгейі №176 В деңгейі № 177 Математикалық сауаттылық тапсырмасы:		Сикырлы үшбұрышты табады.	Дескриптор: -үшбұрыш салады -ұқсастық анықтамасы бойынша белгісіз қабырғаларын табады.	Жалпы білім беретін мектептің 9–сыныбына арналған оқулық. Тақта Сызғыш Қарындаш Қалам

5 мин	Жеке жұмыс	Жеке жұмыс. Тест 1. Үшбұрыштардың ұқсастығының неше белгісі бар? а) 2 ә) 3 б) 4 2. Егер бір үшбұрыштың екі бұрышы екінші үшбұрыштың сәйкес екі бұрышына тең болса, онда мұндай үшбұрыштар ұқсас болады. Үшбұрыштар ұқсастығының нешінші белгісі? а) бірінші ә) үшінші б) екінші 3. Бір үшбұрыштың катеттері екінші үшбұрыштың катеттеріне пропорционал болады. Тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығының нешінші белгісі? а) үшінші ә) екінші б) бірінші 4. Тең фигуралар гомотетиялы бола ма? а) болмайды ә) болады б) жауабы жоқ 5. Ұқсастық коэффициенті қалай белгіленеді? а) a ә) d б) k 6. Ұқсас түрлендіру кезінде бұрыштың шамасы қалай өзгереді? а) өзгереді ә) өзгермейді б) екі есе артады 7. Ұқсас түрлендіру кезінде, үшбұрыштың қабырғалары қалай өзгереді? а) екі есе өседі ә) өзгермейді б) k есе артады немесе кемиді	Тапсырманы орындайды	ҚБ: Слайд Таратпалар Ctrl	
3 минут		Бүгінгі сабақта: -Үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін, тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығының белгілерін білді -Үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін, тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығының белгілерін есептер шығаруда қолдана алды Кері байланыс Үйге тапсырма: №176(2) Кері байланыс 	Тақырыпты меңгергенін анықтау Кері байланыс жасайды.	 Презентация	

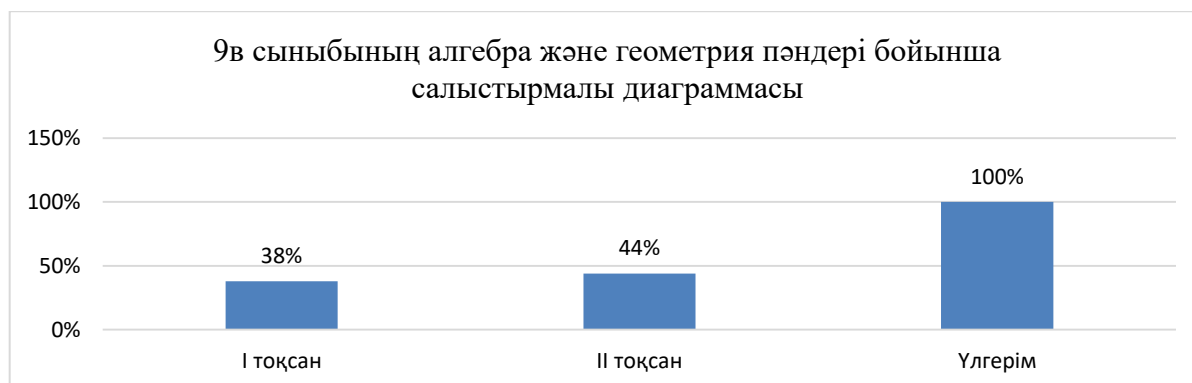
**9 «В» сыныбының алгебра және геометрия пәндері бойынша I тоқсандық сапаның
аналитикалық талдауының қорытындысы
/2024-2025 оқу жылы/**

№	Пәннің атауы	Сынып	Оқушылар саны	5	4	3	2	% үлгерім	% сапа
1	Алгебра	9в	24	1	8	15		100	38%
6	Геометрия	9в	24	1	8	15		100	38%

**9
«В»**

**сыныбының алгебра және геометрия пәндері бойынша II тоқсандық сапаның
аналитикалық талдауының қорытындысы
/2024-2025 оқу жылы/**

№	Пәннің атауы	Сынып	Оқушылар саны	5	4	3	2	% үлгерім	% сапа
1	Алгебра	9в	25	1	10	14		100	44%
6	Геометрия	9в	25	1	10	14		100	44%

Сол себепті, математика пәнінен қысқа мерзімді жоспарды (ҚМЖ) құру барысында жіберілетін негізгі кемшіліктермен жұмыс жасай отырып, оларды жою жолдарына басты назар аудару керек.

Яғни,

1. Оқу бағдарламасына сай SMART (нақты, өлшенетін, қолжетімді, маңызды, мерзімі анықталған) мақсаттарды қолдану. Оқушылардың деңгейін ескере отырып, мақсаттарды нақтылау.

2. Сабақтың әр кезеңін бір мақсатқа бағыттау. Сабақтың құрылымын (Блум таксономиясы, «Ой қозғау – Мағынаны ажырату – Ой толғаныс» әдістері) тиімді жоспарлау.

3. Бағалау критерийлерін оқу мақсаттарына сәйкес анықтау. Оқушыларға бағалау критерийлерін түсінікті тілде ұсыну. Өзін-өзі бағалау және өзара бағалау әдістерін қолдану.

4. Оқушылардың деңгейіне қарай сараланған тапсырмалар дайындау. Проблемалық сұрақтар мен зерттеу жұмыстарын қосу. Қызықты, өмірмен байланысты мысалдар енгізу.

5. Сабақтың әр кезеңіне нақты уақыт бөлу. Қажет болған жағдайда уақытты реттеу үшін резервтік жоспар құру.

6. Әртүрлі оқыту стратегияларын қолдану (топтық жұмыс, жұптық жұмыс, диалогтік оқыту, зерттеу әдістері). Ойын элементтерін, интерактивті әдістерді қосу.

7. Кері байланыс алу үшін «Бес саусақ», «Бағдаршам», «Екі жұлдыз, бір тілек» т.б. әдістерін қолдану. Оқушылардың жауаптарын ескере отырып, келесі сабақта кемшіліктерді түзету.

Қорыта келе, ҚМЖ құру барысында оқу мақсаттарын нақты белгілеу, сабақ құрылымын логикалық байланыстыру, оқушылардың деңгейіне сай тапсырмалар беру, уақытты тиімді пайдалану, бағалау мен кері байланысты дұрыс ұйымдастыру маңызды. Осы әдістерді қолдану арқылы ҚМЖ-дағы кемшіліктерді азайтып, сабақтың сапасын жақсартуға болады.

Бұл кедергілерді жеңу үшін мұғалімдер жоспар жасау кезінде нақты және мақсатты түрде әрекет етуі, қосымша ресурстарды пайдалану, тәжірибелі әріптестермен тәжірибе алмасу, жаңа әдістерді зерттеу қажет.

ҚМЖ құрудағы кемшіліктерді жою үшін мұғалімдер оқыту мақсаттарын нақты белгілеуі, әртүрлі әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалануы, оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеруі және бағалау жүйесін жақсартуы қажет. Сондай-ақ, уақытты дұрыс жоспарлап, кері байланыс пен цифрлық ресурстарды тиімді қолдану маңызды. Ендеше, заман көшіне ілесе отырып, жаңаша бағытта жұмыс істеу – барлық ұстаз қауымының алдында тұрған негізгі міндет болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Әлімов А.Х. «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана «НЗМ»ДББҰ, 2014
2. Байжұманова Қ. «Оқуға ынталандыру - мұғалім біліктілігінде»// Қазақстан мектебі, 2008ж.№1
3. Акимова Т.А, Т.М.Копжасарова, З.Т.Кашкенова, Г.У.Дарменова «Разминки для тренингов» АОО НИШ ЦПМ, Астана, 2015

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ҚҰНДЫЛЫҚҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ӘДІСТЕРДІ ҚОЛДАНУ

Искакова Г.С.

Рахимберлина Н.Б.

ағылшын тілі пәні мұғалімдері

Жамбыл атындағы мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты

Педагогикалық теория мен практикада соңғы жылдары құндылыққа негізделген әдіс барған сайын танымал бола бастады. Оның мәні мынада: оқыту процесінде мұғалім оқушыларға білімді беріп, нақты дағдыларды дамытып қана қоймай, сонымен бірге олардың бойында құндылық бағдарлардың белгілі бір жүйесін мақсатты түрде енгізеді.

Бұл тұрғыдағы құндылықтарға толеранттылық, патриотизм, салауатты өмір салтына ұмтылу, адалдық, мақсатқа жетудегі табандылық және т.б. сияқты маңызды қасиеттер мен көзқарастар жатады. Құндылыққа негізделген оқытудың маңызды ерекшелігі – жеке маңызды мысалдар мен жағдаяттарға сүйене отырып, оқушыларды моральдық-этикалық тұрғыдан қоршаған өмірдің әртүрлі құбылыстарын мазмұнды талқылауға тарту. Бұл бізге мінез-құлық, іс-әрекеттер мен әрекеттердің белгілі бір үлгілері қолайлы және лайық, ал басқалары жалпы адамзаттық тұрғыдан қате және айыпталуға болатынын түсінуге мүмкіндік береді.

Әсіресе шет тілдерін оқытуда құндылық компонентін енгізу маңызды. Біріншіден, пәннің өзінде өмірлік жағдаяттардың кең ауқымын талқылау, басқа мәдениет пен оның құндылықтар жүйесімен танысу үшін үлкен мүмкіндіктер бар. Екіншіден, тілді меңгеру адамның ой-өрісін кеңейтіп, оқушылардың коммуникативті дағдылары, зерделілігі, мәдениетаралық диалогқа қабілеттілігі сияқты құнды қасиеттерді дамытады.

Ағылшын тіліне келетін болсақ, оның әмбебаптығы мен халықаралық қатынас тілі ретіндегі мәртебесі мектеп оқушылары мен оқушыларды жалпы адамзаттық құндылықтармен таныстыру үшін ерекше кең көкжиектер ашады. Ағылшын тіліндегі әдебиеттің, тарих пен мәдениеттің байлығын оқу оқушылардың әртүрлі елдер мен халықтар, олардың дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары туралы түсініктерін айтарлықтай кеңейтеді. Әдеби кейіпкерлердің немесе тарихи тұлғалардың іс-әрекетін талдау және талқылау адамгершілік сананы дамытуға тамаша материал береді [1].

Сонымен қатар, ағылшын тілі әртүрлі мәселелер бойынша өзекті журналистік, ғылыми-көпшілік және анықтамалық ақпараттың үлкен көлеміне қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл мектеп оқушыларының қоршаған әлемге деген танымдық қызығушылығын оятуға және экологиядан ғарышты зерттеуге дейінгі көптеген тақырыптар бойынша қызықты пікірталас жүргізуге мүмкіндік береді.

Шет тілдерін үйрену барысында қалыптасатын негізгі құндылықтардың бірі – толеранттылық, яғни басқа көзқарастарға, әдет-ғұрыптар мен мәдениеттерге төзімділік. Ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің әртүрлілігімен танысу басқа ұлт өкілдеріне деген құрметті дамытуға және жағымсыз стереотиптерді жоюға көмектеседі. Ағылшын тілінде сөйлейтін әлемнің әртүрлі бөліктеріндегі адамдардың күнделікті өмірінің ерекшеліктерін, дәстүрлері мен құндылықтарын талдау және салыстыру арқылы оқушылар белгілі бір айырмашылықтардың себептерін жақсы түсіне бастайды. Бұл олардың көкжиегін кеңейтуге және басқа дүниетанымды қабылдауға ашық болуға көмектеседі.

Мәдениетаралық коммуникацияның құндылығы осымен тығыз байланысты. Заманауи адамның тағы бір басты құндылығы – жаһандық азаматтық, өзінің үлкен әлемге қатысуын білу және планетада болып жатқан оқиғаларға жауапкершілік. Ағылшын тілін оқу арқылы оқушылар саясаттағы, экономикадағы және мәдениеттегі ең маңызды оқиғалар туралы әлемдік БАҚ-тың соңғы ақпараттарымен танысуға мүмкіндік алады. Бұл жаңалықты белсенді талқылау белсенді азаматтық пен сыни ойлауды қалыптастыруға көмектеседі. Мысалы, әртүрлі елдердің ағылшын тіліндегі дереккөздеріндегі бірдей фактілер мен құбылыстардың қамтылуын салыстыра отырып, сіз әртүрлі интерпретацияларды көруге, аргументтерді талдауға және негізделген қорытындылар жасауға үйренуге болады.

Өмір бойы білімге, ғылымға және үздіксіз білімге деген құндылық көзқарасты қалыптастыру да бірдей маңызды. Бұл тұрғыда ағылшын тілін білу бүкіл әлем ғалымдарының озық жаңалықтарына қол жеткізудің арқасында шын мәнінде бірегей артықшылықтар береді. Қазіргі ғылыми-көпшілік мәтіндерді оқу арқылы оқушылар космология, генетика, робототехника, экология сияқты қызықты білім салаларымен таныса алады. Мұндай

материалдар адамның ой-өрісін кеңейтіп қана қоймайды, сонымен қатар әлемді түсінуге және оны жақсартуға ұмтылуда адам санасының қаншалықты баға жетпес құндылығы туралы түсінік қалыптастырады. Міне осылайша оқушылар мен оқушылардың ғылымға деген құрметі қалыптасады, болашақ кәсіби өзін-өзі жүзеге асыруға деген қызығушылық пен қызығушылық оятады [2].

Ағылшын тілі сабағында мектеп оқушыларының құндылықтарын қалыптастыру бойынша жүргізілген екі практикалық жұмыстың сипаттамасы берілген:

1. Ағымдағы этикалық тақырып бойынша пікірталас

10-11 сынып оқушылары үшін «Бейбіт уақытта жалпыға бірдей әскерге шақыруды енгізу керек пе?» тақырыбында ағылшын тілінде дебаттар ұйымдастырылды. Бұл тақырып отансүйгіштік, азаматтық жауапкершілік, адам құқығы сияқты құндылықтарды қозғайды.

Сынып екі командаға бөлінді. Командаларға өз дәлелдерін дайындау үшін үш күн берілді. Пікірсайыс күні әр команда 5-7 минут ішінде кезекпен өз ұстанымы мен дәлелін айтты. Содан кейін олар қарсыластарына сыни сұрақтар қойды. Пікірсайыс соңында қазылар алқасы нанымдылық пен құрылымдық дәлелдеу, топтық өзара әрекеттестік, тіл сауаттылығы критерийлеріне сүйене отырып, жеңімпазды анықтады.

Бұл іс-шара оқушылардың өзекті мәселелерді талқылауға деген шынайы қызығушылығын оятты. Мектеп оқушылары сыни тұрғыдан ойлауға, өз ұстанымдарын дәлелдеуге, қарсыластарының пікірін құрметтеуге үйренді. Осылайша, пікірталас адамгершілік құндылықтарды сіңірудің және ағылшын тілі арқылы қарым-қатынас дағдыларын дамытудың сәтті әдісі болып шықты.

2. Құндылыққа негізделген сыныптан тыс ізденіс

Ағылшын тілінен құндылыққа бағытталған квест 8-сынып оқушылары үшін сыни тұрғыдан ойлауды, коммуникацияны және топтық жұмысты дамытуға арналған тапсырмалармен әзірленді.

Квест кеңістікті бағдарлау элементтері бар мектептің айналасында өтті. 5 командадағы оқушылар кілт сөздер түріндегі шифрланған анықтамаларды табу керек болды. Сөздердің шифрын ашып, командалар келесідей тапсырмалар алды: ағылшын тілінде сөйлейтін ойшылдың достық туралы дәйексөзін оқып, талқылау, қиналғандарға көмектесу туралы эскизді көрсету және т.б. Қорытынды тапсырма квест қатысушыларына өміріндегі басты құндылықтар туралы фотосуреттермен ағылшын тілінде постер жасауды талап етті.

Квесттен кейін мұғалімдер балалардың ұжымдардағы ұйымшылдығын, олардың қатысуын, құндылық рефлексиясының жаңа тәжірибесін және шет тілінде шығармашылықпен өзін-өзі көрсетуін атап өтті. Шара мектеп оқушыларының бойында достық, өзара көмек, қарым-қатынас сияқты жалпыадамзаттық құндылықтарды сіңіруге көмектесті.

Сабақ барысында оқушыларға берілген құндылыққа негізделген тапсырмалар:

Teachers action	Assessment criteria
5th Grade The theme: “Describing a past event” Task 1: A Day in the Life of a Kazakh Nomad Objective: Students will describe a past event related to traditional Kazakh nomadic life. Instructions: - Imagine you lived in the Great Steppe 200 years ago as a young nomad. - Write a short story (5–7 sentences) describing a special day in your life. Use past tense verbs (e.g.,	Descriptors: - Uses past tense correctly in most sentences. - Describes at least three Kazakh traditions. - Writes a clear and engaging story (5–7 sentences) - Uses descriptive

«woke up,» «rode,» «cooked,» «helped»). 3. Include at least three details about Kazakh traditions (e.g., yurts, horse riding, cooking beshbarmak, celebrations, hunting with eagles). 5th Grade The theme: “Across culture” Task 2. Kasteev’s Paintings – Window to the Past Objective: Students will describe a painting by Abilkhan Kasteev and explain its connection to Kazakh culture. Instructions: 1. Look at one of Abilkhan Kasteev’s paintings (e.g., «Old School,» «Nomads,» «Cotton Harvest»). 2. Write 5–7 sentences describing the painting. Use past tense verbs (e.g., «painted,» «showed,» «depicted»). 3. Answer these questions in your description: 1. What do you see in the painting? 2. How does it show Kazakh traditions or history? 3. Why do you think Kasteev painted this?	words to make the story interesting. Descriptors: • Provides a strong connection to Kazakh culture and traditions, mentioning specific elements like yurts, clothing, or historical practices. • The writing is engaging and well-organized, with 5–7 sentences. • Clear and detailed description of the painting, using past tense correctly.

Ағылшын тілін оқытуда құндылыққа негізделген әдісті тиімді жүзеге асыру арнайы әдістер мен әдістерді қолдануды талап етеді. Негізгі сәттердің бірі - оқу мәтіндері мен оларға арналған тапсырмаларды мұқият таңдау. Олар қазіргі қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени, моральдық-этикалық мәселелерді шешуге және оқушылардың пікірталасқа деген қызығушылығын оятуға тиіс [3].

Мысалы, көркем әдебиеттен үзінділер, әртүрлі елдердің мәдени ерекшеліктері мен дәстүрлері туралы мақалалар мәдениетаралық коммуникация мәселелерін талқылауға негіз бола алады. Жаһандық ойлау мен азаматтықты дамыту үшін әртүрлі көздерден алынған ағылшын тіліндегі жаңалықтар мәтіндерін қолданған жөн. Ғылымның, саясаттың немесе өнердің көрнекті қайраткерлерінің өмірі мен жетістіктері туралы материалдар адамның ақыл-ойына және үздіксіз өзін-өзі дамыту құндылықтарына құрметпен қарауға көмектеседі.

Мағыналы мәтіндерді оқу және тыңдаумен қатар, оларды талқылау үшін сыныпта жеткілікті уақыт бөлінуі керек. Құндылыққа негізделген пікірталастарды жүргізу мұғалімдерден оқушыларға ашық сұрақтар қоя білуді, олардың сенімдері туралы ойлауға ынталандыруды және әртүрлі пікірлерді құрметпен тыңдауды талап етеді. Мысалы, әдеби шығармадағы немесе жаңалық репортажындағы мәдениетаралық қақтығысты талдаған кезде: «Сіздің ойыңызша, кейіпкерлер/актерлер неліктен сол жағдайда солай әрекет етті?» немесе «Бұл жанжалды қалай зорлықсыз шешуге болады?» Бұл сұрақтар оқушыларға әртүрлі адамдардың мінез-құлқының негізінде жатқан құндылықтар туралы ойлауға көмектеседі [4].

Құндылықтарды тәжірибеде қолданудың қызықты тәсілі - ағылшындық жоба әдісі. Мектеп оқушылары әлеуметтік маңызы бар іс-шараларға өз идеяларын ұсынып, оларды жүзеге асыра алады – туған өлкенің экологиясын зерттеуден бастап, мәдениетаралық тәжірибе алмасу

үшін шетелдік құрдастарына хат жазуға дейін. Мұндай жобаларды жүзеге асыру балаларды біріктіреді, олардың қанағаттану сезімін тудырады және қоршаған әлемге құнды көзқарасты қалыптастырады.

Құндылық-бағдарлы әдістерді қолданудың нәтижелерін бағалауға келетін болсақ, мұнда мектеп оқушыларының оқу жетістіктері емес, олардың жеке қасиеттері мен дүниетанымындағы өзгерістер индикатор болып табылады. Бұл сыныптастар мен мұғалімдерге деген достық қарым-қатынаста көрінуі мүмкін; әлемдік оқиғаларға белсенді қызығушылық және оларды талқылауға ұмтылу; салауатты өмір салтын саналы түрде таңдау және пайдалы іс пен хоббиге деген құштарлық.

Әрине, бұл тәсілді жүзеге асыруда белгілі бір қиындықтар болуы мүмкін. Мысалы, тілді меңгеру деңгейінің жеткіліксіздігі, тақырып бойынша шынайы материалдардың болмауы немесе нақты оқушылардың құндылық мәселелерін талқылауға қызығушылығының төмендігі. Дегенмен, оқыту әдістері жетілдірілген сайын бұл шектеулерді еңсеруге болады. Тұтастай алғанда, құндылыққа негізделген ағылшын тілін оқытудың Қазақстанда кең және келешегі зор, өйткені ол тілді табысты меңгеруге ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар елдің шын мәніндегі жауапты, ойлы және көзі ашық азаматтарын дамытады.

Әдебиеттер:

1. Асмолов А.Г. Бастауыш мектепте әмбебап оқу іс-әрекетін қалыптастыру: әрекеттен ойға. Тапсырмалар жүйесі: Мұғалімдерге арналған нұсқаулық / А.Г. Асмолов. – М.: Білім, 2018. – 159 б.
2. Бондаревская Е.В. Тұлғаға бағытталған білім берудің құндылық негіздері // Педагогика. - 2015. - No4. - 29-36 б.
3. Валеева Р.А. Шет тілі сабағында рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру // Мектептегі шет тілдері. - 2017. - No3. - 12-18 беттер.
4. Галскова Н.Д. Шет тілін оқыту мазмұнының құндылық бағдары // Мектептегі шет тілдері. - 2012. - No3. - 2-8 б.

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР: МҮМКІНДІКТЕР МЕН БОЛАШАҚ

Кабиева А.Б., қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі

Сыздыкова А.К., ағылшын тілі пәні мұғалімі,

педагогика ғылымдарының магистрі

Қарағанды қ., «Ә.Ермеков атындағы мектеп-лицейі» КММ

Білім беру жүйесі күн сайын өзгеріп, жаңарып келеді. Қазіргі заман оқушылары технологияға бейімделген және цифрлық құралдарды жиі қолданады. Сондықтан оқыту үдерісінде жаңа технологияларды пайдалану олардың қызығушылығын арттырып қана қоймай, білім сапасын да жақсартады. Интерактивті платформалар мұғалімдерге сабақты жаңашыл әдістермен өткізуге мүмкіндік береді, ал оқушылар үшін білім алуды қызықты әрі тиімді етеді. Сонымен қатар, бұл платформалар бағалау жүйесін жеңілдетіп, оқушылардың материалды меңгеру деңгейін қадағалауға көмектеседі. Осындай құралдарды қолдану – заман талабы [1:56].

Қазіргі заманғы оқыту әдістері дәстүрлі тәсілдермен салыстырғанда анағұрлым тиімді болып келеді. Олар оқушылардың белсенділігін арттырып, оқу процесін қызықты етеді. Төменде білім беру саласында кеңінен қолданылып жүрген инновациялық платформаларға тоқталамыз:

Curipod – оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытуға бағытталған интерактивті платформа.

Bamboozle

–

командалық

ойындар

Bamboozle

арқылы оқытуды жандандыратын құрал.

Blooket – геймификация элементтерін қолдану арқылы оқыту процесін жақсартатын платформа.

бағалау

Plickers – QR-код технологиясын пайдаланып, жылдам жасауға мүмкіндік береді.

Curipod – оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған интерактивті платформа. Ол оқушыларға әртүрлі ойындар мен тапсырмалар арқылы өз идеяларын еркін жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл құрал мұғалімдерге оқушылардың ойлау қабілетін шыңдауға, жаңа тақырыптарды қызықты форматта таныстыруға және сыныптағы белсенділікті арттыруға көмектеседі. Сонымен қатар, Curipod әртүрлі пәндерге қолдануға болатын шаблондар мен тапсырмалар ұсынады.

Bamboozle – топтық ойындар арқылы оқыту процесін қызықты етуге мүмкіндік беретін платформа. Бұл платформа командаларға бөлініп, білімін тексеруге арналған ойындар ойнауға көмектеседі. Мұғалімдер өздерінің сабақтарына сай сұрақтар мен тапсырмалар жасап, оқушыларды белсенді түрде қатысуға ынталандыра алады. Bamboozle оқушылардың бірлескен жұмыс жасау дағдыларын дамытып, олардың материалды тереңірек меңгеруіне ықпал етеді.

Blooket – оқыту процесіне геймификация элементтерін енгізуге мүмкіндік беретін инновациялық платформа. Бұл платформа оқушыларды қызықты ойындар арқылы білім алуға ынталандырады. Мұғалімдер әртүрлі викториналар, тесттер мен сұрақтар дайындап, оларды ойын түрінде өткізеді. Blooket платформасы арқылы оқушылар жарысқа түсіп, ойын барысында білімдерін жетілдіре алады. Бұл әдіс олардың есте сақтау қабілетін жақсартып, пәнге деген қызығушылығын арттырады.

Plickers – жылдам бағалау жасауға мүмкіндік беретін ерекше платформа. Бұл жүйеде мұғалімдер оқушыларға сұрақтар қояды, ал оқушылар арнайы QR-кодтар арқылы жауап береді. Мұғалім планшет немесе смартфон арқылы QR-кодтарды сканерлеу арқылы жауаптарды тез арада жинақтап, нәтижелерді бірден көре алады. Бұл әдіс оқушылардың білім деңгейін жедел бағалауға көмектеседі және оларды тестілеу процесіне қызықтыра түседі.

Curipod, Bamboozle, Blooket және Plickers сияқты интерактивті платформалар мұғалімдерге сабақты тиімді ұйымдастыруға, оқушылардың белсенділігін арттыруға және материалды меңгеру деңгейін бақылауға көмектеседі. Мұндай цифрлық құралдарды қолдану арқылы оқу процесін заманауи талаптарға сай бейімдеп, оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытуға болады. Интерактивті оқыту әдістерін пайдалану білім беруді жандандырып, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға үлкен мүмкіндік береді. Бұл әдістер мұғалімдерге сабақты тиімді ұйымдастыруға, оқушылардың белсенділігін арттыруға және материалды меңгеру деңгейін бақылауға көмектеседі.

Біздің мектепте инновациялық әдістерді енгізу бойынша келесі іс-тәжірибе жүргізілді:

1. Curipod платформасын қолдану тәжірибесі

2023-2024 оқу жылында қазақ тілі мен әдебиеті және ағылшын тілі сабақтарында Curipod платформасы енгізілді. Әр сыныпқа арналған шығармашылық тапсырмалар мен ойындар құрылды.

Нәтиже:

6-сынып оқушыларының шығармашылық қабілеті 20%-ға артты (бақылау және эксперимент сыныптары бойынша салыстырмалы талдау жүргізілді).

Сабаққа қатысу деңгейі 85%-дан 98%-ға өсті.

Мысал:

6 «Ә» сыныбында «Ертегі жазу» тақырыбында Curipod арқылы оқушылар өз ертегілерін иллюстрациялармен қорғады. Қатысу деңгейі 100%.

2. Bamboozle арқылы топтық жұмыстар

Қазақ тілі пәнінен 8-сыныпта «Сөз таптары» тақырыбында Bamboozle платформасы арқылы командалық ойын өткізілді.

Нәтиже:

Оқушылардың бірлескен жұмыс жасау дағдылары 30%-ға жақсарды.

Білім алушылардың дұрыс жауап беру пайызы 72%-дан 95%-ға өсті.

Мысал:

Ойын соңында ең жоғары ұпай жинаған топқа марапат берілді, бұл оқушылардың ынтасын арттырды.

3. Blooket платформасын енгізу

Ағылшын тілі сабақтарында Blooket платформасы қолданылды. Тақырып: «Present Perfect Tense».

Нәтиже:

7-сынып оқушыларының грамматикалық тестілеу нәтижелері 65%-дан 90%-ға дейін жақсарды.

Сабақтарға қызығушылық танытатын оқушылар саны артты.

Мысал:

Оқушылар грамматикалық сұрақтарға жауап беру арқылы ойын барысында жарысты. Сабақтан тыс уақытта да Blooket қолдану басталды.

4. Plickers бағалау жүйесі

Plickers платформасы бақылау жұмыстары мен күнделікті сұрақ-жауаптарда қолданылды.

Нәтиже:

Мұғалімдер оқушылардың білім деңгейін жылдам бағалап, дер кезінде түзету жұмыстарын жүргізе алды.

Білім сапасы 10%-ға жақсарды.

Мысал:

Әр сабақ соңында 5 сұрақтық мини-сауалнама өткізілді. Уақыт үнемделді және оқушылардың жауап беру белсенділігі артты.

Көрсеткіштер	Бақылау сыныбы	Эксперимент сыныбы
Сабаққа қатысу деңгейі (%)	85%	98%
Шығармашылық тапсырмаларды орындау (%)	70%	90%
Материалды меңгеру деңгейі (ұпай)	68	88
Сабақтағы белсенділік (%)	60%	95%
Оқу мотивациясы	Орташа	Жоғары

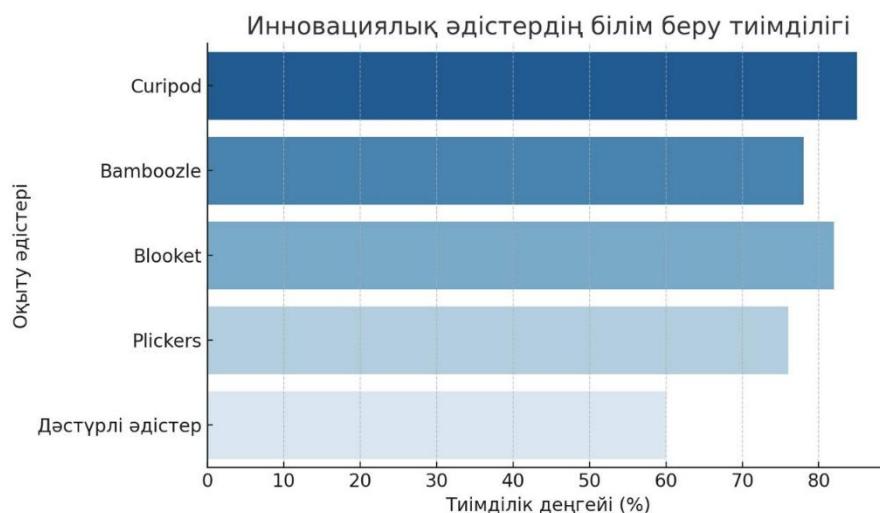
2023-2024 оқу жылы бойынша инновациялық әдістерді қолдану нәтижесінде:

- ✓ Білім сапасы орта есеппен 15%-ға артты.
- ✓ Оқушылардың пәнге деген қызығушылығы айтарлықтай жоғарылады.
- ✓ Мұғалім мен оқушылар арасындағы қарым-қатынас нығайды.

Инновациялық әдістерді қолдану барысында бірқатар қиындықтар туындайды:

- Мұғалімдердің жаңа технологияларды меңгеруге дайындығының төмендігі;
- Кейбір мектептерде техникалық инфрақұрылымның жеткіліксіздігі;
- Оқу үдерісіне инновациялық әдістерді енгізудің күрделілігі.
- Бұл мәселелерді шешу үшін келесі қадамдар ұсынылады:
- Мұғалімдерге арналған тұрақты біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру;
- Оқу орындарын қажетті техникалық құралдармен қамтамасыз ету;
- Инновациялық әдістерді қолданудың оң тәжірибелерін кеңінен тарату [2:45].

Инновациялық әдістердің білім беру сапасына әсерін зерттеу барысында олардың оқу процесіне оң ықпал ететіні анықталды. Төмендегі диаграммада әртүрлі әдістердің тиімділік деңгейлері көрсетілген.

Диаграммадан көріп отырғанымыздай, заманауи платформалар оқушылардың белсенділігі мен үлгерімін арттыруда дәстүрлі әдістермен салыстырғанда әлдеқайда жоғары нәтиже көрсетеді.

Инновациялық әдістердің тиімділігіне көз жеткізу үшін нақты педагогикалық тәжірибелерді қолдану маңызды. Мұғалімдер оқу үдерісін жандандыру үшін интерактивті сабақтар, топтық ойындар және сандық бағалау әдістерін белсенді енгізіп келеді. Олардың тәжірибесі келесідей нәтижелерді көрсетті:

- ✓ Оқушылардың сабаққа қатысу деңгейі артты;
- ✓ Материалды түсіну және есте сақтау жақсарды;
- ✓ Мұғалімдер мен оқушылар арасындағы өзара әрекеттестік күшейді.

Инновациялық әдістердің болашағы технологиялық жетістіктермен тығыз байланысты. Жасанды интеллект, виртуалды және толықтырылған шындық, big data секілді технологиялар білім беру үдерісіне тереңірек еніп, оны одан әрі тиімді етуі мүмкін [3:35].

Қазіргі заманғы білім беру әдістері оқушылардың танымдық қызығушылығын арттыруға және оқу процесін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Инновациялық технологияларды қолдану арқылы біз сапалы білім беруге және оқыту жүйесін жетілдіруге қол жеткізе аламыз.

Ұсыныстар:

- ✚ Мұғалімдерді инновациялық әдістерді меңгеруге бағытталған курстармен қамтамасыз ету;
- ✚ Мектептерге цифрлық құралдарды енгізу және олардың қолжетімділігін арттыру;
- ✚ Оқушыларды белсенді оқыту әдістеріне тарту үшін ойын платформаларын кеңінен пайдалану [4:60].

Цифрлық технологиялардың көмегімен мұғалімдер мен оқушылар жаңа білімге қол жеткізудің тиімді әрі қолайлы әдістерін пайдалана алады. Сондықтан интерактивті платформаларды қолдану – білім беру жүйесінің болашағы үшін маңызды қадам.

Әдебиеттер:

1. Иманғалиева Г.Б. Цифрлық технологиялар және оқытудың жаңа форматтары // Педагогика және психология. – 2023. – №2. – 34-41 б.

2. Қазіргі білім беру жүйесіндегі инновациялар: теория және практика. – Нұр-Сұлтан: Білім баспасы, 2020.

3. Құдайбергенова К.С. Инновациялық технологияларды білім беру үдерісінде қолдану // Білім әлемі. – 2022. – №4. – 56-62 б.

4. Сейсембаев А.Қ. Қазіргі заманғы білім беру әдістері және олардың тиімділігі. – Алматы: Қазақ университеті, 2021.

О ВАЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Казтаева З.А., директор

КГКП «Ясли-сад «Балауса» г. Караганда

Воспитание ответственности у детей дошкольного возраста — это один из ключевых аспектов формирования их личности. Ответственность — это не только выполнение обязательств, но и осознание значимости собственных поступков, их последствий, забота о других людях и умение принимать решения. Важно развивать это качество с самого раннего возраста, поскольку оно оказывает значительное влияние на личностное и социальное развитие ребенка и его будущее.

Ответственность, привитая в детстве, развивает самостоятельность в будущем.

Дети начинают осознавать свою роль в семье и в коллективе. Они учат себя решать проблемы, принимать решения и осознавать, что именно их поступки влияют на ситуацию.

Ответственность развивать у детей умение работать в коллективе. Ответственные дети начинают понимать, что в коллективе каждый должен выполнять свои обязанности для общего успеха. Это помогает развивать навыки сотрудничества и уважения к окружающим.

Сформированная ответственность учит уважению к своим и чужим вещам. Воспитание ответственности помогает детям учить бережное отношение к личным вещам, а также к вещам других людей.

В дальнейшем это поведение распространяется и на более глобальные вещи, такие как соблюдение правил в обществе или защита природы.

Формирование ответственности в детском саду создает прочную основу для будущего ребенка. Это качество будет влиять на его жизнь на протяжении всей взрослой жизни.

Через ответственность развивается социальная адаптация. Ответственные дети становятся более успешными в социализации. Они умеют понимать и учитывать чувства окружающих, работать в команде, решать конфликты. Это качество поможет им легче адаптироваться к школьной жизни, затем к жизни в коллективе и, в будущем, на работе.

В процессе формирования ответственности ключевую роль играет воспитатель. Важно, чтобы педагог был примером для подражания, показывая детям, как важно выполнять свои обязанности, помогать другим и заботиться о своем окружении.

Воспитателю важно поддерживать самостоятельность. Детям нужно давать возможность выполнять задания без вмешательства. Например, предложить самостоятельно убирать свои игрушки, решать мелкие задачи в группе, помогать накрывать на стол. *Это способствует развитию уверенности* в себе и понимания, что они способны справляться с определенными обязанностями.

Педагог должен активно применять игровые методы. Благодаря игре дети легче усваивают важные навыки. Например, игра «Повар» или «Магазин» помогает детям понять, что выполнение обязательств в коллективе важно для успешного завершения общего дела.

Педагогу нужно всегда проводить обратную связь и поощрения. Важно, чтобы дети понимали, что их усилия не остаются незамеченными. Позитивное подкрепление и похвала за

выполненные задачи мотивируют детей и развивают у них чувство ответственности и самооценки.

В нашем детском саду мы стараемся воспитание ответственности учить через повседневные занятия и игру.

1. Ежедневные дела: уже в дошкольном возрасте дети могут выполнять простые обязанности, такие как полить растения, накрыть на стол или убрать игрушки. Это важно делать в рамках рутинных занятий, чтобы ребенку было понятно, что это неотъемлемая часть жизни.

2. Разделение обязанностей: детям полезно осознавать, что их обязанности зависят от возрастных возможностей. Например, старшие дети могут отвечать за организацию уголков для игр, а младшие — за уборку своих игрушек. Это помогает развивать чувство собственной значимости и вовлеченности в процесс.

3. Коллективная ответственность: важно развивать у детей понимание, что каждый член группы играет свою роль, и от их действий зависит успех всей команды. Совместное выполнение задач, например, создание совместного проекта или уборка в группе, учит детей заботиться о благополучии коллектива.

Не менее важной стороной формирования ответственности является развитие у детей эмпатии и умения понимать последствия своих поступков для других. Важным шагом на этом пути является учение детей учитывать чувства других людей, заботиться о своих друзьях и о том, как их действия могут повлиять на окружающих.

1. Обсуждение чувств: важно регулярно говорить с детьми о том, как их поступки могут повлиять на настроение других. Например, если ребенок грубит или не помогает товарищу, нужно объяснить, как это может его расстроить. Важно, чтобы дети понимали, что ответственность заключается не только в выполнении задач, но и в уважении к другим.

2. Примеры из жизни: обсуждение ситуаций, когда кто-то из детей проявил заботу о других, помогает развивать у малышей понимание ответственности за чувства окружающих.

Воспитание ответственности у детей младшего дошкольного возраста — важная задача, которую можно успешно решать с помощью игр. Игры, как основной метод обучения в дошкольном возрасте, позволяют детям легко усваивать важные жизненные навыки, включая ответственность, в игровой форме. Они дают детям возможность пережить разные ситуации, учат принимать решения, заботиться о своих поступках и их последствиях.

Через игру ребенок может:

- Понимать, что его действия имеют последствия для других.
- Научиться выполнять обязанности и понимать важность их выполнения.
- Развивать самоконтроль и умение решать задачи.
- Учиться взаимодействовать с другими детьми и взрослыми.

В игре ребенок учится работать в команде, понимать важность своей роли и понимать, что ответственность за успех команды лежит на всех.

Игры являются отличным инструментом для воспитания ответственности у детей четырех лет. Они позволяют детям усваивать важные жизненные уроки в увлекательной и доступной форме. Через игры дети учат важности выполнения обязанностей, заботы о других, а также понимают, что их действия могут повлиять на окружающих.

Игры для воспитания ответственности у детей нашего детского сада.

1. Игра «Порядок в комнате»

Задача: научить ребенка заботиться о своих вещах, убирать игрушки.

Чему учит игра: ребенок понимает, что от его действий зависит порядок в пространстве, и что нужно не только самому забирать свои вещи, но и следить за их состоянием.

2. Игра «Магазин»

Задача: развить ответственность за выполнение роли и учет потребностей других людей.

Чему учит игра: ребенок учится быть ответственным за свою роль, помогать другому ребенку и принимать решение о том, что купить, а что оставить.

3. Игра «Почта»

Задача: развить ответственность за выполнение поручений, заботу о других.

- Это можно комбинировать с тем, чтобы дети приносили «письма» с заданиями для других, которые они должны выполнить.

Чему учит игра: ребенок учится быть ответственным за выполнение поручений, заботиться о другом человеке и следить за тем, чтобы все «письма» дошли вовремя.

4. Игра «Забота о растениях»

Задача: научить ребенка ответственности за живые организмы.

Чему учит игра: ребенок осознает, что забота о растении требует ответственности: поливать, не забывать о нем и следить за его состоянием.

5. Игра «Командная работа»

Задача: развить ответственность за общий результат.

Чему учит игра: ребенок учится работать в команде, понимать важность своей роли и понимать, что ответственность за успех команды лежит на всех.

Дети, с раннего возраста воспитывающие ответственность, становятся более зрелыми, уверенными в себе и способны брать на себя обязанности. Это важно для дальнейшего развития лидерских качеств, которые понадобятся им в разных сферах жизни: от учебы до карьеры. Ответственность тесно связана с моральными принципами, такими как честность, добросовестность, забота о других. Дети, понимающие ответственность, в будущем становятся более нравственными и уважаемыми людьми, готовыми следовать высоким моральным стандартам. Поэтому очень важно формировать ответственность именно в дошкольном возрасте. Для этого использовать все перечисленные формы работы.

Ответственность помогает детям быть более осознанными в своих поступках и принимать решения с учетом возможных последствий. В будущем это качество будет полезным в любой сфере жизни, будь то профессиональная деятельность, личные отношения или просто бытовые ситуации.

Ответственные люди обычно лучше справляются с трудностями, поскольку они понимают важность собственных действий и готовы искать решения в любой ситуации. Они не боятся признавать свои ошибки и делать выводы, что помогает избежать паники и подавленности в сложных ситуациях.

Литература:

1. Бондаревская Е. С. Воспитание ответственности у дошкольников. – М.: Академия, 2013.
2. Каменская Н. Л. Психология воспитания у детей младшего возраста. – М.: Просвещение, 2008.
3. Мещерякова Л. В. Формирование ответственности у детей старшего дошкольного возраста. – СПб.: Питер, 2011.
4. Левина В. А. Роль игры в воспитании ответственности у дошкольников. – М.: Изд-во Московского университета, 2015.
5. Шиян В. С. Роль воспитателя в формировании ответственности у дошкольников. – Минск: Народная асвета, 2017.

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАМОТНОСТИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЫ

Кайданович Л.В., учитель русского языка и литературы

В условиях стремительного развития информационных технологий и цифровой среды проблема формирования грамотности становится особенно актуальной. Современные школьники сталкиваются с огромным потоком информации, который не всегда отличается достоверностью и структурированностью. Учителю русского языка приходится адаптировать методики преподавания, учитывая новые вызовы и возможности цифровой эпохи. Основными проблемами формирования грамотности у обучающихся можно назвать следующие:

1. Влияние интернет-коммуникаций. Современные ученики всё больше используют упрощённые формы общения в социальных сетях, мессенджерах, блогах, что способствует распространению орфографических и пунктуационных ошибок. Использование современного жаргона влечёт к «загрязнению» как письменной, так и устной речи.

2. Снижение интереса к чтению. Доступность кратких видеороликов, сюжетов произведений снижает мотивацию к чтению литературы. А как известно, недостаток читательского опыта негативно влияет на лексический запас и грамотность обучающихся.

3. Клиповое мышление. Современные ученики потребляют информацию небольшими фрагментами, что затрудняет развитие навыков логического и последовательного изложения мыслей. Это сказывается при написании связных текстов, выражении собственной точки зрения.

4. Дефицит критического мышления. Отсутствие анализа текстов затрудняет понимание сложных, объёмных источников и развитие грамотной аргументации. Отсюда и невысокие показатели результатов PISA – 2022. «К сожалению, да, наши школьники отвечают на вопросы более лёгкого характера: прочитал и рассказал, что он понял, а в вопросах аналитического характера, требующего синтеза, они имеют сложности», - отмечает Наталья Жумадильдаева [1].

Безусловно, использование современных технологий способствует развитию и повышению уровня образованности. Так искусственный интеллект становится важным инструментом для учителей, помощником для учеников. На уроках русского языка и литературы он может значительно облегчить освоение материала, повысить интерес к предмету и индивидуализировать обучение. Данные технологии применяются не только на стадии обучения, но и контроля (Google Forms, Kahoot, Uchi.ru, Stepik и др.).

Но считаем необходимым использовать и другие методы и формы работы, отвлекающие хоть на какой-то промежуток времени обучающихся от цифрового мира, которые дают возможность не только погрузиться в атмосферу искусства слова, но и развить навыки грамотной письменной и устной речи, умения критически мыслить, формулировать личную позицию с последовательной аргументацией.

Одной из результативных форм работы является обращение к текстам разных стилей, типов, жанров, форматов, начиная с 5 класса. Важным моментом считаем тематику подобранных материалов. Тексты должны быть актуальными и интересными современным школьникам. Для обучающихся 7-8 классов советуем брать тексты из сборников PISA. Немаловажным фактором является и объём текстов: он должен соответствовать возрастным особенностям. При работе с текстами рекомендуем включать задания грамматического характера на отработку орфографических и пунктуационных норм, например, выделить абзац для корректировки. Системная работа с текстами позволит развить навык грамотности чтения, критического мышления, закрепить изученные орфограммы и пунктограммы.

Довольно действенны классические приёмы, способствующие повышению грамотности обучающихся, – проведение различных видов диктантов (словарные, распределительные, контрольные и т.д.) и изложений. Отметим, что использование данных форм работы

способствует достижению учебных целей, указанных в типовой программе. Так, например, в 9 классе (с русским языком обучения) цели 9.4.4.1 «использовать знаки препинания в простых, простых осложнённых и сложных предложениях» и 9.4.1.1 «соблюдать орфографические нормы» отлично подходят для диктантов. Цель 9.3.2.1 «излагать содержание текстов, синтезируя информацию прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала» можно использовать при проведении изложения, включая и вышеуказанные цели для написания диктантов. Подобные цели имеются и в 5-8 классах. Например, в 7 классе (с казахским языком обучения) цели 7.4.7.1 «применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями» и 7.4.6.1 «правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис» так же успешно достигаются с помощью диктантов [3]. Контрольный диктант и изложение можно применять в рамках суммативного оценивания за раздел, словарный, распределительный диктант – в рамках формативного.

Написание творческих работ в форме эссе (критическое, аргументативное, аналитическое), сочинения, письма литературному герою, отзыва, аннотации как нельзя лучше способствует формированию грамотности, умения аргументированно самовыражаться. Одним из интересных видов творческих письменных работ является «бином фантазии», разработанный еще Джанни Родари. Данный метод заключается в том, что учащимся дают два противоположных или никак не связанных между собой слова, с которыми они должны придумать историю [2].

Метод проектов – это одна из наиболее эффективных методик обучения, направленная на развитие творческих и грамматических навыков обучающихся. Его суть заключается в самостоятельной или групповой деятельности учащихся, связанной с исследованием, анализом и созданием определённого продукта (презентация, буктрейлер, обложка для книги, подкаст, настольная игра и др.)

Проведение «литературных вечеров» позволяет развивать устные способности: грамотную речь, отличающуюся логичностью и последовательностью, умение критически мыслить, формулировать личную позицию и аргументировать её. Предметом обсуждения становятся произведения классической или современной литературы русских, казахских и зарубежных авторов. Накануне можно провести опрос, учесть предпочтение ребят. Подобная форма работы не только позволит развить нужные навыки, но и приблизит обучающихся к искусству слова, литературе.

Любовь к литературе, искусству можно приобщить и через посещение театров, после чего организовать обсуждение, сравнить изученный текст и постановку, игру актеров, декорации и т.д. Увиденное мастерство актёров ребята смогут применить на уроках литературы при инсценировании.

С целью повышения качества знаний, развития «западающих» навыков у учащихся и мотивации к обучению, помимо разнообразных форм работы на уроках и внеурочной деятельности, рекомендуем использовать метод поощрения. Его можно организовать через введение рейтингов, бонусов, похвальных листов (особенно в среднем звене), публичных признаний успеха обучающегося и т.д.

Таким образом, формирование грамотности в современной информационной среде требует комплексного подхода. Учителю русского языка и литературы необходимо использовать как инновационные методы, учитывая новые форматы коммуникации и когнитивные особенности учащихся, так и методы классические, зарекомендовавшие себя. Только системная работа позволит преодолеть существующие проблемы и сформировать у школьников устойчивые навыки грамотной речи.

Литература:

1. Айтурган Азимажнова. В парламенте обеспокоены низким уровнем чтения у казахстанских школьников// Режим доступа: <https://kz.kursiv.media/2024-02-01/zmzh-senat-kazakhstan/>

2. «Бином фантазии»: игры и техники для развития воображения у детей// Режим доступа: <https://no.pinterest.com/pin/505951339406699177/>

3. Типовая учебная программа// Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029767#z12870>

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ

*Каирбаева Ботакоз Нургалиевна – учитель информатики
КГУ «ОШ им. А. Байтурсынулы» Бухар- Жырауского района*

В последние десятилетия информационные технологии (ИТ) прочно вошли в повседневную жизнь и значительно изменили учебно - образовательный процесс. В этой связи актуальными становятся инновационные методы обучения, способствующие развитию творческих и когнитивных способностей учащихся, а также формированию навыков работы с современными цифровыми технологиями. Особое внимание стоит уделить урокам информатики, где использование инновационных подходов помогает эффективно усваивать знания, развивать критическое мышление и готовить учащихся к реалиям цифрового мира.

Значение инновационных методов в преподавании информатики:

Информатика — это не просто изучение теоретических основ компьютерных технологий, но и подготовка учащихся к активному использованию этих технологий в повседневной жизни. В связи с быстрым развитием технологий образовательные учреждения сталкиваются с необходимостью трансформации традиционных методов обучения в более современные и интерактивные подходы.

Инновационные методы обучения ориентированы на вовлечение студентов в процесс обучения, повышение их мотивации и интереса к предмету. Это помогает не только освоить теоретические аспекты информатики, но и развить у школьников навыки практического применения знаний в реальных ситуациях.

Интерактивные методы обучения.

Одним из самых популярных инновационных подходов в обучении информатике является использование интерактивных технологий. К ним относятся различные мультимедийные и визуальные средства обучения, такие как интерактивные доски, электронные учебники, видеоматериалы и обучающие программы. Эти технологии способствуют более глубокому восприятию материала, особенно в сложных темах, таких как программирование, алгоритмы и базы данных.

Интерактивные элементы, такие как квизы, тесты, задачи на разгадывание и решения, превращают учебный процесс в увлекательную игру, где ученик активно взаимодействует с материалом. Это позволяет не только глубже освоить теоретические понятия, но и развить логическое мышление, способность к решению нестандартных задач.

Геймификация обучения

Геймификация — это использование игровых элементов в образовательном процессе, которое активно применяется на уроках информатики. К примеру, можно организовывать соревнования между учениками по программированию, решению алгоритмических задач или тестированию теоретических знаний. Введенные игровые механизмы, такие как баллы, достижения, уровни сложности, делают процесс обучения более увлекательным и мотивируют учащихся на успешное освоение материала.

Также в обучении информатике часто используются образовательные игры и симуляции, которые помогают учащимся на практике испытать полученные знания и навыки в

виртуальных условиях. Это может быть как написание программ, так и решение виртуальных задач с использованием реальных данных.

Проектное обучение.

Метод проектного обучения представляет собой подход, при котором учащиеся разрабатывают проекты на основе изучаемого материала. Это позволяет интегрировать теоретические знания с практическими навыками, а также стимулирует учащихся к более глубокому изучению предмета. Проектное обучение помогает детям осваивать навыки работы в команде, развивать самостоятельность и ответственность за результат.

На уроках информатики проектное обучение может быть реализовано через создание собственных программ, разработку сайтов, создание баз данных или даже изучение принципов работы компьютерных сетей. Примером такого подхода может быть проект, в рамках которого учащиеся создают игру на одном из языков программирования или разрабатывают небольшое веб-приложение.

Смешанное обучение (blended learning).

Смешанное обучение (blended learning) сочетает традиционные методы преподавания с онлайн-образованием, что позволяет учащимся обучаться как в классе, так и в любое время, используя интернет-ресурсы. Такой подход значительно расширяет возможности преподавания информатики. Для этого используются платформы для онлайн-курсов, видеоматериалы, форумы для обсуждений, виртуальные лаборатории и другие образовательные ресурсы.

В таком формате ученик получает доступ к материалам, а преподаватель может предоставлять индивидуальные рекомендации, проводить онлайн-консультации и тестирования, что значительно повышает качество образовательного процесса.

Использование виртуальных лабораторий.

Одним из современных методов в обучении информатике является использование виртуальных лабораторий. Виртуальные лаборатории позволяют учащимся практиковаться в программировании, работе с операционными системами, создании баз данных или тестировании сетевых технологий без необходимости иметь доступ к реальному оборудованию.

Программы и платформы, такие как виртуальные машины, эмуляторы и другие средства, дают учащимся возможность безопасно экспериментировать и учиться на ошибках, что является важным аспектом для формирования уверенности в собственных силах и глубоком освоении предмета.

Преимущества применения инновационных методов на уроках информатики.

Повышение мотивации учащихся: Интерактивные и геймифицированные элементы учебного процесса делают занятия более увлекательными, что способствует интересу к предмету.

- Развитие практических навыков: Проектное обучение и использование виртуальных лабораторий позволяют учащимся применять полученные знания в реальной жизни.

- Индивидуализация обучения: Смешанное обучение и использование онлайн-ресурсов позволяют персонализировать процесс обучения, учитывая потребности каждого ученика.

Повышение критического мышления: Задачи, требующие аналитического подхода, решаемые с использованием инновационных методов, развивают у учащихся способность к критическому мышлению и поиску нестандартных решений.

Урок информатики, в отличие от многих других предметов, должен быть проведен не только с ориентацией на усвоение учащимися теоретических знаний, но и выработка практических умений и навыков. Поэтому важным этапом урока является практическая часть, где учащиеся самостоятельно выполняют работу, проводят исследования путем выделения существенных для выполнения конкретного задания элементов действия, что способствует дальнейшему обобщению и осуществлению перехода от оценивания учеников к самооценке и рефлексии; метод проектов даёт возможность обучающимся активно проявить себя в системе общественных отношений, способствует формированию у них новой социальной позиции,

позволяет приобрести навыки планирования и организации своей деятельности, открыть и реализовать творческие способности, развить индивидуальность личности.

Таким образом, применение инновационных методов обучения на уроках информатики — это важный шаг на пути к совершенствованию образовательного процесса в условиях современной технологической реальности. Интерактивные технологии, геймификация, проектное и смешанное обучение, а также использование виртуальных лабораторий и других инновационных методов способствуют более глубокому освоению материала, повышению интереса к предмету и развитию у учащихся навыков, которые необходимы для успешной профессиональной деятельности в будущем. Инновационные подходы открывают новые горизонты в обучении и готовят школьников к жизни в мире, где технологии играют важнейшую роль.

Литература:

1. Касым –Жомарт Токаев Послание народу Казахстана «Казахстан в новой реальности: время действий» от 1 сентября 2020 года
2. Активные методы обучения. Электронный курс. Международный Институт Развития «ЭкоПро», Образовательный портал «Мой университет», <http://www.moi-universitet.ru>.
3. Мельникова Е.Л. Проблемный урок, или Как открывать знания с учениками: Пособие для учителя. – М., АПКИПРО, 2002, 2006.- 168 с.

МОТИВАЦИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ НА ЗАНЯТИЯХ РИТМИКОЙ, КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

*Калугина И. Н., педагог дополнительного образования
КГКП «Дворец Школьникво» г. Караганда*

В современном пространстве с бурным развитием технического прогресса у детей дошкольного возраста, в связи с малоподвижным образом жизни и увлечением гаджетами, у дошкольников наблюдается гиподинамия. Гиподинамия, это болезнь человечества двадцать первого века. Недостаток двигательной активности – настоящий бич современного человека, так как когда организм испытывает недостаток физической активности, его жизненные функции нарушаются. Это приводит к необратимым отрицательным процессам в организме ведущим к многочисленным заболеваниям. Именно поэтому поиск здоровьесберегающих технологий, их внедрение и распространение этого опыта является одной из важнейших педагогических и воспитательных задач в современном образовательном пространстве.

В работе с дошкольниками справиться с гиподинамией поможет ритмика, как важное средство физического развития, а также воспитания творческих способностей, потому что именно в процессе этих занятий дети развивают физические и моральные качества. Регулярные занятия ритмикой благотворно влияют на физическое развитие, воспитывая такие физические качества как ловкость, гибкость, координация движений, сила. Так же способствуют эффективному влиянию на психику детей, воспитывают ценные личностные качества: настойчивость, волю, трудолюбие. Это способствует их эмоциональной зрелости, психосоциальному росту и самовыражению, а занятия в группе развивают навыки общения и совместной работы у дошкольников. Если всерьез регулярно и целенаправленно заниматься, начинаешь получать удовольствие от самих занятий, наслаждаясь движением. Поэтому надо пытаться научить детей стремлению к самовыражению через танец.

При большом многолетнем опыте преподавания ритмики у дошкольников, можно заметить, что ежегодно встречаются не очень активные и без инициативные дети, которых надо тянуть в буквальном смысле на буксире. Поэтому встаёт вопрос мотивации к занятиям. Нужно индивидуально подобрать формы и методы, которые смогли бы мотивировать детей на занятиях и поддерживать интерес к различным упражнениям и танцам. Методы мотивации –

это важный инструмент, который помогает педагогу сподвигнуть детей на выполнение запланированных нагрузок, и достичь нужных ему результатов.

Мотивация, это фактор, который побуждает к занятиям. Разработка своей системы форм мотивации, выделение ключевых моментов мотивационных методов, поможет любому педагогу заинтересовать детей и разнообразить занятия по ритмике для дошкольников.

Внутренняя мотивация должна исходить от самого ребёнка. Она имеет большое значение, потому что состоит из его стремления к самовыражению, желания научиться танцевать, интересно и активно проводить время. Она связана с желанием достижения цели и удовлетворением от процесса занятий.

Примеры внутренней мотивации:

- желание посещать занятия;
- желание улучшать свои результаты;
- желание победить свои рекорды.

Здесь нам очень пригодится взаимосвязь с родителями, которых надо очень ненавязчиво подключить к процессу повышения мотивации ребёнка к занятиям ритмикой. Метод родительского контроля с подачи педагога может быть очень эффективным, если регулярно выкладывать небольшие, интересные и весёлые ролики домашних заданий онлайн. Ведь если ребёнок дома повторит танцевальные связки, он лучше будет выполнять их на занятии и с большим удовольствием придёт заниматься. Это может быть одно – два упражнения танцевальных шагов или партерной растяжки под музыку популярных мультфильмов. Что бы мотивировать родителей для обратной связи можно в конце каждой недели выкладывать фотографии лучших учащихся или небольшие видео их удачного исполнения элементов танцев.

Далее нам приходит на помощь внешняя мотивация. Она исходит из внешних факторов и построена на стремлении внешнего признания и поощрения. Это похвала, бонусы, поощрение и поддержка со стороны педагога и других воспитанников из группы. Создание атмосферы доверия и поддержки позволяют детям чувствовать себя комфортно и уверенно, что способствует их активному участию в занятиях. Эмоциональная поддержка со стороны педагога помогает детям преодолевать трудности и достичь успехов. Похвала должна быть направлена на достижение конкретных целей или действий. Например, вместо «Ты молодец!» лучше сказать: «Ты отлично справился с этим заданием!». Большие достижения могут подразумевать более существенные награды или призы. Дети очень ценят медали любого плана. Очень эффективно здесь помогают награды, которые могут быть в виде медалей с красочными надписями и яркими лентами. Каждому ребёнку можно придумать эпитет: «Самый активный!», «Самый ответственный!», «За успехи в танце!», «За трудолюбие!» и т.д., распечатать на принтере и повесить на яркую ленту. Награждаются дети, которые стараются на занятиях, выполняют домашние задания и проявляют инициативу.

Важно отмечать даже небольшие достижения учеников, чтобы поддерживать уверенность ребёнка в своих силах, а также справедливость распределения. Перерасход мотивации может привести к чувству, что усилия не требуются, чтобы получить награду. Так же не следует перенасыщать детей постоянными наградами, чтобы не снизить их ценность. Хотя это и мощный инструмент повышения мотивации, однако его эффективность зависит от правильного применения.

Ещё очень продуктивная форма мотивации на занятиях, это геймификация (игровая мотивация), ведь использование игры, это основной метод в работе с дошкольниками, который беспроблемно вовлекает детей в процесс обучения. Современные дети почти все стремятся к лидерству, не зависимо от их способностей, любят быть в центре внимания. Игровая деятельность создаёт все условия для самовыражения. Игровые элементы помогают детям легче воспринимать новые движения и развивать творческие качества. В конце каждого занятия при проведении игры можно выделить лучшего воспитанника, который сам выберет игру по

желанию и станет её ведущим. Таким образом все дети на занятии будут мотивированны к стремлению быть лучшими, чтобы быть ведущими и выбрать свою любимую игру.

Ещё один интересный игровой метод, мотивирующий детей на ритмике и подталкивающий к самовыражению, это сольное выступление перед детьми своей группы: «Мини – дискотеку». Все дети садятся по кругу и по очереди выполняют свои любимые движения или упражнения, пока остальные дети хлопают, поддерживая его. Можно предложить детям - солистам выходить в центр круга, а детям – зрителям выкрикивать одобряющие возгласы. Тут ещё действует и внешняя мотивация помимо игровой. После проведения «Мини – дискотеки» проводится опрос детей и оценивание номеров, выбирается лучший танцор.

Анализ результативности занятий вычисляется по многим параметрам. Для этого создаются экспериментальная и контрольная группы детей в количестве 9 - 12 человек. В течении года я следила за поведением детей в ходе занятий, их реакциями на разные виды деятельности. В экспериментальной группе детей, где я применяла наградной материал посещаемость детей 100 процентная, в группе, где дети не награждаются медалями процент посещаемости ниже 80 процентов. В экспериментальной группе дети, более уверенные в себе, позитивные и раскрепощённые, адекватно реагируют на замечания и мелкие неудачи.

1. Несколько раз в год желательно оценивать уровень развития детей на занятиях ритмики по определённым тестам.

Например: в качестве тестовых упражнений я выделила прыжки со скакалкой, вращение обруча и акробатический элемент «коробочка».

В экспериментальной группе, где проводились мотивационные формы работы уровень развития детей намного выше, чем в контрольной группе.

В начале года дети обеих групп совсем не могли выполнить упражнения. Сравнительный анализ показал, что к середине года в экспериментальной группе 70 процентов детей выполняли упражнения, когда в контрольной группе только 50 процентов. В конце года экспериментальная группа добилась 100-процентного выполнения тестовых заданий, а контрольная группа всего на 60 процентов.

2. Изучение анкетирования родителей.

Проанализировав ответы родителей и подсчитав процент баллов мне позволило увидеть, что положительные отзывы вдвое превышают отрицательные и нейтральные отзывы.

3. Участие в конкурсах, концертах и праздниках.

Сравнив участие в начале и в конце года, следует отметить, что у детей выросло желание участвовать в мероприятиях, появился позитивный интерес, повысилась активность.

В ходе эксперимента по статистическим данным можно понять, что произошедшие изменения мотивации дошкольников на ритмике после внедрения стимулирования мотивации заметно улучшилось. Увеличилось количество детей с позитивным мотивом к двигательной деятельности, тем самым уменьшилось количество детей с негативным отношением.

Эти три вида мотивации: внутренняя, внешняя и геймификация, относятся к положительной мотивации и являются важным фактором, который позволяет достичь лучших результатов для качества повышения образования у дошкольников. При введении этих форм мотивации преподавание и обучение дошкольников становится более продуктивным, благодаря чему занятия будут более увлекательными и эффективными для развития детей.

Это позволило сделать вывод о том, что первоочередной задачей педагога дополнительного образования будет содействие возникновения позитивных мотивов к деятельности, прежде внедрения новых методик и технологий обучения.

Хочется надеяться, что мой опыт работы в ритмике поможет педагогам дополнительного образования при мотивировании детей на занятиях по ритмике и не только. Применение эффективных методик мотивации на занятиях ритмикой приводит к значительному улучшению качества образования, повышению интереса детей к занятиям и обеспечению гармоничного развития личности в дошкольном возрасте.

Литература

1. Бергер Н. Сначала ритм. – С-П., Композитор, 2006
2. Гребнева О. Zona Sporta.com «Виды спортивной мотивации»;
3. Чустова Л. Гимнастика музыкального слуха, М., ВЛАДОС, 2003

ГЕЙМИФИКАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ КАК СТРАТЕГИЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Касаткина Т.Ю., учитель начальных классов

школа-лицей № 1, г. Сарань

Аннотация. В статье рассматривается геймификация образования как эффективная стратегия повышения качества знаний у младших школьников. Анализируются теоретические основы геймификации, ее влияние на мотивацию и успеваемость учащихся. Представлены результаты экспериментального исследования, оценивающего эффективность геймифицированного подхода в начальном образовании.

Ключевые слова: геймификация, образование, младшие школьники, мотивация, игровые технологии, когнитивные навыки, социальные навыки, учебная мотивация, образовательные системы, цифровые платформы.

Современные образовательные системы в поисках новых способов повышения качества знаний учащихся в начальной школе, в которой формируются базовые учебные навыки. Одним из перспективных подходов является геймификация – использование игровых элементов в образовательном процессе. Однако остается открытым вопрос: насколько эффективна эта стратегия с точки зрения повышения успеваемости и вовлеченности учащихся? В статье представлено исследование, которое посвящено влиянию геймификации на образовательные результаты младших школьников.

Геймификация представляет собой интеграцию элементов игр в контекст образовательного процесса. Это может быть использование баллов, наград, уровней, конкурсов и других игровых механизмов, которые стимулируют учеников к активному участию в учебной деятельности. [1:15]

В образовательной практике геймификация имеет несколько ключевых преимуществ, которые способствуют улучшению качества знаний:

✓ Повышение мотивации и вовлеченности: игровые элементы делают процесс обучения более увлекательным и интересным для учащихся, что способствует лучшему усвоению материала.

✓ Развитие когнитивных и социальных навыков: игры стимулируют развитие логического и критического мышления, а также навыков работы в группе.

✓ Индивидуализация обучения: геймификация позволяет подстроить задания под уровень знаний каждого ученика, что способствует дифференциации и индивидуализации образовательного процесса.

Устранение стресса и напряженности: игровой процесс способствует снижению стресса, связанного с учебой, и помогает учащимся воспринимать ошибки как часть обучения. [2:33]

На практике геймификация может быть реализована в различных формах:

➤ Игровые платформы (Wordwall, Educaplay, Learningapps, Kahoot!) – помогают вовлекать учеников в процесс обучения через систему баллов и наград.

➤ Квесты и миссии – задания в форме приключений, требующие решения логических задач.

➤ Образовательные мобильные приложения – позволяют делать обучение интерактивным и доступным.

➤ Игровые карточки и настольные игры – развивают ассоциативное мышление и запоминание. [1:49]

Для геймифицированного обучения в начальной школе можно использовать следующие онлайн-игры:

❖ Игры для повышения мотивации и вовлеченности

Kahoot! – викторины в формате соревнований, которые помогают закрепить учебный материал.

Quizizz – интерактивные тесты с возможностью соревноваться в реальном времени.

❖ Игры для развития логики и мышления

Thinkrolls – логические головоломки, развивающие мышление и креативность.

❖ Игры для тренировки функциональной грамотности

Wordwall – создание кроссвордов, анаграмм и интерактивных заданий для изучения слов.

StoryJumper – создание интерактивных историй для развития навыков письма и воображения.

❖ Игры для командной работы и взаимодействия

Baamboozle – командные викторины, позволяющие проводить активные занятия.

Breakout EDU – цифровые «квест-комнаты» для развития критического мышления. [3:24]

Проанализируем результаты экспериментального исследования, оценивающего эффективность геймифицированного подхода в начальном образовании. Экспериментальное исследование проводилось на базе школы-лицея № 1, г. Сарани в 3 «А» и 3 «Б» классах. Первая группа-контрольная группа (25 чел.) – традиционные методы обучения. Вторая группа-экспериментальная группа (25 чел.) – геймифицированный курс по математике и литературному чтению.

Цель исследования: определить влияние геймификации на учебную мотивацию и успеваемость младших школьников.

Гипотеза исследования: учащиеся, обучающиеся по геймифицированной программе, покажут более высокий уровень мотивации и академических достижений по сравнению с контрольной группой.

Программа эксперимента длилась 10 недель. В экспериментальной группе использовались игровые платформы, Wordwall, Educaplay, Learningapps Kahoot!, квестовые задания и система наград за достижения.

Результаты исследования:

1. Академическая успеваемость:

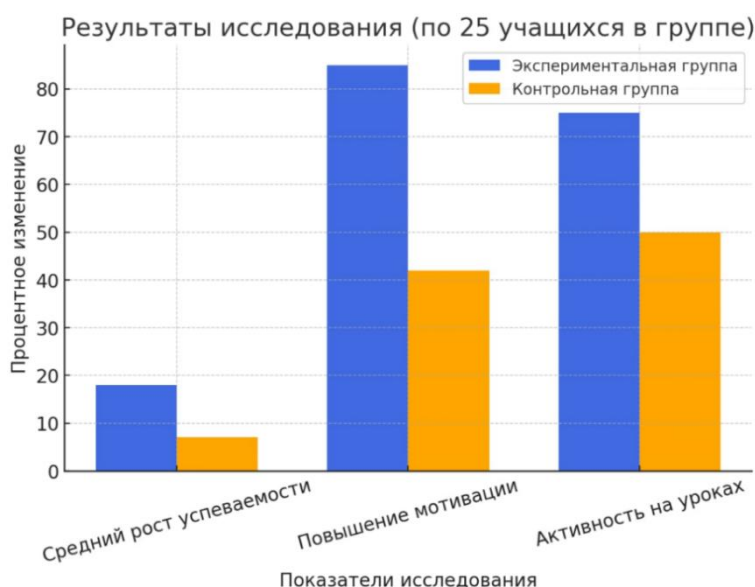
После 10 недель обучения средний балл экспериментальной группы вырос на 18%, тогда как в контрольной группе – на 7%.

2. Мотивация к обучению:

Анкетирование показало, что 85% учащихся экспериментальной группы отметили, что им стало интереснее учиться, в то время как в контрольной группе этот показатель составил 42%.

3. Активность на уроках:

Наблюдения за участием учеников на уроках показали, что в экспериментальной группе 75% учащихся проявляли инициативу и работали в командах, в отличие от 50% в контрольной группе.

Обсуждение результатов:

Полученные данные подтверждают гипотезу о том, что геймификация способствует повышению учебной мотивации и улучшению академических результатов младших школьников. Особенно эффективными оказались элементы соревновательности и наградной системы.

Однако необходимо учитывать ряд факторов:

- для устойчивого эффекта геймифицированный подход должен применяться системно;

- чрезмерное увлечение игрой может снижать концентрацию на учебных задачах;

- важно соблюдать баланс между игровой механикой и образовательными целями.

Рекомендации по внедрению геймификации:

- ✓ Подготовка педагогов: важно проводить тренинги и мастер-классы для учителей, чтобы они могли эффективно использовать игровые элементы в учебном процессе.

- ✓ Плавное внедрение: начать с небольших экспериментов и тестирования игровых технологий в отдельных уроках или предметах, постепенно расширяя их использование.

- ✓ Использование современных технологий: внедрение мобильных приложений, образовательных платформ и виртуальных ассистентов для создания интегрированных игровых элементов в обучении.

Геймификация образования является действенным инструментом повышения качества знаний у младших школьников. Эксперимент показал, что включение игровых элементов в образовательный процесс способствует росту успеваемости, мотивации и вовлеченности учащихся. Дальнейшие исследования могут быть направлены на разработку долгосрочных моделей геймифицированного обучения.

Литература:

1. Асташова Н.А., Бондырева С.К., Попова О.С. Ресурсы геймификации в образовании: теоретический подход // Образование и наука. 2023. Т. 25. №1. С. 15,49.
2. Волкова Т.Г., Таланова И.О. Геймификация в образовании: проблемы и тенденции // Ярославский педагогический вестник. 2022. №5. С. 33.
3. Онлайн-игры в образовательном процессе: анализ эффективности // Журнал цифрового обучения, 2022.-С.24

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГЕЙМИФИКАЦИИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: АНАЛИЗ ПЛАТФОРМ GIMKIT, EDUCPLAY, CURIPOD И GYNZY

*Касембаева Айгерим Оразаловна, магистр педагогических наук,
заместитель директора по профильному обучению,
учитель английского языка
КГУ «ОШ №23», г. Караганда*

Геймификация – это инновационный метод обучения, основанный на игровых механиках [2]. Она способствует повышению мотивации учащихся, делает процесс более интерактивным и адаптируемым [1]. В начальной школе изучение английского языка может вызывать трудности, поэтому применение игровых технологий упрощает освоение материала и повышает вовлечённость учеников [3].

Современные цифровые платформы, такие как Gimkit, Educaplay, Curipod и Gynzy, позволяют эффективно интегрировать геймификацию в образовательный процесс. В данной статье анализируется их применение в системе образования Казахстана.

Геймификация (от англ. gamification) – это внедрение игровых элементов в образовательный процесс с целью повышения мотивации и вовлеченности учащихся. Этот подход основывается на использовании механик, характерных для игр, таких как накопление баллов, рейтинги, выполнение миссий и получение наград, что делает процесс обучения более интересным и динамичным [1].

Влияние геймификации

Увеличение мотивации	Игровые механики повышают внутреннюю мотивацию учеников, особенно в начальной школе
Развитие познавательной активности	Игровой процесс активизирует когнитивные процессы и способствует устойчивому интересу к изучению
Улучшение запоминания лексики и грамматики	Игровые задания помогают лучше запоминать слова и грамматические конструкции через повторение
Формирование коммуникативных навыков	Командные задания и соревнования способствуют развитию устной и письменной речи

Таблица 1

В рамках образовательной системы Казахстана геймификация становится одним из приоритетных направлений развития цифрового обучения. Включение игровых технологий в учебный процесс соответствует стратегии развития образования Республики Казахстан, направленной на цифровизацию и инновационные методики преподавания. Особенно актуально это в контексте изучения английского языка, так как использование игровых платформ, таких как Gimkit, Educaplay, Curipod и Gynzy, позволяет адаптировать образовательные программы к потребностям учащихся и учитывать их индивидуальные особенности [3].

Исследование проводилось в КГУ «ОШ №23» и включало анализ научной литературы, практическое внедрение игровых платформ и оценку их эффективности. В эксперименте участвовали 60 учеников 4-х классов (4Г, 4Д, 4Е, 4Ж), которые в течение двух месяцев использовали Gimkit, Educaplay, Curipod и Gynzy для изучения английского языка. Результаты анализировались по уровню усвоения лексики, среднему баллу за тесты и развитию коммуникативных навыков.

Анализ показал значительное улучшение показателей у экспериментальной группы:

Усвоение лексики: 88% (на 23% выше, чем у контрольной группы – 65%).

Средний балл за тесты: 84% (+14% к контрольной группе – 70%).

Коммуникативные навыки: 85% (+25% к контрольной группе – 60%).

Результаты исследования: контрольная и экспериментальная группы

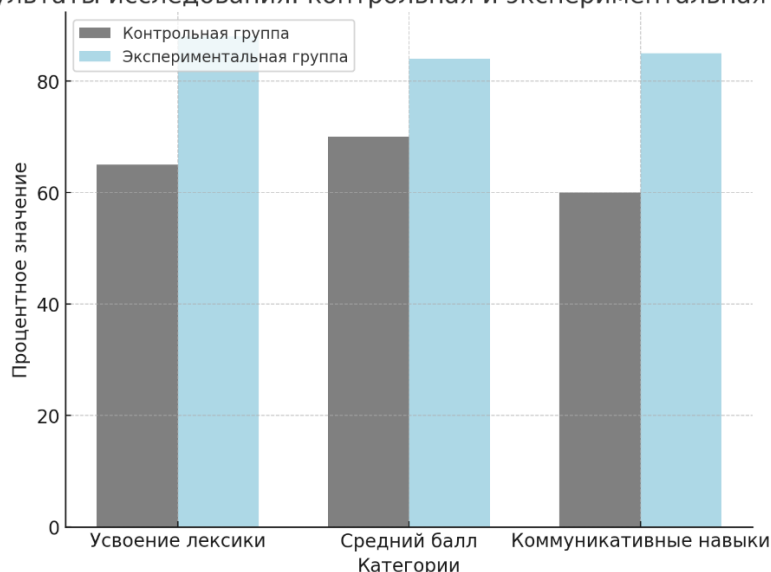

График 1

Геймификация доказала свою эффективность в повышении мотивации и успеваемости учеников.

Для эффективного изучения английского языка в начальной школе используются различные платформы, интегрирующие игровые механики и интерактивные упражнения. Рассмотрим наиболее популярные из них: Gimkit, Educaplay, Curipod и Gynzy.

Gimkit – это интерактивная игровая платформа для создания викторин и тестов, в которой учащиеся могут зарабатывать виртуальные деньги за правильные ответы и использовать их в ходе игры. Данная система повышает мотивацию за счёт геймификации учебного процесса.

- Учителя могут загружать вопросы или создавать собственные тесты, которые учащиеся проходят в интерактивном формате.
- Учащиеся зарабатывают виртуальную валюту и могут использовать её для улучшения своих игровых персонажей или стратегий.
- Существует несколько вариантов проведения тестов: индивидуальная работа, командная игра и режим конкуренции.
- Учителя получают детальную статистику по каждому учащемуся, позволяя адаптировать процесс обучения.

Educaplay – это платформа для создания интерактивных упражнений, включая кроссворды, анаграммы, тесты и другие активности, направленные на развитие языковых навыков.

- Позволяют разнообразить процесс изучения лексики и грамматики в игровой форме.
- Включают задания на соответствие, заполнение пробелов и тестирование знаний с автоматической проверкой ответов.
- Возможность добавления аудиофайлов способствует тренировке навыков аудирования.
- Доступна на компьютерах, планшетах и мобильных устройствах, что делает обучение более доступным.

Curipod – это цифровая платформа для создания интерактивных карточек и организации групповой работы учеников. Она ориентирована на активное вовлечение учащихся в образовательный процесс.

- Позволяют создавать флеш-карточки с текстом, изображениями и звуковыми эффектами, что помогает запоминать новую лексику.
- Поддерживает создание интерактивных вопросов и опросов в реальном времени, что повышает вовлечённость учеников.
- Учащиеся могут отвечать на вопросы, формулировать тезисы и создавать короткие письменные тексты.
- Учителя могут быстро оценивать ответы и предоставлять комментарии в режиме реального времени.

Gynzy – это платформа для учителей, предоставляющая инструменты для интерактивного преподавания с помощью цифровой доски и визуальных элементов.

- Позволяет демонстрировать учебный материал, добавлять аннотации и взаимодействовать с учащимися в реальном времени.
- Использует динамические изображения и интерактивные элементы для лучшего понимания тем.
- Включает в себя задания на соответствие, интерактивные схемы и тестирование в режиме реального времени.
- Поддерживает возможность совместного выполнения заданий, что улучшает навыки командной работы у учеников.

Данные платформы представляют собой мощные инструменты для повышения мотивации и вовлечённости учащихся в образовательный процесс за счёт геймификации и интерактивных технологий.

Геймификация в образовательном процессе демонстрирует высокий потенциал для повышения мотивации и вовлечённости учащихся. Исследование показало, что использование интерактивных платформ, таких как Gimkit, Educaplay, Curipod и Gynzy, способствует не только улучшению усвоения учебного материала, но и развитию ключевых языковых компетенций.

Основные результаты исследования подтверждают, что игровые технологии помогают учащимся легче запоминать лексику и грамматические структуры, развивают их когнитивные и коммуникативные навыки, а также делают образовательный процесс более увлекательным и доступным. Применение данных платформ в начальной школе открывает новые возможности для персонализированного обучения и создания адаптивной образовательной среды.

В дальнейшем целесообразно расширить исследование, включив более продолжительное наблюдение за учащимися, а также провести сравнительный анализ с традиционными методами обучения. Кроме того, возможно рассмотрение влияния геймификации на долгосрочные академические достижения учеников. Таким образом, интеграция игровых технологий в образовательный процесс является перспективным направлением для модернизации системы обучения английскому языку.

Литература:

1. Curipod. (n.d.). Retrieved from <https://www.curipod.com>
2. Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: defining «gamification». Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference.
3. Educaplay. (n.d.). Retrieved from <https://www.educaplay.com>
4. Gimkit. (n.d.). Retrieved from <https://www.gimkit.com>
5. Gynzy. (n.d.). Retrieved from <https://www.gynzy.com>

6. Kapp, K. M. (2012). The Gamification of Learning and Instruction: Game-Based Methods and Strategies for Training and Education.
7. Пенроуз Р. Путь к реальности или законы, управляющие Вселенной. Полный путеводитель. – М.-Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2007.
8. Werbach, K., & Hunter, D. (2012). For the Win: How Game Thinking Can Revolutionize Your Business.

МЕТОДИЧЕСКАЯ СТАТЬЯ ОБ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЕ «ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ В 7 КЛАССЕ» НА ДВУХ ЯЗЫКАХ

Касимова С.С. учитель биологии, педагог – исследователь

Бабенко Н.К. учитель биологии – химии, педагог эксперт

КГУ «Общеобразовательная школа имени Ахмета Байтурсынулы»

В современном мире, характеризующемся быстрым развитием технологий и информации, функциональная грамотность становится ключевым фактором успешной адаптации человека к постоянно меняющимся условиям. В связи с этим, формирование функциональной грамотности учащихся является одной из приоритетных задач образования.

Данная методическая статья посвящена проблеме развития функциональной грамотности на уроках биологии в 7 классе. В ней представлены задания для учащихся при использовании на уроке, а так же внеурочной деятельности направленной на формирование у учащихся умений применять полученные знания в практических ситуациях, анализировать информацию, решать проблемы и критически мыслить. Материал методической разработке будет служить помощником для учителя при подготовке к урокам, мотивирует учащихся к изучению курса биологии

Задания по функциональная грамотность поможет ученикам использовать приобретенные знания и умения для решения разнообразных жизненных задач, выходящих за рамки учебных ситуаций. В современном обществе, где информация становится все более доступной, а технологии развиваются стремительно, функциональная грамотность играет решающую роль в успешной социализации и профессиональной реализации личности.

К сожалению, результаты международных исследований PISA и TIMSS показывают, что у многих школьников, в том числе и у семиклассников, недостаточно развиты навыки функциональной грамотности. Это свидетельствует о необходимости поиска Формирование у учащихся умения применять биологические знания в практических ситуациях. Сформирует умения работать в команде и сотрудничать для достижения общей цели. Развитие навыков анализа и интерпретации биологической информации, представленной в различных формах (текст, таблицы, графики, диаграммы); критического мышления и умения оценивать достоверность биологической информации.

Авторская программа «Развитие функциональной грамотности на уроках биологии в 7 классе» включает в себя следующие разделы: Теоретические основы функциональной грамотности: раскрываются понятия «функциональная грамотность», «компетентность», «образовательные результаты», описываются различные виды функциональной грамотности. Методические подходы к развитию функциональной грамотности: предлагаются различные методы и приемы, которые могут быть использованы на уроках биологии для формирования функциональной грамотности учащихся (проблемно-поисковые методы, проектная деятельность). Календарно-тематическое планирование: представлено распределение учебного материала по темам и видам деятельности, направленным на развитие функциональной грамотности.

Программа апробировалась в течение учебного года на уроках биологии в 7 классе. Для достижения поставленных задач используются различные формы работы: фронтальная, групповая, индивидуальная. Особое внимание уделяется организации самостоятельной деятельности учащихся, направленной на применение полученных знаний в практических ситуациях. Учащимся предлагаются задания, требующие анализа информации, решения проблем, критического мышления.

Для развития функциональной грамотности используются различные образовательные ресурсы: учебники, рабочие листы, Интернет-ресурсы.

Результаты диагностики позволяют выявить уровень сформированности функциональной грамотности учащихся и корректировать образовательный процесс для достижения более высоких результатов.

Заключение. Данное учебное пособие представлено на двух языках предлагает учителям биологии работающих в 7 классе систематизированный материал, охватывающий все разделы и темы программы. Разноуровневые задания, представленные в пособии, помогут педагогам оценить учебные компетенции учащихся в соответствии с современными образовательными стандартами.

Функциональная грамотность, выходящая за рамки простого умения читать и писать, представляет собой комплекс навыков, необходимых для эффективного взаимодействия с информацией, решения проблем и адаптации к постоянно меняющимся условиям современного мира. В эпоху, когда информация является ключевым ресурсом, функционально грамотные учащиеся обладают конкурентным преимуществом в учебе, демонстрируя способность к обучению, решению сложных задач, анализу информации и принятию обоснованных решений.

Развитие функциональной грамотности – это непрерывный процесс, требующий систематических усилий как на уроках, так и во внеурочное время. Задания, содержащиеся в данном сборнике, не только способствуют закреплению знаний по естествознанию и развитию важных жизненных навыков, но и формируют умение самостоятельно искать и критически оценивать информацию из различных источников, эффективно работать в группе, паре или индивидуально, а также находить решения для повседневных и нестандартных ситуаций.

Представленное пособие способствует созданию информационно-образовательной среды, ориентированной на повышение функциональной грамотности учащихся, развитие их личности, самостоятельность в приобретении знаний, формирование коммуникативных навыков, умение использовать информацию и технологии, решать проблемы, а также развитие предприимчивости и креативности.

Навыки, приобретенные в ходе выполнения заданий, позволят учащимся видеть проблемы, которые могут быть решены с помощью естественнонаучных методов, и делать выводы, необходимые для понимания окружающего мира и изменений, которые вносит в него деятельность человека.

Для удобства использования пособия задания структурированы в соответствии с программой курса биологии 7 класса, а также химии, географии и физики за 8 класс основной школы. Данный материал может быть использован учителями как в урочной, так и во внеурочной деятельности при подготовке к международным исследованиям TIMSS и PISA.

ОҚУШЫЛАРДЫ ТОПТЫҚ ЖҰМЫС АРҚЫЛЫ ЫНТАЛАНДЫРЫП САПАЛЫ БІЛІМГЕ ТАРТУ

Кейкенова К.Н., бастауыш сынып мұғалімі,

Бұқар жырау ауданы, Доскей ауылы

«Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ЖББМ» КММ

Оқу-тәрбие процесінде оқушылардың өз бетінше ойланып, әрекет етулері жеткіліксіз. Бір оқу міндетін басқа түрлі жолдармен өзгертіп, шеше білу қабілеттері, сонымен қатар

алынған білім-білік дағдыларын қазіргі өмір мен ғылым, техника жаңалықтарымен байланыстырып, салыстырып, зерттеп өз болжамдарын жасау қабілеттері әлі де төмен деңгейде. Ал мұның себебі қайда жатыр және бұл проблемаларды шешу үшін білім үдерісінде инновациялық технологияларды оқып үйреніп, іс-әрекетке енгізу қажет.

Бүгінгі таңдағы оқыту үдерісі жаңа әдіс-тәсілдерді, жаңаша идеяларды қолдануды талап етеді. Әр мұғалім өз іс-тәжірибесінде көптеген қиындықтармен, кедергілермен кездеседі. Ол заман көшіне ілесу үшін өз білімін жетілдіріп отыруы қажет. Оқыту тәжірибемде жетістіктерге жету жолдарын қарастырдым. Оқушылар өз пікірлерін, көзқарастарын еркін және ерікті түрде білдірсе, шығармашылықпен жұмыс істесе екен деген мақсаттарды қолдандым.

Тек білдіру емес, сонымен бірге өз пікірлерін дәлелдей алатын және оны іс жүзінде де асыра алатын тұлға болып қалыптасқаны дұрыс. Соның негізінде топтық жұмыстарды өз сабағымда тиімді қолдандым.

Оқытудың топтық формасы деп – оқу тапсырмасын бірігіп орындау үшін сынып базасында құрылған жұмысшы топтардың іс-әрекетін ұйымдастыру түрін айтады. Топтық оқытудың басты мақсаты – оқушыларды шағын топтағы бірлескен жұмысқа тарту. Топта жұмыс істеу сыныпта ынтымақтастық және өзара әрекеттестік орнату үшін қажет. Кәсіби өмірде сияқты топтық жұмыста адамдар топ құрамында жұмыс істейді, жеке дау-дамайларды барлық топтың алға жылжуына кедергі жасамайтындай етіп шешу керек.

Мысалы сабақтың бас кезінде оқушыларды топтарға бөлуде түрлі әдістер пайдаланылады: суреттер, сандар, түстер, туған күндері, есімдерінің әріптері, мозайкалар, фигуралар, тақырыпқа байланысты терминдер, қағаз қиындылары, ән, ұқсас ерекшеліктері, жағымды сөздер бойынша бөлу және т.б. тәсілдер.

Сабақтың негізгі кезеңінде «Джигсо», «Синквейн», «Семантикалық карта», «Автордың орындығы», «Ойлан, жұптас, бөліс» т.б. әдістерін қолданып, топқа бөлініп жұмыс жасайды.

Берілген тапсырмаларды орындау барысында әркім өз идеяларын ортаға тастап, өзара рөлдерге бөлініп, берілген уақытты тиімді пайдалануға тырысып, жауаптарын ауызша айтып қана қоймай, тақырып бойынша көрініс көрсетіп немесе өлең жолдарын шығарып, ойларын жеткізу мақсатында қағаз бетіне түсіріп, постер құрып, түсінгендерін топпен қорғау барысында бір-біріне сұрақ-жауап арқылы кеңінен талқылап отырады.

Ал сабақты бекіту кезеңінде түрлі топтық рефлексия әдістерін, мысалы «Рюкзак», «Поезд», «Бағдаршам», «Бес саусақ», «Бас бармақ» және т.б. әдістер пайдаланады. Бұл оқушыларды өз-ара бір-бірімен қарым-қатынастарын, жетістіктерін нығайтады.

«Адамның ақылы өзін таниды, яғни, психологиялық тілмен айтқанда, басқа заттармен немесе басқа ақылдармен қатынаста ғана болады.

Ж.Пиже

Білім баспалдағы – бастауышта деп бекер айтылмаған. Бастауыш мектеп

Білім әлемінің есігін ашып, рухани дүниесі қалыптасуына жол салады. Бастауыш сынып оқушыларының білім, білік, дағдысы қалыптасуының негізі. Сондықтан оқушының келешекте жалпы білім алумен түрлі маман иесі болуының іргетасы бастауыш сыныпта қаланбақ.

Бүгінгі оқу үдерісі жаңа идеяларды, жаңаша әдіс-тәсілдерді қолданып сапалы білім беруді талап етеді. Қазіргі оқыту оқушылардың өз бетінше оқуына бағытталғандықтан, оларды сапалы білімге тарту қажет деп есептеймін. Сол себепті мұғалім әр оқушының проблемалық жағдайды шешу, іздену, шығармашылық жұмыстар, постер қорғау, пікірталас арқылы өз бетінше жұмыс істеуге, белсенділікке жетелеу үшін топтық жұмысты ұйымдастыруы қажет.

Оқытудың топтық формасы деп – оқу тапсырмасын бірігіп орындау үшін сынып базасында құрылған жұмысшы топтардың іс-әрекетін ұйымдастыру түрін айтады. [1]

Топтық оқытудың басты мақсаты – оқушылардың шағын топтағы бірлескен жұмысқа тарту. Топтарда жұмыс істеу, сыныпта ынтымақтастық және өзара әрекеттестік орнату үшін дұрыс ұйымдастыра білу керек және топта жұмыс жасау ережелерін құру қажет. Топтық ережені күн тәртібінде бақылауда ұстау арқылы топтық жұмыстың өнімді болуына қол

жеткіземіз. Кәсіби өмірде сияқты топтық жұмыста адамдар топ құрамында жұмыс істейді, жеке дау-дамайларды барлық топтың алға жылжуына кедергі жасамайтындай етіп шешу керек. Оқушылар айтылған пікірлермен келіспеген жағдайда да әркім өз ойымен бөлісуге құқылы, әрқайсысы тең дәрежеде қатысуға тиіс. Топ мүшелері, сондай-ақ, бір-бірімен тәжірибе алмаса және басқалардың идеяларына сүйене отырып, өз үлесін қосуға дайын болуға тиіс. Осы топтық жұмыстарды сабақтарда жүйелі қолданғаннан оқушылардың оқу сапасы артты. Зерттеу барысында топтық жұмысты жүйелі жүргізсе, оқушы шығармашылығына, проблемалық жағдайды шешуіне, ізденуіне және оқу сапасына әсер ететіні байқалды. Топтық жұмысты сабақтың кез келген кезеңінде қолдануға болады.

Мысалы сабақтың бас кезеңінде оқушыларды топтарға бөлуде түрлі әдістер пайдаланылады: суреттер, сандар, түстер, туған күндері, есімдерінің әріптері, мозайкалар, фигуралар, тақырыпқа байланысты терминдер, қағаз қиындылары, ән, ұқсас ерекшеліктері, жағымды сөздер бойынша бөлу және т.б. тәсілдер.

Оқушыларды топқа бөле отырып, тренинг де өткізуге болады. Мысалы, суреттер арқылы топқа бөле отырып, «Амандасу» тренингін өткізуге болады:

- «Күн» бейнеленсе, жақсы ықыласпен тілек айтамыз;
- «Жүрек» бейнеленсе, бір-бірімізбен құшақтасамыз;
- «Қол» бейнеленсе, қолымызды қысып амандасамыз;
- «Күлкі» бейнеленсе, бір-бірімізге күлімдеп қараймыз.

Сөйлемдегі сөздерді қайталау арқылы да топқа бөлуге болады. Мысалы, «Мен өте керемет адаммын».

Топтық, жұптық жұмыста оқушыларға берілетін тапсырма бір сарынды емес, әр түрлі сипатта болуы керек, жеке шешуге болатын тапсырмаларды емес, неғұрлым күрделі тапсырмаларды шешуді көздейді. Оқушылардың қызығушылығы артып, бірігіп жұмыс жасай біледі.

Сабақтың негізгі кезеңінде «Джигсо», «Синквейн», «Семантикалық карта», «Автордың орындығы, «Ойлан, жұптас, бөліс» т.б. әдістерін қолданып, топқа бөлініп жұмыс жасайды. Берілген тапсырмаларды орындау барысында әркім өз идеяларын ортаға тастап, өзара рөлдерге бөлініп, берілген уақытты тиімді пайдалануға тырысып, жауаптарын ауызша айтып қана қоймай, тақырып бойынша көрініс көрсетіп немесе өлең жолдарын шығарып, ойларын жеткізу мақсатында қағаз бетіне түсіріп, постер құрып, түсінгендерін топпен қорғау барысында бір-бірін сұрақ-жауап арқылы кеңінен талқылап отырады.

Математика сабағында топтық жұмыс арқылы бірлесе әрекеттенген тиімді. Мұнда біреудің жұмыстан тыс қалуы екіталай: барлығы да қызу әрекетте болады, барлығы да жұмыстың қорытынды нәтижесіне өз үлесін қосады. Жаңа сабақты түсіндіру барысында өтілетін тақырыпты «Джигсо» әдісімен бөліп беріп әр оқушыға тапсырма беріледі де, уақыт белгіленеді. Содан соң уақыт өткеннен кейін, сарапшы топта талқылайды және постер жасап қорғайды. Топтық жұмыс барысында оқушыларға рөлдер бөлініп беріледі. Математика пәнінен үлгерімі төмендеу оқушылар топтық жұмыстарда топтық, жұптық, жеке жұмыстар жасайды. Топтық жұмыстарда ережелер құрастыру, есептер жазылған үлестірмелік кестелер, сұрақ

тапсырмалар арқылы түрлендіріп отырады. Математика сабағында оқушыларды сөйлете алмайтынбын. Математикалық тіл кейбір балалар үшін қиын және проблемаға айналған. Топтық жұмыстарда байқағаным оқушылар еркін болғандықтан шығар, әр оқушының ойын жеткізуге мүмкіндіктер бар.

Ал сабақты бекіту кезеңінде түрлі топтық рефлексия әдістерін, мысалы «Рюкзак», «Поезд», «Бағдаршам», «Бес саусақ», «Бас бармақ» және т.б. әдістер пайдаланылды. Егер «Рюкзак» әдісін топтық жұмыста пайдаланса, бұл әдісті үлкен бөлімді оқығаннан кейін жиі қолданады. Рюкзак бір оқушыдан екінші оқушыға ауысып, барлық оқушылар сәттілік кездерін жазып қана қоймай, нақты мысал келтірді, оқудағы басқалармен қарым-қатынастарын, жетістіктерін нығайтты.

Қорытындылай келе айтарым әрбір сабақта топтық жұмыс арқылы бірлесе әрекеттенген тиімді. Осы бағытты ұстанған оқу/үйрену жобаларының барлығы да бірлескен әрекеттерді үйренудің негізі деп танимын. Адамның санасы тек басқа адамдармен қарым – қатынаста ғана дамиды, тек қарым – қатынас әрекеттері ғана бізді жаңа түсінікке әкеледі. Ал қарым – қатынас дегеніміз өзімізді басқаларға (олардың пікіріне, идеяларына, көзқарасына, мінезіне) бейімдеу деген сөз. Топтық жұмысқа барлық дерлік оқушылар қатысады, өйткені берілген тапсырма бірлескен жұмыс арқылы ғана орындалуы тиіс. Әр оқушы идеяларды келтіру мен оларды талқылау, таңдау және шешім қабылдау ісіне белсенді қатысады: топтық жұмыста әрбір пікір мен көзқарас құнды. Топтық жұмыс оқушыларға сезім бірлескен жұмыстың қызықты әрі тартымды әрекет екендігін көрсетеді, оқушылардың жалпы еңбекке деген ынтасын арттырады.

Әдебиеттер:

1. Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының баспасы, 2014, 292 б.
2. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық 83-85 б.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық «Мектептегі мұғалім көшбасшылығы» 78 б.

ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК КЛЮЧ К ПОВЫШЕНИЮ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ: ВАЖНОСТЬ И ВЛИЯНИЕ НА УСПЕХ УЧАЩИХСЯ

Кельянова Э.Ф.,

учитель английского языка,

КГУ «ОШ №3», города Темиртау

Читающий человек – это человек, обладающий глубокой осмысленностью, расширяющий свой кругозор, повышающий уровень своей заинтересованности, с критическим подходом к решению проблемных ситуаций.

Безусловно, развитие читательской грамотности является важной составляющей языковой компетентности. В последнее десятилетие, в связи с глобализацией и интеграцией образовательных процессов, стало очевидным, что умение понимать и анализировать тексты на изучаемом языке важно не только для образовательного процесса, но и необходимо для

успешной коммуникации в международном контексте. Вопрос о необходимости повышения читательской грамотности связан с общемировыми тенденциями образовательной практики. И если совсем недавно основная задача ставилась на овладение языковыми навыками, то в современных реалиях возникает необходимость применения их в жизни, что сопоставимо и приравнивается к задачам повышения функциональной грамотности учащихся.

К сожалению, у некоторых учащихся понижен интерес к чтению, что связано со многими жизненными аспектами, начиная с индивидуальных семейных привычек и традиций, заканчивая внедрением цифровизации фактически во всех областях жизнедеятельности человека. Важно понимать, что чтение является не только «чтением для развлечения», но и процессом, с помощью которого образуются новые нейронные связи (с научной точки зрения), тренируется и улучшается память, увеличивается скорость мыслительных процессов, развивается аналитическое и критическое мышление. Любой предмет в школе, любая дисциплина подразумевает изучение нового не только через лекции и объяснения преподавателя, но и через самостоятельное чтение и умение находить, анализировать и применять необходимую информацию, используя различные методы и приемы, которые учитель может применять во время взаимодействия с учащимися и так же обучить их этим технологиям для самостоятельной деятельности.

Так как работа с текстами в основном применяется в гуманитарной сфере, на учителей-лингвистов возложена основная роль «проводника» в «мир» слов и знаний, где задачей является не только передача информации, но и умение повысить интерес к изучаемой теме. Настрой на видение должен быть осуществлен на открытые возможности глубокого понимания материала и его рефлексии.

Для развития читательской грамотности и повышения интереса к чтению можно выделить некоторые ключевые аспекты деятельности учителя во время образовательного процесса:

1. Использование аутентичных текстов, к которым можно отнести художественные произведения, статьи, научно-публицистические и медиа материалы. Разнообразие материалов обязательно, так как работа с разными текстами расширяет словарный запас и развивает языковую интуицию.

2. Применение дифференцированного подхода. Необходимо адаптировать текстовый материал и задания к ним, исходя из возрастных и психологических особенностей учащихся.

3. Формирование навыков самостоятельной работы. Это предпочтительная стратегия извлечения информации, так как в данном процессе формируется важный навык применения аналитической деятельности.

4. Развитие критического мышления. Это один из важных ключевых аспектов, так как благодаря развитию этого навыка, обучающиеся легче и быстрее формируют собственное мнение и, как следствие, адаптируются в различных жизненных ситуациях, применяя правильно выстроенную цепочку суждений и решений.

5. Применение интеграции межпредметных связей. Для углубления общего кругозора и формирования интереса к различным аспектам окружающего мира, важно разнообразие стилей и составляющих материалов для чтения.

6. Развитие мотивации. Для повышения интереса к чтению и изучению языка необходимо подбирать темы, вызывающие любопытство и интерес у обучающихся, желание исследовать отображаемую в них информацию.

7. Применение интерактивных методов и использование информационных технологий. Учитывая стремительное развитие цифровизации, педагогу следует подготовить и обучить учащихся к эффективному взаимодействию с различными материалами и мультимедийными технологиями. Использование образовательных платформ и сайтов разнообразит учебную деятельность, повысит активность учащихся, позволит эффективнее применять свои знания.

Для практической работы с учащимися существует большое количество методик работы с текстовым материалом. Достаточное их количество помогает развитию многогранных навыков, среди которых углубленное понимание информации, стимуляция творческих способностей и, конечно же, развитие аналитического и критического мышления. Среди методик можно выделить несколько основных:

1. «Skimming» – общее ознакомление с текстом;
2. «Scanning» – поиск заданной информации;
3. «Pre-reading strategies» – стратегия предварительного чтения;
4. «Scaffolding reading» – методика пошагового чтения;
5. «Intensive reading» – метод интенсивного чтения;
6. «Extensive reading» – формирование привычки чтения более длинных текстов («чтение для удовольствия»);
7. «Critical reading» – развитие умения анализировать информацию;
8. «Project- based reading» – исследование определенной темы;
9. Игровые методики – элементы игры, для более увлекательного процесса обучения.

Таким образом, применение учителем разнообразных методик, инструментов и стратегий, позволяющих улучшить уровень читательской грамотности, развивают у учащихся навыки критического мышления и анализа информации и помогают применить свои способности в реальной жизни. Предполагается появление у обучающихся интереса к самому процессу обучения и соответственно повышение качества знаний в целом.

Развитие читательской грамотности является важным аспектом в современном обществе. Это несомненная составляющая функциональной грамотности, которая необходима для развития критически мыслящей личности в нашем перспективно и стремительно развивающемся мире. И, конечно же, повышение качества образования, через стратегию повышения грамотности чтения и функциональную грамотность приведет общество к развитию человека воспитанного, уважающего национальные ценности, любящего свое государство, умеющего принимать и улучшать мировые концептуальные вопросы.

Литература:

1. Кенжебекқызы М., Ибраева Ж.К. Формирование грамотности чтения на уроках английского языка. – Известия: Филологические науки, 2023.
2. Зыкова Н.А. Методы и приемы формирования читательской грамотности на уроках английского языка.

РАЗВИТИЕ МЕДИАГРАМОТНОСТИ ЧЕРЕЗ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

*Кенжебаева Б.Д., учитель информатики
общеобразовательная школа №16, г.Караганда*

Современное общество сталкивается с огромным количеством информации, которая поступает через различные источники: СМИ, социальные сети, интернет-платформы и так далее. Важно не только уметь получать эту информацию, но и критически ее анализировать, понимать, как она может повлиять на наше поведение и принятие решений. Именно медиаграмотность становится ключевым навыком XXI века.

Медиаграмотность — это ключевая составляющая образования в эпоху цифровых технологий, особенно в контексте информатики. На своих уроках информатики я активно внедряю элементы медиаграмотности, что позволяет учащимся не только овладеть навыками работы с информационными технологиями, но и научиться критически воспринимать информацию, создавать и оценивать различные виды контента.

- 1. Развитие критического мышления через работу с источниками информации.**

Медиаграмотность можно охарактеризовать как умение анализировать и создавать медиапродукты, используя доступные информационные технологии. Этот навык включает в себя несколько ключевых аспектов:

- способность критически оценивать информацию, получаемую из различных источников,
- умение эффективно использовать средства массовой информации для собственного образования и развития,
- понимание процессов создания медиаконтента.

На уроках информатики я обучаю обучающихся не только работать с программами и алгоритмами, но и воспринимать информацию, исходя из ее надежности, контекста и влияния на общество.

Одним из приоритетных направлений является обучение критическому восприятию информации. Я предлагаю учащимся анализировать различные медиа-ресурсы, например, новости, статьи, посты в социальных сетях. На уроках информатики мы обсуждаем, как важно различать достоверную информацию от фейков и манипуляций.

На уроках использую практические задания, такие как:

- Сравнение информации по одной теме из разных источников (например, разные новостные сайты).
- Анализ и проверка источников с помощью онлайн-инструментов, таких как FactCheck.
- Уроки по созданию и распространению фейковых новостей, с целью понимания механизмов их возникновения и распространения.

2. Использование цифровых инструментов для создания медиаконтента.

Для того чтобы развивать медиаграмотность, важно не только уметь оценивать информацию, но и уметь создавать качественный контент. В своих уроках я использую различные цифровые инструменты, такие как:

- Графические редакторы (например, Canva, Photoshop) для создания инфографики, постеров, рекламных баннеров.
- Видеоредакторы (например, Windows Movie Maker или более профессиональные варианты, такие как Adobe Premiere), чтобы учащиеся могли создавать видеоролики, объясняющие темы уроков или научные концепции.
- Текстовые редакторы и средства для создания блогов для написания статей или заметок, с дальнейшим обсуждением правил этики и авторских прав.

Так, используя эти инструменты, учащиеся учат создавать материалы, которые могут использоваться как в образовательных целях, так и для общения в социальных сетях.

Одним из самых важных аспектов медиаграмотности является создание медиаконтента. В условиях современной образовательной программы школьники должны уметь создавать видео, изображения, графику, а также работать с текстами и аудио. Для этого на уроках информатики я активно использую разнообразные мультимедийные инструменты, такие как:

- Adobe Photoshop или GIMP — для работы с изображениями, разработки инфографики.
- Canva — для создания визуальных постов, баннеров, презентаций.
- Kinemaster или Windows Movie Maker — для создания и редактирования видеороликов.
- Audacity — для работы с аудиофайлами и записи подкастов.

Ученики учат, как правильно использовать эти программы для создания качественного контента, который будет информативным и привлекательным для целевой аудитории.

3. Применение методов анализа данных и создания онлайн-презентаций.

Медиаграмотность тесно связана с умением анализировать и представлять данные. На уроках информатики я использую платформы для создания онлайн-презентаций, такие как Google Slides, PowerPoint и Prezi. Учащиеся учат собирать информацию, анализировать ее и представлять в виде удобных и доступных для восприятия материалов.

Особое внимание уделяется:

- Работе с графиками и таблицами в Excel или Google Sheets.
- Созданию инфографики и диаграмм.
- Презентации собранных данных в виде мультимедийных проектов, что помогает учащимся визуализировать и критически осмысливать информацию.

Также одним из самых важных аспектов медиаграмотности является создание медиаконтента. В условиях современной образовательной программы школьники должны уметь создавать видео, изображения, графику, а также работать с текстами и аудио. Для этого на уроках информатики я активно использую разнообразные мультимедийные инструменты, такие как:

- Adobe Photoshop или GIMP — для работы с изображениями, разработки инфографики.
- Canva — для создания визуальных постов, баннеров, презентаций.
- Kinemaster или Windows Movie Maker — для создания и редактирования видеороликов.
- Audacity — для работы с аудиофайлами и записи подкастов.

Ученики учат, как правильно использовать эти программы для создания качественного контента, который будет информативным и привлекательным для целевой аудитории.

4. Развитие творческих способностей и использование социальных сетей.

На своих уроках я активно использую методы проектной работы, где учащиеся должны создать проект, связанный с реальной жизнью, например, создание сайта или видеоблога на актуальную тему. Это помогает учащимся не только освоить необходимые цифровые навыки, но и развить их способность работать с информацией, правильно ее интерпретировать и делиться ею с другими.

Примером такого проекта является создание блогов или каналов на платформе YouTube, где учащиеся создают образовательный контент, который обучает их не только техническим аспектам работы с видео и текстом, но и этике и ответственности за распространяемую информацию.

Хочу отметить, что одной из важнейших задач является развитие у школьников умения эффективно искать информацию в интернете, отбирать только то, что является актуальным и достоверным. Для этого я учу их использовать различные поисковые системы, библиотеки, базы данных и научные ресурсы. В процессе выполнения различных заданий, учащиеся учат:

- как правильно ставить запросы в поисковых системах,
- как фильтровать результаты поиска и определять их релевантность,
- как использовать специализированные ресурсы (например, Google Scholar для научных публикаций или PubMed для медицинских статей).

Особое внимание я уделяю важности умения находить информацию на иностранных языках, что помогает детям расширить горизонты и находить различные взгляды на тему.

5. Обучение безопасности в интернете и цифровой этике.

Одним из важных аспектов медиаграмотности является безопасность в интернете и соблюдение цифровой этики. Я провожу уроки, посвященные вопросам защиты личных данных, ответственности за свои действия в интернете и соблюдения авторских прав.

На этих уроках я использую:

- Тренинг по безопасному поведению в сети.
- Создание и обсуждение рекомендаций по защите личной информации.
- Обсуждение вопросов копирайта, авторства и плагиата.

6. Создание проектов на основе медиаграмотности.

Практическая часть является важной составляющей моего подхода к обучению медиаграмотности. На уроках информатики я даю ученикам возможность создавать свои проекты, которые направлены на использование медиаграмотности. Примером таких проектов являются:

- Проект по созданию новостной программы: Ученики разрабатывают концепцию новостной программы для молодежной аудитории, в которой они должны учесть все аспекты — от надежности источников информации до визуального оформления.

- Разработка сайта или блога: Ученики создают сайты или блоги, посвященные важным вопросам медиаграмотности, таким как этика интернет-общения, безопасность данных и защита личной информации.

Медиаграмотность включает в себя способность работать в команде, создавать совместные проекты и работать над проектами с помощью цифровых инструментов. Я создаю условия, в которых ученики могут работать в группах, обсуждать идеи, разрабатывать концепции и представлять свои проекты как на индивидуальном, так и на коллективном уровне.

Примеры задач:

- Совместное создание мультимедийных проектов.

- Обсуждение и презентация результатов в группах.

Развитие медиаграмотности через информационные технологии на уроках информатики помогает учащимся не только осваивать цифровые инструменты, но и развивает их способность критически воспринимать информацию, создавать качественный контент, работать в интернете, а также понимать этические аспекты цифрового мира. Эти навыки необходимы для успешной адаптации в современном обществе и формирования грамотных, осознанных граждан цифровой эпохи.

Развитие медиаграмотности через информационные технологии является неотъемлемой частью образования в XXI веке. Современные ученики должны не только уметь работать с компьютерами, но и критически относиться к информации, осознавая, как она формирует наше восприятие мира. Используя информационные технологии на уроках информатики, я стремлюсь развивать у своих учеников навыки, которые будут необходимы им в будущем для успешной жизни в информационном обществе.

Использование информационных технологий для развития медиаграмотности помогает ученикам научиться работать с различными видами контента, анализировать его, критически воспринимать и создавать собственный, безопасно и этично взаимодействовать с цифровыми средствами. Применяя медиаграмотность через информационные технологии, я помогаю учащимся быть не только грамотными пользователями современных технологий, но и ответственными гражданами, умеющими работать с информацией в эпоху цифровых технологий.

Литература:

1. Варганова Е.Л. Медиаграмотность в цифровой среде // МедиаТренды. 2019. № 6 (69). Режим доступа: <http://www.journ.msu.ru/downloads/2019/med-tre-69-mak-fin.pdf>
2. Галкина М.Ю., Лехтисаари К. Прогноз изменения государственного регулирования российских СМИ // Медиаскоп. 2016. Вып. 4. Режим доступа: <http://www.mediascope.ru/2243>
3. Гендина Н. И. Информационная культура и медиаграмотность в России // Знание. Понимание. Умение, 2013. № 4. С. 77-83.
4. Гладкова А.А., Гарифуллин В.З., Рагнелда М. Модель трех уровней цифрового неравенства: современные возможности и ограничения (на примере исследования Республики Татарстан) // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 10: Журналистика. 2019. № 4. DOI: 10.30547/vestnik.journ.4.2019.4172

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ТИІМДІ ҚОЛДАНУ

А.Т.Керей

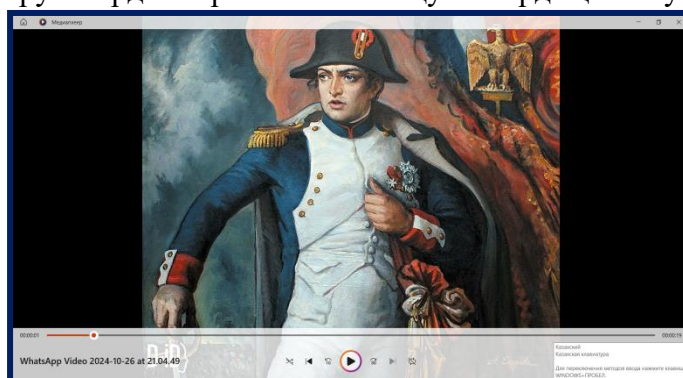
Балқаш қаласы, «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп-лицейі» КММ

Қазіргі таңда цифрлық біліктілік білім беру саласындағы маңызды бағыттардың бірі екендігі және әлемдік деңгейде қарқынды дамып жатқан бағыт болып табылатындығы баршаға мәлім.

Ағылшын тілі әлемде ең көп қолданылатын халықаралық тілдердің бірі болып табылады. Ағылшын тілін үйрену көптеген адамдар үшін жаңа мүмкіндіктерге жол ашады, ал бұл үрдісті жеңілдету үшін әр түрлі әдіс-тәсілдер қолданылады. Жасанды интеллект (ЖИ) соңғы жылдары білім беру саласында жаңа мүмкіндіктер ұсынуда маңызды рөл атқарып келеді. Оның көмегімен ағылшын тілін үйрену процесі әлдеқайда тиімді әрі қызықты бола түсуде. Жасанды интеллекттің қолданылуы арқылы оқушылар өздеріне қолайлы уақыт пен ортада үйрену мүмкіндігін алады, бұл өз кезегінде оқыту сапасын арттырады.

Ағылшын тілін үйретуде жасанды интеллектті тиімді қолданудың мақсаты — оқыту үдерісін персонализациялау, оқушылардың тіл үйрену дағдыларын жақсарту және олардың ағылшын тіліндегі жазу, сөйлеу, тыңдалым және оқылым дағдыларын дамыту. Жасанды интеллект құралдары оқушылардың өз бетімен жұмыс істеу қабілетін арттырып, білім алу процесін жеңіл әрі тиімді етеді. Жасанды интеллекттің ағылшын тілін үйренудегі рөліне тоқталсам, ол білім беру саласындағы қолданылуы, әсіресе тіл үйрену бойынша түрлі бағдарламалар мен қосымшалар түрінде кеңінен таралған. Олардың ішінде ең танымал құралдар:

D-ID — бұл жасанды интеллект (AI) және компьютерлік көру технологиялары саласындағы бірегей компания. Оның негізгі мамандандыру саласы — терең оқыту (deep learning) мен бейнелерді өңдеу арқылы өмірлік бейнемазмұнды жасаудағы инновациялық шешімдер. D-ID компаниясы жасанды интеллекттің көмегімен бет әлпетін анимировать ету, сөйлеу мен әрекеттерді синхрондау және бейнелерді өңдеудің жаңа жолдарын ұсынады. Мен іс-тәжірибемде D-ID технологиясы бейнемазмұнды өңдеу барысында нақты адамның бет әлпетін өзгертіп, сонымен қатар оның эмоцияларын, қозғалыстарын және сөйлеуін табиғи түрде анимациялауға тиімді қолдандым. Бұл жасанды интеллект әдетте видео контентті жасауда өте көмекші құрал болып табылады. Сабақтың кіріспе бөлімінде қолданып, оқушылардың пәнге қызығушылықтарын арттыруға бірден-бір себеп және оқушылардың ішкі уәжі оянады.

1-сурет. D-ID жасанды интеллектісін қолданып кейіпкерге жан бітіру.

Grammarly - бұл ғылшын тіліндегі жазу дағдыларын жақсартуға көмектесетін тағы бір ЖИ құралы. Grammarly оқушының жазған мәтіндерінде грамматикалық және стилистикалық қателерді автоматты түрде анықтап, оларды қалай түзетуге болатынын түсіндіреді.

Grammarly-дің ағылшын тілін үйренушілер үшін маңызы

Grammarly ағылшын тілі сабағында үлкен көмекші құрал болып табылады. Ол оқушыларға:

Грамматикалық қателерді тез анықтап, түзетуге мүмкіндік береді.

Сөздік қорын кеңейтуге көмектеседі: жаңа сөздер мен синонимдер ұсынып, мәтіндерді байытады.

Қателер мен қиындықтарды түсінуге мүмкіндік береді: әр қате үшін нақты түсініктемелер мен мысалдар ұсынылады, бұл оқушының білімін тереңдетеді.

Capilot- бұл OpenAI компаниясы әзірлеген жасанды интеллекттің бір түрі, ол мәтіндермен жұмыс істеу, сұрақтарға жауап беру, мәтіндер мен бағдарламаларды түзету, сондай-ақ идеялар мен шығармашылық жұмыстар жасау үшін қолданылуы мүмкін. Ағылшын тілі пәнінде Capilot-ті қолдану оқушылардың тіл үйрену процесін анағұрлым тиімді әрі қызықты ете алады. Оны оқу үдерісінде келесі тәсілдермен пайдалану мүмкіндігі бар:

1. Жазу дағдыларын дамыту

Capilot мәтіндерді түзету мен өңдеу үшін өте пайдалы құрал болып табылады. Оқушылар өз жазған эсселері мен шығармаларын Capilot арқылы тексеріп, грамматикалық, орфографиялық және стилистикалық қателерін анықтай алады. Бұл оқушылардың тіл үйрену үдерісін тездетіп, дұрыс жазу дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі. Мысалы, оқушы ағылшын тілінде эссе жазады, содан кейін Capilot тексеріп, грамматикалық қателер мен жақсартуға болатын жерлерді көрсетеді. Бұл оқушының өз қателерін түсініп, қайтадан дұрыс жазуға мүмкіндік береді.

2. Сөйлеу дағдыларын дамыту

Capilot тек жазу ғана емес, сөйлеу дағдыларын дамытуда да қолданылуы мүмкін. Оқушы Capilot-пен сөйлесіп, сұхбаттасу дағдыларын жетілдіре алады. Оған әртүрлі тақырыптар бойынша сұрақтар қоюға болады, ал Capilot жауап береді. Бұл тіл үйренушілердің ағылшынша сөйлеу тәжірибесін жақсартады. Мысалы, оқушы Capilot-пен ағылшын тілінде сұхбаттасып, өзінің сөйлеу дағдыларын тәжірибе жүзінде жетілдіре алады. Оқушының сұрақтарына жауап беріп, жаңа сөздер мен сөйлем құрылымдарын үйренеді.

3. Лексикалық қорды кеңейту

Capilot жаңа сөздер мен фразаларды үйренуде және тілдік құрылымдарды түсінуде көмектеседі. Оқушылар Capilot-қа сөздің мағынасын, қолданылуын немесе синонимдерін сұрап, өз лексикалық қорын кеңейте алады. Мысалы, оқушы ағылшын тіліндегі бір сөздің мағынасын сұрап, Capilot-тан оның синонимдері мен қолданылу мысалдарын алады. Мысалы, «happy» сөзінің синонимдерін сұрап, оның қолданылу үлгілерін көре алады.

4. Оқылым дағдыларын дамыту

Capilot оқушыларға ағылшын тілінде мәтіндерді түсінуге көмектеседі. Оқушыға мәтінді талдап, сұрақтар қою арқылы оның түсінігін тексеруге болады. Бұл әсіресе оқылым дағдыларын жақсарту үшін пайдалы. Мысалы, оқушы ағылшын тіліндегі мәтінді оқып, оны Capilot арқылы талқылайды. Capilot мәтін бойынша сұрақтар қойып, түсініктеме береді. Оқушы мәтінді жақсырақ түсініп, дұрыс жауап беруге тырысады.

5. Сөздік қорының жаттығуларын жасау

Capilot сөздік қорды жаттықтыру үшін әртүрлі тапсырмалар мен жаттығулар жасауға көмектеседі. Оқушылар жаңа сөздермен жұмыс істеп, оларды сөйлемдерде қолдануды үйренеді. Capilot арқылы оқушы сөздердің синонимдері мен антонимдерін таба алады. Мысалы, оқушы Capilot-тан белгілі бір сөздің синонимдерін немесе антонимдерін сұрайды. Ол әрбір жаңа сөзді контексте пайдалану арқылы сөздік қорын тереңдетеді.

6. Грамматика мен ережелерді түсіндіру

Capilot грамматикалық ережелерді түсіндіруге өте тиімді құрал бола алады. Оқушылар өздеріне түсініксіз грамматикалық ережелерді Capilot-тан сұрап, нақты түсініктемелер мен мысалдар ала алады. Мысалы, оқушы ағылшын тіліндегі уақытша етістіктердің (tenses) қолданылуы туралы сұрақ қояды. Capilot грамматикалық ережелерді түсіндіріп, нақты мысалдармен көрсетуі мүмкін.

7. Шығармашылық жазу тапсырмалары

Capilot шығармашылық тапсырмалар жасау үшін де қолданылуы мүмкін. Оқушылар белгілі бір тақырып бойынша эссе, әңгіме немесе өлең жаза алады, ал Capilot оларды түзетіп, жақсырақ жасау үшін ұсыныстар береді. Мысалы, оқушыға тақырып беріледі, мысалы,

«Ағылшын тілін үйренудің маңызы». Оқушы эссе жазады, кейін Capilot түзетіп, оны жақсарту үшін ұсыныстар береді.

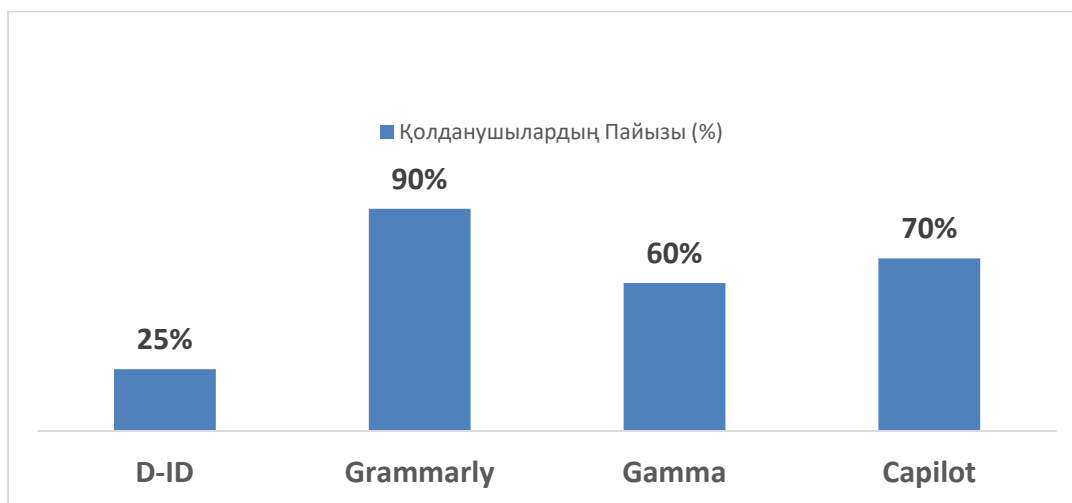
2-сурет. ЖИ арқылы әзірленген суреттер

Capilot жасанды интеллектін ағылшын тілі пәнінде тиімді қолдану оқушылардың тіл үйрену үдерісін барынша жеңілдетеді және қызықты етеді. Оны жазу, сөйлеу, оқылым және тыңдалым дағдыларын дамытуда қолдану арқылы оқушылардың тілдік қабілеттерін жақсартуға болады. Сонымен қатар, Capilot оқушыларға жеке қажеттіліктеріне сәйкес білім алу үшін қолайлы жағдайлар жасайды, бұл олардың ағылшын тілін меңгеруін тездетеді.

Жас мамандардың арасында жасанды интеллект құралдарына қатысты пікірлерін, қолдану тәжірибелерін және олардың кәсіби өмірде қолдану тиімділігін анықтау мақсатында сауалнама алынды. Сауалнама қорытындысын келесідей баяндауға болады.

1-кесте. Сауалнама қорытындысы.

2-

Жас мамандар арасында жасанды интеллект құралдарын қолдану әлеуеті жоғары. Grammarly мен Capilot сияқты құралдар жұмыс процесін оңтайландырып, тілдік дағдыларды дамытуда тиімді көмек көрсетеді. Gamma мен D-ID құралдары шығармашылық және визуализация салаларында маңызды рөл атқарады. Алайда, кейбір құралдардың функционалдығын жетілдіру және олардың тиімділігін арттыру қажет.

Жасанды интеллекттің ең үлкен артықшылығы – ол оқыту процесін жеке қажеттіліктерге бейімдей алады. Әр оқушының деңгейі мен қарқыны әр түрлі болғандықтан, ЖИ қолданатын жүйелер оқушылардың білімін автоматты түрде талдай отырып, олардың әлсіз тұстарын анықтап, жеке оқу жоспарын құра алады. Бұл әсіресе тіл үйренушілердің жеке қажеттіліктерін ескеру үшін өте тиімді.

Жасанды интеллекттің ағылшын тілін оқытуда қолданылуы оқу процесін әлдеқайда тиімді әрі интерактивті етеді. ЖИ негізіндегі платформалар мен қосымшалар тіл үйренушілерге нақты уақыттағы кері байланыс ұсына отырып, олардың білімін жетілдіруге көмектеседі. Сонымен қатар, ЖИ оқу процесін жекешелендіріп, әрбір оқушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес тиімді оқу бағдарламасын ұсына алады. Осының арқасында ағылшын тілі үйрену үдерісі жеңілдетіліп, қызықты әрі жан-жақты болады.

Жасанды интеллекттің білім беру саласындағы келешегі зор, әрі бұл технологиялар ағылшын тілін үйренуді жаңа деңгейге көтереді. Сондықтан тіл үйренушілерге тиімді әрі интуитивті құралдарды ұсынатын ЖИ платформаларын одан әрі дамыту маңызды.

Әдебиеттер:

1. Өмірбекова Н. Жасанды интеллекттің ағылшын тілін үйретудегі рөлі. ҚазҰУ хабаршысы, 2020.
2. Сәрсенова Б. (2019). Қазіргі білім беру жүйесінде жаңа технологияларды қолдану. Алматы: Қазақ университеті, 2019.
3. Цифрландыру – серпінді дамудың өзегі // URL: <https://egemen.kz/article/169759-tsifrlandyru-%E2%80%93-serpindi-damudynh-ozegi> (қаралым мерзімі: 27.03.2021)
4. Назарбаев Зияткерлік мектептері ДББҰ ресми сайты // URL: <https://www.nis.edu.kz/ru/press-center/news/?id=9336> (қаралым мерзімі: 27.03.2021)
5. Хакимова Т. Жасанды интеллекті іс жүзінде пайдалану. ИНФОРМАТИКА НЕГІЗДЕРІ. Республикалық ғылыми әдістемелік журнал. - №1. - Алматы, 2012.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ

Ким Р.В., учитель английского языка,

Наумова А.Ю., учитель английского языка,

магистр педагогических наук,

КТУ «Общеобразовательная школа № 15», г. Караганда

Реалии современного мира таковы, что традиционные методы обучения утратили свою актуальность и не позволяют достичь желаемого результата. Появилась необходимость поиска новых способов и методов обучения, способствующих повышению мотивации учащихся на уроках с учетом их потребностей и интересов.

В данной статье мы рассматриваем особенности практического применения некоторых интернет-платформ в процессе обучения английскому языку: Classroomscreen, Mentimeter и Nearpod. С помощью данных онлайн-сервисов у нас появилась возможность сделать уроки живыми, интерактивными и продуктивными.

Данный сервис бесплатный, можно работать без регистрации. Создателем этого веб-инструмента является преподаватель из Нидерландов Laurens Koppers. Все инструменты ClassroomScreen перемещаются по экрану. Имеется возможность открывать несколько окон инструментов одновременно. ClassroomScreen лучше всего работает в полноэкранный режим. На сайте имеется справочный центр для учителя <https://help.classroomscreen.com/en/>.

Рассмотрим особенности применения виртуальной классной доски <https://www.classroomscreen.com/>. На панели управления представлены такие инструменты как часы, календарь, таймер, светофор, также есть возможность писать текст, прикреплять фото, видео, аудиофайлы. Учитель может использовать таймер для того, чтобы эффективно распределять время на уроке при выполнении или обсуждении заданий, также добавлять различные картинки, текст, видео с YouTube по своему усмотрению. Есть возможность нарисовать что-то, использовать QR-код, бросить кубик, выбрать имя учащегося методом случайного выбора. Виртуальная доска может являться рабочим пространством для проведения

урока в дистанционном формате. Как показывает практика, простой интерфейс виртуальной доски позволяет учителю быстро ориентироваться и организовывать интересный урок по любому предмету [3].

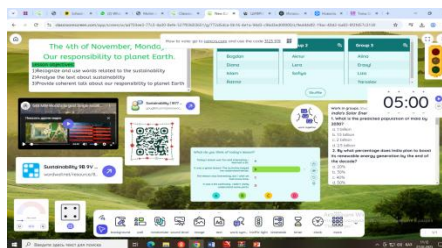

Рис. 1 Урок английского языка в 9 классе по теме “Our responsibility to planet Earth”

На уроке учащиеся познакомились с лексикой, связанной с устойчивым развитием, анализировали текст на данную тему и развивали коммуникативные навыки. Для повышения вовлеченности были использованы интерактивные инструменты: видеоматериалы о крупнейших солнечных электростанциях, QR-код с доступом к онлайн-ресурсам, а также групповая работа. Ученики работали в командах, обсуждая вопросы о прогнозируемом населении Индии и планах страны по увеличению производства возобновляемой энергии. Таймер помогал организовать работу, а инструмент светофор способствовал поддержанию дисциплины. В завершении занятия школьники выразили мнение о пройденном материале с помощью онлайн-голосования, где большинство отметило, что урок был интересным и полезным. Такой подход позволил сделать процесс обучения не только информативным, но и мотивирующим, формируя у учащихся осознанное отношение к проблемам экологии и устойчивого развития. Таким образом, урок получился динамичным, познавательным и мотивирующим, способствовал развитию языковых навыков и экологического мышления у учащихся. Онлайн-доска ClassroomScreen позволяет отразить и практически реализовать все этапы урока.

Следующим интерактивным инструментом, открывающим новые возможности для вовлечения учащихся в образовательный процесс, является платформа Mentimeter, позволяющая проводить опросы, голосования, мозговые штурмы и другие виды интерактивного взаимодействия в режиме реального времени.

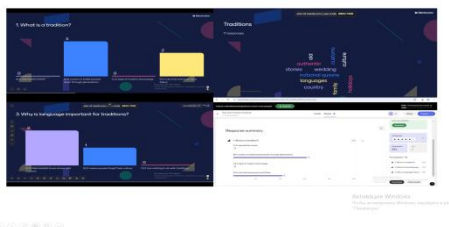

Рис. 2 Примеры использования онлайн-платформы Mentimeter на уроках английского языка

На уроках английского языка Mentimeter можно эффективно использовать для активизации словарного запаса, проверки понимания прочитанного или прослушанного материала, обсуждения дискуссионных вопросов. Можно создать викторину по грамматике, где ученики выбирают правильные ответы на время, также для сбора обратной связи. Например, в начале урока учащиеся вводят слова, которые ассоциируются у них с темой урока, создавая таким образом облако слов. Это помогает активизировать лексику и настроить их на изучение новой темы. В разделе вопрос - ответ учащиеся могут задавать вопросы по сложным моментам урока, а учитель – сразу видеть, какие аспекты требуют дополнительного объяснения.

Для работы на развитие навыков чтения и аудирования можно предложить учащимся выбрать правильные ответы из предложенных вариантов или сформулировать свои, используя функцию «Open-ended questions». Это способствует развитию навыков критического мышления

и аргументации. На этапе рефлексии опросы и рейтинговые голосования помогают определить уровень усвоения учебного материала и моменты, требующие дополнительной проработки.

Использование данного сервиса позволяет даже самые «тихим и застенчивым» ученикам быть активно вовлеченными в работу, потому что им не нужно отвечать вслух – достаточно нажать кнопку на телефоне.

Рассмотрим особенности использования интерактивной образовательной платформы Nearpod <https://nearpod.com/>, которая предназначена для повышения вовлеченности учащихся и способствует активному обучению. Широкий спектр функций, таких как интерактивные презентации, викторины, опросы, возможности виртуальной реальности (VR) и совместные мероприятия позволяет использовать данный онлайн-ресурс как для очного, так и для дистанционного обучения [4]. Nearpod позволяют учителю создавать презентации и подбирать материал к урокам английского языка и делиться ими с учащимися во время урока. Они используют код доступа и подключаются к презентации со своих смартфонов. Выполнение заданий и отслеживание результатов учеников происходит в режиме реального времени. Для контроля результативности урока учителю достаточно лишь загрузить с помощью программы заранее составленное задание или тест. С помощью программы Nearpod учащиеся могут добавлять в общую презентацию свой контент: видеофайлы, изображения, ссылки на различные сайты. Рассмотрим функционал данной интерактивной платформы.

1. Интерактивные презентации: Nearpod позволяет создавать мультимедийные уроки, интегрируя текст, изображения, видео, аудиофайлы и интерактивные элементы, что способствует разнообразию методов подачи материала в процессе уроков английского языка.

2. Опросы и викторины: встроенные инструменты для тестирования, такие как викторины, вопросы с вариантами ответов и опросы, позволяют мгновенно оценивать уровень понимания материала учащимися. Учитель получает аналитику в реальном времени, что помогает скорректировать урок в зависимости от потребностей класса.

3. Функция виртуальных экскурсий (VR): Nearpod предоставляет возможность проводить виртуальные экскурсии, используя технологии 360°-изображений. Это особенно полезно при изучении культурных аспектов английского языка, позволяя ученикам «посетить» исторические места и достопримечательности, погружая их в языковую среду.

4. Доска для совместной работы (Collaborate Board): функция коллективного обсуждения помогает ученикам делиться своими идеями в режиме реального времени, что развивает их письменные и устные коммуникативные навыки и является эффективным при анализе текстов, написании эссе и обсуждении литературных произведений.

5. Интерактивные задания: Nearpod поддерживает различные форматы заданий, включая открытые вопросы, вставку пропущенных слов, сопоставление терминов и выполнение креативных заданий, способствующих более глубокому усвоению лексики и грамматики.

6. Инструменты для работы с аудированием и произношением: имеется возможность загружать аудиофайлы, позволяя ученикам тренировать восприятие речи на слух и повторять за носителями языка, что способствует формированию правильного произношения учащихся.

7. Возможности для дифференцированного обучения: Nearpod позволяет адаптировать задания в зависимости от уровня знаний учащихся, предоставляя индивидуальные маршруты обучения, что делает платформу эффективной как для групповой, так и для индивидуальной работы.

8. Отчёты и аналитика: система автоматически собирает данные о результатах учащихся, позволяя учителю анализировать их успеваемость и выявлять проблемные области для последующей корректировки учебного процесса [5].

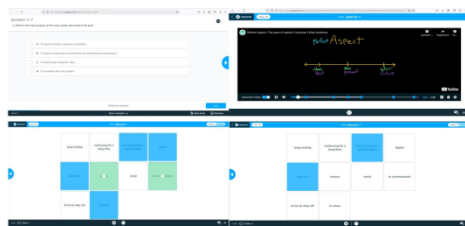

Рис.3 Примеры использования интернет-платформы Nearpod на уроках английского языка.

Таким образом, Nearpod представляет собой мощный инструмент для преподавания английского языка, объединяющий интерактивные технологии, мультимедийные элементы и аналитические возможности. Использование данной платформы способствует более глубокому усвоению материала, развитию языковых навыков и созданию мотивирующей образовательной среды.

Благодаря интеграции интерактивных технологий Nearpod делает процесс изучения английского языка более эффективным и гибким, позволяя использовать его как в очном, так и в дистанционном обучении.

В целях изучения предпочтений учащихся в использовании цифровых платформ на уроках было проведено анкетирование учащихся 9 и 10 классов. Вопросы анкетирования были связаны с использованием цифровых платформ Classroomscreen, Mentimeter и Nearpod в учебном процессе. Диаграмма результатов анкетирования показывает, какой сервис нравится учащимся больше всего, удобнее для взаимодействия, помогает лучше запоминать материал и является наиболее интересным.

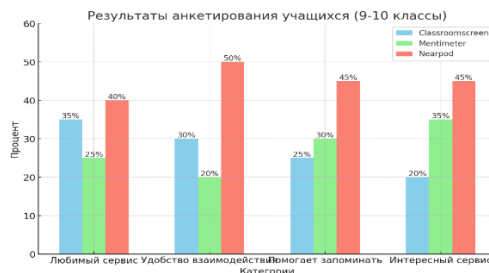

Диаграмма 1. Результаты анкетирования учащихся 9-10 классов по использованию сервисов Classroomscreen, Mentimeter и Nearpod.

Анализ анкетирования учащихся 9–10 классов (92 респондента) показал, что Nearpod является наиболее востребованным инструментом среди представленных интернет-платформ. 50% учащихся отметили его как самый удобный для взаимодействия, 45% считают, что он помогает лучше запоминать материал, и столько же называют его самым интересным сервисом в использовании. Classroomscreen получил меньшее признание среди учеников – его выделили 35% респондентов как любимый сервис, но только 20% посчитали его наиболее интересным. Вероятно, это связано с его функционалом, который больше ориентирован на организацию работы учителя в процессе подготовки к урокам, а не на интерактивное взаимодействие в классе. Mentimeter показал более сбалансированные результаты: 30% опрошенных отметили, что этот сервис помогает запоминать информацию, а 35% считают его интересным. Это подтверждает, что данный инструмент эффективен для вовлечения учащихся в процесс обучения, но уступает Nearpod в удобстве использования. Учащимся также был задан вопрос о том, какой формат обучения они считают наиболее эффективным: традиционный или с использованием интернет-платформ. 68% выбрали цифровой формат, в то время как 32% предпочитают традиционные методы. Это свидетельствует о том, что большинство ощущают пользу от применения интерактивных инструментов в обучении.

Подводя итог всему вышесказанному, можно сделать вывод, что использование интерактивных платформ на уроках способствует повышению мотивации, делает процесс

обучения более динамичным. Перечисленные Интернет-платформы обладают широкими возможностями для организации учебного процесса, адаптируясь под потребности современных учащихся, включая виртуальные экскурсии, совместные обсуждения, тестирования и мультимедийные задания.

Таким образом, применение интерактивных онлайн-сервисов на уроках способствует повышению мотивации учащихся, развитию языковых созданию комфортной образовательной среды на уроках.

Литература:

1. Пастухова Е., Сосоновцева Т. ИКТ как средство интенсификации обучения английскому языку // Иностранные языки в контексте межкультурной коммуникации: Материалы докладов XI-ой Всероссийской конференции, посвященной 110-летию СГУ имени Н. Г. Чернышевского, 2019. — С. 219–224.

2. Кравченко И. Цифровая трансформация образования: от традиций к инновациям. - М. - Изд-во: РУДН, 2020

3. <https://science-education.ru/ru/article/view?id=31832>

4. Есмагамбетова Д. Повышение вовлеченности учащихся на уроке с помощью онлайн-платформы Nearpod.com. - Молодой ученый, 2023. - № 36. - С.43-44.

5. Nearpod Official Website – Интерактивные образовательные технологии <https://nearpod.com>

МҰҒАЛІМ ӨЗ САБАҒЫНЫҢ ДИЗАЙНЕРІ... ХИМИЯ, БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА PASCO ДАТЧИКТЕРІН ҚОЛДАНУ МЫСАЛЫНДА

Кожаяева А.Н., химия және биология мұғалімі

Қарағанды қ., «№85 жалпы білім беретін мектеп» КММ

Сабақ беру үдерісінде сымсыз сандық PASCO датчиктерін пайдалану химия және биология сабақтарында интерактивті және тәжірибеге бағытталған сабақтарды өткізуге жаңа мүмкіндіктер ашады. PASCO сандық технологиялары оқу сабақтарын көрнекі, тартымды және жаңа талаптарына сәйкес етеді. Сабағымызда PASCO датчиктерімен жұмыс істеудің басты мақсаты оқушылардың зерттеушілік, сыни тұрғыдан ойлау қабілетін, эксперименттер жүргізу қабілетін дамыту. Pasco датчиктерін оқу сабақтарында қолдану артықшылығы:

- ❖ оқушылардың қызығушылықтары артады.
- ❖ эксперименттер арқылы күрделі табиғи процестерді түсінеді.
- ❖ сандық жабдықтармен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру.
- ❖ оқушыларды олимпиадаларға, конкурстарға және жобалық зерттеулерге қатысуға дайындау.

Мұғалімдердің әрқайсысы ерте ме, кеш пе - Мен өз сабақтарымды дұрыс құрып жатырмын ба? деген сұрақтар мазалайды. Өзгеріп жатқан әлімде, сен де үнемі білімінді жетілдіріп, дамып отыруын қажет. Роберт М. Ганье-американдық педагог-психолог, педагогикалық дизайн сарапшысы. 9 қадамнан тұратын оқыту тәсілін ұсынды. Ганье қадамдары - бұл жаңа нәрселерді үйрену кезінде адамда болатын ішкі оқиғаларға сәйкес келетін сыртқы оқиғалар оқушының ақыл-ойын жаңа күйге келтіреді. Ганьенің пікірінше, оқыту жеке қабілеттердегі өзгерістерді игеру мен шоғырландырудан тұрады. Роберт Ганье-американдық білім беру саласындағы психологының 9 теориясы оқытудың классикасы және педагогикалық дизайнның негізі болып табылады. Ганья бойынша оқытудың басты мақсаты ішкі оқу процестерін жеңілдету. Ганье теориясының біріншісі: егер сіздің оқушыларыңыздың сабақта назары болмаса, бірден ақпарат беруге болмайды. Ең алдымен олардың назарын аударыңыз. Өзімнің сабағымда тақырыпқа қатысты эксперименттен бастау, мысалы қолымызда газдалған сусын, үрілген шар, немесе құндылығы бар тақырыпқа сәйкес оқиға айтып беру т.б. Мұның бәрі

оқушылардың қызығушылығын тудырады және оларды сізге мұқият назар аударуға мәжбүр етеді. Барлығымыз білеміз қазіргі уақытта оқушылар әсіресе күрделі тақырыптарда қызығушылықтарын жоғалтып алады. Менің ойымша 45 минут сабағымыздың ең маңызды ол басы және сабақтың 25-30 минуты, себебі осы уақытта оқушы қызығушылықтарын жоғалтып, жалыға бастайды. Осы кезде оқушыларды дағдыларды көрсетуге итермелеу керек. Себебі осы уақытта оқушылар өздеріне сенімдірек болуы мүмкін және олардың жүздерінде оқудан қуаныш белгілерін байқауға болады. Ендігі кезекте оқушылар меңгерген дағдыларын немесе білімдерін көрсетіп, оқытушыны ғана емес, өздерін де оқумен айналысатындығына сендіруі керек.

Мұғалім өз сабағының дизайнері болу керек. Сабақты қалай бастаймын, оқушылардың назарын қалай аударамын, алған білім мен дағдыларын қалай бақылап тексеремін. Мен үшін сабақ үдерісінде оқушылардың эксперименттік жұмысы ерекше орын алады, пәнге деген қызығушылықты оятады, оқытуды әр түрлі етеді. Эксперимент жүргізу кезінде мен оқушыларға белгілі өнімдерді қолдануға тырысамын. Мысалы, көмірқышқыл газын алу және карбонаттарды тану үшін бор немесе ас содасы қолданамын. Нәруыздарды зерттеу кезінде жұмыртқаның ақ бөлігін ғана емес, сонымен қатар сүт, сүзбе, ет қолданамын, «Көмірсулар» тақырыбын оқу кезінде оқушылар глюкозаның құрамы мен қасиеттерін зерттеу сабағында алма кесектерін, қара жүзім, кристалды глюкоза, қант кесектері. Биылғы оқу жылынан бастап химия, биология және физика пәндеріне арналған кабинеттер жаңадан жабдықталды. Ерекше айтуды қажет ететін ол Pasko датчиктерін қолдануды. Биология сабақтарында тыныс алу тақырыбында «Неге үлкен қоңырауда оқу бөлмесін желдетіп тұру керек?» сұрағын қойып. Оқушыларға цифрлік сымсыз O_2 және CO_2 өлшеу Pasko датчиктерін қолданып сабақтың басындағы O_2 және CO_2 мөлшерін және сабақ соңындағы O_2 және CO_2 мөлшерін өлшеп салыстыруды ұсынамын. өздері қорытынды жасайды. Тағы мысал 10 сыныптарда «Химия реакция жылдамдығына әсер ететін факторлар» тақырыбында, сабақ басында қолыма 0,5 л көлемдегі газдалған сусын ұстап тұрып сабағымды бастаймын, балалар қызуғышылық таңытып барлық назар сол бөтелкеде болады..... әрі қарай сұрақтар қойылады: Бөтелкені қатты шайқап ашып қалсақ не болады? Неге олай болды? Біраз уақыт тан кейін жай қойып қойсақ ше? Немесе ыстық жерге қойсақ. Әрі қарай балалар қызығып бұл сұраққа жауап іздейді, сабақтың ортасына қарай датчиктер арқылы газды өлшеуге болады. Тағы мысал биология сабағына Өсімдіктің тыныс алатынын дәлелдеу үшін биология сабағында біз әк суы көмірқышқыл газбен әрекеттесіп лайланады деп айтамыз мен өз сабағымда қолыма стақанға құйылған әк суын аламын ол мөлдір екенің балалар көреді кейін түтікше көмегімен оған үрлесем не болатынын сұраймын. Осы жерде көмірқышқыл газ мөлшерін өлшейтін датчикті де қолдануға болады. Балалар өздері болжам жасайды, және түнде өсімдіктер адам тәрізді көмірқышқыл газын бөлетініне көз жеткізеді. Бұл датчиктерді қолдану үшін жоспарға сәйкес зертханалық немесе практикалық жұмыс болу міндетті емес. Балаларды қызықтыру үшін тақырыпқа сәйкес датчиктерді, немесе қолжетімді, балалардың денсаулығына әсер етпейтін заттарды қолдануға болады. Сабақтарымда құндылықтарға бағытталған, өмірмен көптеген байланыстары бар тапсырмалар, эксперименттер, қызықты әзімелер, жұмбақтар беремін.

Эксперименттер биология әсіресе химия сабақтарына ерекшелік береді. Бұл білімді сенімге айналдыру арқылы теорияны практикамен байланыстырудың маңызды тәсілі. Атақты ғалым Фарадей Химия Химиялық эксперимент жүргізу кезінде мұғалім тәжірибе жинауға тырысады, онда реакция тақырыптың мәнін ашып қана қоймай, сонымен қатар ең түрлі-түсті болады. Көрнекі қызықты эксперимент арқылы мұғалімге оқушылардың назарын аудару және оларды өз пәнін және ғылымның өзін зерттеуге ынталандыру оңайырақ.

Экперимент, әртүрлі датчиктерді, құндылыққа бағытталған тапсырмалар, сұрақтар оқушының ғана емес мұғалімнің де дамуына әкелетіні сөзсіз..

Жоғарыда аталған бағдарламаны SWOT -талдау арқылы қортындыласам:

Күшті жақтары:

1. Pasco датчиктері эксперименттерді дәл және нақты өлшеуге мүмкіндік береді (рН деңгейі, температура, қысым, жүрек соғуы, бұлшықет қажуы т.б.).

2. Эксперимент нәтижелерін жылдам түрде алу арқылы мұғалімнің де оқушының де уақытын үнемдейді.

3. Эксперименттер қорытындылары оқушылардың қызығушылықтарын арттырады себебі график, диаграмма көрсетіледі.

4. Күнделікті сабақтарда датчиктерді, эксперименттерді пайдалану оқушының бәсеге дайын, әрі қабілеттерін ашуға мүмкіндік алуы;

Әлсіз тұстары:

1. Pasco датчиктерін сатып алу мен техникалық қызмет көрсету шығындары жоғары болуы мүмкін.

2. Мұғалімдер мен оқушыларға құрылғыларды қолдану үшін алдын ала дайындық немесе оқыту қажет.

3. Құрылғы жұмысында кішігірім ақаулар оқыту процесін кідіртуі мүмкін.

4. Датчиктер барлық оқушы бір мезетте қолдана алмау немесе уақытты көп алуы мүмкін.

Мүмкіндіктері:

1. Pasco датчиктері химияны физика, биология және информатика пәндерімен байланыстырып оқытуға мүмкіндік береді.

2. Оқушылар датчиктерді қолдану арқылы ғылыми жобалар жасап, ғылыми жарыстарға қатыса алады.

3. Pasco датчиктерімен жұмыс жасау арқылы оқушылардың цифрлық сауаттылығы артады.

4. Датчиктерді қолдану жаңа технологиялардың барлық әлеуетін және мүмкіндігін пайдалануға бағыттау;

Қаупі:

1. Кейбір мектептерде қажетті техникалық инфрақұрылым болмауы мүмкін (компьютерлер, планшеттер, интернет).

2. Қолданылатын бағдарламаларға жаңартулардың болмауы немесе үйлеспеушіліктер құрылғылардың дұрыс жұмыс істеуіне кедергі келтіруі мүмкін.

3. Егер мұғалімдер технологияны толық түсінбесе немесе дұрыс пайдаланбаса, құрылғылар пайдаланылмауы мүмкін.

Қорыта келгенде, PASCO датчиктермен жұмыс оқу процесін білім мен технологияны практикалық меңгеруге бағытталған қызықты зерттеуге айналдыруға мүмкіндік береді. Өзімнің ойымды келесі А. Сухомлинскийдің сөзімен аяқтағым келеді: «Егер оқушының оқуға деген құлшынысы болмаса, біздің барлық жоспарларымыз, барлық ізденістеріміз көкке ұшады». Сондықтан біз өз сабағымыздың дизайнері екенімізді ұмытпайық.

Әдебиеттер:

1. Алексеева, Л. Н. Инновационные технологии как ресурс эксперимента/ Л. Н. Алексеева// Учитель. - 2004. - № 3. - с. 78.

2. Оқудың иновациялық әдістері оқу әдістемелік құрал Сманқұлова Ж., Саметова Ф. Алматы-2014[bws_related_posts]

3. <https://www.polymedia.ru/oborudovanie/pasco-lib/pasco.php>

ИНТЕГРАЦИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ДОПОЛНЕННОЙ РЕАЛЬНОСТИ В ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: АВТОРСКАЯ ПРОГРАММА КАК ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ И МЕЖПРЕДМЕТНЫХ СВЯЗЕЙ

Колтунова Анна Валерьевна

КТУ «Общеобразовательная школа имени Сакена Сейфуллина»

Развитие цифровых технологий требует от современной школы непрерывной адаптации учебного процесса к стремительно меняющимся реалиям информационного общества. Методы обучения, основанные на использовании искусственного интеллекта (ИИ) и дополненной реальности (AR), открывают обширные возможности для расширения познавательной сферы и мотивации обучающихся. При этом востребованность в формировании у школьников навыков работы с нейросетями, системами распознавания образов и интерактивными визуализациями становится все более очевидной [1].

Авторская программа, о которой пойдет речь в данной статье, возникла как ответ на запросы современного педагогического сообщества в технологиях, способствующих всестороннему развитию и подготовке к будущим профессиональным вызовам. Программа реализуется учителем информатики, при поддержке администрации школы. Основное внимание уделяется развитию медийно-информационной грамотности и практической направленности, что предполагает использование проектно-ориентированного подхода (PBL — Project-Based Learning) и вовлечение учащихся в творческую деятельность.

Актуальность выбранного направления объясняется двумя факторами. Во-первых, растущая потребность в специалистах, обладающих компетенциями в области искусственного интеллекта и дополненной реальности, диктует новые стандарты образования. Во-вторых, сложившаяся учебная практика зачастую не дает необходимой базы для осознанного применения нейросетей в контексте реальных проектов. Несмотря на активное использование компьютеров на уроках информатики, учащиеся часто испытывают трудности при переходе от теоретических знаний к практическому созданию цифровых продуктов.

Именно поэтому в основу предлагаемых занятий легли идеи (PBL). Согласно концепциям, учащиеся получают возможность глубже проникать в сущность изучаемых явлений, самостоятельно ставить перед собой задачи и добиваться результата, ориентированного на решение проблем или создание инновационных продуктов. Кроме того, подобный формат позволяет школьникам взаимодействовать в группе, развивать коммуникативные, социальные и исследовательские компетенции [4].

Новизна проекта заключается не только в технологической составляющей, но и в интеграции краеведческого материала. Так, выпуск учебной книги о Сакене Сейфуллине с элементами дополненной реальности, созданными на веб-площадке «Web-AR studio», продемонстрировал большую результативность в повышении интереса обучающихся к изучению родного языка и отечественной литературы.

Цель: развить у школьников навыки применения искусственного интеллекта и дополненной реальности в процессе проектной и творческой деятельности.

Задачи:

1. Содействовать приобретению знаний о фундаментальных принципах работы нейронных сетей, а также о способах их адаптации в рамках различных проектов.
2. Стимулировать креативную деятельность через создание оригинальной цифровой продукции.
3. Повышать мотивацию к изучению информатики за счет практического применения современных IT-технологий: нейросетевых генераторов, визуального программирования.
4. Способствовать профессиональной ориентации учащихся, помогая им осознанно выбирать будущие направления.
5. Осуществлять интеграцию казахского языка и культуры в проектную деятельность, раскрывая перед учащимися богатство традиций.

Опыт педагогической деятельности показывает, что эффективное преподавание информатики невозможно без постоянного обновления методических подходов и содержания учебного материала. На уроках важно интегрировать теоретические основы с практическими

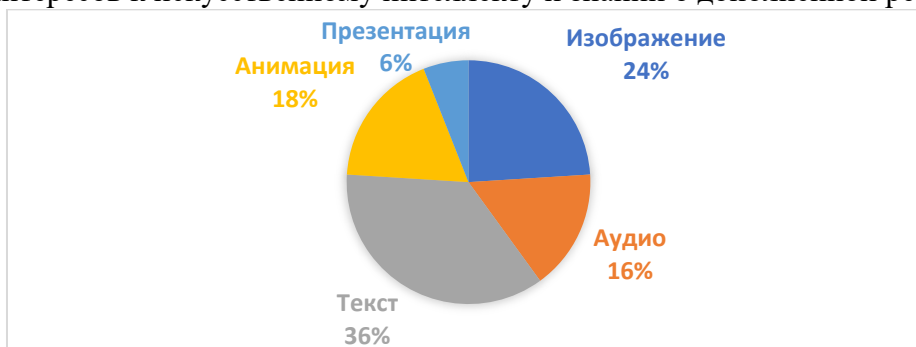
заданиями, которые имеют прикладное значение и могут быть использованы в повседневной жизни.

Старшеклассники, уже освоившие такие инструменты, как Midjourney или Copilot, делятся своими знаниями и успешными наработками с младшими школьниками, помогая им в обучении. Midjourney — это нейросеть, предназначенная для генерации изображений на основе текстовых описаний (промптов). Copilot — это интеллектуальный помощник, созданный компанией OpenAI совместно с Microsoft, который использует искусственный интеллект для решения различных задач.

На уроках активно применяются различные онлайн-сервисы. Например, с помощью Шедеврум создаются иллюстрации для анимированных роликов о красоте степи, через Fuzion Brain разрабатываются мультфильмы о родном языке, а с Midjourney генерируются иллюстрации для казахских народных сказок и изображения казахских батыров. Gamma.ar помогает в создании презентаций на английском и казахском языках, Suno.ai — в сочинении песен о Родине, а Luma Labs — в создании статистических видео о дружбе и уважении к старшим. Платформа Poe используется для написания текстов сказок и рассказов о традициях казахского народа на казахском языке. Это позволяет ученикам осваивать создание изображений с помощью нейросетей и разрабатывать оригинальные визуальные концепции [2]. Способности, предлагаются дополнительные задания повышенной сложности, которые помогают им развиваться дальше.

Практический этап исследования, посвящённого использованию искусственного интеллекта и дополненной реальности, был проведён в КГУ «ОШ им. С. Сейфуллина» в 2023-2024 учебном году. В нём приняли участие 50 учеников 7-10 классов. Первым шагом исследования стало проведение анкетирования среди учащихся для определения их интересов к искусственному интеллекту и знаний о нейросетях.

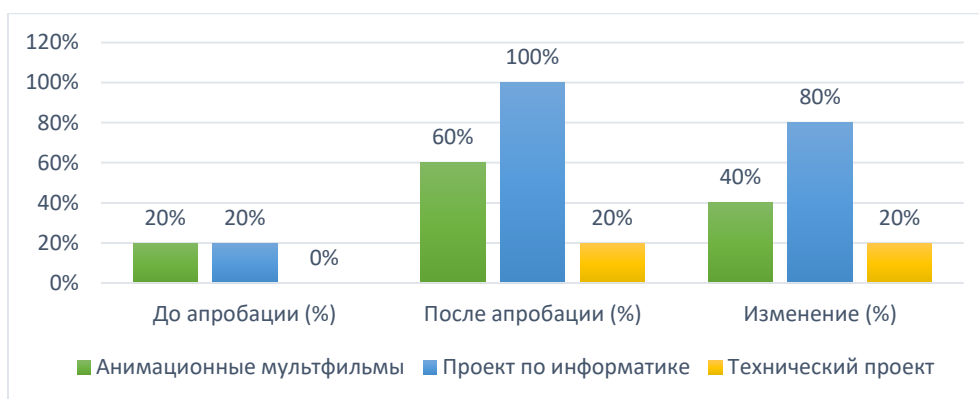
Первым шагом исследования стало проведение анкетирования среди учащихся для определения их интересов к искусственному интеллекту и знаний о дополненной реальности.

Результаты анкетирования

Результаты исследования показали, что наибольший интерес у учащихся вызывает создание текстовых запросов — это направление заняло 36%. На втором месте находится работа с изображениями, которая привлекла 24% учеников. Меньший интерес вызвали создание анимации (18%) и генерация аудио (16%). Наименее популярным оказалось создание презентаций с помощью нейросетей — всего 6%.

Результаты внедрения программы показали значительное улучшение успеваемости и повышение интереса учащихся к обучению. Больше школьников проявили желание участвовать в создании творческих проектов с использованием искусственного интеллекта. Многие из них начали активно применять современные технологии не только на уроках информатики, но и на других уроках. В ходе исследования особый акцент был сделан на формирование у учащихся гибких навыков (soft skills). Наблюдения подтвердили, что проектный подход и командная работа помогли развить у ребят коммуникативные способности, критическое мышление и навыки решения сложных задач.

Количество проектов из числа призеров в районных и областных соревнованиях

В ходе апробации программы было разработано более 10 творческих проектов, из которых 8 заняли призовые места на районных и областных соревнованиях. Результаты свидетельствуют о положительной динамике, особенно в части использования искусственного интеллекта в творческой деятельности.

Авторская программа показала свою эффективность и прогрессивность, что отразилось на качестве создаваемых проектов и ресурсов. Учащиеся не только успешно осваивали теоретический материал, но и активно применяли его на практике, что подтверждается их успехами на региональных и республиканских конкурсах.

Многие из них, освоив основы управления нейронными сетями, начинают глубже понимать значение ИИ в будущем профессиональном пути, что способствует осознанному выбору карьерных направлений (SMM, видеопродакшн, IT-разработка, мультипликация и прочие сферы) [3].

Разработанная программа основана на многостороннем подходе к обучению. Включение казахского языка в проекты не только способствует укреплению национальной идентичности, но и создает условия для межпредметной связи информатики и гуманитарных дисциплин. Такой синтез делает образовательный процесс более целостным и практико-ориентированным, обеспечивая глубокое усвоение знаний и развитие навыков. Кроме того, успешное участие школьников в различных конкурсах и высокая оценка их творческих работ подтверждают эффективность проектно-ориентированных методов в формировании ключевых компетенций, необходимых в XXI веке. В ходе апробации программы «Применение искусственного интеллекта и дополненной реальности в проектной деятельности» учащиеся занимались созданием книги о Сакене Сейфуллине с использованием технологии дополненной реальности. Этот проект был успешно представлен на республиканском этапе конкурса «Панорама педагогических идей». В процессе работы с данной программой у учащихся значительно расширился словарный запас казахского языка. Это стало возможным благодаря интеграции предметов, включающей изучение казахского и английского языков.

В будущем планируется расширять спектр тем и платформ, а также масштабировать курс за счет вовлечения смежных дисциплин (химия, биология, иностранные языки). Подобная практика позволит обогатить опыт учащихся и укрепит межпредметные связи, сделав образование еще более увлекательным и практически значимым.

Литература:

1. Государственный общеобязательный стандарт основного среднего образования. 03.08.2022 с изменениями и дополнениями от 01.09.2024
2. НАО им. И. Алтынсарина. Методические рекомендации по применению искусственного интеллекта в системе среднего образования. 2024.
3. Малиновский В.И., Петрова Е.С. Цифровая трансформация образования: интеграция AR и VR в учебный процесс. // Информационные технологии в образовании. – Москва, 2021. – № 3. – С. 112–130.

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ: ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРІ МЕН ОЛАРДЫ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ

*Комутова Айгуль Сериковна,
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі*

Бұқар жырау ауданы

«Белағаш жалпы білім беретін мектебі» КММ

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бүгінгі күнде ең өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Оқушылардың функционалдық сауаттылығының деңгейі қоғамдағы әрбір тұлғаның дамуына, елдің әлеуметтік-экономикалық прогресіне ықпал етеді. Осы орайда оқытудың инновациялық әдістері мен стратегияларының қолданылуы, әсіресе қазақ тілінде білім беру үдерісінде ерекше маңызды. Бұл мақалада функционалдық сауаттылықты дамытуда қолданылатын инновациялық әдістер мен олардың білім беру үдерісіндегі рөлі қарастырылады.

Инновациялық әдістер – бұл дәстүрлі оқыту тәсілдерінен ерекшеленетін, оқыту мен тәрбиелеу үдерісін тиімдірек ететін әдістер. Білім беру үдерісінде инновациялық әдістерді қолдану оқушылардың белсенділігін арттырып, олардың сыни ойлау қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда қолданылатын кейбір инновациялық әдістер:

Оқушылардың жеке қажеттіліктері мен қабілеттерін ескеріп, жеке оқыту жоспарлары мен тапсырмаларын жасау арқылы олардың білім сапасын арттыру. Дербес оқыту әдісі әрбір оқушының жеке қабілеттері мен қажеттіліктерін ескеріп, оған сәйкес тапсырмалар мен оқу материалдарын ұсынуды мақсат етеді. Осы әдісті қазақ тілін үйретуде қолдану барысында менің тәжірибем мен көзқарасым қалай өзгергенін және бұл әдістің оқушылардың білім сапасына қалай әсер еткенін саралап көру маған өте қызықты болды. Дербес оқыту әдісінің негізгі мақсаты – әр оқушыға жеке подходпен келу арқылы оның жеке білім деңгейін жақсарту, білім алу процесін барынша тиімді ету. Бұл әдіс оқушыларға өздерінің оқу қарқыны мен тәсілін таңдауға мүмкіндік береді. Әр оқушының жеке ерекшеліктеріне сәйкес тапсырмалар мен әдіс-тәсілдер қолдану арқылы оқытуды өздерінің жеке қажеттіліктеріне бейімдеуге болады. Осы арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады, себебі олар өз білімдерін күнделікті өмірде тиімді пайдалану дағдыларын игереді. Қазақ тілінде сөз тіркестері мен сөйлем құрау тақырыбы бойынша дербес оқыту әдісін енгізу барысында кейбір қиындықтар туындады. Оқушылардың деңгейлері әртүрлі болғандықтан, тапсырмаларды дұрыс бөлу қажет болды. Мысалы, бір оқушыға жеңіл тапсырмалар беріп, оны дамытуға бағытталған жаттығулар жасау қажет болса, басқа оқушыға күрделі сөйлемдер мен мәтіндер құру ұсынылды. Осыған орай, әр оқушының жеке даму траекториясын дұрыс анықтап, оларды тиісті деңгейде қолдап отыру маңызды болды. Қиындықтарды шешу үшін мен әр оқушыға қатысты жеке жоспар жасап, кері байланыс жүргіздім. Мысалы, бастапқы деңгейдегі оқушыға қарапайым сөз тіркестерін құрастыру тапсырмаларын беру арқылы оның өзіндік ерекшеліктерін ескердім, ал жоғары деңгейдегі оқушыға күрделі грамматикалық құрылымдарды қолдану арқылы білімін тереңдетуге мүмкіндік бердім. Дербес оқыту әдісі қазақ тілінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда өте маңызды рөл атқарады. Оқушылардың жеке қажеттіліктері мен қабілеттерін ескеріп, жеке тапсырмалар мен оқу жоспарлары жасау білім сапасын арттыруға септігін тигізеді. Бұл әдіс оқушылардың белсенділігін, өз бетінше жұмыс істеу қабілеттерін және сыни ойлау дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, менің педагогикалық

тәжірибемде дербес оқытуды қолдану арқылы әрбір оқушының дамуына үлкен әсер еткенін байқадым.

Оқушыларға ақпаратты талдауға, өз пікірін білдіруге, мәселелерді шешуге мүмкіндік беретін әдіс. Бұл әдіс оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оларды нақты мәселелерді шешу қабілетіне жетелейді. Бүгінгі таңда оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі болып табылады. Әсіресе, мәтіндерді талдау мен мәтіннен негізгі идеяларды анықтау кезінде оқушылардың ойлау қабілетін арттыру өте маңызды. Осы мақсатта мен 9 сыныпта мәтін талдау сабақтарында тиімді 3 әдісті алып шықтым. Олар: **“Галереяны шарлау”, Саймон Браунхилл бойынша “Биопэма”** және **“Үштік” (Ойлан, жұптас, бөліс)** әдістерін қолдандым. Бұл әдістер оқушылардың мәтінге деген сыни көзқарастарын қалыптастыруға және олардың ойлау дағдыларын дамытуға арналған (кесте 1).

Кесте-1. Сын тұрғысынан ойлауда қолданылатын тиімді 3 әдіс.

Әдіс	Сипаттама	Қолдану процесі	Тиімділігі
Галереяны шарлау әдісі	Оқушылар топтарға бөлініп, әр топ өз тақырыбы бойынша плакат жасап, оны сынып алдында қорғап, талқылайды.	Оқушылар мәтіннің бөліктерін талдап, олардың негізгі ойларын анықтап, плакатқа жазды. Барлық топ өз жұмыстарын таныстырды.	Оқушылар пікір алмасып, мәтінді әртүрлі тұрғыдан талқылайды. Топтық жұмыс оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілетін арттырады.
Саймон Браунхилл бойынша «Биопэма» әдісі	Оқушылар мәтінді эмоционалды тұрғыдан түсініп, шығармашылық тұрғыда өз көзқарастарын көрсететін поэма жасайды.	Оқушылар мәтіннен кейіпкердің көзқарасы немесе негізгі идеясы бойынша поэма жазып, оны сынып алдында қорғады.	Оқушылар шығармашылықпен жұмыс істей отырып, мәтіннің терең мағынасын түсінеді. Эмоционалды тұрғыдан мәтінді қабылдап, сыни ойлау қабілеттері дамиды.
Үштік әдісі (Ойлан, жұптас, бөліс)	Оқушылар жеке ойланып, жұптасып, кейін топта пікір алмасады.	Оқушылар мәтіннен негізгі идеяларды ойлап, жұптасып талқылады. Соңында, топпен бірге идеяларына қорытынды жасап, пікірлерін сынып алдында қорғады.	Оқушылар өз пікірлерін дәлелдеп, ортақ тұжырымға келеді. Бұл әдіс пікірталас және өз ойларын логикалық тұрғыда қорғауға үйретеді, топта жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырады.

Осы үш әдісті қолдану барысында менің байқағаным, оқушылардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттері айтарлықтай дамыды. Әр әдіс өзінің ерекшелігімен оқушыларды терең ойлауға, шығармашылыққа, пікір алмасуға және өз пікірлерін қорғай білуге үйретті. **«Галереяны шарлау»** әдісі оқушыларға мәтіннің әртүрлі бөліктерін тереңірек талдауға,

«Биопозма» әдісі мәтінмен эмоционалды байланыс орнатуға, ал «Үштік» әдісі сыни ойлауды топтық талқылаулар арқылы дамытуға мүмкіндік берді.

Барлық үш әдіс те оқушылардың мәтінді түсіну деңгейін көтеріп, өз ойларын еркін білдіруіне ықпал етті. Менің пікірімше, бұл әдістердің тиімділігі олардың оқу үдерісіне қызығушылықты арттыруында, бір-бірімен ой алмасуда және шығармашылық жұмыстар жасауында жатыр.

Болашақта осы әдістерді қолдану арқылы оқушылардың сыни ойлау дағдыларын одан әрі дамытуға болады.

Қазіргі уақытта білім беру үдерісінде оқушылардың жетістіктері мен қателіктері туралы уақытылы және сапалы кері байланыс беру – маңызды аспектілердің бірі. Оқушылардың жетістіктері мен қателіктері туралы үнемі кері байланыс беру, олардың өзіндік бағалау дағдыларын дамыту. Бұл оқушыларға өз білім деңгейін түсінуге, қателіктерінен сабақ алуға және болашақта сол қателіктерді болдырмауға көмектеседі. Кері байланыс жүйесі оқушылардың өзіндік бағалау дағдыларын дамытуға зор ықпал етеді. Осы бағытта инновациялық әдістер мен технологиялар өте тиімді болып келеді. Соның бірі – **Classroomscreen** платформасында қолданылатын “**Светофор әдісі**”. **Classroomscreen** – бұл мұғалімдерге сабақта оқушылармен жұмыс істеуді жеңілдетуге арналған интерактивті онлайн құрал. Оның көмегімен мұғалімдер сабақты тиімді ұйымдастырып, кері байланыс пен бағалауды ыңғайлы жүргізе алады. Бұл платформада “**Светофор әдісі**” ерекше танымал болып отыр.

Светофор әдісі - бұл оқушылардың түсіну деңгейін және сабақтағы белсенділігін бағалауға арналған әдіс. Әдіс атауы «светофор» деген сөзден шыққан, яғни, әр оқушы өз жұмысын немесе тапсырмасын орындаған кезде түстер арқылы өз түсіну деңгейін көрсетеді:

- **Жасыл түс** – Оқушы тапсырманы толық түсініп, ешқандай сұрақсыз орындауда. Бұл оқушының сабақты жақсы меңгергенін және өз білімін дұрыс қолданатынын көрсетеді.

- **Сары түс** – Оқушы тапсырманың кейбір бөліктерін түсініп, бірақ қосымша көмекке немесе сұрақтарға мұқтаж. Бұл оқушының кейбір түсініктерін қайта қарап, қосымша түсініктеме алуға қажеттілігін білдіреді.

- **Қызыл түс** – Оқушы тапсырманы толық түсінбегенін немесе қиындықтарға тап болғанын көрсетеді. Бұл жағдайда мұғалім оқушыға жеке көмек көрсетуге және түсіндірмелерді қайтадан өткізуге дайын болады.

Светофор әдісін Classroomscreen платформасында қолдану өте оңай. Оқушыларға экранда көрсетілген түрлі түсті шеңберлерді (жасыл, сары, қызыл) таңдауға мүмкіндік беріледі. Олар өздерінің түсіну деңгейіне сәйкес келетін түсті таңдайды. Мұғалім сабақ барысында оқушылардың түсінігін және белсенділігін үнемі бақылап, қажет болған жағдайда жеке көмек көрсетуі мүмкін. **Светофор әдісі** – бұл қазіргі білім беру жүйесінде кері байланыс пен бағалауды жүзеге асырудың тиімді және инновациялық әдісі. Оқушылардың білім деңгейін жылдам әрі оңай бағалауға мүмкіндік береді, мұғалімдерге оқушылардың түсіну деңгейін бақылап, олармен жеке жұмыс істеу мүмкіндігін ұсынады. Бұл әдіс оқушылардың өзіндік бағалау дағдыларын дамытуға және олардың сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін күшейтуге көмектеседі. **Classroomscreen** платформасы сияқты заманауи құралдар білім беру үдерісін жеңілдетіп, кері байланысты тиімді жүргізуге жағдай жасайды.

Қазақ тілінде функционалдық сауаттылықты дамыту барысында оқытудың инновациялық әдістері ерекше мәнге ие. Мектеп оқушыларын қазақ тілінде дұрыс сөйлеуге, жазуға, оқу мен тыңдауды жетілдіруге бағытталған әдістер олардың тілді еркін меңгеруіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, қазіргі заманғы технологияларды қолдану, мультимедиялық құралдар мен электронды оқулықтарды енгізу арқылы оқушылардың тілдік қабілеттерін одан әрі дамытуға болады. **Мысал ретінде, қазақ тіліндегі аудио және бейнемазмұндарды қолдану, оқушылардың тыңдау дағдыларын жетілдіруге, сөйлеу мен жазу дағдыларын қалыптастыруға септігін тигізеді.** Сонымен қатар, оқушылардың тілдік дағдыларын

толықтыруда маңызды рөл атқарады. Мультимедиялық құралдар мен электронды оқулықтарды қолдану, пәнаралық байланыс, жобалық оқыту әдістері мен ойын элементтерін енгізу оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырып, тіл меңгеру деңгейін көтеруге мүмкіндік береді. **Мысалы, пәнаралық байланыс арқылы қазақ тілін табиғаттану немесе тарих пәндерімен біріктіріп оқу, оқушылардың білімін кеңейтеді және мәтіндерді тереңірек түсінуге көмектеседі.** Осы әдістерді қолдану арқылы оқушылардың қазақ тілінде дұрыс сөйлеу, жазу, оқу мен тыңдау дағдылары жетілдіріліп, олардың функционалдық сауаттылығы артады. **Мысалы, «Қазақ тіліндегі ғылыми мақаланы жазу» тақырыбында жобалық жұмыс жүргізу, оқушылардың жазу дағдыларын жетілдіріп, ғылыми тілде сөйлеуге ынталандырады.**

Оқытудың инновациялық әдістерін қолдану білім беру үдерісіне бірнеше жағымды әсер етеді:

Оқушылардың мотивациясы мен қызығушылығын арттырады. Инновациялық әдістер оқушыларды оқуға деген қызығушылықтарын арттырып, олардың пәнге деген сүйіспеншілігін қалыптастырады.

Сыни ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Бұл әдістер оқушыларға өз пікірін білдіруге, ақпаратты сараптауға және оны талдауға мүмкіндік береді.

Оқушылардың тілдік дағдыларын жетілдіреді. Жазу, оқу, тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамыту үшін инновациялық әдістер көп пайдасы тигізеді.

Қорытынды

Қазақ тілінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін инновациялық әдістер мен стратегияларды қолдану білім беру үдерісінің тиімділігін арттырады. Осы әдістердің көмегімен оқушылардың тілдік дағдылары қалыптасып, олардың сыни ойлау қабілеттері дамиды. Мұның барлығы қазіргі қоғамның талаптарына сай, сапалы білім алуға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Баймұратова А.А. (2020). *Қазақ тілінде функционалдық сауаттылықты дамыту: теориясы мен практикасы*. Алматы: Қазақ университеті.
2. Омарова Ж.М. (2018). *Оқыту үдерісінде инновациялық әдістерді қолдану*. Астана: Ғылым.
3. Сабыржанова М.Ж. (2021). *Сын тұрғысынан ойлау: оқу үдерісіндегі әдістер мен тәсілдер*. Алматы: Білім.
4. Ерғалиева Г.А. (2022). *Қазақ тілін оқытуда мультимедиялық құралдарды пайдалану*. Алматы: Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы.
5. Сейітбекова Р.Б. (2019). *Инновациялық білім беру технологиялары және оларды мектепте қолдану*. Түркістан: Түркістан университеті.
6. Classroomscreen. (2023). *Интерактивті сабақ ұйымдастырудың жаңа әдістері: Classroomscreen платформасы*. <https://www.classroomscreen.com>.
7. Құрманбекова Ә.Т. (2020). *Қазақ тілінде сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту*. Қызылорда: Қорқыт ата университеті.
8. Браунхилл С. (2017). *Биопозма әдісі және оның шығармашылық қызметтегі орны*. Лондон: Cambridge University Press.
9. Әлжанов Б.Қ. (2021). *Жобалық оқыту әдісінің тиімділігі*. Шымкент: Шымкент педагогикалық университеті.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЕКТ «ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИИ И ПРОВЕДЕНИЯ РОДИТЕЛЬСКИХ ВСТРЕЧ В ЛАБОРАТОРИИ РОБОТОТЕХНИКИ»

*Конакбаева Анар Аманжановна,
Кожухова Екатерина Александровна,
педагоги дополнительного образования
Лаборатория образовательной робототехники
КГКП «Дворец школьников» г.Караганды*

Одним из перспективных направлений развития технического творчества является внедрение образовательной робототехники в систему дополнительного образования. Это не только способствует развитию творческих и технических способностей у детей и подростков, но и помогает выявлять одарённых детей, создавать условия для их профессионального роста, а также повышать интерес к инженерным и техническим специальностям.

С 2018 года на базе Дворца школьников г. Караганды функционирует Лаборатория образовательной робототехники. Ее открытие позволило расширить образовательное пространство Дворца и привлечь больше детей, заинтересованных в научно-техническом творчестве.

Особое внимание в работе Лаборатории уделяется не только обучению детей, но и созданию тесного сотрудничества между педагогами, обучающимися и их родителями. Вовлечение родителей в образовательный процесс играет важную роль в поддержке и развитии интереса детей к робототехнике. Для этого разработана система сотрудничества с семьями, включающая информационные встречи, мастер-классы и фестивали. Такой формат взаимодействия помогает сформировать единую образовательную среду, где каждый участник — от ребёнка до взрослого — вносит вклад в процесс обучения и развития.

На наших встречах мы создаём атмосферу доверия и открытого диалога, учитывая интересы всех участников образовательного процесса. Родители не только знакомятся с программами обучения, но и становятся активными участниками, погружаясь в образовательную среду через мастер-классы, совместные творческие конкурсы и практические занятия. Такой подход помогает им лучше понять, какие навыки приобретают их дети, а также способствует более эффективному сотрудничеству и укреплению командного духа в Лаборатории.

Мы стремимся сделать каждую встречу с родителями не только информационной, но и практически полезной. Родительские встречи проводятся для каждого курса отдельно. В начале учебного года проводится **первая родительская встреча**, где мы представляем программу обучения, которая включает 3 модуля, адаптированные для детей разного возраста. Родители не только знакомятся с содержанием курсов, но и получают возможность принимать активное участие в образовательном процессе своих детей.

Программа родительской встречи:

1. Презентация курсов обучения:

2. Обзор программы и учебного оборудования
- подробное знакомство с программой на два учебных года;

- демонстрация используемого оборудования;
- примеры успешных проектов учащихся (QR1).

QR1. Выставки с проектами.

- 3. Достижения и участие в соревнованиях**
- просмотр видеороликов и фотоматериалов с предыдущих соревнований (QR2);
 - демонстрируем наши достижения и прогресс учеников в области робототехники.

QR2. Участия в соревнованиях.

4. Проект «Каникулы с пользой».

Проект «Каникулы с пользой» (QR3) во время осенних и зимних каникул не просто забавное время препровождение, а настоящая возможность для участников применить свои знания на практике. Основная цель проекта заключается не только в участии, но и в оценке и улучшении навыков конструирования, программирования, а также в общении и совместной работе с одноклассниками.

Это отличная возможность для детей поучаствовать в интересных мероприятиях и развить свои творческие способности в области робототехники.

Организация **массовых мероприятий** является важным направлением в развитии технического творчества. Соревнования, конкурсы и выставки не только **мотивируют** участников к активной деятельности, но и способствуют **обмену опытом, развитию творческого мышления** и поиску **новаторских решений** в сфере науки и техники.

Важной частью образовательного процесса является **вовлечение родителей в практическую деятельность**. Для этого в Лаборатории организуются **мастер-классы**, где родители и дети работают в командах, решая технические задачи. Этому посвящается **вторая родительские встречи**, которые проводим для продолжающих групп в ноябре и для начинающих групп в апреле.

Наши **мастер-классы** на родительских встречах созданы для того, чтобы **родители погрузились в мир творчества** своих детей. Мы организуем **совместные мероприятия**, где **дети и родители работают в одной команде**, решают технические задачи и воплощают идеи в жизнь. Это уникальная возможность увидеть, **как развиваются дети и каких успехов они достигают в сфере технического творчества**.

Один из таких мастер-классов – «**Гоночный автомобиль**», в ходе которого осуществляется (QR4):

1. Знакомство с конструктором UARO / Lego WeDo 2.0 / Lego Mindstorms EV3.

Совместно с детьми собирают и программируют **модель гоночной машины**, погружаются в процесс конструирования и пробуют **основы программирования**.

2. Командная работа в учебном и конкурсном процессе. Знакомство с регламентами конкурсов: «Творческая категория», «Собери робота».

Дополнительно демонстрируются видеоматериалы о конкурсных направлениях Лаборатории, таких как «**Творческая категория**» и «**Собери робота**».

Примеры проектов: «**Робототехнический театр**», «**Защита детей от розетки**» и «**Солнечная система**». Родители узнают, как проходят соревнования, и какие навыки дети развивают в процессе подготовки.

Завершающим этапом учебного года становится **Фестиваль робототехники (QR5)**, где мы подводим итоги, делимся успехами и демонстрируем достижения наших учеников. Это не просто **третья родительская встреча**, а **настоящее событие**, объединяющее детей, родителей и педагогов в **единое образовательное сообщество**.

1. Проекты в рамках регламента «Собери робота» (использование UARO, WeDo 2.0, MindstormsEV3, Spike).

QR3. Проект
«Каникулы с пользой»

QR5.Фестиваль
робототехники

2. Навыки алгоритмики (примеры проектов: RoboMouse, Botley, Code.org, ПИКОМИР).

3. Выставка творческих работ (регламент «Творческая категория» 6-9 лет, 10-14 лет и 15-18 лет).

Опыт организации родительских встреч в Лаборатории робототехники показывает, что **активное участие родителей** способствует:

- повышению мотивации детей к обучению;
- лучшему пониманию родителями образовательного процесса;
- созданию доверительных отношений между педагогами, детьми и родителями;
- развитию проектной и командной работы.

Мы выражаем **благодарность нашим воспитанникам за их усердие и настойчивость, стремление к знаниям**, а родителям – за интерес и поддержку. Совместная работа в рамках Лаборатории робототехники помогает детям раскрыть свои таланты, развивать инженерное мышление и уверенно достигать успехов в сфере робототехники. Мы уверены, что **активное участие родителей** в образовательном процессе не только помогает детям **развиваться**, но и создаёт **настоящую команду единомышленников**, где каждый играет важную роль.

Литература:

1. Филиппов С. А. Робототехника для детей и родителей. Санкт-Петербург «НАУКА» 2013.
2. Методические рекомендации по внедрению STEM образования. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2017.

ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРДЕГІ ҚАЗАҚ ТІЛІ: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ РӨЛІ

Конхашова Г.М., қазақ тілі педагогі

Қарағанды қ., «Арман» бөбекжайы КМҚК

Қазіргі таңда технологияның қарқынды дамуы білім беру саласына үлкен өзгерістер енгізуде. Әсіресе, мектепке дейінгі білім беру жүйесінде жасанды интеллекттің (ЖИ) қолданылуы балалардың тілді үйренуіне жаңа мүмкіндіктер ашуда [1:328]. Цифрлық құралдар арқылы қазақ тілін үйрету педагогтарға да, балаларға да оңтайлы әдістерді ұсынады. Алайда осы цифрлық құралдар мен технологияларды қолданудың да өзіндік қиыншылықтары мен кедергілері бар.

Жасанды интеллектті мектепке дейінгі білім беруде қолдануда бірнеше қиындықтар мен кедергілерге болды. Біріншіден, техникалық кедергілер – яғни цифрлық құралдардың жетіспеушілігі немесе интернеттің әлсіздігі. Бұл балалардың тұрақты түрде сандық технологиялармен жұмыс жасауына кедергі келтіреді. Екіншіден, балалардың экран алдындағы уақыты – цифрлық құралдарды шамадан тыс қолдану балалардың көру қабілетіне, психологиялық дамуына әсер етеді. Сондықтан, технологияларды үйлестіріп, дәстүрлі әдістермен қатар қолдану маңызды. Үшіншіден, қазақ тіліне арналған сапалы контенттің аздығы – қазіргі таңда көптеген жасанды интеллект негізіндегі қосымшалар мен платформалар ағылшын немесе орыс тілдерінде қолжетімді. Қазақ тіліндегі материалдардың санын арттыру қажет.

Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйретуде жасанды интеллектті қолданудың тиімді жолдарын анықтау, цифрлық платформалар мен қосымшалардың мүмкіндіктерін талдау және олардың балалардың тілді меңгеруіне әсерін зерттеу мақсатында тіл үйретудің инновациялық әдістерін енгізу арқылы білім беру сапасын арттыру көзделді.

Күтілетін нәтиже:

- қазақ тілін үйренуге арналған жасанды интеллект құралдарының тиімділігі артады;
- балалардың қазақ тілінде сөйлеу дағдылары дамиды;

- интерактивті технологиялар арқылы тілді үйренуге деген қызығушылық күшейеді;
- педагогтерге арналған жаңа әдістемелік құралдар мен материалдар қолжетімді болады.

Мектеп жасына дейінгі балаларға тіл үйретуде ертегі үлкен рөл атқарады. Яғни сөздік қорын кеңейтуге, есту қабілетін жақсартуға, дұрыс айтылым мен грамматикалық құрылымдарды үйренуге көмектеседі. Сол ертегілерді жасанды интеллект көмегімен жасау — бұл оқыту мен ойын-сауықты біріктіруге арналған қызықты және инновациялық тәсіл. ЖИ тек сюжеттерді ғана генерациялап қоймай, оларды балалардың жас ерекшеліктеріне сай бейімдеп, қызықты және танымды оқиғалар жасай алады. Енді ЖИ көмегімен ертегі қалай жасауға болатынын қарастырайық.

1. ChatGPT жасанды интеллект көмегімен ертегі мәтінін құрастырып аламын. Оны бірден орыс тіліне аудару мүмкіндігі пайдаланылды. Нейрожелі бізге «Арыстан мен қоянның достығы» атты ертегі құрастырып берді.

«Бір шалғай орман алқабында кішкентай Арыстан өмір сүреді. Ол өте мейірімді әрі достыққа құмар еді, бірақ одан бәрі қорқатын, өйткені ол үлкен әрі күшті болатын, ал оның ақырған дауысы қорқынышты естілетін.

Бірде Арыстан орман ішінде серуендеп жүріп, бір Қоянның бұтаның түбінде қорқыныштан қалтырап тұрғанын көрді. Ол оған жақындап:

— Сәлем, Қоян! Неге тығылып тұрсың? Мен соншалықты қорқынышты көрінемін бе? - деп сұрады.

Қоян сәл үрейленіп:

— Мен сенен қорықтым, өйткені сен арыстансың! Сен үлкен әрі қорқыныштысың, мені жеп қоясың ба деп ойладым! — деп жауап берді.

Арыстан ойланып қалды. Ол ешкімді қорқытқысы келмейтін, керісінше, ормандағы барлығымен дос болғысы келетін. Ол Қоянның жанына отырып:

— Білесің бе, мен мүлде қорқынышты емеспін. Мен тек достасқым келеді! Кел, бірге ойнайық! Сен маған қалай жылдам секіруді үйретесің, ал мен саған арыстандай ақырауды үйретемін, — деді.

Қоян алғашында сәл күмәнданды, бірақ кейін келісті. Олар орманда жасырынып ойнап, секіре бастады. Уақыт өте келе олардың достығы нығая түсті.

Арыстан Қоянға ақыруды үйретті, енді қоян да арыстандай қатты дыбыс шығара алатын болды. Ал Қоян Арыстанға биікке секіруге үйретеді.

Күн өткен сайын олар жақын достарға айналды. Қоян мәселе үлкен-кішіде емес, бастысы – оның жүрегінің мейірімділігі мен адалдығында екендігін түсінді.

Соңында, ормандағы барлық жануарлар олардың достығы туралы білді және бәрі дос бола бастады. Орман күлкі мен қуанышқа толды, өйткені Арыстан мен Қоян барлығына күш пен өлшемнен гөрі мейірімділік пен бір-біріне көмектесудің маңызды екенін көрсетті.

Мораль: Өлшемің мен күшің маңызды емес, ең бастысы – мейірімді болып, достарыңа көмектесу. Достық бәрінен де қымбат!

2. Kandinsky, Copilot ЖИ арқылы осы ертегі желісі бойынша суреттер жинақталды.

3. Runway AI, Luma AI арқылы осы суреттерге жан бітіріп, қозғалтып бейнероликтер жасалды.

4. **CapCut ЖИ** негізінде құрылған платформада видео жасап, оған дыбыстық жазба жазып өңделді.

5. **Canva AI** нейрожелісі арқылы ертегінің суреті мен мәтінінен иллюстрациялар жасап, оны PDF форматта енгізілді.

6. **Heyzine.Flipbooks** цифрлық қосымша арқылы электронды ертегі кітап жасап, cсылкасы немесе QR жүктелді.

<https://heyzine.com/flip-book/0402d21c16.html>

Электронды ертегі кітаптың cсылкасын немесе QR-ын ата-аналар чатына жіберу арқылы, үй жағдайында балаларға ертегі оқып беру ұсынылды.

Жасанды интеллектіні (ЖИ) қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйретуде, ата-аналармен жұмыс жасауда – өте қызықты және перспективті бағыт.

Қорыта келгенде, цифрлық дәуірде қазақ тілін үйрету педагогтарға жаңа мүмкіндіктер береді. Жасанды интеллекттің көмегімен балаларға қазақ тілін үйрету оңай әрі қызықты бола түседі. Сол себепті, педагогтар мен ата-аналар заманауи технологияларды тиімді пайдалана отырып, балалардың қазақ тілін үйренуіне барынша қолдау көрсетуі қажет.

Әдебиеттер:

1. Битэм Э., Шарп Р. Педагогиканы цифрлық дәуірде қайта зерделеу. ХХІ ғасырдағы оқыту дизайны.—Астана: Ұлттық аударма бюросы, -2019. -328 бет

2. <https://chatgpt.com/g/g-mzFm1dKjW-chat-gpt>

3. <https://copilot.microsoft.com/>

4. <https://lumalabs.ai/dream-machine>

5. <https://www.capcut.com/ru-by/>

6. <https://www.capcut.com/ru-by/>

7. <https://heyzine.com/>

СОВРЕМЕННЫЙ УРОК: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАДАНИЙ, НАПРАВЛЕННЫХ НА РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ

Корнатовская В.В., учитель начальных классов,

Частное учреждение Школа свободного развития «Альтер»,

науч. рук. Шегай А.К, ст. преподаватель кафедры «Педагогика»,

Частное учреждение «Академия «Bolashaq», г.Караганда

Современный урок сегодня требует использования полученных знаний для решения жизненных задач и ситуаций и играет ключевую роль в развитии функциональной грамотности учащихся. При этом результатом развития функциональной грамотности является овладение обучающимися системой ключевых компетенций, позволяющих применять усвоенные знания в практической ситуации и использовать в процессе социальной адаптации. [1:п.2].

Главным условием развития функциональной грамотности учащихся на уроках литературного чтения является организация значимого для ученика полноценного чтения,

самостоятельного глубокого анализа художественных произведений, овладение различными приемами работы с текстом.

Содержание предметов образовательной области «Язык и литература» предусматривает формирование представлений о единстве и разнообразии национальных культур Казахстана, о государственном языке как основе национального самоосознания, коммуникативного подхода, направленного на развитие навыков по четырем видам речевой деятельности. Содержание языковых учебных предметов на уровне начального образования направлено на развитие у обучающихся интереса и позитивного отношения к изучению языков через игровую и познавательную деятельность, на формирование первоначальных коммуникативных навыков для обмена информацией, на развитие умения работать с текстом как речевым материалом, использовать фразы и выражения из текста в конкретных ситуациях, умение самостоятельно работать с различными информационными источниками, в том числе с Интернет-ресурсами, на использование творческого и критического мышления. [2:14].

Учитель должен создавать условия для выполнения заданий, использовать разнообразные формы и методы работы, чтобы дети могли развивать навыки применения знаний. Важно, чтобы задания были связаны с реальной жизнью и отвечали интересам детей. Активное вовлечение учащихся в учебный процесс через задания на функциональную грамотность способствует развитию их познавательных способностей и социальной адаптации.

Использование заданий для развития функциональной грамотности в 3 классе является важной частью образовательного процесса, поскольку направлено на развитие навыков, необходимых для успешной адаптации детей в современном обществе. В третьем классе дети начинают осваивать более сложные виды деятельности, связанные с поиском, анализом, интерпретацией информации и ее применением в различных ситуациях.

В связи с этим возникла идея создания урока литературного чтения с применением интерактивного оборудования, работа в программе ACTIVSTUDIO[3]. Урок литературного чтения проводился в 3 классе по учебнику «Литературное чтение», Н.В.Регель, О.И. Труханова Е.В.Богатырёва., Алматы: «Алматыкітап баспасы», 2018г.[4: 55- 58]. Данная тема «М.Зощенко «Великие путешественники» изучается в разделе «**Культура отдыха. Праздники**», **лексическая тема «Лучший отдых- это путешествие»**

При подготовке заданий к уроку был использован обширный дополнительный материал и интернет ресурсы, рассказывающие о великих путешественниках, визуальные средства для решения проблемы урока: аудиозапись, интерактивное оборудование.

На данном уроке были реализованы следующие цели обучения:

3.1.1.1 - отвечать на открытые вопросы по содержанию для определения ключевых моментов;

3.2.5.1 - определять приемы создания образа автором произведения (портрет, характер героя, выраженные через поступки и речь; мимика, жесты), оценивать его поступки, доказывая свое мнение словами и выражениями из текста

3.3.3.1- писать творческие работы в форме постера/ проекта/ рекламы/заметки/ презентации.

Новизной учебных результатов, достигаемых в условиях данного урока, стало углубление интереса к чтению и литературе, осознанию учеником значения читательской деятельности, формирование умений работать с произведением, использование технологий критического мышления (стадия вызова, осмысления, рефлексии).

При планировании урока были учтены особенности развития младших школьников. Урок опирается на конкретные теоретические знания, практические умения учащихся работать с текстом, участвовать в беседе, делать выводы. Использование методики критического мышления дало возможность каждому ученику почувствовать свою значимость на уроке, приобрести уверенность в своих действиях, научиться межличностному общению.

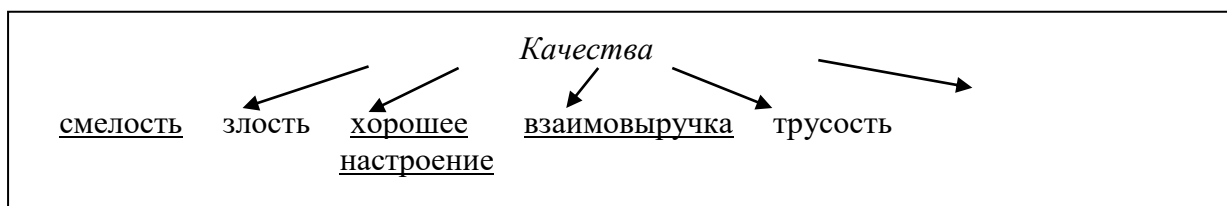
На первом этапе «Вызов» было предложено задание на выявление первоначальных представлений учащихся, о теме обсуждения. Учащимся предлагалось вспомнить великих путешественников и соотнести имя путешественника с географическим регионом.

Великие путешественники и их регионы

Чокан Валиханов	Исследователь Казахстана
Христофор Колумб	Америка
Марко де Поло	Индия, Китай. Индонезия

Следующее задание предполагало из предложенных качеств выбор тех, которые пригодятся в путешествии.

Качества, свойственные путешественникам

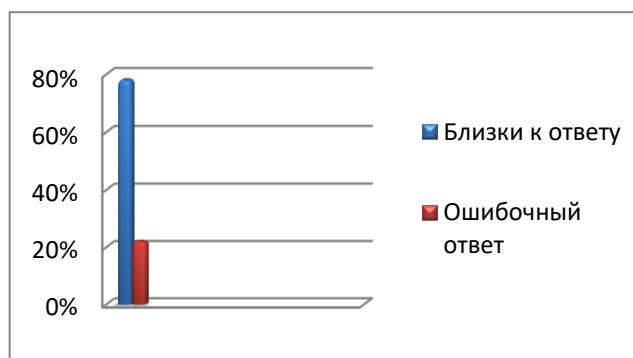

На этапе «Осмысления» использовался приём «Прогнозирование». Работая индивидуально, в паре, в группе, учащиеся предположили по названию, о чём будет произведение.

Таблица прогнозируемых ответов по теме произведения

Вариант ответа	Количество учащихся	
Были близки к ответу	11	78%
Ошибочный ответ	4	22%

Прогнозируемые ответы учащихся в процентном соотношении

При знакомстве с произведением М.Зощенко «Великие путешественники» использовался методический приём «Чтение с остановками». Кроме этого, использовался метод «Чтение с пометами». Во время прослушивания аудиозаписи первой части учащиеся выделяли в тексте то, что взяли с собой главные герои. В процессе чтения второй части текста, учащиеся смогли оценить действия главных героев с позиции профессионального доктора, закрепили полученные знания по оказанию первой медицинской помощи при укусах насекомых.

Приём «Представление» помог учащимся представить ощущения героев, оказавшихся ночью в лесу. После работы над 3 частью текста каждый ученик придумал окончание рассказа и после обсуждения в группе лучший вариант был представлен на «Авторский стул».

Основные критерии оценивания ответов учащихся по стратегии «Авторский стул»

Критерии оценки	1 группа	2 группа	3 группа	4 группа
Последовательность изложения	16.	26.	16.	16.
Грамотность изложения	26.	26.	26.	26.
Соответствие теме произведения	26.	26.	26.	26.
Объём доработанного текста	16.	26.	26.	16.
Наличие и отслеживание идеи	26.	26.	26.	26.
Итог	86.	106.	96.	86.

Возвратившись к проблеме, учащиеся смогли ответить на поставленный вопрос в начале урока: «Возможно ли стать великими путешественниками, имея маленький багаж знаний? Почему?».

На этапе «Рефлексия» учащиеся обсудили в группе, получилось ли великое путешествие, написали об этом в своих пожеланиях, и свои пожелания выразили разными символами на «Поляне пожеланий».

Творческое домашнее задание, которое было предложено учащимся, предусматривало написание заметки на тему: «Рассказы о вчерашних путешествиях».

Рефлексия урока показала заинтересованность в теме и высокий уровень понимания проблемы, связанной с расширением кругозора и развитием эрудиции детей через чтение. Главная цель урока была достигнута, все задачи реализованы.

Представленные приёмы критического мышления, через различные типы заданий, таких как, задание на выбор качеств, необходимых в путешествии, на соотнесение имени путешественника с регионом, задания на поиск нужной информации в тексте, задание на оценку действий главных героев с позиции профессионального доктора, а также составление окончания рассказа активизируют познавательную деятельность и направлены на развитие функциональной грамотности учащихся. На таких уроках складывается цельная картина обучения, которое действительно востребовано современной жизнью.

Литература:

1. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования// Приказ Министра Просвещения Республики Казахстан от 03.08.22г. №348

2. Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан на 2024-2025 учебный год. Инструктивно-методическое письмо. // Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2024. – с. 13-24.

3. Уроки ACTIVSTUDIO. // activstudio.do.am/index/uroki_activstudio/0-18

4. Н.В.Регель, О.И. Труханова, Е.В.Богатырёва Учебник «Литературное чтение»,

СТРУКТУРИЗАЦИЯ АЛГОРИТМА ОБСЛЕДОВАНИЯ ДЕТЕЙ С ЦЕЛЮ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОКАЗАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ УСЛУГИ ПМПК

Кудрявцева Т.В.руководитель

Слющенко А.А.методист,

Сусуева Е.П. учитель-дефектолог,

Туленбаева Б.А. учитель-логопед

КГУ «Карагандинская областная психолого-медико- педагогическая консультация №2» управления образования Карагандинской области

Психолого-медико-педагогическая консультация (ПМПК) является организацией образования, осуществляющей обследование и консультирование, оценку особых образовательных потребностей и специальных условий для получения образования, определение образовательной программы, а также направляющей на специальную психолого-педагогическую поддержку детей с ограниченными возможностями.

С целью повышения качества предоставления государственной услуги ПМПК, применяя инструмент гугл опросника, мы провели анкетирование специалистов ПМПК разных областей Республики Казахстан и пришли к выводу о том, что если структурировать алгоритм протоколов обследования детей в Картах развития ребенка, то обеспечим оптимизацию процесса обследования специалистов ПМПК для улучшения качества предоставления государственной услуги.

8. Сіздің ойыңызша, ПМПК маманының картаны толтыру алгоритмін құрылымдау, егер онда ҚР НҚА және АИБД ҰҒПО ұсынымдарын ескере...ций НПА РК и Национального ННПЦ РС и ИО?
54 ответа

Рисунок 1. Результат гугл опроса специалистов ПМПК РК.

Карта развития ребенка в ПМПК ведется согласно приложения 2 Приказа МО и Н РК от 6 апреля 2020 года № 130 «Об утверждении перечня документов, обязательных для ведения педагогами организаций среднего технического и профессионального, послесреднего образования, и их формы», где отражаются результаты комплексного обследования каждого специалиста. При проведении анкетирования специалистов ПМПК РК реализующих программы комплексного обследования и консультирования детей 0-18 лет, в т.ч. с аутизмом и РАС, нами были выявлены затруднения специалистов при заполнении протоколов Карт развития ребёнка данной нозологической группы, тем самым затруднения в определении специальных педагогических условий, что негативно влияет на предоставление государственной услуги ПМПК.

5.Карта құрылымы аутизммен және АСД бар балаларды тексеруді қамтамасыз ете ме?
/Предусмотрено ли Структурой Карты обследование детей с аутизмом и РАС?
54 ответа

Рисунок 2. Результат гугл опроса специалистов ПМПК РК.

Ответы на вопросы Анкетирования помогли определить, какие аспекты процесса обследования требуют улучшения качества структуризации алгоритма обследования специалистов ПМПК.

Анализ результатов анкеты специалистов ПМПК выявил, что:

Большинство специалистов испытывают трудности с нехваткой времени на заполнение протоколов.

Большинство специалистов **выступают за автоматизацию процесса** с использованием шаблонов.

7.Тексеру алгоритмін құрылымдау арқылы ПМПК маманының хаттаманы толтыруын жеделдету қажеттілігі бар ма (Нысандар, шаб...ю алгоритма обследования (формы, шаблоны)?
54 ответа

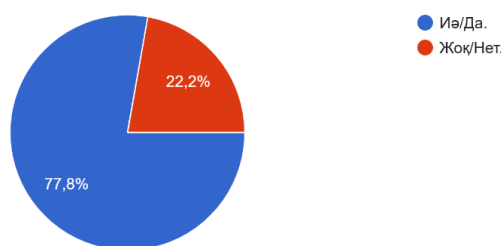

Рисунок 3. Результат гугл опроса специалистов ПМПК РК.

Среди предложений специалистов по улучшению качества предоставления государственной услуги ПМПК выделяется **структурирование протокола**.

4.Сіздің ойыңызша, ҚР Б және ҒМ 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығымен көзделген 0-18 жас аралығындағы балаларды кешенді тексеру ...вания и консультирования детей от 0-18 лет?
54 ответа

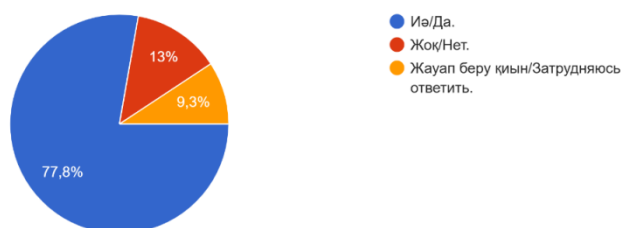

Рисунок 4. Результат гугл опроса специалистов ПМПК РК.

Специалистами КГУ «Карагандинская областная психолого- медико- педагогическая консультация №2» управления образования Карагандинской области были разработаны протоколы обследования с учётом рекомендаций ННПЦРС и ИО г. Алматы. Порядок проведения комплексного обследования детей подразделяется на возрастные периоды: это ранний, дошкольный, школьный возраст, а также детей с РАС и аутизмом.

На первом этапе комплексного обследования происходит подготовка специалистов к обследованию. Цель данного этапа: сбор первичной информации о ребенке для предварительного анализа. Это прием заявления от родителей (законных представителей), ознакомление с медицинской картой ребенка, историей развития. сбор данных от образовательного учреждения (характеристики, успеваемость, поведенческие особенности), проведение предварительной беседы с родителями.

Следующий этап диагностики непосредственно психолого- медико-педагогическое обследование, целью которого является выявление особенностей познавательной, эмоционально-волевой и личностной сферы ребенка: оценка уровня интеллектуального и когнитивного развития, диагностика внимания, памяти, мышления и речи, анализ особенностей

сенсорной сферы (зрение, слух, тактильные ощущения), изучение моторного и пространственного развития, оценка эмоционально-волевого состояния и коммуникативных навыков

Одним из важных этапов обследования и консультирования является проведение социально-психологического анализа, способствующего выявлению факторов особенностей семейного и социального окружения, влияющих на развитие ребенка: оценка условий проживания и воспитания, анализ семейной ситуации, взаимодействия родителей с ребенком, изучение социальной адаптации ребенка в коллективе, оценка уровня поддержки со стороны образовательного учреждения.

Целью социально-педагогического обследования в ПМПК является обеспечение содействия семье в получении необходимых социальных и иных услуг ребенку с инвалидностью и оказание социально-педагогической поддержки семье ребенка с особыми образовательными потребностями. Нами предложен Протокол обследования социальным педагогом. Социальный педагог заполняет Карту обследования с 7 страницы по 8 страницу (обследование социальным педагогом).

Целью психологического обследования является оценка уровня и особенностей психологического развития ребенка, определение возможных проблем, перекосов в его воспитании, обучении, социальной адаптации и путей их преодоления.

Задачи психологического обследования: выявление особенностей и проблем развития эмоциональной и социально, обследование коммуникативной сферы, познавательной деятельности и личности ребенка; определение сильных сторон и потенциальных возможностей ребенка; разработка адекватных мер психологической помощи; разработка рекомендаций для родителей, воспитателей и психологов организаций образования. Обследование проводится по алгоритму, отраженному в Карте развития ребенка в соответствии с возрастными требованиями: дети первого года жизни; дети второго года жизни; дети третьего года жизни; дети дошкольного возраста; дети школьного возраста. Педагог-психолог заполняет карту обследования с 16 по 24 страницы, где последовательно отражается алгоритм психолого-педагогического обследования.

Так же проводится комплексное психологическое обследование и консультирование родителей детей с аутизмом и расстройствами аутистического спектра: обследование детей с РАС раннего возраста (0-3 лет) обследование аутичного ребенка дошкольного возраста (3-6 лет) с отсутствием речи и/или нарушениями интеллекта, обследование аутичного ребенка дошкольного возраста (3-6 лет), владеющего фразовой речью. Обследование аутичного ребенка школьного возраста (6-18 лет), владеющего речью.

Обследование ребенка учителем -логопедом.

Логопедическое обследование проводится с целью оценки уровня и особенностей речевого развития, установления вида речевого нарушения. Проводится консультирование семьи и разработка рекомендаций (при необходимости) по вопросам речевого развития, обучения и воспитания ребенка. Учитель-логопед заполняет карту обследования с 25 по 29 страницы (обследование логопедом) где последовательно отражает алгоритм речевого обследования детей раннего, дошкольного, школьного возраста, при необходимости обследование и консультирования детей с аутизмом и расстройствами аутистического спектра. Протоколы обследования логопеда состоят из 10-11 пунктов, которые заполняются вручную.

Обследование ребенка сурдопедагогом

Сурдопедагогическое обследование позволяет определить степень и характер нарушений слуха у детей, уровень речевого развития и определить адекватные условия коррекционной работы. Сурдопедагог заполняет карту обследования с 30 по 31 страницу (обследование сурдопедагогом) где последовательно отражен алгоритм обследования. При сборе анамнеза необходимо уточнить наличие или отсутствие в семье родственников со сниженным слухом; предполагаемые причины снижения слуха у ребенка. Исследование способности к восприятию

и различению неречевых и речевых звуков позволяет оценить состояние слуха на данный момент. Проверка способности воспринимать шепот, голос разговорной громкости, громкий голос (остаточный слух). Результаты сурдопедагогического обследования вносятся в Протокол, определяются особые образовательные потребности (слабослышащий, неслышащий и др.), специальные условия обучения и воспитания в организациях образования.

Обследование ребенка учителем- дефектологом

Педагогическое обследование проводится с целью оценки фонда знаний, умений, навыков, их соответствие возрасту и ступени обучения, определения проблем воспитания, обучения, социальной адаптации и путей их преодоления исходя из цели, поставлены задачи психолого-педагогического обследования для возрастных периодов. Проводится консультирование семьи и разработка рекомендаций (при необходимости) по вопросам обучения и воспитания ребенка; Учитель-дефектолог заполняет Карту обследования с 32 страницы по 38 страницу (обследование дефектологом), где последовательно расписывается алгоритм обследования детей раннего, дошкольного, школьного возраста, при необходимости обследование и консультирования детей с аутизмом и расстройствами аутистического спектра. Протокол обследования заполняется согласно данным педагогического обследования ребенка: Уточнение жалоб и запроса родителей (что беспокоит в развитии ребенка и что ожидают получить от консультации).

Обследование ребенка тифлопедагогом

Основная цель тифлопедагогического обследования: выявление особенностей развития детей с нарушением зрения и определение их образовательных, коррекционных и реабилитационных потребностей для создания индивидуального маршрута обучения, воспитания и социальной адаптации. Тифлопедагог заполняет Карту обследования с 39 страницы по 40 страницу (обследование тифлопедагогом). Протокол тифлопедагогического обследования предполагает определение степени нарушения зрения (снижение остроты зрения, сужение полей зрения, нарушения световосприятия и цветоощущения. Выявление остаточного зрения и возможностей его использования в процессе обучения. Изучение особенностей познавательной деятельности Анализ способности ребёнка воспринимать и перерабатывать зрительную информацию.

Составленные нами Протоколы специалистов Карты развития ребенка утверждены Протоколом заседания Методического совета КГУ «Карагандинская областная психолого – медико – педагогическая консультация № 2» УО КО от 15.04.2024 №9. Заполнение Карт развития ребенка, учитывающих возрастные категории детей, наличие/отсутствие признаков аутистического спектра у обследуемых, производится специалистами ПМПК согласно утвержденных МС алгоритмов обследования.

Считаем, что предложенные Протоколы обследования обеспечат оптимизацию процесса предоставления государственной услуги ПМПК, через структуризацию алгоритма обследования специалиста при заполнении Карт развития ребенка.

Литература:

1. Ерсарина А.К., Джангельдинова З.Б., Айтжанова Р. К. Специальная развивающая программа для детей с аутизмом/ - ННП Ц КП Алматы 2020. - 169 с.
2. Ерсарина А.К., Айтжанова Р.К., Кенжеева А.К., Юлдабаева Д.Р., Токарева А. Н. Система комплексной оценки проблем психосоциального развития детей раннего возраста: Методические рекомендации/ -ННП ЦКП КП Алматы 2016.
3. Ерсарина А.К. Организация деятельности психолого-медико-педагогических консультаций в системе инклюзивного образования: методические рекомендации/ - ННПЦ КП Алматы 2020.
4. Ерсарина А.К. «Диагностика проблем обучения и воспитания детей раннего, дошкольного и школьного возраста. /- Алматы 2024.

5. Ерсарина А.К. «Диагностика психического развития в раннем детстве / - Алматы 2024.
6. Ерсарина А.К. «Психолого-медико-педагогическое обследование детей дошкольного и младшего школьного возраста. - Алматы 2023.

МЕКТЕП ТЕАТРЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТЕНДІРУ АЛАҢЫ РЕТІНДЕ: ӨЗЕКТІЛІК, ПРОБЛЕМАЛАР, ПРАКТИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕ

Куйкалакова Б.К., қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,

Медеубаева Д.М., ағылшын тілі пәнінің мұғалімі,

Қарағанды қ., Б.Момышұлы атындағы ЖББМ

Білім алушыларды әлеуметтендіру – қазіргі заманғы білім берудің негізгі міндеттерінің бірі.

Құрдастарымен қарым-қатынас жасау және оның бір бөлігі ретінде әлеуметтік байланыстар құру жасөспірімдер үшін қызметтің басым түрі болып табылады. Бұл ретте әлеуметтік желілер мен виртуалды қауымдастықтар сияқты жаңа әлеуметтендіру агенттері онлайн-өзара іс-қимылдың басымдығын құра отырып, қарым-қатынастың нысаны мен мазмұнына тікелей әсер етеді. Бүгінде көптеген зерттеушілер жасөспірімдердің назарын аудару үшін, сондай-ақ қарым-қатынасты кеңейтуге тырысу үшін бетпе-бет қарым-қатынас виртуалды қарым-қатынаспен алмастырылатыны алаңдатып отыр. Алайда онлайн қарым-қатынасты шамадан тыс пайдалану жасөспірімдердің оффлайн-әлеуметтік өзара іс-қимылдан қашқақтайтын позицияны қалыптастыруға әкеледі.

Жылдам өзгеріп жатқан әлем жағдайында мектеп білім беріп қана қоймай, балаларға әлеуметтік ортаға бейімделуге, қарым-қатынас, ынтымақтастық және өзін-өзі іске асыру дағдыларын дамытуға көмектесуі тиіс. Мектеп театры – сабақтан тыс қызметтің нысаны ретінде осы міндеттерді шешудің бірегей алаңы. Театр қызметі оқушыларға өздерінің шығармашылық әлеуетін ашуға, командада жұмыс істеуге, өз ойлары мен эмоцияларын білдіруге, сондай-ақ басқа адамдардың эмпатиясы мен түсінігін дамытуға мүмкіндік береді.

Қазіргі заманғы білім беру процесінде коммуникация, креативтілік, сыни ойлау және эмоциялық интеллект сияқты soft skills (икемді дағдыларды) дамытуға көбірек көңіл бөлінеді. Мектеп театры осы дағдыларды дамыту үшін тиімді құрал болып табылады. Бұдан басқа театр қызметі оқушылардың жауапкершілік сезімін, тәртіпті және қиындықтарды еңсере білуді қалыптастыруға ықпал етеді. Цифрландырудың өсуі және өзара бетпе-бет қарым-қатынас деңгейінің төмендеу жағдайында мектеп театры – әлеуметтік оқшаулануға және тұлғааралық өзара іс-қимыл тапшылығына қарсы іс-қимылдың маңызды құралы.

Көптеген мектептерде театр студияларын құру тәжірибесі белсенді енгізілуде. Мектепте театр ұйымдастырудың өзектілігі өскелең ұрпақты адамгершілікпен тәрбиелеу, жасөспірімдерді әлеуметтендіру сияқты әрдайым қоғамның маңызды проблемаларының бірін шешуде ерекше рөл атқарады. Осы орайда біз жұмысымызбен театрдың адам өмірінде өз дүниетанымын, өз өмір қағидаттарын қалыптастыратын маңыздылығын атап өткіміз келеді.

Жұмыстың жаңашылдығы мен практикалық маңыздылығы мектеп театрын ұйымдастырған мақала авторларының (біздің) жеке тәжірибесіне негізделеді. «Мектеп театры» жобасы аясында білім беру процесінің барлық қатысушыларының жеке шығармашылық жетістіктері – бірнеше жылдардағы негізгі көрсеткіштері. Біз қазақ тілінде «Шамшырақ» және ағылшын тілінде «Speaking club» мектеп театрын ұйымдастыру тәжірибемізбен бөліскіміз келеді. **Біздің жұмысымыздың мақсаты - мектеп театрын ұйымдастыру барысында әлеуметтену тетіктерін жетілдірудің перспективалық мүмкіндіктерін анықтау.** Ұйымдастыру алдында сынып жетекшілермен кеңесе отырып, біз қазақ театрына 13-14 жастағы, ал ағылшын тіліндегі театр үйірмесіне 10-12 жастағы жасөспірімдерді іріктеп алдық. Оқушылар төмендегідей критерийлер бойынша іріктелді: өзіне деген сенімділігі төмен,

топаралық бытыраңқы, оқу уәждемесі төмен, оқу материалын меңгерудегі қиындықтар, өз бетінше зерттеу дағдыларының болмауы, жаңа міндеттерді шешудегі проблемалар. Сондай-ақ олардың бағалары мен үлгерімін жақсарту үшін тапсырмаларды қайта жасау әдеті қалыптаспаған.

Театр жобасы екі кезеңде жүзеге асырылды. Бірінші кезең 2022-2023 оқу жылы бойы өтті. Негізгі міндет жасөспірімдерді топ ішінде жұмыс істеуге ынталандыру, байланыс орнату, оларды бір-бірін «көруге» және команданың әрбір мүшесінің маңыздылығын түсінуге, ынтымақтастыққа дайындықты дамыту және командада жұмыс істеуге үйрету болды. Драмалық сабақтар актерлік шеберлік (сурет 1) пен сценарий жазу, қазақ тіліндегі әңгімелерді ағылшын тіліне аудару (сурет 2), зияткерлік ойындар/викториналар, сахналық өзара іс-қимылды дамыту (сурет 3), импровизация, қиялдау, эмоциялық интеллект және рефлексия дағдылары бойынша тренингтерді қамтыды.

Театр сабақтарында жұмыс істеу үшін және қойылым үшін Б.Момышұлы туындылары таңдалды. Бұл әңгімелерде кәсіби міндеттер, ерлік, патриоттық және моральдық таңдау, достық, қадір-қасиет мәселелері қозғалады. (сурет 4)

Екінші кезең толық қойылымдар қою арқылы жүзеге асырылды және келесі іс-шаралар қамтылды:

- мектеп театрының қатысушыларымен репертуарды, театрландырылған бағдарламалардың мазмұнын анықтау;
- мектеп оқушылары мен мұғалімдерінің қатысуымен қойылымдар көрсету;
- театр костюмдерін, олардың аксессуарларын тігу;
- билеттер мен афишаларды әзірлеу;
- балалар мен жасөспірімдердің репертуарлық материалдарын жинақтаумен жұмысты жалғастыру;
- түрлі байқауларға қатысу.

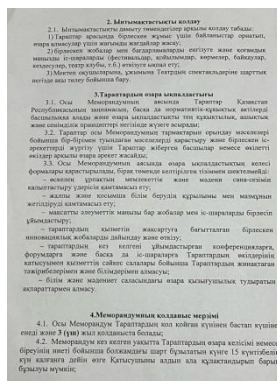
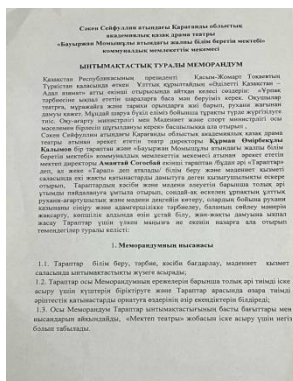
Екінші кезеңдегі жұмыс барысында екі театрда түрлі деңгейдегі байқауларда көп жетістікке жетті. (сурет 5-10)

Театр қатысушылары өз ютуб арнасын ашып, өз көрермендерін табуда. (сурет 11-12).

Театр жұмысы бойынша тәжірибемен қалалық, облыстық семинарларда бөлістік.

Театр жұмысының үлкен бір нәтижесі «Сәкен Сейфуллин атындағы Қарағанды облыстық академиялық қазақ драма театры» КМҚК-мен ынтымақтастық туралы меморандумға қол қою болды. (Сурет 13-15)

Үш жылдық жұмыстың нәтижелеріне келсек:

Жүргізілген жұмыс бойынша мектеп театрына қатысу мыналарға ықпал ететінін көрсетті:

- оқушылардың 85% коммуникативтік дағдыларының деңгейін арттыру;
- 70% қатысушылардың шығармашылық ойлауын дамыту;
- ұжымдағы психологиялық ахуалды жақсарту;
- оқушылардың алаңдаушылық пен күйзеліс деңгейін төмендету.

Қорытынды: Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, келесі тұжырымдар жасауға болады: театр қызметі баланың жан-жақты дамуына ғана емес, сонымен бірге оқушыларды сәтті әлеуметтендірудің тиімді әдістерінің бірі болып табылады. Мектеп театры әлеуметтік тәжірибе жинақтауға, адамгершілік бағдарлар қалыптастыруға және оң идеалдарға сәйкес келуге ұмтылуға мүмкіндік береді. Шығармашылық қойылымдарға қатысу рухани-адамгершілік тұрғыда дамуына ғана емес, сонымен қатар қоғамға бейімделуге көмектеседі, белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастырады, балалар мен жасөспірімдердің тұлғалық өсуіне, шығармашылық даралылығына тәрбиелеуге ықпал етеді. Театр қызметімен айналысу оқушылардың көшбасшылық қасиеттерінің көрінісіне оң әсер етеді деп сеніммен айта аламын, себебі театрландырылған қойылымға дайындық жеке тұлға мен ұжымның белсенді өзара іс-қимылын талап етеді, бұл сенімділікті, еркіндікті дамытады, шешім қабылдау қабілеті мен өзіне жетекшілік ете білуді айқындайды.

Әдебиеттер:

1. Райт, Джон. Білім берудегі Театр: мұғалім-директорларға арналған нұсқаулық. Лондон: Рутледж, 1996
2. «Театр педагогикасы: әдістемелік ұсынымдар», 2019 жыл, «Форум» баспасы.
3. «Оқушыларды дамытудағы театрдың рөлі», 2021 жыл, «Педагогика» баспасы

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЕ ОБУЧЕНИЕ: МОТИВАЦИЯ УЧАЩИХСЯ И РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ

Кульбаева Б. Т.,

учитель русского языка и литературы, школа-лицей №15, г. Балхаш

Функциональная грамотность – это не просто умение читать и писать, а ключевая компетенция, обеспечивающая способность анализировать, интерпретировать и применять информацию в разнообразных жизненных и профессиональных контекстах. В условиях стремительной глобализации и технологического прогресса востребованность комплексного, междисциплинарного подхода к освоению знаний возрастает, так как он способствует

формированию гибкого, адаптивного мышления. В данной статье исследуется роль междисциплинарного подхода в образовательном процессе, его влияние на развитие функциональной грамотности, а также предлагаются практические механизмы его эффективной интеграции в систему обучения.

Междисциплинарный подход предполагает интеграцию знаний из различных областей науки и искусства. Он основан на взаимодействии и взаимопроникновении дисциплин, что позволяет детям видеть целостную картину мира, осознавать взаимосвязи между явлениями и развивать аналитическое мышление. Ученики увлекаются разными предметами, и междисциплинарный подход позволяет интегрировать их интересы в учебный процесс. Например, если кто-то любит математику, а другой — литературу, можно анализировать статистику на основе художественных произведений. Это повышает мотивацию, так как обучение становится личностно значимым. В образовательном процессе это выражается в объединении различных предметов, таких как математика, литература, история и искусство, в единую систему знаний.

Междисциплинарный подход способствует развитию функциональной грамотности за счет расширения кругозора и улучшения способности к междисциплинарному мышлению. В процессе обучения дети учатся применять знания из одной области для решения задач в другой, что повышает их когнитивные способности и способствует развитию творческого мышления. Междисциплинарные задания учат анализировать информацию с разных точек зрения. Например, изучая исторические события, можно использовать знания географии, литературы и обществознания, что развивает аналитические способности и делает учебу более увлекательной. Например, при изучении истории и литературы учащиеся могут лучше понять культурные и социальные контексты, в которых возникали те или иные произведения, что способствует более глубокому осмыслению изучаемого материала. Для успешной реализации междисциплинарного подхода необходимо создание условий для интеграции различных учебных дисциплин. Это может быть достигнуто через междисциплинарные проекты, коллективную работу, использование интерактивных технологий и практическое применение знаний. Например, проектная работа, где ученики разрабатывают научные проекты, включающие элементы биологии, химии и физики, позволяет им видеть взаимосвязи между этими науками и применять свои знания на практике. Рассмотрим, как междисциплинарный подход может быть реализован на уроке русского языка и литературы. В качестве примера можно привести занятие, посвященное анализу стихотворения Николая Заболоцкого «**Не позволяй душе лениться!**». Работа была организована в группах, каждая из которых выполняла задания, требующие применения знаний, полученных на уроках математики, физики, истории, биологии и географии. Первоначальный анализ текста позволил учащимся выявить его ключевую тему — труд, на что указывает глагол «**лениться**». Однако дальнейшее осмысление произведения показало, что автор обращается не к физическому труду, а к работе души, призывая человека к духовному и интеллектуальному развитию.

Для более глубокого понимания текста учащимся предлагалось рассмотреть, в каких ситуациях можно говорить о «труде души» и её «лени». Это требовало проведения детального анализа произведения, формулирования различных точек зрения, критической оценки прочитанного и синтеза новых идей. Таким образом, основная цель урока заключалась в развитии навыков **высшего порядка мышления**: анализа, оценки и создания нового знания.

В ходе занятия учащиеся выполняли междисциплинарные задания, позволяющие рассмотреть художественное произведение в широком научном и гуманитарном контексте, что способствовало формированию функциональной грамотности и развитию комплексного восприятия литературного текста.

Группа «**Математики**» анализировала числовые данные, связанные с биографией и творчеством поэта: ключевые даты его жизни, годы написания произведений, а также рассматривала правила употребления имен числительных в русском языке.

«Биологи» изучали физиологические и психологические аспекты альтруистического поведения человека. В частности, исследовали реакции организма на проявление заботы, помощь и спасение других людей, анализируя эти процессы как проявления эмоциональной и когнитивной деятельности.

«Историки» рассматривали исторический контекст эпохи, в которой жил и творил поэт: процессы становления государства, периоды репрессий, войны, революционные преобразования, «оттепель». Они также проводили анализ культурных и социальных факторов, повлиявших на создание произведения.

«Физики» объясняли научную природу фразеологизма «толочь воду в ступе», доказывая его метафорический смысл с точки зрения физических законов. Рассматривались свойства воды, ее агрегатные состояния и процессы, происходящие при механическом воздействии.

«Филологи» проводили семантический и лингвистический анализ устойчивых выражений и пословиц, связанных с концептами души, труда, добра и зла. Рассматривались выражения «с этапа на этап», «держать в черном теле» и другие, а также анализировались средства художественной выразительности в тексте.

«Географы» отмечали на карте места, связанные с жизнью и творчеством поэта, исследуя их историко-культурное значение.

Таким образом, в рамках одного урока были созданы условия для формирования целостного восприятия окружающего мира, осознания взаимосвязи различных научных дисциплин и более глубокого понимания смыслов, заложенных в произведении. Такой подход способствует развитию аналитического мышления, интеграции знаний и осмыслению литературного произведения в широком историко-культурном контексте. Такая форма работы способствует развитию функциональной грамотности за счет расширения кругозора и улучшения способности к междисциплинарному мышлению. Перефразируем известное выражение “Весь мир-театр” в новое “Весь мир-текст”. Изучая разные дисциплины, ученики работают, по сути с текстом: сплошным, несплошным. Навык внимательного и вдумчивого чтения с выделением ключевых слов и выражений, определением темы и идеи пригодится на всех уроках. В процессе обучения дети учатся применять знания из одной области для решения задач в другой, что повышает их когнитивные способности и способствует развитию творческого мышления. Не стоит забывать о формировании на уроке мягких навыков: работая в группах, дети общаются друг с другом, чувствуют ответственность за общее дело, выдвигают идеи, оценивают свою работу и работу других людей.

Для успешной реализации междисциплинарного подхода необходимо создание условий для интеграции различных учебных дисциплин. Это может быть достигнуто через междисциплинарные проекты, коллективную работу, использование интерактивных технологий и практическое применение знаний.

Междисциплинарное образование не только обогащает процесс обучения, но и формирует разносторонне развитых личностей, способных решать многогранные проблемы, что отражает важнейшую природу функциональной грамотности в современном быстро развивающемся обществе.

Развитие критического мышления и навыков решения проблем неразрывно связано с междисциплинарным подходом, который способствует многомерному пониманию сложных вопросов. Английский педагог и философ Джордж Локк считал, что в процессе обучения один предмет должен наполняться элементами другого. Занимаясь различными областями знаний, ученики синтезируют информацию и точки зрения, тем самым повышая свои аналитические способности. При решении сложных реальных проблем они черпают знания из репертуара различных сфер, эффективно развивая способность принимать обоснованные решения. Эта междисциплинарность не только бросает вызов традиционным образовательным границам, но и готовит учеников к многогранному характеру современной карьеры, где работодатели все чаще ищут людей, которые могут интегрировать идеи из различных областей .

Динамичное взаимодействие междисциплинарного обучения и творческого самовыражения проливает свет на преобразующий потенциал образовательных подходов, которые выходят за рамки традиционных границ. Интегрируя различные области, такие как литература, искусство и науки, ученики развивают целостное понимание, которое повышает их способность мыслить критически и творчески. Более того, междисциплинарное образование способствует функциональной грамотности, позволяя ученикам ориентироваться и интерпретировать сложные тексты и идеи в различных контекстах. В конечном счете, междисциплинарный подход не только обогащает индивидуальное самовыражение, но и готовит учащихся к решению многогранных задач во все более взаимосвязанном мире.

На уроках дети зачастую сами приходят к выводу, что нет “нужных и ненужных” знаний, в жизни пригодятся знания из любой дисциплины, которые только на первый взгляд кажутся далекими друг от друга, пригодных или для “физиков”, или для “лириков”. Примечателен пример создателя “Apple” Стива Джобса-кумира современных детей. Учась в университете, он увидел объявление о наборе учеников в группу по изучению шрифтов. Казалось бы, как это может пригодиться в жизни? Но Стив Джобс усердно изучал шрифты, их особенности, наклон, насечки и др. В конце концов, именно шрифт в айфоне стал легко узнаваемым и часто копируемым другими производителями смартфонов. Таким образом, междисциплинарный подход является ключевым условием формирования функциональной грамотности и развития творческой личности. Он позволяет ученикам увидеть мир в его многообразии, научиться применять знания из различных областей для решения комплексных задач и развивать аналитическое мышление. В современных условиях, когда информация и технологии быстро меняются, междисциплинарный подход становится неотъемлемой частью образовательного процесса, способствующей подготовке учеников к жизни в глобальном обществе.

Литература:

1. Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2024-2025 учебном году».
2. Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» для 5-9 классов уровня основного среднего образования (с нерусским языком обучения)
3. Междисциплинарные исследования в педагогике / под ред. В. М. Полонского. Москва: Институт теоретической педагогики и международных исследований в образования РАО, 1994 г.
4. Мирский, Э. М. Междисциплинарные исследования в современной науке / Э. М. Мирский. Москва: ИНИОН, 1978. 57 с.
5. Снопкова, Е. И. Междисциплинарный синтез в современном педагогическом исследовании актуализация проблемы / Е. И. Снопкова // Научный диалог, 2014. - № 6 (30). - С. 82-92.
6. Степин В. С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации / В. С. Степин // Вопросы философии. 1989. - № 10. - С. 3-18.

ИНТЕГРАЦИЯ МЕДИЦИНСКИХ ЗНАНИЙ В ШКОЛЬНЫЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС: ОПЫТ РЕАЛИЗАЦИИ ОБЛАСТНОГО ПРОЕКТА «ШАГ В МЕДИЦИНУ»

Кун С.В., учитель истории,

заместитель руководителя по ПО,

КГУ «Общеобразовательная школа №21», г.Темиртау

В настоящее время общеобразовательные учреждения среднего и общего образования реализуют профильное обучение, необходимость введения которого определена Концепцией

развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан.

В своем Послании народу Казахстана «Единство народа и системные реформы – прочная основа процветания страны» Глава государства Касым Жомарт Токаев отметил: «Особую значимость приобретает ранняя профориентация детей. Подрастающее поколение должно осознанно относиться к выбору будущей профессии» [1].

Профильное образование представляет собой систему, которая опирается на принципы индивидуализации и дифференциации обучения, а также способствует эффективной социализации обучающихся, в том числе с учетом актуальных потребностей рынка труда. Все профили обучения, предлагаемые обучающимся в организациях ТиПО, почти в равных долях популярны, однако наиболее всего востребован естественно-научный профиль. В частности, по итогам трудоустройства 2023-2024 учебного года, 7 выпускников КГУ «Общеобразовательная школа №21» выбрали медицинское направление. В 2024-2025 планируют поступать в учебные заведения с медицинским профилем - 6 выпускников.

Современные выпускники нацелены на дальнейшее профессиональное обучение в различных областях медицины и биологии (биоинформатика, медицинская визуализация, биоинженерия и т.д.) [2:143]

В Декларации о подготовке медицинских кадров, принятой 36-й Всемирной медицинской ассамблеей, первостепенная роль отводится эффективной профориентационной работе с абитуриентами медицинских вузов. [3]

Отмечается, что лишь тому абитуриенту, который имеет высокий уровень подготовленности, следует предоставлять возможность получения образования в области медицины. Следовательно, имеется социальный запрос на участие в областном Проекте «Шаг в медицину».

На современном этапе развития педагогической науки не обнаружено единого толкования феномена «профильное образование». Однако на основе анализа психолого-педагогических исследований по рассматриваемой проблеме можно выделить его существенные признаки и характеристики. Профилизация общеобразовательной школы выделяется исследователями как вид дифференцированного образования обучающихся старших классов, основанием чего могут выступать следующие наиболее приоритетные критерии: базовые и специальные способности обучающихся, индивидуально-физиологические особенности обучающихся, потребности обучающихся, мотивы выбора профессии, интерес к будущей профессиональной деятельности. Также профильное обучение понимается как средство профессионального самоопределения, так как образование на сегодняшний день должно иметь профессионально-личностную направленность.

Существует несколько моделей организации профильного обучения, в рамках которых образовательная деятельность осуществляется с опорой на тот или иной подход. КГУ «Общеобразовательная школа №21» из существующих моделей: внутришкольная модель; сетевая модель (межшкольная, виртуальная дистанционная, интеграционная (вуз, колледж), интеграционная (производственные предприятия), интеграционная (музеи, театры и т. д.), интеграционная (технопарк, дома детского творчества), определила для себя симбиоз модели «Медицинский класс».

«Медицинский класс» является одной из форм осуществления обучения по естественно-научному профилю, историческая потребность которого связана с реформированием образовательного процесса под новые стандарты обучения, направленные на обеспечение государства кадровым потенциалом медицинских работников. «Медицинский класс» представляет собой уникальную форму среднего общего образования, позволяющую выпускникам осознанно прийти к выбору профессии, а также получить необходимую подготовку для поступления в соответствующие медицинские образовательные учреждения.

Программа обучения в «Медицинском классе» нацелена на реализацию предпрофессионального образования и представляет собой сочетание специально организованных процедур практического знакомства с содержанием профессиональной деятельности медицинского профиля, практических занятий модульного типа по кластерам, разработанными учителями школы. Кроме того, обучающиеся «Медицинского класса» посещают практико-ориентированные занятия на базе Темиртауского высшего медицинского колледжа, выполняют договорные обязательства на основе «Меморандума» с НАО «Карагандинский Медицинский университет», сотрудничают с социальными партнерами (СПИД-центр, центр ЗОЖ, центр «Скорой помощи», поликлиники, больницы, аптеки и др.). Медицинские профессии имеют ряд специфических особенностей и требуют от выпускника не только достаточного набора профессиональных компетенций, но и наличие соответствующих личностных качеств. Представление об индивидуальных особенностях каждого обучающегося позволяет выстраивать профильное обучение более эффективно, с учетом принципа дифференциации и в дальнейшем минимизирует ошибки в выборе профессионального пути выпускника. В этом помогает система АСППМ, которая помогает персонализировать планы развития каждого ученика школы.

Интеграционная составляющая Программы «Медицинский класс» предназначена для учащихся 2-11-х классов. В этом возрасте учащиеся уже способны включиться в новый тип ведущей деятельности — учебно-профессиональную. Основным мотивом познавательной деятельности становится стремление узнать и приобрести профессию. Очень важно именно в эти годы окончательно выявить и, по мере возможностей, развить те способности, на основе которых можно правильно осуществить выбор профессии.

Обучающие задачи на каждой возрастной ступени специфичны с учетом развития ученика:

- Пропедевтические (вводные) ориентированы на 2-4 классы, когда начинается формирование у детей младшего школьного возраста добросовестного отношения к труду, понимания его роли в жизни человека и общества; развитие интереса к миру медицинских профессий;
- Поисково-зондирующие характерны для учащихся 5-8 классы, способствующие развитию у школьников личностного осмысления и приобретение первоначального опыта в различных сферах социально-профессиональной практики: химии, биологии, технике, искусстве, медицине, экономике и профессиональной культуре через формирование трудовых и коммуникативных навыков.
- Развитие профессионального самоопределения ставится ведущей задачей для выпускников 9-11 классов. На этом этапе осуществляется практическое обучение действиям по саморазвитию и самореализации в формировании профориентационных компетенций, профессиональных планов, оценке готовности к избранной специальности.

Инновационная образовательная инициатива - Проект «Медицинский класс» - это направленная на подготовку школьников к медицинским профессиям идея, через углубленное изучение естественно-научных дисциплин, развитие практических навыков и знакомство с основами медицины одновременно. Данная интеграция особенно актуальна, исходя из планируемых нововведений в Стандарт образования, в котором планируется снижение учебной нагрузки за счет расширения выбора в вариативной части учебного плана.

Опыт показывает, что инновационные технологии и методики, используемые в проекте, являются эффективным инструментом подготовки будущих специалистов в области медицины и здравоохранения.

- симуляции позволяют учащимся погружаться в реальные медицинские ситуации, практикуя практические навыки без риска для здоровья пациентов;

- виртуальная реальность (VR) и дополненная реальность (AR), используя современные оборудования кабинетов биологии, предоставляют возможность изучать анатомию, физиологию и патологические процессы в интерактивной форме;
- участие в работе специализированных лабораторий дает школьникам возможность проводить эксперименты и исследования на базе университетских лабораторий;
- интеграция различных дисциплин, таких как биология, химия, физика и информатика, помогает формировать целостное представление о медицине как науке;
- участие в социальных проектах и волонтерской деятельности позволяет ученикам приобретать важные soft skills навыки, такие как коммуникабельность, эмпатия и ответственность.

Инновационные методы обучения, внедренные и используемые в процессе реализации проекта «Медицинский класс» формируют у обучающихся компетенции, позволяющие им не только сохранять и укреплять собственное здоровье, но и приобретать навыки устранения неблагоприятных факторов среды обитания, влияющих на здоровье. Важно отметить, что проект стимулирует исследовательскую деятельность, предоставляя учащимся инструменты для самостоятельного сбора и анализа данных о состоянии здоровья.

Таким образом, интеграция медицинских знаний в школьный образовательный процесс посредством реализации областного проекта «Шаг в медицину» оказывает значимое влияние на модернизацию образовательной системы, отвечающей современным потребностям учащихся. Способствует профессиональному самоопределению учеников, что особенно актуально в контексте современного рынка труда, требующего квалифицированных специалистов в области здравоохранения.

Важнейшим результатом внедрения проекта становится не только развитие академических компетенций, но и воспитание ответственности за свое здоровье, чистоту ума и эмоциональную устойчивость, что является одной из задач в системе Единой программы воспитания «Біртұғас тәрбие».

Таким образом, проект «Шаг в медицину» выступает мощным инструментом, формирующим не только профессиональные навыки, но и личностные качества, способствующие формированию личности обучающегося на основе ценностно-ориентированного и компетентностного подходов.

Литература:

1. Надеева Е.В. К вопросу профильного обучения в медико-биологических классах. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2009; Т.2, № 7: 142-147
2. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33082373
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-organizatsii-i-funktsionirovaniya-profilnyh-meditsinskih-klassov-v-obscheobrazovatelnoy-shkole/viewer>
4. <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/news/details/742942?lang=ru>

ВИЗУАЛИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО МАТЕРИАЛА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

*Курохтина О.В., учитель начальных классов
школа-лицей имени Ы. Алтынсарина
г. Караганда*

В эпоху информационного перенасыщения и клипового мышления, визуализация становится не просто модным трендом, а необходимостью, позволяющей сделать обучение эффективным и увлекательным.

В контексте нейропсихологии и когнитивной педагогики, визуализация учебного материала представляет собой мощный инструмент, способствующий оптимизации процессов восприятия, обработки и запоминания информации у младших школьников. Это обусловлено особенностями их когнитивного развития, характеризующегося преобладанием наглядно-образного мышления. Теория двойного кодирования (Dual Coding Theory) говорит нам о том, что визуальная и вербальная информация обрабатывается разными каналами, что усиливает запоминание: информация, обрабатывается двумя отдельными, но взаимосвязанными системами. Это обеспечивает более глубокое и устойчивое запоминание. Визуализация снижает когнитивную нагрузку, позволяя детям сосредоточиться на сути материала.

Визуализация – это инструмент дифференциации, позволяющий учитывать индивидуальные особенности каждого ученика. Дети с визуальным типом восприятия, как правило, лучше усваивают материал, представленный в виде картинок, диаграмм и графиков. Для аудиалов же можно использовать аудиовизуальные материалы, сочетающие звуковое сопровождение с визуальным рядом. Таким образом, визуализация предоставляет возможность дифференцированного подхода к обучению.

Визуализация учебного материала в процессе обучения младших школьников на уроках – эффективный метод повышения интереса и улучшения усвоения знаний. Визуализация способствует развитию образного мышления, памяти и внимания, что крайне важно для успешного обучения. Яркие и понятные визуальные образы помогают ученикам лучше запоминать информацию и воспроизводить ее в дальнейшем.

Включение визуальных элементов в уроки позволяет сделать процесс обучения более увлекательным и динамичным, способствуя активному вовлечению детей в учебную деятельность и формированию положительного отношения к предмету.

Эффективная визуализация – ключ к успешному освоению русского языка младшими школьниками.

Следует отметить, что визуализация – это не просто картинки. Это практические стратегии, приёмы и методы, которые эффективно применяются на каждом этапе урока.

В своей работе мы поставили цель найти эффективные, рабочие приемы, для каждого этапа урока.

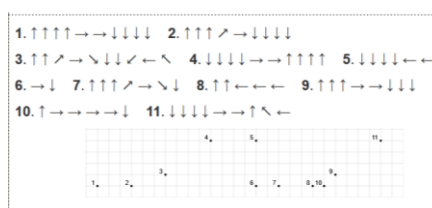
На начальном этапе урока, для введения в тему или актуализации знаний используем различные виды кодирования информации: кроссворд, путеводитель, координаты, ребус.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
00	ж	м	в	ц	у	г	с	щ	д	у	л	ф
15	ю	а	п	т	й	в	б	ш	г	ы	з	я
30	б	ы	э	ь	ч	р	э	и	о	ш	н	м
45	е	х	н	х	е	с	ю	к	ё	ь	ф	я

	◇	□	△	▭	▤	◇	○
к	э	и	с	в	ы	х	
ю	м	ъ	г	г	э	ъ	
щ	р	о	ё	к	ц	л	
й	в	с	п	з	ф	б	
ф	а	и	ч	е	н	ш	
з	ь	ы	у	ж	т	е	
ш	р	х	н	д	ю	я	

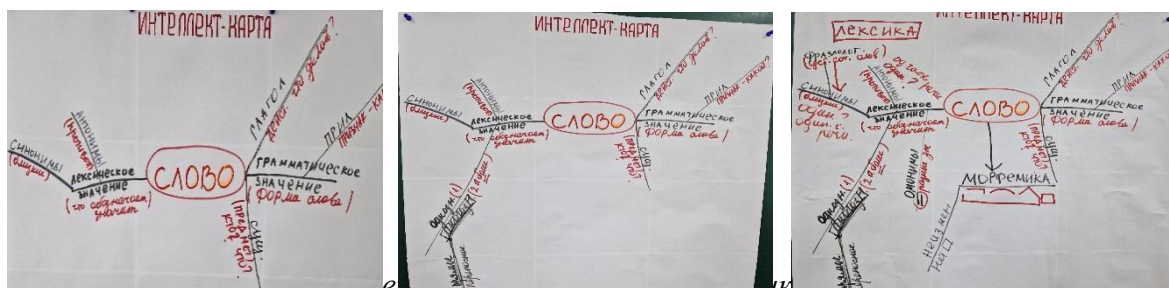
путеводитель

В середине урока, для выделения ключевых моментов, структурирования информации, установления связи между понятиями, лучшего запоминания и включения всех детей в активную познавательную деятельность используем такие стратегии, как скрайбинг и интеллект-карты.

Скрайбинг - это техника презентации, когда выступающий дополняет слова визуальными образами (мощный инструмент визуализации информации и привлечения внимания, позволяет сосредоточить слушателей на себе.)

Интеллект-карты - это схема визуального представления информации, которая отражает взаимосвязь между несколькими элементами. Структура карты внешне напоминает дерево: в

центре располагают основную идею, тему или проблему, а от нее разводят ветви — связанные идеи и концепции.

На этапе закрепления знаний, построения выводов, обобщения, проверки знаний используем такие приёмы, как «Гексы», «Пазлы», групповая работа с разными источниками информации «Тарсия» (**головоломка**).

Данные приёмы дают возможность делать обучение динамичным, включать в учебный процесс всех детей, принимать активное участие в добывании знаний.

При выполнении творческих заданий используем такие приёмы, как изготовление лэпбуков и динамических наглядностей.

Используя данные стратегии, приёмы и методы, мы пришли к выводу, что визуализация должна быть интегрирована в учебный процесс, а не использоваться как отдельный элемент.

Проведя SWOT-анализ:

S	W	O	T
Сильные стороны	Слабые стороны	Возможности	Угрозы
Повышение интереса Улучшение понимания Развитие творчества Индивидуализация обучения Многообразие форматов	Требует большой подготовки Много времени для реализации Не подходит для всех тем Может отвлекать Необходимость технических средств	Развитие цифровых технологий Интеграция с другими предметами Создание образовательных игр Сотрудничество с родителями	Отсутствие доступа к технологиям Перегрузка информацией Неэффективность

Мы пришли к выводу, что, учитывая «плюсы» и «минусы», учителя начальных классов могут более осознанно и эффективно использовать визуализацию на уроках, добиваясь лучших результатов в обучении младших школьников.

Литература:

1. Аллан Пайвио. «Ментальные репрезентации: подход к двойному кодированию». - Oxford University Press, 1986.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. - М/ АСТ Астрель Хранитель, 2008. – 671с.
3. Электронный журнал «Образование Ямала» - <https://yamal-obr.ru/articles/?ysclid=m77jbntjqr864640924>

БІЛІМ АЛУШЫЛАР МЕН МҰҒАЛІМДЕРДІ ЫНТАЛАНДЫРУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

*Кусаинова А.М., информатика пәнінің
мұғалімі, мектеп директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары
Қарқаралы ауданы, «Талды ауылының №19 жалпы білім
беретін тірек мектебі (РО)» КММ*

Білім сапасын арттырудың маңыздылығы өте зор, себебі ол болашақ ұрпақтың дамуына, қоғамның өркендеуіне және елдің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға тікелей әсер етеді. Қарапайым тілмен айтқанда, білім сапасы жоғары болғанда біріншіден, білім алушылардың қабілеттері ашылады. Жақсы білім алған балалар өз мақсаттарына жетуге, жақсы маман болуға мүмкіндік алады. Екіншіден, қоғамның даму деңгейі артады. Білім сапасы жоғары қоғамда адамдардың ойлау қабілеті жоғары болады, жаңа идеялар мен технологиялар пайда болып, жалпы өмір деңгейі жақсарады. Үшіншіден, елдің экономикасы дамиды, білікті мамандар мен тәжірибелі жұмысшылар елдің экономикасына үлкен үлестерін қосады, әрі экономиканың әр түрлі салалары дамиды. Төртіншіден, әлемдік деңгейге шығу мүмкіндігі болады. Жоғары сапалы білім әлемдік аренада бәсекеге қабілетті болуға мүмкіндік береді. Яғни білімді ұрпақ елдің беделін арттырады. Сондықтан білім сапасын арттыру - бұл қоғамды дамыту мен болашақты жарқын ету үшін маңызды қадам.

Білім алушылар мен педагогтерді ынталандыру білім сапасына үлкен әсер етеді. Ынталандырудың бірнеше маңызды әсерлерін айтуға болады.

1. Білім алушылардың мотивациясын арттырады:
 - Қызығушылық. Білім алушылар қызықты әрі тиімді әдістермен оқуға ынталанады. Егер олар өздерінің жетістіктері мен нәтижелерін көрсе, білімге деген қызығушылығы артады.
 - Жақсы нәтиже. Ынталандырылған білім алушылар өздері үшін маңызды мақсаттар қойып, жақсы нәтижеге жетуге тырысады, бұл олардың білім сапасының өсуіне әкеледі.
2. Педагогтердің кәсіби дамуына ықпал етеді:
 - Жаңа әдістерді қолдану. Мұғалімдер ынталандырылған кезде білім беру процесіне жаңашыл әдістер мен технологияларды енгізеді, бұл оқу сапасын жақсартады.
 - Шығармашылық және жауапкершілік. Ынталандырылған мұғалімдер өз жұмысына жауапкершілікпен қарап, шығармашылықпен жұмыс істейді, білім алушыларға жақсы білім береді.
3. Өзара тиімді қарым-қатынас:
 - Сенім мен ынтымақтастық. Білім алушылар мен мұғалімдер арасында жақсы қарым-қатынас орнап, өзара сенім артады. Бұл ынталандыру білім процесін жеңілдетіп, тиімді етеді.
 - Тиімді кері байланыс. Мұғалімдер білім алушыларға уақытылы кері байланыс беріп, олардың дамуында оң әсер етеді.

4. Қиындықтарды жеңу:

– Ынталандырылған білім алушылар мен мұғалімдер қиындықтарды жеңуге, кедергілерді еңсеруге дайын болады. Бұл білім сапасының тұрақты түрде жақсаруына ықпал етеді.

5. Ұжымдық жұмыс және қолдау:

– Білім алушылар мен педагогтер бірлесе жұмыс істегенде, білім беру процесінің сапасы артады. Мұғалімдер бір-бірін қолдап, тәжірибе бөлісіп, жаңа әдістерді үйренеді, ал білім алушылар топтық жұмыс арқылы жаңа нәрселерді жақсы меңгереді.

Қысқаша айтқанда, білім алушылар мен педагогтерді ынталандыру олардың жеке дамуына ғана емес, жалпы білім сапасының артуына да әсер етеді.

Білім алушылардың мотивациясын арттыруға мысал ретінде бағалар мен марапаттар жүйесін келтіруге болады. Мектепте білім алушылар жақсы нәтижелерге жеткенде белгілі бір марапат иесі бола алады. Мысалы, «Сыныптың үздік білім алушысы», «Айдың үздік білім алушысы» немесе «Жылдың үздік білім алушысы» аталымдары, білім алушыларды ынталандырып, білімге деген қызығушылықты арттырады. Сол сияқты көрнекі табыстар, білім алушылардың жетістіктерін мектептің қабырға стендтеріне немесе веб-сайтында, әлеуметтік желілерде жариялау, олардың еңбегін бағалауды арттырып, басқа білім алушыларға мотивация береді.

Педагогтердің кәсіби дамуын, тренингтер мен семинарларды, ынталандырудың бір әсері деп қарастыруға болады. Мектептегі педагогтердің 35,5%-ы 2022 жылы, 48,3%-ы 2023 жылы, 9,67%-ы 2024 жылы түрлі деңгейдегі біліктілікті арттыру курстарынан өтті.

Мектепте кәсіби даму курстары ұйымдастырылды. 2023 жылы мұғалімдерге арналған «Шағын жинақталған мектептерде біріктірілген сынып-комплектілерінде пәндерді оқыту әдістемесі» тақырыбында курс ұйымдастырылып, оған мұғалімдердің 78,1%-ы қатысса, 2024 жылы «Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің заманауи технологиялары» тақырыбында курс ұйымдастырылды. Оған мұғалімдердің 59,4%-ы қатысып, кәсіби дейгейлерін арттырды.

2024-2025 оқу жылында «Оқыту процесінде ЦББР қолдану» іс-тәжірибелерімен бөлісу, «Жас мұғалім, сабақты қалай жоспарлайсыз?» (жас мамандарға әдістемелік көмек беру) коучингі, мұғалімдермен «Жоспарлау құжаттарын тиімді пайдалану: Бағдарламадан қысқа мерзімді жоспарға дейін» деген тақырыпта семинар өткізілді. Бұл өткізілген шаралар мұғалімдердің шығармашылық потенциалын арттырып, білім сапасын жақсарттады.

Білім алушылар мен педагогтер арасындағы ынтымақтасты топтық жұмыстар мен жобалар жүргізу арқылы білім сапасын арттыруға болады. Білім алушыларды топтарға бөліп, бірлесіп жұмыс істеуге ынталандыру арқылы олардың оқуға деген қызығушылығын арттыруға болады. Мұғалімдер мен білім алушылардың ынтымақтастығы оқу процесін жеңіл әрі қызықты етеді.

Топтық жұмыстар мен жобалар арқылы жүргізу үшін бірнеше әдіс қолдануға болады. Мәселен топтық жұмысты ұйымдастыру, мақсат қою, рөлдерді бөлу, талқылаулар мен кері байланыс. Әр топқа нақты мақсаттар мен тапсырмалар беріп, педагогтың жетекшілігімен жұмыс істету. Бұл білім алушылардың бір-бірімен тиімді байланыс орнатуына және ортақ мақсатқа жетуге бағыттайды. Талқылаулар мен кері байланыс, топ ішінде талқылаулар өткізу және әр білім алушының пікірімен бөлісуіне мүмкіндік беру. Бұл шығармашылық ойлауды дамытуға, сондай-ақ өзара сыйластықты арттыруға көмектеседі.

Жобалық жұмыстарды ұйымдастыру арқылы педагог жетекшілігімен әрбір білім алушының қабілеттерін аша отырып, оқыту процесін интерактивті етіп ұйымдастыру, бір-бірін үйрету арқылы білім алушылардың өзара ынтымақтастығын арттырады. Онлайн платформалар арқылы топтық жұмыстарды үйлестіру. Бұл білім алушыларға қашықтан жұмыс істеуге, идеялармен бөлісуге және тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді. Интерактивті құралдар

мен қосымшалар арқылы педагогтар мен білім алушылардың ынтымақтастығы мен қарым-қатынасын нығаяды. Аталған әдістер білім сапасын арттыруға ықпал етеді. Топтық жұмыстар мен жобалар білім алушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына, сыни ойлау дағдыларын дамытуына және мәселелерді шешуде шығармашылық көзқарас қалыптастыруына көмектеседі. Міне, осының бәрі білім сапасын жақсартуға әсер етеді. Оның негізгі артықшылығы мынада:

1) Көбірек тәжірибе жинақтау. Топтық жұмыстар мен жобалар білім алушыларға тек теориялық білімді ғана емес, практикалық дағдыларды да меңгеруге мүмкіндік береді. Олар нақты жағдайларда шешім қабылдауды үйренеді, бұл олардың білімінің тереңдігі мен сапасын арттырады.

2) Ынтымақтастық және коммуникация. Білім алушылар топта жұмыс істегенде өзара пікір алмасып, бір-бірінің идеяларын тыңдайды. Бұл білім алушылардың бір-бірінен үйренуіне, әр түрлі көзқарастарды қабылдауға, және ақпаратты жақсырақ түсінуге мүмкіндік береді. Бұл ынтымақтастық олардың әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларын дамытады.

3) Мотивацияның артуы. Жобалық жұмыстар мен топтық тапсырмалар білім алушыларды оқу процесіне тартуға көмектеседі. Олардың қызығушылығы мен ынтасы артқан сайын, оқу сапасы да жоғарылайды. Әсіресе, олар жобалар барысында өз жұмысын нәтижеге жеткізу үшін көбірек күш салады.

4) Креативті ойлау және сыни көзқарас. Топтық жұмыс барысында әр білім алушы өз идеяларын ұсынуға, сұрақтар қоюға және жауаптар табуға тырысады. Бұл білім алушылардың сыни ойлау дағдыларын дамытады, сонымен қатар шығармашылық пен мәселелерді шешуде жаңа тәсілдер қолдануға үйретеді.

5) Педагогтердің рөлі. Педагогтер топтық жұмысты басқарушы ретінде ғана емес, бағыт-бағдар беруші ретінде әрекет етеді. Олар оқу барысын бақылап, білім алушыларға қажетті кеңес бере отырып, олардың оқу сапасын жақсартуға септігін тигізеді.

6) Қабілеттердің дамуы: Топтық жұмыс барысында әр білім алушы өз күшті тұстарын көрсетіп, әлсіз тұстарын жақсартып алады. Бұл олардың жалпы білім деңгейін көтереді және бірдей деңгейде білім алуға мүмкіндік береді.

Осылайша, топтық жұмыстар мен жобалар білім алушылардың теориялық білімдерін қолдану, шығармашылық тұрғыда ойлау және сыни көзқарас қалыптастыру қабілеттерін дамыта отырып, білім сапасын едәуір арттыра алады.

Әдебиеттер:

1. Бейсембаева С. «Білім берудегі инновациялық технологиялар». – Алматы, 2021.
2. Мұхамбетова Ш. «Оқу үрдісінде топтық жұмыстарды ұйымдастыру әдістемесі». – Алматы, 2020.
3. Ақшолоқова Б. «Білім сапасын арттырудағы педагогикалық технология-лардың рөлі». Қазіргі заманғы білім, № 3, 2022.
4. Қойшыбаева М. «Қазақстандағы білім сапасын арттыру жолдары». Қазақ педагогикалық ғылымы, 2020.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛДІК DAҒДЫЛАРЫН АРТТЫРУДАҒЫ ҚОЛДАНАТЫН ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІН ҰҚПАЛЫ

Қутжанова Анара Мажитовна

бастауыш сынып мұғалімі

Балқаш қаласы, «Әлихан Бөкейханов атындағы №15 мектеп- лицейі» КММ

Қазіргі таңда кез келген адамның жылдам өзгеріп жатқан өмірде өз орнын дұрыс тауып, бәсекеге қабілетті болуы басты талаптардың бірі болып отыр. Бастауыш мектеп оқушыны білім, білік, дағдылармен қаруландырып қана қоймай, оны тұлға етіп қалыптастырады. Бастауыш сыныптарда оқушы кез-келген адамның өмірінде басты орын алатын оқу, ойын, еңбек сияқты

әрекет түрлерін қажетті деңгейде меңгеруі тиіс. Бұл әрекеттердің барлығы да сөйлеу әрекеті арқылы ғана жүзеге асады. Сол себепті жеке тұлғаның ақыл-ойы, санасының жетіліп-толуының басты көрсеткіші бала тілінің жеткілікті деңгейде дамуына, коммуникативтік дағдыларының (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дұрыс қалыптасуына тікелей байланысты болады. Сондықтан бүгін сіздермен Lesson Study тәсілі арқылы «Оқушылардың тілдік дағдыларын арттырудағы қолданатын әдіс-тәсілдерің ықпалы» тақырыбы бойынша іс-тәжірибеммен ой бөліскім келіп отыр. Lesson Study-оқушылардың білім деңгейін көтеру және оқыту мақсатында қолданылады. Бұл әдіс тәжірибелі мұғалімдермен қатар, жас мамандардың да кәсіби жетілуіне ықпал етеді. Себебі, бірлескен іс-әрекеттің арқасында сабақты жоспарлау, зерттеу сабағын жүргізу, бақылау, сабақты талдай отырып жетістік пен кемшілігімізді айқындау оқу сапасының артуына септігін тигізері сөзсіз. Lesson Study әдісі оқушылардың оқып-үйренуінде қандай қиындықтар мен кедергілер барын анықтап, сыныптағы проблеманы шешу жолын зерттейді. Бұл әдіс үдерісінде оқу сапасын арттыру үшін белгілі бір тәсілді қалай дамытуға болатындығын анықтау мақсатында оқу үдерісін зерделейді. [1:2] Сабақты зерттеу әдісі бірнеше қадамдардан тұратыны белгілі. Сондықтан біз сабақты зерттемес бұрын фокус тобын құрып алдық. Содан кейін зерттеу нысанына қай сыныпты және қандай мақсатта алатынымызды зерделедік. Ақылдаса келе зерттеу нысанына 3 «Г» сыныбын алдық. Неге бұл сыныпты алдық? Себебі, сынып оқушыларының тілдік дағдыларының қалыптасуы, ойын еркін жеткізе білуі, мәтін мазмұнын түсінбеуі себеп болды. Зерттеу жүргізу үшін гуманитарлық және тілдік пәндер бағыты бойынша жұмыс жүргізуді ұйғардық. Ең алдымен «Зерттеуді қандай бағытта жүргізуге болады?» деген сауал туындады. Ол үшін мектеп-лицей психологымен бірлесе отырып, оқушылармен сауалнама жүргіздік. Сауалнама нәтижесі бойынша «Тілдік пәндерден саған қай пән ұнайды?» сауалы бойынша оқушылардың басым бөлігі «әдебиеттік оқу пәні»- деп жауап берді. «Бұл пәнді оқу барысында саған қандай қиындықтар кездеседі?» деген сауал бойынша оқушылар мәтіннің мазмұнын түсінбейтіндіктерін жеткізді. «Мәтін мазмұнын неше рет оқығанда түсінесің?» деген сауалға «бірнеше рет оқығанда» деп жауап жазды.

үшін

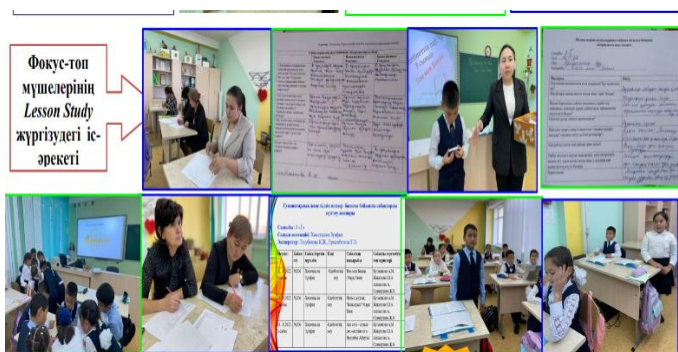
Нәтижесінде Lesson Study өткізу «Әдебиеттік оқу сабағында 3 «Г» сынып оқушыларының мәтінмен жұмыс жүргізу

дағдысын «Еркін әңгіме» әдісі арқылы қалай арттыруға болады?» тақырыбы таңдалып, мынадай күтілетін нәтиже анықталды.

- ✓ Түрлі әдіс- тәсілдер арқылы түсініп оқу дағдысы артады;
- ✓ Мәтін мазмұны бойынша ойын жеткізе алады;
- ✓ Мәтін мазмұны бойынша сұрақ ұйымдастырып, жауап береді;
- ✓ Мәтін мазмұны бойынша талдау жүргізеді;
- ✓ Оқушылардың функционалдық сауаттылығы артады.

Қазіргі таңда сынып оқушыларының қаншалықты тілдік дағдыларын қалыптасқанын, естігенін жеткізе білуін, оқығанын жаза білуін дамыту мақсатында Lesson Study арқылы бірнеше сабақ топтамалары өткізілді. Lesson Study мұғалімдерді оқыту және олардың тәжірибесін дамытудағы ынтымақтастық тәсілі яғни, іс әрекеттегі зерттеу болып табылады. Бұл тәсілдің ең басты мақсаты «сабақты зерттеу» немесе «сабақты зерделеу» болып табылады. [1:6] Lesson Study әдісі арқылы сабақ топтамасын өткізбес бұрын жоспар құрдық.

Зерттеу объектісін анықтадық. Цикл бойынша әр сабақ барысында А В С деңгейдегі оқушыларды сараланды. Солардың ішінде С деңгейдегі оқушы назарға алынды. Себебі, бұл оқушының оқу, жазу сауаттылығы, оқып үйренгенімен ой бөлісу, өзара қарым-қатынасқа түсу, ойын еркін жеткізе алуы, алған білімін өмірде қолдана білу деңгейі төмен болды. Сондықтан сабақ барысында жаңаша әдіс-тәсілдерді негізге ала отырып осы аталмыш дағдыларды бала бойына сіңіру мақсатында сабақтың әр кезеңінде жаңаша әдіс- тәсілдері қолданыс тапты. Өткізілген әр сабақ сайын қай баламен қандай жұмыс түрлерін қамту керектігін, нені дамыту керектігін, оған қандай әдіс тәсілдерді пайдалану керек екендігін қарастырылып отырды. Яғни, әр сабақ барысында қандай әдіс-тәсілдердің оқушыларға тиімділігі мен тиімсіздігін әріптестермен ақылдасып келесі сабақта баланың жас ерекшелігін, деңгейін ескеріп басқа әдістерді жоспарға енгізілуін немесе өзгеріс енгізуін талқылап отырдық. Мысалға: сабақтың бастапқы бөліміндегі ынтымақтастық орта құра отырып тақырыпқа сай баланың психологиялық ахуалын зерттеу мақсатында, әр түрлі әдіс-тәсілдерді ұйымдастыру арқылы қызығушылығын арттыруды жөн көрдік. Нәтижесінде баланың көңіл күйі сергиді, ерік-жігері дамиды, сабаққа ынтасы артады. Мысалға: «Ыстық сезім», «Сенім» тренингтері өткізіліп, өткенге шолу жүргізу барысында тақырыпқа байланысты рөлдік ойындар, өзара диалог құру, сұхбатқа түсу сияқты ойын түрлері мен «Үш оқушымен кеңес», «Ыстық орындық» сияқты тәсілдер жүргізілді. Бұл ойындарда балалардың мінез-құлықтары мен іс-әрекеттері реттеледі, қоғамдық қатынастарға бейімделеді. Тиімді оқытуда өзара әрекет пен ынтымақтастықтың мүмкіншілігі зор. Себебі бірлесе, ақылдаса, бір мәмілеге келіп орындалған жұмыстың оң нәтиже берері сөзсіз. Сондықтан сабатың негізі бөлімде сабақтың тақырыбын, мақсатын ашу, жаңа материалды меңгеру кезінде «Сыни тұрғыдан ойлауға оқыту» модулінің әдіс- тәсілдері, Блум таксономиясының техникалары әр сабағымызда көрініс тапты. Мысалға, «Кластер», «ББҮ кестесі», “Insert”, “Ойлан, жұптас, талқыла”, “Болжау”, «Балық сызбасы» т.б. Қорытынды кезеңіндегі жаңа сабақты қорытындылау, алған білімді жинақтау мақсатында жұптаса топтаса отырып өзара сұхбатқа түсу, ашық, жабық сұрақ даярлау, суреттеу, ой шақыру, ой бөлісу сияқты кезеңдерінде «Венн диаграммасы», “Бес жолды өлең”, «Ой толғау», «эссе жазу» тәсілдері қолданыс тапты.

Сыни тұрғыдан ойлаудың ерекшелігі мұнда бақылау, талдау, қорытынды интерпретация дағдылары қалыптасады. Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді негізге ала отырып Диалог негізінде оқыту және оқу (mercet 1995, Alexander 2008) керектігін үйретуді іс-тәжірибеде қолдану. Диалог негізінде білім беру мен білім алу оқушылардың бір-бірімен өзара сұхбаттасуы және мұғаліммен оқушы арасындағы диалогтің шәкірттердің өзіндік ой-пікірін жүйелеуі мен дамуына көмектеседі деп ойлаймын. [2:12] Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау кезінде оқушы өзінің түсініктерін құра алатын белсенді оқушы болса, мұғалім үшін де мәнін білу өте маңызды болып табылады. Оқушылар жұптаса, жекелей білім деңгейлерін бағалауға және оған қалай жеткенін түсінуге мүмкіндіктерін пайдаланды. Оқушылар өзінің оқу үлгерімінің деңгейін біледі және алдағы мақсаттарға қарай жылжиды. Сабақ барысында формативті бағалау түрлері жүзеге асырылды. [2:37] Нәтижесінде өзімнің іс-тәжірибеде үнсіз С деңгейдегі оқушының сабаққа деген белсенділігінің арта түскенін, біршама ашылып,

ортаға өзіндік ой-пікірін жүйелеп айта алатындай қабілетке жеткендігін, оқу жазу сауаттылықтарының артқандығын байқадым. Жұппен және топпен жұмыс жасау арқылы В деңгейдегі оқушылардың бір-біріне сұрақ қою, құнды пікірлер айтуға қалыптасты. Ортақ шешімге келу, бір-бірінің білімін толықтыру, бірін-бірі оқыту қабілеттері артты. Осы әдіс-тәсілдерді жүзеге асыру мақсатында оқушының тілдік дағдыларының арта түсетіндігін айта кетуге болады. Бұл зерттеу жұмысы тек оқушылардың білім сапасын арттыруға бағытталмаған, сонымен қатар мұғалімдердің жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану шеберлігі көздеген болатын. Соған орай фокус топтағы мұғалімдерге төмендегідей ұсыныстар айтылды:

✓ Оқушылардың жас ерекшелігі мен деңгейін ескере отырып мақсатқа негізделген тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану.

✓ Баланың қызығушылығын арттыратындай тапсырмалар ұйымдасуы;

Қорыта келе Lesson Study мұғалімге жеке оқушының оқуына қатысты өзінің оқыту тәжірибесі туралы ойлануға, сабақтың оқушылар үшін тиімділігіне сәйкес келуі мақсатында мұғалімге оқушының тілдік дағдыларының артуына инновациялық тәсілдер мен іс- әрекетті зерттеудің оң нәтиже берерін түсіндім.

Әдебиеттер:

1. Lesson Study: нұсқаулық, Пит Дадли 2011 ж.
2. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық. Үшінші (негізгі) деңгей

КЕДЕРГІЛЕРДІ ЕҢСЕРУ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Қанат Н.Қ., бастауыш сынып мұғалімі

Бұқар жырау ауданы, Ботақара кенті

«Сұлтанмахмұт Торайғыров атындағы тірек мектебі (РО)» КММ

Кедергілерді еңсеру білім беру сапасын арттыру жолдары түрлі бағыттарда қарастырылуы мүмкін. Оларға төмендегілер жатады:

1. Құрылымдық және қаржылық мәселелерді шешу:

Білім беру мекемелерінің инфрақұрылымын жақсарту. Заманауи құрал-жабдықтар мен технологияларды енгізу арқылы оқыту сапасын арттыру. Бүгінгі таңда еліміздің көптеген мектептеріне жаңа техникалар мен түрлі жабдықтармен жабдықталуда. Осы орайда бүгінгі таңда біздің мектебімізді де айналып өтпеді. Біздің мектебімізге де түрлі жабдықтар әкелініп, сабақ өту процесін жеңілдеті түсті деуге болады. Осындай жағдай жасап берген ұйымдастырушыларға да алғысымызды білдіреміз!

Оқулықтар мен оқу материалдарының сапасын арттыру үшін тиісті қаржылық қолдау көрсету керек. Әрине онсыз мәселе шілмейді ғой.

2. Оқытушылардың біліктілігін арттыру:

Мұғалімдердің кәсіби даму бағдарламаларына қатысуын қамтамасыз ету. Бұл оларға жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдер мен технологияларды игеруге көмектесетінін бәріміз білеміз. Мұғалімдердің білім деңгейін тұрақты түрде бағалап, біліктілігін арттыру үшін курстар мен семинарлар ұйымдастыру керек. Онсыз да болмайтынын бәріміз білеміз. Осы орайда білім бөлімінің де көмегі орасан зор. Біздің мұғалімдеріміздің біліктілігін арттыруға жағдай жасап отырады. Әрине мұғалім өзіндегі бар білімін ғана оқушыларға үйрете алады. Бірақ Білу мен үйрету екі бөлек ұғым екенін де ескеруіміз керек.

3. Технологияларды енгізу:

Цифрлық технологияларды оқу процесіне интеграциялау, онлайн платформалар мен цифрлық ресурстарды тиімді пайдалану арқылы білім берудің сапасын арттыру. Жаман аурумен ауырып пандемия кезінде барлық адамзат оқшауланып онлайнда жұмыс жасаған күндер де артта қалды ғой шіркін... Осы орайда зуммен сабақ өткізгеніміз еріксіз еске түседі.

Бірақ қазір технология дамыған заманда түрлі платформаларды қолданбауға болмайтын шығар. Ол платформалар мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп қана қоймай уақытын да үнемдеуге көмектеседі. Оқушылардың өз бетімен жұмыс істеуін ынталандыратын көмекші құрал деп айтса да артық емес. Өзім сабақта Quizizz, wordwall, кахут бағдарламаларын жиі қолданамын және сіздерге қолдануға кеңес беремін. Сабақтарыңыз біріншіден қызықты өтеді. Және басты артықшылығы оқушыларды бақылауға таптырмас құрал. Себебі, уақыттарыңыз үнемделеді. Барлық баланы жене жеке тексеріп уақыт құртпайсыз. Оны сіз үшін бағдарлама жасап береді. Оқушылар да өз нәтижелерін бірден көрін бәсекелестік пайда болады. Тіпті білмеді деген бала тырысатын болады. Бұндай қарқыныды көрген соң мұғалімге де жұмыс жасау процесі айыз қандырадтын болады деп ойлаймын.

4. Педагогикалық жаңашылдық:

Оқытудың белсенді әдістерін қолдану (проектік әдіс, тапсырмалық және ойындық әдістер). Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін жаңа әдістер мен құралдарды енгізу. Әрине тәжірбиелі мұғалім оқушыларға қашан және қандай әдіс қолданатынын біледі. Және әр сыныпқа әртүрлі әдіс қолдану керектігін де біледі. Сол себепті жаңа әдіс тәсілдермен танысу мұғалім үшін тек қуаныш сыйлайды деп ойлаймын. Және бүгінгі таңда түрлі воркшоптарға қатысып мұғалімдер өз әдіс-тәсілдермен бөлісуде.

5. Әлеуметтік және мәдени кедергілерді еңсеру:

Әлеуметтік жағдайы төмен немесе ерекше қажеттіліктері бар оқушыларға арнайы қолдау көрсету. Өртүрлі мәдени және әлеуметтік топтар арасында теңдік пен инклюзияны қамтамасыз ету, сондай-ақ оқу барысында психологиялық қолдау көрсетуді де мұғалім ескеруі керек. Түрлі ата-аналармен, әр түрлі балалармен жұмыс жасағандықтан еріксіз психолог болады екенсін. Әр үйдің заңы басқа дегенмен тәртіп бәріне ортақ.

6. Үздіксіз бағалау және кері байланыс:

Оқушылардың оқу процесіндегі жетістіктерін және кемшіліктерін үнемі бақылап, тиімді кері байланыс беріп отырудың маңыздылығы атпаса да түсінікті. Білім беру нәтижелерін жақсарту үшін жүйелі түрде бағалау жүргізу өте маңызды. Рефлексия мен қортындының да ара жігін ажырата білуіміз керек.

7. Жоғары оқу орындары мен мектептердің өзара байланысын арттыру:

Мектептер мен университеттер арасындағы ынтымақтастықты нығайту арқылы оқу бағдарламаларының сабақтастығын қамтамасыз ету басты рөл атқарады. Студенттер мен оқушылардың кәсіптік бағдарын нақтылау үшін түрлі тәжірибелік сабақтар мен стажировкаларды ұйымдастыру керек деп ойлаймын.

Бұл шаралар білім беру жүйесіндегі кедергілерді еңсеруге және жалпы білім беру сапасын жақсартуға көмектеседі деп есептеймін.

Әдебиеттер:

1. Қаза тіл білімінің мәселелері, Ахмет Байтұрсынов, Алматы-2013
2. Оқу құралы 2 бөлім, Ахмет Байтұрсынов, Алматы “Алаш-2004
3. Жаңашыл үздік ұстаз ғылыми-әдістемелік журнал, №1(41)-2025

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО ТЕСТЕРА И МЕТОДИЧЕСКОГО ПОСОБИЯ «ПРАВОВОЙ НАВИГАТОР» НА УРОКАХ ОСНОВ ПРАВА В 9-11 КЛАССАХ

Лаверженцева Е.В.,

учитель истории и основ права,

КГУ «Гимназия №1» города Караганды

Современное образование в сфере правовых знаний требует внедрения новых технологий и методик, которые могут повысить интерес учащихся к предмету и улучшить качество усвоения материала. Одним из удачных решений этой задачи стало использование инновационного тестера и методического пособия «Правовой навигатор» в преподавании основ права в 9-11 классах. Данное методическое пособие является авторским и направлено на повышение уровня правовой грамотности учащихся, развитие навыков правоприменения и формирование устойчивых знаний о правовых нормах. Оно апробировано на уровне города Караганды и используется школами города Сарани и Темиртау. В данной статье рассматривается практическое применение методического пособия и инновационного тестера на уроках основ права в 9-11 классах, анализируются особенности их внедрения в образовательный процесс, преимущества использования и их влияние на формирование компетенций учащихся.

С каждым годом возрастает необходимость в правовом образовании молодежи. Правовые знания помогают формировать у подростков гражданскую позицию и активное поведение в обществе. Однако традиционные методы обучения часто не обеспечивают должного уровня вовлеченности учащихся и осознания ими важности правовых норм. В этой связи использование современных инструментов, таких как инновационный тестер и пособие «Правовой навигатор», может значительно повысить эффективность обучения.

Инновационный тестер представляет собой интерактивный инструмент, который помогает проверять и закреплять правовые знания учащихся. Он включает в себя

разнообразные тесты и задания, которые охватывают различные темы курса основ права. Основные возможности тестера:

1. Адаптивность. Тестер может адаптироваться под уровень знаний каждого ученика. Это позволяет индивидуализировать процесс обучения, учитывая особенности и потребности каждого учащегося.

2. Мгновенная обратная связь. После выполнения тестов учащиеся получают немедленные результаты, что способствует пониманию собственных ошибок и их исправлению.

3. Разнообразие форматов заданий. В тестере представлены различные форматы вопросов: от закрытых (выбор одного или нескольких вариантов) до открытых (формулировка собственного ответа), что позволяет развивать как аналитическое, так и критическое мышление.

4. Доступность. Инновационный тестер может быть использован как на уроках, так и для самостоятельного обучения. Это особенно актуально в условиях дистанционного образования.

Инновационный тестер представляет собой интерактивный инструмент, который помогает проверять и закреплять правовые знания учащихся. Он включает в себя разнообразные тесты и задания, которые охватывают различные темы курса основ права. Основные возможности тестера таковы, что он помогает адаптироваться под уровень знаний каждого ученика. Это позволяет индивидуализировать процесс обучения, учитывая особенности и потребности каждого учащегося. После выполнения тестов учащиеся получают немедленные результаты, что способствует пониманию собственных ошибок и их исправлению. В тестере представлены различные форматы вопросов: от закрытых (выбор одного или нескольких вариантов) до открытых (формулировка собственного ответа), что позволяет развивать как аналитическое, так и критическое мышление обучающихся. Кроме того, инновационный тестер может быть использован как на уроках, так и для самостоятельного обучения. Это особенно актуально в условиях дистанционного обучения.

Основной целью программы «Правовой навигатор» - развитие правовой грамотности учащихся посредством практико-ориентированного подхода. Это даёт обеспечение доступного и последовательного изучения основ права, формирование у обучающихся аналитического мышления и навыков правоприменения, повышение мотивации к изучению права через интерактивные методики обучения, освоение навыков анализа и решения правовых кейсов, но главное помогает развить у ребят умения логически рассуждать и применять нормы права в реальной жизни. Программа нацелена на применение дифференцированного подхода, позволяющего адаптировать образовательный процесс под индивидуальные особенности и уровень подготовки учащихся.

В работе с 9-11 классами мы используем тестер и пособие следующим образом:

При актуализации знаний: на начальном этапе урока проводится тестирование по пройденному материалу с использованием тестера. Это помогает активизировать знания и понять уровень подготовки учащихся.

При изучении нового материала: с использованием методического пособия преподаватель излагает теоретическую часть, опираясь на примеры реальных кейсов. Это позволяет учащимся увидеть практическое применение теории.

При решении практических юридических ситуаций и задач: после изучения каждой темы учащиеся выполняют практические задания из пособия, что способствует закреплению знаний и формированию навыков правоприменения.

Для проведения рефлексии и оценки урока: в конце урока проводится контроль знаний с использованием тестера, что позволяет быстро и эффективно оценить усвоение материала и выявить пробелы в знаниях.

Применение тестера и методического пособия также позволяет эффективно решать конкретные юридические задачи. Например, на уроке в 9 классе при изучении раздела

«Конституционное право» и темы раздела «Права и свободы человека и гражданина» учащимся даётся задание на анализ юридических ситуаций, в которых нарушаются права граждан. Это помогает развивать навыки правового анализа и выявления правонарушений, направленных на нарушение прав и свобод человека. На уроке в 11 классе при изучении раздела «Право и государство» и темы «Механизм защиты прав и свобод человека и гражданина в Республике Казахстан» даётся задание по разработке правовых рекомендаций, ученики разрабатывают собственные документы и рекомендации, которые могут быть использованы в реальных жизненных ситуациях.

Кроме того, учащиеся могут работать в группах над исследовательскими проектами по различным правовым темам. Пособие предлагает структуру для организации таких проектов, начиная от выбора темы до подготовки итоговых презентаций. Так, учащимся 11 классов было предложено создать проект на тему «История прав человека в Казахстане». Группы должны были исследовать ключевые события и личности, оказавшие влияние на развитие прав человека в стране. В ходе реализации групповых проектов учащиеся работают над созданием правовых инициатив, что развивает навыки командной работы и правового мышления.

Методическое пособие предлагает различные формы проведения уроков, включая дебаты, ролевые игры и практические занятия. Например, на уроке можно провести ролевую игру, где учащиеся будут играть роли адвокатов, судей и свидетелей, обсуждая известное дело. Например, в 10 классе при изучении раздела III «Частное право» и предлагаемой к нему темы «Юридическое закрепление прав потребителей в Республике Казахстан» учащимся было предложено разыграть процесс по делу о защите прав потребителей. Один из учащихся выступил в роли истца, другой – ответчика, третий – судьи, который должен вынести вердикт. Остальные ученики выступили в роли свидетелей.

Таким образом, применение инновационного тестера и методического пособия «Правовой навигатор» на уроках основ права способствует повышению качества правового образования, развитию функциональной грамотности учащихся и формированию у них устойчивых правовых знаний. Интерактивные и дифференцированные методы работы позволяют адаптировать учебный процесс под потребности каждого ученика, делая изучение права интересным и практико-ориентированным. В связи с этим, программа «Правовой навигатор» является эффективным инструментом правового образования, позволяющим формировать у старшеклассников осознанное отношение к праву и его применению в реальной жизни.

Литература:

1. Конституция Республики Казахстан.
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан.
3. Уголовный кодекс Республики Казахстан.
4. Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях.
5. Трудовой кодекс Республики Казахстан.
6. Методические рекомендации Министерства образования и науки Республики Казахстан по преподаванию основ права в школе.
7. Злотникова А.В. «Методика преподавания права в средней школе».
8. Пиголкин А.С. «Теория государства и права».
9. Поддубинский Ю.Н. «Основы правовой грамотности школьников».
10. Материалы научно-методического Совета отдела образования города Караганды.

ВНЕКЛАССНАЯ РАБОТА – КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ К СПОРТУ

Лазарева В. В., учитель физической культуры

Здоровья человека является актуальной темой во все времена. Воспитания уважительного и бережного отношения к своему здоровью необходимо начинать с раннего детства. В концепции модернизации казахстанского образования проблема сохранения и укрепления здоровья детей занимает особое место. Внеклассная работа в школе одна из форм физического и двигательного совершенствования. Подрастающее поколение должно получить широкое физическое образование, всестороннее физическое развитие и воспитание. Одна из проблем, которая в настоящее время актуальна это гиподинамия, недостаточная двигательная активность, растет число учащихся, которые имеют вредные привычки. Одними уроками, которые проходят три раза в неделю, не обойдешься и проблему не решить. Не все учащиеся на уроках получают полноценную физическую нагрузку для растущего организма школьника, кто-то стесняется прыгнуть, сделать подачу мяча – «Не получается!» Поэтому только организация внеклассной работы поможет решить эти проблемы. На сегодняшний день в школах осуществляется работа с детьми по четырем формам занятий физическими упражнениями:

- учебные занятия (классно-урочные);
- занятия физическими упражнениями в режиме учебного дня школы;
- внеклассные занятия физическими упражнениями;
- внешкольные занятия физическими упражнениями;

Остановимся на проведении внеклассных мероприятий в нашей гимназии. Какую же пользу они приносят детям, чем интересны и примечательны? Внеурочная работа – развивает у детей интерес к различным видам деятельности, раскрывает индивидуальные способности, которые не всегда можно раскрыть на уроке, у ребенка появляется меньше свободного времени.

Выделяем два вида внеклассной работы: систематическая – занятия в секциях по видам спорта, эпизодические – спортивные праздники, ежемесячные дни здоровья, турпоходы, экскурсии. В нашей школе работают кружки по различным видам спорта: баскетбол, волейбол, секция пионербол, шахматы, настольный теннис, тогызкумалак, спортивные танцы. Ребята активно посещают эти занятия. Какие задачи решаются проведением данной работы? Посещая кружки, учащиеся, адаптируются в среде своих сверстников, занимаются любимым делом, удовлетворяют свой личный интерес. Благодаря систематическим занятиям и индивидуальной работе более углубленно осваивают технику движений данного вида спорта, совершенствуют необходимые двигательные умения и навыки. Занятия несут оздоровительный характер: формирования гармонически развитого растущего организма, укрепления здоровья, повышение сопротивляемости организма к неблагоприятным воздействиям внешней среды, повышения общей работоспособности. Общения в коллективе, взаимодействия друг с другом, работа в команде дает большой воспитательный эффект. Я веду кружок спортивные танцы «Чирлидинг». Охват детей младший школьный возраст. Занятия этим видом спорта позволяет получать физическую нагрузку, которая складывается из элементов гимнастики, хореографии и акробатики. Занимаясь в коллективе у детей, воспитывается командный дух, общительность, уважение, и лидерские качества. В Чирлиндинге работают с помпонами, первое с чего нужно начать это выучить, базовые положения рук. Каждое положения имеет свое названия (Верхний «Панч», Правая «Диагональ», «Ти», Правая «К», «Лук и стрела», Правая «Л»). Из одного положения нужно сразу перейти в другое, держа руки четко и ровно. Еще одно условия нужно добиваться синхронности в выполнении работы рук, которая отрабатывается благодаря повторению упражнений. Далее соединяем работу рук в движении с перестроением в квадрат, клин, треугольник. Все это в дальнейшем необходимо для создания композиции танца. В этом виде спорта важна гибкость, ребята выполняют упражнения (мостик, шпагат, коробочка, ласточка), различные акробатические связки кувырки, колесо, стойки, перевороты. И это все нужно соединить с работой рук с помпонами. Уделяем время хореографии, где ребята учат позиции рук, ног, затем их соединяем в небольшую композицию. Польза хореографии безусловно колоссальна. Она дает возможность ребенку с легкостью осваивать любые

выбранные танцевальные направления. Занятия под музыку дают возможность выплеснуть свою энергию в движениях, дарит ему позитивные эмоции. Все эти упражнения помогают выработать красивую правильную осанку, выровнять и укрепить позвоночник. Хореография помогает развивать и прокачать мышцы стопы, а это все мы знаем важно для профилактики плоскостопия. Пирамиды - являются неотъемлемой частью программы чирлидеров. Они состоят из нескольких «стантов», соединенных между собой с помощью касания или сцепления рук. Пирамиды служат для достижения высоты и придают композиции зрелищность выступления. Перед тем как начать выполнять пирамиду нужно овладеть базовыми навыками захода на «стант» и пирамиду. Самые простые базы:

- стоя на двух коленях;
- стоя на двух коленях с опорой на руки;
- стоя в выпаде в сторону

Из всего сказанного можно сделать вывод что, занимаясь в кружках мы несомненно развиваем у детей привычку к здоровому образу жизни.

Другой формой внеклассной спортивно - массовой работы являются: дни здоровья и спорта, различные внутришкольные соревнования, спортивные квесты и праздники. Эта работа проводится на основе календарного плана спортивно-массовых мероприятий на учебный год. Некоторые мероприятия стали уже традицией в нашей «Гимназии имени Шакарима». Это такие соревнования как «Папа, мама, я – спортивная семья» - среди учащихся 1 классов, новогодний спортивный квест «По следам деда Мороза» - среди 5 классов. В параллели 8-х классов традицией стало проведения соревнований по «Флешмобу» учащиеся подбирают музыку, готовят выступления на 3 минуты и затем в празднично украшенном зале представляют свою программу, которую оценивают жюри. В 3 четверти мы проводим внутришкольную спартакиаду среди 5-11-х классов по «Волейболу», «Пионерболу», «Без асык», «Тогызкумалак». Соревнования по «Kids Athletics» это детская легкая атлетика, где ребята в игровой форме изучают виды легкой атлетики. Во всех этих мероприятиях активное участие принимают классные руководители, помогают в организации соревнований парламент гимназии – фракция «Спорт». Активными участниками становятся родители, и это нас радует ведь общения с детьми в обстановке соревнований это отличный пример для ребят. Таким образом через организацию внеклассной работы мы прививаем любовь к физической культуре и спорту, навык к самостоятельным занятиям здорового образа жизни.

Литература:

- 1.Вавилова Е. Н. «Учите прыгать, бегать, лазить, метать». 1983 – 174с.
- 2.Винаградов Г.Н. , Кульназаров А.К., Салов В.Ю., «Теория и методика здорового образа жизни». Учебное пособие. Алматы 2004 – 320 с.

3. Григорьев Д.В. «Внеурочная деятельность школьников». Методический конструктор: пособие для учителя-М: Просвещение, 2010.
4. Осокина Т.И. «Физическая культура в школе». 1978 – 170с.
5. Еланцев А.Б., Тулеуханов С.Т., Маутенбаев А.А., Мадиева Г.Б., «Физиологические основы физического воспитания и видов спорта»: учебное пособие. – Алматы 2011-127с

ДЕТИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ АДАПТАЦИИ И ИНТЕГРАЦИИ

*Лушанова Н.А., учитель начальных классов,
Пасюнина Н. В., учитель начальных классов,
КГУ «Школа-интернат №22», г. Караганда*

Образование является фундаментальным правом каждого ребенка, включая детей с особыми образовательными потребностями (ООП). Сегодня большой интерес вызывает инклюзивное образование. В своих работах Л.С. Выготский писал о необходимости создания такой системы обучения, в которой ребенок с ограниченными возможностями здоровья не исключался бы из общества детей с нормальным развитием, а обучался бы вместе с ними в едином потоке. Инклюзивное образование, предполагающее обучение детей с ООП вместе со сверстниками в общеобразовательных школах, признается наиболее эффективным подходом, способствующим их социальной адаптации, развитию и полноценной интеграции в общество. Однако, реализация инклюзии на практике сталкивается с рядом серьезных проблем, касающихся доступности, адаптации учебного процесса, подготовки педагогов и отношения общества.

В данной статье мы рассмотрим основные проблемы, с которыми сталкиваются учащиеся с ООП в общеобразовательных классах, используя практические примеры, обсудим роль мониторинга в выявлении и решении этих проблем. Кроме того, покажем результаты исследования, проведенного в контексте общеобразовательной школы, для более глубокого понимания реальных проблем и потребностей, учащихся с ООП.

Основными проблемами доступности и равенства образования для учащихся с ООП в общеобразовательных школах является: физическая недоступность, недостаточная адаптация, подготовка педагогов, негативное отношение, мониторинг, взаимодействие с родителями.

В нашей школе обучается 11 учащихся с ООП, что составляет 4% от общего количества учащихся по школе. 0,7% составляют учащиеся с лёгким нарушением интеллекта, остальные учащиеся имеют диагноз ЗПР. В наших двух классах обучается 4 ученика из 30 учащихся, что составляет 13,3%.

Целью нашего исследования было: оценить уровень адаптации учащихся с ООП в школе-интернате и выявить основные потребности, с которыми они сталкиваются в процессе обучения.

Методы, которые мы использовали, проводя исследование:

- Анкетирование;
- Наблюдение;
- Интервью;
- Анализ документации.

Нами было проведено анкетирование учащихся с ООП, с их родителями и педагогами, преподающими в классах с инклюзивными детьми. В тот же список вошли и учащиеся с ООП и их родители с классов, в которых мы преподаём. Анкеты включали вопросы, касающиеся доступности школы, адаптации учебного процесса, поддержки со стороны педагогов, успеваемости и социальной адаптации.

В опросе приняли участие 9 учеников и их родители. 12 педагогов школы-интерната, которые непосредственно занимаются с этими учащимися.

Результаты анкетирования учащихся с ООП

Вопросы \ Ответы	Физическая культура	Художественный труд	Музыка
Какие предметы вам даются легко?	6	5	2
Какие предметы даются трудно?	математика 7	казахский и русский язык 5	история 3
Какие способы обучения вам помогают лучше усваивать материал?	Визуальные материалы (картинки, видео) 9	Индивидуальная работа 7	Дополнительное время на выполнение заданий. 6
Какие отношения существуют у вас с одноклассниками?	дружеские	нейтральные	никаких отношений

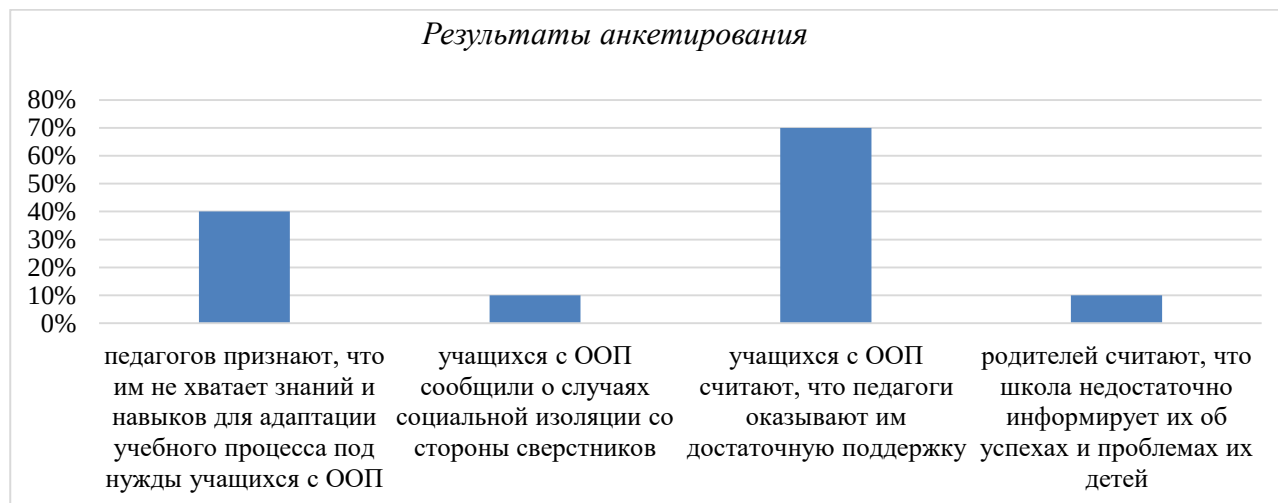
Результаты анкетирования родителей.

Вопросы \ Ответы	Количество ответивших	Количество ответивших	Количество ответивших
Как школа может наилучшим образом поддержать вашего ребёнка?	Обращаться доброжелательно 5	Поддерживать его в учебе 7	Заниматься педагогам дополнительно с детьми 9
Какие успехи вы наблюдаете у своего ребёнка в школьной среде?	Позитивный настрой 4	Есть друзья 6	Улучшилось поведение 8
Какие каналы коммуникации между вами и школой вы находите наиболее эффективными, и как часто вы бы хотели получать обратную связь о прогрессе вашего ребёнка?	родительские собрания 2	телефонные звонки 5	личные встречи 11

Результаты анкетирования педагогов.

Вопросы \ Ответы	Количество ответивших	Количество ответивших	Количество ответивших
Какие ресурсы и поддержку вы считаете наиболее необходимыми для успешной работы с инклюзивными детьми в вашей школе?	Консультация с экспертами 10	Обучение и дополнительное время на планирование 4	Ассистент педагога 12
Какие стратегии и методы, по вашему опыту, наиболее эффективны для создания	Создание позитивной и принимающей	Формирование чувства общности	Дифференцированное обучение

инклюзивной среды для всех учеников в классе, включая детей с ООП?	среды 6	3	10
Какие проблемы или трудности вы испытываете при работе с инклюзивными детьми?	Ограниченное время на планирование 2	предубеждения и стереотипы 5	Адаптация учебных материалов 3

Основные результаты исследования:

- 40% педагогов признают, что им не хватает знаний и навыков для адаптации учебного процесса под нужды учащихся с ООП.
- 10% учащихся с ООП сообщили о случаях социальной изоляции со стороны сверстников.
- 70% учащихся с ООП считают, что педагоги оказывают им достаточную поддержку, но отмечают необходимость увеличения времени индивидуальной работы.
- 10% родителей считают, что школа недостаточно информирует их об успехах и проблемах их детей.
- Средний балл учащихся с ООП по основным предметам на 15% ниже, чем у их сверстников без ООП.

В наших двух классах обучается 4 ученика с ООП. 2 из них имеют диагноз ЛНИ, двое - учащиеся с ЗПР. С данными детьми занимаются представители службы СППС: педагог-психолог, учитель дефектолог, учитель логопед, проводят консультации с родителями. Такие занятия играют большую роль в обучении учащихся с ООП, формируют у них умения и навыки. Наблюдая за этими детьми можно сказать, что главным для них является социализация. Социализация таких детей сопряжена с выполнением ряда условий, основными из которых является получение качественного образования. Кроме того, считается, что здоровые дети, обучаясь вместе с детьми с особыми потребностями, развивают толерантность и ответственность, становятся самостоятельнее.

Для учащихся с ООП нами разрабатывались специальные программы: адаптированные и индивидуальные. Особенность этих программ в том, что применяются индивидуальные методы усваивания информации. То есть, ученик получает такое же образование, как и его одноклассники, но при этом овладеть им помогают специальные методы.

Проведено наблюдение за взаимодействием учащихся с ООП со сверстниками и педагогами на уроках и во внеурочное время. Целью наблюдения было, оценить характер и частоту взаимодействия учащихся с ООП со сверстниками педагогами на уроках.

Было выявлено, что учащиеся всего класса в начальной школе контактируют с детьми с ООП, не замечая их недостатков в обучении и в поведении. Они могут оказывать помощь слабоуспевающим учащимся и испытывать чувства товарищества. Учащиеся в старшем звене видят разницу и сторонятся этих учеников.

Учителя, наблюдая за детьми с ООП замечают небольшой прогресс в обучении у некоторых учащихся и связывают их успехи с тем, что педагоги уделяют дополнительное время на индивидуальные занятия, а также на помощь со стороны сверстников.

Результаты исследования подтверждают наличие ряда проблем в обеспечении доступности и равенства образования для учащихся с ООП в общеобразовательной школе. Несмотря на усилия, предпринимаемые школой по внедрению инклюзивного образования, остаются нерешенными вопросы адаптации учебного процесса, подготовки педагогов и отношения сверстников. Необходимы целенаправленные меры по устранению этих проблем и созданию более инклюзивной образовательной среды.

Рекомендации по улучшению доступности и равенства образования для учащихся с ООП в общеобразовательной школе основанные на результатах исследования:

- Обеспечить разработку индивидуальных учебных планов для всех учащихся с ООП.
- Провести информационно-просветительскую кампанию среди сверстников и родителей для формирования толерантного отношения к учащимся с ООП.
- Увеличить количество специалистов (тьюторов, ассистентов), оказывающих поддержку учащимся с ООП.
- Регулярно информировать родителей об успехах и проблемах их детей.
- Обеспечить более активное участие учащихся с ООП во внеурочных мероприятиях.

В заключении хочется отметить, что обеспечение доступности и равенства образования для учащихся с ООП в общеобразовательных школах является сложной, но выполнимой задачей. Системный подход, основанный на принципах инклюзии, адаптации, поддержки, мониторинга и эмпирических исследований, является ключом к успеху. Инвестиции в инклюзивное образование – это инвестиции в будущее, в создание общества равных возможностей для всех. Дальнейшие исследования и разработки в области инклюзивного образования, а также активное вовлечение всех заинтересованных сторон (педагогов, родителей, специалистов, общественных организаций) необходимы для достижения устойчивого прогресса в обеспечении прав на образование для учащихся с ООП.

Литература:

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М.: Педагогика-Пресс, 1999.
2. Дмитриева Т.П. Организация исследовательской деятельности учащихся с ограниченными возможностями здоровья // Специальное образование. – 2015. – № 1. – С. 42-47.
3. Шипицына Л.М. «Необучаемый» ребенок в семье и обществе: социально-психологический аспект. – СПб.: Речь, 2005.